Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

55555+

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iam olim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, translata.

Cum Argumentis & Annotationibus eiusdem passim adiectis.

In Caesum — P. P. Rettensium.

LVCIANVS, DE SEIPSO.

Lucius haec scripsi, prisci, stultiq; peritus.
Id quoq; enim stultum, quod sapit, esse solet:
Nulla homini constans de rebus opinio fertur,
Atq; eadem risu hic excipit, ille probat.

Cum Caesareæ, ac Regiæ Maiest.
Gratia & Priuilegio.

FRANCOFORTI, Apud Christianum Egenolphum Hadamarium.
1543.

AVTORES, *Qui in hoc Opere uertendo elaborarunt.*

D. Eraſmus Roterodamus.
Philippus Melanthon.
Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Bilibaldus Birckhaimerus.
Anaſtaſius.
Vincentius Obſopœus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. DD. Noſtr. CAROLI V. Roman. Imp. & FERDINANDI Reg. FFr. AA. Priuilegijs atque Edictis, antea à nobis euulgatis. Ne quis hunc Autorem, aut quemuis alium cuiuſcunq; Linguæ, aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra octo annos, à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum, intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat: pœna eorundem operum amittendorū, & decem Marcarum auri, partim Fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, ne quis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolbergen̄ &c. Conſiliarium. &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam me eſt, Philippe ornatiſs. pleroſque doctorum hominum in ea opinione uerſari, ut meliorib, hiſce literarum ſtudijs non parum obeſſe exiſtimẽt autores Grẽcos ex lingua ſua transferre, & eoſdem Latinẽ legendos, promiſcuè ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum paſſim, & abſq; delectu, ex utraq; lingua, Grẽci, Latiniq; ſcriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè diſcerent, extare cœpiſſe. Deinde autem & illud accidere ſolere, ut, quia pleraq; Grẽca ita ſcripta ſunt, ut niſi in ſuo ac proprio ſermone legantur, neq; gratiam eandem retineant, neq; parem poteſtatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atq; elegantiſſimis quibuſque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quiſq;, non dico ignauiſſimus, ſed diligentiæ atq; operẽ parciſſimus eſt, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes eſt, diuertit: & relictis ueris uiuiſque fontib, ad turbidos interim, & utcunq; deductos riuos deflectit. Quo fit, ut bona atq; humana hẽc ſtudia, ex altera ſui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac ſuaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, deſertum atq; neglectum, paulatim iterum emarceſcat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cùm nuper ab amico noſtro Egenolpho rogatus eſſem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuerſa reſtarent, ea conuertenda Latinè ſuſciperem, & autoris iſtius uelut lacunas quaſdam, à ſuperiorib. relictas, explerem: ipſe quoq; aliquandiu ſubſiſterem, & quid faciundum in hac re eſſet, nonnihil addubitarem. Eſt enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eadẽq; feſtiuitate reddi prorſus nequeat: & ſi Latino ſermone, ſuauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm ſi phœnicopterum, aut pſitacũ aliquem, detractis proprijs atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore ſpectandũ exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uerò in primis Eraſmum noſtrũ Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhauſtam dicendi copiam, omni poſteritati memorabilem, in hoc uertendo nõ parũ elaboraſſe, easq; translationes in manibus paſsim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rurſus neque illud ſatis æquum uidebatur eſſe, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium ſcientiam, una tan-

tũ lingua includi,& ab uno duntaxat quaſi populo,uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uerſionibus,quas quidem reperire licebat,& ijſdem argumentis & annotatiunculis quibuſdam adiectis,ſicubi res poſtulabat,proximo hoc anno,dũ in ſchola Heidelbergenſi eaſdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi ſuppetebat, id omne in hanc operam impendi,& quæ reliqua reſtabant, quæ quidẽ obſcuriſſima ac difficilima nõnulla erant,Latino ſermone, quo ad fieri potuit,expoſui. Rem conatus,ut quidem dicere te ſcio,non parum arduam,& plus multò audaciæ,quàm laudis præ ſe ferentem. Quis enim non uereatur poſt tot præclaros & excellentes interpretes ſuum quoq;, ut hoc uerbo utar,aſſumentum apponere:& quę ab alijs uel ob difficultatem,uel ob uerecundiam quoque relicta eſſent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules,aggredi ſuſtinere? Sed audendũ tamen fuit,quando quidẽ Audentes fortuna iuuat,ut poeta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo,aut inſolens alicui uideatur,ſi ipſe quoque fortunam experiri uolui,ſupraq; uires aliquid meas in me ſuſcepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò ſibi frequenter obieciſſe: quòd fabulas ex Græcis bonis,Latinas facerent non bonas. Nam ſi æquum eſt,ut idem Comicus ait,ignoſcere. Quę ueteres factitarunt,ſi faciunt uoui: maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore ſeculo quàm illi,& alia atque diuerſa lingua nati ſumus. Iam,ſi qua eiuſmodi fortè ſunt,(ut fortaſſe multa ſunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim,cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Grecè quoque talia ferme ſunt,ut ueniam magis interpreti,malè uertenti,quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehenſione dignum eſt, non ſi quis inſuetum atque aſperum, ſed ſi quis cõmune ac tritum iter ingreſſus,in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror,quicquid huius eſt,facilem apud doctos & æquos lectores excuſationem inuenire poſſe: præſertim cũ uiderint,me non minore diligentia & cura in difficilioribus iſtis uerſatum eſſe, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uerò inuidioſum & graue,quòd quoſdam clamitare audio, autorem impium ac deteſtabilem in uulgus nos edere, cuius ſcripta ſatius multò fuerat ſupprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala ſerenda eſſe,quando ea ultrò,& ut Græcum prouerbium habet,neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat,inquiunt,Samoſatenſem iſtum deorum pariter & hominum irriſorem, tot retrò ſeculis ob impietatem damnatum,& ab alijs athei,ab alijs etiam apoſtatę cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primùm hoc opus ipſi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctri-

nam

nam nemo non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propè orbis comprobauit. Deinde autem quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum, abĳcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto tolera-mus, ſi cætera arti reſpondeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulandum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam nõ paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorum uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoq; iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unũ aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alĳs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Ni ſi uerò neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denique quiſquam eorum, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominũ uitam erudire atq; informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tanquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerunt hoc alĳ itẽ multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nõnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modò ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicq̃ credit, ſimulanti amicicia, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atq; innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nũc cauſſas agendo, nũc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatem exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cũ ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quę, quoties ſuorũ temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atq; doctrinę ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur. Iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccẽſeant, quòd

in eius dialogis, & descriptionibus istis, similitudinem atq; imaginem sui quandam elucere, & perinde ut in tabula depictam cerni, pertimescant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper sanata, necdū satis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare istorum quidem accusatio, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantū è manib. abijciamus, & tot præclara omnis propè generis scripta, Vulcano atq; igni, quod illis fortasse placeat, consecremus. A longiore etiam defensione forsitan opus mihi foret, si ad aliū quàm ad te, Philippi candidissime, cui opus hoc dedicandum putarem, instituissem scribere: neq; enim cuiusuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatę ita sunt, ut ijs nihil moueantur, aut easdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res est quē & familiariter multos iam ānos cognoui, & quid ipse de reb. siue sacris, siue profanis, quod ad hanc caussam attinet, sentire soleam, satis certò iam olim scire confido: nihil necesse, opinor est hic nunc longius immorari. Quamobrē ut uela aliquando contraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi erga te mei significationem aliquam tibi dare, neq; tamen hactenus ulla eius rei occasio sese mihi obtulit, qua id cōmodè potuissem: nō indignū aut alienum duxi, si hanc meam operam, quam in hisce Luciani reliquijs absoluendis impendi, tuo nomini inscriberem, ibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes solent, munusculis quibusdam, aut alijs interdum rebus idoneis memoriam suam, apud eos quorum affectu ac desiderio tenentur, subinde renouare, ita neq; nobis inhonestum erit, arbitror, sensus ac uoluntates nostras, hisce, in quibus uersamur, rebus ac studijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam si naturam atque ingenium tuum satis noui, aut huius, aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerū omnium elegantia atq; festiuitas est. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem est, quod à me profectum, ad aliorum labores accessit. quod te principio quidem consuetudinis ac uoluntatis erga te meę admoneat: deinde autem & à laboribus curisq; istis grauioribus, in quibus ferè uersaris, digressum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocunq; affectum animo, reficere atq; exhilarare possit: & siue feria, siue iocosa, siue domi, siue in agris: siue deniq; inter rusticandum, siue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptissimus erit, semperq; aliquid, quod uel legisse, uel addidicisse te iuuet, quasi recens ac nouum subministrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem. b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici. 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum. 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas. 6 a
Ægyptiorum scribæ. 269 b
Ægyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonus. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias. 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides. 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Antæus. 270 a Antigonus. ibi.
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas. 180 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur. 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mythologi. 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus. 248 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobulus 271 a
Arrabazus. Artaxerxes. Asander. 270 b
Aspectus puli brorii alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici. 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. ibi.
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit. 167 a
Athenarum encomium. 5 b
Athenienſium classes 105 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 11 a
Aula receptis quæ sustinenda. 73 b
Auri encomion. 213 b Aurei Darici. 277 a.

B.

Bacchus exercitum educit contra Indos. 252 a
Bardylis 270 a
Belittas & Bastibes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 a
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elisius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & uictus deorum. 56 b
Colitta. 289 b
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio Σίγμας cum Ταῦ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de puniendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b Ctesibius. ibid.
Cuncta morti obnoxia. 55 b
Cinyci. 58 b Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a Cyrus. 207 a

D.

Dandamis & Amizocus amici. 191 a
Dædalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum indicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infinito. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 323 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitiae stultis & improbis obuenire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retinere. 10 b
Diuitijs plus oneris, quàm uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiae. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 327 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 66 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b
Εὐεξία totius uitae aulicae. 77 b
Empedoclis aereae crepidae. 44 b
Empusa. 156 a
Endamudas Arethaeus. 190 a
Endimion. 113 b 167 a
Ensis Persei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominiosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stulticia. 7 a
Εὐπραξία. 81 a
Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 52 b
Fortuna, fatum, & Parcae an idem. 202 a
Frugalitas & uitae modestia. 7 a G.
Gallus in aucm conuersus. 212 a
Geloris os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maxim plerique appetunt, inanem esse. 51
Goësus. 270 b Gorgias. 271 a
Gymnasium. 234 b H.
Halcionis fabula. 15 b Hecatae sacrificium. 35 a
Hegesias. 243 a Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agraeus. 209 a
Hesiodus ex pastore poëta. 242 b
Hieron. 270 a Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiae proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quae fugienda. ibid.
Historiographo quae potissimùm spectanda. 109 b
Historiae proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominũ ineptiae circa cultum & religionẽ. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperae. 36 b Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b I.
Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imaginis pulchrae compositio. 182 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 143 b
Infirorum descriptio. 50 a
Infirorum aequalitas. 50 b
In gulosos. In molles. 7 b
In philosophos amarum. 186 a
In tergore sedendi consuetudo. 293 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestae. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iusticiae querela. 222 b
L.
Libertas historiae. 110 a
Literas resoluerit quae ante Alexander. 149 b
Lunae diuersorium. 218 b
Lunae querela de philosophorum contumelijs 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a
M.
Macẽtas, Lõchates, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitentur. 286 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Mesori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minois mensis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnascites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus redituus. 248 a
Morum descriptio mulieris pulchræ. 181 b
Mulieres prostituuntur. 313 b
Musca Pythagoræ. 256 a
Muscarum reuiuiscentia. 255 b

N.

Nauis magnæ descriptio. 275 b
Negociosa mathematica. 333 b
Nesiothes. 243 a
Nestor. 269 b 270 b
Nestor Parasitus. 138 a Neurospasta. 315 a
Nisæi equi. 110 a
Numa. 269 b

Operariæ imago & descriptio. 1 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad astrologiæ rationem relata fuisse. 167 b
Orestis & Pyladis historia. 187 b 268 b
Orion Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ. 166 b

P.

Pangratium. 234 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Pasiphaë. 167 a
Patroclus Achillis parasitus. 232 a
Pauonis superbia.
Pauperes immodesti & intemperantes. 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perseus & Andromeda. 268
Perseus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 213 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conscensores. 316 b
Pherecides: Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philosophiæ effectus. 6 a
Philosophi & rustici altercatio. 97 b
Philosophi moribus quæ conueniant. 168 b
Philosophi recentiores & fucati, qui solum quæstum ex philosophiæ professione sectantur. 299 b
Philosophi simulati. 6 b
Philosophorum descriptio. 221 a 123 a b
Philosophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ. 49 a
Philosophorum ignauia. 131 b
philosophandi uia quæ potissima. 85 a 87 b
phryxus. 167 a
Pictura Actionis scitissima. 98 a
Pictura Hippocentauri. 100 a
Pictus equus inuersus. 321 b
Pitys, 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac studia. 219 a
Podagrici heroes. 283
Pœcilum. 63 a Polybius. 271 a
Possidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Psetta piscis. 66 b
Ptolomæi spectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoses. 112 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philosophandum, ut felicitas summa illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ sapientis animũ labefactare possint. 6 a
Quæ discenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs sequendum. 320 a
Quid ex authoribus discendum. 258 a
Quomodo & quatenus philosophandum. 311 a
Quo pacto philosophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices ueræ præcepta. ibidem.
Ritus peragendi festa. 304 b

S.

Salæthi factum. 78 b
Saltatori quæ res necessariæ. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & causa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius sacer. 317 a
scyphus Nestoreus. 84 b
Semiramidis statua. 318 a
Seres. 269 b Seruius Tullus. 270 a
Sidonij mercatoris consilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophistæ in sapientiæ professione quæstum captantes. 14 b
Sophistæ quales, & unde. 299 b

Sophocles. 271 a
Sordidorum descriptio. 11 a
Stat sua cuiq; dies. 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 225 a
Stoica uita elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberalium disciplinarum 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, heredipetæ & fumum venditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Tomaris & Sisimnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius ulcus. 78 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciti. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b
ξυτάκτην. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenotheuis & Menecrates amici. 290 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatione. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16b

DEORVM DIALOGI.

Prometheï & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 22 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 93 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 30 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni. 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIA.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 a
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenes et Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 57 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tirannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Actio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribēda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Luciāicę respōdēs. 125 a
Abdicatus 19 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hyperneph=elus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, seu quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Alloc utio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorū longa supellectile tumentē, Sermo. 256 a
De nō temerè credēdo calūnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophradę, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 172 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Natigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL-

DIAL. MERETRICII.
Glicera & Thais. 286 b
Mirtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 289 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Muſarium 289 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëſſa, Pythias & Lyſias 292 a
Leõtichus, Chẽidas et Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b
SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id dſt, Saturnalium legum lator. 304 a
EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium, uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 313 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
Philopatris, ſeu qui docetur, 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius apellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridicula etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis et ſacris prodita ſunt. Dicitur aũt uixiſſe tẽporibus Traiani Cęſaris, et deinceps. Cæterũ fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cũ ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendũ ſeſe cõuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiiſſe aũt ipſum fama eſt, à canib. laceratũ, quoniam et cõtra ueritatẽ uelut rabiem exercuiſſet. Nam in uita Peregrini Chriſtianiſmum quoq; inſectatur, ipſum Chriſtũ cõtumelioſè inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiei iſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hęres æterni ignis, unà cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, neſcio quo autore. cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quàm quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs, non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis. Plinius, & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi puertitiam egresso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utranq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, sermonem hunc ait à se institutum esse.

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cum amicis consiliũ capiebat, quam nam artem potissimũ discendam mihi proponeret. Plerisq; igitur uidebatur humanitas seu literarũ studium & labore multo, & tempore longo, & sumptu non exiguo, denisq; & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tũ uerò celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicã didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturũ esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alteritis itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat. Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis prædituus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera confictis. Quando enim à præceptoribus domũ dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoque in parte laudis ducebantur. Atq; adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum, fiebat: celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam mansuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas procemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continueq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, eommemorabam scuticam, demonstrabam ubices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam, Hoc quoq; addens, quòd inuidia quadam ista fecisset auunculus, ut delicet metuens, ne se in arte superarem. Irascente itaque matre, & multa fratri conuicia faciẽte, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; sunt: quæ uerò deinceps audietis, nequaquam contemnenda sunt, ò uiri, sed quæ admodum auscultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venere mihi diuino somnia nutu. Almam per noctem, ita clara & manifesta, ut nihil ab ipsa ueritate distarent. Adhuc igitur etiam post tantum temporis interuallũ, & habitus eorum, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipsa uox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuersum, utraque ad se uidelicet, uiolenter admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me discerperent, dũ inter se ambitiose adeo cõtendunt. Nam modo hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad se retrahebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuo se se: Hæc, quod me suum uidelicet, illa possidere uellet: illa uerò, quòd hæc frustrà aliena sibi usurparet. Erat autem altera quidem operaria, & uirili aspectu, squalida coma, manus callo passim obductas habens, succincta ueste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat, tunc cùm lapides poliebat. Altera uerò facie admodum honesta, habitum decentem præ se ferens, & uestes ornatas ac mundas induta. Postremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuersandum mihi putem, sententiam ipse feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa sic cœpit: Ego, chare puer, statuaria sum, ea quam tu heri discere cœpisti, familiaris adeo tibi & cognata à parentibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, et per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas ista uersatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principio generosè educaberis, humerosq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domesticis tuis, nec; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Nec; uero auri seris corporis hanc fragilitatem, aut uestiũ sordiriem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem spectandũ exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipsis illis Dijs, quos sculpsere. Quòd si igitur horum unus tu quoq; fores quomodo nõ celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraq; barbarè pronunciando, dixit Statuaria, ualde sane studiose omnia connectens, & me in suam sententiam adducere cupiens. sed non ultrà memini, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas sum, tam nunc consueta ac nota tibi, tametsi ad finem aut plenum nondum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modo enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam spem uitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum & minimè

Somnium seu uisio Luciani.

Vlma nox.

Statuarij insignes.

Verba Humanitatis.

ininimè generosum quæstum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denique neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solum, opifex uidelicet quispiam, & ex multa atq; promiscua plebe unus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo uallentem præ oculis habens ac palpans. Et in summa, leporis quandam uitam agens, potentioris q; lucrum existens. Quòd si etiam Phidias uel Polycletus fuas, preclaraq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui modò mentem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiã opifex, manibus laborans, & ipsdem uictum quæritans, censeberis. Contrà autem, si mihi obsequeris, principio tibi ostendam multa ueterum uirorum preclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuum in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornamentis: Modestia scilicet, Iustícia, Pietate, Mansuetudine, Aequitate, Prudentia, Fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt uere syncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterũ quicquam, neq; eorum quę in præsens geri debent. Sed ea, quę agi conueniet, quęq; decent, me duce longè antè prospicies. Et in summa, omnia quęcunq; seu diuina, seu humana sunt, paruo tẽpore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, iltius nescio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, nescio quid consultas, haud ita multò post, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarũ quarumcunq; rerum gloria celebraberis, illius etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antistant, in te animis atq; oculis conuersis. Ac uestitum quidem talem geres (demonstrans suũ gerebat autem admodum splendidũ) Magistratibus uerò, & primo in consessu honore ante alios dignus existimaberis. Et si quãdo aliquò peregere abiens proficiscéris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. Talibus scilicet ornamentis ego te insignem atq; conspicuum reddam. Vt eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantem leniter impellens & cõmonens, digito te demõstret, atq; hic est ille, dicat. Iam si quid studio dignum accidet quod uel ad amicos, uel etiam ad ipsam ciuitatem pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; si tũ aliquid fortè dixeris, pleriq; hiantes auscultabunt, admirantes & prędicantes tum te ob dicendi uim, & orationis potestatẽ, tum etiam patrem tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo solet, quòd ex hominibus quidam immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam postquam ipse ex hac uita decesseris, nunquam desines conuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. Demosthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui Tympanistriæ cuiusdam filius erat, & tamen propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates autem, qui & ipse inter statuariam hanc artem enutritus fuit, simulatq; primùm intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirum audis, ut nũc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hosce uiros, res adeò splendidas, orationes tam graues ac illustres, uestium ornamenta, honorem, fãmam, laudem, primos assessus, potentiam, imperia; deniq; & illam, quam ex dicendo consequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiam prædicabunt, felicitatem, tunicula m aliquam indues sordidam, habitumq; assumes seruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera sculpendi cedendiq; instrumenta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repens, demissus, denique inodis omnibus abiectus & contemptus, nunquam autem neq; expergiscens; neq; uirile aut libero homine dignum quicquam cogitans: sed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus suis consona, & bene formata tibi redda-

ἐντ̃ηλις τῶν προσόψ lego, non προσ ὀψ

lur, De te ipso autem, ut & concinnus & ornatus incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hęc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiam tuli, & relicta deformi ea operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postq; mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dentibus infremebat: postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hęc quoq; diriguit, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, omnia enim mirifica sunt, & mira operari solent. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc bene & recte iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quondam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut videas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me non secutus esses. Cæterùm postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit. Ego uerò ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriente incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram: quanquam non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demonstrassem, reduxit rursum, nō amplius eadem uestem illa indutum, quam habueram ab initio auolans, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atque expectantem me, commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submoruitq; eum, quàm parum ab fuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è pueritia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uidebor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ô Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidem hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando nocles sunt longissimę: aut fortassis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mentioniemq; facere puerilis istius noctis, somniorumq; ueterum, & ætate iamobsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam ô bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponens, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis expositi ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existens ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè defectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tu nè fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, quicertè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somnium hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophon per quietem domū suam paternam fulmine totam collucere ardere.

ΕΩΝ

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, quæ quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, et ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.

PROMETHEVM igitur me esse ais? siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint, agnosco collationem, ac fateor me similem illi esse, nec recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, sœnum propemodū ac fœtulentū quoddam. Quòd si uerò adeo extollens orationem meā, perinde ut artificiosam et fabrefactā, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas: uide ne quis Ironiam dixerit, & quasi quādam Atticam subsannationem subesse huic laudi. aut unde enim adeo fabrefactū est, quòd ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si non omnino terrena atq; fictilia tibi uideantur, aut digna adeo Caucaso. At uero quanto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicunq; in iudicijs & caussis agendis celebres estis, cū ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiam calor illorum ignitus est. Quod ipsum quoque ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quòd minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis plerisq; figmenta sua sint. Nos autē qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quàm simulachra quædam rerum spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidem, quemadmodum paulò ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perindè ut & aliorum figulorum, præterea autem nec; motus similis ineſt, nec; animæ seu uitę aliqua significatio, sed delectatio quædam inanis, & quasi quidam lusus, totum illud negocium est. Vt interim etiam cogitare incipiam, num ita me Prometheum dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidem: Cleon, inquit Prometheus ille, post negocia est. Cæterum etiā ipsi Athenienses figulos ollarū, & furnorum constructores, & quicunq; circa lutum uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutū, opinor, & ad illam, quæ fit in igne, uasorum affaturam. Quòd si etiam hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodum directè ac certò iaculatus es, & omnino secundū Atticam illam mordēdi acerbitatē, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ, & modicū quispiam lapillum iniiciens facilè contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, consolando nos: nequaquam ista assimilasse Prometheo, sed nouitatem hanc, & ea quę nullo alio exēplo facta, aut ad imitationem comparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodum & ille, nondū existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tū finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quę & mouerentur facilè, & aspectu gratiosa forēt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiā Minerua illi, quę et lutū inspirabat, & figmēta illa animata reddebat. Talia quidem ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorē partem dictū istud exponere. Et fortassis hęc sententia etiam dicti fuit. Sed mihi nō ita satis est, si uidear noua fingere: Quoniam nec; uetustius aliquid dicere quisquā poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductũ & quaſi progenitum eſt. Sed tamen niſi & gratiam quandam atq; uenuſtatem præ ſe ferat, puderet me ſanè, ſat ſcias, illius, & cõculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hęc, quo minus conteratur, ſi deforme exiſtat. Et ſi quidem non ita ſentiam, dignus mihi uideor, qui à ſedecim uulturibus attõdear, ut qui non intelligam, quòd multò deformiora ea ſunt, quæ hoc ipſum quod ſunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cum aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxiſſet: Camelum uidelicet Bactrianam totam nigram, & hominem bicolorem, cuius altera pars planè nigra, altera aũt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter diſtincta atq; diuiſa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa ſpectacula, tum inter poſtrema hęc quoq;, camelũ uidelicet, & ſemialbũ hominem, putauitq; ſe magnam admirationem iſto ſpectaculo concitaturum eſſe. At illi ad cameli quidem conſpectum perterriti ſunt, & parum abfuit quin exilientes profugiſſent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura inſtrata erat, frenum aũt etiam gemmis compactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambiſis, aut etiam ipſius Cyri theſauris depromptum. Ad hominis aũt intutũ, plericq; ridebant, alij autem etiam ut monſtrum aliquod ipſum auerſabantur. Quare Ptolomęus intelligens ſe illis non adeo laudem conciliaſſe ſibi, neq; nouitatem apud Aegyptios in admiratione eſſe, ſed præ ipſa quod concinnum atq; cõpoſitum, iuſtaq; forma præditũ foret probari, tranſtulit illos inde, hominemq; nõ amplius eodẽ honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua eſt, hominem aũt illum duplicem, Theſpidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè ceciniſſet, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, ſint, homines autẽ adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniam neq; illud, ex duobus optimis compoſitum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per ſe ipſum ſatis ualet, ad formam & elegantiam, niſi & cõpoſitio inter ſe conſentiens, iuſtaq; proportione temperata fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compoſitionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatiſſimum eſt, Hippocentauri. Non enim facilè dixeris, amabile aliquod animal eſſe hoc, ſed potius contumelioſiſſimum, ſi modò conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam et cędes illorum. Quid ergo? an non rurſum quoq; benè formatũ ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compoſitum fieri poteſt? Vt ex uino & melle cõmiſtum & temperatum, ſuauiſſimum equidem aio eſſe. Quanq; de meis compoſitionibus hoc contendere nõ auſim, quòd ipſę quoq; tales ſint: ſed metuo, ne utriuſq; pulchritudinem, ipſa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cõſueta inter ſe atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi et ſecum ipſe, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibuſdam, diſputationes ſuas habebat. Comœdia aũt tradens ſe totam Dionyſio, in theatro cõuerſabatur, ſimulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat ſalibus & dicacitate, et cũ numeroſitate quadam ad certamen & palmam ueniebat. Interdũ etiam anapęſticis uerſibus prorſum in ſublime euecta, Dialogi ſectatores ac ſocios, ut plurimũ, irridebat ac ſubſannabat, curarum exercitores, ac uanos ſublimium rerum diſceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, ſuggillando illos, & Dionyſiacam iſtam libertatem in ipſos effundendo, nunc in aere ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens nunc pulicum ſaltus metientes fingens, ut qui ſcilicet de aereis & ſublimibus iſtis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles diſputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philoſophorũ ita ut Muſicorum illud: δ'ὶς δ'ὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas ſiue diſtãtias tonorũ, nempe à ſummo atq; acutiſſimo ad imum atq; grauiſſimũ uſq; inter eos diſconueniret. Et tamen auſi ſumus nos, hęc ita ſeſe habentia, inter ſeſe cõiungere &

Compoſitio diuerſa & uaria Hippocentaurus uocatur.

Dialogus.

Comœdia.

Qualia de Socrate, et eius diſcipulis fingit Ariſtophanes in Nubibus.

qua

quàm conciliare, eaq; mutuò coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem et societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui femininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unũ modo, ut ne in nostris inesse, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Perstendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

πίτυοκάμπτης à πίτυς, quòd nimirum Scinis appellatus fuit quẽ occidit Theseus, incuruantẽ pinus, & ex ijs alligatos homines, & in sublime emissos dilacerantem &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit, conferendo inter se uerè Philosophos & simulatos. Et quòd ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo et luxus neq; quaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se componit. Quanquam haud scias, an etiam ueræ Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo tronent. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum istorum, quasi successores quidam sunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, siquidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiam meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nunc animatus sum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atq; affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causa est. Vale.

Noctuæ ridiculum.

T uero grauis nobis admodum & sublimis redijsti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; isdem uerbis nobiscum uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes preç se contemnat. Lubens igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentiæ perueneris, & quæ eius rei causa sit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, quàm felicitas? LVC. Quid ais? PHI. Nam præter cõsilium atq; propositum meum, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LVC. Papę, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LVC. Quid autem ultrà hic est, propter quod etiam superbis, ut non summatim modò lætemur, sed & accurate scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignum tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitem, idq; adeo uerè, pro stulto autem & insano redire modestum. LVC. Maximè igitur. Sed nondum tamen planè intelligo, quid nam illud sit, quod dicis. PHIL. Profectus in urbem recta fui, ut ibi oculorum aliquem medicũ circumspicerem. Nam malũ illud, quo ex

Occasio dialogi ab incessu & moribus philosophi.

Narratio continens occasionem encomij.

ôculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſuã gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſit, Nigrinum quoq; illũ, Platonicũ philoſophũ, ut qutem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, & pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, acceꝛſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo ipſum quidem manib. librum tenentẽ, circum aũt undiq; multas ueterũ atq; doctoꝝ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in medio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædam figuræ deſcriptæ erant, ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodum igitur benigne & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnib. illi expoſitis, & ego quoq; per uices exeo ſcire poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ô amice, poſtea q; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerboꝝ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquę unq; fuerunt, & Aedonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eõ enim uerbis eraſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habẽtur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cætera quę admodum ſpectabilia pleriſq; antea uerò etiã mihi uidebantur, Quæ quidem animo ipſe intẽto atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare poſſem, non haberẽ, ſed omnino uarius teddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, quod confutari atq; refelli uidebã, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum et gloriã, ac tantum nõ lachrymabar dãnatis atq; reiectis illis: nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebãtur uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris uitæ, ad ſerenitatem & magnã aliquã lucem reſpiciens. Quare ſane et oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eoꝝ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acutus & perſpicax paulatim magis magiſq; fiebã. Nam ad id temꝑis minime animaduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tandem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omninò paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa philoſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bibiſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, cõtinuo admodum in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo cẽ cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quanq; hoc quidẽ nõ eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero optarim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationem. Neq; eñ contemnere ipſum, opinor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ô bone, nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, me narrantem audires. Teſtẽ eñ te relinquere apud pleroſq; uolo, quòd nõ præterẽ inſanio. Præcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel per diẽ reuoluo mecum ipſe dicta illa. Et quemadmodum amatores pueroꝝ, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habitos, memoria repetunt, in iſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam uerò etiam colloqui ſecum illos putant, atq; iſs, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ præ cupiditatibus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia

non

Exordium, à cõmendatione ipſi us Nigrini, & à ſuauitate ac uirtute orationis illius.

Hoc eſt, philomelas.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

Indi primum uino gustato in furorem uerſi.

II. Exordium à commendatione orationis & eius effectu, quantum ad materiã ſiue ſubiectum attinet.

Amplificatio à ſimili.

hon præſente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipſe crebro repe-
tens, non paruum capio ſolatiũ. Et in ſumma, perinde ac ſi in pelago, & per no-
ctem alicubi ferar, ad hanc quaſi quãdam facem aſpicio, omnib. illis rebus quæ
à me geruntur, uirum illum coram adeſſe exiſtimans, ſemper aũt uelut audiens
ipſum eadem illa ſua ad me dicentem. Interdum uerò & maximè quãdo animũ
erigo, & in illũ quaſi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipſius
ſonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quen-
dam in auditoribus reliquit. LVC. Deſine, ò admirande parumper præludere,
ac dic, ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expe
ctatione iſta excrucias, dũ uerbis ita ſuſpendis & circũducis. PHI. Rectè dicis,
atq; ita facto opus eſt. ſed illud quęſo, uidiſti ne aliquãdo ſiue Tragicos, ſiue eti
am, per Ioue, Comicos hoſtriones, malos iſtos dico, qui ſibilo excipiũt, quicq; po
emata agendo corrũpunt, ac poſtremo theatris ejiciuntur, tametſi ipſæ fabulæ
ſæpenumero benè ſe habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui ta
les, ſed quorſum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipſe illos imitari uidear, alia
quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipſam ſententiã præ imbecil
litate ingenij corrumpens, atq; ita progreſſus, paulatim etiã ipſam damnẽ fabu-
lam. Ac quantũ quidem ad me ipſum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæte
rùm argumentũ illud non mediocri dolore mẽ affecturũ eſſe uidetur, ſi mecum
unà reijciatur, meaſq; partes dehoneſtet. Proindè hoc per totã memineris mihi
orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipſe talium peccatorũ uobis innocens ſit, ac procul
à ſcena ſeiunctus alicubi ſedeat, neq; quicq; ea curet, quę in theatro agũtur. Ego
uero mei ipſius periculũ tibi faciam, qualis ſcilicet hiſtrio ſim, quantũq; memo
ria ualeã; quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico diſtans. Quare ſi quid
etiam minus aut parcius iuſto uidebor dicere, uulgare illud tibi, & quod ubiq;
in prõptu eſt, occurrat, quòd ſcilicet melius hoc fuerat, & quòd ipſe poëta aliter
fortaſſis idem dixerat. Me uero exibilaueris etiã, non admodum quicq; mole-
ſtè feram. LVC. Vt benè ſanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rheto-
rum leges exordium hoc tibi peractũ eſt. Videris igitur etiã illa additurus fuiſ
ſe, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuerſati eſtis, & quòd neq; ipſe uenis ad
dicendum paratus, & quòd ſatius fuerit ipſum illum dicentem audire: te enim
pauca quædam, & quantũ poſſibile tum erat, memoria collecta & quaſi compor
tata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius ti-
bi eſt apud me. Exiſtimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemium atq; præfa
tionem attinet, omnia te uerbis cõplexum, atq; conſecutum eſſe. Quoniam ego
iam & uociferari & applaudere paratus ſum. Quod ſi uero longius etiam diffe
res, malignitatis eius inter ipſum certamen meminero, ac tum acutiſſimè ſibila
bo. PHI. Equidem & hæc quæ tu modo cõmemoraſti, dicta mihi uelim, & illa
quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iuſta quadam & cõtinua oratione de omni
bus dicturus ſum. Omnino em̃ hoc nobis impoſſibile eſt, neq; rurſum illius per
ſonæ attribuendo ſermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo hiſtrionibus illis ſimi
lis fiam, qui ſæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipſius Her
culis perſona aſſumpta, ac ueſtibus auro contextis induti, & graue quiddam tu
entes, mox ore in immenſum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quid
dam loquuntur, ipſa etiam Hecuba aut Polyxena multò demiſſius. Ne igitur et
ipſe eodem modo conuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo perſonam
induiſſe, ipſumq; ornatum dehoneſtare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria perſo
na colloqui, ne cadẽs alicubi, ipſum illum Heroëm, quem ago, mecum unà con
uellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquam ceſſabit hodie cõtra me crebra illa
ſcena atq; tragœdia uti. PHI. At uero ceſſo quidẽ. Ad illa aũt, de quibus cœperã
me nunc conuertam. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit
Græciæ. & eorũ hominũ, qui Athenis cõmorantur, quòd cum philoſophia ſci

licet

Alia à ſimili.

*De Pericle hiſ
uerſus ex Eur
pi. citatur: ἀμὸ
γὰρ τὸ κεν ἐμ
ξυναστέλλωσε
τοῖς ἀκροωμέ
νοις.*

*III. Exordium
ab extenuatio-
ne ſuæ, referen-
tis uidelicet per
ſonæ.*

Propoſitio.

Encomium Athenarum, & eorũ qui ibi philosophantur.

licet, & paupertate una educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quicquam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquam illorum honestatẽ uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatem sobrietatemq; uitę transferrẽt. Memorabat itaq; quendam ex purpuratis istis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ uenisset Athenas, admodum insignis & conspicuus, magna comitantiũ turba stipatus, auro, uariaq; uestę exornatus, ipse quidẽ Athenięnsibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis aũt miser atq; infelix quispiã uidebatur homuncio ille, statimq; erudire illũ aggrediebantur, nõ acerbe, neq; etiã aperte interdicentes, ne in liberã ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; & in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angustum cogens, obuios, ex occulto quidã submissa uoce, quasi lateret, neq; tamẽ illum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret. Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aũt ubi uestem illam uariam atq; purpureã exuebat sese, urbanè admodum floriditatem atq; nitorẽ istum colorũ irridentes, iam uer adest, dicebãt, &, unde nobis pauò hic, &, fortassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodẽ pacto etiã cętera illius cum risu carpebant, nunc annulorũ multitudinẽ, nunc comæ supertacaneã curam, nunc uictus intemperantiam atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiam reuocatus est, & longè melior, publicè ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd autẽ non puderet eos etiam paupertatem cõfiteri, referebat mihi uocem quandam, quã aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis. Deprehensum em quendã ex ciuibus fuisse, & ad prędem ludorũ abductum, eo quòd in uestę tincta ad spectaculũ uenerat. Cęteros aũt, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniã precatos esse. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cõmisisset, quia tali cũ uestę ludos spectaret, oẽs una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse: ut uenia daretur talibus induto, neq; enim aliam uestẽ habere illũ: Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalitatem, nec non & ociũ, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerũ essent, eius generis uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cõuersationẽ eorũ hominũ philosophitæ ipsi consonã esse, moresq; puros ac sobrios cõseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didicisset. Et qui secũdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secũ ipse statuisset, ei illorũ hominũ uitam q; maximè aptam atq; accommodã esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potẽtia felicitatẽ metiretur, qui & libertatem nunq; gustasset, & cũ seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amãs epularum ac mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mendacij; Aut rursum qui delectaretur audiendo cytharæ sonitus; aliorũq; instrumentorũ lasciuos crepitus, gauderetq; cãtilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominib. cõuenire loci huius cõsuetudinẽ. Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse. Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uenerea, Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aũt atq; auertitur, animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecũdia, & uirtus, & iustitia, quibus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aũt semper impletus, suppullulat multis ac ferís cupiditatibus. Ac talẽ quidem describebat mihi urbẽ, taliumq;

A temperantia & honestate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ confirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cõfirmatio eiusdem rationis.

Collatio, et reprehensio Romanæ urbis, & eius intemperãtiæ, ut quæ philosophis minimè conueniat.

magi-

magistram bonorum. Ego itaq; inquit, quando primum ex Græciâ reuersus fueram, atque ista iam propius aspiciebam, reuocans me ipsum, & quasi uerbis compellans, rationem poscebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipse dictitans: Cur autem infelix, deserto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atque etiam libertate,) Veniisti, ut uideas, loci huius tumultus, sycophantas uidelicet, salutationes superbas, cœnas, adulatores, homicidia, testamẽtorum expectationes & amicitias simulatas? Aut quid tandem facere decreuisti, cum neq; discedere hinc, neq; cõsuetis & inueteratis hisce uti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & quemadmodum Iupiter Hectorem illum, ita meipsum è telis, ut dicitur, subducens,

Verba Tiresiæ sunt ad Vlyssem, ex Odyss. M.

Eq̃ hominum cæde atq; tumultibus, eq̃ cruore, de cætero domi continere me statui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam pleriscq; usam, proponens mihi, cum ipsa philosophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipsum quasi in quodam amplo ac populoso theatro collocans, ex sublimi admodum inspicio atq; contemplor ea quæ geruntur, quæ partim eiusmodi sunt, ut multũ delectationis ac risum exhibere possint: partim etiã, ut uirum uerè constantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam si malorum quoq; encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palestram esse, aut ueriora usq; animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur consuetudine. Neq; enim parũ est resistere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ spectaculis atq; auriũ illecebris undiq; attrahẽtibus ac detinentibus, sed oportet omnino Vlyssis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidulosum foret: neq; etiã auribus cera obturatis, sed audientẽ atq; liberum, & uerè animũ supra hæc elatum habentem. Licet autem & Philosophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq; stultitiã: Bonaq; ista fortunæ contemnere, ubi aspexeris, uelut in quadam scena, ac multiplici, personarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex seruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrà aliũ ex paupere satrapã aut regem: rursus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulem esse. Nã hoc certè uel grauissimũ est, quod, licet fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarũ certum ac stabile esse, nihilo minus tamen, quotidie ista aspicientes, & diuitias expetũt & potentiã tac pleni obambulant omnes earum rerũ spe, quarum euentus nunq; sequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorũ annulos ostentant, & omnino multas præ se ferunt ineptias. Quod autẽ omnium absurdissimũ est, etiam obuios aliena uoce salutant, & hoc quasi magno aliquo, cõtentos esse uolunt, si solum ipsos aspexerint. Quidã uero fastuosiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq; ut Persis mos est, sed necesse est, propius accedentem, & sese incuruantem, animo à longe demisso & humiliato, illiusq; affectu etiã corporis similitudine declarato, pectus aut dextrã deosculari, quòd sanè beatũ atq; spectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq; assequũtur. Ille uero stat in longũ tempus seipsum præbens deciptendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cęterũ his multò ridiculi magis sunt, ipsi sectantes atq; obseruãtes, qui de media nocte surgẽtes circũcursant totã ciuitatem, & à seruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire sustinent. Primi uero huius tã acerbæ circuitionis, ipsis onerosa illa atq; multorũ malorũ causa cœna est. In quaquidem illi, quàm multa ingurgitantes: quã multa autem potantes, quã multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendẽtes postremo, aut ægre ferentes discedũt: & uel ipsam criminantur cœnã, uel contumeliã aut sordiẽ accusant. Pleni autẽ & angiportus sunt uomentibus ipsis, &

Amplificatio cœptæ descriptionis per distributionem. I.

Quæ animum sapientis labefactare possunt

Consolatio & effectus philosophiæ.

II.

Quæ ridicula ac stulta.

ὑποτυπωσις diuitum fastuosorum. 1.

Adulatorum et sectantium cœnæ. 2.

circa

circa uilissima quęq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modò abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinquerent, neue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut ulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obiiciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum: nunc uerò colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere: illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immiscerí, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari: deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem autem magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse: Quod uel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè? à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uerò ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cessare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uerò etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scolas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principio se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac disserendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat. Illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini simus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitus. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus sed licet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, & uestitus

Amplificat adulatorum dementiam ab effectu & consequentia.

Commonitio ex contrario.

Alia amplificatio à personarum qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinum, quem ut uerũ philosophi exemplum proponit. Et ut antè illius orationem, ita hic doctrinam & uitam eius commendat.

ſtitus mediocritas,& ſuper omnia hęc aptum ad omnia mentis attemperamentum,morumq; facilitas. Monebat autem eos,qui cum eo uerſabantur,ne cum ſtarentur,aut in certos dies extraherẽt,bene aliquid facere,id quod multi ſolerent,prę finientes ſibi,uelut diem aliquam conſtitutam,aut feſtiuitates ſacrorũ aut ſolemnes conuentus,tanquam ab illis auſpicaturi,mendacia uitare,& conuenientia facere. Volebat enim liberũ,& ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat,qui uirtutis meditationem eã putabant, ſimulatis molestitatibus atq; laboribus adoleſcentes reſiſtere, exercitatione ac uſu aſſuefacerent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant,alij aũt flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant,etiã ferro ſuperficiem corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam,et firmitatem contra dolores ac perturbationes,parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq; erudire homines uellet,partim animi,partim corporis,partim etiam ætatis,& prioris educationis rationem atq; obſeruationem quandã habere debere,ut ne,ea quæ uires excederent,imponendo,reprehenſionem incurreret, Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat,dũ pręter rationem ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi,qui cum iam ea apud illos mala deprehenſa eſſet,quam primum ueros ſermones ueramq; doctrinam audiuit,irreuocabili curſu aufugiens inde,ad ipſum peruenit,uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uerò digrediens ab iſtis,aliorum rurſus hominum mentionem faciebat,perſequendò uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus,& quo pacto alij ab alijs impelluntur. Pręterea et theatra,et Circum, et equeſtres ſtatuas,& equorũ ipſorum nomina,deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum,qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur,reprehendebat. Poſt hęc autem quaſi alteram fabulæ partem attingebat,notando ea,quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur,hoc addens,quòd unam hanc uocem, Romanorũ pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens,quæ in teſtamentis uſurpatur,qua petunt,ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur,riſu proſequi coactus ſum,quòd & ſecum ſepeliri ignorantiã ſuam uelle eos aiebat,& ſtultitiam ſuam aperte ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt,combiterere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt,ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri uolebant, inquit,quid in uita ab illis actum ſit,quando talia de ijs quę poſt mortem ſecutura ſint,teſtamẽtis mandant. Hos enim illos eſſe,qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent,uinumq; in cõuiuijs cum plauſu et odoribus effundunt,qui media etiam hyeme opplentur roſis, ta ritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit,pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe,qui & unguenta bibunt,quo nomine uel maximè eos carpebat,quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent,ſed & in hiſce peccarent,finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterendũ et conculcandum. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam et præter caſam incitati. Solœciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat,prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehendebat taurĩ artificem deũ,qui non præpoſuiſſet oculis cornua,ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos,qui coronas geſtabant,quòd locũ,ubi eas adhibere deberent,ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore,inquit,uiolarũ roſarumq; delectantur,ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat,iuxta ipſam,quãm proximè fieri poteſt, reſpirationem,ut quàm plurimũ inde uoluptatis attraherent. Eodem modò &

II. Doctrina de bene agendo.

Contra apathiam.

De frugalitate et uitæ modeſtia

De ſtultitia uirtutis extremæ uoluntatis.

Exitus reſpondere principijs In uoluptuarios.

Sic Erasmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fuge, ne præter caſam.

In gulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligẽtiam in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorum uarietatem, et bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicquam ederũt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorẽ cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur ut illam, quę uelut in trãscursu percipitur, uoluptatem, tam grandi pecunia mercentur, Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiam atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterùm de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudine prosequentiũ. & de contumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patrium. Prętereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauum subituri sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore nõ indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, aliorum auribus uterentur, oculis autem aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis conuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinentibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne conticesceret. Vbi uerò hic loqui desijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa confusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabã, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua tam amplius officio seruiebat suo, postremo prędubio atq; inopia agẽdi lachrymabar. Neq; enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certò admodum, sciteq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animum intercidit. Si enim decet nonnihil & me tam philosophicos attingere sermones, ita equidem de hisce existimo: Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cæterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorum, neruo nimiũ intento, uehementiori impetu q; satis est, telũ emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autem ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus pertrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nam præ imbecillitate uirium, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopulum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumerò in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdum etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantum perstringunt, altiorem autem plagam nequaquam infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis, neue nimis mollis solidus,

In mollet.

Conclusio, quia ut à principio rursum cõmendat orationem à re et effectu.

Amplificatio effectus à simili, et effectione

&

& tranſmittẽdo telo durior ſit. Sunt enim & ſcopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem poſſunt. Vbi autem hæc omnia perſpecta habet, tum demum tin ctam atq; infectam ſagitta, non uenẽno, quemadmodum Scytharum ſagittæ tinguntur, neq; reſina, perinde ut Cretum, ſed ſenſim mordicãte pariter & dulci phar maco inuncta, uerè iaculari ſolet. Illud autem quod iactum eſt, bene adeo & pro modo ſuo ſatis fortiter impulſum, eoq; penetrans ut iam tranſiturum eſſe uidea tur, citrà tamen deſinat, & manet pariter, & multum medicamenti illius de ſe e mittit, quod uidelicet diſperſum, totum circumquaq; animum ambit & comple ctitur, atq; hoc illud eſt, quo & oblectantur, & cùr lachrymas inter audiendum mittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipſum dicere:

Sic iace, ſiqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes inſaniunt, ſed quotquot ipſorum à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiſcuntur. Ita & qui philoſophos audiunt, non omnes at tonitiac ſaucij abeunt, ſed illi ſolum, quibus quaſi fomes aliquis, philoſophiæ co gnatus, iam antea, natura inſitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admi ratione digna, atq; adeo diuina, ô amice, uerbis commemoraſti. Multaq;, reue ra, ambroſia & loto ſaturatus, me non aduertente, fuiſti. Quare & interim dum tu iſta dicis, neſcio quid animo meo accidit, & nunc deſinente atq; tacente te, mœ rore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, ſaucius ſum. Neq; uero mireris, noſti enim quòd & illi, qui à canibus rabioſis mordentur, nõ ipſi ſolum rabie corripiuntur, ſed & ſiquos alios ipſi in ea inſania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti ſolere. Nam ſimul cum morſu etiam affectionis iſtius quiddam in alium tranſfertur, ac morbus ille ſocij quadam ſubinde alios atq; alios de ſe procreat, fitque inſaniæ iſtius omnino multiplex ſucceſſio. PHIL. Itaque etiam ipſe nobis iam amare confite tis? LVC. Prorſus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atq; inuenias. PHIL. Ergo Telephi illud neceſſe erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHIL. Vt ad eum, à quo uulnerati ſumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus. *Telephi ſagitta*

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERPRE.

ARGVMENTVM.

EST (autem) luſus ualde feſtiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compoſitus. Queri tur enim σῖγμα de ui & iniuria ταῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus ſpolietur, & quaſi de ſua poſſeſſione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat ſimulatione modeſtiæ, & excuſando neceſſita tem ſuam. Deinde per tranſlationem ad literas uenit. Nullam literarum ſuo loco et ordine mouendam eſſe. Hinc iudicibus admonitis ut pro officio ſuo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cui uſq; conſeruent. Narratiunculam ſubiungit, ac confirmationem cauſſæ continet. Hanc poſtea lon gi primum enumeratione aliorum damnorum eidem ſibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modeſtiæ ſuæ, & illius petulantiæ tum erga ſe, tum erga cæteros etiam homines, & quàm idem etiam hò minibus intuiſum ac deteſtabile ſit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem inſtituit σῖγμα aduerſus ταῦ.

Conſtitutis iudicibus ſeptem uocalibus, de ui & rapina, ſpoliari ſe dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici ταῦ proferri ſolent.

Exordium, à ſimulatione modeſtiæ & excuſatione neceſſitatis.

ACTENVS quidem ô iudices Vocales, non admodum grauí iniuria adfectus ab hoc τοῦ, uod me is rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuiſſe me diſſimulabam, propter modeſtiam, quam uos ipſi noſtis me ſeruare, cum erga uos, tum erga alias ſyllabas: poſtquam uerò ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modò non ſit contentum ijs quæ ego ſæpe diſſimulaui, uerùm iam maiorem uim inferat, ipſa me neceſſitas cogit ut accuſem ipſum apud uos, qui utrunq; noſtrùm nouiſtis. Non autem exiguus metus propter iſtam miſeriam me inuaſit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores ſemper addat, prorſus me è domeſtica ſede expellet, ita ut parum iam abſit, dum ego iſta diſſimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in ſimili quodam uerſer metu. Eſt itaque æquum, non modo uos iudices, ſed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam ſi, ut libet unicuiq; licebit é ſuo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idque uos, ſine quibus nihil omnino ſcribitur, permiſeritis, non uideo quomodo, ſua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio conſtituti ſunt, tuebuntur. Sed non exiſtimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiſeritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus ſum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio ſtatim, cum cœperunt contra leges delinquere, eſſet repreſſa, neque enim litigaret ad hunc uſque diem λάμβδα cum ῥῶ, diſceptans de uoce λίσπης & ψιφαλαλγία. Neque etiam τῶ γάμμα eſſet cum κάππα certamen, neque tam ſæpe ad manus propè ueniſſent in fullonia, de dictionibus γναφεῦ & γνάφου diſceptantes. Quin ceſſaſſet etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόρις illi ſurripiens, imò ſuffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuiſſent ſeditiones mouere contra leges. Eſt enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum ſortita eſt, manere, tranſcendere uerò eò quo non oportet, eius eſt, qui ius & æquum ſoluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, ſiue Cadmus fuerit ille inſularis, ſiue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quem ſua quibuſq; literis, præſidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat eſſe prima, quæ ſecunda, ſed qualitates etiam & uirtutes, quas habent ſingulæ noſtrum conſtituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd ueſtro Marte, poteſtis ſonum efficere. Semiuocales uerò ſecundo loco dignati ſunt, eo quòd ſine ueſtro acceſſu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibuſdam, omnium poſtremum locum, decreuerunt, mutis ſcilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conſeruari decet. Hoc uerò τοῦ, neque enim poſſum ipſum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari ſolet, per Deos, niſi duæ quædam bonæ ex uobis & aſpectu decenti ἄλφα ſcilicet & ὖψιλον ſe illi coniunxiſſent, ne audiretur quidem ſolum. Hoc inquam mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre auſum eſt. Nam nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipſis etiam coniunctionibus & præpoſitionibus expellere tentat, adeo ut iſtam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tẽpus eſt dicere unde & à quibus res initium ſumpſerit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum eſt non iniucundum, colonia, ſicuti fertur, Athenienſium, adducebam uerò mecum fortiſſimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lyſimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, ſed tamen, de ſe dici uolebat, quòd in media Attica natus eſſet. Apud hunc hoſpitem ego huius τοῦ auariciam deprehendi,

Amplificatio à futuro periculo.

A translatione

Exemplũ damnantea illati aliis quoq;

Locus cõmunis

Propoſitio.

Narratio, continens cauſæ cõfirmationem.

hendi. Equidem cum hactenus paucis quibuſdam manus intuliſſet, dicendo τετραφθόγγους, priuans me meis cognatis, exiſtimabam eam eſſe conſuetudinem literarum, quæ una mecum eſſent educatæ. Præterea cum τήμερον & ſimiles quaſdam uoces mihi detraxiſſet, dicere etiã eas eſſe ſuas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium ſumpliſſet, atque poſtea auſum eſſet etiam dicere κεφάτεροι & κάφυμα, & πίπαν; deinceps abiecto omni pudore, βασίλιπαν quoque nominare, haud leuiter ſum cõmotus, & ita accenſus, timens ne quis temporis ſucceſſu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iuſta ira commoto, præterea omni ope & auxilio deſtituto, ignoſcatis. Neque enim paruum hoc, aut lene eſt periculum in quo uerſor, cum præter quàm quòd aſſuetis & familiaribus literis me ſpoliauit, etiam πίσσαν, id eſt, picam, auem meam loquaciſſimam, ex medio ſinu, ut dici ſolet, abreptam, κίτταν appellauit. Quin & φάσσαν, id eſt, palumbum, una à cum νήσσας, id eſt, anatibus, & κοσσύφους, id eſt, merulis, abſtulerat, interdicente Ariſtarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμῆτταν præter ius rapuit, idque uobis ipſis & alijs quibuſdam ſyllabis uidentibus. Verum quid ego iſta commemoro, cum me tota Theſſalia expulerit, uelitque eam Thettalian dicere? toto inſuper mari ſum excluſum. Neq; à betis hortenſibus ſibi temperat, ut iam, quòd dici ſolet, ne paxillus quidem mihi reliquus ſit. Quòd uero litera ſim, quæ nulli nocere ſtudeam, uos ipſi mihi teſtes eſtis, neque enim unquam accuſaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abſtulit, & totam σμύρναν ſurripuit. Nec ipſo etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipſo etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda, quòd morbo adfectum ſit, & meas apud ſe μυρσίνας, id eſt, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percuſſerit. Et talis quidem literà ſum ego. Hoc uero τοῦ quàm ſit natura uiolentum aduerſus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abſtinuerit, conſideremus, ſed & δέλτα & θῦτα & ζῦτα, & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerſe mihi læſas literas. Auditis uocales iudices ipſum δέλτα, dicere: ſurripuit mihi meam ἐνδελέχειαν. pro qua uult ut dicatur ἐντελέχεια, quòd ſanè contrarium eſt omnibus legibus. Auditis uociferari θῦτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum eſt cucurbita. Auditis ipſum etiam ζῦτα ſuis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν ſpoliatum eſſe, adeo ut ne ψεύζειν quidem id eſt, mutire, illi porrò liceat, quis iſta quæſo ferat? aut quæ pœna ſatis magna erit tam ſceleſto? Verum hoc non tantum cognatum ſibi elementorum genus lædit, ſed iam ad homines etiam, iiſdem moribus ſe contulit. Neque enim permittit ut recta ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rurſus me admonuerunt γλῶσσας, id eſt, linguæ, nam expulſum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτταν ὁ reuera linguæ pernicioſus morbus τοῦ. Verum rurſum me conferam ad illud, quod cœperam, atq; homines defendam in iis, in quibus aduerſus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibuſdam uinculis conſtringere & diſcerpere, ita ut ſi quis pulchrum quidpiam uideris, idque καλόν, adpellare uelit, hoc τοῦ ſtatim irruens ταλόν ipſum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præſidentiam obtinere. Rurſum alius quiſpiam dicit, πρὶ κλήματος, id eſt, de palmite, hoc uero, eſt enim reuera πλῆμος, id eſt, miſerum, πλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, ſed iam etiam magno illi regi, cui fama eſt ipſam terram & mare ceſſiſſe, atque naturas ſuas reliquiſſe, inſidias tendit, & ex ipſo, cum κῦρος ſit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipſa & opere, eoſdem lædat, audite: plorant homines, atque ſuæ fortunæ uices deflent, atque ipſum ſæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus ſecutos atque figuram imitatos, poſtea ſimili figura ligna fabricaſſe, in qui-

Amplificatio cõfirmationis à magnitudine iniuriæ, quà præcedentium enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones θάλασσα, σεῦτλον, πίπαλος.

Collatio ſuæ modeſtiæ & aduerſarij proteruitatis.

Alludit ad κόρις σπερὶ κόρρης.

A teſtimonijs aliarum.

Alludit ad uocẽ κολοκύνθη, quæ interdum per θ. interdum per τ. ſcribitur.

Quomodo pro eo συρίσδειν, & Θαλπεισδειν Dores dicunt.

Cauſſam ſuam probabilem facit ex ijs quæ idem τοῦ etiam in alios peccarit.

Amplificatio à perſonæ qualitate.

Epilogus. bus homines ſuſpendant. Atque ex hoc, huic tam perniciosæ fabricæ, peſſimum nomen obueniſſe. Propter iſta omnia quot mortibus ipſum τοῦ dignum eſſe iudicatis? Ego quidem exiſtimo meritò hoc ſolum ad ſupplicium ipſius τοῦ relinqui, ut pœnam in ſua illa figura ſuſtineat, propterea quòd crux ab ipſo fabricata eſt, & ab eo nomen illi homines impoſuerunt.

Crucis ſupplicium.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pòſt epiſcopo Dunelmenſi, Eraſmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi ſuppeditet ſingularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humaniſſime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel ſplendore, uel eruditione præcipuũ eſſe, tamen non uereor meas nugas rudes adhuc, uixq; è primaſcheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos et æſtum nulli ſeruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud hominem tam noſtri ſtudioſum relinquerẽ, id quod tum fortè erat in manibus, Miſanthropum miſi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is eſt Lucian Dialogus, quo nix alius lectu, uel utilior, uel iucundior: uerſus quidem ille iampridem ab alio neſcio quo: ſed ita uerſui, ut interpres hoc modo demonſtrare uoluiſſe uideatur, ſeſe neque Græce ſcire, neq; Latine: nec temere adeo quis ſuſpicetur eum interpretem ſubornatum eſſe ab ijs, qui Luciano malè uolunt. Tu noſtram hanc audaciam boni conſules, & Eraſmum in eorum numero pones, qui tui ſunt amantiſſim. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

Timon. *HOC Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis ſcilicet uerus Diuitiarum uſus ſit, & quomodo retinendæ ſint. Quibus potiſſimum obueniant, & quales reddant poſſeſſores. Occaſio Dialogi à perſona Timonis ſumpta eſt, quem Athenienſes, quòd inhumanus planè eſſet, hominumq; congreſſus ac ſocietatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt: cuius mortui quoq; ſepulchrum (ut ſcribit Suidas) inacceſſum & inuium factum fuit, cùm mare, tanquam ipſum quoq; perſumillius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi ſepultus erat, à reliqua abſtractam ſecluſiſſet. In quo & tale Epitaphium inſcriptum fuiſſe fertur.*

Hic iaceo, uita miſeraq; inopiq; ſolutus,
Nomen ne queras, ſed malè tute peri.

Huic igitur Timoni ſimiles reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & factuoſos & inſolentes, & planè barbaros, efficere conſueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuiſſe, ſed ob liberalitatem, & quòd abſq; iudicio in quoſuis benignus eſſet, ad paupertatem redactum eſſe. Quam rem cum Iupiter ex ipſius querela, qua cum illo expoſtulando, in hominum maliciam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouiſſet, miſertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis ſacra peregerat, diuitem denuo facere ſtatuit, ac Plutum cum theſauro ad ipſum mittit. Qui principio ire detrectat, oſtendens illum ſua culpa pauperem factum eſſe, et cum talibus hominibus minimè perdurare ſe poſſe, atq; æquè odiſſe eos, ut ſordidos atq; auaros illos, qui nunquam omnino ſe utantur. Mediocritate enim utendi ſe gaudere. Atq; hic locus uſum diuitiarum, & quomodo conſeruari eædem debeant, docet. Deinde cùm Iupiter in ſententia perſiſteret, atq; ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiſceretur, inter eundem fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, cauſſam ciuſmodi reddit, quòd quoties à Ioue mittatur, tardè incedat, neq; uideat quorſum eat, neq; norit ad quos eat: quoties aũt à Dite mittatur, etiã alatũ eſſe. Quo figmento ſignificare uidetur, improbos ac malos ſemper melioribus ſucceſſibus frui: probos autem, & à Ioue dilectos, aut nunquam, aut tardè in hac uita felices as diuites fieri. Poſtremò interrogatus à Mercurio, cur deformis ac pallidus, tantopere ametur ab hominibus, reſpondet, Inſcitia, ac cæcitate illorũ hoc fieri. Atq; ibi cum hos, tum alios effectus ſuos exponit, quæ omnia poſtremò actione, & quaſi ipſa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plutum reijcere atq; auerſari fingit, utpote ex paupertate modeſtum ac temperantem iam factum, et agnoſcentem ſuperiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum ſumma

cura

ura aſſernare, tumidum & inſolentem, omnes alios homines uitare atq; contemnere. Additis ad finem etiam Adulatoribus, ſcurris, aſſentatoribus, ſycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, ſic ipſi diuitias atq; fortunam comitantur.

IVPITER Philie, hoſpitalis, ſodalitie, domeſtice, fulgurator, iuſiurandice, nubicoge, grandiſtrepe, & ſi quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uerſu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcię, metriq; exples hiatum, Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia tam palàm apparet nugas eſſe, fumumque poëticum, nec omnino quicquam præter nominum ſtrepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, neſcio quomodo penitus extincta ſunt, frigentque, adeo ut ne minimam quidem ſcintillulam iracundiæ aduerſus nocentes reliquam obtinent. Itaque citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: uſque adeo titionem quempiam in ſeſe uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiſcens, nihil quicquam formident, uerùm hoc ſolum uulneris inferri poſſe iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum eſt, ut iam Salmoneus tibi ſit auſus etiam obtonare, neque id admodum ab te: quippe aduerſus Iouem uſqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaque tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac ſub mandragora ſtertis, qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, reſpectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt, auresque iam tibi obſurduerunt, inſtar horum, qui ætate defecti ſunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc eſſes, acrique animo, uehemensque ad iracundiam, permulta in homines maleficos ac uiolentos facie bas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciæ. ſed perpetuò fulmen erat in negocio, perpetuò obuibrabatur Aegis, obſtridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, denſiſſimè ex ædito loco deuolantium torquebatur: Terræ quaſſationes, cribri inſtar frequentes, ad hæc nix cumulatim, neque non grando ſaxorum in morem, atque ut tecum grandius loquar, imbreſque rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum eſt, ut omnibus ſub aqua demerſis, uix unica ſcaphula ſeruaretur, quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quaſi ſcintillulas quaſdam ſeruans, unde ſceleratius etiam genus in poſterum propagaretur. Nimirum igitur dignum ſecordia præmium ab illis reportas, quum iam nec ſacra faciat tibi quiſquam, nec coronas offerat, niſi ſi quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: ſed priſcum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deorum generoſiſſime, te reddunt, magiſtratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum ſacrilegio compilarint, quum tibi etiam ipſi in Olympiacis manus admoliti ſunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor ſedebas: quum tibi cæſaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo ſecurè deſpicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas ſumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, ſatis idonei ſint ad expiandum tam inexhauſtam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus ſileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam?

Expoſtulatio cum Ioue, quòd hominum prauitatem & malicię impunitæ ſinat.

A cõſequentib. & exemplo.

Ab anteactis.

A cõſequentib. & euentu.

Descēdit à generali querela ad speciem.

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim, ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisque quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatque his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoque de nutu pendebant. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iamolim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam praterierunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me, alio sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumque uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia; renone arrepto; terram exerceo, quaternis conductus obolis, atque hic cum solitudine, cumque ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd post hac non intuebor pleroſque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæque proles excusso profundo isto, grauique somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, iram aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaque sepultura feruntur. IVP: Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleque hircina amictus? fodit autem, ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaque in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpe numero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Ioualia festa consuetumus agitare.

Epilogus per exhortationem

Personæ descriptio et occasio Dialogi.

IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, eruminosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasque, nullusque in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis lupisque largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessarios que iudicabat, quasi benenolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, aut fugerunt, exuccum & radicitus defectum destituentes, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantumabest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosè nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum unum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quatum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamque turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sint, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt

1.

Non liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.

Digressiuncula in Athenienſium mores & philosophos, continens excusationem neglecti Timonis.

rebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incorporea quędam, meraſque nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterum cõsultabo: pœnasq; daturi sunt simul atq; fulmen instauraverò. Nam fracti sunt in eo rerusa cuspide duro è radijs maximi, quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iaculatus, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERCVRIVS. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse! Idq; non ijs modo qui causas agunt, uerum etiam, qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo dives euaserit Timon qui se imprecando clamosum & improbum præstiterit. Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus, etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me rursus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit efficiens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi pater noster esset amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter quàm ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, paralitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ò Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includens, neque zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, claustris, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq; quòd si quando daretur opportunitas, ne fugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreoue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari atq; à sceleratissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo securè uterẽtur, sed uigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conniuentibus, neq; usquam dimotis semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes, nõ quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed quòd nemini fruẽdi copiam facerent, non aliter quàm in prę sepi canis, nec ipse uescẽs hordeis, nec equũ famelicum id facere sinens. Quineti am uidebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandati ironia.
Alia excusatio, cur non statim puniat nocentes iocosa.
Epiphonema, Audaces atq; improbos fortuna iuuare.
Detractatio Plutũ, à qualitate perſonæ.
1.
Est aũt collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate utendi consistere.
Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaque an non iniquum, quum hęc quondam inculaueris, nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uere perpenderis, utrumque me iure facere iudicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumque quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcilicet craſſior, ſaginatiorque, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aſpiceret à quopiam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil commeritum tot in uinculis cogerent ſitu cariecq; putreſcere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alijcuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineant, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neque obſeruet, nec ulla omnino zeloty pia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit ire, & quicunq; uoluiſſent cum his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, proſtituatq;, & quos libet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramque uirginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemque in perpetua uirginitate contineat, idque præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atque amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero, quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorque, atque exhaurior, à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior.

Mediocritas.

Amplificat ſimilitudinem.

IVP. Quid eſt autem quòd aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinuntur, neque edere, ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam, ueritus ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uideat allaturus, fruſtraque infuſurus, uaſe non continente liquorem: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionem, ac liber exitus.

IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationem ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facilè rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmẽ cuſpide reſtituta reſarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò præclare, te non cæcũ modo, uerumetiam claudum eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiã, tum neſcio quo pacto tardus ſum, et utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquam interim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedẽdum eſt, alatum uidebis multò aui-

tõ auibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumque manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri, neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum, in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, ueteri linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & linteus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum merito subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat cõmutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pinguti, illotaq; cute, qui cõpedes etiam dum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pristinũ, perinde uti templum adoret: nõ est deinceps tolerandus ijs, quibus cum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cupidine irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorẽ esse, Cecrope Codrõue generosiorem, callidiorem Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat in felix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerũm ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignos scis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide prætento, ad Hipponicum & Callian accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facilè inueniret, quę nimirum adeò obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facilè in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos deseris,

11. *Quibus diuitiæ potissimũ obueniant, improbis & stultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modestis. id quod significare uoluit, dum à Ioue claudum & cæcum exire, et ad ignotos fingit: contrà autem à Dite alatum etiam.*

ſeris, celeriter au fugias, quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno, pedibuſq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde, qui fit, ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea pallidus, poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur, felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perditè te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati faſtidiri ſeſe abs te, propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio, tu quoque fateberis, ſi quo modo ubi ipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me, qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ô Pluter niſi

III. *Effectus diuitiarum.*

forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ô optime, uerum inſcitia erroreq; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hęc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata, gemmiſq; picturata, ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatem aſpicere, amore capiuntur, diſpereunteq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt, ut iam diuites euaſerint, iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint, rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur, pene caput potius, quàm perſonam abiiciant? Neq; enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formam, quæ intus cuncta inſpexerint. PLVT. Ad id non parum multæ res, ô Mercuri, mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; quis me primum nactus eſt, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquã ſunt admiranda, & appetit ea quæ ſunt fugienda, neque cunctorum illorum quæ introierant, malorum patrem ſtupet, illorum ſatellitio uallatum, quiduis potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neque ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facilè queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem ex parte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis, neq; cuiquam aperire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor, chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt, qui proximè montanum & petricoſum fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu de terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuum, multiq; precij uirũ reddidi? Adeo

Collatio Paupertatis, et eius effectus.

ne

I. *Inſcitia & error.*

II. *Vecordia ſuperbia, protervitas &c.*

ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad uirtutē excultum? ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam, illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidem abeo, atuos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me. Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseuerauit, uirilem exigēs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autem et uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis ò scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioq; negocium exhibituri? uerum haud quaquam læti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerūm ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorabitis, etiam si diffitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit mihi certum est ligone impacto cōminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Timon, quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursum dives esto: rursum Athenienſium princeps, & ingratos illos despicito, quum solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum si neme propius ad me accesserit. MER. Adeone quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odiò te prosequi nequaq; erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniā pridem innumerabilium malorū hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odiū, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiū redderet: deniq; quum me adeo perfidè ac proditoriè destituerit. Contrà paupertas optima, me laboribus, uiro dignissimis exercens, mecumq; uerè & liberè conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, et uulgaria ista docuit cōtemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neque adulator assentans, neque sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cōcionator suffragiorū autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; cum ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorū quæ sunt in ciuitate malorū aspicio, abundè magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueneſti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone neq; enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; ista missa face, ac Plutum excipe: non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiscūtur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendā meas, an grauiter feres si quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, ueq; cum procœmijs, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram patientis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus ibi te accusato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum ais, leserim?

Iam eorum quæ quasi uerbis hactenus disputauit, exēplum quoq; & actionem subijcit

Effectus paupertatis modestia scilicet & diuitiarum contemptus

Accusatio diuitiarum ab effectu & accidentibus

Defensio per remotionẽ criminis, in malè intentem.

qui quidem dulciſſimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opiſexq;, auctoritatis, præſidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum, mea opera conſpicuus eras, celebris & obſeruandus. Cæterum ſi quid moleſti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipſe magis abs te ſum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominioſe uiris illis execratis ſuppeditaris, qui te mirabantur, ac præſtigijs dementabant, mihiq; modis omnibus inſidias ſtruebant. Porrò quod extremo loco dixiſti, te à me proditum, deſertumq; fuiſſe, iſtud crimínis in te poſſum retorquere, quum ipſe ſim modis omnibus à te reiectus, præcepsq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, ſagum iſtud chariſſima tibi paupertas circumpoſuit. Itaq; teſtis eſt mihi hic Mercurius, quam topere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me debachatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiuſmodi hominem ſit commutatus. Proinde audacter cum illo conſuetudinem age. Tu uerò fode ita ut facis. Tu interim theſaurum ſub ligonem adducito. Audiet enim ſi tu accerſieris. TI. Parendum eſt Mercuri, rurſuſq; diteſcendum, Quid enim facias quum dijs compellant? tamen uide, in quas turbas me miſerum conijcies: qui quidem quum ad hunc uſq; diem feliciſſimè uixerim, tantum auri repente ſum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum ſuſcepturus. MER. Suſtine Timon mea gratia, tametſi graue eſt iſthuc, atq; intolerandum:, quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò ſuperata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem ſicut apparet, nam ex alarum remigio facio coniecturã. Tu uero hic operire, ſiquidem digreſſus Theſaurum ad te tranſmittam, ſed ferè fortius: tibi loquor auri Theſaure, Timoni huic audiens eſto, offerq; temet erutendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ô ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Theſaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, unde nam auri tantùm? Num ſomnium hoc eſt? Metuo ne carbones reperturus ſim experrectus. Atqui aurum profectò eſt inſigne, fuluum, graue, & aſpectu multo iucundiſſimum,

Effectus diuitiarum, faſtus ſcilicet, inhumanitas, & Inſolẽtia, & τὸ uerè μὴ ἀνθρωπον.

Pulcherrima Aurum fauſtitas mortalibus. Quippe quòd ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ô mihi chariſſimum deſideratiſſimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipſum olim aurum eſſe factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto ſinu uſque adeo formoſum amatorem excipiat, per tegulas illapſum? ô Mida Creeſeq;, ac munera Delphico in templo dicata, ut nihil eratis ſi cum Timone, cumq; Timonis opibus conferaminini cui ne Perſarum quidem rex par eſt. O ligo, ſagum chariſſimum, uos huic Pani ſuſpendi commodum eſt, At ego quàm maximè ſemotum mercatus agrũ, turriculaq; ſeruandi auri gratia conſtructa, uni mihi affatim uixero: ſepulchrũ item inibi mihi defuncto parare eſt ſententia. Hæc igitur decreta ſunto, placitaq; in reliquum uitæ: ſeiunctio, ignorantia, faſtidium erga mortales omneis; Porrò amicus, hoſpes, ſodalis, aut ara miſericordiæ, meræ nugæ. Tum commiſerari lachrymantem, ſuppeditare egentibus, iniquitas, ac morum ſubuerſio: at uita ſolitaria, qualis eſt lupis: unus ſibi amicus Timon, cæteri omnes hoſtes, & inſidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut ſi quem aſpexero duntaxat, inauſpicatus ſit ille dies. In ſumma: non alio nobis habentur loco, quàm ſigna ſaxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis miſſum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus eſto. Cæterum tribules, cognati, populares: poſtremo patria ipſa, frigida quædam & ſterilia nomina, ſtultorumq; mortalium gloriæ: ſolus Timon diues eſto: deſpiciat omnes: ſolus ipſe ſecum oblectetur, liber ab aſſentationibus, & oneroſis laudibus, Dijs ſacra faciat: epuletur ſolus, ſibi ipſi uicinus, ſibi particeps, excutiens ſeſe ab alijs. Ac ſemel decretum eſto: ut unus ſeipſum comiter accipiat, ſi moriendum ſit, aut

neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris, Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quòd ſi quẽ conſpexero incendio conflagrãtem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quem flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abundo: nã illà res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud ſcio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtíditi, repulſíq; Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cornam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit, Sed benè eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator beliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime, atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorum omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis prẽmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnib. ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloríbus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero hàbet ille digna ſe, quã doquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in mẽſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum, Proinde acceſſi his de reb. admoniturus te, quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligo ne comiter accipiam. PHIL. Virí, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, atq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus, At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quũ illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret æariũ, atq; ego audiens quod ad me redíbat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timõ: præcipuum generis tui præſidium, fulcimentum Athenienſium: defenſaculũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarum, adulatores & ſcurræ

Aſſentatores & ſimulati amici

Sycophantæ, Heredipetæ, & fumi uenditores.

Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operiatur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, uir non modò probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in Olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego nec spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est: Tum anno superiore apud Acharnenses pro Rep. fortissimè se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modestè tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri simus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de caussis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis. TIM. Atqui non conflagrauit arx sceleste. Proinde palam est te calumniatorem agere. DEME. Verùm effosso ærario dites effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEME. Verùm effodietur posthac. sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, aliqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in Olympijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? an non philosophus Thrasycles hic est? profectò ipsus est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maximè gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sunt exhibet, dum milui instar præripit ob sonia, & proximum cubito oppositio arcens, mento interim condimentis opleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adherere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suem solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophistæ in Sapientiæ professione quæstum captantes.

& insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modò, saltationemq;, uerùm ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus in ter pocula sermo (tum enim uel maximè) de temperantia, sobrietateq; atq; ista quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremò sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uariéq; absolutum: proinde non erubescet clarius uidelicet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nō hoc animo ad te uenio, Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorū conuiuiorum adducti spe concurrūt, multaq; assentatione deliniūt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientē id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium suauissimum cæpe aut nasturcium, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis, suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, q̄ calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malorū extiterit caussa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, ut pote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altū ò bone, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertū, me quidē uno spectante. Quòd si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolū quidem tibi facias relíquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minā, alij talentū. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionē: quanquam hoc quidē mihi non meaipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est si modò peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquā peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq̄ ligone sum mensus. THR. O libertas, ò leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurā Chœnices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul aduenīunt, Blepsias ille, & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorū qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatū, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cōgestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus eñ. TI. At uos quidē nec citra sanguinē, nec absq; uulneribus.

HALCYON, SIVE DE TRANSFORMATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

In hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum caussas, intellectu ac ratione cōsequi non possumus. Esse enim nos, quod ad collationē Dei & rerum eternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quòd autē Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia uidētur, probat primum à signo siue exēplo tempestatū quæ illius prouidētia seu administratiōe, ex maximis et turbulentissimis subitò in summā tranquillitatē & serenitatē cōuertuntur, ut ab incremēto et collatiōe etatum hominis, cū æquè mirū sit ex puero

imbecilli ac paruo, sirum tantũ & tam fortem fieri. Postremò ab effectis & ui naturæ, quæ cũ Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi à cantu Alcedinis.

VIusmodi uox aures nostras accessit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio: quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse cõsueuerunt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quędã auicula est, ò Cherephon, multũ lugens atq; lachrymans, qua de iam olim homines istam cõmenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi iugalis amiciciæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Asterenati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, postea quam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profectò ut peregrina quæpiam auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem consecuta est.

Aliàs: Luciferi, stellæ illius pulchræ ergo.

Halcyonij dies.

Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillè stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse,

Propositio.

aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerũ causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ab dæmoniorum uim atque po-

Argumentum à figuo.

tentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea ad-

Epilogus amplificatur à minori.

miranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius, ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non impe-

imperiti, ex eadem materie in manus ſumpta ſine negotio multas ſpecierum naturas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præſtantia præpollenti ad noſtras uires comparato, promptum ac facile eſt omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipſum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta eſt, ô Socrates, qui talium rerum aliquid perſpicere, aut explicare, poſſit? Neq; enim iſta humana uoce explicari poſſunt. SO. Proinde, maximas quaſpiam hominum uires inter ſe compoſitas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à natiuitate quinq; aut decem annos nondum egreſſos immane quantum & quàm admirandum diſcrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus fermè quæ ſunt in uita actionibus, cum in his quæcunque per artes illas nobiles & celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obſtante, ne capere quidem poteſt. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæſtimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum mille millia unus uir haud difficulter ſubigeret. Etenim puericia in totum omnium expers eſt, ac ſub initium ipſo naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines conſequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuerſum cœlum noſtris uiribus collatum adpariturũ ijs, qui hæc contemplando aſſequuntur. Itaq; multis perſuaſum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit ſpeciem, tanto & ipſum potentia, ſapiẽtia & cogitatione ſimiliter anteire, & noſtras actiones. Proinde, & tibi & mihi, aliiſq; quàm plurimis noſtri ordinis hominibus, multa facta ſunt impoſſibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut ſcribere illiteratis interea impoſſibilius eſt, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cęterum, ipſa natura promodum aſſimilans animantem ſine pedibus, nec alatam, ſuppoſitis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem ſollertem & induſtriã abſoluit, diuini mellis opificem & conſtructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedeſtrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibuſdam, ut ſermo eſt, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ ſunt & incomprehenſibiles, nos mortales & modici exiſtentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores; & humanæ rationis captum excedentes, ſed ne paruas quidem perſpicere poſſumus, in pluribus hæſitantes. Et cum nihil firmiter aut conſtanter de ijs, quæ nobis accidunt, paſſionibus referre poſſumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis conceſſum eſt. Præclaram uerò hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ô auicula lamentationum modulatrix traditurus ſum ſuper hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue conſecuta ſis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari ſtudio eiuſmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ô Socrates.

Ab incremento hominum & eorum collationibus.

A quotidiano uſu quo aliis alio differt.

Ab effectis naturæ à minore.

Concluſio.

Et quæ iam à te ſapientiſſimè diſputata ſunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuerſationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, conſalutata Halcyone, tempus eſt, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Iſtud ergo ipſum in præſens faciamus.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS,

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod et in sequentibus facit, Deorum gentilium inanitatē, & inepta de illis persuasionē hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionē autē sumpsit ex fabula Promethei, quē poetæ fingunt, eo quòd Iouē in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremò autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ epar illius carpēdo atereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, caussam dicere, & apud Mercurium et Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Diis damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiā utilem & propè necessariam fuisse. Deinde et hac forma, ita ut Deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà merito cum pati haec dixerat.

MERCVRIVS.

Exordium Dialogi ab occasione loci.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan figendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti, nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est; ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimē apparcat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbete monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Prometheē? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidem poenæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Præbe læuam, quo & illa ritè implicetur. Bene actum, iam nunc deuolatura tibi aquila secur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu Tellus parens, infelix ego quibus afficior poenis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrè egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candidò adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutius magis ac callidum, & quidem maxime omnium mulier. Super omnia autē ignē thesaurum deorū multo omnium prestantissimū furtim surripuisti, hominibus

Actio et affixio Promethei, unde occasio drāmatis petitur.

Accusatio Prometheī:

I.

II.

III.

eiusce

ciuiſce iſtum tradens. At uerò quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodò dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verùm ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè iucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, ſimulatq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uerò quandoquidem tam eloquio polles quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria propè portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc prorſus exiſtimo inutile. Verùm quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtum quo cunctos mortales ſuperas, Rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primùm igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterùm tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim, VVLCAN. Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſitè dicendum impendiõ inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote Rhetori. nam ego quum haud quaquam iu iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; non nihil eſt quod meæ poſſunt uires, quo pacto oratorem agam non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædm mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ô Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modò proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit male facta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quòdq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens, Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uerò ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abunde iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidem iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uerò quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prępotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeam q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſã q̃quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi fortè obtigerat, offendit,

Præparatio ad defenſionẽ, ſequens dialogi decoro, eademq; uice exordij

Repetit capita accuſationis. II. III.

Apologia Promethei Ad I. caput de carnium diſtributione.

&

& huius rei gratia, me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc
A perſona. affigendum miſit: Immemor ſanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque ſatis
probè perpendens cuius momenti ſit tantæ indignationis origo atq; materia.
Nam quis non uidet puerilem hanc eſſe iram, ut excandeſcas, & iniqno feras
animo, quia maiorem partem non acceperis? Verum quanto foret æquius Mer
curi conuiualium huiuſcemodi fraudium deinceps ne recordari quidem? Et di
miſſa ira, ſympoſij delictum ueluti luſum æſtimare atq; iocum. Quippe quum
in craſtinum continere odium & meminiſſe iniuriæ ueteris, haudquaquam re
ges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & ſa
les, riſum & ſubdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem,
& ſilentium fiet reliqui? Quæ quum triſtia admodum ſint, & parum iucunda,
decentius exulare crediderim huiuſcemodi à conuiuio. Nam Iouem in poſte
rum diem recordaturum, quis oro, putaret huiuſce diſtributionis carnium? in
qua nil præter iocum notares ac luſum. Vt ne interim dicam, quòd moleſtè nõ
nihil eſſet laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi, Nil enim aliud
explorare uolebam in ea diuiſione, quàm in delectu partium, meliorem nũ Iu
piter ab alijs dignoſceret. Sed age Mercuri, ut ſibi iam aliquid concedamus,
minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd hor
rendam atq; moleſtam, & ſi lubet, finge me omnino portionẽ ſuſtuliſſe, Quid
tum? Numquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miſcere
tur, uincula excogitarentur, & cruces totus q; Caucaſus, aquilæ dehinc demitte
rentur, quæ epar dilaniarent? Fallor ſi hæc non ſunt aperta puſillanimitatis in
dicia, animiq; ignobilis & propenſi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas
carnes, quid oro feciſſet, ſi bos integer illi fuiſſet ademptus? Videre iam licet
homines in pari negocio, longè modeſtius affectos, qui quum dijs immortali
bus natura ſint inferiores, acrius illos excãdeſcere par erat quàm deos. Atqui
nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob cauſſam, quòd car
nes elixans, immiſſum iuſculo digitum uiſus ſit circumlambere, aut ex ueru nõ
nihil toſtarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt,
niſi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerbe
rant genas: uerùm qui in crucem ullum ſuſtulerit, inuenias ueminem. Et hæc
de carnibus, uilis ſanè defenſio: ſed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ
redunder accuſatio. Tempus nunc monet, ut de plaſmate & hominibus à me
formatis, differatur. Qua in re geminam conſtat ſitam eſſe accuſationem, Ne
que ſatis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas:
Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueren
tur: ſed conducibilius foret terram ipſam, unde ſunt progeniti, prorſus eſſe oci
oſam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit abſurdum, ſed lon
ge aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. E
go ad utrumq; facile reſponderim, ſimul atq; oſtendere tentauero, quòd nõ mo
do nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam ſunt adducti. uerũ
etiam, quòd in rem eorum iſthuc potiſſimum cedat, magis quàm ſi (ut iam olim
fuit) tellus deſerta, & hominibus, qui eam colerẽt, deſtituta maneret. Sic enim
nullo negocio palam fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renoua
tione, quam ſolam conſtat diuinam eſſe, & planè cœleſtem. Quum itaq; tellus
inculta, rudi ac hirta ſylua horreſceret, ac ſqualeret ſitu, adeo ut neq; uſpiã gen
tium uideres aras deorum, templum, ſtatuam, ſimulachrum, aut aliud huiuſce
modi, quemadmodum ſumma diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata,
non ſine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propenſus ſum ad pro
uidendum in communi, ne quid deſit, quod ad incrementum rei diuinæ, de
cus, ac uenuſtatem pertineat, tacitus mecum reputaui, nec quicquam poſſe fie
ri melius, quàm ſi puſillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicum, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti, modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectiue præstante, sed mortali tamen. Cæterùm iuxta Poetæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uerò mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut sc̃litudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando ueri similiter futuram formidare queat? Nisi forte id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt Gigantes. Itaq; neminẽ fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absoluris, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passimuiæ & fora, deniq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatę intentus, solũ mihi homines rem adeo pręclaram effinxissem, profectò quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus et ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verùm ego in communi deorũ utilitati consulens ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimum produxi. Nam si quę ad Remp. attinent, ego attenuare molior quo res meas promoueã, uelim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. deniq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cęterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, et nũ oblectare queat habentem possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurum erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste. & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suam sit intellecturus, si non liceat se cõferre cũ illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam tam quandã ceu magnam ęstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais: flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos nõ æquè liceat reperire hanc scelerũ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominum formationem dijs immortalib. facessere negocium, et augere curã, alioqui ocios is. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illa propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adimebsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid tam aliud agant, q̃ torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Ceterũ malè me habet, q̃ inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repre-

II.

Multum uerò etiã utilitatis inde promanasse, á consequentibus & effectis.

Obiectio quã exemplo deinde diluit.

Aliud, quã per inuersionem à simili.

Elegãs amplificatio ob ectionis per regestionem:

reprehenderitis quas tamen impendiõ adamatis, & modò tauri, modò satyri & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admissas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modò ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar

Altera pars huius capitis quæ & de modo figmenti respondet:

homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, non uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. quę quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maxime, quòd non grauamini uel ultra oceanum summa celeritate profici, post inculpatos Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerùm me, qui honorum huiuscemodi ac sacrificiorũ autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem fustulerit is. Hæc sunt quæ de hominum plasmate fat fuerit commemorasse. Ad ignem transeamus direptum (si placet) sed damnimirum & inexpiabilem rapinam. Per Deos autem imprimis te oraueri, ne cuncteris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiam perdiderint, ex quo ille fuit apud hoies? quod quidẽ uix unquã dixeris: quando sic natura cõparatum est, ut ignis nihilo fiat minor si quis etiam cũ alio cõmunicet: denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q̃ quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animum induxeritis eos qui hoc potissimũ egere uidẽtur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longe abesse. Sed quid si omnem prorsus ignẽ suffuratus, detulissem in terrã, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, qua nam oro iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam. Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerũm hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maxime ad sacrificia, quò uidelicet in biuio nidorem uobis parent, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerùm quum (ut uideo) ingentẽ uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proindè tam gratum, quod in epulorum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cũ fumo uolutatus ad cœlum usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, et nimium absurdè uidemini uaporem huiuscemodi hunc incusare. Miror autem cur Soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior, & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerùm uehemẽter ex te tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uiscerib. tuis pascerentur, adeo gratuiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere instituer as. Mirum autem profectò quum uates sis, quomodo præsagire nequeris, has te modò daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me pręterit, quòd rursus liberabor. Et nunc Thebanus quidam ueniet tibi amicus qui eminus iaculetur aquilam, quã supernè pollliceris deuolaturã. MER. Vt inã hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additum, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscum, & Iupiter me liberabit. nõ exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? pręstat eñ cælare arcanũ, quo me maneat pręmium post solutã pœnã. MER. Quandoquidẽ id præstat, tecũ recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam. n. non longè abest aquila. at tu Titan prestolare tantisper, dũ tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat, ac liberum. DEO.

Transitio. III. caput, de igne è cœlo sublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab usu ignis.

Ab utili ex cõsequentib.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum:

DEORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam syluam ac supellectilem continent, omnium fere fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos poetas, partim à Tragicis, Aeschylo, Euripide, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq; siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientium atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atq; doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse. Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cynisca, ubi tacitè illud indicat, quòd Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, putà, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis aperte dicit:

Nam quos aspectant illæ (inquit) exhilarantq; uidendo,
Nulla uenenosæ læduntur pocula Circes.

Prometheus dicens à prouidentia. Siue a prudentissimis, et primus astrologiam quam residens in monte Caucaso minima cura deprehendere ac cauit.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partium tibiipsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? nec; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agens deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidem nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quidam dicere. PRO. Nihil ô Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida redditur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ô Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

Ercuen. Malo accepto sed ut sapiè

Thetis ironia intenti illa fuit Peleï regis Thessaliæ, mater Achillis. De qua ouid. lib. 11 Metamor. et Nereis dicta.

antiquis Deus putatus super

LVCIANI

CVPIDINIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT si quid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeo cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tu ais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaque iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam plane unquam feciſti, neque intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur, me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò, neque enim ferunt, ô Iupiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neque fulmen geras, ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum perhibe, utrinque demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto, ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facilè eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

IOVIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

ILLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MER. Etiam, Io dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MERC. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouum aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcum quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodem addidit, qui iuuencã paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: Ipſam uero Io per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & deçetero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uẽtos immittat, & prçterea nauigãtes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

AGE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neq; alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mi homo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me â medio ouili?

uile? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares. IVP. Sed neque homo quem uides, adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neque hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atqui adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiam uideris mihi esse. IVP. Dic mihi, Iouis uero nomen non audisti? neq; etiam aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui paulò ante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dicteris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Denicq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis supidiripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non dedit ces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniam frustra aquila fuisset pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam, relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso immolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnum, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quàm simplex hic puer est, & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa bene facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecum? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desiderès inferiorum. GAN. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & hominibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodum dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cùm gustaueris, non amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IVP. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IVP. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GAN. Quid enim te ad somnum inuitabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suauitatis, & facilius inducit ipsum. GAN. Atqui pater me usindignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnum uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturū sępiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Tum habo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eō sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

De raptu Ganymedis.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adulescentulum hūc Iupiter, Phrygium istum di co, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, simplicem adeo, & minimè molestum? Ego uerò putabam mulieribus solis difficilem te esse quęcunq; conuersantur mecum? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in auro uel taurum conuersus. Veruntamen illę mulieres tibi in terra manent, Ideo autem hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime, & nunc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaretur tibi, sic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uerò etiam calicem non aliter ab eo accipis, quàm simul et osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspiciētibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solùm, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Ægide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adolescentem adeo pulchrum inter bibendum deosculari, oblectariq; utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculum illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uerò non ita insanirem uero, ut labia mea adplicem molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato. IVP. Ne conuiceris, generosissima tu, amores meos, nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istum, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicantem uidelicet, & à fornace uenientem, plenum adhuc fauillis, depositō paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari: quem neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fulgine quæ si tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillatori iste, cohonestat deorum conuiuiū, nonne? Ganymedes autem hic iterum in Idā hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: & quod te omnium mordet maximè, osculatur dulcius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nausea afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istū Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis. nihil aliud agis, & mihi amorē eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidem filius ministret potum. Tu uero Ganymedes, mihi subi imple calicem, & cum quolibet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, si quis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE,

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam morbis affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVNO. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius conuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabamq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutum, obturatis auribus, ut ne cõtumelias supplicantis illius audirem, abijt tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiam: adeõne inebriatus est nectare? Cæterum nos autores horum sumus, & ultra modum amatores hominum, qui quidem & conuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspicientes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & non hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdum. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facile in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nunc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu memnisti illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubium adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angendo animo fortassis desistet, putans se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunquam quicquam tempestiuum illi contingat, quando ea ita, quæ supra ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cum nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinem istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neque enim nubes hæc cum Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion aũt solum decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coisse cum Iunone, & Iouis riualem esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cum nube coierit. IVP. Igitur si quid tale dixerit, in infernũ precipitetur, ac rotę mi ser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborẽ nunquam cessaturum

Ixion.

sustinebit, poenas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De furacitate Mercurij.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illũ, nuper genitum: ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnũ aliquod bonum euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primùm in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem surripuerit: aut Martem, nam & huius subtraxit clàm è uagina gladiũ, ut interim de me ipso non dicam, quem & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra? APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. At qui uenit iam pridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeò ne aduncas manus habet, perinde ac si in ipso uentre iam tum meditatus esset furandi rationem? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atq; hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palęstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulum, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriam. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit, & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerũ mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vnde nam huius rei coniecturam facis? APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactum dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarum ansulis uidelicet) infixis, fundoque infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspensis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnũ, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoque dicebat, quòd neq; in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque est, ac uirgam quandam apparauit, mirificam potestatem ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectè sanè admonuisti, quare ibo, ut illum recipiam, si ubi, ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS,

De eo quòd Pallas è cerebro Iouis nata est.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio etiam ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi calluariam uolo: si uerò non obe

dieris

dieris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Veruntamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absque sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum ò Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idque armatam: nimirum castra, non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens. Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ô Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer: Desponde mihi illam. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeuut.

NEPTVNI ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

LICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MERC. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quarè non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam este NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Nec hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MERC. Pudet dicere, tale quid piam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utique cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At nec uterus eius tumorẽ aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Nec etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam, habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Nec illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atq; fœcundus est. Sed quæ nam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atq; admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cùm uerbis huius inducta credidisset, ueniissetque Iupiter fulmen secum portans, conflagrauit tectum, ipsaq; Semele ex igne periit. Me asit iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se afferam, imperfectũ illum quidem adhuc, & intra septimũ mensem conceptum. Quod ubi feciissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atque ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuo illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulũ languidus est. NEP. Vbi igitur

De eo quòd Bacchus ex fœmore Iouis natus est.

infans ille iam est? MERC. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumque, Dionysij huius & pater & mater ille est. MERC. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad thalamus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

De concubitu Iouis cũ Alcmena & nocte pro longata.

AVDIVI ô Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neq; in crastinum neq; etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluam: Horæ, ut uero restinguat ignem, et nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hęc atq; omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atq; id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MERC. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse enunc opus habet, noctem sibi fieri cõsueto longiorem. SOL. Vbi autem etiam ille est? aut unde ipse emissus es, ut hæc nunciares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MERC. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absoluiac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neq; etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secundum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ causa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium et desidiam, uiam autem asperiorem eò quòd toto triduo non usurpabitur. Homines præterea miserè in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntque expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MERC. Tace ô Sol, ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Solinum, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

Luna deperit Endymionem.

VID hęc ô Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam perueniens, ut eurum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormiẽtem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ô Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Contumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisę causa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam

esse

ſſe me ipſius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipſi in nates incuſſi ſandalio, ſed ille, neſcio quo pacto, tum quidem ſtatim metuens ac ſupplicans, paulo poſt omnium oblituiſcitur. Verum die mihi formoſus ne Endymion iſte eſt. Nam hoc quidem ſolatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formoſus ò Venus, uidetur, & maximè quando inſtrata ſuper rupem chlamide dormit, læua tenens ſagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput ſurſum uerſus reflexa, decorem affert faciei, cui circumfunditur. Ipſe uero ſolutus ſomno, anhelat ambroſium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & ſine ullo ſtrepitu deſcendens ac ſummis digitis inſiſtens, ut ne expergefactus ille, perturbari poſſit. Scis igitur qui à tibi poſt hæc dictura fuerim, ſed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulſore mortales in terra, uel inſe quiſq; uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud ſuperos quoq; deſignas, qui quidem Iouem ipſum cogis uarias aſſumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uiſum fuerit, eum uertens, tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem ceſſare, aurigandi muneris oblitum, nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentiſſime, Rheam inſuper ipſam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpuliſti, ut puſionem adamet, atq; in Phrygium illum adoleſcentulū depereat, ac tua iam opera inſanit, iunctiſq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipſi furore quodam ſunt afflati, per Idam montem ſurſum ac deorſum oberrat, ipſa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius ſuum ipſe penem enſe deſecat, alius demiſſa coma per montes fertur inſanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perſtrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; inſaniæ plena eſt. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quando quidem te produxi, ut ſi quando reſipiſcat Rhea, uel potius ſi pergat inſanire, Corybantibus imperet, ut te correptum diſcerpant, aut leonibus obijciant. Hic me ſollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioſo animo eſto mater, ſi quidem leonibus etiam ipſis iam familiaris ſum factus, ita ut ſæpenumero, conſcenſis eorum tergis, prehenſaque iuba, equitis ritu inſidens, illos agitem. At uerò illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori inſertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipſi, quando tandem uacauerit, ut me ulciſcatur, quum in Atte ſit tota? Poſtremò quid ego pecco, quum res pulchras, ut ſunt, offero ac demonſtro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipſa tu mater, uti neque tui poſthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vtes petulcare, & nulla in re non ſuperas: Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

De Cupidine omnes deos, tum Rheam anum, etiam beſtias exagitante.

LVCIANI

IOVIS, AESCVLAPII, ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Aeſculapius et Hercules de ſeſſione contendũt

IVPITER.

DESINITE, ô Aeſculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HERC. At uis, ô Iupiter, medicamentarium iſtum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim ſum. HERC. In quo igitur ô attonite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percuſſit, eò quòd, quę nefas erat, feceras: nunc autem ex miſericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tui es Hercules, quòd in Oeta conflagraſti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HERC. Nequaquam æqualia atq; ſimilia ſunt quæ utercq; in uita egimus, ut qui ipſe quidem Iouis filius ſim, tantos autem labores ſuſtinuerim, expurgata uita, deuictis beſtijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum inciſor es, & circulator, ægrotantibus fortaſſis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præſtitiſti. AES. Rectè dicis, quoniam & inuſtiones tuas curaui, quando paulo ante aſcendiſti ad nos ſemuſtulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica iſta, & poſt illam, etiam à flamma. Ego uero quid ſi nihil aliud, tamen neque ſeruiui, quemadmodum tu, neq; lanificium exercui in Lydia indutus purpura, & ab Omphale uerberatus ſandalio aureo, neq; uero etiam inſaniens, occidi liberos & uxorem. HERC. Niſi deſinas conuiciari, ſtatim admodum ſenties, quòd non multum tibi profutura ſit immortalitas. Quoniam ſublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipſe quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Deſinite, inquam, & ne perturbate nobis conuerſationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum eſt ô Hercules, priore loco accumbere Aeſculapiũ, quippe qui & prior mortuus eſt.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

VID uero triſtis es Apollo? APOL. Quoniã ô Mercuri, miſer atq; infelix circa amores ſum. MERC. Dignũ quidem mœrore hoc: ſed tu quo pacto miſer atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, ſed amaſium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus eſt Hyacinthus? dic mihi. APOL. Atque admodum. MERC. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formoſum illum puerum? APOL. Meum ipſius factum hoc eſt: MERC. Quid igitur, inſaniuiſtin' Apollo? APOL. Non, ſed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MERC. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APOL. Diſco ludere diſcebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium peſſime perditus Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipſe illum. Verum neglecto eo, & contemptum iſtum non ferente, ego quidem, quemadmodum conſueueramus, diſcum in altum ſurſum uerſus iaculabar, ille autem deorſum à Taygeto ſpirans, ablatum hunc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plagà & cruor manaret affatim, & ipſe puer ſtatim morere-

Hyacinthus cũ Apolline diſcoludens interficitur.

sagittis, fugientemque ad montem usque persequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercurii, atque omnium fragrantissimum: praeterea & literas quasdam habentem, quae mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur praeter rationem moestus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

ITAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atq; Gratiam? APOL. Felicitas quaedam haec, Mercuri. Veruntamen illud equidem miror, quòd cum illo rem habere sustinent, & maximè quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illius oppletam. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & una dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comam nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atq; superbum prae te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Caeterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uerò aliàs quòque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè praeter caeteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atque odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere, hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamen illud mihi dic, si nosti: quomodo non aemulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinem habet, Venus autem in coelo, praesertim autem haec cum Marte plerumque uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; haec putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit, sed quid agat? cum generosum adeo adolescentem, & praeterea militarem ipsum esse uideat. Quare silentium agit, nisi quòd minatur quidem, uincula quaedam excogitasse contrà illos se se, iisq; ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uerò ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

De eo quòd Vulcanus duas uxores formosissimas haberet, Venerem et Gratiam

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVNO.

VLCHROS enimuero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Nõ enim omnes, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamè est, artifex optimus existens, ac coelũ nobis exornauit quoque, Venerem q̃ uxorem duxit, à qua & studiosè obseruatur,

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremò in Scythiam quoque profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharatanere, & medicum esse, & uaticinari. Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranq; partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atque ita ex hoc quæstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seque ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utique à prudentioribus, quòd pleraque falsa ac ficta dicitet, quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset discobolum: neque prædixerat ipse sibi, quòd fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quam Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illum ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat, nunc autem circumuentus miser ille, periit, iniustè sanè damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese cõspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neque parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utique & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eõ quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumelicsa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Deprehensi Mars cum Venere, à Vulcano uinculis colligantur.

APOLLO.

VID rides Mercuri? MER. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dicigitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis constrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MERC. Longò iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebantur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circumdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rem ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iam intra retia tenerentur, circumuoluuntur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & forte tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tentabat, sperabatque se uincula illa disruptum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undique captum teneri, neque effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MERC. Nondum, sed conuocatis dijs, spectandum ipsis exhibuit adulterium. Illia autem nudi ambo & colligati mutuò, inclinatis deorsum capitibus erubesce-

Apophthegm. Eras. fol. 723

erubescebant. Atq; adeo spectaculum hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum non ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugi sui turpitudinem? MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans. Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quòd cum formosissima dea adulterium exercuisset: sed etiam, quòd colligatus cum ipsa unà esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MERC. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & ac tu dens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

QVIDEM erubescerē ò Iupiter, si mihi talis esset filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, ut plurimum autem cum insanis mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens, & in summa cuiuis magis, quàm patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum ò Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolum habitant, cepit: præterea & Thraces sub se redegit, uerumetiam contra Indos profectus, cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducent, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uerò quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumeliose de sacris illius loquendo, etiam hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel ā matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quòd inuideas, et maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quādo etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti facitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis: Non enim uinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterum si quis moderatè bibat, hilariór ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, talé nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia afficiuideris, ac Semeles reminisci, Iuno, Siquidem eas tes Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

Calumniatur Iuno Bacchum ut inuentorem:

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VID tandem in caussa est, Cupido, ut quum reliquos Deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem: ab una Minerua tempetes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater, est enim formidabilis truculentoque aspectu, ac ferocitate

Cupido omnes deos superat exceptis Minerua musis, et quibusdam alijs &c.

quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ criſtam quatiens, expauere facit me, moxque formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVP. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verùm Minerua ſemper adductis ſupercilijs obſeruat, quibus aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens, at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hęc ac ibus obtuetur oculis: poſtremò & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territa enim me, fugioque quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſanè, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen Gorgona reformidas, idque quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterum Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam quæ tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ô gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritque eminus. VENVS. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

De Iudicio Paridis.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ô Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit. Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iam eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad iudicem. Ego uerò ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos uictrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui unius pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarum ſuarum incurrere. Quare equidem ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcens autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt & Ganymedis huius cognatus. Cæterum ſimplex & montanus, neq; quiſq; illum cognitione hac indignũ meritò putauerit. VEN. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momum ipſum præſtituas nobis iudicẽ, præſenti animo iturus ſum, ad documentum meĩ prębendũ. Quid enim adeo reprehẽderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicquam, etiam si Mars iste uus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respõdes, auertis te, & eru bescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcunque uictæ fueritis, neue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autem non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus, neque ille facilè iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrum autem & uxore adhuc caret hic; an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MERC. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quędam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem nobis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MERC. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentem uenisset hoc, neq; ex cõposito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cum sit, etiã has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hęc fermè eadem interrogauit me: quam ob rem grauiter ne feras, né ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & prope modum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoque totum Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoque iudicem uestrum Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. An non uideo armentum? MER. Quid ais? annon uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendam à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentum. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terram, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne conturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaquam descendimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut consentaneũ est, locorum perita es: quippe quę sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodum, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MER. Atqui igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescẽtulum istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. et cum iam in aquisam conuersus esset, una quoque cum ipso aderam, & una formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidem fortè tum fistula canebat ad otium, Iupiter autem à tergo ipsi deuolans, leniter admodum ungubus circumiectis, et ore in tiaram, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum: Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari commodè quæant, formoſæ adeo cum ſint. MER. At non ſunt mulieres. Iunonem uerò, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidem enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi cõmendo: certaminis autem præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideam, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ô here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, quàm pro bubulci captu? Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare delicatorum atq; urbanorũ magis eſt. Quod aũt ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliam ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & non uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliam tranſferendo, aſpectum auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, ei inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud tranſierit, etiam illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionem excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarum, & totum me complexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quemadmodum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autem mihi, bene tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiam hoc pacto iudicium hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quicquid peccatum uidebitur, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudiciũ. PAR. Faciemus periculum. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrum ſatis erit ſpectare ipſas, ut nunc ſunt ueſtitas: an uerò etiam exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuum officium erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiam uoles. PAR. Quomodocunq; etiam uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ô Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, quòd non ſolũ lacertos habeam candidos, neq; etiã magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiam, Æqualiter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ô Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incantatrix enim eſt, ne te præſtigijs circũueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiã ſtudioſe ita exornatam hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formam nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud de ceſto, atq; etiam depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudũ caput ſpectandum exhibes? ſed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cœruleũ iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hęc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IV. Sed exuamur tandem. PAR. O Iupiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quę pulchritudo? quę uoluptas? qualis uirgo hęc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo; quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IVNO. Maneo. Ac poſtea quam me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, num pulchra uictorię meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquum uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ō Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquam ex pugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus feres, tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorando ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ò formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudū aſpiciens te iuuenem adeo & formoſum, qualem neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitam degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam, huiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, & quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeque ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PAR. Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrante. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magnopere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uerò cum iam ad florem ætatis perueniſſet, optimus quique Achiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VENVS. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uerò noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quomodo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem proficiſceris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona perueneris, uidebit te Helena. Poſt illa uerò, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teque ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atque hoſpite è patria migrare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illam uicoget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atque ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus, eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor,& nauigo rectà uerſus Græciam, & in Sparta peregrè ablum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ conciliatricem,iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & meuictoriæ compotem factam adeſſe uobis,& celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc,& amorem,& formam,& nuptias pomo iſto mercarí. PAR. At metuo,ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur,ut iurem tibi. PAR. Nequaquam,ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam traditurum me eſſe uxorem tibi,& futuram comitem proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturam eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero,& ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatem, & Gratias tecum adducas? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum,ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MARS.

Iouis iactantia irridetur.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba,quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam,unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini,luſeritis operam: nunq; enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere,non uos modo,uerumetiam tum terram ipſam,tum mare pariter ſubuectum in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta,quæ tu quoq; audiſti. At ego,ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur,ita præſtantiorem eum eſſe,uiribuſq; ſuperiorem,haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus,etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus,id neutiquam crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui,ne quid fortè mali nobis hæc petulantia concíliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quem linguæ continentis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur,tum quum hæc minitantem audirem,haud queam apud te reticere. Etenim memineram,quum non ſta multò antè Neptunus, Iunò ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione,machinarentur comprehenſum illum in uincula conijcere, quantopere formídarit,utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit,idque cum tres duntaxat eſſent dij. Quòd ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxiliatum accerſiuiſſet,ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamque. MERC. Tace,bona uerba,neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere,uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Pan deus Arcadiæ,paſtorum, muſicum, ſocius Bacchi,filius Mercurij.

PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MERC. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atq; admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum,ex amore tibi natus

nis. MER. Per Iouem Hirci fortaſſe cuiuſdam,qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris,qui & cornua habes, & naſum talem, & barbam hirtam,& pedes bifidos,hircinosq;,præterea & caudam ſuper natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, iis tuum ipſius filium, pater, probroſum ac turpem declaras. imò potius teipſum, qui eiuſmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam ſum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais eſſe? Num ignorans,alicubi cum capra adulterij exercui ego? PAN. Non cum capra,ſed tibi ipſe in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoque puellam liberam per uim ſtupraris. Quid mordendo digitum,quæris, ac diu dubitas? Icarij filiam dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit,quòd pro me,hirco ſimilem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipſa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego ſum, Penelope,ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum,Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd ſi igitur cornutus ipſe es, ac pedes hircinos habes,ne id ægre feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus,hirco ſeipſum aſſimilauerat,quo facilius lateret: & ob id ſimilis hirco tu quoque euaſiſti. MER. Per Iouem,memini me tale quiddam facere. Ego igitur formoſus ille,qui ob formam ac pulchritudinem animum elatum præ me fero, qui adhuc imberbis ipſe ſum, pater tuus uocabor? & ab omnibus riſu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non ſum. Nam & Muſicus ſum,& fiſtula cano,admodum pleno ſpiritu. Et Bacchus ille,nihil abſq; me facere quicquam poteſt,ſed & ſocium,& conſiliatorem fecit me,& duco ipſi chorum. Iam & ouilia mea ſi uideas,quod & per Tegeam & per Parthenium habeo,admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens,ita præclarè rem geſſi in Marathone,ut ceu donum militare quoddam,rettulerim, antrum illud, quod eſt ſub arce. Quod ſi igitur Athenas ueneris,cognoſces quantum ibi ſit nomen Panos. MER. At dic mihi,duxiſti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitant te. PAN. Nequaquam,pater,amator enim ſum,neq; cum una aliqua rem habere contentus forem. MER. Capras uidelicet conſcendis. PAN. Tu quidem irrides me,at ego tamen & cum Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus,atq; admodum ſtudioſe ab illis obſeruor. MER. Scis igitur,quid te gratificari mihi,fili,omnium uelim? PAN. Impera pater,nos autem uidebimus,hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenſes licet: patrem autem uide ne me appellaris,quoquam audiente.

Pityn ſpinus eſt, tametſi Gaza Laricem uertat hac autem Pan coronari ſolebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur,dicendum ne eſt,Bacche,fratres eſſe Cupidinem,Hermaphroditum & Priapum? adeo diſſimiles forma & ſtudijs cum ſint: Nam hic quidem formoſus omnino & iaculator eſt,& poteſtate non parua comparata ſibi,omnibus imperat. Ille autem muſieroſus ac ſemiuir,ambiguam quoq; faciem præ ſe ferens,ut nõ facilè dignoſcas adoleſcens ne ſit,an uirgo. Tertius uerò, etiam ſupra modũ uirilis eſt, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo,non enim ipſa Venus in cauſa eſt,ſed patres, qui diuerſi fuere. Quandoquidem & iſti qui eodem patre,eademq; matre naſcuntur,ſæpenumero alius uir,alius fœmina,quemadmodũ & uos,naſcuntur. APO. Ita ſanè eſt,ut dicis: ſed nos tamen ſimiles ſumus,et circa eadem ſtudia uerſamur, Sagittarij enim ambo ſumus. BAC. Quantũ quidem ad arcum & ſagittas attinet, eadem ambo exercetis, Apollo: Illa uero ſimilia nequaquã ſunt, q; Diana quidã

De Cupidine Hermaphrodito & Priapo. Fratribus ſcilicet, diuerſorum ſtudiorum.

hoſpites mactat apud Scythas, tu autem uaticinaris, & medicaris ægrotantibus? APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perofa mactationes illas. BAC. Rectè ſanè illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propè noctem exurgens generoſus ille: ſed pudet dicere. APOL. Solli citauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neque acerbè, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facilè. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Conqueritur miſeriam & labores ſuos immenſos.

MERCVRIVS.

ST uero, mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid non dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatim q; uerrendum cœnaculum, tibi dij compotant. Tum ubi curiam in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare, inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenirſſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorũ animas ad Plutonem deducere, manium q; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarum res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi, Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Qui nunc quum recens Sidone a Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelũ de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaë ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam paritutrum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis ittuenis: ac nunc quo iuſſus es, Argos cõtende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fueriſque lentior, plagas etiam auferas: nam iracunda ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui ſequuntur, in alijs circa finem poſterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipſi Deorum ſuperiorum ſunt, cum ſuperioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

De eo quòd Phaëton currũ Solis perperam ducens, punitus ſit.

VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quę in terris ſunt, perdidiſti omnia, aduleſcentulo fatuo ac ſtulto commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis propè terram curſu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſumma, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mãſiſſent. Talem nobis pulchrũ iſtum aurigam atq; rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non noras, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Si quis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerunt, nunc quidem ad læuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in contrarium, eius quem cœperant, curſus, & in ſumma ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodo utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipſo, in currum impoſitum, ſubmonuit, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri. deinde rurſum per decliue deorſum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profunditati ſupernè incumbens ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uerò, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto aduleſcentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, nè excideret ipſe, iugũ currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia auſus ſis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, de cætero autem ſiquid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto igne tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uerò compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut me mineris horum omnium.

APOL-

LVCIANI
APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

De Caſtore & Polluce colloquuntur.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem non facilè diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic aũt Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim ſunt? MER. Quòd hîc quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquandò ab iis accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amycis filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ ſe fert, ſed purus eſt atque integer facie totus. APOL. Operæ pretium feciſti, qui diſcrimina, quibus inter noſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculum in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidem mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuò, hoc pacto, quòd uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Dianam autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Diis, uel hominibus utilem, hi uerò quid agent nobis: an inertes atq; ocioſi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obequitare ipſos oportet pelago: & ſic ubi nautas tempeſtate periclitantes aſpexerint, inſidentes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarem narras artem.

DIALOGI MARINI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones et argumenta pertinet, ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate nitent. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quòd quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo gubernatorem omnium tam deorũ quàm hominum domitorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amore deſipere atq; infamare: deinde & uoluptatibus dedutos eſſe fingit, ex profeſſione ſua facere uidetur. Fuit enim quanquam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamen magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, ſummum bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Deorum concilio, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DORIS.

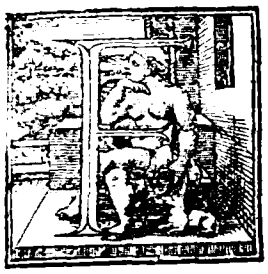

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum illum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Iouc ipso sit progenitus, quũ usqueadeo agrestis atque hispidus appareat, quodque est omnium deformissimũ, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne istuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandique petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum irridenda quadam istuc facere uidemini, propterea quòd ille quum fortè aliquando gregem pasceret suum, nosque è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos malè habet, nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas irridendum uideri, si primum pastori, deinde luſco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te próbare, præter candorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem, uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. DOR. Tace ō Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te, sed ò sancta Venus asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimum erat ceruino capiti ossibus renudato: dum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò pudu isset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, uerum tamen istiusmodi amicũ, qualis est Polyphemus, nempe totus hircũ olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

De eo quòd Polyphemus nullis deformis & foetidus adamauerit Galateam, et amatus ab ea

LVCIANI
CYCLOPIS ET NEPTVNI,
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

Vlysses Polyphemum excæcauit.

PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatum aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polyphemè? CYC. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam aũt effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecoribus. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, usi sunt, absconde, e sese parare. Ego uero comprehensis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam uenenio, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circumagitari, & animum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem sommo correptus iacui. Ille uero exacuto uecte, eodemque igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exlueris, cum excæcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEP. Intelligo rẽ. Sub illis latuit te, clam se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atque etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atque ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi cæcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse, nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Alpheus amnis dulcem aquam in mari retinet.

VID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorũ, in mare delapsus, neque cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum teipso, quemadmodum gauiæ atq; ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, & te ipsum iterum spectandum exhibere. ALPH. Amatoria quædam res hęc est, Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse saepenume ro. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsa rum unam aliquam? ALP. Non, uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocant. NEP. Scio. Non deformem sane, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquae etiam calcu lis gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere noisti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam conspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probe dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum e mari, eodem alueo cum fonte illo miscearis, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: praeterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, neque adducor ut credam. PRO. Ne mireris Menelae, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse: ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) praestigias quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quae nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero non credis, & res haec tibi falsa uidetur, nempe apparentia quaedam inanis ante oculos obuersans, postea quam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manum. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelae uideris mihi neque Polypum uidisse unquam, neque etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi: quae uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunque saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atq; affixus inhaeserit cirramentis, illi seipsum similem efficit, mutatque colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil abillo uarians, neque ob hoc manifestè apparent, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt haec. Sed tuum hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelae, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis non credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

Proteus cum in uarias formas tum in ignem &c. conuertitur.

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad coenam in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiuium?

GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cum præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, alijs bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulantibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci, ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidem Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe contendebant, ac quælibet ſuum illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſque res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, non feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quæ nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facilè, talis cum ſit, iudicauerit malè. GALE. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panopæ? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit? PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniente in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEP. Liberámne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danaï illius filia, una ex quinquaginta iſtis, etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autẽ duriter admodum educat filias, et opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPTV. Solá ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoque eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc longiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitando enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè. prouehamur igitur. Tu uerò iuxtà natando conſequere me, Triton. Ac poſteaquam ad Lernam iam aduenimus, ego quidem hic in inſidijs ero: tu abſit ſpeculando obſerua, quando illam accedentẽ ſentias. TRI. Eccã tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton & in ipſo ætatis flore, puella hæc, ſed cõprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptã abducis? plagiarius quiſpiã es, ac uideris ab Aegypto, patruo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atque hinc in mare abſtrahis? Egò uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEPTV. Bono animo ſis: Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium. & tu ipſa felix atque beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illum amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem utrum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuencæ Deus? ZEPH. Atque admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauſragantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel probè beat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaque nobis erit, Zephyre, tam domina certè cum ſit. Nam per Iouem, benè uolentior eo pacto nobis erit. ZEPH. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurij denuo mulierem, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyro, nuſquam amplius neq; cornua illius, neque cauda, neq; ubiæ biſidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

Io in uaccam.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDÒ, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cum matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarũ enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELPH. Ne mireris Neptune, ſi hominibus bene facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidem ob id reprehendo Bacchũ, quod uos naturali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cæteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

Delphini amatores hominum. ſic Arion tranſuectus.

hat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad trajiciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigium natando) quoniam hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatu, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atque ita in mare præcipitauit se se, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atque imposito illo, enatauí unà cum ipso in Tenarum. NEP. Laudo studium erga Musicam tuũ, dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Helle ab ariete in mare delapsa.

HELLESPONTVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est, Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autem ipsum, uos Nereides acceptum, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hîc illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autem pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoq; Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiam hanc Baccho faciendo. Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autem eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uerò, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, et despiciendo in profundum immensum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præuehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usque sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Delos insula fluitàs subsistit. Alludit ad nomen δῆλος, quo ipsa Insula dicta est.

IRIS.

INSVLAM istam errantem Neptune, quæ à Sicilia reuulsa atq; undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iupiter, consistere facias iam atque apparare, & ut tantundem manifestaq; atque conspicua in medio Aegæo inconcussè ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & non amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEPT. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & non amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ò felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonem in ipsam, omniaque tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illam, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem ui indicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere: Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ò Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus, sed igne candesco prorsus, miser, et efferuesco. MAR. Cur aũt iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueũ, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quantumq; & in Aetna, & si quibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uerò, cum efferuescere fecisset, parum abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ò Xanthe, & calidus, ut consentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, non ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Xanthus fluuius penè exustus.

Fortasis nepotem legendum, id est, pro υἱόν, ἔκγονον.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab ea pauloantè genitum. Iussit autem pater nautas, arcam illam acceptam, postquam in altum ã terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

Danaë, à Ioue in aurum uerso decepta à patre exponitur in mare.

una cum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem compertum habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, coniecit in arcam hanc, cum paulò antè peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat dānationem: pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymando, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiam arridebat matri. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquam, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur non conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præstabunt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

Neptunus amicam Enipei nitiat.

MINIME uero præclara hęc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meam, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, & ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atque ibi inambulans, sese q; lauans, non semel optabat in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te præripere amorem mihi, & uelut histrionem aliquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atque ita decipere Tyron istam, puellã adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea compositò circa uos fluctu purpureo, sub quo abscondisti ia cuiusdã cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu.

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

BALÆNA ista uestra, Nereides, quam contra filiã Cephei Andromedam emisistis: neq; puellã ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanquam illectamẽto alio quo proposita puella, aggressus illã occidit, ex insidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassa, Perseum illum,

Dan

Danaën puerum illum paruum, quem una cum matre in arca abiectum in mare, ab auo materno, conseruastis, miserę illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illum iam adolescentem factum esse, atq; admodum genero sum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balænam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat. TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo Triton, solus ne, an & alios secum socios adduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHI. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeunt, uel quis quis illas aspexerit, non amplius quicquam post hæc aspicit. TRIT. Minerua illi clypeum facie aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquam, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectãdam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atque ita priusquam sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terræ iam propinquior aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longe usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat causam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam Balęna accessisset, terribilis admodum, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidem ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunque Medusam aspexerunt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaque manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, arduа illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas uulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægre fero factum hoc. Quid enim adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRIT. Quòd hoc pacto magnum dolorem perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori istorũ amplius, si quid barbara mulier, suprà cõ decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quę tanto in meru, filiæ causa cõstituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus Perſei fiat.

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

NVNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut qui nam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilè aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis: ZEPHY. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPHY. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iupiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uerò postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat una cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil supra, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factū est, citato cursu Iupiter quidem una cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehendit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietum fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantum, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinum tergis insidentes obequitabant, applaudentes, feminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus conscenso curru, & quasi pronubus incedens, una cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubantem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atque hæc à Phœnicia usque in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui ista hæc uideris. Ego uero interea Gryphas & Elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sint: alium tamen atque diuersum ab illis finem habent, aliaque monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur. at hic illud indicatur, atque etiam oculis pœnè subijcitur, quod apud Inferos, & eos Iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, bonorum, famæ, aut cuiuscunq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad tōdiuionem attinet, ea quales futuri, & proco ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animò senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureū, et, ut ab aliis uocatur, ἄθεον, qui neq; de diis, neq; de immortalitate animarū rectè quicquā senserit. Veruntamen etiā aliàs, cum de ueris morib. philosophorū scribit, ut in Nigrino, Demonacte, et cæteris quibusdā, eiusmodi de præsentis uitæ reb. et actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; nonnihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut aūt hæc sē habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissimè

ime

uel renouentur: uel ob hoc ſolũ, ut à cupiditatibus ac rerum externarum deſiderio mentem auocemus, & ad illud reſpiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra ſumus. quodq; poſt hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos ſequentur, aut iuuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quam primum ad ſuperos aſcendens (tuum enim eſt, ni fallor, eras reuiuiſcere) ut, ſicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipſum Corinthi, circa Craneum, aut in Lycéo deridentem contendentes iſtos inter ſe philoſophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, ſi ſatis ea, quæ ſuper terram ſunt, deriſiſti, quo & huc ad inferos deſcendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc riſus fuit, & frequens illud obijci potuit: Quis enim omnino ſcit, quę poſt uitam futura ſint? Hic autem, non deſines conſtanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoque nunc facio. Et maximè poſtquam uideris, diuites iſtos ac ſatrapas & tyrannos ita humiles & obſcuros eſſe, ſoloq; æquatu ab alijs dignoſci. Tum quòd & molles & ignaui ſunt, reminiſcentes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæſo ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupinò, & ſicubi in triuio poſitam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex luſtratione relictum, aut ſimile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoſcere queam, cuiuſmodi facie eſt? DIOG. Senex eſt, caluaſter, pallio indutus lacero, & uentò cuiuis peruio: præterea & diuerſorum pannorum aſſumentis uariegato. Ridet autem ſemper, ac plerumque arrogantes iſtos philoſophos acerbè perſtringit. POL. Facilè erit inuenire illum, ex his utiquè ſignis. DIOG. Vis ne ut ad ipſos quoque philoſophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuerſum, adhortare illos, ut deſiſtant à nugis ſuis, neque de toto contendant, neque cornua ſibi mutuò affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuſcemodi ſterilia atque ieiuna interrogare, animum inſtituant. POLL. At indoctum me & ineruditum eſſe dicent, qui doctrinam illorum reprehẽdam. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidiſſimum caput, hæc noſtro nomine annuncies quæſo: Quid? ò uani, inquiens, aurum tantopere cuſtoditis? quid autem excruciatis uos ipſos? ſupputantes uſuras, & talentum aliud ſuper aliud accumulantes? quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo poſt oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formoſis iſtis, & robuſtis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palæſtritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neque rubor faciei, amplius ullus eſt: neque præterea nerui intenti & robuſti, neq; humeri laborum tolerantes, ſed omnia unus puluis, ut aiunt, nobis, caluaria forma nudata ſcilicet. POL. Non moleſtum erit, neq; hęc ad formoſos & robuſtos illos dicere. DIO. Etiam pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autem ſunt, quibus & ea res perquã moleſta eſt, & inopiã lugent) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, expoſita illis æqualitate hac, quę hic eſt: & quòd uidebũt, eos qui illic diuites ſunt, nihilo meliores, quàm ſeſe hic eſſe. Lacedæmonijs aũt tuis, hæc ſi uidetur, nomine meo obijcias, molles & enerues ipſos eſſe dictitans. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicquã dicas, non enim

Mos erat diuitibus ut ſingulis menſibus Hecatæ ſacrificando in triuijs panes atq; alia quædã ponerent, quæ poſtea à paupertibus auferebantur, hanc Hecatês cœnam dicebant. Suidas et Athenæus lib. 7. Athenienſes autem & theatra & concliones & cæteros cõuentus hominum luſtrare ſolebant adhibitis paruis & nilibus quibuſdam hoſtijs. Vt Suidas tradidit, eò uidetur hic alludere.

animferam. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos: quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum: Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, ut pote: Midas hic auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero thesaurorum: irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros: & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe. MEN. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeo cum sint, quibus non satis fuit, uixisse malè, sed etiam mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haud quaquam, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MEN. At uero, o pessimi Lydorum, Phrygum, & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciendo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non: sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adoriri uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, o Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sane, ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum, identidem connectendo, uobis occinam, decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, utq; creditimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum scientes præscij, quasiq; prædicere potuissetis si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uide te nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem niſi Lebadiam fuiſſem profectus, ac lineis amictus, offam ridiculè manu geſtaris, per anguſtum aditum in ſpecum irrepſiſſem, nequaquam fieri potuiſſet, ut te defunctum eſſe cognoſcerem, perindè atque nos, ſolaq; præſtigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipſam diuinandi artem, quid tandem eſt Heros? neque enim intelligo. TROPH. Eſt quiddam partim ex homine, partim ex deo compoſitum. MEN. Nempe quòd neque ſit homo, quemadmodum audio: neque deus: uerum pariter utrumque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc receſſit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Boeotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quod illud plane uideo, te totum eſſe mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

MERCVRIVS.

ATIONEM ſupputemus portitor, ſi uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim eſt, mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoram ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHA. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro reſarciendo uelo, quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feciſti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Recte, laudo, hæc uili emiſti. MER. Hæc ſunt, quæ tibi expoſui: niſi ſiquid reliquum eſt, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non poſſum. Si uero peſtis aliqua, aut bellum, confertos & frequentes huc demiſerit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid, ſubtracto clàm nonnihil ex portorio. MER. Proinde ego, nunc ſedebo, peſſima quæque ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam. CHA. Fieri aliter non poteſt, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos deſcendunt. Pax enim eſt. MER. Satius eſt ita eſſe, etiam ſi ob hoc abs te prorogatur nobis debiti iſtius ſolutio. Verum enimuero priſci illi, Charon, noſti quales ad uenire ſolebant, quàm fortes atque animoſi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem, aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore; aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignauti, neque ſimiles prioribus illis. Plurimi autem ipſorum etiam pecuniarum cauſſa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo ſibi inſidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ ſunt. MER. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, ſi uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ funiculi ſunt, quibus antemnarũ cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omiſſa hypera, pedem quæris. Vide Eraſmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI
PLVTONIS ET MERCVRII.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

Inhere dipetas qui ſepe antequam captati moriuntur.

ENEM ne noſti, iſtum ætate omnino confectum dicò, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli ſunt, hæreditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MERC. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid poſtea? PLVT. Viuere illi quidem, Mercùri ſine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidem accumulatis, ſi modo poſſibile ſit, atque etiam pluribus. Adulatores autem ipſius, Charinum adoleſcentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui abſurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaquam, imò iuſtiſſimum. Quàm enim ob cauſſam illi adeo optant illum mori? niſi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omnium ſceleratiſſimum eſt, interea cum talia precantur, tamen obſeruant & colunt manifeſtè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud ſe conſultent, nemo ignorat: attamen ſacrificaturos ſeſe promittunt, ſi conualeſcat denuò: & in ſumma, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum eſt. Quamobrem ipſe quidem immortalis ſit, illi autem præ ipſo abeant, fruſtrà hiantes. MERC. Ridicula patientur, ſceleraticum ſint. Sed tamen & ille admodum ſciteè circumducit illos, & ſpe paſcit inani, & in ſummâ, ſemper morituro ſimilis, multò ualidus magis eſt, quàm quiſquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter ſe diuiſa, paſcuntur, uitam quandam beatam ſecum ipſi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipſe exuta ſenectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipſa media ſpe, diuitijs illis, quaſi per ſomnium ſpectatis, deſtituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accerſam tibi illos, alium ſuper alium ordine, ſeptem autem, opinor, ſunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat ſingulos præ ſe, ea ſenectute in adoleſcentem conuerſus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.
P. VIRGILIO INTERPRETE.

TERPSION.

Expoſtulatio quòd plerique ſenes iunioribus ſuperuiuant.

VSTVM ne hoc eſt o Pluto, me quidem è uita abiiſſe, triginta cum ſim annorum: Tucritum uerò ſenem ſeptuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iuſtiſſimum quidem ò Terpſio. Nam & ſi ipſe uiuit, certè ad nullius tamen mortem affectus eſt: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidiſſimè cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum ſenex ſit, nequeatq; de cætero ſuis utì diuitijs, locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpſio ſtatuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipſum è uita decedere. Aliter autem & Parca & natura ſtatuiſſe uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiuſcemodi accuſò ordinem, decebat enim has res ſucceſſione graduq; fieri, ſenem primò, deinde qui in ea ætate ſequeretur mori. Haud quaquam aũt exerceri, aut uiuere, qui ſenectute decrepitus eſſet, qui tres dunta xat dentes habeat, cui uix deſeruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil denicq; uoluptatis deguſtans, haud aliter exiſtens, quã animatum quoddam ſepulchrum, ab ipſa iuuentute deriſum. Et contrà mori

Opi-

optimos atq; robuſtiſſimos adoleſcentes. Nam hoc perinde eſſe uidetur, ac ſi ſtu mina ſurſum deferantur. Aut ſaltem ſcire neceſſe foret, quando & ſenum qui libet obiturus eſſet, ne quos, prout eis mos eſt, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici ſolet: Quadriga bouem ſæpiſſimè ducit. PLV. Hęc quidem ô Terpſio, prudentius fiunt, quam tibi profectò uidentur. Verum et uos quid paſſi eſtis? quòd rebus alienis gaudetis, & ſenibus, filijs orbatis, uoſmet tantopere in adoptiouem tradatis: quamobrem in deriſum adducti, ab illis ſepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos optatis, tanto plus omnibus quàm gratiſſimum eſt, ſi ante eos uos mori cõtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atque decrepitos cum amatis: præſertim quidem, ſi liberis ſint orbati. qui uero liberos habent, illorum uobis non eſt cura. Atqui ex ijs qui amantur plurimi, minimè ueſtri ignari æſtus, etiam ſi ipſis liberos eſſe cõtingat, illos odiſſe diſſimulant, ut & ipſi habeant amatores. Inde ijs in teſtamento excluſis, qui munera diutiſſime obtuleruut, liberi, ſicuti profectò dignum eſt, omnem eorum ſubſtantiam conſequuntur: at illi triſticia affecti, ſuaq; ipſe deluſi, dentibus fremunt. TER. Omnia hæc uera ſunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum ſemper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemendo, & interdum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, ſtridendo ægritudinem ſimulabat. Vnde quanto citius eum ad ſepulchrum duci exiſtimabam, tanto plus illi donorum mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia ſollicitudine inſomnis iacebam, ſingula enumerans, ac unumquicque diſponens. Eaque etiam cauſa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamento meo tanto, adſtitit mihi, quando ſepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Eugè ô Tucrite, diutiſſime uiuas, unà & diutſt ijs abundans, & huiuſcemodi homines deridens: nec; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TERP. Hoc quidem ô Pluto periucundum mihi foret, ſi ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi ſis ô Terpſio, & Phido etiam, & Melanthus, & omnes penitus ipſum præcedent: ſuis ipſorum curis confecti. Hæc ego ſummopere laudo, ô Tucrite diutiſſime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interiſti? Nam ipſe quemadmodum Diniæ paraſitus quum eſſem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, noſti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouũ quiddam atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus eſt Ptœodorus ille ſenex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te aſſiduè uerſari conſpiciebam? CAL. Illum ſemper captabã, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, ſene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hęreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pœcillatori perſuaſeram, ut ſimulatq; Ptœodorus potũ poſceret, bibebat autem prolixius, præſentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod ſi feciſſet, iureiurando confirmabam, me illum manumiſſurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL

Hæredipeta ueneno quod alteri paraueras periit.

Vbi iam lotí uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Proœodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Proœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam eleganter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atq; inexpectatũ sanè conturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

In hæredipetas

HOC illud est quod uulgo dici cõsueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stamacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet æstu delusus miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed istuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idque adeo deploro.

SIMYLI ET POLISTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

SIMYLVS.

Plures: animi diutis hereditatem ambientes delusi.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse periit ferè septuagenario. POL. Quàm suauissimè profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebam. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quam plurimi mortales ad fores meas uẽtitabant, simulq; ex omni rerũ genere, quę terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiũtur, munera deportabãtur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tu ne amantes, tantus natu qui esses, uixq; tibi dentes supereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo narisbus muccosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunque el aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgò sit frequens, nempe erga senes orbos diuites. SIM. Nunc tua forma undè tibi profecta fuerit intelligò uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primus apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palàm quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idque illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atque adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num è cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quotannos natum Polystrate? POL. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantque. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modò ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res uostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodum uidetis, & carioſa nauicula, et quę undiq; perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; uestrum tam multi simul cõfluunt, & singuli plurimas sarcinas adferũt. Quòd si cum his nauiculã cõscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito.

MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille primus? MEN. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectè feci, qui pallio non acceperim. MER. Ingredere ō Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verū quis ille formosus est? CHA. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, et labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Bene se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MER. Quid igitur cum tot sarcinis ueneris? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERCV. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MERCV. Sed superbiam ō Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam coincidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut dia lema habeam saltem & stragulum. MERCV. Nequaquam, imō & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERC. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERCV. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasius ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ō Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem: MER. Nequaquam ō bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortua statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ō Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neq; maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet bene meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones, & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIPPVS. Philosophus quidam est ō Mercuri, imō præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaque ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiam, quantam insciam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imō quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciem secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorem esse. Nam si cum rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHIL. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbam hanc deponat Mercuri, grauem equidem & hirsutam, ut uides, capilli sunt tritum minarum ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: uretur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

sed da mihi ferram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nunc adpares, deposito hircino fœtore: uisne ut parum etiam de supercilijs auferam? MER. Maximè, Nam has super frontem etiam attollit, neq; scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? Etiam ploras sceleste? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauissimum gestat sub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem, Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem, & risum. An tu solus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, sed retine ista, leuia enim sunt & planè facilia portatu, & ad naui gandum prosunt. Tu uero Rhetor, abijce istam tantam uerborum contradictionem & antitheses, & similitudines, item periodos & Barbarismos, atq; alia sermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè se habent res. Itaque solue funem, attollamus scalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ô uos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulo antè tua barba spoliatus es. PHI. Quia existimabam immortalem esse animam. MEN. Mentitur, nam alia sunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens, clam omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordinè omnia accedet scorta, nec mane deceptis adulescentibus suis sapientia, pecuniam accipiet, hæc sunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi molestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse molestum mihi, qui ad mortem festinaui, nemine uocante. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus est? ueluti quorundam in terra uociferantium? MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, sed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate derident mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumstrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiæ mater ululans, lamentationem inceptat una cum mulieribus pro Damasia. Te uero, Menippe, nemo est qui deploret, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòst, audies canes miserabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutientes, quando ad sepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transuectauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios transuectabimus. MEN. Feliciter naui gate ô Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum est? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & lapides, unius cuiusque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CRATES.

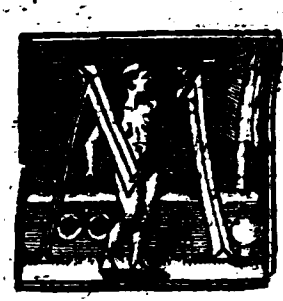

DOERICHVM diuitem, noueras ne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristeas quum ipse quoq; dines esset, Homericum illud in ore solebat habere:

Sola uirtus defunctorum comes.

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates? CRAT. Hæreditatis causa, quum essent æquales, uterq; alterum captabant,

lamque testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta, illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisque superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa nauí perierunt. DIOG: Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem) neque tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neque enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, queq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quæ nam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenì successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRAT. Verum reliqui mortales hoc possessionum genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria, neq; enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico persillet q;, fundo quod immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERPRET.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed quæ de re uobis altercatio est? ALEX. De præstãtia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, non hoc solum sed omnibus ferme qui ante meam ætatem fuere, in re militari præstantiorem me esse affirmo

firmo. MIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uirilitate uero ò Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum dedicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos cecidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes flumini bus fecerim. Atq; hæc omnia peregi, nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędítos. Non aduersus fœdos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facile cuiuis audenti uictoriam tradunt: Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit. atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit: Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominem priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quãm fortuna est usus, MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosã, neq; ut Libycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, homini adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamen, an parum ipsum superauerim, qui cum adolescẽs adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totiũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam, exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos unò die mortuos miserim, Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffecisse: sed ratibus compositis, illorũ pleroscp; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens, Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum adduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum, Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam non uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti me-
mor. Sed quoniam, quod delitioseuixerim, uituperauit, (blitus mihi uidetur
eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uolu-
ptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea
quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem,
quid nam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Lby-
am, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facile potuis-
sem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea il-
lis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi? Tu uero, Minos, iudica.
Nam & hæc é multis protulisse? satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; piu-
as ò Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hisce claris ducibus te
cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros mul-
tis magnis prælijs deuici. MI? Audiendus quippe es. SCI. Ego, ò Minos, hæc
non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris aui-
dus fui, sed semper esse, quàm uideri malui: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in
me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bo-
nis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiens, scire solum turpe pu-
tabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut
literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fue-
rim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset
patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quum ei ætati non liceret) in medi-
os senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui dese-
rendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum
agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: atque Ha-
nibalem secutus, uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Car-
thagine, non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me patria, post
uictoriam habuit. Diuitias uero in bonis amicis esse putaui, non in auro. Nam
per quattuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquam emi, aut uendi-
di. Ex foro quoque nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo modo
amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mihi ut adi
piscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim,
T. Liuius, cæteriq; Historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuersus trium-
phum egi, Censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Ite-
rumq; absens Consul electus, bellum maximum confeci. & Numantiam euerti,
atque alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunam, aut in
aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quum
grandis dominus esse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti relique
rim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut ali-
cuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione,
quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos o-
mni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnas-
ui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ò Minos
pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per Iouem, ò Scipio, & recte, & uti Romanum
decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æqualem,
aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secun-
dus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hæc fuit, afficta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Anni
bale autem præstantiorem. ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã
compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui tum Alexan-

dro

ro se se comparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, comparare me audeat sum. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio, quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde post illum tu, atque tum, si placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipse contemnendus existat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOGE. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum esse filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo, neq; enim obstassem, si Hammone parente fuissem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiam consimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisum que in cubiculo, ex eo grauidam perperisse te: porrò Philippum errare, fallique, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista, quemadmodum tu, at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, sani quicquam aut uere dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatque, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submouebar, quàm ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemque ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: denique sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEXANDER. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi sepulturum, quo uide licet unus iam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientem, sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis sias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neque enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatum delonderit, propterea quòd neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta, huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? numquid hæc te discruciant, quoties recurrant animo? Quid lachrymaris stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, stabiles, ac firmas existimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum sit adsentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum aburis

Irridet ur Alexand. superbia qui mortalis cũ esset, diuinos tamen honores sibi passus sit exhiberi.

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi parétur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam, tanquam & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè commemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis uerò ratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verum enim Cletum etiam illum & Calisthenem uideo, cumque his alios complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasque sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI, OTTOMARO LVSCINIO INTERP.

PHILIPPVS.

Culpatur Alexandri arrogantia, et commentum quo deum se haberi uoluit.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens, mortem non obisses. ALEX. Neq; uero nescius eram pater, Philippi Amyntiq; me esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi usum erat conducere, commentò hoc usus sum uaticinio. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uisum, ut uanis impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non ilthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prætextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strenui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusue manum conserere, operosum profecto atque arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos deliciatos ac plurimo auro conspicuos, non satis compertum habeo, quoniam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquam ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res sunt non usqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipsos intestinis odijs, neque per proditionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemque solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionem accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis conferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uerò & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim commemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animum duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiseris,

ſeſſa, uiris doctis in leonū clauſtra incluſis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Epheſtionem plus quàm eſſet ſatis, amaris. Vnum eſt quod ſolum laudo tibi geſtum, in Darij uxore uidelicet, forma præſtante, quia ab illius complexu abſtinueris, & gentricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam ſuſceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitaſſe te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium tranſilierim? PHIL. Non probo, Alexander, Neque id, quia pulchrum eſſe negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in ſubeundis periculis prætentare uiam: ſed quia ex re tua iſthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, riſus præbebas ſpectatoribus, quando poſt acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans ſanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præſtigiator quiſpiam, & uanus propheta, reus mendacij palam tum arguebatur. Non enim uideo qualiter riſum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in deſperatione rerum eſflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortē obieris, quem credas obſecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potiſſimum ubi dei iſtius cadauer porrectum iacere, turgidum ſanè, & iuxta aliorū corporum morem contactu ſuo omnia labefactans, aſpexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuiſſe conducibile, quo facilius rerum potireris: id profecto multum tibi gloriæ ex benè etiam ac ſtrenuè geſtis eripuit. Nam quanquam inſigniter multa, tamen diſs longè inferiora agere uiſus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me iſthuc ſentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, a neutro etiam illorum armis ſubactum, ego facilè cepi. PHI. Etiam dum uideris iſta ut Hammonis filius dicere: quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubeſcere noſti Alexander, ſolitamue dediſcere arrogantiam, teipſum dein noſcere, uel iam tandem ſapere, etiamſi ſerius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRET.

ANTILOCHVS.

VAENAM ſunt illa Achilles, quæ tu Vlyſſi iam primum commemorando in mortem executus es, ut minimè gene roſa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquādo uſus es præceptoribus, parū digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, ſi uilis agricolę munus obiens, ino pi, cui nec uictus ſuppetat, loces operam, quā ut omnibus uita functis domineris. Quæ ſi rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immoditus inſuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id eſſet, atq; condonandum non nihil ruſticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroū numero periculorū contemptorem acerrimum, in tam abiectam & humilē de ſeipſo deſcendere opinionem, fœdū ſanè atq; pudendū imprimis. Denicq; iſs quæ in uita ſtrēnue geſſeris equidem haud ſcio quomodo iſta conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad ſenectam uſq; licuiſſet, citra gloriam tamen, tu glorioſam oppetere mortē maluiſti, quàm potiri regno. ACHIL. At ō Neſtoris fili, nondum etiam tum fecerā ierū earū periculum, & quid cui præferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem propo

Æqualem omni um apud infer os eſſe condi nem, nemoq; tionem præferri mortē lium.

proponebam uitæ. Atqui sero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperies fortè, qui res benè gestas celebrent literarũ mo-numentis: sed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus est honos omnium. Sed neq; uires iam adsunt corporis Antilochi, aut forma, intercíderunt omnia, pari rerum statu uersantur omnia, nullum sapientiæ, aut alterius rei discrimen est. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis sum, nemini Græcorum uenerandus, prorsus omnium de mortuis existimatio est: siue boni fuerint, siue improbi. Hæc sunt quæ me angunt, & miserè sollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas, & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quispiam quando sic natura comparatum est, ut omnes prorsum cogantur semel uitam relinquere, quæ lex quum in uni uersum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aspice nos, quotquot penes te sumus: deniq; & Vlysses quoque post pusillum aduenier. Vnde solatium tibi merito afferet societas: id quod & aliis in rebus plerũq; usu uenire solet. Non enim solus uideris in hæc mala conjectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroscp, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haud quaquam in uitam uidentur redituri, si quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis pro mercede seruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio est, uerum haud scio quo pacto eorum, quæ in uita aguntur, memoria, imperdiò me excruciat. Arbitror autem & uestrũ unuquenque ita affici, etiam si non palàm confiteamini: nequoquam sanè in eo, quòd tacitè huiusce modi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, sed longe tibi præstamus: quippe qui intelligimus quàm sit inutile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo sustinere omnia, quæ accidunt, datum nobis est, ne tibi affectu isto similes ipsi quoq; ridiculi omnibus merito uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

Ridetur diuinitas Herculis

VNQVID Hercules hic est? Haud quisquam me hercule alius, Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipsa, totus denique Hercules est. Igitur è uita decessit, qui Iouis erat filius? Dic quæso ò uictoriose, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ superessem, tibi haud secus quàm deo sacrificaui. HER. Rectè quippe sacrificasti. Hercules enim ipse in coelo una cum dijs immortalibus cõsistit, Hebenq; apud se habens cruribus formosissimã. Ego uero qui te alloquor, sua sum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipsius dei? Fieri enim potest, altera eundem ex parte deum esse, altera uita decessisse. HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus est, sed ego dũtaxat imago ipsius sum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro se dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res se habet. DIOG. Quo pacto igitur callidissimus cum sit Aeacus, te nequaq; illum esse non nouit, sed admisit tanquam suppositititium Herculem. HER. Quoniam ille ipse esse uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita persimilis es, ut si ille ipse sis. Caueas igitur ne contra fiat ut tu quidem Hercules existas, imago uero apud deos immortales Hebenq; in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & nisi à scommatibus, quæ in me iacis, abstinueris, senties quamprimum qualis dei imago sim. Arcus enim nudus est atq; paratus. DIOG. Cur autem deceptero te timeam, quum semel mortuus sis? Sed per tuum Herculem dic quæso

ctæso, dum ille uiuebat, eras ne unà cum ipso, & tunc imago existens, aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophistice percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicue nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphitryone, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini unius matris utero lateretis. HERCV. Nequaquam ò insanè, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neque adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, nos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos ueniisse? DIOG. Vtique eleganter hæc disseruisses, ò optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaque periculum est, te triplicem iam fecisse Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modò: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nos imago, corpus autem in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt, anima uertas igitur uelim, quem tertium corpori esse intelligas patrem. HERC. Audax es, atque sophista, sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minime cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerum atq; huiusce modi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

QVID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit. quòd si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. NEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultum est. Cæterum tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TANTA. Rectè tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MEN. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quàm ueratro mero, nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquã quemadmodũ illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recusarim bibere

Tantalus à labris sitiens fugientia captat flumina.

Menippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nunquam fore,ut uel tu,uel reliquorum Manium quispiam bibat:Nec enim fieri potest:quanquam non omnibus quemadmodum tibi, pœna adiudicata est, ut siti ant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII,

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

Formæ bonum fragile.

TVbinam formosi illi sunt,ac formosæ Mercuri? dicito me docetoq;,utpote recens huc profectum hospitē. MER. Haud mihi licet per ociū Menippe, quin tu ilhinc ipso è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est,& Narcissus ille,& Nireus,et Achilles, & Tyro,& Helena, & Leda. breuiter quicquid est ueterum formarum. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluarias;q; carnibus renudatas,inter quę omnia nihil sit omnino discriminis. MERC. Atqui hęc sunt quæ poetæ cuncti mirantur ac celebrant,ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MEN. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MEN. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex uniuersa Grecia,acto delectu,sunt impletę,tantaq; tum Græcorum,tum Barbarorum multitudo conflixit,tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuā,quod si fecisses, fo. san diceres tu quoq;,uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florent coloremque obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea, quæq; tam facilē emarcesceret,elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunque uelis, prosterne temet ac recumbe,mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI,MENELAI, AC PARIDIS,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

AEACVS.

Protesilaus primus græcorum interfectus.

VAMOBREM,Protesilaē in Helenam irruens,strangulas illam? PRO. Quia huius causa Aeace, imperfecta quidem domo relicta,& uidua uxore quā nuper duxi,reddita,mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaū, qui uos omnes pro tali cōiuge recuperanda,contra Troiam duxit. MEN. Nequaquā me,sed multō iustius Paridem, qui hospiti mihi,uxorem contra omne ius eripuit. Hic enim non modō abs te,uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritō strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malè nominate,Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaē,idq; eo magis,quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiam deditus ipse sum,& ab eodem deo quasi uinctus teneor. Nosti aūt quòd quædam sunt,quę inuitis nobis geruntur,et nescio quis deus

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quę iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidem Paridi fuisse fortassis causam amandi, sed mortis causam tibi fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaë, qui clam uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliisti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum caussa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè, quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

ER Plutonem, ô Aeace, expone mihi, quęso, hic quę apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verum quæ summatim & ueluti per capita indicari possunt, hęc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: præterea & lacum, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui hæc, & prætereate quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quæso, ostende: & maxime eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet, post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præstantissimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, cinis ac pulvis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abs te dictum est, capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quis nam est? AEAC. Cyrus est. Ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ô sceleste, tota exhorruit Græcia? iungentem pontibus Hellespõtum, & per ipsos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quæso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC. Nequaquam. Commi nueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MER. Per iouem etiam. AEAC. Primus en hic ubi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non, sed age cedo, si quid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quòd nihil hic inter se similes sunt, fabæ & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis, præterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides? MEN. Læti hi sunt Aeace, sóli atque alacres præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam fullonicius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferuefactus, quis nam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna monte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

Homerus pater fabularum.

ἀμενηνὰ κάρηνα capita sine robore: clausula frequens apud Homerum.

Pythagoras.

Empedocles.

res Aetnæ iniiceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouem, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, una cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Verùntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehensus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si ubi locorum hic foret. AEAC. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omnium æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mene quæris Menippe? MEN. Teipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cæterum autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidem olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SO. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utiq; pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atque omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem aliquam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recumbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalum, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quæ rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clam nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenerimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id quod Empedocles dicitur ereis crepidis usus fuisse. ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Fortitudinem Socratis falsam fuisse.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quando uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est cõstanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosque deplorabat liberos, nihilque non faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uerò uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neque

negotiatus. MEN. Cæterum ego quoniam animo tibi uisus sum subisse specti-
cir. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat
genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut
intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciantes.

CHARONTIS ET MENIPPEI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquã, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam aut ferre queas ab eo qui non habeat. CHA. An est quispiam, qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHA. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi commi nuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHA. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere, quanquam quod non habeo, quinam auferas? CHA. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerùm non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHA. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinam exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHA. Istanihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHA. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusque cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberũ, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

Donato Charonti reddẽdo litigare.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

PROTESILAVS.

DOMINE ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis denique es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacenses, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omnium contra Ilium pugnando, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicũ temporis, in uitam redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amant: sed nullus tamen ipsorũ potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

Prote. unum diem impetrat esse apud superos & uxore.

nauigando profectus ſum, Deinde infelix, in egreſſu nauium, ab Hectore occiſus ſum. Amor itaq; iſte uxoris, non mediocriter me, ô Domine, enecat, uoloq; ſi uel paululum ab ipſa conſpectus fuero, rurſum huc deſcendere. PLVT. Non bibiſti, Proteſilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, ſed hæc res præualuit pondere. PLVT. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoque, neq; nunc opus quicquam erit, iterum aſcendere te. PROT. Sed moram hanc ferre nequeo. Amaſti autem tu quoq; aliquando, ac noſti, qualis res, Amor ſit. PLVT. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiſcere? deinde autem paulo poſt eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum eſſe, ut huc ad uos ſequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pōſt duos recipies. PLVT. Haud fas eſt, iſta fieri, neque etiam ſimile unquam factum eſt. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipſam hanc cauſam Euridicen uxorem reddidiſtis, & cognatam meam Alceſtim emiſiſtis, Herculi gratificantes. PLVT. Optaris autem cum iſta nuda atq; deformi caluaria, formoſæ illi ſponſæ tuæ in conſpectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aſpiciat te? quæ ne dignoſcere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, ſat ſcio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde miuir, tu iſti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut poſtquam ad lucem peruenerit Proteſilaus, contactum uirga, mox in adoleſcentem formoſum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex ſponſæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proſerpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad ſuperos, Mercuri, ſponſum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unum diem tibi permiſſum eſſe.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

Contentio de ſepultura, alterius quidem magnificentiſs. alterius neglectiſs

HE tu Car, quare tandem inſolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ô tu Sinopenſis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuerſæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & inſulas nonnullas ſubegerim: Mile tum uſque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uaſtatis. Ad hæc formoſus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Poſtremo, quod eſt omnium maximum, in Halicarnaſſo monumentum erectum habeo, ſingulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo poſſidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris ſcilicet atq; equis, pulcherrimo è ſaxo, ad uiuam formam abſolutiſſimo artificio expreſſis, adeo ut uel phanum aliquod ſimile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob ſepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ô formoſe Mauſole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adeſt, Adeo ut ſi quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis ſit, quam obrem tua caluaria meæ ſit anteferenda: ſiquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter oſtendimus, pariter oculis orbati ſumus, pariter naribus ſimis ac ſurſum hiantibus deformati. Cæterum ſepulchrum ac ſaxa illa præcioſa, Halicarnaſſeis forſitan iactare licebit, & hoſpitibus gloriæ cauſſa oſtentare, tanquam qui magnificam quandam apud ſe ſtructuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, niſi forſan illud commodum uocas, quōd

plus

plus oneris, atq; nos sustines, sub tã ingentibus saxis pressus ac laborans? MAV. Iane nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imo haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: ac Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso, memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento, Carum abiectissime, celsiorem, ac tutiore in loco suo structam.

NIREI, THERSITAE, ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

NEREVS.

CCE deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrũ sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nã hoc opinor, scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites, nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc unico, quòd tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimũ appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est, uti pronuncies Menippe, utrum uterq; formosiorem existimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Cõtentio de pulchritudine, quæ apud inferos nulla est.

Quiuir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor, pulcherrimus ueniisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porrò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quòd tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sũt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc sat est.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te, deus quum esses, tamen optasse mortem. CHI. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum, sicuti uides, quũ mihi licuerit immortalẽ esse. MENIP. At quænã te mortis cupido tenebat, rei uidelicet quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquã stultum atq; imperitũ: Iam mihi desierat esse iucũdum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

Præsentibus accquiescendum.

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerent, reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; aliis alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris iisdem, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contuliſti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, ut sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonisq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS, ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

CIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, recta ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidē ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, & quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA? Cum alij multi nobiscum descenderent tum uero inter ipsos maximè nobiles: Ismenodorus ille diues, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secum adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & Cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemmenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus una cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, a Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappado cum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipse narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo subsistens, ac scutum præ se tenens, uenientem Arsacis hastam excutiendo diuertit, ipse autem submissa parumper sarissa sua, & equum & insidentem illum transuerberat.

ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos transuerberaret?

CRA. Facillimè Antisthenes, Nam ille quidem cursu ferebatur, contum quemdam uiginti cubitalem prætentum habens, Thrax autem ubi pelta obiecta, plagam excussisset, & iam cuspis ipsum præteruecta esset, in genu procumbens, excipit sarissa uenientis impetum, ac equum sub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia cursus se ipsum transadigente, eadem hasta etiam Arsaces per inguina utrinque ad nates usq; penetrante, transfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, sed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc descendere. Crates autem, priuatus quispiam erat, atque admodum debilis pedibus, quippe qui neq; stare humi, nedum incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorsum Medis omnibus, ut postquam ab equis descenderint, ueluti qui super spinas ingrediuntur, summis pedum digitis, uix atq; ægrè incedant. Quamobrem, cum per se ipsum humi deiectus iaceret, neque ullo prorsum pacto resurgere uellet, bonus ille Mercurius sublatũ in se hominem, ad cymbam usq; portauit, ego uero sequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc descendebam, neq; admiscui me ipsum cęteris, sed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauseabant: ego uero *inter ipsos* sedens admodum oblectabar. DIOG. *Tu quidem Crates & tu Antisthenes, huiusmodi* sortiti estis itineris comites. Mecum autem Blepsias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, simul descendebant. Quorum Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat, Lampis autem ob amorem Myrtij meretricis, se ipsum iugularat. Blepsias uero fame miser periisse dicebatur, & apparebat sanè adhuc pallidus supra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanquam antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quisque mortuus esset. Ac Damidi quidem accusanti filium, non iniusta uero, inquam, passus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipse in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adolescenti illi quatuor obulos scilicet suppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accusas, inquam, & non potius te ipsum? qui hostes quidem haud unquam perhorrueris, sed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium descenderis, A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atque singultibus fictitijs, generosus ipse tu captus fueris. Nam Blepsias quidem ipse sese accusat, ob nimiam stultitiam, quòd pecuniam uidelicet custodierit hæredibus nulla necessitudine sibi coniunctis, dum uanus ipse in perpetuum uicturum esse se putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes isti. Sed iam *circa fauces* sumus. Aspicere nos illuc oportet, atque à longè contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesque lachrymantes, præter pullos istos & *infantes*. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? num *philtro aliquo* uitæ tenentur? Istum igitur decrepitum interrogare lubet: Quid ploras *heus tu, tam* prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præsertim cum *senex huc* aduenieris? Eccubi rex fuisti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verum satrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuisti: ideòq; male te habet, quòd relictis multis delicijs ac uoluptatib. mori coactus fueris? MEN. Nihil tale. sed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitam aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modum egenus ac pauper, liberis carens,

& præ-

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MENIP. Certè quidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Tiresias utrunque sexum expertus, muliebrem pronunciat suauiorem

N uero & cæcus sis, Tiresia, non amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorum sedes relictæ: quod aũt ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cũ fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim: & dominãtur quoque uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neque in concionibus dissidere, neque in foro atq; iudicijs contendere. MEN Quid? annon audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cũ mulierum genus deplorando commemorat, quam miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquando, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum respondè, si tibi molestum non est. TIRES. Non fui sterilis quidem, sed neque peperi tamen. MENIP. Sufficit hoc. Vtrum enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR. Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uulua ne illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est: mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti, an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factum ne hoc ita sit, an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus conueniet? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta quum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut feræ: Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uerò, ò optime, ecquid, cùm mulier esses, uaticinatus quoque es tum, quemadmodum & postea, an uerò pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam Deorum diremi, & luno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc moreuatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil tam sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

Itu, dū furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssē accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsū uoluisti, cū uenisset huc uates cōsulturus, neq; alloqui dignatus es uirū cōmilitonē ac sociū, sed superbè admodū ac grandi incedēs gressu, præteriisti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecū prò armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uerò dignū censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; pulueré, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; caussa. Nam armatura ea cognationis quodam iure ad me pertinebat, cū fratris mei patruelis certè fuerit. Deide uos cęteri, qui multo quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamē & cessistis mihi arma. Ille autē Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cū iam à Troianis prope concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis peteretur. AGAM. Accusa igitur, ō generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, ut pote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de diis aliquid dicere. Vlyssem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RAEDO hic quidē Sostratus, in Pyriphlegetontē præcipitetur, Sacrilegus autē ille à Chimera discerpatur, Tyrānus uero iste, Mercuri, iuxta Tityū, in longū extentus, arrodendū & ipse epar præbeat uulturib. Vos autē, boni ac probi, abite quàm celeriter in campū Elysiū, insulasq; beatorū habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audiò Minos, nū tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiā? An nō cōuictus es, Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidē fui, sed uide, nū iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodū, si modo id iustū est, pro merito quenq; suo pœnā depēdere. SOS. Attamen respōde mihi ò Minos, Breue enim quiddā interrogabo te. MIN. Dic, sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOST. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOS. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecundamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

Si fatali necessitate omnia peragantur, immerito puniuntur fontes.

Sententia Minois irrita fit.

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non possit illi contradicere, à quo compellitur, ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus: subseruit enim hic, tãquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatus illius, qui primo caussam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ò Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vides ne igitur quam iniusta facis, dũ supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum uiae necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequeris, quandoquidem non prædo solum, uerum etiam Sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, neue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in aurè sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominum uitam optimã atq; tutissimã esse, quod idẽ Græci noto illo prouerbio dicitãt: βίος λαθὼν βιώσας. Nã diuitias, potentiã, gloriã & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & incertá esse: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita uiseros plerumq; sortiri exitus, quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quod apud inferos contra diuites factũ fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinantur, et animi in asino migrare iubentur, quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum, quo uel maximè apparet, eum Dialogi scopum habẽdum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quãdam ὕλην indicat, Platonicò more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est. Constat autem perpetua quadam narratione, qua & caussam & modũ sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidem loci sunt & maximè illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate: & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS, PHILONIDES. MEN.

Occasio Dialogi, ab incessu & habitu Menippi.

SALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubens aspicio luci redditus. PHI. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clauа, lyra, leonis exuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quòd in urbe uon uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Fort

Foribus q̃ tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita fũctus est, reuixitq; denuo. MEN.
Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quæ nam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iurenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iumenta haud paululum impotentior.

PHIL. Sistè ô beate Tragica, & ab Iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere: quæ nam hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN? O miseri atque infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. MEN, Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ô beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quę videlicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hũc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiosè erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poetis adprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hæsitabundus igitur constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos inquam putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nihil de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlato res his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogare q; uti me uncunque liberet, uterentur, uitæq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obscuans, summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius enim sublime iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ

sursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnisho labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper ad fectum, contu meliosq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero, quid di cam? de quò ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd absurdo rum omnium maximè fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contrà quicquam hisce re potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi acci debat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum con trà abnuerem. Præterea quòd multò erat istis absurdius, uitam eorum diligen ter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pu gnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernaban tur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus om nes fermè palàm incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter cõfluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteque tuli. Aliquan tulum tamen inde memet consolabar, quòd una cum multis & sapientibus & ce leberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uerè adhuc ignarus oberrarem.

II. *Modus descen sus.* *Magorum po tentia & superstitio.*

Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in men tem ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac suc cessoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopiam de descensu paciscens, Tiresiam Bœotium cõsulerem, ab eoque perdiscerem (quip pe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quis que potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celerrimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldæo rum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mi throbarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem di es nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti so lent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdam uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum, & Choaspi lym phat lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac die ta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit si mul atque absterfit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magi cum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domum, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quan dam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his que uestibus, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra, Iussit præ terea

trea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculem, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ò Menippe? neque enim cauſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putarit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atque nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium denique quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoque

Ingredimur triſtes, lachrymiſq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atque opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitque ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cantu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſque adeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, tranſque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undique mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominum turba quidquis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, ventricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbras ne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtrisque nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue- *Deſcriptio Inferorum.* *Iudicia & Accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent, ac dignitates inflauerant, quíq; adorari se ferè expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumque detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc spoliata illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt, tanquam somnium quoddam, humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereque fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes, pulsi interim excluſique à famulis, illius expectabant egressum: At ipse uix tandem illis exoriens, punicens, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se factu-rum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicoruu testimonio conuictum, Cyrenæus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suscipiunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimns. Vbi ō amice & multa, & miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & ejulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur que pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroque subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiectéq; faciebant, atque hi quidem quàm olim putas onerosi fastosique in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur, aspexi. Ixionem, Sisyphum, Phrygiumque grauiter affectum Tantalum, genitimq; terra Tityum, Dij boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorum turbam, in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hoc potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti cõsidebant obscuri atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesque nudos ostenderent, hæsitabam certè mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nullisq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominum uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosque cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingit; nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi, quo prodierant. Sed ornatu cõmutato, Cræsum quidem coëgit serui captiuiq;

Campus Acherusius siue Elysius.

Aequalitas inferorum.

tuique ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uicißim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittitur, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatũ quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus paulißper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo poſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atque humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menoceï filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res habent, quemadmodum mihi tum ipſe iam uidebatur, PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilq́ne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nam ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto põdere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo tacere contentum, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapáſque uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumeliis à quouis afficiantur, atque in faciem cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui, oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuiis, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, penèq; incredibilia. Socrates autem quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profectò etiam ibi obuerſatur, omneſq; redarguit: uerſantur aũt cum illo Palamedes, Vlyſſes et Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur autem illi etiam num, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; aliis item pluribus ex iſtorum ſum moſorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimum cantu ſuo ſeram nimis atq; iniucunda uoce illorum eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterum quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Bene admones: neſcio enim quo pacto quum hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus quæ in commune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis ſimul immiſcens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negocium, in quos poſtea quam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniuriæ: aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretũ legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopeſq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quum functi uita fue-

obiectio.

Vanam eſſe gloriam, quam in hac uita maximi pleriq; appetunt.

Philippus calceorũ refector.

Decretum contra diuites factum.

tint, corpora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant, animæ uero sursum remissæ in uitam, in alinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata, supplica ui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquam, ô patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratũ sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane, quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenueq;, acuelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templũ est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atq; illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa & scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Est iusdem fermè argumenti & hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia et miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur, ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam colloceat. Mortis uero, quæ omnium certissima, et mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoq;, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiã confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modò res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia mortali subiecta esse ostenduntur, quàm eo faciliorem cuique esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam ἐφεκτικὴν habet, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VID rides ò Charon? aut cur deserto naui gio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quæ nam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem die à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso planè tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obumbulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ò portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortalium statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut planè uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, ẽ summo dejiciat cœlo: nimirum, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantem, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illerũ te etiam nũ meminisse, quòd te uel sententiam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorsõ porrectus stertis, aut, si quã forte ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuo confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quæ nam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuo memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim conspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorum annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfuga Iupiter me abdicet, Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras adueheres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit. Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR. Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu quidem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ.

à merito et rei cõpensatione.

Exordium aliud à re magnitudine ac difficultate.

Consilium de eligendo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero, ac spectã nobis idoneam inuenero. Nũ ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus illa? At qui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mentem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit, Aloei filios, cùm & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim una cum radicibus Ossam euulsũ Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, quod arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadem uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charõ? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quum simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non inuria, rusticus enim es, et in elegantia poetica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlum, adeo facile congestis montibus. Porro demitor hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sane huiusmodi. An autem uera sint, tu & poetæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes mentirentur? Itaq; quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porro à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neq; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandem una cum ipsa mole deturbati, Homericam illam ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum calutarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduoluretur & Parnassus. En iterum conscendam, bene habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discrimini te cõmittas, oportet. Non enim ita commparatum est, ut simul & extra periculum sis constituturus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra niteare, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato considamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circumfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc, homines admodũ exiles pariter & horum nidulos quosdã. ME. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris? CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum una cum Castalio, tum & Oetam, cæteros q; montes omneis.

Accedit ad rem et contemplatio nem omniũ quæ in terris uel gerũtur, uel appetuntur.

Breuis hypotyposis terræ.

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq; montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem cõspiceres, ac quidnam riderem, percunctareris. Namcum ridiculum quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorũ quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniam maximè. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, nescio quo deturbante à tecto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, descendendum mihi censeo. MER. Quietus es, nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimam tibi uel breui reddidero. Ac posteaquam carmina ipsa pronunciaro, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

Tacita reprehensio per collationem.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint hominesue deiue.

CHA. Quid est? MERC. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primum me uelim doceas, mihiq; percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traicerem, multa ex ordine canentem audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquam cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuum procellas excitauit, tum alijs multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminebat, nauem nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi.

Digressio ad Homeri uersibus.

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq;,
Vertice sublimi, atq; humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta. applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ô Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempè ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quòd taurum gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi immunere speret? MERC. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ô Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quando ui delicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedum taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus, nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MERC. Cyrus õ Charon, Cambysis filius, qui imperium quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq; idem Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitum in Lydiam traducere iam parat, hoc iam in animo destinans, ut Cræso superato imperium habeat in omnes. CHA. At

I. *Robur corporis.*

II. *Potentia.*

Cræsus

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam ur-
cem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in
III. Diuitiæ. aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense disserentem? Vis auscul-
temus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ô Mercuri. CROE. O hospes Athe
niensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis au-
ri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omni-
um hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon?
MER. Ocioso es animo, nihil ô Charon uel ingenerosum, uel contemnendum.
SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin
& Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sa-
Locus cõmunis de felicitate, & cõtra diuitias. cerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem uehiculo insidentem ad sacrari-
um usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE.
Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus A-
thenienensis, qui præterquam quòd bene uixit, mortem etiam pro patria obire
non recusauit. CROE. Ego uero, ô scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Non
dum ô Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam peruenieris. Rectissimus e-
nim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque felici-
ter perducta. CHAR. Optime facis ô Solon, quòd nostri non es oblitus, quoni
am cymbam ipsam his de rebus iudicare censes. Sed qui nam illi, quos Crœsus
emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi
eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo
uatibus deditus, adeò ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splen
didum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iam
sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomen
cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio com
mendetur: nisi hoc forte ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER.
Non enim nosti, quod huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot per
furia, quot cædes, quot uincula, quam & longinqua nauigatio, quot mercaturæ,
quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ô Mercuri, quod parum ipsi æri præstat?
Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulum
cum delectu accipiam MER. Est ita, ut dicis, ô Charon. Verum æs, quia magna
est eius copia, non est in precio. Aurum uero, & huius quidem parum, hi qui fer
ræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra pro-
uenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quan-
dam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum palli-
dam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, auruni minimè mirari uidetur,
ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tum uero maximè hominis bar-
bari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiam mihi hac ipsa de re Crœsum uelle
percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ô Crœse, putas ne late
Alius locus, de donarijs dijs cõ secratis. rum horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est dona
rium Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum bea
tum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROE.
Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatem in cœlo narras, ô Crœse, si deos, cum
fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROE. Vbi enim alibi
auri proueniret tantum, quantum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: fer
rum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigi es
tis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum re-
spondere uelis, facilè quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modò ô Solon. SOL.
Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defendun-
tur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum
quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureos ne gladios mi-
liti tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Et si

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ò homo, SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indigneri. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanè futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Boeotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyranno. deus autem artifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem, & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita mult ò post Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Crœsum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentem equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris est, quæ suâ ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intruden. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit é uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo post fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? Atqui nam is est ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuius cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sane, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate excideri. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, õ Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generosè detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur, nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios natiuiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proscindenteis, alios fœneranteis, postremo alios mendicanteis? CHAR. Turbam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus prorsum quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quidam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaritia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia in fimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaritia. Porro metus & spes ipsos superuolitantes: ille quidem horrorẽ incutit, aliquando uero tantum trepidare facit: hæ autem supra caput in altum uergentes, ubi quispiã apprehendere cõetur in sublime uolantes, aufugiunt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalũ

iiii. Fortuna.

Communis descriptio fastidiorum & stupiditatum humanarum ex primo priuato rum.

apud

apud inferos ab aqua puti uides. Quòd si in aciem intenderis, conspicies Atro & Parcas ipsas ex penso singulis adnere tenuia quædam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam aranearum nexus ab ipsis fusis in singulis demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è subtilitii innexum uideo: hoc quidem illi, illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipso fato singulorum interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuius cunque filum fragilius fuerit, rursus autem illum huius, tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem ex ipsis in altum subtractus, sublimis est, uerum paulo post, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo diruptò decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit subductus, saltem tactus, citra tamen strepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quam ridicula sunt hæc ò Mercurii. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorum studia, & quòd nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab ipsa scilicet morte arrepti. Cuius nuncij & ministri, ut cernis, admodum sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij, latrocinia, aconita, Iudices quoq;, ac tyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è diuersorio migraturos, profecto & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsenti rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe: stomachantur, & ducenti reluctantur. Propterea sanè quod abstrahendos se è bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operatis os urget, si prospexerit eam quidem finè habituram, ipsum autem se, cum iamdudum fastigium imposuerit, decessurum, domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus, conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit: si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum, nunquid ob prolem sibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quòd in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, non inspicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coarcerent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video ista hæc omnia, & mecum ipse cogito, quid nam sit eis in uita iucundum, aut quid tandem sit illud, quo fruentes tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uocant felicissimos esse apparet, introspiciat quispiam diligenter: nimirum, præterquam quòd instabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur, inuenerit eis inhærere tristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur, usque adeo, ut non minoris futerit & temporis & negocij, horum hic recensere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cui nam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidisti in aliquo bullas illas

Stat sua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus est uitæ.

Tollitur in altum, ut lapsu grauiore ruant.

II. *Publicanorum personarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atq; aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidem momentaneam, moxque deficientem ſentiant inflationem, alij uerò prius deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem in felicius, hominum naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorum conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniam in edito conſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſpiam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autem atq; agrum, & aurum in aliorum tranſire manus, ſemperque dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorum magnæ fore utilitati. ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorum aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tanta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenum cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantum intendas, ut rumpariſ? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atque in ipſis rebus cernentes acutum, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergò ſolis acclamarem. MER. Superuacaneum fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij facitarint. Tum neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugam è uita ad nos adornare. Verum omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorum imperitiam redarguant. CHA. Belle ô generoſi uos, tametſi ô Mercuri, admodum ſunt pauci. MER. Vel hoc eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum adhuc diſcere deſiderium eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam conuenit geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terram defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterum tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorum ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungant? alij præ tumulis conſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas extruunt cœnas, & uinum mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro ô Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verum illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circum nidorem uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarum caluariæ ſunt aridiſſimæ? Atqui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſti, an ubi ſemel terram ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupa-

Amplificatiò per collationē.

Commonitio Charontis.

Ignorantia & error, quibus hominum animi excæcantur

Confutatio opinionis de defunctorum honoribus.

uũ, ſi eos traiiciendo non deducere ſolum, ſed rèdúcere oporteret, ſi quando uellent bibere. O ſtulti, quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis quam latè diſtantibus ſinibus uiuentiũ & mortuorum res ſunt ſeiũctę, quoq; pacto ſe res habeãt apud nos.

Vbi Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq; honor unus adeſt & regi Agamemnoni, & Irò
Therſitæ, & ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq; pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti, Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare ſitum eſt, illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra, de quibus infernè tam magnifica audimus, Ninum ſcilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoque, tum & Cleonas ſimul, & Ilium ipſum, nam illinc oriundos multos memini traiicere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem ſubduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ò Portitor iam eſt euerſa, ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum, neq; ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus bene munita, quæq; magno illo ambitu eſt ſepta, haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſanè commonſtrare pudet. Omnium uero maximè Ilium, alioquin, ubi deſcenderis, ſat ſcio, præ focaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non eruebuerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ ſunt & ipſæ: urbes enim ò Portitor, perinde ac homines emoriuntur. Et quod longè mirabilius, ſolidi etiam fluuij, ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquũ appareat. CHA. Vah quę laudes Homere, quanq; ſuperba nomina.

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non homines tantũ, uerũ & urbes, & propè cuncta morti obnoxia eſſe.

VI. *Monumenta et gloria rerum geſtarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re ſe mutuò cędunt? MER. Argiuos uides & Lacędæmonios ò Charon, atq; ſemimortuum Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud ſciunt ſe, etiam ſi nunc quiſq; eorum totum Peloponneſum poſſideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco acceptutus. Campum autem aliàs alij colent, ſæpe etiam hoc trophæo per aratrum reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos iam hinc deſcendamus, ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis, regrediamur. Ego quidem quo ſum ire iuſſus, tu uero ad nauem. Equidem poſt paulum ueniam, & ipſe tibi umbrarum gregem mecum adducens. CHA. Probè feciſti ò Mercuri, atq; in eorum album adſcriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges, lateres aurei, magnificia ſacrifica, prędia, Charontis autem nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialogi

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc ſermone Lucianus uanitatem et ſuperſtitionem hominum circa colendos deos, ut qui primũ de diis impia quædã opinentur ac ſentiant. Deinde eoſdem ineptiore ac alieniore cultui quàm

qui pro natura ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam ueluti caussam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & ritum, quibus tum Græci, tum Ægyptij, quos cæteris multò ineptijs istis antecrmdicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeũdis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cui iusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpẽderit negocij, tum absurditatem, tum amentiam. Ac multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usque adeò humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; ira: undè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Vsque adeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam missi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vsque adeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi gratis faciunt: uerum sua bona uendunt mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpotè tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, postea quam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu contrà, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes istitradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisque malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositionis à finitione numinis.

Confirmatio per expositionem, quæ et causam cõtinet tantæ superstitionis.

Epiphonema.

Amplificatio à consequentibus

Redit ad expositionem, et propositæ rei confirmationem.

ſuam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis ad huc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Promethèo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idque inuocatis, ut adſint canentibus in exordio pœmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eò regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxum pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atque inibi à capella nutrice ſit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quemadmodum expulſo patre, atque in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonem germanam idq; iuxta Perſarum & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlũ liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quum interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hanc planè ſub ipſo cerebro cõplexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneò conceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrũ ærarium: quique perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quòd ni Lemnij pro ſua benignitate eum, dũ adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quam Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iam anus quum ſit, & ætate exacta, ipſaq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe non queas? Itaque quinam poſt hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adultereretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilque uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

II. De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.

IIII. De Prometheo

V. De Rhea.

VI. De cœlo, & domicilio, & uita deorum.

Cæterum

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant: Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri, ac Iouis internuncij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circumſpectant, ſicunde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis fortè ſacrum faciat, epulantur omnes, fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domicibum capiant, nectare atque ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptum pararent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultũ. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modò uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaque omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uerò ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primámq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinque perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, putris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uerò quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè nactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denique uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facilè coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa conſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neque aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandem non obtens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumque ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cum pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recenſuit, tanquam cauſſam ſuperſtitionis. Iam & hominum ineptias circa cultum et religionem, tanquam effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus.

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlum ſubuectus, paulatim diffluditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeque cœlo digna: puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Iobim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. *Aegyptiorum ſuperſtitio.*

Quo planè pernoſſe queas, didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterũ tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idque ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiam luctu proſequuntur: iamque mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento tam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus.

Epilogus.

Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur? mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſciriam.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maxime docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordium ab ipſa actione & more uendentium.

TV quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui ſe-ueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito, easq; ordine ſiſte. Verùtamen exornatas prius, ut formoſæ adpareant, & quàm plurimos emptores alliciãt. Tu autem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus affe omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd si quis in præsentia pecuniam numerare nequit, is saltem constituto alio quo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPIT. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVP. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, teque conspiciendum præbe, his qui congregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeoque omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certè est non illiberali: uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artem, uatem uides summum. MERCAT. Licet ne eum interrogare. MER. Quod faustum sit, interroga. MERCATOR. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero instituus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCAT. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immersa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commonefaciendi. PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinq; annis nihil loqui. MERCAT. Ergo, bone uir, Croesi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentium, & quinquennium fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sanè gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharœdum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artem addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCA. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, deque aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCATOR. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obscuram, neque enim sine specie & forma mouerí possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCAT. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, qui es, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uerò, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atq; alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus attinet, qualia es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAG. Nullo quidem odio illas prosequor, uerum quia factæ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et quod maius est, Athenienſium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiosè omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam nudum te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & non mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illū æstimas? MER. Decem drachmis. MERC. Habeo, tanti acceptū. IVP. Scribe nomen emptoris, et unde sit. MER. Ex ea parte Italiæ esse uidetur, quæ circa Crotonē & Tarentū, atq; eius loci

I. Pythagorici.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVPI. Abducant, alium adducamus. MERCA. Vis ſqualidũ illũ ex Ponto? IVPI. Omninò quidem. MERCA. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hunc conſeſſum circumeas. Vitam uendò planè utilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam. quis emet? MERCAT. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCAT. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago item intendat. MERCV. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberũ eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem forte, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MERCV. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm uilli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quã artem profitetur? MERCV. Ipſum interroga, iſtud enim præſtiterit. MERC. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & contractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MERCV. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ô bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCAT. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIOG: Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ô propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. primum, cum accepero, exutum delicijs, palliolo amictum, in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramenta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ moleſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIO. Iſtud Euripidis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA: Quale hoc eſt? DIO.

Id eſt, locuſtæ marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tam regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quicq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnũ ſoluetur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet: & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

II. *Cynici.*

imò non ista facillimè assequi potest. Neque enim ad gloriam consequendam ope-
pus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam
uia est, etiamsi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut salsamen-
tarius, aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, si
modò insigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari
didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uerò, aut hortu-
lanus fortasse per occasionem fieri posses, præsertim si te ille ad maximum duo-
bus obulis uendere uelit. MERCV. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab
illo, qui clamoribus sic nos obtundit, prorsusq; omnes iniuria & contumelijs
adficit. IVPI. Alium accerse, Cyrenæum illum purpura amictum, & corona- III.
tum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res sumptuosa est, quæq; di- Cyrenaich.
uitibus indiget, Vita est hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis
emet mollissimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te si u-
tilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipsum, ebrius enim
est, itaque non poterit tibi respondere, lingua, ut uides, titubans. MERCATOR.
Quis mentis compos, emat tam corruptum et immodestum mancipium? quodq;
tot unguenta olet, quàm uerò gressu lubrico, & ratione carente incedit. Sed uti-
que Mercurii dic, quibus artibus præditus sit, aut quæ tractare soleat. MERCV.
In summa, conuiuator est, & compotor egregius: quin ad exercendas impudi-
cas & lasciuas saltationes, una cum tibicina, admodum idoneus esset amatori
cuidam & perdito hero. Quod ad alia attinet, parandorum bellariorum gna-
rus est, & in adornandis edulijs exercitatissimus. Breuiter, uoluptatis artifex
est: institutus enim est Athenis, atque Syciliæ tyrannis seruiuit, apud quos in
magno precio fuit. Summa uerò propositi sui seu doctrinæ est, omnia contem-
nere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tem-
pus est ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentem pecunias, quæ-
ras, ego enim minimè idoneus sum, qui tam hilarem uitam emam. MERCV. Ille
ò Iupiter, quantum apparet, inemptus nobis manebit. IVPIT. Traducito, atque
alium adduc, uel potius duos istos, quorum alter, Abderites scilicet, ridet: al- IIII.
ter uerò Ephesius, plorat, simul enim uendi uolunt. MERC. Descendite in me- Heraclitus.
dium. Optimas uitas uendo, omnium sapientissimos proclamo. MERCAT. O
Iuper quanta dissimilitudo: alter enim non desinit ridere, alter autem aliquem
lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc sibi uult, curtiides?
DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur,
adeoq; uos ipsi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atq; om
nia nostra opera nihili facis? DEMOC. Sic sanè est, Nam in illis nihil est præcla-
rum, aut studio dignum. Inania enim sunt omnia, & atomorum cumulus, &
infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imò tu uanus es reuera, & experi-
entia cares. O contumeliam, nondum desinis ridere? Tu uerò ò bone, quid plo
ras? multò enim melius erit, ut existimo, tecum quàm cum Democrito loqui.
HERACLITVS. O hospes, ego omnes humanas res calamitosas & deflendas esse
existimo, atque in illis nihil non esse fato obnoxium, ideoq; miseret me ipsarum,
& deploro eas. Neq; magni facio præsentia, futura uerò puto planè erumnosa
fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: ista sunt quæ ego de-
ploro, quòdq; nihil solidum est, sed quodammodo omnia in cyceonem conuol- Potio est ex
uuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, estque cognitio, ignoran- multis com-
tia, magnum, paruum, atque sursum deorsumq; feruntur omnia, & per uices posita.
mutantur in ludo huius seculi. MERCAT. Quid est seculum? HERA. Puer, lu-
dens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uerò homines sunt? HERA.
Dij mortales. MERCAT. Quid uerò Dij? HERA. Homines immortales.
MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tan-
quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

neq;

neque quisquam mentis compos te empturus est. HERA. Ego uerò à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab insania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Vis ne Athenienſem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet ſaluſtissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum nolit, an tem? V. Academici. SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant, prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neq; enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem pallio mecum recumbant, audies illos, uel ipsis testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nulla de re te esse sollicitum, quam de anima; præsertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanū iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, nec non apud Inferos Cerberus? MERCA. Rectè dicis. Ego uero peccaui: uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergò maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquamque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugas ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuæ doctrinæ summa? SO. Ideæ, & eorum quæ existūt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipsam, quæq; super terram sunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus est enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium, in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas pro ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. VI. Epicurei. MERCV. Age quod felix faustumq; sit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, necnon illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quām ulli. Quod uero ad cætera attinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerum ut hoc quoq; sciam, quibus delectatur edulijs. MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uerò ficus. MERCA. Bene se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illum corpore hirsuto, uultu seuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam utirtutem uendo, uitam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? VII. Stoici. NER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia sunt his similia. MERCA. Num, ò bone, & coquus solus est, & per Iouem coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCAT. Accede, ō bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt. quęcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRY. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verū studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantū accidens, & præter accidens inter se differant. MERCAT. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRYS. Citra inuidiā dixero, Si quis claudus existat, illiso; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationem, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiam, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHRYS. Retia sermonū, quibus capio & obstringo, denio; tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenū quoddam illis imponens, isti uero tantæ orationis ui nomen est Syllogismus celeberrimus MERCAT. Herde fortè quendam & inexpugnabilem syllogismū refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCAT. Quid ni? CHRY. Quid si hūc ad flumen forte ambulantē Crocodylus rapiat, postea uero se redditurū polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCAT. Quæstionē rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrū dicere debeam, quo puerū recipiam. *Sed per Iouem* quæso te, respondē tu, & puerū mihi serua incolumē, ne pręuortat, ipsum; deuoret. CHRYS. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCAT. Quæ nam sunt ista? CHRYS. Istū inquā colligentem sermones, tum quoq; illū dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertū illum sermonem. MERCAT. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHRYS. Electram illā dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidem Orestē suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illū adeo; omnino mirabilem audies sermonem. Respondē mihi: nostin' tuum patrem MERCAT. Maximè. CHRY. Quid igitur, si prope te staterem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nōstin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me non nosse, dicerem. CHRY. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palam est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum peruenieris? CHRY. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico autem: diuitias, sanitatem, & his similia. Primū autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quam ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: *Verum* auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idonens sit? CHRYS. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα. *Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finibus bonorum.*

secundum

ſecundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aſſit, & ſyllogiſmum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam ſecundum. Verum accepit primum, igitur & ſecundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos inſtituis, capere ſoles, ſimilia dicenda ſunt? quippe cum manifeſtum ſit ſolos ſtudioſos mercedem à iuuentute accepturos eſſe. CHRY. Diſcis, certè non mea cauſſa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nam cum alius ſit effuſor, alius uero comprehenſor, me quidem ipſum comprehenſor uti ſim, præparo, diſcipulum uero ut ſiat effuſor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem eſſe comprehenſorem, te uero qui ſolus diues es, effuſorem. CHRYS. Heus tu ſcommate me perſtringis? ſed uide ne te petam ſyllogiſmo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & ſilentium, præterea mentis & intellectus ſubuerſio: & quod omnium eſt maximum, ſi uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque im Perſeus, ô bone, mihi eſſe uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis eſt corpus. MERCA. Certè CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus eſt? MERCAT. Imo maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus ſis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem ſolue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non eſt difficile factu, igitur rurſus ſis homo. dic uero mihi: Nonne omne corpus animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCAT. Maximè. CHRYS. Corpus autem cum ſis, animal ne es? MERCA. Euge effeciſti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & ſaxea facta ſint, uerum coëmam te: Quantum pro ipſo numerabo? MERCV. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipſum emiſti? MERCAT. Non per Iouem, uerum illi omnes, quos uides. MERCV. Certè multi ſunt, & fortes habentes humores, & digni ſermone colligante. IVP. Quid moraris, alium aduoca. MERCV. Peripateticum accerſo, te inquam honeſtum & dititem. Age, te quidem aptiſſimum qui uendaris, quippe qui omnia ſolus noris. MERCAT. Qualis nam ille eſt? MERCVR. Modeſtus, æquus, uitâ bene compoſita: &, quod maximum eſt, duplex exiſtit. MERCAT. Quomodo dicis? MERCV. Alius quidem foris adparet, quam intus eſſe uidetur. Itaque ſi ipſum emes, memento, ut hunc internum, illum uero externum adpelles. MERCAT. Quid uero potiſſimum nouit? MERCV. Nouit triplicia eſſe bona: animæ ſcilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana ſapit, quanti uero uenditur? MERCV. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MERCV Nequaquam, equidem & ipſe pecuniam habere uidetur. Itaq; non eſt quòd in illo emendo poſſis eſſe celerior, quam deceat: præterea non ita multò poſt diſces ab eo, quandiu uiuat culex, & quam profundè ſol radios immittat in mare: denique qualem animam habeant oſtrea. MERCAT. O Hercules quanta argutia. MERCV. Quid ſi audias alia multa his acutiora, de ſemine uidelicet & generatione, de embryonis formatione in utero, & quo modo homo riſibilis ſit, aſinus uero animal, quod neque ridere neque ædificare, neque nauigare poſſit. MERCAT. Plane admiranda ſunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipſum triginti minis. MERCV. Quis adhuc reliquus eſt? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede; ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio, Veruntamen quis emet illum? MERCAT. Ego. Sed primum dic mihi, quid noſti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCAT. Quid ita? PHILO. Quia omnino nihil mihi uidetur exiſtere. MERCAT. Igitur neq; nos aliqui ſumus? PHILO. Nec hoc quidem ſcio. MERCAT. Neq; tu aliquis exiſtis? PHILO. Hoc ego multò magis ignoro. MERCAT. O ignorantiam. uerum quid ſi bi uolunt hæ ſtateræ? PHILO. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: poſtquam autem illos planè ſimiles & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior ſit. MERCAT. In alijs autem rebus, quid potiſſimum

id eſt, digni qui colligãt manipulos, aut ſpus in agris faciãt. alluſione facta ad ſignificationem propriam ſ. ἐρίζειν.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Sceptici.*

ptum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non perſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHYLO. Quia ō bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verùm quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHYLO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imo ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propter ea emendus es. Quantillum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequa quam, emi, & pecuniam numerauí. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam coniectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, metuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγους ἀπὸ πρᾶσεως, quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædã Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Finguntur Philoſophi illi uetuſtioris, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij. ad ulciſcendum Lucianum, cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis redire, ac reuiniſcere, conuentu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in fugam conuerſum cepiſſent, occidere primùm ſtatuerunt. Ille uerò prouocando ad ipſam Philoſophiam, eoq; obtento, ut ea ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortalium optimè meritos, proſciciſſet, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam his feciſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantùm illo ſeſe iactarent, rùm interim non modò Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiam à præceptis & regulis illius ſectarentur. Proinde ſe non modò ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs, tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem, atq; aſſertorem, donari debere. Hoc iudicio peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, ne rumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſciuus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeſſionis cauſam redderent. Qui cum iudicium hoc omnes ferme declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed prius quàm id faceret, Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam reipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe, ſumptus eſt. Simili musq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, aliqui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NICE, iníce lapides crebros execrandum in hunc, prõ ce glebas, adíce teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, ui deſis effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe tuquoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo,
Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam è nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi unquam alias, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator poenas luat. quid hoc rei eſt? nunquid Ariſtippe defeſſieſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin proprius accede, benè habet, capta eſt fera. deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris: uerùm quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddam mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus: etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte poenas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaq; lingua, cruci fuffigendus uidetur, prius tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores conuiciis inceſſandos haud eſſe addicat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſq; digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerùm mihi parcatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittëris, num quid Homerus dicat, uides:

Non eſt tuta fides hominum, generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forſitan enim illius reuerebimini carmina, meq; uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uiuum capite, haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suſcipite, æs q; aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduerſum te Homerica deerit reſponſio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis.
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorũ, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui nunquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui parrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Recte per Iouem, ait quit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infœlicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullum q; mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intoleranter iraſcamini, ac me mortis causa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipſo ſceleratiſſime perquire, bellulis q; illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiã ipſam conuiciis laceſſiuiſti, erga nos q; iniurius fuiſti, cũ tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconio diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, propter te emerſimus, ac tãtiſper inferos dereliquimus. Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Ariſtoteles ille, ſilens q; hic Pythagoras, nec non Diogenes, oñes deniq; quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidẽ non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, qua propter lapides abiicite: quin potius reſeruate. nam contra meritos uſus erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamq; adeo ob per-

petrata

petrata ſcelera, lapideum induas amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſo-
lum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõue-
nientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem,
ut inteligatis, interficietis, ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exan-
clauí, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt, agatis, ut ingrati, iracũ
di, ac perfidi erga uſrum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiam, nun
quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exí-
ſtimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia
nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quando uos iniuria affeci,
qui ſemper Philoſophiam admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſer
monibus quoq; à uobis derelictis aſſidue cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa que
proloquor, unde quàm à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus
oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florem, unde, ã quo, & quemadmodũ col
legerim cognoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendãt. ſed
uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria pro-
duxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac concinnare noue-
rit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregie quis à uo-
bis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſti-
mationis alicuius eſſe reputatur? ni eiuſdẽ ſit naturę, cuius et Thamyris uel Eu
ritus, ita uel muſas, à quibus canendi normã acceperit, canendo, uel Apollinem
iaculationis præceptorẽ iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe,
hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus contraria protuliſti, ſiquidem pro
teruiorem tuam oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiã ac in-
gratitudinem, ſi cũ à nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula
tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiqui
dem à te conſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeruimus, nec ut
decerperes, ſinuq; repleto diſcederes inhibuimns, ideo maximè ob hanc noxã
mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè
conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut
reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed lõge ab illis mi-
hi diſtare uidemini, uerũ ô admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me in
terficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſ-
ſari uideamini, iure ſcilicet cõtroverſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & ac-
cipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice
id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniu
rius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſup-
plicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac in-
ſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uerò in eo
os qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc
illud eſt, equum in campum, ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidẽ
te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidũ
eſſe dicunt. Proinde quem nam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te
ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud
ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel
ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut cer-
tius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unà uobiſcũ iudicem eli-
go. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi ac
cuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq;
luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ô Py
thagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud
abſurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium
pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus, nam

absq; cognitione quid conari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iustitiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ, ut eam conuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas peruenì, certissimè tũ inuenisse sperans, á multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus, ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidè uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquam meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autem inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cũ uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, non enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinem ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quæ nam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec non reliqui omnes, ipsa mea discipli narũ capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem compræhensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariter q; nos omnes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indigniamini? cũm sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, neq; in ius uoco, seu accedẽs incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui enim quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed ecõtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum inciditur, clarius relucet, fitq; splẽdidius: at uos nescio quẽ admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eum strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male

facta

Oratores ad aquæ mẽsurã perorabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi qui in bello ceciderant, sepeliebamur. à uarietate picturarũ, Pœcilus dictus porticus, nam in ea bella uaria, quæ Atheniẽses aduersus hostes gesserãt, depicta erãt. meminit Pausãias.

facta dignas persoluat poenas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in vulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè, uerum negocium omne tibi committimus, ut cognita caussa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi caussa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appelas, paulo antè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cùm in tanto theatro, etiã pro duobus òbulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quàmprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PLATO. At uos ò amicæ, in pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàm primùm dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iustitia: at antesignana disciplina, dubio uerò colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subterfugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ductis? ut penitus repleatur consessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascendere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos, nil enim mea refert ea audire, quæ quidem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prętextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficilimæq; redarguti onis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, ueremini ne sui caussa, cùm Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc. sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Cõfidite, nil iniqui, cùm Iustitia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria, ò Philosophia, iuxta Euphratem, Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sum, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, siquis uoce sit barbarus, dummodo iuste ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ, PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem: LVCIA. Recte dicis, cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Orestes causam dixit, & ubi quæ ad rempub. spectabant seuerissimè administrabantur.

Audax locutor ueridici gloriosi redarguitoris filius.

inquam. quæ ab amare exordium ſumit, ſum enim ueritatis amator, & honeſti amator. & ſyncritatis amator, ac omniū quæ ad amare ſpectare uidentur, uerū pauci admodum hac arte ſunt digni. Qui uero ex aduerſo ſunt conſtituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob ſegniciē iam dediſcere, hanc uero etiam nimiū callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiuſdem enim ferunt eſſe & illa, & iſta, ita ut indiuiſibilis ſit ars: unica etenim eſt, quam uis bimæ eſſe uideantur. LVCIA. Meliùs tu hæc ò Philoſophia, noſti: meum uero ita ſe habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare conſueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus ueſtibulo. Heus ſacerdos, diſpone ſedilia: nos interim deā adorabimus. LVCI. Obſecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliū ferto, ac recordare quanta ipſorum periuria quotidie audis, ſola enim tanquam ſpeculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciſcendi adeſt: ſi uero me uictū cernes, nigroſq; ſuperare, tuum adſce calculū, meq; ſaluato. PHILOS. Agite iam conſedimus, ueſtras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiā eligatis, qui egregiè accuſare ac redarguere nouerit, quandoquidem impoſſibile eſt uos omnes pariter loqui. Tu aūt Parriſiades dehinc reſpondebis, REVIVISCENTES, Quis igitur è nobis, ut potiſſimum hanc agat cauſam idoneus erit? tua ò Plato excellens prudentia eſt admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenuſta, cognitio aūt ac diligentia, nec non tempeſtiua demonſtrationum inductio, hæc omnia copioſe tibi adſunt: quapropter accuſationē ſuſcipe, & pro cunctis, quæ digna ſunt, eloquere, ac omnium illorū nunc reminiſcaris, & in hoc unum conſer, ſi quid aduerſus Gorgiam, aut Polū, ſeu Prodicum, uel Hippiam à te dictū eſt, uehementior hic exiſtit. expedi igitur ironias, & ſales, copioſaſq; illas & iocundas comitates: quin ſi uidebitur, nonnunquā exupera, ut magnus Iupiter alatū impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat poenas. PLA. Minimè, ſed uehementiorē quendā eligamus, Diogenem hunc, uel Antiſthenem, aut Cratetē, ſeu te Chryſippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præſenti, nec cōſcribendi acrimonię eſt tempus, ſed redargutionis cuiuſdā, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim eſt Parriſiades. DIO. Proinde ego ipſe accuſabo, non eīm ſermonibus nimiū longis opus eſt arbitror accedit quod præ cunctis reliquis iniuria ſim affectus, paulo antè precio duorū obulorū, præconis uoce uenalis expoſitus. PLA. Diogenes ò Philoſophia, pro cunctis loquendi prouinciā ſubibit. uerum ò generoſe memineris, te accuſatione iſta non ſolum rem tuā, ſed communē agere. ſi enim inuicem in quibuſdam diſcrepamus, tu id nunc minime ſcruteris, nec quis rectius ſentiat inquirere curabis, ſed ob hoc ſolum, quoniam pyiloſophia ipſa iniuria ſit affecta, ac malè in Parriſiadis audierit ſermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus diſſidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cōmunis eſt, digladiare, uide ſis, te ſolū præpoſuimus, ac nunc in te cuncta noſtra periclitantē, ut uel maximè ſyncera uideantur, uel talia, qualia ille deſignauit eſſe credantē. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciā. proinde, & ſi Philoſophia ſermonibus cōmota, natura eīm manſueta ac mitis eſt, ipſum abſoluere ſtatuerit, non tamen mea deerunt, illi eīm, quòd baculos haud fruſtra geramus, oſtendā. PHIL. Minimè hoc, uerū potius ſermone: ſatius eīm lingua, quàm ligno, rem agere. ne igitur cuncteris, iam enim effuſa eſt aqua, conciliūq; in te oculos coniecit. LVC. Horologium. At reliqui quoq; ò Philoſophia, cōſideant, ac uobiſcū dijudicent. Diogenes uerosolus accuſet. PHILO. Verūm nunquid uereris, ne contra te calculū ferant? LVC. Minimè. plures enim ſuperare uolo. PHILO. Generoſa hæc tua, deſedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitā ò Philoſophia, uiri extiterimus, tute optimè noſti, uerbisq; minimè indiget. nam ut de me ſileam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iſte, & Plato, & Ariſtoteles, &

Chry-

Chryſippus, reliqui denique in uitæ humanæ uſum contulerint? uerùm quibus nam contumelijs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum eñ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudinique ut nos derideat & contemnat, tanq; nullius ſimus momenti, perſuadet: quinimo multorũ iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ò philoſophia, ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uerò intolerandis afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce ut plurimum eſt naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiuntur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introducerent, Comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ tatia ſunt auſi, ac in Dionyſijs, cùm id facere conceſſum eſſet, ſcõmataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus quiſpiam eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim aliqua in re à nobis læſus fuerit, parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret, & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ò philoſophia facere audet. nec non eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàm plurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet: cũ exactiſſima quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq; redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriantem tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè peroraſti.

PHIL. Deſinite intricẽ laudare, infunde reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc eñ tibi aqua defluit, ne igitur cunctaris. PARRI. Non omnia mea, ò Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit, tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſiqua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipuè expedire uidear, ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, nunquid incunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperi quid in ſe oratio habere uidebit, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõmodis rhetores, degrauare neceſſum eſſet, deceptionibus ſcilicet, mẽdacijs, emeritate, clamore, pręſſionibus, infinitis denique alijs, hæc quidem ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaq;, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Verte Horologium

adhuc reliqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quendam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantummodo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerùm firmiter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, nec non induuium: cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerùm ita ſub tali laſciuiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earũ modeſtiæ minus conueniret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quàm primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminatè eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cùm uoſ ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, nel Cumanum illũ aſinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cimenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſiue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythgoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam deliuquẽs ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniectabantur: non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam ex pedibus ſublatis, omnes uero manifeſtè cernerent, quàm moleſta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant.

Hercu lem ſaltantẽ & Cerberum ab inferis extrahentem memmit Heſychius.

Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerùm eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam: uos uerò honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos, qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonã, non tamen cõmodè, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerùm ut arbitrot uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur: quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cùm multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere poſſint. Cuncta enim quæ dicunt, ueluti pecunia, ac gloriæ contemptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe, & ſplendida quuq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede docent

cent & diuites admirantur, & argento inhiant, canículis iracundiores, leporibus timidiores, símijs blandiores, asinis petulãtiores, felibus rapaciores, gallis contentioſiores, ita igitur affecti, quid aliud quàm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõculcantes, cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis moleſtè laudantes, ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merſi denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero, quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ, quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur, paulo tamen poſt accedens poſtulat, & ſi non accipit indignatur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, arduam geſtat Tiaram, nec nõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũq; indigus, mendicet. Proinde cum ipſi quid accipere debent, multus quòd omnia communia eſſe conueniat ſermo, & quòd indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum, nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis poſtulat, taciturnitas, & indigẽtia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uarijq; de amicicia ſermones illi, nec nõ uirtus ac honeſtum, quo nam abeant ignoro: ſunt enim uerba hęc uerè pennata, et penitus euaneſcentia, quę illi fruſtra in quotidiana conuerſatione, umbratili inter ſeſe iactitant pugna, eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento, neq; de auro, ſeu de cõmodo agitur: quòd ſi quis obulum tantũmòdo oſtenderit, confeſtim pax ſoluitur, ac omnia turbantur implacataq; reduntur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos ſi quiſpiam os proiecerit, confeſtim exiliunt, ac inuicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã ſimias ut tripudiarent inſtituiſſe, animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas ſunt apta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna, donec ſpectator quiſpiam urbanus, nuces è ſinu depromptas, in medium abijceret, id ſimiæ uidentes, tripudij oblitæ, id quod erant, ſimiæ proſaltatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo diſſolueretur, à theatroq; rideretur. Talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus impetere deſinam. uerum non ita inſanio, ut in uos, ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnulli qui uerè philoſophiam amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo.

Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid oſtendiſſe dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nutriunt, & ſeueritatem præ ſe ferre, philoſophiam quoq; exercere uidentur, ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quecq; apti fuiſſent, nunc uerò citius uultur luſciniam imitabitur, quàm illi Philoſophos. Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui. at tu ueritas, nunquid uera ſint teſtificare. PHILOS. Nunc longius ò Parriſiade abſiſte: quid uobis agendum erit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philoſophia interim cum iſte perararet, terram ſubire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unum quemq; qui talia faceret, agnoſcebam, interimq; dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifeſtè uiros, tanquam picturam quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHILOSOPIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui: uos uero quid dicitis?

RHE-

THESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros ascribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret clamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio: PHILO. Euge ò Parrisiades quoniam in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adorauí: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superresse puto. Siquidem ô ualde ueneranda Victoria, quotidie ut tam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secundo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquẽq; accusabit. PARRI. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Sylogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGIMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iustitia rationem reddant, cito. PARRIS. Vidésne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uerò iudicium timent, ac plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ô Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PASRIS. Atqui minimè hoc difficile erit, Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesamina cq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iustitiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo denicq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà,

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædem turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per louem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Loca Athenis iuxta arcem.

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter, considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latentes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inussisti, siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulò post hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos de Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarum massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non, nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne in uicem impellatis, nèue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute & Veri-

uersitate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, et optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, nedum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerũ quid hoc est? fugitis nec ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero ministri peram, quam Cynaculus fugiendo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu hibrit uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq;, & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illis q; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales, cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queãt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prævaleat, neue propter errorem, uiri mali bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrhisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus: secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimũ & ueræ Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in prytaneum cõuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, *uulpis uel Simia.* PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamẽ ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur. uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea neglígere, ac minimè eorum aspectu moueri, is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, símia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parum per funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitate q; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ó Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præda expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitryte, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum sub olet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste; Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extra hamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placenta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo precio

Lupus maris nus. meminit Aristoteles & Plinius.

Felis galeus Gazæ muste lam interpretatus, est piscis rapax.

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ô Parrhisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PAR. Confide ô Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem lenissimi quoque, subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pletta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ô Plato? quid cum illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde per quàm bellulum quendam accedere uideo, uelut si in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdam aureas in humeris habentem, cernis ne ô Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abiit, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTO. Ne me ô Parrhisiade de ipso interroga, nam quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ô Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerùm non adest, satis erit si unum ex grege tantùm extrahamus: atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Considi, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & auro deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumredunt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen referas? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. ceterum tu Elenche die quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nostine uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioseper Iouem ô Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant, conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ô Chrysippe, igitur et iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quoptam commestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ô Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat, indeq; sacerdoti absterepetere sit ne cesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini: tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ô Philosophia, ualete uirorum optimi, nos uero ô Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quò primum pergere necessum erit? nunquid in Academiam, uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamen hoc noui, quocunque gentium peruenerimus, paucis equidem coronis, multis uerò indigebimus cauterijs.

Aphyæ, pisciculi quos parit limus, uermiculorum instar scaturientes. meminit Aelianus. Plinius uerò Aquas à latinis appellari dicit, quòd ex aqua & pluuia procreentur.

Pletta piscis latus. meminit Aristoteles & Suidas.

Echinus latine Erinaceus, spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VT suprà in Menippo, diuitũ exitus ac pœnas descripsit, recitato etiã decreto, quo animæ illorũ in asinos migrare iubẽtur, ita hic sub Megapẽthis personã, Tyrãnorũ uitã, mores, exitus, et quæ ãdè post hãc uitã, animorũ supplicia et cruciatus illos manẽt, exponit, Amplificatis his etiã antitheſi,

theſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophũ Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterũ etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cõponit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiã & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peßimam atq; nequißimã agant, & mortem quàm grauißimam animo patiantur. Contrà autem, qui àrebus iſtis mundanis, ijſdemq; malorum omnium principijs & cauſis, animum remotum ac liberũ habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis cõſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarũ tranſfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injicitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in naucm cõpellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamantum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit, ſed tamen & ibi in medium protractum, & à Cyniſco accuſatum, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

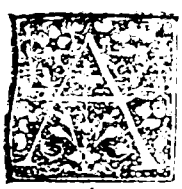

GE uero ô Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa? Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum erexímus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius, qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaq; quum hodie iam ter traieciſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium? Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius more autorem ſuſpicabitur, idque quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos oblitionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furandi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Adhunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ô Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat imperitare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum libamentis, & placentulæ, ſilicernia q̃. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq̃. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq̃ apud illos cunctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo auffugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ô Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Denicq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercurium ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ô Mercuri? Hem quæ eſt hæc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ô Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, auffugit? MER. Auffugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profecto manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; perueniſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clam nobis auffugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quòd eiuſmodi ludos in cœlo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planæ, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circumuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cũ oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerẽ, facilè animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ recta ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ô Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingredientes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ô Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum injice, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ô Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ô Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOTH. Vetulos iſtos dicis? maxime. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprimè maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTH. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ô Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibi ipſi mortem conſciuere ſeptem. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERCV. En tibi propè adſunt. CLO. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic aſtant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, necí dedit, ſi ubi eſt? MER. En tibi hic adeſt. CLOT. Quos iudicum ſententia capitis damnauit tandem adſint, eos inquam, qui carnificinam ſenſerunt, quíq; in crucem ſunt adacti. Tum ſexdecim illi, qui à latronibus ſunt iugulati, ubi ſunt ô Mercurie? MER. Adſunt ſaucíj illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos ſimul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philoſophus Cyniſcus, quem Hecates cœna ac ouis luſtralibus, cumq; his ſepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iam dudum hic tibi aſſiſto ô tu præclariſſima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maieſtatem tuam læſerim, quòd me tam longo tempore apud ſuperos errare permiſeris. Nam uniuerſum colum ferè uni mihi adglomeraſti. Ipſe certè quanquam filum ipſum dirumpere ſæpe ſum conatus, tamen quum neſcio quomodo infragile eſſet, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inſpectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faustumq; ſit, inſcende. CYN. Minimè gentium, priuſquam uinctũ hunc inſcende recompulerímus: uereor enim ne te precibus ſuis à ſententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis eſt. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inſcende tu. MEGAPENTES. Nihil minus ô regina Clotho, potius autem ad ſuperos me remeare pauliſper ſinito. Quod ſi feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quídnam eſt, cuius gratia tantopere in uitam rédire geſtis? MEGA. Equidem domum ſemiperfectam reliqui, quam ut prius perficeat ad faſtigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas ais, quin mox inſcendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ô Parca, diem hunc ſaltem mihi apud ſuperos agendum concede, quo tempuſculo de pecunijs noſtris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defoſſum theſaurum habuerim, demonſtrem. CLO. Fruſtra laboras, ſtat ſententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioſo: Nam Megacles potietur tuus conſobrinus. MEGAPEN. O inſignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præſegnicia non occidi? CLO. Ille ipſe, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & ueſtes, & quicquid eſt auri nanciſcetur. MEGA. Præter æquum facis ô Clotho, quòd hominibus inimicis, & hoſtiliter infeſtis meas fortunas attribuis. CLOT. Quaſi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus eſſes, non ſolum ipſo occiſo, ſed & liberis eius in conſpectu ſpirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Auſculta ô Clotho, quæ tibi priuatim ſemotis arbitris dicere uolo: uos hinc pauliſper abſcedite: Si me effugere permiſeris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiſo Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatíq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum ſua ſponte ingreſſurum. MEGAPEN. Teſtor uos, murus manet imperfectus, & nauium ſtatio inchoata: Quæ omnia, ſi quinque ſaltem dies amplius uiuere licuiſſet, ad faſtigium perduxiſſem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc ſaltem æquum poſtulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantiſper ſupereſſe liceat, dum Piſides ſubiugum miſero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipſi magnificentiſſimo monumento erecto, inſcripſero, quæcunque in uita geſſi, uel magna, uel egregij imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam poſtulas diem, ſed fermè uiginti annorum moram. MEGAPENT. Atqui ſponſores uobis exhibere ſum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo post, abeo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAPEN. Cæterum illud saltem non negabis ô Clotho? CLO. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non semel constuprauerat. MEGAPENT. Ille ne sceleratus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manu misi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt, obstitit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quod qui uos uelut deos adorant, & quæcunq; uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes. MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona precabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLO. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti, statim mortem oppetisti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quod amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLO. Nimis multa percunctaris, qui iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia inuitam uel tantillum respicere gestiebam. CLO. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPENT. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo ante rẽ habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem faceret, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porrò sceleata famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOT. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum ex pauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLO. Quid ita uero? MEGAP. Quod rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLO. Et iniuria te

uelli-

uellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cyniscus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non crucì adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ô Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremum inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quàm multa se daturum polliciatur hic Tyrannus, si uel paulũ in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ĩdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidem tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio nõ iniuria cruciatur, ac à tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilè sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculum aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; cõtingit, adeo, ut ubiquispiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrum, non domũ magnificè extructam, non aurũ, nõ supellectilem, nõ nominis gloriam, non imagines, ad mortem expeditus meritò erã. At statim ut mihi solum innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quãdam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præ festinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramẽtum abstersérim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiens. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quicquam, quod me uel cõuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quenquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde coniecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace conistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridentẽ te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florẽ spectarem, & comitantium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigẽs, uelut resupinaret, obuijsq; stuporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiam multo magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, adſtupore uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tantũ nidore æſtimaſſem: quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neq; uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gniphonem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dũ licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis à ſe guſtatis, uerũ luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) hæc inquam, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo poſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſiquid reliquum eſt, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inibi operire. Cras te prima luce trajciemus. MIC. Iniquus es ó Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant, at egò hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neq; enim cum iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ó Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem! CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quàm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem protraiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitèbit, dum modo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à tè uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nũc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachrymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo: Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſt hac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ô Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io taris ô Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea trajicere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neq; formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, q̃p ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ hic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ô Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudũ Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ô Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, æditis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ô præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisce huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ô Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuòrue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imo uero in totum excisa. Quid hæc ô Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cũ per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò post uniuersas maculas ex animo absterfi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locũ habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam caussam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudũ enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ô Micylle purus es omnino, & ne punctulo quidẽ notatus. Cõcede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapẽthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyrãne. quin ipsum ô Tisiphone, in me-

dium proſcis, capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ô Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit, uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior, & ipſum tibi uirum detegere, ſermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidem censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, adoleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere non poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hũc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate con unctis abſtinuerit? Quod ſi ab eo interemptos hucaduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ô Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarũ uxorum gratia, inſidijs ſunt circumuenti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudentes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidẽ perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falſò criminatur. CIN. Quin & horum teſtes proferam ô Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurii eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ô here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere: ſuperiora ſæpenumero ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adhiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum conſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nunc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlegethontem ne inijciẽdus, an tradendus Cerbero? CYN. Minimè, ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. In primis autem ubi felicitatis illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

AVlicæ uitæ molestias & incõmoda oratione hac depingit Lucianus, quàmq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam cauſis ijs, quibus ſeſe tuentur, qui hoc uitæ genus ſectantur, & in ſeruitutem ultrò ſeſe præcipitant. Exordiũ ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorũ perſona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiã captat, Timoclis, eius ad quem ſcribit ab officio amicitiæ, indicans ſe hæc propterea illi ſcribere, ut quia illũ iam olim de hac uita ſuſcipienda, cõſilia agitare intellexerit, ne quid olim, ſi res malè cadat, et illũ conſilij ſui pœnitere incipiat, accuſare ſeſe poſſit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præſertim quando ſciat hanc uitam nõ modo per ſe difficilem atq; periculoſam eſſe: uerũ etiã homini philoſopho, aut quocunq; deniq; diſciplinarũ genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modũ peracto, conſutationẽ ſtatim ſubiungit earũ cauſſarũ, quibus ſeſe tueri ſolent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit aũt omnes eas per inuerſionẽ, oſtendens ea maximè uel ſequi, uel negari, quæ illi cũ primis euitare, uel conſequi ſtudent, ac poſtremo etiã turpe eſſe homini docto & ingenuo, ob ſolam ſpem uoluptatis alicuius, in uoluntariam ſeruitutem ſeſe dare. Atq; hinc iam ad ipſam rem accedit, propoſitis per diuiſionem ijs, de quibus dicturus ſit. Principio igitur recenſet quanta incõmoda, quantæq; moleſtiæ perferendæ ſint, antequam in aulam recipiaris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuorãda, ubi iam receptus fueris, circa prima cõuiuia, circa pactionem mercedis, circa ſeruitutem reliquam, quæ mox exceptũ atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandũ impellit. Præterea & metu periculiſq; inuoluit, ob quæ uariæ exinde querelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia ſequuntur. Atq; hæc omnia non domi ſolum perferenda eſſe indicat, uerumetiã foris, ubi interim multò ſordidiora miniſteria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum eſt. Poſt hæc & circa munerum compenſationes, quo pacto nuncij ac diſpenſatores conciliandi, & circa mercedis ſolutionem, quanta cũ moleſtia exigenda illa, quantaq; aliorũ etiam inuidia accipienda ſit, & poſtremo, quàm ignominioſi exitus pleroſq; maneant, ſenes iam & exhauſtos, cũ clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam propoſita, breui ſed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media paſſim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

EQuid tibi primum amice, aut quid poſtremum, quemadmodũ uulgo dici conſueuit, recenſeam, ex his quæ tũ facere, tũ pati coguntur, qui mercedis gratia ſeſe in alienas domos, cõuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum iſtorũ amiciciam accerſentur, ſi modo eiuſmodi illorum ſeruitutem conuenit amicitiã appellare? Noui enim permulta, atq; adeo peraq; omnia, quæ illis ibi ſoleant accidere, non per louẽ quòd ipſe ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi incidit neceſſitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) ſed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me ſoliti ſint commemorare: partim qui in ipſis etiam dum malis conſtituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non abſq; uoluptate recordabantur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpeſſi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærumnas effugiſſent. At quæ hi quidẽ digniores mihi uiſi ſunt, quibus fides haberetur: ut qui eius ſacrarij tus (ut ita dixerim) omnis omniaq; myſteria perdidiciſſent, cuncta q; ab initio ad finem

Ex ordium ab attentione et re i magnitudine.

Fidẽ expoſitione parat à conditione perſonarum.

finem usq; perspexissent. Hos igitur haudquaquam indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentè solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idq; ope fauorecq; diuino. Atque isti igitur per multa id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiam diis chari esse uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpessi: dū sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percensere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præsentes erant, quispiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigena cū cōmoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non mediocre uideri. Istis enim haud dubiè citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea inhiaueris, quāq; auidè ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quòd quum te conspiceremus tantum unà cum esca deglutientem hamū, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessasse mus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac uiduci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista nō indicassemus: audi nunc ordine omnia. Acrete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus mediis in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per otium ante contemplator, unciæris aculeum, reflexā hami aciem, ac tridentis cuspides manu tētans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera facturā uideant, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatū istū, si uidetur aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquā nō solum

Amplificatio ex contrario

Beneuolentiæ captatio à persona eius cui scribit instituto, et sua erga illum beneuolentia.

Asseueratio.

lùm de uobis philoſophis, aut his quicunq; uitæ inſtitutum ſibi delegerunt cum uirtutis ſtudio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, muſicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ profeſſione uerſari, quæſtumq; facere pro poſuerunt. Cæterum quum omnia ſint inter iſtos communia, eademq; prorſus accidant omnibus, palàm eſt philoſophorum conditionem non eſſe à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius iſta contingere, quum ſint cum alijs communia, ſiij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narratio nis ſeries aperiet, eius culpam potiſſimum in ipſos conferre par eſt, qui eiuſmodi facíunt: deinde in eos, qui talia ſuſtinent. Ego uero culpari non debeo, niſi forte ueritas & libertas in commemorando reprehenſionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæſtricos quoſpiam, aut adulatores imperitos, ſordidoq; animo, ac ſuopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiuſmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rurſum æquum ſit illis uitio uertere, quod non relinquant ſuos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod ſeſe conuertant, & in quo ſeſe exerceant, adeo ut ſi quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, conſilijq; inopes, deſidioſi atque inutiles reddantur. Quam ob rem nec ipſi rem aliquã indignam patiantur, nec illi contumelioſè facere uideantur: ſi (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipſas contumelias iam inde initio præparati, conferunt ſeſe in familiam, atq; hæc ſola illis ars ſuppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à perſonæ officio.

A collatione ſponarum & cæterorum, qui in aulis ſeruiunt.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus inſtitueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri poteſt, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, ſi quibus de cauſſis ſe quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas cauſſas excuſſero, parumq; idoneas, atq; efficaces eſſe demonſtrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excuſatio: ſummusq; ille titulus, quo ſuam ſponteneam ſeruitutem ſolent obtexere. Iam igitur plericq; paupertatem & rerum neceſſariarum inopiam proponunt: atq; eam umbram ſatis idoneam exiſtimant, qua ſuum factum prætexant, quod ultrò ad eam uitam acceſſerint. Ac ſibi ſufficere credunt, quum aiunt, ſe quidam ignoſcendum facere: qui id quod eſt in uita moleſtiſſimum, nempe paupertatem, ſtudeant effugere. Poſtea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit ad cauſſã, & primo cõfutatis cauſſis, ꝙbus plerique addicti ſeruiũt, inſtitutũq; ſuũ defendunt.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Paupertas prima Cauſa.

Et ſi quæ alia terricula abiectiſſimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem ſi uiderem ex huiuſmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cum eis de uehementer amplectenda libertate diſceptarem. At poſteaquam eiuſmodi quædam accipiunt, cuiuſmodi ſunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregiuſ ille dixit orator) qui queant effugere, quo minus in hoc ipſum parum rectè ſibi conſuluiſſe uideantur, nimirum ſemper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, ſemper accipiendi neceſſitas, nihil ꝙd ſeponatur, nihil ſupereſt quod reſeruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuerſum etiam capiatur, prorſus omne inſumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in uſus ſufficiat. Rectius autem futurum fuerat, ſi nequaquam cauſſas eiuſmodi comminiſcerentur, quæ paupertatem ſeruant aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulant, uerũ quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forſitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de ſcopulis præcipitem dari oportere. Quod ſi quis ſemper pauper, ſemper egens, cũ ſemper mercede conductus mereat, hoc ipſo ſeſe arbitretur aufugiſſe paupertatem: nõ uideo qui fieri poſſit, quo minus

Dilutio per Inuerſionem.

Cõmonitio à contrario.

hic

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidatu-
I. Cauſſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis. ros, ſi modo reliquorum hominum in morem poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore conſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint à uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimè profertur. Nempe
Dilutio per inuerſionem.
III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ ipſos uoluptatis gratia, & amplis illis ſpebus incitatos, ultrò inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem prætexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarum & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueterati res amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidem oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendum amorem. id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificatur i: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uicio uertendum: quin magis uenia danda, ſi quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquam turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienũ: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo ſuauior eſt, quàm ea quam ille libertatis iactura ſectatur. Attamẽ hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolam uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrò illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiã loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquam inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdam Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumento à ſimili amplificato

II. Argumentum ab inhoneſto per hypotheſin.

Amplificatio per collationem à contrario.

pulſiſeſe illis dedunt, ad quodcunque lubitum fuerit utendos, hæc ſunt, aut his fermè ſimillima. Niſi ſi quis & illos commemorandos eſſe iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illuſtribus atq; opulentis uiris habere conſuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum ſupraq; plebem eſſe exiſtiment. Nam ego quidem, quod ad me proprièattinet, reculârim uel cum Perſarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, ſi nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; cauſſa eius uitę ſuſcipiendæ ſic illis habeat, age iam conſideremus apud noſmetipſos: primum cuiuſmodi ſint illis perferenda priuſquam admittantur, priuſquam obtineant. Deinde cuiuſmodi in ipſa iam uita conſtituti patiantur. Poſtremo quæ tandem cataſtrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere poſſunt: hæc tametſi moleſta ſint, tamen aſſueſci facile, neq; ad id multo opus eſſe labore, fateſſe ſi uelis modo: poſtea reliqua omnia factu fore facilia. Imo neceſſe eſt, ut primum diu ſurſum ac deorſum curſites, mane excitatus aſſiduè proforibus ob uerſeris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco ſubijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam ueſtitus tibi eſt apparandus ſuprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegendus color, quo ille potiſſimum gaudeat, utine diſcrepes, neue oculos illius offendas. Poſtremo uti gnauiter aſſectere neceſſe eſt, uel antecedas potius, à famulis protruſus, ac ueluti pompam quandã expleas. at ille interim complures iam dies ne aſpicit quidem te. Quod ſi quando res tibi feliciſſimè uerterit, ſi te reſpexerit, ſi accerſuerit, dixeritq;, quicquid illud fuerit, quòd illi fortè in buccam uenerit, tum denicq;, tum plurimus ſudor, tum multa oculorum caligo, tum intempeſtiua trepidatio, tum ſannæ eorũ qui adſunt, hæſitantiam tuam ad perplexitatem ridentium. Qua quidem nõ raro accidit, ut quum oportuerit reſpondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuiſſe reſpondeas. Atq; id ſi qui ſunt modeſti pudorem uocant: immodeſti timiditatem nominant: improbi inſcitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculoſiſſimam expertus, ita diſcedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipſe condemnes. Porrò ubi multas iam noctes inſomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerùm ſpe quinque obulorum, contigerit autem & deus quiſpiam tragicus, qui tibi ſit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreris ex curiarisq;, num literas noris. Atq; ea quidem diſceptatio non iniucunda eſt ipſi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix eſſe prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita ipſa, deq; omni fortuna tum certamen eſſe paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo ſit admiſſurus, ſi prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas diſtraharis oportet: dum inuides iſs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Fingeenim & alios eſſe, qui eiuſdem fortunæ tibi ſint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum abſolutè reſpondiſſe, metuentem interim ſimul & ſperantẽ ac miſerè de illius uultu pendentem: qui ſi quid parum probet eorũ quę dixeris, periſti. Sin arridens auſcultat, hilare ſcis & ſpe bona fultus conſiſtis. Porrò conſentaneum eſt, eſſe non paucos, qui tibi aduerſentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unuſquiſq; clanculum uelut ex inſidijs in te iaculatur. Iam uero illud conſidera: quale ſit uirum promiſſa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didiciſſe uideri, alijs ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta ætas tua curioſius diſquiritur. Quod ſi qs aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de cauſa prouocatus te deferat, & adulterę dicat uel pęderaſten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis tollis. Porrò ſi pariter omnes bene de te prædicent, ſuſpecti, leues, ac largitione

IIII. *Cauſſa. Gloriæ cupiditas, quã cõſtat regeſtione eorũ quæ pferẽda ſunt.*

Propoſitio ſequentis orõis p diuiſionem

I. *Quæ faciẽda ſint daq; antęq; in familiã admittantur*

I. *Salutatio & aſſectatio.*

II. *Exploratio uitæ, & an idoneus ſatis ſit.*

III. *Inuidia cõpetitorũ et delationes. Amplificatio à conditione perſonæ.*

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi constent oportet. Nihil pro-
Transitio ad amplificatiõe gratulatiõis. sus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nũquam obtinueris. Age sanè, hoc quo-
que contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & proba-
uit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in re-
bus plurimam habet fidem, non dehortantur. Adhæc uult etiam uxor. Non re-
feratur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitã,
dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ô fortuna
te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium ar-
cem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè
par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis
respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquã
contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negocium perso-
uatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur.
Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipi-
as, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq;
iam facias præter ea sola, quorum gratia primum receptus es & in quæ condu-
ctus, ita enim cõsentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat futurum,
si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile, quc dq; est o-
mnium maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum re
perietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt,
uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine re-
putato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel mini-
II. mum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde
Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint. consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, ad-
est tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis,
qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimũ quin-
que drachmis. At ille Accissans, seq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans:
Apage, inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeant. Tan
Insolentia cõuiuiorum. dem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu
porrò nitida sumpta ueste, mũdissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim,
ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata oportunitate ingrederis, teq;
sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accum-
bere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq;
in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspen-
sus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te
spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res cu-
ræ non est ipsi deuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dede-
rit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, nũ sub
inde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident pro-
pter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculũ,
coniectantes te nunquã antea apud alium quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse,
ut mantile apponatur. Proinde, sicuti ueri simile est, præhæsitantia sudes opor-
tet, ac neq; cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appo
sitis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire possis, cui prius aut poste-
rius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse
est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioqui anceps se
des, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur ob-
Amplificatio à cõsequãtib. stupescens. Atq; interim quidẽ, diutis admiraris felicitatem, propter auri uim
& eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum
nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem uenit,
fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis om-

nibus

bmnibus delicijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturũ. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridẽtes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes,
Armaticq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant:

Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddã denicq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morũ imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo cum aduenens, ijs antẽponare, qui multos annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quam obrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auidè corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo plũris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lectica abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plericq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudum aluo tibi cita discutiaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longum potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discrutiaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharaue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul cõuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, quin deinde sequũtur, ut ne noctur nos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: *Facultates nostræ* cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac populária omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorũ etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam ut præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.

Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram ue-
nisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ causa,
tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendũ est aliqd.
Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, mune-
rum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq;
enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non cõ-
plectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones in
cidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præ-
scribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc
ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit.
Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũ millia somniaras, solidos agros,
& familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihi-
lominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunto
mnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta;

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat.
Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti medium inter
cedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut
cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque
rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diui-
tis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num infi-
cias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui
primum contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari pos-
sit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes pena-
tes habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum
tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris.
Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid
ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat caussa, cum isto uiuere, & familiares a-
pud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam præ
dicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præ-
mio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens,
si tantum accipias. simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad
spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effuge-
re, quum intrà retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans,
ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ ad-
modum te torqueat, neq; stringat; donec illi tandem paulatim assueueris. Tum
uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur,
quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeun-
tem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familia-
rem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quam ob rem illi te felicem exi-
stiment, nisi quòd gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore exi-
stimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dici-
tur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum
dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampul-
las quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpe-
tuos. Sed qui nam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies quid
in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quę commemoras gra
uia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molesti am modo negocij per-
pendens, uerum fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatẽ, uel præcipuè in
terim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum,
neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia genus, libertatem,

III. *Seruitus cõsequens cõditionẽ acceptã.*

pro-

progenitores ante limen relinquere, quũ in huiuſmodi ſeruitutẽ temetipſum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recuſarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametſi nomine ipſo grauiter offenderis) ſeruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius ſeruus, uerum complurium, operamq; ſeruilẽ præſtare cogeris, obſtipo capite, à diluculo in ueſperam uſq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodũ, neq; domino ſatis facies, neq; ab illo magnifies, ut qui nõ à puero fueris ad ſeruitũ inſtitutus, ſed ſero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te priſtinæ libertatis memoria, animo recurſans, facitq; ut interdum reſilire conere, reluctereriſq;, atq; ob id ipſum fit, ut ſeruitus tibi moleſtior accidat. Niſi fortè illud tibi ad libertatem ſufficere putas, quòd non fueris Phyrria aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non ſic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum inſtante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij ſeruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem eſt quod datur, hæc uidelicet eſt auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipſus ſui fuerit præco, quiq; ipſe ultrò ſibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ô ſceleſte (cur enim non dicam, præſertim in eum qui ſe philoſophum eſſe dicat?) ſi quis te pirata inter nauigandum captum, aut ſi quis prædo in ſeruitutem tradidiſſet, teipſum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut ſi quis manu iniecta, te duceret in ſeruitutem aſſereus, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ô terra, ô dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipſe te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam ſi ſeruus natus eſſes, tamen tempeſtiuum fuiſſet, iã ad libertatem aſpirare, cum ipſa uirtute ac ſapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur, quũ libertatem laudant, ſeruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines aſſentatores, & emptitios, ac ſcurras uerſans ex æquo cum illis æſtimaris, quum in tanta Romanorũ turba, ſolus peregrino in pallio uerſaris, quũq; Romanam linguam perperam ac barbarè ſonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuoſa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam ſunt & improbi? Atq; inter hos laudas odioſe, bibisq; prætermodum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, diſcuſſa ab oculis dulciſſima ſomni parte, unà ſurſum ac deorſum circuncurſas, heſterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vſq; adeò ne te lupini, aut holerum agreſtium tenuit penuria? Vſq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per deſperationem ad iſta deuenires? Haud puto. Quin potius palàm eſt, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, ſed bellariorum, atq; obſoniorum, uiniq; odoratici cupiditate captum eò uenisſe. Quæ dum lupi piſcis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præſto ſunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; ſimia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus riſui es: at ipſe tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, unà cum ipſis gẽtilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; iſtarum rerũ ne memoria quidem ulla: quanquã hoc quoq; ferendum, ſi uita iſta cum hac turpitudine duntaxat eſſet coniuncta, quòd è libero ſeruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa ſeruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora ſint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate ſimularat te in familiam ſuam accerſiſſe ſeſe, perquàm exigua illi cura eſt. Quid enim (ut dici ſolet) commercij aſino cum lyra? An non uides uidelicet, quàm miſerè macerentur immodico deſiderio, uel Homericæ ſapientiæ, uel Demoſthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ ſublimitatis? Quo-

obiurgatio amplificata à minori et p ſonæ qualita te

Amplificatio ſeruitutis ab accidentibus & cauſſæ im uerſione.

tum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græconico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrũ ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, ante ambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicarũ disciplinarũ studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquam, uerũ ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hocte cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quo q; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur abijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quãdoquidem hæc tua sit insciitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submouẽs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod siquando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partẽ feres: nempe ossa adipe circunfecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimum uinũ bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquàm benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerit, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discruciẽt, imò nihil esse fermè, qd non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit. Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quo-

III. *Quotidianus uictus.*

V. *Contẽptus et reiectio post Cinædos & saltatores.*

quopiam conuiuiũ latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti conie-
ctandum est, teqp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxil-
lulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus,
ut opres poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit,
ueleam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim
quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimiqp fiat. Quin & illud ferre que
as, ut magi quoqp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere,
qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando
quidem hos quoqp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimiqp fieri. Eoqp
uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus reiculus, atqp inutilis ap-
pareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet,
mussitesqp ac tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim
si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ he-
ræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impen
det. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uociferetis necesse est, id ope
ram dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæ-
picule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæqp multam sa-
piat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim si-
tiasqp, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ
dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gesta-
re solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaqp co-
rona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispi
am fuerit, sintqp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neqp tu prorsus à Venere
Gratijsqp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, neqp periculũ negligendum:
propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed
semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cõniuere uideantur. Quas ob res
uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fie-
ri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcien-
tem oculos: moxqp alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia
uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam per
acto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me
miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos
reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem me apte cupidi-
tate metiri soleo, deambulationes liberas, atqp ex his in quale barathrum memet
præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod
nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam
alias plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem
accedebat libertas, atqp omnia pro meopte arbitrio faciẽdi facultas. Nunc por-
rò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deor
sum circumferor. Quodqp omnium est miserrimum, maximeqp deplorandum,
neqp efficere possum ut placeam, neqp gratiam emereri queo: propterea quòd
harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatusqp cum his,
qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam ap-
tus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio
me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ip-
se seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inue-
niouiam, qua m: illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac se-
ueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac re-
fugiendus. Contra si risero, uultumqp quàm possum maximè ad hilaritatem
composuero, fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mi-
hi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet.
Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VI. *Adulatoria diculorum.*

VII. *Pericula & metus.*

VIII. *Pœnitentia.*

præſentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam ſonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum eſt, obambulandum, ſtandum, ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, ſi modo uelis par eſſe certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadẽ apparatũ hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria, tũ inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel inteſtini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo, ac frequenter quũ ualetudo poſcat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd aſſimulari morbus, quo munia officiaq; iuſta defugias, exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, ſemperq; iamiam morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referam alia incommoda) ſæpe frigus pluuio cœlo, ubi poſtremus ueneris (nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerſeris, proximè coquum, aut heræ comptorem te reclinãr, neſtipulis quidem affatim ſubſtratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Theſmopolis ille Stoicus narrauit ſibi accidiſſe, rẽ profecto nimiſquàm ridiculam, quæ tamẽ eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illuſtribus iſtis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficiſceretur (nam id primum aiebat ſibi maximopere deridiculũ accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirũ philoſopho adiunxiſſe cinædum quempiã, picatis cruribus, derata barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia ſecum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi cõmemorabat. aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primũ illud cuiuſmodi fuerit, uide: iuxta uirum ſeuerum tetricũq;, tum ſenem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per louem, id eſt hirundinẽ, ſed uulturẽ magis, reuulſis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuiſſet deprecatus, ne faceret, futurũ fuiſſe ut flammeũ etiã in capite geſtans aſſideret. Præterea autẽ perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles pertuliſſe ſeſe, illo cantillãte garrienteq;, demũ (niſi idem hominem coërcuiſſet) in rheda etiã ſaltante. Addebat ſecundo loco tale quiddã ſibi fuiſſe mandatum. Accerſito illi mulier, Theſmopoli inquit, ita tibi dij benè faciãt, magnũ quoddã officiũ abs te requirã, quod caue recuſes, neq; expectes ut quicq; te ſim rogatura ſtudioſus. Atq; hoc (ut eſt credibile) omnia ſe facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quando quidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam noſti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi ſerua, curans ne quid illi deſit. Nam miſera grauida eſt, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At iſti ſceleſti & immorigeri miniſtri, non dicam huius, ſed ne mei quidem ipſius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, ſi chariſſimã mihi iucundiſſimamq; caniculã ſeruaris. Recepit Theſmopolis quum illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò ſpectaculum erat ſupra modũ ridiculum. Canicula è pallio prominens proſpectãsq; paulò infra barbam ac ſubinde immeiens (tametſi hæc quidem Theſmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiuſmodi enim catellæ iam in delitijs ſunt) neq; non philoſophi mentum oblingens, maximè ſi quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus aſſeſſor ille, quum non inſulſe ſuper conuiuium dicteria quædam iecíſſet in eos qui aderãt, ac denique & ad Theſmopolim uſq; dicacitas peruenìſſet: de Theſmopolide, inquit, unum hoc poſſum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis eſſe factũ. Equidem audiui caniculam etiã peperiſſe in Theſmopolidis pallio. Huiuſmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiuſmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipſis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãſuetos ad ferẽdas cõtumelias

IX. *Tranſitio ad ea quæ foris p ferenda, atq; hæc ſub exemplo Theſmopolis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Charcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si dies ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurum est, ut discrutieris ac dirũpariſ. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminiſci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles, necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rusticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non superit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum philosophus quippiam disserit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò si quando post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguũ precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, si quid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde postea quam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compẽsatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram una cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spatio dediditeris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quicq; similis euaseris equis senio affectis, quorum, nè pellis quidem perinde ut aliorum animãtium est usui. Quin ex hocipso quod electus es, calumnia quàm potest proximè ad ueri similitudinem cõficta, facit ut aut adulter, aut uenefícus, aut aliud quipplam tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam plerique qui in familias accedunt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atq; id quũ faciunt, doctos sese affirmant, pallia amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquã animaduerterint, quã sint in conuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruiles: deinde electos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quicq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes em̃ similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter sororibus rẽ habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porro intus sub purpura uarias occultant Tragœdias. Quorum unumquemq; si euolueris, explicueriscq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ sibi conscij oderunt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiam, uel Parrasium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificẽ tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuẽ quandam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situ in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunque qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, colore q; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Et hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem

ἀκολουθία totius uitæ suprà descriptæ.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturę finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hæc Apologia est, non in genere omnium eorũ, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Oratiõis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam post scriptum illud æditum, senior iam in aulã atq; familiã Cæsaris sese contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Aegypto acceperat, ut infra ex ipsa quoq; oratione patet. Hoc igitur factum suum, quia cũ superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primũ à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitẽ aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & literarũ, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cũ præter salariũ ingens, etiam in magna existimatione uiuat, publicisq; rebus procurandis præstitutus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositã habet. Deniq; quòd cũ nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonũ uirum conueniat, certo alicui operi intẽtum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dũ eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabini (cuius ad quem scribit) accusationem per prosopopœiã, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidẽ de seruitute apud diuites, optimè atq; utilissimè scripserit, nunc aũt contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exorditurautem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & caussæ amplificat.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quę tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentem ueniisse, quæq; credibile est te dixisse. Nam quod in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cum hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam incessat, postea tamen omnium oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse coniecit. Quot Midæ? quot Cresi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter, quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo lateq;, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis, iamq;

Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

iamq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atque cuncta in deterius recantari. Idq; non Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quę antè probè dici sunt uisa, nunc ipso autoris opere subuertantur. Hæc sanè te ueri simile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, &, si & hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ô præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidem, ô amice, hic tuus libellus non immerito erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorũ manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operę precium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquam quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te nõ scitè solum, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quod quæ scripsisti utilia sunt, cũ omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inscitiam in seruitutem post hac sese conijciant. At cum iam sententia planè in diuersum mutata, aulicã hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tũ iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignum, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis uitæ.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa ope curandum, ne cuiquam exijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omnium aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quam præ se ferunt, laudent: te uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similẽ quidem tuam esse causam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimã Crotoniatis tulisset, & per hoc multis admirationi esset, paulò post cum fratris sui uxore in adulterio fuit deprehensus. Quare non ineptè quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum nõ paulò est tolerabilius, qui qd fecit (ut & ipse dum causam diceret, fatebatur) amore captus fecit, & uoluntarius, nihil reluctans, in ignẽ animo magno insilijt. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatẽ permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitium incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo senectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progressus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; ob id tãtum nõ ſerio triumphas. Ergo qui tibi malè uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omniũ riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouam accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandam Tragœdiam, quæ dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetunt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiam Hercules ipſe, foris autẽ depoſitis perſonis, fiunt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iam eiiciuntur, iam exibilantur, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi cõtigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationum genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſtea quam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longum ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiam, ſed ipſe pulcherrimarum rerũ autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labijs ſis philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorum portas, alia quidem *mente* occultes, alia uero lingua depromas. Vt non immerito quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerum neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiuraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtentem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus tranſires. Tum quod non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchum accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatum, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchum quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cum remedium contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiam accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterum nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimum fuerit, ut me ad malum hoc, mea uoluntate coactum confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirum fortunæ fatiq; ineuitabilẽ neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quòdq; potentioris alicuius numinis, Fortunæ ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimẽ nullum in nos hæreat, quantumuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorum hiſtrionum.

A conſilio et euentu.

Ab exemplo καθ' ὁμοιότητα.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me sinas elabi, etiamsi patronum habeam Homerum, eiusq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugisse, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit nascenti matris ab aluo.

Itaq; si hac ratione tanquam parum proba, neque fide digna posthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ caussa, neq; spe aliqua alia inescatum me, præsentem seruitutem ferre, sed ipsius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatẽ, admiratũ, rebus eius interesse uoluisse. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obscurare, quatinus adulatio malorum omnium maximè est seruile, & ob hoc pessimum censetur. Quid ergo, si neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis restat: nisi ut ingenuè fateamur, nihil nobis esse sincerum aç sanum, quo deinceps uitium nostrum palliemus? Vna forsan anchora ad hoc nobis supereſt, quam in aquam nondum dimisimus, uidelicet, senectutem nostram ac morbum in miserationem uocare, pariterq; paupertatem causari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati persuadet. Quo loco non intempestiuum fuerit Medeam illam, quæ est apud Euripidem, in auxilium aduocare, quę huc progressa lambica illa nonnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud nescio quàm sint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametsi nullus citem, non uitio dare, si quis se ipse, uel in profundum mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè sunt quæ quis in eiusmodi caussa pro se dicere posset, etiamsi nihil eorum admodum decoram gerat personam. Tu uero ô amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quando quidem in mea defensione id genus auxilijs nullis sum usurus. Neq; enim, spero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ferenda cogitent. neq; ipsi nos iusta adeo excusatione destituemur unquam, ut si quando accusemur, eiusmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi considera, quã magno hæc inter se discrimine distent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adscriptum, seruire seruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recensет, & publicè rem populi tractantem, ac pro uirili remp. administrantem, hoc nomine ab Imperatore salarium accipere. Age cõtemplare hæc, & utrũq; per se, ac seorsim pende. Reperies certè res ipsas, iuxta illud Musicorũ prouerbiũ: δίχα δίεσις πάσαν, hoc est, longissimo interuallo inter se dissidere. Tum duas has uitæ rationes tantum inter se conuenire, quantum est affinitatis plumbo cum argento, ęri cum auro, anemonæ cum rosa, homini cum simia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri sit parendum. Cæterum in ipsa negocij ratione ingens est dissonantia. Quandoquidem illic seruitus est manifesta. & qui illorum conditionem accipiunt, emptic̃jsillis & manuarijs seruis, non admodum præstant. At qui remp. tractant, & in usum ciuitatis nationumq; totarum strenuam operam collocant, nullo iure, ob solam mercedem in calumniam uocari poterint, inq; crimen cum illis commune trahi. Alioquí fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturę omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarum gentium prę sides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinũ militarium ductores, imò nec ipsi totius exercitus imperatores, rectè facere uideantur. Quando horũ omnium laboribus proposita sunt præmia. Cæterum uniuş mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Deniq; mercenarios miseræ uitæ obnoxios illic dicebã, non omnes, sed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulitio seruiũt, eos tanquã

A persona et qualitate principis. II.

Abætate et inopia rerum. III.

Reiectio qua ad ucrãer p priam defensionẽ facti transit.

1. Argumentũ à diuisiõe et diuersitate conditionũ.

Amplificatio à cõsequẽtib.

II. *Interpretatio dicti, & quomodo mercedem accipiat.*

terrumnoſos miſerabar. At noſtrum negotium, ô amice, modis omnibus eſt diuerſum. Quanquam enim quæ ad domeſticam uitam pertinent, nobis cum illis ſunt communia, publicè tamen ſummi imperij participes ſumus, eiuſq; adminiſtrandi prouinciam cum rege partimur. Ipſe ego, ſi diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam ſub manibus habeo. Dum nunc pœnas ſtatuo, nunc iuſta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conſcribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipſius decreta ad certiſſima ſimul, & rectiſſima quæq; ſumma fide perduco, eademq; diligenter adſeruata, ſubditis trado, reipub. cura in omne æuum conſeruanda. Deinde proponitur merces non uulgaris, ſed à principe: nec ea exigua, ſed talentis numerata. Poſt hęc, modo recta uia res procedat, ſupereſt ſpes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quaſi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero geſtit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accuſatoribus ſupra modum exaggeratum, itidem copioſius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne ſi uel maximarum rerum adminiſtratores obieceris: quando nec ipſe princeps mercedis eſt expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per ſingulos annos à ſubditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, ſi à laudatis laudetur, ſi nomen eius ab omnibus celebretur, ſi beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à ſubditis ſuis habent, mercedis loco ſunt & ipſa. Nimirum pro curis, proq; ſolicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, ſi initio iam inde ab ipſius uelut acerui cacumine ſumpto per ſingula quibus compoſitus aſſurgit, deſcendas, uidebis ſanè nos non niſi magnitudine & paruitate, à ſummis differre: cætera mercenarij ſimul omnes ſumus. Itaque ſi hanc tuliſſem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus eſſem. Sin hoc in nullo libelli noſtri angulo à me eſt dictum, & bonum uirum operi alicui intentum eſſe decet, qui poſſet operam ſuam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; deſe det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua poſtremo animi beneuolentia, negocia commiſſa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Locus ex Iliad. 18.

Neminẽ quicquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ eſſe debere.

III.

A conditione perſonæ & qualitate.

Atqui meos obiurgatores meminiſſe oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam ſibi res eſt cum ſapiente quopiam (ſi modo eſt aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui ſit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad ſupremam illam uirtutem, quo non niſi ſummatibus datur adytus, non admodum ſit inſtitutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes ſapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non poſſum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non ſine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis cauſſis locarem. Quo tempore tu peregrata ſimul Gallia, ad occidentalis oceani ſpectaculum profectus, forte fortuna in nos incidiſti, cum inter quæſtuoſos Rhetores & nobis erat locus. Hæc ſunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs diſtrictus, utcunq; reſpondi. Nimirum ut uideas, quàm non in poſtremis habeam, ſi tuo ſuffragio candido plenoq;, noſtra cauſſa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamſi ſimul omnes accuſent, mihi tamen ſuffecerit illud:

Haud curat Hippoclides,

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Respondet hac Apologia, pro errato, quòd inter salutandum ipsi acciderat, cũ mane & in prima salutatione, quando χαῖρε, hoc est Aue seu salue dicendum fuerat, ipse ὑγίαινε, hoc est, Vale dixisset. Oratiõis status est iuridicialis assumptitius. Fatetur enim & ipse peccasse se, qa ordinẽ inuerterit, et quod postremũ dici conueniebat, à principio usurparit, Sed tamen culpã hanc mitigat atq; eleuat. Primũ usu ac potestate ipsorũ uerborum, ostendens τὸ χαίρειν nõ in principijs tantũ à ueteribus, sed etiã in fine atq; discessu usurpatũ fuisse, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibus dã etiã in principio semper positum fuisse, deinde & efficaciorẽ atq; auspicatiorem uim ac significationem habere, idq; probat multis & poëtarum & aliorum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν positum fuisset uel aliàs usurpatum, cõmodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euentũ erroris, quòd tale uerbũ, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, cuiuis tempori, nisi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc salutatio cæteris potior atq; efficatior sit, Deniq; et principes hoc idem primum atq; præcipuũ suis mandant, ut salutis seu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in re salutando saluos esse iubeant. Hinc & causſam erroris siue euentus huius, in deum aliquem transfert. Animi aũt consternationem, quæ causſam errori dederit, à consueto, & obiecto seu causſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à cõsequentibus & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotũ seu precationem desinit. Exordium à loco communi sumitur.

Exordium à loco communi.

DIFFICILE sanè est, homo cũ sis, alicuius Dei impulsionẽ ac uim euitare. Multo autẽ difficilius defensionem inuenire erratí eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodã impellente, lapsus est. quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cũ ad te uenissem, quo te ex more, primo mane salutarem, deberemq; cõsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempesti uo tamen, ut quod uesperí, non auroræ conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq; erubui, uariéq; meipsum gessi, cum quid agerem, nõ haberem: At cęteri qui tum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atq; ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi sum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, neue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod decorũ fuerat, aberrãdo deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguam attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonam & auspicatam precationẽ errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquãtulum fuissem, offerebant se multa, quæ commodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquum erit, exposuero. Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, uerunt tamen non mane tantum, neq; in primo solum congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Propositio.

1. χαίρειν & eius usus.

Verbũ χαίρειν ubiq; salutare exposuit.

Salue

Salue, ô, ſoli, rex, iſtius Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum eſſet, ut apud Homerum:

Salue Pelide, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlyſſes uſus eſt, quando in legatione miſſus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à ſe mutuò iam diſcedere uellent, eadem utebantur. Quale eſt illud:

Saluete, atq; deum me agnoſcite, morte carentem.

a Certum autem tempus nullum præfinitum fuit ſalutationi huic, neq; ut nũc, matutino ſolũ tempore uſurpabatur, quandoquidem & in infauſtis et abominabilibus rebus, eadem aliquando uſi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter ſe nota tantum, ſiue indiciũ erat, ſed & ad eos, quibus infenſi erant, adhibebatur, cũ ſignificare uellent, nihil rei ſibi mutuo cũ illis poſthac fore. b Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc eſt, longum ſaluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã eſſe. Primus autem hoc uerbo uſus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone curſu itinere peracto, Athenas uictoriã annũciaſſe, et ad magiſtratus quo loco cõſederant, atq; anxij de euẽtu pugnæ cogitabãt, dixiſſe: SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, ſtatim concidiſſe mortuus, peracto iam nuncio, unà cũ ipſo illo uerbo expirans. In epiſtolæ autem initio Cleon ille, Athenienſium tribunus, cum ex Sphacteria ſcriberet, primus omniũ, hoc uerbũ præpoſuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partã, & quòd Spartanos captos, in poteſtatẽ redigiſſet. Ac prorſus certè, poſt illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia ſcriberet, antiquam epiſtolarũ formam retinuit, ſtatim ab ipſis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiuſcemodi rerum, uerbum hoc ſaluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil ſerium aut dignum præ ſe ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc eſt, benè agendi uerbũ pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè rectè q; affecti, ſymbolum, ſiue indiciũ. Ac miſſis ad Dionyſium literis, reprehendit ipſum, q; cum ad Apollinem uerſus quoſdam conpoſuiſſet, deum ipſum ſaluere iuſſiſſet, quippe q; hoc ipſo Pythio indignum foret, & nõ modo diis, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametſi ipſe nihil propriũ ſuorũ ſcriptorum nobis relinquere poſt ſe uoluerit, quantũ tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipſius diſcipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis ſuis præmiſit, ſed ab ὑγιαίνειν, quod eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui profeſſionem atq; doctrinã ipſius ſecuti fuere, quoties miſſis inter ſe mutuo literis graue aut ſeriũ aliquid ſcriberẽt, Valere ſiue ſanos eſſe ſeſe, ſtatim ab exordio iubebãt, tanq; et hoc ipſum uerbum tam animæ q; corpori accõmodatum maximè foret, ſummatim q; comprehenderet, uniuerſa hominis bona. Præterea & triplex ipſorũ triangulus iſte qui alternatim inter ſe iunctus, quinquelinearẽ figuram conſtituit, quo ſymbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiuſdẽ profeſſionis erant, eandẽq; doctrinam ſectabant, uti ſolabant, Valetudo ſiue Salus ab ipſis appellatur. Et in ſumma, ipſum quidẽ Valere, putabant, eſſe, uerum neq; Benè agere, neq; ſalubre omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ, maximum ipſorum iuſiurandũ, aut perfectiſſimum ipſis numerũ perficere * dicant, alij uero etiam ſalutis ſeu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus eſt. Et quid attinet ueteſtiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui τὸ χαίρειν, hoc eſt, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imus, ppter cõmodũ uerſionis, quanq; nõ ignorẽ à Martiale aliq; alijs frequẽtius per Aucre reddi, quãdo ſalutãtis eſt. Nã alioq; et Gaudere ſignificat, interdũ et ualere, ut infra, cum diſcedẽtium mutuo eſt. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; ualere uertimus, et ſaluũ ſiue ſanũ eſſe interi ſignificat ad quas ſignificationes infra in græcis teſtimonijs, quæ citãtur crebræ alluſiones fiũt, præſertim cum à principio ponitur.

a Atq; in his exẽplis, Saluere codẽ modo ponitur ut apud Virgil, Salue æternũ mihi maximè Palla etc.

b Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Vir. Et lõgũ formoſe uale, uale inq; etc.

c Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudẽdi ſignificationẽ alludit, ut et in ſequenti exemplo.

II.

Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudẽdi ſignificationẽ Plato alludit, uide epiſtol. 3

III.

ὑγιαίνειν.

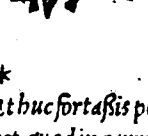

* Et huc fortaſſis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. ναὶ μὰ τὸν παρὰ τὰν ἱερὰν τετρακτὺν παγὰν ἀενάου φύσεως &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulo grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorũ datę) sta tim à principio ualere iubebat? Frequens autem & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνε ponitur, utapud latinos, Saluus sis. ut et in sequẽti exẽplo. Hoc est χάιρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè,
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius & Plato meminit, an nõ et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superum antiquissima diua salus,
Tecum, mihi liceat
Viuere quod superest.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius ŏpus. hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendum est. Infinita au tem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, commemo rare tibi possim, ubi idem hoc uerbum, ualere, antepositũ reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittam, ne mihi scriptũ hoc in lo quacitatem quandam ineptã ac puerilẽ adeo prolabaꝫ, uideaꝫq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Paucaueró ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentem causam pertinere propriè uidetur, nõ incõmo dum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnam illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Anti patrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita obli tus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellẽte, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tẽpus iam est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tum aderant, ob ino pinatam ac nouam salutandi formã, ac ipso Hephestione, propemodũ præ me tu emoriente, Alexander respondẽs, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbum mihi nũc pollicetur. Antiochus aũt, cognomẽto Soter, quando cum Gallis conserturus prælium esset, per quie tem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesseram hanc ante pugnã militi bus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, prçclarã illam uictoriam mox cõsecutus est. Prçterea & Ptolomçus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Proeo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribẽs, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ au tem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnum Alexã drum, secundas in re militari tenuit, uarias q; fortunę mutationes ac uices per tu lit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donaria q; consecrando quoti die ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorẽ maiestatem, uel gloriam, uel diuitias ue abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quam diu

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibusq; ac cõmodata fuerint. Iã et exempla eorum recenset, qui uel simili errore aliqñ lapsi sucre, uel meditatò, coãcto ipse uerbi usu magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. *Hephestionis et Alexãdri*

II. *Antiochi.*

III. *Ptolomæi Lagi.*

IIII. *Pyrrhi.*

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euẽtura ſibi eſſe. Ac rectiſſimè, opinor, ſentiebat, illud nimirum ſecum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quàm diu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc eſt, ſanitas iſta corporis atq; animi ſola abeſſet. Sed iam ſatis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, pro priè dici, ſolitum fuerit, à nobis expoſitum eſt. Fortaſſis aũt dixerit quiſpiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã ſi nihil aliud dixiſſes, tamen iure optimo accuſandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac ſi quis galeã tibiæ, aut rurſum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ô optime (reſponderem & ego illi) merito ſanè hæc diceres, ſi quod in uniuerſum tẽpus foret, quod ſanitate ſiue ſalute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; ſalute ac ſanitate ſẽper opus eſt, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negociis eſtis, eoq; ad plura corpore integro ac ſano neceſſe habetis. Prẽterea autem ille qui χαίρειν, hoc eſt, Aue, ſeu gaude, dicit, auſpicato tãtum principio utitur, ipſaq; res nõ aliud, quàm precatio ſiue optatio quædam eſt: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet ſimul, quæ ad ſanitatem ſiue ſalutem aliquid conferunt, neq; ſolum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum ſeu negociorum, quod ſemper & à rege quoq; accipitis, hoc primum eſſe ſolet, quod uobis præcipitur, quo ſanitatis atq; ſalutis ueſtræ curam habeatis? Ac merito ſanè. Neq; enim ulla ueſtri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, niſi integri ac ſalui eſſetis. Sed & ipſi uos, ſimodo Romanum ſermonem, ego quoq; non nihil intelligo, cum ſalutantes, uiciſſim uerbis accipitis, ſalutis nomine plerunque reſpondere illis ſoletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de induſtria, omiſſo uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere ſtudio quodam affecterim, ſed quia hoc ipſum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, ſi & aliena lingua loquerer, & tempora ſalutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auſpicatius uerbum conuerſum fuit, atque ipſe in melius, errando prolapſus ſum. Et quid ſi hoc Salutis, aut etiam Aeſculapij ipſius prouidentia quadam factum eſt? qui tibi per me ſalutem ac ſanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipſe equidem, niſi Deo aliquo impulſus, quicquam eiuſmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo ſimili pacto turbatus atque animo perculſus fuerim? Quod ſi uero & humanam quandam defenſionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc eſt, ſi, cũ admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potiſſimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac feſtinantia in diuerſum, animi conſternatione quadam, incidor. Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduerſos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem ſalutantium impediunt & diſturbãt. Tu uero, ſat ſcio, quantũuis alij dementiã, aut inſcitiam, aut etiam deliratione quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & ſimplicitatis quodam ſymbolo atque indicio ipſe accepiſti, animiq;, nihil forenſe aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis ſignum eſſe exiſtimaſti, quando certè nimia in his rebus audacitas, non multum à temeritate atq; impudẽtia diſtat. At ipſe quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q; ſiuero aliquando contingat, ut id in fauſtam & auſpicatam comprecationẽ aliquam ſemper euadat. Temporibus igitur primi Auguſti, etiam tale quiddam accidiſſe dicitur, Nam cũ ipſe forte quadam iudicio cuidã præſidiſſet, ac cauſſa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quẽdam iniuſtè calumnioſeq; delatũ, à maximo quodam crimine abſoluiſſet, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiam tibi, inquiẽs, Imperator habeo, q; malè atq; iniuſtè iudicaſti.

Obiectio immutati ordinis, cui reſpõdet, primo à ui et poteſtate uerbi, q; ea oĩ tẽpori cõueniat.

II. *A collatione ſalutationum*

III. *A proprio exẽplo et uſu eorũ, à quibus reprehẽditur*

II. *Intelligit, qd eũ ſalucre alioquẽ latini iubẽt, illi cõtrà ſaluũ eſſe, qd et ipſum ὑγιαίνειν ſignificat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem.*

Alia defenſio, qua et perrore et animi perturbatione reſpondet.

I. *A conſucto.*

II. *A remotione cauſæ.*

Cõformatio. qua uoluntatẽ principis per ſe interpretatur à conſequentibus.

Ab exemplo.

Ibi cum cęteri qui circa Auguſtum erant, grauiter indignarentur, hominemq; diſcerpere ac lacerare uellent: Deſiſtite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipſius, ſed animum examinare atq; inſpicere æquum eſt. Ita tum ille. At tu, ſiue animum inſpicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, ſiue linguam, neq; ipſa inauſpicatum aut ominoſum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam conſtitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex compoſito erraſſe hoc pacto, quo hanc apologiæ ſcribendæ cauſam haberem. Atq; utinam quidem, ô optime Aeſculapi, eiuſmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ ſpeciem, ſed oſtentationis alicuius captatam occaſionem præ ſe ferat.

alia obiectio καθ' ὑποθ. cui reſpõdendo oratio nẽ concludit κατ' ὄνχλ.

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus eſt. Diſputat autem de ſectis philoſophorum, quænã optima ſit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certiſſimè ducat. Et quia impoßibile apparet, ex tam multis, tamq; diuerſa ſentientibus, quid optimum atq; ueriſſimum ſit, eligere, tandem cõcluditur, Satius eſſe nõ philoſophari, quàm fruſtra ætatẽ ac operam in eo, quod aſſequi nequeas, cõſumere. Series Dialogi ita ſe habet. Occaſionẽ & exordiũ ab inceſſu & habitu Hermotimi, Stoicæ philoſophiæ ſectatoris, ſumitur, qui, quoniã uiginti iam annos perpetuos philoſophos audierat, neq; tamẽ adhuc mediã ad uirtutẽ uiã ſuperauerat, diſputationi occaſionẽ & materiam ſubminiſtrat. Prima igitur quæſtio tractatur, quanto omnino tẽpore opus ſit, ad uirtutem & felicitatem conſequendã, Luciano longitudinem illius ut nimiã accuſante, Hermotimo autẽ cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc diſputationis prohœmio, & quaſi quadam ſylua præmiſſa, mox ad principalẽ quæſtionẽ uenitur, puta quænã philoſophorũ ſecta certiſſima atq; optima ſit, & quomodo eadẽ deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicã præferente, eiuſq; rei rationes quaſdã nõ ſatis idoneas adhibẽte, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autẽ mox totã hanc diſputationem quaſi de integro orditur. Ac primo quidẽ Virtutis Icone quadã propoſita, oſtendit, cũ multi adeo ſint, qui uiam ad illam polliceantur, in tam diuerſa turba, tamq; graui cauſa optimum & certiſſimũ ducẽ quærendũ atq; eligendũ eſſe. Quem cum alter ex Stoicis ſumendũ eſſe, rurſum diceret, eiuſq; rei argumentũ etiã hic nõ ſatis idoneũ afferret, Lucianus per proſopopœiam reliquorũ philoſophorũ, ſe ipſos immerito, cauſſa indũctã, damnari, ac Stoicis, iſtis recentioribus, præponi, querentium, apologiã ſubiungit, Hermotimũq; reprehendit. qui quos nũquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locũ ita cõcludit, ut dicat, quoniam in incerto ſit, quænam philoſophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquẽdas eſſe. Hinc uarijs ſimilitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendẽte Stoicam uiã, & cõtendente, apud unũ aliquẽ deprehẽſa ueritate, nõ eſſe opus, alios ultrà conſulere, contrà autẽ opponente Luciano, ſed apud unũ aliquẽ, nõdum inuentam ac deprehenſam illam eſſe, & ob id pariter omnes perſcrutandos & cognoſcẽdos eſſe. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoſcẽdos omnes opus ſit, quod tam longũ præfinitur, ut impoßibile uideatur, uel partem illorũ, etiam per omnem ætatẽ ab uno aliquo euolui atq; cognoſci poſſe. Rurſum igitur quod ſuprà cõcluditur, quoniam impoßibile ſit omnes euoluere, & tamẽ idẽ neceſſariũ, ſi ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, ſatius eſſe in totum ab illis abſtinere. Et hinc quoq; ad ſimilitudines deueniunt, Hermotimo cõtrà hãc longitudinem tẽporis cõtendente, nõ eſſe neceſſe, ut omniũ omnia ſcripta euoluantur, ſed ex parte cognoſci ac iudicari totum poſſe. Luciano autẽ contrà negãte, niſi ſi totũ idem uniformẽ ſit, & antea aliquando, quale ſit, uiſum ac cognitũ fuerit, Nam philoſophiã ipſam nõ unius generis eſſe, ſed de multis ac diuerſis rebus tractare. Poſt hæc idẽ alijs quoq; argumẽtis oſtẽdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipſis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia et duce conſtet, inanem tamen ac uanã ſpem propoſitã eſſe. & hæc multis ſimilitudinibus paßim amplificantur. Poſtremo perfictionem cõceſſo eo, ut Stoicorum optima uia ſit, teſtimonio ipſius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorũ inuentum fuiſſe, qui, quod promitteret alijs, ipſe præſtitiſſet. Deniq; & mores & uitam illorũ cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiuſdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philoſophandã hoc pacto non eſſe, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS.

QVANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradũ maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitatione inter progrediendũ aliquid in animo, cũ ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacite ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manũ iam in hanc iam in alteram partem transfers, quaſi orationẽ aliquam apud te digeras. Quæſitionem aut aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam cõponis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam cõminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, uerũ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quidpiam ſeriæ rei conficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinam & exercitium referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Commodum enim heſternæ diſputationis conuerſationem, quæ cũ ille ad nos diſſeruerat ſingula recogitãdo inter eundum in memoriã reuocabam. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prętereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitæ prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidẽ res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum philoſophia multo tempore haud ita comprehenſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconniuenter & perpetuo oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculum uenimus, aut enim oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorum multitudine ætatẽ agere, aut philoſophiæ ſtudijs excultum, uitam felicẽ degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, ô Hermotime, admirationis plena ſunt, & quantiuis prętij exiſtimanda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturam facere ex temporis longitudine, quod in philoſophię ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiam ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè commemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, cũ præceptores frequentantem, & cũ plurimum libris prono & obſtipo capite intẽtum. Ad hæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentem, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, & exucco corpore prorſus aridum, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęc itaq; cũ mecũ memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehẽdas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iam dudum cum illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hãc animo ſpẽ cõcipis, ô Luciane, qui ad uiam prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendam, ut uia eſt lõga, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nõdum ſatis tibi ſudatum eſt, neq; ſatis confectum itineris? HER. Mihi quidẽ non uidetur, nihil em prętermiſſum mihi eſſe uiderẽ, quo minus nõ per omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nunc uero Luciane tantum adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ teingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe non multũ à uero aberrabimus. HER. Nullomodo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multum nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ô Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eo opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quem admodum Iupiter Homericus, cathena quadam aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductum, cum ad ſe, tũ

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Ratio auſcultationis à deſcriptione uirtutis.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò antè aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulò factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis conuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcendi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpemente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitam conſpicientem, maximè uero illo animoſis in clamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quænam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurum coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicum eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendam. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Hercules ad Indos uſque haud difficulter ire atq; redire poſſit, ſi non recta aut citra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerum apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandem credibile eſt, petram, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuio rẽq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ô Luciane, neq; ẽm eadem res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unum omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniam multi qui conſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero nõ parũ multi ualde forti aſcendunt animo, & proficiunt partim quidem nõ nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt̃ grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluentes, itineris laboribus abſterriti. Quicũq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſè perdurauerint, illi tandẽ ad faſtigium uſq; cõſcendunt, & ex illo felices facti, uitã quandam admirandã per reliquam ætatẽ exigunt, alios quidẽ mortalium non ſecus atq; formicas è ſublimi cõtemplantes. LVC. Papæ ô Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neque Pygmæis quidẽ ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terrę degere confingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimę plebeculę extrema fex, & quotquot per humũ repentes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properãdi addentes conſcendentibus. HER. Vtinam ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multum adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondum expoſuiſti, quanto temporis ſpacio opus ſit, ut in complexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exactè calleo ô Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidem de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedum ſapiẽs exiſtens, uerum etiã fatidico ſpiritu prędituſ, aut unus ex illis, q Chaldaica diſciplina ſunt imbuti? Aiunt itaq; et hæc ſciri poſſe, neq; ẽm ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitę tuę incertus, num unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſcipieres, tot perpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorſus ignores, nũ in propinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminens Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundę uirtutis deiectum deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, quippe nefas & irreligioſum eſt talia loqui ô Luciane. Atqui abundè ſat eſt, ſi unicã tantũ dieculã ſapiens factus, felicitate illa perfruar. LVC. Ergo, p tãtis

exant-

Eleuatio ſtudij tanq; inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, & euentu.

Redit ad primam quæſtionem quamdiu philoſophandum ſit, ut felicitas ſummis illa comparetur.

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori differenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelliſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non æſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVC. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiam, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti & iuſti precium, præterea autem omniũ rerum exactam & abſolutam cognitionẽ certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquam, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum deum factum. Etenim ille cum à ſe abieciſſet, quicqd à matre humani atq; mortalis contractum acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubuolaſſe creditur. Adhunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam per purgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidẽtur, parũ recto & ſano utentis iudicio, cõ ſenſo cacumine felicem & beatam degunt uitam, diuitiarũ, dignitatũ & uoluptatum ne memores quidem amplius. E ſublimi derídentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quæ dã animi excellentia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſariũ eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberum eſſe ſcias ô Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neque timori, neq; ullis concupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſirebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſticia affectus fuerit, ullum animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucundiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq; imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendum pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ô gencroſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirum ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdem affirmabas & diuitiarum cõtemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracundia, neq; triſticia cõturbari, nõ potui (ſoli enim ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirent, quæ nõ multò ante uidebãtur fieri. Atq; em ſi placet, producã quẽdam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidetur, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundem, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueerandus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectum cõſutatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijsdem philoso-
phiæ studijs discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti?
HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum di-
co, proinde cum forte non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorē
paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescens
admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eri-
puissent, qui forte fortuna ei rei interfuerant, periculū erat, ne nares misero mor
dicus auulsisset senex, adeo impotēter debacchabatur incensus iracundia. HER.
Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consueuit, si quis non in tem
pore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non
paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quic-
quam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia
semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ô beate, qui illi pendant fœno-
ra? An dum etiam illi à philosophia diligentissimè perpurgato earum rerum fa-
Dilutio exem pli à causſa. ciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidem
hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pue-
ri, quorum, ne olim pressi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC.
Atqui conueniebat ô Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo com-
muni cum illo felicitate posthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non est mi-
hi sane hisce de rebus tecum disputandi ocium Luciane, accelero enim ut ipsum
iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA.
Bono animo esto ô bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus ua-
catio promulgata est. Itaq; quod reliquum est itineris, tecū unà conficiam. HER.
Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendi
Inuitat ad di ſputationē, ſi ſit a opportu nitate ocij, cū deſcriptione quadā præce ptoris Her motimi, cuius exēplo, mox ad cōfutādos Stoicos utē tur. aut audiendi copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæ
piam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Ho-
die philosophicis dissertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem
apud Eucratem, filiæ suæ natalicia celebrantem, hesterna nocte cœnitasse dice-
bant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatum es-
se, ad hæc aduersus Euthydemum peripateticum nōnihil exasperatū esse, suscè
pta cū eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis
digladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolo
rem, & uehementem quidem contraxisse, & in multam usq; noctē sudasse, pro-
ducta in longum disputatione. Quin etiam iusto largius, ut arbitror, poculis se-
met inuitauerat, cū hi qui aderant frequentius, ut par est, præbibentes eundem
philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quà seni
conuenerat, semetipsum onerauit, adeo ut domū reuersus multa euomere coge-
rētur. Solas uero carniū portiunculas, quas puero à tergo assistenti in conuiuio
adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quem intromitteret magnopere in
terminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdam com mè
morante, qui & ipsi, cum illorū essent non pauci, domum regressi sunt. HERM.
Vter uero illorum Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthyde-
mus? Nunquit etiam tale quippiā Midam commemorantem inaudisti? LVCI.
Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum ue-
ro finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna su-
perior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per
magnum in capite inflictum uulnus haberet. Cū enim immodicè esset arrogās,
& contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguen-
Illud. λ. Vide Neſtorei po culi deſcripti onem. dum atq; conuincendum, præceptor tuus ille uir optimus eidē iuxta accumben
ti inusitata magnitudine & pondere scyphum Nestoreū, quem fortè tenebat in
manibus, fortiter incutiendo, in caput illi sit, atq; hac quidem ratione uictoriæ
palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui

haud

haud sanè alio modo æquum erat agere cum his qui recusant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab iracundia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grandem & grauem tenentem in manibus. Sed enim ocium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum professionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neque enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, satscio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum in tua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus tenon multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi responde, est ne philosophiæ candidatis relicta & concessa contra dicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum, tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ô Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiam alios complures esse certum est. HER. Et ualde quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis asseclæ, tum etiam ipsius Pyrhagoræ imitatores, & alij his quoq; longè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autē Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unum alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ô amice, hoc mihi expedi, cuinam fidem habuisti tu subinitium, quando ibas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo dèuitatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uiam ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi non eum qui nunc es, in animo concipe siue semisapientem, siue absolutę sapientiæ Hermotimum, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita responde ac quispiã homo idiota, qualē tunc agebas, aut ego nũc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquum est quod percontabar, cum multi sint philosophię principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem sunt, cuinam inquã credidisti, post habitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quæ quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ô Luciane, neq; de his unquam deum consului. LVC. Quid? ne indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

II. Quæ nã philosophandi uia potissima sit, & quæ certissimè ad uirtutem & felicitatem ducat.

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per teipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HER. Ita mihi quidem uidebar. LVC. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nam modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quam quisque, præ-

Rationes quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

termissis alijs, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facilè æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVC. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorũ, an Platonicorum, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numeraui, sed coniecturis deprehendi.

Cõfutatio ab absurdo.

LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse.

Alia ratio.

HER. Non solum hoc quidem ô Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales fæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quod eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neque enim uerisimile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facilè tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Nej quidem.

Confutatio eiusdem rationis.

LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidem. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut planè persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nunc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim.

III. *Ratio.*

HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima.

Confutatio à superiori exemplo.

LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo ante præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæ cunq; indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mundiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaq; cui hæc deesse uiderimus, neq; ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

landus,& nihili æſtimandus eſt. Sed uide Hermotime,ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo,num deceptum me eſſe ſentiam. HER. Quorſum iſtud dicis? LVC. Quòd hæc,ô bone,rectius ſtatuarum ſit cognitio atque indagatio,quàm tu ab habitu ſumendam eſſe dixiſti. Omnino enim illæ habitu ferè ſunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quiſpiam,aut Alcumenes,aut Myron ad pulcherrimum abſolutæ formę archetypum expreſſerit. Quòd ſi etiam maximè inde coniectura capienda eſt in illis dignoſcendis,quid ille aget, qui uiſu captus philoſophiæ perdiſcendæ deſiderio tenetur? Qui enim fieri poſſet,ut in habendo delectu non tota uia aberret,cum neque habitus neque inceſſus perſpiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ô Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ eſt. LVC. Atqui conueniebat, ô bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus neceſſariarum cognitu, communis quædam eſſet cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philoſophiæ commercio, cæci excluſi maneant, poſteaquam orbati ſunt oculis, tametſi cum primis operæ pretium mihi uidebatur,illos præ omnibus alijs Philoſophiæ ſtudio incumbere, ne acceptam amiſſi uiſus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamſi fuerint perſpicaciſſima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea,quæ in animo tecta ſunt, peruidere poſſunt, ab illa externa ueſtitus mundicie? Niſi enim me fallat animus, tale quiddam eſt quod dicturus ſum, nimirum te parandæ & colligendæ ſapientiæ cupidine,cum iſtiuſmodi uiris conuerſari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVC. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu poſſibile, ut ab ijs ipſis, quas dixiſti cognitionibus, philoſophantem aut ſecus perſpiceres? Neque enim iſta perinde ſolent propalam eſſe conſpicua, ſed ſunt abſtruſa ualde, atq; adeo in obſcuro repoſita,quæ multis uix orationibus & congreſſibus, poſtremum uero operibus conſimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit,opinor aliquando inaudiuiſſe te: quod ſi me fallit opinio,audi iã nunc, ſic enim habet fabula: nimirum Mineruam,Neptunum,& Vulcanum contentionem inter ſe ſuſcepiſſe,de artificij principatu & pręſtantia,atq; ipſum quidem Neptunum taurum effinxiſſe, Mineruam uero domum excogitaſſe, porrò Vulcanus hominem compoſuit,fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum eſſet,quem certaminis arbitrum & expenſorem elegerant,& ille ſingulorum opera diligentiſſimè inſpexiſſet,in alijs quidem,quæ reprehenderit ſuperuacaneum fortaſſe foret referre. Illud tamen in hominis opificio potiſſimum calumniatus eſt,atq; ipſum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculſit, quod artifex non in pectore oſtiola quædã addidiſſet,quibus apertis & recluſis, perſpicuum fieret omnibus,quid ille uelit,aut in animo ſtrueret & cogitaret: nũ mentiretur,an uerum diceret. Atq; ille quidẽ uelut cæcutiens,ſic de hominibus ſtatuit. Tu uero nobis ipſo etiam Lynceo es perſpicatior,qui,ſicuti uidetur, per pectus ipſum,quæ intus ſunt cernis,ſuntq; tibi aperta omnia, adeo ut non ſolũ certo teneas,quid quiſq; uelit aut cogitet,uerum etiam uter ſit melior aut deterior. HER. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auſpicio delectum habui,neq; prorſus electionem moror,atque hæc quidem ſatis Hermotimo. LVC. Attamẽ ne ſic quidem mihi dignaris exponere,ô amice, ſed me in ima uulgi fece uerſantem ſuperbè contemnis. HER. Nihil fortaſſe illorum tibi placebit,quæ dixero. LVC. Nequaquam,ô bone,uerum nihil eorum uis dicere,quod me delectaturum eſſet. Et quia tu me cælas de induſtria, nobis inuidens,ne fortè tibi pares euadamus, ſi Philoſophiæ indagandæ ſtudio operam nauaremus, periculum faciam, ſi quo modo fieri poſſit, ut per me exactam iudicandi rationem,minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia per abſolutionem.

Vnde iudicãdus ac cognoſcẽdus ſit doctus ac ſapiẽs

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæſtionis latius ac plenius exponẽdum

do illam, fictæ icone Virtutis et eius uiæ.

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ó Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVC. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rem publ. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idem hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspicere s. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ aliis in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aút aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ô Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, recta ad urbem omnium felicissimam animo se tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie cõ uestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & aliàs uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, qui nam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè cõmemini, cum alia multa, tum hæc quoq; prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eo tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat nõ sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegãtia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pr-

nihil

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frãgi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porro peior, an melior, an nobilis, an ingenerоſus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in ea ciuitate, ne nominãtur quidem. HERMO. Hinc perſpicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ſiculneis, tantos ſudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, inq; ea multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſtea quam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operepræcium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quamoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eo quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circũſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uirgit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedẽti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberraſſe, neq; unquàm eò perueniſſe, neq; aliorũ inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertũ diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quã declinans, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quonam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uirtutis imaginẽ deſcripſit, iã & de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionẽ ſuperiorẽ, quænam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi sequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus alijs præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimũ fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quod enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babilonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neq; enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ô Luciane? cum alia, alio tendat. LVCIA. Proinde, ô bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quominus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciemus, aut ita in auguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunam incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando nõ prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe met commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcẽſſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe potuiſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unũ

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſ-

ꝗceſſeris, non tamen alios inuenies, neꝙ duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditos quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incendendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ô Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè eẽ hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſariũ mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò turpiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumꝙ unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonẽ nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tãtum in philoſophia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habendi. Sed enim legum conditores ô Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quod niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudiciũ ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam forte taſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ô Luciane, ſiquis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd numquã peregre extra patriam profectus ſit, in quadã corona & cõuentu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretꝙ, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neꝙ ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illũ quiſpiam ex ſenioribus Athiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmás audaciſſime, neꝙ enim unꝙ à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neꝙ per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut pręſens oculorũ teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tu ę ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe cõpeſci. LVC. Et quidẽ mihi ô Hermotime. Cæterũ quod poſt hac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde ꝓpoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorꝫ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunꝙ peregre profectus, neꝙ ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad ill, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe cõtra Stoicos defendentium.

A iuſto et fõrma iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiari

A modo et officio indicantis.

tatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an nõ iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem tibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Nũ uerissimum illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neq; tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ô Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant impro bi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquã in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tunc primum decernendã esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, qbus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopum tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, illico exclamãt, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerum initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. Quod si nunnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, proposítos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos postratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod per multum temporis illum

Obiectio cui respõdet, à persona qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collationibus.

Alia ab exemplo Gelonis.

latuit

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, graui ter cum ea expostulans, quòd illi non palàm feciſſet fœtidi oris graueolentiam, cum eius uicioſæ animæ probè fuiſſet conſcia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, procul dubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiã multò plura, si illo indemnato & indicta caussa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem pauciſſimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HER. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usq; ad nostrum colloquium accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Lucia ne, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantũ modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinq; aut septem constituis? An nõ ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVC. Ilico quidem, ô Hermotime. HER. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunq; fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVC. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ô Hermotime, cum ea quæ omnibus iam dudũ sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid aũt respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentẽ duas dyadas coniunctas, aut septenariũ, aut undecenarium numerum constituere? HER. Haud quaquã ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVC. Quid aũt, incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorũ fine inter se nõ dissidentes? HER. Nunquam. LVC. Proinde etiam atq; etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, qui nam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num in se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, ueſtram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia definsio Stoicorũ, cõtinens hanc quæstionẽ: an ex una aliqua uia ueritas cõparari possit, an omnes cognoscẽda.

Cõfutatio ab inæqualitate similitudinis

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipſum tibi egregiè præſtare, cum uobis hoc ſolum quod honeſtum eſt bonum eſſe putantibus, Epicurei uoluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuant. Et cum uos pertinaciſſimè contendatis, omnia eſſe corporea, Plato tamen eius opinionis eſt, ut cenſeat in rerum natura, nonnihil quoq; eſſe incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uerſatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidiſti. Iam cum alij hoc ſibi uendicent, dicantq; illud eſſe, ſanè ibi tum ſummo iudicio opus eſſe opinor. Porrò autem ſi apud omnes in confeſſo eſſet, ſolos Stoicos uerè autumare, bis duo eſſe quatuor, alijs mea quidem ſententia concedendum eſt. Quamdiu uero ea de re inter ipſos contentioſè digladiantes anceps eſt controuerſia, omnes exæquo audiendi ſunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intelligere ſe, quid dicere uoluerim. LVCI. Ergo craſſius & manifeſtius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defenſio per diuiſionẽ à ſimili.

HERM. Scies actutum cuiuſmodi ſit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aeſculapij, aut Dionyſij fanum ingreſſos, deinde phialam quandam è rebus ſacris eſſe ſublatam, atque deperditam, haud dubiè iam ſummopere neceſſarium eſt, ut ambos inueſtigatione habita perſcrutemur, uter nam illorum phialam in ſinu abditam habeat. LVC. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere neceſſe eſt. LVC. Et cur non, ſiquidem deperdita eſt. HER. Proinde, ſi apud priorem amiſſam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ eſſe putas, iam enim palàm eſt illam non habere. LVC. Sanè palàm eſt. HER. Et ſi in prioris ſinu reperta non fuerit, alterum habere ſanè conſentaneum eſt, neq; hic longa perſcrutatione opus eſt. LVC. Certè enim habet. HER. Ergo nos quoq;, ſi apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perſcrutandos eſſe ſuperuacuum & indignum exiſtimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipſos amplius deſatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, ſi reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipſum eſſe, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum eſt donarium. Iam uero, ô amice, non ſaltem duo ſunt, qui templum ingrediuntur, ut neceſſarium ſit alterum habere rem furto ſubtractam, uerum profectò illorum magna eſt copia. Deinde non minus obſcurum eſt, quid illud tandem ſit, quod deperditum eſt, num phiala quæpiam, num ſcyphus, num corona. Quotquot enim ſacerdotes ſunt, ſubinde alius aliud eſſe affirmat: quippe qui neque de ipſa materia unanimiter conſentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud eſſe dictitant. Itaq; planè operæ precium eſſe uides, detractis ueſtimentis omnes in templum ingreſſos exui, ſi animus eſt rem amiſſam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo ſecus tamẽ & cæteri pari opera ſunt exeundi. HERMO. Quam ob rem, ô Luciane. LVC. Propterea quòd incertum ſit, num phiala illud ipſum ſit, quod erat amiſſum. Tametſi uero & hoc uno ore omnes confeſſi fuerant, haud tamen omnes auream fuiſſe phialam confirmabunt. Porrò autem ut maxime inter omnes conſtet, auream phialam eſſe amiſſam, tamen ne ſic quidem alios perſcrutandi finem facies, neque enim tibi conſtabit, num Dei ſit illa ipſa, aut non reputas infinitas eſſe phialas aureas.

Cõfutatio ab inæqualitate ſimilitudinis

HERMOT. Sanè cenſeo LVCIA. Igitur omnibus modis neceſſarium eſt perſcrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depoſitis, conijcere, quid nam ex eiſdem diuinum donarium potiſſimum ſit exiſtimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud eſt, quod unuſquiſque exutorum aliquid apud ſe habeat, hic ſcyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum eſt & perſpicuum, num hæc ſit res ſacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impoſitam eſſe uides neceſſitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero ſacrilegij inſimules. Vbi uero omnibus eſſent paria & ſimilia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria ſuſtuliſſet, ſunt enim harum rerum poſſeſſiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ cauſſam unam eſſe arbitror, quòd nullo titulo inſcripta ſit deperdita phiala. Ponamus enim amiſſam eſſe phialam, quæ ſi Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam conſecrauit, foret inſignita titulo, minori in perſcrutando labore defatigaremur, & ea quæ in ſcriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te ſæpenumero gymnicis certaminibus interfuiſſe. HERM. Et rectè quidem opinaris, iam enim perſæpe interfui. LVC. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas conſediſti? HERM. Per Iouem nuper in Olympijs læuum latus iudicum ſedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues ſuos ſpectaculum mihi præoccupāte. Cupiebam enim ſingula propius inſpecta cognoſcere, quæ fierent circa iudices. LVC. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua ſortiendi ratione uti ſoleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum ſit. HER. Planè perſpectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui iſta propius & curioſius ſis cōtemplatus. HERM. Apud priſcos quidem prçſidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæſo priſcorum inſtituta percenſeas, Hermotime, ſed quæ ipſe coram conſpexiſti, cedo. HER. Initio quidem urna argentea Deo ſacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam ſortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inſcriptæ. Inſcribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas ſcribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inſcribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, ſi plures fuerint, ita ut ſemper binæ ſortes ijſdem ſint inſignitæ literis. Accedit deinde quiſque exathletis ſuſceptis uotis Ioui ſupplicans, immiſſaq; in urnam manu, unam ex ſortibus extrahit, & poſt illum alius. Quibus ſingulis aſſiſtens flagellifer protenſa manu obſtat, ne legantur literæ, quæ à ſingulis extractæ ſunt. Cæterum ubi iam ſingulis ſingulas ſortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat ſortes in circulo conſiſtentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero ſortem α inſcriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiuſdem literæ, qui tenor committendi ſeruatur, etiam in alijs conſimilium literarū ſortes habentibus. Et hæc eſt ratio componendorum athletarum numero illorum æquali ſeu pari exiſtente. nimirum octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd ſi diſpares acceſſerint, quinque uidelicet, aut ſeptem ſeu nouem, tum litera quæpiam ſuperuacua ſorti inſcripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam ſibi reſpondentem. Quicunq; ergo illam extrahendo conſecutus fuerit, alijs ad ultimum uſque præſidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam ſuæ oppoſitam. Eſtq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defeſſis congreſſurus ſit. LVC. Iam quidem pauliſper interquieſce: etenim illud eſt, cuius egebam maximè, ergo illorū iam nouem ſunt, omnesq; immiſſa in urnā manu, ſortem extraxerunt, tu uero age iā circumeundo (proſpectatore eīm certaminis iudicis officiū tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eīm credo prius te cogniturū, quis ex illis prçſes dicendus ſit, q; ad omnes ueneris, & illos inter ſe cōpoſueris. HE. Quorſum uero iſta dicis Luciane.

Superiori ſimilitudini opponit aliā

LVC.

LVC. Horſum uidelicet, quòd nullo modo fieri poſſe uideatur, ut ilico reperiatur litera illa declarans præſidem, fortaſſe enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa ſit, neq; enim ulla exceptione prædictum eſt α, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præſidem ſit conſtitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus eſt, quo inuento, illos inter ſe ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapſus, alterũ β ubi ſit ſtudes inueſtigare, quod inuento aduerſum eſt. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui ſolitariam habuerit literam, nullum aduerſarium indicantem. HER. Quid autẽ ſi ad illum forte fortuna prima, aut ſecunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex ſcire poſſim quid facturus ſis, an actutum eundem pro præſide ſis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo neceſſario accedendos & inſpiciendos eſſe, num uſpiam conſimilis penes aliquem relicta eſſet litera, ita ut niſi omnium ſortes uiritim tibi inſpectæ fuerint, nunquam cognoſces præſidem. HER. At qui perfacile ſcire poſſum Luciane, nouem illorum exiſtentibus. Etenim ſi in primo aut ſecundo loco inuenero, planè certus ſum, eum fore præſidem, qui eo ſortem inſcriptam habuerit. LVC. Quonam pacto ô Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum eſt, conſimiliter etiam alij duo β, ſibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor ſint reliqui, duos illorum γ, alteros δ, extraxiſſe, dubium non eſt. Et iam quatuor literæ in octo athletas diſtributæ & abſumptæ ſunt. Pro certo igitur conſtat tantummodo ſupereſſe ε, quod qui extraxerit, præſes haud dubiè conſtituitur. LVC. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob ſingularem ingenij tui induſtriam, an placet, ut ea refellam, quibuſcunq; tandem probabiliter contradici poſſe reor? HER. Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quidnam his ratione probabili poſſis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixiſti, ueluti primo loco α ponitur, ſecundo ε, ac deinceps aliæ, ſecundum illarum ſeriem, uſq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et ſanè facile aſſentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem ſi non ſeruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiſcriminatim eligeremus, uidelicet ipſum χ, deinde σ, mox ζ, poſtremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo ſortibus inſcribentur, ipſum autem ζ ſuper nonam ſolum, quo præſes nobis indicabitur. Quid ergo iam faciesſtatim ſub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognoſces præſidem exiſtentem eum qui illam habuerit, niſi omnes accedens, nihil huiuſmodi inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoſcendi præſidis coniecturam facere. HERMO. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi reſpondeam, mihi promptum non eſt. LVC. Age ſi placet hoc ipſum alia ratione conſiderandum tibi proponam. Quid ſi nullis literarum figuris, ſed ſignis quibuſdam & characteribus ſortes connotarentur, cuiuſmodi permulta literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, ſi uidetur, miſſa faciamus, cũ ſint peregrina & exotica, & à noſtro inſtituto prorſus aliena. Age uero ſimplicia illa & uniformia ſortibus inſcribamus, quemadmodum fieri poteſt aſſimulantes, nimirum binis ſortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, poſtremo duos canes. Porrò nonæ, tanquam præſtantiſſimæ, leonis imago inſculpta ſit. Proinde ſi mox initio in ſortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam conſecturis perſuaſus, dices eam eſſe, qua præſes deſignatur, niſi omnes accuratè circumſpiciendo perluſtraueris, num quis etiam alius præter hunc adſit, habens ſortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc reſpondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid poſſit apte reſpondi, adeo, ut ſi animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ ſacra ſit phiala, aut quæ inter athletas præſi-

præstdis loco habendus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimè in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimè exquirendos, etenim uix etiam sic ueritatem indagantes peruestigabimus. Quod si quis mihi unquam futurus esset consiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operam esse nauandam philosophiæ studijs, ille demum solus erit, quem eorum quæ dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint nescij, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturus est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo non sit contemnendæ elegantiæ: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porro non formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parũ iucundum, & nihil actum esse putabo. Non enim cõtenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illam quæ maior esse non potest, formæ elegantiam peruestigamus, quam necessariò unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quæ ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, alijsq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimento edoctus pro certo compertum habeat, eam solam esse uiam, quæ recta ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiam quærendo consecuti essemus, desineremus nos molestijs onerare negocijs. HER. Hiud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijcendus est, propterea quod eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod facturum mihi uidetur multò consultissimum & tutissimũ, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine consultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus esse uidetur, nisi quod illud quod non multo antè à te dictum est, cum his mihi pugnare uidetur, uidelicet arduũ & graue esse, eum qui uni uiæ iam sese tradiderat expãsis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVC. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Thesei instituta imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin sine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ô amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiè egrediemur. HER. Quod nam igitur illud est? LVC. Certè meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus uiri summi, nempe illud: sobrius esto, & memento diffidendum esse. Etenim, si minimè leuiter & facile persuasi, quibusuis auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, alijs quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMOT. Benè sanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVC. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicunq; sit, incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis suf-

Adaptatio similitudinis & finis quæstionis. Oes esse cognoscẽdæ uiæ, eaq; uera eligere uelit.

Amplificatio à simili.

γνῶθι σεαυτὸν, quæ monet quo pacto philosophi legendi sint.

Quo et quanto tẽpore qui q philoſophi cognoſcendi. et hic locus ſinẽ diſputationis ſeu ſcopũ (de quo ſuprà) confirmat uidelicet q impoßibile ſit, omnes philoſophorum doctrinas & uias cognoſcere ut ex ijs quæ uera ſit, eligatur.

fecturum? Voſo autem annos, in quibus ſub initium Pythagoricæ ſectæ candidatis conſileſcendum eſt, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; ſatis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus eſt. HER. Ponamus ita eſſe, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi ſunt, ac mox nihilo pauciores Ariſtoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chryſippo autem quot impendendi ſint, non eſt quòd multis te interrogem. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix ſuffecturos eſſe. LVC. Ita ſanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd autem non nimium illis tribuere uidear, hinc perdiſces facillimè, apud animum tuum conſiderando, quot nam ſint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondum cuncta ſuæ ſectæ ſibi eſſe explorata & cognita, ita ut in diſciplinarum cognitione, nihil in ipſis deſiderari queat. Quòd ſi alij in hoc tergiuerſari uidentur, non tamen, ut opinor, hoc negabit Chryſippus & Ariſtoteles & Plato. Potiſſimum autem præ cunctis Socrates, illis certò non poſtponendus, qui omnium teſtimonio profeſſus eſt, ſe nõ tantum omnia, ſed in uniuerſum nihil noſſe, aut hoc tamen ſe ſcire, quod neſciret. Computemus igitur ſubducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi ſunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs cõceſſimus. Quot ergo in ſumma iſti ſunt anni ſimul comprehenſi, ſi decem ſaltem in philoſophia diſciplinarum ſectas conſtituerimus. HERM. Plures quàm ducenti ô Luciane. LVCI. Ergo ſi tibi conſultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, ſaltem quindecim ſtudijs noſtris ſatisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum ſit, ſtatues. Ego hoc probè perſpicio, per quàm paucos, ad hunc modum, omnes ſectas percurſuros, tametſi ſtatim abeunte puericia philoſophiæ ſtudium exorſi fuerint. LVC. Quid autem faciendum ſtrades Hermotime, cum ita ſe res habeat? An ſubuertenda & refellenda ea exiſtimas, quæ iam antè haud dubitanter confeſſi ſumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium eſt præſtantiſſimum, niſi omnium facto periculo ſingula deguſtauerit. Adeo ut qui magiſtra experientia delectum non habuerit, ei oraculo magis aut reſponſo Veritatem inueſtigandam eſſe. An non iſtiuſmodi inter nos dicta ſunt? HERMOT. Sanè. LVC. Proinde ſummopere neceſſarium eſſe uideo, tantum temporis nos ætatem agere, ſi unquam omnibus pertentatis rectè elige re conſilium eſt, iamq; acto delectu philoſophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitã uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, ſaltaremus, in quæcunque inciderimus illiſo pede impingimus. Et quodcũq; primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus eſſe exiſtimabimus, propter ueritatis ignorantiã. Quòd ſi etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, conſtanter tamen nunq; ſciemus, num id ſit quod tantopere à nobis quæſitum eſt. Sunt enim non parum multa his ipſis ſimilia, ſingulis affirmantibus hoc ipſum eſſe multò omnium ueriſſimum. HER. Haud ſcio, ô Lucíane, quàm mihi uideare argumenta perſuaſionis bonarumq; rationũ plena inter diſputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas iſta differendo, nimiumq; argutè & anxiè diſquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortaſſe autem uideor etiam in auſpicato hodie pedem domo extuliſſe, cum egreſſus tibi obuiam uenerim, qui me propè ſpei portum conſiſtentem, ineuitabilem animi deſperationem inieciſti, Veritatis inuentionem impoſſibilem eſſe oſtendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVC. Cur ergo hoc ipſum, ô amice, non multò iuſtius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expoſtulas? aut potius cum natura omnium noſtrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annoſum & longæuum conſtituerit, ſed præfinito deſtinarit homini uitam etiam

longiſ-

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio quinam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCI. Cuiusmodi nam res sit Veritas ô Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem pleriſque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem infando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc supersit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere non uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cum aliis omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigãdo illam diuisionẽ.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; alĩ rationem meliorũ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experientiæ tot annos impẽdi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & è paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, utqui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè alias totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cum antea hominem neque uidiſſes neq; cognouiſſes unquam? Cur autem taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionem tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquàm incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchũ, quę à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarum partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quo nam pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quod autem dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facilè poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quã opinionem de Dijs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierũ opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionem faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neq; habituram multas uarias rerum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo-

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos

Diluit obiectionẽ ab ipſius argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nunquid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per louem. HERM. Proinde à modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium coëmere ſtatuerim: Agite ô amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quod ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima pateres. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas inciſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi forte in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, cõſiderabimus. Als aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atqui ſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contra dicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidiana prælectionibus ad uos diſſerit, iiſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an nõ ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadẽ, per eadem, at fortaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Quî nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis diſſerendo agglomerat. Non ô amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebritatus obambulabis. Planè eũ in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq.

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõtendit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione ineptè qualẽ eſſe collationem.

Itaq;,totum dolium poſtremo exhaurias neceſſe eſt, ſi unquam cõſilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui diſſimè ſitire mihi uiſus es. Porrò autem eam perſuaſionem tibi perſuaſiſti,ut putes tale quippiam eſſe philoſophiam, ut ſi ſaltem leuiter illam primoribus, quod aiunt,labrijs deguſtaueris, ſtatim fore,ut omnibus ſapientię numeris euadas abſolutiſſimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis, quæ ſimulatq; ſacra fluenta deguſtauerit,actutum afflata numine,accedentibus reſpondet oracula. Atqui non ita ſe habet philoſophiæ ſtudium. Itaque te,quẽ ultra medium iam dolij ebibiſſe cõſtat,adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philoſophia comparari queat. Dolium enim & cauponem,adhuc tibi ſinemus,nihil autem inſit uini,ſed potius,omnium frugum confuſum quoddam ſeminarium, in ſummo quidem triticum, cui ſubſint fabæ, quibus deinde ſubiectum ſit hordeum,mox lentes, quinto cicera, poſtremo aliæ quæpiam diuerſorum ſemium ſpecies & genera. Iam ſi inſtitorem accederes, ſeminum mercatorum gratia, illéque à ſummo tritici aliquot grana inſpicienda in manum tibi traderet,poſſes ne igitur conſpectis granis dicere, cicer eſſe mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes? HER. Nullo modo. LVCI. Proinde,neque philoſophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuerſam pernoſces,cuiuſmodi tota ſit. Neque enim una aliqua res eſt,quale eſt uinum,cui quidem tu illam, tametſi ualde in æquali comparatione contuliſti, contendens ſimilem eſſe totam primo guſtui. Quod autem diuerſum quiddam uiſum eſt,curioſa perſcrutatione non eget. Etenim,ſiquis uinum acetoſum,aut alioqui malum emerit,duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uerſari,ſicut & tu dixiſti ſtatim initio non mediocre malum eſt. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit,ut uini ſeſtarium coëmat,damno cauponem afficiet,tam inciuiliter & inſolenter deguſtando. Nihil autem tale philoſophia patitur,uerum tametſi nimis multa biberis,uas tamen non imminuitur,neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluit exhauſtum negotium laborq;,iuxta prouerbium. & contra fit atq; in Danaidũ dolio,illud enim quicquid infuſum fuerit,nõ continet,ſed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiam ſi multa abſtuleris,multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddam nõ diſſimile de philoſophiæ guſtu tibi proponã, tu uero caue putes,in philoſophiæ cõtumeliam iſta me dicere,ſi dixero illam ſimilem eſſe exitiali & pernitioſo pharmaco,cuiuſmodi eſt cicuta,aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neq; enim illa tametſi ſint lætalia & mortifera, ſtatim mortem inferunt,ſi quis modico quopiam de illis ablato, ſummo ungue deguſtauerit: uerum ſi non tantum, quantum ad conſciſcendam mortem neceſſarium eſt,& qua ratione fieri oporteat, & cum quibus ſumendum ſit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandam minimũ quodq; ſufficere. HER. Sint ſanè iſta Luciane,quemadmodum ipſe uolueris,quorſum igitur cẽtum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negocioꝝ molem ſuſtinendam,quaſi uero alioqui nobis philoſophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime,neq; hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim ſi ſub initium uera dixiſti,uitam uidelicet breuem eſſe, artem uero longã, nunc neſcio quì fiat,ut tu grauiter ſuccenſere ſoleas,niſi, priuſquam ſol diurni curſus penſum abſoluerit, nobis Chryſippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas. HER. Inſidioſe imponis mihi ô Luciane, meq; in anguſtum conſtringis,nihil unquam mali à me paſſus,nimirũ præ inuidia,quòd ego quidem in diſciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipſum uero nihili pendens dare ſoles neglectui, nullis diſciplinis liberalibus animum excolens,tantus ætate exiſtens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

atra

Superiorẽ ſimilitudinẽ odiuit alia.

Aliud exemplum paulò, cũ præſtitiũcula

atrâ bili percito,& insahienti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas,sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia,porrò,perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi,alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam,tam uehementer & uiolenter me urges,nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet,ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare,nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens,nunquam quod iam illatũ est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait,neq; sufficere, omnia perspexisse,illaq; obiter perlustrasse,ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ô admirande,excussoq; iudicio,menteq; acuta & solerti,intelligentia insuper summa & acri,qualem esse summopere necessarium est,de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt,quinetiam per multũ temporis huic rei tribuendum esse confirmat,quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat,omnibusq; in medium propositis,eligere oportere cunctantem & tardantẽ, nullo modo autem differentis annos spectandos esse,neque habitum suspiciendum,neque opinionem sapientiæ reuereri oportere,sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda,quibus mos est,noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis,ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat,& unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet,iamq; iudicata eligat,delectuq; habito,philosophetur. Hac enim sola ratione,uerũ inuenire posse contendis,alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ô Hermotime,ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere ,existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentũ esse, cum tamẽ nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cũ in capturam retia eiecerint,& aliquid graue ac ponderosum senserint,attrahunt rete,sperantes piscium copiosam multitudinem concluſam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint,aut ingẽs lapis,aut uas aliquod arena refertum,præter spem illis adparet. Proinde,etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMOT. Non intelligo quid sibi ista uelint retia,planè tamen ĩsdem me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere,si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia,& illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus deliteſcat. Possibile enim est,ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid ais? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO, Qui nam fieri posse credam? LVC. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus,nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decẽ quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua concluſas haberet. Illi autem ducti coniectura,hic quidem septẽ,ille triginta,alter uero decẽ aut quindecim,prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile ẽm est aliquem forte fortuna uerũ dicere,an non ueriſimile tibi uidet? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem facto impossibile credendum est,ut omnes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ eiusdẽ rationis.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddã esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, essetq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ô bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uideꝛ cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, numà philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes; partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus per multi sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, meliorem q; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris præpositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomachabere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unũ illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendæ, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & fictitijs. Hãc inquam facultatem & artem consequutus, cõferre te potes ad supradictorum perpẽsionem: sin minus, plane tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus non

Aliud argumentũ, à difficultate eligẽdi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & florescentem oliuæ ramum te sequi, perinde ut oues. Magis autem a quæ cuius in mensa usus est ad similia labere, in quamcunque enim partem te quispiam traxerit, summo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum semet flectenti, & si tenuis & per modica quæpiam aura flauerit, illam illico commouere solet. Non secus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonstrationibus & rebus dubijs discernendis alicuius artis gnarus te docuerit, cessabis haud dubiè temetipsum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum est tibi comparebit, ipsaq; ueritas arte illa compendiaria & demonstratiua eruetur, neque non mendacium deprehensum redarguetur. Tuq; iam certo & constanti iudicio delectu habito philosophiæ perdiscẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem consequutus, conuersationem cum illa sociabis iucundissimam, uniuersis bonis in totum semel fruens & abundans. HER. Euge ô Luciane, quanto iam præstantiora, & spem non mediocrem ostendentia quam dudum dixisti. Estq; nobis omnino, ut par esse uidetur, eiusmodi uir quispiam studiose conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum est, infallibilem demonstrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehensu facilia nec nimium operosa aut laboriosa futura, quæq; non multũ sint requisitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimam uiã inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ sunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentum tibi demonstraui, quo spem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorem fecissem: sed multo magis ab omni spe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorsus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiscum agitur: Cum multum laborauerimus, in eodem loco sumus. HER. Quorsum isthuc Luciane? uidere quiddam supra modum triste & admirandũ dicere. LVC. Quoniam ô amice, tametsi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur se quandam scire demonstrationem certam & infallibilẽ, seq; docturũ alium, non statim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, sed aliũ aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, discernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex sententia nacti erimus, nihilo secus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoscendum asciuimus, probè cognoscere possit rectè iudicantẽ, nec ne, & sic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoscendum apposito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta præditi intelligentia, sciremus discernere eum, qui optimorum iudiciũ haberi possit? Vides ne quousq; protendatur, & quàm immensum fiat, anxio & suspenso animo esse eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipsas quoq; demonstrationes, qualescunque tandem inueneris, dubias & incertas esse comperies, nihil habẽtes in se firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipsis per alias non minus dubias ad persuadendũ nos certè esse per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confesso manifestis obscurissimas coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonstrationes esse perhibentur. Velut si quis contenderet, ita demonstrari posse Deos esse, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ passim constructæ cernerentur. Proinde, ô Hermotime, nescio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipsius initij carceres, & omnium rerum desperationem deuenimus. HERM. Quàm insigni me afficis iniuria Luciane, cum pro thesauro non nisi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum uerisimile esse uidetur, tot anni quos studijs philosophiæ impendi, mihi planè sine fructu periere: insuper etiam labor ille, & sudor immodicus nequicquam exhaustus est. LVCIA. Sed enim ô Hermotime, multo minus animo perturbato discrutiaberis, si cogitaueris te non solum rerum speratarum desiderio falli & frustrari, uerum

Aliud ab inutili doctrina philosophorum, & spe fallaci discentium

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non absimile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd nõ perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natando apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd speraverit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis haburit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ô amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facilè discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hæc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandum sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluiscolo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ô amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, site thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitæ actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus feciſti, & nunc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquàm, neq; post unquã fieri possunt, quibus temen promiscua uulgi multitudo credit, & nõ mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandam esse supra modũ formosam, quippe quæ ipsas gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, alios q; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à causſa impellente.

hit, posteaquam semel illi sub initium ansam suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum conuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, neque habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta dititos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæq; aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certo habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facilè est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circa quenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porro progredimini, rerum consequentiæ ductu protracti, parum, aut nunquam in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinque septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria facilitate consueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nonnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimantes. Interea partim quidem uestrum spebus, nequicquam amplis & magnificis animo conceptis, immoriuntur antè aliquanto, quàm ueritatem conspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negocijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodicè collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat ſi militudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatererentur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia, neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum quidem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq; libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis excidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine animi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; abinauſpicato inſtituto auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quod ſi in eiuſmodi uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum, & iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum huius nominis compellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de uero compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi aliquid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſidério, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupiſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quæcunq; hactenus à me diſputata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omnium illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerum, quæ ſub Euclide duce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ omnibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant conſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicunq; eius conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicunq; ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim illos omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod deinceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſmodi Stoico tibi commercium fuerit, atque inter Stoicos ſummo illo, nimirum quem nullus adfectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uoluptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio non eſſet infectus, qui diuitiarum amore & deſiderio nõ tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret: breuiter, qui per omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ planè uirtuoſæ. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis particeps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impendis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prioribus, neq; ſi ad decem retro ſecula deſcenderis, quenquam Stoicorum perfectè ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquam nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatione diſcrutiari, uidentem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quam proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum ætatis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labore & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiam de integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exercebis, ut euadas octogenarius. Quis autem obſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te certò

Redit ad Stoicam uiam καθ' ὑπόθεσιν, oſtendés etiã illa uera & optima exiſtente, tamen non eſſe fruſtra adeo in illa tempus terẽ dũ. quia nihil reipſa præſtet, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypophora per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstantiores omnibus uiribus consectantes c ōprehendere nō potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cū sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ô generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos assectas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolosè & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic perſimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quod etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas exacta eruditione in cæteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denique in tantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVC. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem per multi iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita ēm pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autem forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerum minimè pe

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cum qua effectus Stoicæ philosophiæ cōparat.

Amplificatio collationis.

Comprobat exemplo rei gestæ.

ristus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etiamdum ipse integra habes & possides, neq; quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptę per uim uicium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino paupere talento mulctam redemissem. Porrò autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehendisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolum. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quàm nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. Atqui planè mihi persuaseram in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatum iri, magis quidem, quàm quòd illa perdisceret, quæ quotidiè ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit disserere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patriq; pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximè uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginationes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usq; ad ea, quę sunt omnium despectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modũ delirans ista secum nugaretur, subsannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideò obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uerò mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quàm uero maturum & senile. Atqui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quòd longe peiora flagitia admisisset, aut per Iouẽ etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit philosophia iuxta acuerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorem illi incutit, quod indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterum quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uidear, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nondũ admisit, philosophiam reueritus est. Posteaq; nutrices quoq; talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeundas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscẽdi, sed neq; mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub præceptorũ custodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi implesse uideor, iam quicunq; tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quàmq; ingeniose & argutè ad quæsita respondeat, tũ quantam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac syllogismis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia differebat. Tu fortasse & ipse Hermotime diceres, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uicioſa ſunt faceremus. An non uero initio longè ampliori ſpe inducti philoſophandum nobis eſſe exiſtimabamus: non ob hoc ſaltem, quòd paulò quàm priuatus quiſpiam ex uulgo honeſtiores eſſemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare reſponſum? HERMO. Quid uero aliud tibi reſpondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum eſſe intelligo, uſq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miſerum tantum temporis fruſtra inſumpſiſſe & contriuiſſe, ad hæc mercedẽ tam grandem pro laboribus impendiſſe. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad ſobrietatem reuerſus uideo, cuiuſmodi illa ſint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis conſequendis ego miſer exhauſerim. LVC. Fletu quidem & lachrymis haud opus eſt, ô bone, longè autem præſtabilius & prudentius eſſe opinor, quod in fabulis Aeſopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore cõſediſſe, conantem ſingulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo ſe trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angeretur, quòd eas numero complecti non poſſet, aduenies callida uulpes, non inidoneo conſilio hominis perturbationẽ ſubleuauit. Quid diſcrutiaris, inquit, propter undas quæ prætergreſſæ ſunt, hinc numerare incipias oportet, illas miſſas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, poſthac magis ex uſu tuo feceris, ſi communem cum aliis uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uerſaberis, nihil abſurdum aut faſtuoſum animo concipiens aut ſperans. Nec eſt quòd pudore afficiaris, quòd iam primũ decurſo uitæ ſpacio, rectè ſapere incipias, aut mutato conſilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ô amice, quæcunque à me dicta ſunt, nolim putes me de induſtria præmeditatum & inſtructum aduerſus Stoicos, quaſi mihi cum illis eſſent ſuſceptæ inimicicię, dixiſſe, ſed communem aduerſus omnes orationem eſſe putato. Neque alia contra te protuliſſem, ſi aut Platonis, aut Ariſtotelis te ſectatorem eſſe teſtatus eſſes, cæteris indicta cauſſa, contemptis & poſthabitis. Nunc autem poſtea quàm Stoicos cęteris omnibus anteferebas, aduerſus Stoicam omnẽ diſputationem quoq; noſtram inſtituimus, nihil alioqui ſimultatis, aut diſſidij aduerſus illam ſuſceptum habentes. HERM. Benè ſanè dicis. Iam itaq; ab eo, ut ego me totum unà cum ueſtitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam denſa & profunda horridum, neque ita afflictam & aſperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna ſequentem, fortaſſe neque purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perſpicuum, mihi priores nugas non amplius curæ eſſe. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia poſſem, quæcunque ab illis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo ſcias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipſum contrà quàm Chryſippus cõſueuit, ne quid eorum unquam poſthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterum tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aſpero, iuxtaq; fluxum unà cum undis fluitantem extraxeris, aſſiſtens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiſo oſtenſus. Videor autem mihi non abſurdè facturus, ſi & caput raſero, quemadmodum facere ſoliti ſunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut ſalutis meæ feſtiuitatem hodie concelebrem, poſtea quam tantarum nebularum caligo ab oculis meis diſcuſſa eſt. Porrò autem conſpectum philoſophi poſthac, & ſi inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non ſecus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabioſos canes fugere ſoleo.

Cõcluſio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ductus prioris uitæ adeo fruſtra conſumptæ.

Mitigatio p translationẽ

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductũ, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim cõpendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam cõparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tandẽ tempore inclarescere. Exordium à uoto incipit, post narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutũ cum superioribus exemplis cõparat, amplificata per collationem, præsenti conuentu cũ Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoq; pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à uoto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari cõcessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unã ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarũ mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatẽ, aut propriam & naturalẽ linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiã, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in noticiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicunq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationẽ suscepit, quo pacto q̃ celerrimè & minimo cũ negocio inclarescceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi ueniſse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius, libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita & ipsi perceperunt. Tum uero ubicunq; in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine cõsecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuita-

Narratio.

tibus

tatibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandum cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alijq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera cõmodè locũ habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso commõstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus; Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescenti innixus, hũc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferentes, eos imitabantur, qui ferentis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorum curã per obliuionem non abiecerit. Quanquam uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natã antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexandri nuptijs, sub rege sponsæ ductoræ, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olimpiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quẽadmodũ ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiũ uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nõ dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilãdum esse. eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quàm plurimis Macedonũ uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in medium, orationẽ propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uestrum uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Aëtiõis

Adaptatio sui instituti ad exẽpla superiora.

Collatio præsentis cõuentus et Olimpici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditiõe hominum, guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba est,
magis cupida spectãdi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed pro-
fecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deesse uideatur, quominus & mea actio perinde ut Olym-
Petitio. piorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueri-
tis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto sta-
dio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia quædã, scriptorũ Luciani, est, qua ille ostendit non tantũ nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerũ, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ cõpositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorũ in admiratione sit, fieri cõmuni quadam hominũ natura, qui sola nouitate plerũq; detineãtur, interim aliorũ nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quã præter nouitatẽ argumenti, multã artẽ impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiã elephantorũ, non ipsius apparatũ pertimescentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eáq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ.

HABITA nuper in conseſſu uestro oratione, domũ me cõ
ferebam. Permulti autem ex ijs, qui orationi interfuerãt
me acceſſerunt. Nihil emẽ prohibere opinor, quin & ista
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaq; accedentes
porrecta dextra me consalutabant, & admiratiõe proſe-
quentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere
comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderẽt, ueren
tem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam e-
andemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum com-
positionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in seſe complecti nouí-
tatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum
usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo
promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogita-
tione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, pro
ut quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quã
alioqui talia mẽtiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ
peregrinum, quem aliàs contemptui habentes, non magnificiebant. Verunta-
men ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude dis-
cruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me rediissem, mente atq; aní-
mo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condi-
ta sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta com
munem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admix-
tum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea
sententia argute dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uene-
re perpolita, aut compositiõis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

his omnibus longè lateq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamẽ tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliteratq; cumuli loco adiici, & nonnihil sanè ornatus ad gloriã afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberẽtur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse confirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum cõseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot pretiosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, tracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi ualde peritus sim, sed quòd adhuc in recẽti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parum nũc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores ne illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominẽti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros ludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circunductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratiõe, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, acuehemẽter agrestẽ, horrentẽ capillitio,

Odyss. lib. 1.

Adaptatio ex emplorũ, quibus ostendit uulgo nouitatẽ placere, et præ ea cætera negligi.

Tabula & pictura eiusdẽ.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hispidum, non per equinam tantum partē illius, sed per alterā quoque, qua humanam refert speciem. Plurimum autem sublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ se ferentem, prorsus tamen ferinum & montanum ac immansuetum. Tali quidem imagine uirum expressum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis sunt illæ Thessalæ indomitæ, necdum lessoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, summa formauit elegantia, extra ambas auriculas, eas solas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, sensim & nō densè subsurgens, atque ex lento accessu deriuata, spectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autē ex infantibus, non secus atq; pater agrestis est, & iam in ætate tenera aspectu sæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uisum est, admiratione singulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum respicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum singulari artificio Zeuxis expressisset, ipse quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiā præstantiam atque excellentiam, omnes in stuporem & admirationem spectantes se ducturum. Illi autem actutū exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes spectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ consilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̄ argumenti nouitate tantum illorū detinerentur animi, eosq; ea ipsa abarte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expressarum diligentiam, affatus discipulum: Age, inquit, ô Miccion, inuolutam picturam atque sublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob insuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorū elegantia exornata est, quæq; arte magistra absoluta sunt, nullum illi dignantur habere respectum: sed uincit operis diligētiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortasse quàm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non dissimile quiddam accidisse fama est, in ea pugna quam ipse aduersus Galatas habuisse dicitur. Si uultis, & hanc uobis historiam ordine, ut gesta est, percensebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas esse præditos, inusitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cōiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum semper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum cōstabat, dispertitum esse, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquā cum uideret, spem ualde malignam animo concipiebat potiūdæ uictoriæ, tanquam illis inuictis existentibus. Siquidem ipse modice instructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, sanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidē ut plurimum scutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conueni entissimè componendo secum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelsi & generosi animi, instruendæ aciei non imperitus, cū præsto esset, regē perturbato animo esse nō sinebat. Et erāt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iussit interea, quo ad eius fieri posset, habere quàm occultissimè, ne ex acie apparentes conspicui fierent hostibus. Vbi uero tuba signum datum esset, ac iam infestis signis concurrēdum, & manus conserendæ forent, ac hostium equitatus impressionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinq; equitibus esse occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus esse immittendos.

Alterū exemplū Antiochi

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantis per alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabãtur ab equitibus in illorum ordinem illapsis. Currus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Amplificatio periculi per hypotypoſin

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per louem atq; dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis comprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atque in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. At extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade ædita, alij autem uiui capti in uictoris potestatẽ peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot prœuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunque cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamantes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In trophæum nihil aliud q; elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solũ est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCETIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Commendat se amico, ex principibus cuidã suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suũ de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, nõ omnibus Græcis, nam id impoßibile fore, sed optimatibus ac præstãtißimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, uerã ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodẽ pacto, & huic cõmendari se, suaq; debere, ut qui primũ ea prudentia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde et cæterorũ omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiã, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel eo nomine fauere ac patrocinari ſibi debeat. Poſtremo & à ſcriptorum ratione facilitatem ac meritum cauſæ oſtendit. Orditur ſtatim ab expoſitione exempli, cuius occaſione adductum ac motum ſeſe fingit. Cõcludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem ſuum creſcere ac perpetuam eſſe uelint. Titulus eadem ratione, qua in ſuperioribus inditus eſt.

Occaſio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magiſtrum ſuum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte poſſim euadere clarus & nobilis? Aut quid faciendum mihi exiſtimas, ex quo in uniuerſæ Græciæ cognitionem uenturus ſim? Nam alia quidem omni me ſtudio & beneuolentia iam edocuiſti, nempe exquiſitum tibiæ & accommodum uſum. Mox lingulam tenui & modulanti ſpiritu inſufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro ſuſtollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. Poſtremo, conſeruare ſingulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydia turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico ſuauitatem. Hæc, inquam, omnia te magiſtro didici. At enim quæ maxima ſunt, & quorum gratia tibiæ cognoſcendæ deſiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illo mihi paranda ſit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum exiſtimatione aliqua clarus & conſpicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonſtrer. Tum ſicubi propalàm apparuero, ſtatim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille eſt Harmonides tibicen omnium præſtantiſſimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs è Bœotia profectus, tibicinem agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiam tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignoraſſet, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicunque ſaltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ ſturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc ſunt, quorum nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorum gratia tantum laborem ſtrennuè exhauſerim. Quandoquidem tibia canere per ſe citra famæ & exiſtimationis acceſſionem, haud ualde concupiſcerem, ſi in obſcuro mihi deliteſcendum foret, tametſi hac arte ad amuſſim exornato, non ſi Marſyæ aut Olympo ſimilis euaſurus eſſem deliteſcens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, muſices nullus eſt reſpectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & iſta me doce, quo modo mihi me ipſo rectè utendum ſit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluiſti, tum, quod maximum eſt, propter gloriam, quam ex illa conſecuturus ſum. Ad hæc autem illi ita reſpondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod ſcire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris ſis, ac ulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progreſſo, artem oſtentando, conſequi in animo eſt, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne ſic quidem uniuerſi te cognoſcent. Etenim ubi gentium, aut theatrum, aut ſtadium ita magnum inueniri poteſt, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt autem aliquo pacto illis innoteſcas, ac tui uoti deſiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi ſubijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnuncq;, parum tamen tibi curæ ſit promiſcua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc eſt. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atcq; indubitanter uiri magni ſunt, & admirandi, & aliorum omnium anteſignani,

quorum

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, iſs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi iſ, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcēt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popnlaris iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuariſ ſint opifices. Cæterum, quemcunq; illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore & dignitate anteeunt, eundem nequaquā temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoq; certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunq; tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſiliis parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia dè rebus meis agitabam animo, quæ reremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus aliis eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges aliis omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quàm tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti per benignè & liberaliter. Itaq; ſicubi & nunc in peiorem mihi partē calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi ante hac multùm admirati ſint, ſi iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uētoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cōmendat amico ex principibus uni.

Præſtantia et iudicio perſonæ eius cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ collatione.

II. à commodo patriæ.

ut

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cæterum ipsa ueritas in
III. præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubra-
A ratione tionum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantũ
scriptorum. quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iu-
xta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed
meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Vide-
Conclusio mur uero ô superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eam
κατ' εὐχὴν quæ nobis ab aliis euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidenti ani-
mo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandũ
est ei, qui magna olympia deuicerit.

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quosdã ciues, patronos, ut uidetur, suos: ut à quibus maximè adiutus atq; apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythæ & Solonis Athenienſis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cũ in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, ijsdemq; sese commendaret, admonitum fuisse, ait. Vt enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelẽ & Solonem, quasi cæterorũ omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadẽ ratione, qua superiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana sunt.

Exempli narratio, qua quos laudare instituit cũ ueteri Solone cõparat, cosq; quasi omniũ aliorũ instar quoddã facit

ON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usq; peregre profectus est, græcanicę disciplinę perdiscẽdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multę sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarũ studiosus admodũ. Sed qui dominon erat de sanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras gestare solent, uerũ unus è uulgo Scytharũ & populariũ, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocãtur Octipedes, quo significant aliquem duorũ boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac nõ multo post etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unũ colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, possidere cœpit. Sed enim caussam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantum moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Athenienſibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tẽpore sæua pestilentia populus Athenienſis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Areopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixisseq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angiportus uino conspergerent. Hoc cum sępius fieret, neq; enim Athenienses mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddã maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Athenienſibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nũc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscriptione

ne cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super columnam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quondam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, ueluti hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porro autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græcorum exornatum; mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ô hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaq; huius negociationis gratia peregrè profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauē uoluisse referre gressum, usque adeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ô Toxari, ut hospitem circunducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, si qua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempubl. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et nè permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes moueudus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum poſtliminio. Atqui bonum habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facilè dimiſſura eſt ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hoſpites demulcimenta aut illecta menta, uerum multo magis te ſuſceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, ſi quos interea nobis abſente ſuſcepiſti, admodum memor futurus ſis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuerſam Athenienſium urbem uiſam cognoſcas, aut potius omnem Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uiſenda ſunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ ſapientiæ, & quidem indigena: ſed qui diu multumq; ſuſceptis peregrinationibus, & in Aſiam & in Aegyptum profectus ſit, ac cum optimis quibuſq; mortalibus uitæ conſuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis ſenem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter ſapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus eſt, præſtantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in conſtituenda Repub. neq; iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc ſi amicicia tibi iunctum poſſederis, ac planè cuiuſmodi uir ſit perdidiceris, uniuerſam Græciam in te habiturum haud dubitanter exiſtima. Et quod caput eſt noſſe, ſic habe, ex omnibus bonis hic repoſitis, non maiori me tibi gratificari poſſe, aut officio aut obſequio, quàm ſi huic te quàm commendatiſſimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharſis, ſed me aſſumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis acceſſu ſit, tuumq; erga me ſtudium tanquam ſuperuacaneum reſpuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omniũ gratiſſimam facturum, beneuolentiæ erga hoſpitem oſtentandæ occaſionem ſibi offerens. Tantum uero me ſequere, ſtatimq; qua ſit erga hoſpites reuerentia, tum quàm à comitate non auerſus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœniſſimi ſuauitas, cognoſces. Quin potius bona fortuna duce ille ipſe nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus ſecum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Eſt autem genere & natione Scytha, unus apud noſtrates, ex nobilibus & ſummo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiſcum conuerſaturus, eaq; quæ per Græciam ſunt præſtantiſſima uiſurus. Porrô ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè ſimul & expeditiſſimè uniuerſa perdiſceret, & optimis quibuſq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc conſequenda uiam compendioſiorem non tenebam, quàm ſi hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, ſi Solonem ego planè pernoui, ſic facies, ac illum in bonorum noticiam & ſtudium perduces, & germanum ciuem Græciæ eſſe oſtendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharſi, omnia iam uiſo Solone conſpexiſti. Hoc ſunt Athenæ, hoc eſt ipſa Græcia. Neque amplius hoſpitem te eſſe puta, omnes te nouerunt, omnes certatim amore te proſequuntur. Tantum tibi in hoc ſene bonorum repoſitum eſſe ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuerſatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere deſideratum. Hic tibi græca eſt regula, neque non Atticæ philoſophiæ index certiſſimus. Quare hoc tibi perſuade, eum eſſe multò felicisſimum, quicunque cum Solone uerſatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum eſſet referre, quantum cum Solon ſit delectatus munere, tum quibus uerbis reſponderit, ita ut in reliquum tempus dulciſſimè ſimul, & coniunctiſſimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & inſtituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharſin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

mentis diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Solonis legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia prosequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor similitudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in ueſtram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insulans ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, si qui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi non unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadē tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrij uiri, ô hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam coniunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedētibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo pòst harum rerum facto periculo. Atque ut miteris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidem nō alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocē soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio suæ causſæ.

Telemachus scilicet.

Collatio & Amplificatio personarum.

bus,tantam dicendi uenerem,& uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat,quoties ad populũ uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quàm quòd non multo poſt eos amoris ſummè pœnituerit,quo Alcibiadem complexi fuerant. Porro hunc nõ ciuitas ſolum arctiſſimè diligit,uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma,unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir,& ingens cõmoditas omnibus. Hic,ſi te & eius pater ſuſceperint,& tecum amicitiam & ſocietatem fecerint,totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt,nec amplius res tuæ erunt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur,etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum,ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaq; neq; deſidiæ,neq; moræ indulgendæ locus eſt,ut ait Poëta Ceius,uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt,præterea nihil non dicendum & faciendum,quo in amicitiam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus,tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non improſpera,ac mare placidum,& portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt,continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito ſiue ſeu officio Hiſtorici,& cõfutatis ijs,qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile,mox uicia recenſet,quæ tum in uerbis,& cõpoſitione,tum in ipſis rebus uitanda ſit,& hoc ſub exemplis aliorum,quo quiq; modo aut genere peccarint,oſtendendo. In poſteriore autem parte primum,quæ afferre ad hanc rem,quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat,is qui ad ſcribendã hiſtoriam accedit,exponit. Deinde regulas primũ de rebus,deinde de expoſitione & phraſi uerborum,poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Orditur autem ab occaſione,quam collationo Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

ABDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante,morbũ incidiſſe,optime Philo,huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe,per urbẽ uniuerſos,primo ſtatim die febri cõtinua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem alijs quidem multus è naribus profluens ſanguis,alijs uero exortus ſudor, etiã ipſe immodicus,febrim diſſoluit ac finijt. Cęterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum,idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur,& Iambica perſonabant,multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam,canticis referebant,& Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis,& macilentis illis,ſeptimanis Tragœdis,notum illud

At ô tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur,magna uoce exclamantibus,& hoc in longum uſque,donec ſuperueniente iam hyeme,frigus nimium obortum ab inſania acnugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe,Archelaus Tragicus poeta,qui illis temporibus celebris erat,qui media æſtate,multoq; æſtu, Andromedæ fabulã ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitantes,& mẽtibus euerſi,poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perſeo unà cum Meduſa, ſingulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodum uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore pleroſq; doctorũ inuaſit: non ut ipſi quoq; Thragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis lambicis, ijſq; haud malis occupati: ſed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes expoſita, ſemel mouerí cœpere, puta bellũ iſtud aduerſus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; victoriæ illæ, nemo unus iam eſt, qui non hiſtoriam ſcribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti ſunt: &, ut appareat, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater eſt, quandoquidem & hiſtoriarum ſcriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, ô amice, poſteaquam uiderem atq; audirem, Sinopenſis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthíj omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro ſe quiſq; ſedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt ſaxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres ſuffulciendo, deniq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret ſubminiſtrando. Diogenes autem, cum hæc aſpiceret, quoniam ipſe nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipſum ad ullum aliquod miniſterium adhibebat, cincto circum ſe pallio, ſerio admodũ & ipſe dolium ſuum, in quo tum fortè habitabat, ſurſum ac deorſum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, reſpondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne ſolus ocioſe feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne ſolus mutus forem, in hoc loquaci ac ſtrepero ſeculo, neque perinde ac comicum aliquod ſatellitium, cum ſilentio hians præterueherer, non abs re facturum me eſſe arbitratus ſum, ſi, quoad poſſibile mihi eſſet, etiam ipſe dolium uolutarem: non hiſtoriam ſcribendo, neq; etiam ipſas res geſtas commemorando, non ita temerarius equidem ſum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc ſit, ſi quis per ſaxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum eſt doliolum, ne ualidè quidem ſatis etiam ficti um ac coctum, adeo ut ſiquis exiguum aliquem lapillum ipſi illidat, ſtatim admodum teſtæ colligendæ illi ſint. Quid igitur decretum mihi eſt? & quo pacto bellum tutò capeſſam, ipſe extra teli iactum conſtitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; hiſtoriam ſcribentem circumſtãt, abſtinebo meipſum. Admonitionem autem quandam paruam, & præceptiones haſce modicas ſcribentibus ſubminiſtrabo, ut exædificationi ſaltem unà cum illis adſim, etiamſi ab inſcriptione abfuero, ſummo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione pleriq; opus eſſe ſibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum, ſed planè facillimum ac promptum, & cuiuſuis hominis eſſe exiſtimãt, hiſtoriam ſcribere, ſi quis modo exponere uerbis poſſit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum noſti & ipſe, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam ſit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi poſſunt, ſed ſi quid aliud uſquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, ſi quis, ut Thucidides ait, hiſtoriam quaſi perpetuam poſſeſſionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibuſdã etiam moleſtus uidebor, illis maximè, quibus iam opus ſuum abſolutum eſt, & hiſtoria in publicum emiſſa. Quòd ſi uero etiam laudata eſt ab ijs, qui tum audierunt eã, inſania profecto fuerit, ſperare illos immutaturos aliquid, aut tranſcripturos eſſe, eorũ, quæ iam ſemel ædita atq; autorata, & quaſi in regiam aulam relata ſunt. Sed tamen nõ abs re fuerit, etiã eos ipſos admonere hic, ut ſi quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum cõtra Bactrianos, neq; enim aduerſum nos puto quiſquam aliquid mouere ſuſti-

Adaptatio exempli.

Occaſio conſilij.

Propoſitio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit,cunctis iam perdomitis & ſub iugum miſſis, melius ac rectius cõponere tamen poſſint,adhibita hac quaſi quadam regula,ſi modo recta eadem ipſis ui debitur:ſin minus,ipſi quidem tamen eodem cubitu,quemadmodũ & nũc,metiantur negocium, medicus autem non admodũ ægre feret,ſi omnes Abderitæ iſti,uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt,alia enim eligere ac ſequi docet,alia uero uitare.Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei,qui hiſtoriam ſcribet,& à quibus integrum ac purum maximè præbere ſe debeat.Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia,& eò quo tendit,ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit,quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe,& componendæ ſint,quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum,& quæ curſu præteruehi ſatius ſit,quomodo exponenda eadẽ,& coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea commemorabimus,quæ malè ſcribentes,aut componẽtes ſequi ſolent. Quæ igitur communia ſcriptorum uicia ſunt,in uerbis,in ſonoritate,in ſententia,& cæteris malè & inſcitè compoſitis,longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam communia,ut dixi,omnium ſermonũ uicia ſunt,quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidã peccãt, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris.Sed non intempeſtiuum fuerit, interea etiã, exempli cauſſa,quædam eiuſmodi,repetere & commemorare, quæ iam ita cõpoſita atq; ædita habẽtur. Ac primum quidem illud,quantum peccent,conſideremus. Nam plerique ipſorum,neglecto eo,ut rem ipſam,perinde ut geſta eſt,exponant,in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint,hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte,diſtincta. Et muſicorum illud,δι᾽ ἑς δι᾽ ὅλων,hoc eſt,bis per omnes chordas:quod dici ſolet,inter ſe diſtant. Siquidem ille qui Encomium ſcribit,hoc unum ſpectat,ut quibuſcunq; modis poſſit,eũ quẽ laudandum ſuſcepit,extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendacium fortè id cõſequatur, quò tendit,parũ id curat. At contrà hiſtoria,nihil falſum inferi ſibi,ne pauxillum quidem permittit,non magis,q; arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocat,quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdẽ uidentur,q; & poëtice quidẽ & poëmata,aliud promittunt,aliud hiſtoriæ regulas q; diuerſas habẽt.Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt,unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino em̃ ſpiritu agitur,& à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos curru iungere uoluerit,ſiue alios ſuper aquam,aut in ſummas ariſtas, curſuros p illas attollet,nemo uetat,neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena alligata,in ſublime attraxerit pariter terram & mare,quicq; exeo ſibi metuũt,ne uidelicet dirupta illa,conterant̃ ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet,fratri ipſius Neptuno,& quod ad balteum, Marti:& omnino compoſitum quendam ex omnibus diis oportet eſſe,filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim ſufficit Iupiter, neq; Neptunus,neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulatiõem recipiat,quid aliud,quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas,abſq; uerſibus,& ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc,imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit,ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ propria

Diuiſio.

Quæ uicia fugiẽda ſunt hiſtoriam ſcribẽti.

Propriũ, ſiue officium hiſtoriæ.

pria ſunt, ab iis quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamentia & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculū redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nō hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tēpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiātur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquādo legent. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, nō præſentibus ſcribantur, ut & paulò poſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tanquam quod & iucūdum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrent. Primū quidem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucūdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidori filiū, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidē, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, cōplures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrum, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignum fuerit, quòd neq; iucundū adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de iis, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legittima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbēt. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimū ſpectaculū eſt, ueſtitu cum corpore non cōueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœmināte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohęrētem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme id ipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

Reſpōdet eorū obiectioni q duplicē hiſtoriæ finem faciunt.

I. A remotione

II. Ab ipſius laudis effectu.

III. à perſona eorū q laudantur.

ipſas pleriq; faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eō uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddant. Neq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, neq; adulationem tegunt, ſed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neq; illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciētes, & maximè ſi uiri-
Probat. exemplo Alexādri li ac generoſo animo præditi ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſo rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem effecturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neq; ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemēter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarū uanitas & confutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdū ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales pleriq; ſcriptorum hodie ſunt, qui & propriū & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus pleriq; neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè memini me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouē in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes.
Subiicit exempla uiciorum Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Videsne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarū: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorē potius quàm Therſitē interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui cōſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcēdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Procœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturū atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Vologeſus,

gesus, bellum mouere cœpit, ob talem causſam. Atq; hic quidem in hunc modum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam, & ad archetypum ſeu primum exemplar, admodum bene comparatus, etiam principium perinde, ut ille, ſuo proprio nomine appoſito, fecit, feſtiuiſſimum illud quidem omniũ principiorum, & atticum animum planè ſpirans. Vide enim, Creperius inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthorum ac Romanorum, quo pacto illud inter ſe geſſerunt, ſtatim ab eo exorſus, quando illud primum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera amplius dicam? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illũ oratorem ſe ipſum exhibendo, aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit, quia partes Romanorũ ſequi noluerant, à Thucidide mutuatus omnia prorſus, excepto ſolo Pelaſgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus illis peſte laborabant. Cętera uero etiam ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſanè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe, abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucididi cõtentanea atque ſimilia dicere, ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpiam. ut, μικρὰ κἀκεῖνα, hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id eſt, ut etiam ipſe dixeris. &, οὐ δι' αὐτὸ τοῦτο δέ, id eſt, non ob eam cauſſam, per louem. &, καίτοι ἐκεῖνά γε ὀλίγου δεῖν παρέλιπον. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ. Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſdem nominibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut illi, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas, & quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perinde ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.

III. Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nudum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles aliquis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſingulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quod priuatus hic modeſtior certè fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſtè apparuerit, alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quod ita Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna, in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hiſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus.

Ac per louem, etiam Procœmium plus quàm frigidum fecerat, ita colligens, Familiare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius Apollinis filius foret, Apollo aũt Muſarum dux, & omnis eruditionis princeps. Deindeq; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quóue animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt, ἰατρείην, hoc eſt, medicam artem, & experientiam, & quæcunq;, & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & δυσίην, & νόσον & πόλιν, & ἰσίην, & νοῦσον dicens, cætera autem cum multitudine conſueta atq; eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri meminiſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam autem dicam, & ſcripta paulò antè Corinthi ædita, omni ſpe potiora. A principio enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonem omnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q ſoli uidelicet ſapienti cõueniret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulũ, ſequebatur alius ſyllogiſmus, deinde itẽ alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordium iſtud adulatorium uidelicet uſq; ad ſatietatẽ, & encomia iſta moleſta ac ualde ſcurrilia, ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria, & cõtracta ſeu cõdẽſata etiã illa,

IIII.

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Ve
„ nio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo poſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
„ lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
VI. id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, ce-
lebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã me
lior paulo illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & draconés inter ſe implicati, & capillorum more dependentes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ô Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrũ effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, & lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quam non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernendo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertuntur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro ijs pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum cõtinetur, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, faucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribere. Vt Cronõ quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis riducula. Præterea idem hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem plerich ſufficiunt. Niſi ſi quis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrò eos, qui & poëticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιζε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐβρόντησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclaræ huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περιεσπάραγμένη, hoc eſt, circuncirca perſonabat, & ὄτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa ἠχοῦς, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμεμήριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimũ muros inuaderet. Deinde aũt inter hęc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa in farta erant, in qbus uelut rimæ aut lacunæ cæterę obturarentur, qua le eſt illud: ἐπιστέλλει ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, hoc eſt, ſcripſit caſtrorũ præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχωροῦντα, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἄλλα λελουμένοι πρὸς ἀνθρώπους ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidẽ pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autẽ ſandalio ſubligatum habet. Atuero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortè uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplã & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultãt, *acclamare* ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, *ſed* ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus reſpondere, ut nõ aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibialia cõchis incruſtata, aut ex corio porcino facta. Vides enim per quam multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, uani alicuius ſeu pumilionis corpori imponant. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſq; procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterũ, ignorantes, quòd quædam procœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſq; latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunq; uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; non ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas manſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidam, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo conſulto, neq; uotum illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis *rebus* auditis, ut cum de Europo mentionem faceret, in hunc modum dixerit: *Europus*, inquiens, ſita quidem eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab *Euphrate* diſtans: deduxerunt aũt eam coloniam Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, *ſed & patriam* meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatam, *unà cum ipſa arce* & muris in Meſopotamiam tranſtulit, ita ut tota ambiretur *ac terminaretur* utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutem illius præterlabendo *radente*, & tantum non ipſos muros alluente. Ridiculum autẽ etiam foret, ſi tibi *nunc Philo*, apologiam aliquã contexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin *& illud* ual de ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandam excogitaſſe Tragicam, & quòd

In Anabaſi Xenophõtis

Hactenus de uicijs uerborũ et cõpoſitionis, ſequa in rebus peccantur.

I. Vicium, Mendacium.

Id eſt, duorũ dierũ itinere

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè enim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquàm igitur omnino decretum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, uno quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neque lanceam repperit, quo moreretur, dummodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Postea autem, quoniam Thucidides funebrem orationem quandam habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerũt, ipse quoq; Seuériano talem habendam esse censuit. Omnibus enim ipsis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atq; contentio est. Sepulto igitur Seuériano, magnificè, adducit ad tumulũ Afranium quendam Centurionem, æmulum Pericis, qui talia ac tanta rhetori co more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ risu effunderem, & maximè, quando rhetor iste Afranius, ad finẽ Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarũ, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranium decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atq; hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseq; Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminisset, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptore ipso & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios consimiles his, commemorare tibi, amice Philo, possem, uerùntamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id consiliu m, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat.

II. *Vicium, præcipio necessariarũ & tractatio non necessariarum.*

Sunt enim quidam, qui, quæ rerum gestarum maximæ, & memoria dignissimę sunt, præter mittant, aut quasi in transcursu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriosè immorando uerbis exponunt, nõ aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinem ac formam, quæ tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea nesciunt, quicquam narret, sed subsellij rectitudinem, & expolitionem, & crepidinis cõcinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidem audiui quendam, qui pugnã eam quæ ad Europum cõmissa fuit, ne totis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aquæ consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationem, quo uidelicet pacto Mauritanus quidã eques, Mausacas nomine, præ siti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, & quod principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quod ex amicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam & illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectũ fuisse, cum ipsius frater in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longę, & narrationes, quo pacto ipse in Maurusia uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cesareæ. Atq; ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usq; in profundam ueſperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis iam apparatis. Quæ, nisi ille tam diligenter historiæ tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissemus, & damnũ hoc Romanis intolerabile fuisset, si Mausacas

facas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contra Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde meritò dixerit quiſpiam, talis ſcriptores, roſam quidem ipſam nõ uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicem enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorum eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingentes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſuprà Iberiam. Hos aũt antea quidem ex haſtis ſiue longuriis ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem iis qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubiit, & uulneratus eſt circa ſurã, à Cranio uidelicet iter faciens ad Lernam. Atq; hæc Corinthiis audientibus recitabat, ſatis ſcientibus illis quidem, q; ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidem norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἐπικέρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam cõpoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin longiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cõmendarat. & Vologeſi capti uitatem uidelicet, & Oſroæ cædem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullũ deſideratum à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatem idẽ iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæam à uictoria conueniat nominari, an uero Homonęam, an etiã Irenæam: Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea & deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hæ ſunt, ſed & proœmium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cum Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuiũ traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu-

Aliud exemplum.

Aliud exemplum ciuſdẽ uicij.

furidæ,aut ex Oxydracis,ad nos scribet. Huiuscemodi multa, præ inscitia & imperitia nugantur,ea quæ usu dignissima sunt,neq; uidentes,neq; etiam si uideant,pro dignitate exponere scientes.Excogitantes autẽ & effingentes,quicquid temerè in linguam,ut aiunt,uenerit. Etiam numero librorum præterea superbientes,& maximè inscriptionibus. Nam rursum & hæ omnino ridiculæ sunt,ut istius,nescio cuius, Parthicarũ uictoriarũ libri tot,uel tot.& rursum: Parthidos primus,secundus &c.ut Atthidos scilicet.Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiusdam Sagalassensis Parthonicica. Non quòd prorisu habeam,& illudam historijs adeo præclaris,sed utilitatis caussa hæc cõmemoro,quòd quisquis hæc atq; huiusmodi alia euitarit,is bonam partẽ historiæ rectæ scribendæ consecutus iam sit,imò pauca adeo illi etiam desunt,si modo uerum illud est,quod Dialectica tradit,quòd eorum, inter quæ medium nullum est,altero eleuato,alterum contrà deprimitur. At uero area ipsa,dixerit quispiam ,purgata probè iam est, ac spinarum, quicquid fuit,& rubi excisi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata sunt,& si quid asperum antea fuit,id totum sublatum & complanatum est,quare tempus iam est, ut ædificium aliquod superstruas,etiam ipse,quo ostendas,non modo aliorum euertendis, generosum esse te, uerum etiam per te ipsum excogitando atque inueniendo tale aliquid præstare posse, quod & dexteritatem quandam præ se ferat , & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur,eum qui optimè conscribere Historiam uolet,duo hæc præcipua domo secum & de suo afferre debere: Prudentiam quandam siue intellectum ciuilem , & potestatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam est. Dicendi autem potestas,multa exercitatione, assiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem sunt, neq; me consultore opus habent. Neq; enim prudentem siue intelligentẽ & acutum reddere eum,qui non natura talis fuerit , libellus hic meus promittit,quoniã magni sanè æstimandus,imò omnibus anteferendus foret, si transformare,& quasi nouo quodam ornatu induere, huiuscemodi, ille posset,puta uel ex plumbo,aurum reddere,uel ex stanno argentum, uel ex Conone, Titorum,uel ex Leotrophide,Milonem efficere. Verum artis & consilij utilitas ea est , non ut ea suppeditent, quæ antè adsunt,sed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant.Quo pacto nimirum & Iccus,& Herodizes,& Theon , & si quis alius artis palęstricæ magister,atque exercitor fuerit,pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (si modo hic est ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit , & non potius Antiochus Seleuci filius , Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thasio illo, aut Polydamante Scotussæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem suppeditarent,sed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palestræ exercitationem suscipiendam idoneam atque habilem,per artem multò meliorem redderent. Quam ob rem absit & nobis hæc inuidia promissionis,ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inuenisse dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere historicum nos uelle dicimus, sed ei,qui natura intellectu bono præditus , & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit,uiam quandam ostendere rectam (si modo talis ulla appareat) qua utendo,citius atque aptius ad finem & scopum usque quo tendit, peruenire possit. Non enim neque illud dixeris,eum, qui intelligentia præditus fuerit,arte ac doctrina earum rerum,quas ignorat , opus non habere. Nam si absque doctrina & institutione,cythara ludere posset,etiam tibia canere,ac cætera omnia sciret.Nuncautem,nisi doctus ab aliquo,nihil quicquam eorum manu facilè attingit,at demonstrante aliquo uiam ac rationẽ,& discit facillimè, & rectè idem administrat per se ipsum.Proinde nobis quoq; nunc talis discipulus

tradatur

Vulgo sic.Posito contrariorũ altero, tollitur alterum.

II. Pars. *Quæ scribenti historiã potißimum spectanda sint.*

Titormus Atolus qdã fuit,corpore pcero, et robustate incredibili,q et Milonẽ uiribus superauit. uide Cœliũ lib,11. cap.70. Leotrophides uerocorpore tenui ac macilẽto fuit,unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circunducere equitem, sit, scias. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facilè credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam si milis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicio sum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Athenienſium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, ne quid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucydidi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Deniq; & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uide licet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucydides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemq; pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

1. Præceptũ de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucydides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cõmẽdantur, à loco Persidis Nisæo uocati. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ô Thne ſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim nõ paruo illectamento uidelicet iſto, quiſq; ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnum exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicitiæ quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facilè patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucydides igitur, bene admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedatior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neq; obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëticè communicet, eiuſq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublimè elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata. cæterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore cõcitata. Periculum enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatoriã artes uidelicet.

II.
Quæ in uerbis & cõpoſitione ſpectari debent.

Illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, cursu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadã utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plerique ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac labori oſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebuntur, & quos putaueris minimũ uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, deliniet q; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorũ ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nunc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter cõtempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie nõ ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiã fuerit, qui de nauí proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatem uſq;, neue ineptè, neue etiã iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quando ocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autẽ curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaſcunq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectãdas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatũ nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliã materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer-

Hippotyphiã Græci pro ingenti faſtu & animi gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ἵππος in cõpoſitione auget, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe Pyli acciderũt. de quibus Thucydides libro 4

mè igitur & hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac recte com
ponat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea
ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; in
de ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac
IIII. ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita
De proœmijs hiſtoricis & cæteris partibus. ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; proœmio interim exordiri licebit, quan
do uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam,
& quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu taci
tè etiam tunc proœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de
quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè proœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtẽderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus deniq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi proœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucydides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, & memorabile maximè, & maius, cẽq; omnia ea quæ antea geſta fuiſſet. Magnum autem proœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum. Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur.

Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum
dicendarum, & hanc ſupeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quàm
ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidẽ, quæ parua ſunt,
& minus neceſſaria, exponas autẽ & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò
uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones,
& pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora
V. ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in de-
De modo adhibendo. ſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modice adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquam enim poëta eſt, prætercurrit tamẽ Tãtalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucydides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterũ recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut obſidionis

ſidionis ſpeciem, quæ neceſſaria, atq; utilis ſit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracuſanum portum deſcribit. Nam cum peſtem illam narratione Lib. 2.
proſequitur, atque etiam longior eſſe uidetur: tum ipſas res conſidera, cognoſces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res geſtę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ ſint. Quòd ſi quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum eſt ut maximè perſonę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planiſſimè etiam hæc. Niſi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & oſtentare uerborum & oratiõis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehenſiones, omnino parcæ, & circumſpectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonſtratione quadam, & breues, & non intempeſtiuæ texendæ ſunt. Nam extra iudicium ac forum illi ſunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandẽ cum Theopompo culpã incurres, qui inuidioſe nimis accuſat plurimos, & eam rem in ſtudium & exercitationem quandam uertit, ut accuſare magis, quàm hiſtoriæ tradere, res geſtas uideatur. Iam uero & fabula, ſi qua fortè incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, ſed in medio relinquẽda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi ſint. Tibi uero, extra periculum ſit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuerſum autem, illud memineris (ſæpius autem idem dico) & non ad præſens ſolum tempus reſpiciens, ſcribas, ut ij qui nunc ſunt, te laudent, & honoribus afficiant, ſed in omne ætatum intentus illis potius, qui in poſterum uicturi ſunt, hiſtoriam componas, atq; ab illis mercedẽ ſcriptionis depoſcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; ſeruile, ſed ueritatem in omnibus ſecutus. Atque hoc ſi quis modeſtè ſapiat, ante omnes præſentium ſpes merito ponat, breues adeo ac momentaneas exiſtentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiuſmodi fecerit? Cum enim extruxiſſet illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incenſæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum uſque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculoſum, & unde non facilè redire atque effugere licet, ſi quis intra anguſtias ac ſepta illius delatus fuerit. Hoc igitur opus poſtquam exædificaſſet, intus quidem in ſaxis, ſuum ipſius nomen inſcripſit, ſupernè autem calce illita, atque ita priore inſcriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, ſuper inſcripſit, ratus id, quod & euenit poſtea, paruo admodum tempore futurum eſſe, ut literæ iſtæ foris inſcriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euaneſcerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Soſtratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs ſeruatoribus, pro ſalute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam ſuam, quæ modica ac breuis erat, reſpiciebat, ſed ad hoc præſens, & in perpetuum, donec turris ea ſuperſtes futura eſt, atq; illius manebit. Oportet igitur & hiſtoriam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram ſpem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præſentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amuſſis hiſtoriæ iuſtæ. Qua quidem ſi qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis ſcripta ſunt: ſin minus, uolutatum eſt in Cramio dolium.

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Parætoniũ locus paulò ſuprà Alexandriã uerſus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI.

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplũ eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarũ, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, propone ret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autẽ in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasiõe, quóue cõsilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, nõ modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationẽ, uerumetiã, quod magnam exercitationis uim habere arbitrãtur, nonnũquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinent, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructũ caperent, si talium rerũ lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferent, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter cõfinguntur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendaciũ, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadẽ ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuentor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorantes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonum ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ reum nouarũ studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicẽdis (nihil enim memoratu dignũ, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mendacium me transtuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mẽtior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meritò effugere existimaui, quoniam nihil me uerè narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autem peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſuppellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundè nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nos ipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iam ſole, repente conſpicimus non longè Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis quidē ſtatuimus triginta cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quę in Inſula erant exploratum. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluā, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptam, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eò uſq; Herculē & Bacchū deueniſſe. Erant aūt & propè ueſtigia duo in ſaxo, unū quidem inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longè aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initium inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontē quidem nullum, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earū autē cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & geſtu uino ſimiles. Nos igitur cum cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Denicq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc & flumen tranſcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nā truncus inferior, qui à terra ſurgebat, ferax erat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborem uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, & dextras protendebant, quædā quidem Lyda, quædam Indica, plurimæ Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerum qui oſculum ſuſcepe rat, illico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi nō ſinebant, ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehementer nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis non amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis complexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iſs qui ibi remanſerant cum alia, tum & derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inque uicino littore nocte dem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuans, ad ter mille ferè stadia nõ iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, & sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebant & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circumuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturam capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrà à nobis luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multò iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Lucíferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porro Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

Endymion.

Phaëthon.

scutis

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduentare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neque eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quædam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt autem ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidem cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumque auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modum, araneæ apud illos multæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Lucifertij diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aëroculices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidentes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & comminus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant, Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Quis uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquam uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre ualuit inſtantes Equiuultures, nosq; inſequebamur eædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq; maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſasq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Iliados π. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aëre ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus,

Nube-

Nubecentauros aduentare,& irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat.Iiq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti.Magnitudo quidem hominum quanta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario,qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos senserc,ad Phaëtõtem quidem miserunt ut iterum rediret,ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem,ob eam quam hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atque ex illius auibus conficiunt plurimas.Deiecerunt autem & trophæa,ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt,mecq; ceperunt,& è comitibus duos. Iam autem & Phaëton aderat,& sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur,araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis.Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret.Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret.qua in re pressus Endymion, mittens orauit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari.Promisit autem & tributa persoluere,seq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum:insuper & obsides offerebat.Phaëthon uero congregato bis concilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas.armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia,obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisq; qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina,eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides,& Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est.confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos,& Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem,nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus,se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat.Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haud quaquam parui,sed petebã dimitti in mare. Quiut persuaderi nõ posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciunt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco,eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre,sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus,tandem suo tempore præcidentes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo:Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt.Inde autem exoritur arbor carnea maxima,ut phallus. Ramos quidem habet & frondes,fructus uero cubitales glandes. Vbi autem eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appositi-tia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus misceantur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus euanescit in aërē. Cibus est omnibus unus: structo etenim igne, ranas assant super brunas. Multæ apud illos sunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem assatis circunfusi uelut ad mensam lambunt euaporatum ex illis fumum, ac uescuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aër expressus in calicem, liquorem ex se ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; per fossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obscœnam præstant, uerum poplitibus supra suram. nam illic perfossi sunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & sine comâ, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas, comati contra formosi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed uno digiti sunt omnes. In speciem caudę brassica natibus cuiusq; illorum innascitur prolixa, semper germinans, quæ & resupino cadente nō frangitur. Emungunt & melamarissimum, qui si quando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinūt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguentum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini sunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uentus inciderit, uites illas quati, fractis q; uuis grādinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neq; in illo intestinum ullū, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis obsitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum sunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non ausim scribere, ne forte me quis mentiri putet ob sermonis absuditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos ex emptos seruet eos apud se donec illis ad usum egeat, quos cum reposuit, cernit. Et multi cum forte proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim solum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conspicatus sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero speculum intueris, omnes quidem urbes, omnes q; gentes uides, non secus ac si omnibus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortè quis non credet hæc ita se habere, cum eò perueniet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineam q; panopliam, quæ omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuultures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias præterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad læuam quidem solem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim descendimus. & quidem socijs id summè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaëthonti militabant, speculati nos longè, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quumq; socios esse

didiciſſent,abiere,iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die,circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades,ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendentes autem neminem quidē inuenimus,lucernas uero multas decurrentes,& in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas,& ut ita dicam,egenas,ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis,& lychneones ſeorſum unicuique erant,& hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant,ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare,nec noſtrum uel unus apud illos cœnare,aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium autē illis in media ciuitate extructum eſt,ubi per totam noctem earū ſedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret,condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant,ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtram agnoui,& allocutus rogabam,quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus. neque in eam deſcendimus,non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum,hominis quidem ſapientis & ueri,ac in his quæ ſcripſit fruſtra non crediti. Tertia autem ab illa die,& oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram autem nuſquam,præter aërias illas,quæ iam ipſæ quidem igneæ & micantes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiē molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus,& omnibus prandium ex ijs quæ ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius,malorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem,repente beluas uidemus, & cete cum multa alia,tum omnium maximum, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. aduenie bat autem hians,& mare procul turbans,ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores,acutos omnes,ut pali,ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet,unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere,ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;,& ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant,ut conijcio,ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat,& arbores omnigenæ,oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros,& alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cū eremitæ eſſem comites, nauem fulcimus,ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem,& accendentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; ad huc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas. nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partē.

Ariſtophanes in Auibus.

Poſt-

Postquam autem mansione iam assueti eramus, accipiens è comitibus septem, deambulabam per syluam, cuncta lustrare ac explorare uolens. Nec dum quinque stadijs totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ testabatur inscriptio, ac paulò post & sepulchra multa, & columnas desuper, iuxtaq; fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam coniiciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulè ac diligenter sulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo simul ac territi consistimus: illi uero idem & nobiscum merito passi, sine uoce stetere. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ô pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum naui nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq; nos in hac belua inclusos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq; acceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq; infudisset, postquã saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum *nauigationem* in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, usq; ad id quod à ceto absorpti fuerimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiã, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quam forte in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipsa cũ naui ac comitibus absorpti, cæteris morientibus, duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno erexi mus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est sylua, & sanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq; non minus optima quàm frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus è frondibus, ignemq; succendimus copiosum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad belux branchias sollicitatos, ubi abluimur, si quando cupimus. Etenim stagnum falsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quod uis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse compegi. Annos autem à ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, feriq; & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidem inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem, & extremam syluæ partem, *Tarichanes* inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bella uix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextram est latus, Tritonomendites, tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero belux. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thyocephali, mutua inter se amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Pagurdæ ac Psittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad *belux* uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & à mari stagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Psittopodibus, ostrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſerè, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgentes à tergo cędibant illos, nos uero & ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiuſq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cęſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, è noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequenti uero die aderant & alij, quę facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præcone miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per cetibranchias deſiliere in mare. Igitur pro uinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cætero abſque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinq; Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tanquam remis. Pone autem ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabant, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galearū uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quo gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigiū incitantes,

ac

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliq; connexæ certabant fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebant etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorũ greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quòd sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerunt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem tropheum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramẽ tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem non sensit. Porrò octaua ac nona intellexim us illum ægrotare, quum hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim cõprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderentur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud tropheum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Boria frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, non modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecentos, ut descendentes super glaciem curreremus. Quum autem

uctus præstaret, neq; amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterumq; omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq; syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Post paulum in pelagus deuenimus,
Momus. non aqueum, sed lacteum, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autem Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedẽtes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq;, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum autem erat in media insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igitur in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac autem ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis autem in Insula diebus quinq;, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari ab undis, ac aura quadam impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autẽ cum uideremus eos nõ demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant autem se in Phello patriam suam properare. Comitabantur autem aliquousq; nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem comprecati. Post paululum uero & Insulæ multæ apparuere. Propè quidem à læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accẽdebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædam nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus à felice Arabia spirare dicit. nam qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, bonicq; aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope aduenieramus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, pratacq; & syluas, & canoras aues, partim quidem per littora canẽtes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circunfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluam mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebatur uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in conuiuio reddi posset, cum quidam fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferabamur in portum, egressiq; nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulã, regnareq; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandi quarto loco. Erat aũt prima causa de Aiace Telamonio, an

illi

illiin heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quod furijs actus, seipsum necasset. Deniq; multò prius habito sermõe uisum est Rhadamãtho, hausto elleboro, ac demum resipiscentem, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant autẽ ei cum alij multi, tum & Athenienſis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquam moreremur. Nunc uero prescripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua rosa tepidus in peluibus seruatur. Vtũtur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circũdata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Deniq; hic haud quaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper em̃ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac malos, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructũ. pro frumento uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verum & hi minores sunt: flumina lactis septẽ, & uini octo. Conuiuiũ autem celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimũ, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbẽtibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi autẽ quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minous mensis.

Elysius campus.

sertis

ſertis uero luſciniæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore legentes, cum cantu eos ſuperuolant, aſperguntq;. Porrò ungũtur ad hunc modum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, ſupraq; conuiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut rorem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uerſus, qui & ipſe adeſt, et cum illis cõuiuatur, ſupra Vlyſſem diſcumbens. Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus, præſunt uero illis & cõcinunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Steſichorus. Nam & hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Poſtquam & illæ canere cœperint, iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent, fontes duo ſunt circa conuiuium, unus quidem riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris, quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem ſemideos, & qui ſub Ilio militauere, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharſim, & Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, nec non & Lacedæmonium Lycurgum, & Phocionem, & Tellum Athenienſes, & præter Periandrum ſapientes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus. Hylas, aliiq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum, & ſæpenumero comminatum, ſi pergeret ineptire, ſe illũ ex inſula eiecturum, aut niſi omiſſa ſimulatione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, ſed conditam à ſe ciuitatem habitare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Ariſtippus & Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares eſſent & læti, compotoresq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus, quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem, & ſubinde ſurgeret ac temulentus ſaltaret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illi non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quarto ſe elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidem uenire, cõtinere ſe tamen, & adhuc conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit, nec ne. Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudiciũ haud dubiè metuerunt, utpote qui forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat, ut eos qui illuc præceſſerãt ſubſequerẽtur, uerum præ pigritia defeciſſe, neq; potuiſſe aſſequi, ſed è medio itinere redijſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & poſt illum Theſeũ in primis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiſcentur fœminis ſimul & maribus palàm, & ſpectantibus omnibus, idq; haud quaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat, ſe innocenter cũ iuuenibus uerſari, & quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narciſſus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, neque quiſquam uicino inuidet, ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus ſe exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat. & cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maxmè apud nos ad hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Babylonium eſſe aiebat: ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem uocatum

ſum fuiſſe, poſtea uero cum apud Græcos obſidis officio functus eſſet, priſtinã appellationem mutaſſe. Rogabam præterea, num & ĩj uerſus, qui uulgo reijciuntur, ab ſe conſcripti eſſent, nec ne. Ille autem omnes ſuos eſſe aſſeuerabat. Ibi ego Zenodoti & Ariſtarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui non damnare. Vbi autem hæc abundè diſſeruit, iterum rogabam, quam obrem ab iracundiæ poëmatis ſui initium ſumpſerit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil ſtudio agenti. Tum & illud ſcire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odyſſeam Iliade priorem ſcripſiſſet. Ille uero negabat. Nam quòd cęcus nõ eſſet, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum percontari. Quin idem aliàs ſæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq́, ipſe contrà promptè ad omnia reſpondebat, maximè uero poſt cauſſam quam uicit. Nam illũ calumnię Therſites accuſauerat, quòd ſe in poëſi conuicijs agitaſſet. Vicit autem Homerus, cauſſam agente Vlyſſe. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius ſepties mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animę errores conſummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uiſum eſt, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus eſſet. Empedocles uero, nam & ipſe uenit ſemielixus, & toto corpore excoctus, non receptus eſt, quanquam id multis precibus poſtularet. Procedente autem tempore inſtabat certamen, quod apud illos Thanatuſia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theſeus uero ſeptimum. Porrò quid in totum actum ſit, longũ eſſet commemorare: uerum ſummam, ac capita rerum perſtringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule ſtabat, & pro corona cum Vlyſſe decertabat. *Thanatuſia.*

Pugilum æqualis fuit pugna, Arĩj Aegyptĩj, qui Corinthi ſepultus eſt, & Epĩj, *qui ſibi* mutuo congreſſi erant. Nam apud eos Pancratĩj nullum præmiũ proponitur. Porrò quis curſu uicerit, non ſatis memini. Expoëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Heſiodus. Præmia autẽ omnibus erat corona expauonum pennis contexta. At iam abſoluto certamine nunciatum eſt, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & ſuperata cuſtodia, in Inſulam irrumpere. Eorum duces eſſe Phalaridem Agrigentinũ, & Buſyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, ſtatuit heroës in aciẽ ſuper littus. Ducebat autem exercitum Theſeus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad ſe reuerſus. Commixti ergo inter ſe pugnabant, uicerunt́q; heroës, Achille uel in primis rem ſtrennuè gerente. Fortiter ſe geſſit & Socrates in dextro cornu conſtitutus, multoq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hoſtibus haud quaquam fugit, ſed uultu intrepido cõſtitit. quamobrem præmio donatus eſt, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs differebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehenſos igitur & colligatos eos, qui victi fuerant, remiſerunt multo grauius puniendos. Eam autem pugnam ſcripſit & Homerus, & mihi abeunti libellos dedit ad noſtros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis poſtea amiſi. Erat poëmatis initium ferè in hunc modum: Nunc mihi Muſa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxiſſent, quemadmodum illis mos eſt, ubi bello rem præclarè geſſerint, Epinicia celebrarunt, & feſtum ſolenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abſtinuit, & ieiunus procul deſidebat, abominatus fabarum eſum. Iam uero menſibus ſex exactis, ſeptimoq; ad medium deducto, res nouæ ac inſperatæ exortæ ſunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iam grandis & formoſus, Helenam multo iã tempore deperibat. Ipſa aũt cõtrà manifeſtè adoleſcentẽ ad inſaniã uſq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio ſub *inde alter alteri* annuebat & prębibebat, ſolicq; ex cæteris ſurgẽtes in ſylua deerrabant. Tandẽ prę amore & impatiẽtia conſiliũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã. *Necracademia.*

Illa

Illa uero hoc probabat, ut crederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phello, aut Thyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio cõiuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clàm alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset, protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescente die aiebant exploratores nauẽ procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinam, & ex integro & solido ligno constructã, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quippiam conscij fuissent, postquam ullũ fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi contra cõsolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continentem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cũ in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladione foderem, néue lupinis uescerer, néue puero supra decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, bene sperarem de reditu ad Insulam. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunũ esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorũ uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna berylli lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulã Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad Insulas appelleremus, nemo nobis manum iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos terrerimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat & aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

distillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ strepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã ascendimus talis erat. Tota in girum præceps est, & exusta, cautibus & saxis aspera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepsimus tamen per præcipitia, & per spinosam, & aculeis plenam semitam euasimus, transiuimusq; regionis tetram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & supplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati sumus. Siquidem uniuersum solũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero sanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immensus: fluebat autem uelut aqua, & instar maris agitabatur. Habebat etiamnum & pisces permultos, quorum aliquot turribus erant similes, nonnulli uero minusculi carbonibus igniti, quos Lychniscos uocabant. Aditus autem unus erat, & per quã angustus. Ianitor adstabat Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui supplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores singulorum uitas, & causas ob quas supplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam ementiti essent, neq; ueritatem literis mandassent. Inter quos erat Ctesias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo esse cœpi. nam nullius mendacij mihi conscius eram. Itaque ad nauem maturè reuersus, neq; enim tale spectaculum ferre amplius poteram, salutato Nauplio discessi. Neq; ita multum post apparebat non procul somniorum insula, obscura illa & uix uisu perspicua. Habebat autem & ipsa somnijs aliquid simile. cedebat enim accedentibus nobis & subterfugiebat, ac longius se subducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendissemus, & in portũ qui somnus dicitur, delati essemus, prope eburneas portas, ubi ædes est Gallinaceo sacra, sub obscuram uesperã descendimus, cumq; in portã progressi fuissemus, somnia multa, uariaq;, uidebamus. Verum de ipsa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conscripsit, solus autem Homerus eius meminit. non ita accuratè exacteq; descripsit. Circa hanc undique circumiacet sylua. Arbores autem sunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis uespertilionum sedet. Sola enim hæc auis in ea insula nascitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen est, uni quidem Negretus, alteri uero Pannichia. Ipsa autem ciuitatis mœnia alta sunt, uariaq;, iridis colore simillimi. Enimuero portæ sunt, non duæ, ut uoluit Homerus, sed quatuor. Nam duæ Molliciei campum respiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero testa constructa, per quas horrenda, & sæua, immitiaq; somnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas transiuimus, eburneæ. Ingressis autem ciuitatem ad dextram est templum Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ. cui iuxta portũ sacellũ dedicatum est. Ad sinistram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à se satrapis & prefectis constitutis, Taraxione Mataeogenis, & Pludocle Phantasionis filio. In medio autem foro fons est quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Impostura uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum est adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille somniorum histrio, hunc apud Somnum honorem sortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem est. Nam quidam procera erant & formosa, suauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, sordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monstrosa, alia uelut in pompam instructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiusmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, ſalutabantq́, uelut familiaria iam & domeſtica, qui cum nos excepiſſent, ac ſopiuiſſent, ſplendidè planè, ac eleganter tractauerũt, apparato magnifico alio diuerſorio, pollicita reges aut ſatrapas ex nobis ſe factura. Nonnulla & in ſuam quemq́ patriam abduxere, & domeſticos oſtendere, rurſusq́ eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commeſſantesq́ apud ea manſimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac cõſternati, ſaturi diſceſſimus. Inde poſt tertiam diem in Ogygiam delati deſcendimus. Hic ego primum reſignatis literis, quæ ſcripta erant legebam. Erant autem fere huiuſmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quòd ubi primum abs te diſceſſiſſem, rate inſtaurata, poſtq́ naufragium feciſſem, & uix à Leucothea in Phæacum regionem ſeruatus fuiſſem, à quibus domum remiſſus fui, me multos uxoris procos deprehendiſſe, qui rebus noſtris abuterentur ad uoluptates ſuas, quos cum omnes cõfeciſſem, tandem ipſe à Telogono, quem ex Circe ſuſceperam, è medio ſublatus ſum. Nunc autem in beatorum ſum inſula, uehementer dolens obrelictam, qua apud te uſus ſum, conſuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod ſi per occaſionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas ſignificabantur. de nobis præterea, ut hoſpitio excipe-remur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus deſcripſit, ipſamq́ lanificio dantem operam. Poſtq́ uero literas accepit, admiſitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hoſpitium inuitauit, ſplẽdideq́ excepit, interim de Vlyſſe multa ſciſcitata, & Penelope cuiuſmodi forma eſſet. Num ita caſta eſſet, quemadmodum de ea Vlyſſes iactauerat. Nos autem ea, quibus potiſſimum eam delectari cõiiciebamus, reſpondimus. Digreſſi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem ſoluimus uehementius uento inſurgente. Tandem poſt biduí tempeſtatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes ſunt hi, ferioq́, qui ex uicinis inſulis nauigantes infeſtant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, ſex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egeſta nauigant. ſiquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus inſtructis claſſibus oppugnabant, & è noſtris complures ſauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim cominus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarũ uidemus adnauigare Caryonautas. erant autem inter ſe hoſtes ut poſtea declauerunt. Nam ut eos adeſſe ſenſerunt, nobis neglectis in eos conuerſi, nauibus conflictabantur. At nos interea ſublato uelo, illisq́ pugnantibus inter ſe relictis, cepimus fugam. Manifeſto autem uidebantur ſuperiores futuri Caryonautæ, utpote qui numeroſiores eſſent. Nam illis claſſes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium ſecto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiuſq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab iis ſubducti fuimus, eos qui ſaucij fuerant, curauimus, & poſtea in armis ferè ſtetimus, ſemper inſidias quaſpiam ſubueriti, neq́ id quidem immeritò. Nondum enim occiderat ſol, cum ab Inſula quadam deſerta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus inſidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac ſtabiles ferebant Delphines, perinde ac equi ſubſultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adſtarent, hinc atq́ hinc diuiſi, nos aridis ſepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos ſagittaremus & iacularemur, non potuerunt ſubſiſtere, ſed magna parte eorum ſaucia, ad Inſulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq; oua nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem ſubmergeret. fuga enim ſe proripuit, ędita triſti quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti naui ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis ſtadijs à nido digreſſi ſumus, mira & inuſitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniſcus ſubitò alas emiſit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus eſſet, capillos produxit, & quod eſt omnium inuſitatiſſimum, ipſe malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructũ ędidit. Erant aũt eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdũ ſatis maturæ. Hæc poſtea q; uidimus, non iniuria turbati ſumus, deos precati, ut portentoſam uiſionem auerterent. Nondum aũt quingentis ſtadijs proceſſeramus, cum uideremus ſyluam magnã & frondoſam pinis & cupreſſis. Nos aũt arbitrabamur continentem eſſe, uerũ erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus cõ ſitus. Ipſæ tamen arbores immobiles ſtabant ac erectæ, ac ſi ſupernatarent. Cũ ergo acceſſiſſemus propius, & totam rem animaduertiſſemus, dubitabamus, quid nam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd denſæ ac contiguæ eſſent, neq; reuerti facilè uidebatur. Itaq; aſcendens in altiſſimam arborem, contemplabar quomodo ſe haberent quæ ſequerentur, atq; ſyluam uideo ſupra quinquaginta ſtadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum ſuccedere. Tum ibi uiſum eſt nobis nauem in arborũ frondes, erant enim denſæ, & ſi fieri poſſet, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conſcendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum ſuper ramis demiſiſſemus, explicatis uelis ue lut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uerſus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Iis qui ſyluoſum tentant per cœrula curſum. *Antimachus.*

Superata tamen aliquando ſylua ad aquã deuenimus, ubi demiſſa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuiſa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terrà terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facilè conſtitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos proſpicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè ſtadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuiſa ſtabat. Circũſpicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad ſuperficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati ſumus, ac multo labore præter ſpẽ traiecimus. Hinc nos ſuſcepit mare placidum ac mite, Inſulaq; non magna, ad quam facilis erat acceſſus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agreſtes, cornutiq;, cuiuſmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuiſſe. Deſcendentes igitur ibamus aquatum, & ſi uſquam fieri poſſet, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, niſi fortaſſe quòd mugitus creber non longè audiebatur. Arbitrati igitur boum eſſe gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox inſectati ſunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis inſtructi, neq; enim ſocios inultos negligere conſiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter ſe diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ perſequuti ſumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuerſi ſumus, captiuos nobiſcum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli ſuadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos ſeruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & triſti quodam mugitu, quem ædebant, uelut ſupplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi caſei, & ſicci piſces, & cepe cum ceruis quatuor, quorũ unicuiq; tres duntaxat eſſent pedes, duos quidem in parte poſteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tãtum diem commorati, receſſimus. Iam inde nobis piſces apparebant, & aues pręteruolabant, & eiuſmodi alia, quæ terræ uicinæ ſigna ſolent eſſe, occurrebant. Neq; uero multum poſt homines uidimus, qui nouo & inſolito more arte nautica uterentur. Ipſi enim ſimul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Reſupinati ſuper aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebant, & manibus pedem tenebant, ac incidẽte uento nauigabant. Poſt hos & alij ſuberibus inſidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes ſubera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerũt, ſed intrepidè et pacatè uehebãtur, nauis noſtræ figurã admirati, & undiq; circumſpectãtes. Sub ueſperam aũt appulimus ad Inſulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceſſerunt, & exceperunt, ſalutaruntq;, meretriciè admodum compta, ornataq;, ac formoſæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas ſecum trahentes. Inſulę quidem nomen erat Cabaluſa, ciuitatis uero Hydamardia. Suſceperunt itaq; nos mulieres, & ſecũ quẽq; ſingulæ abduxerunt, ac hoſpitem fecerunt. Ego uero cunctabundus ſubſtiti, nihil enim fauſti ominabar: circumſpiciens diligẽtius, uideo multorum hominum oſſa, & caluas paſſim iacere. Vt autem clamorem ſuſcitarem, & ſocios conuocarem, ac ad arma proſilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præſentibus malis euaderem. ac paulò poſt cum miniſtraret hoſpita, uidi non mulieris crura, ſed ungulas aſini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & ſi inuita, faſſa eſt tamen ſe mulieres eſſe marinas, quæ Onoſceleæ appellantur, ueſciq; peregrinis hoſpitibus. Vbi enim, inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hęc poſtquam audiſſem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum ſupra tectum aſcendi ipſe, & uociferabar, comites q; conuocabam. Qui ubi conueniſſent illis totam rem indicabam, & oſſa oſtendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uerſa eſt, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladiũ in aquam cõdidi, illaq; mox ſanguis effecta eſt. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc poſtquam illuxit dies cõſpecta terra, coniecimus eſſe eã, quæ noſtro orbi oppoſita eſt. Procidentes itaq; atq; precati, quid eſſet futurum diſpiciebamus. Quibuſdam aũt placebat aſcendere duntaxat, & rurſum redire: aliis uero illic relicta naui, ad terrę meditulliũ proficiſci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemens tempeſtas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quiſque poterat, ſecum correptis. Hæc autem & huiuſmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Inſulis, & in aëre, & quæ poſtea in ceto, & cum ab illo exiſſemus, quæ apud heroës & Somnia. Poſtremo quæ apud Bucephalos & Onoſceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, ſequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterũ genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potißimũ quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannũ occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordiũ attentione & docilitate cõparanda fermè cõsumitur, dum & summã petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatẽ exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspicione inuidiã parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnẽ causſam in filiũ tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filiũ ante patrem aggressus esse, deinde & modũ peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam confirmatio, in qua principio petitionẽ suam cõmendat amplificatione euentus & bonorũ, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione cõparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere cõprobatam, puta quòd non solũ is, qui sua manu & gladio tyrannũ occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiã qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locũ, quem Rhetores à summo ad imũ uocant, sine etiam cõmunem, tractat: in quo consiliũ siue uoluntas, conatus, actio, eaq; per cõparationem, aut affectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem prosefectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotypoſi quadã, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriã quandam in auribus auditorum relinquit.

VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterũ æuo florentẽ, & ad scelerũ successionem capessendã paratum, unicum tamẽ pro ambobus præmiũ petitum uenio, qui quidem unus omniũ quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necicq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrẽ indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ cõmisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè notuum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam cõmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quicq; stabilem peperierim libertatẽ, nullo relicto qui scelerum capessat successionem. Verum interim tantis rebus strennuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atqueeum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolẽtiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiam concitat.

Narratio, qua magnitudinẽ tyranni disexaggerat & oẽm eius cauſſam in filiũ transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum aliis quibuſdam ſæpenumero accidit, itidem & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porrò ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſupra q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſarat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendã agebat, pater filij cupiditatum ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentũ præſidiumq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi qua exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id aliis ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo poſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe ludices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidẽ meaq; dextera nequaquam eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

Conſiliũ & modus cædis.

dede-

dedecoraturus. Cartifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædium naueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, adhoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocētium manus effugit meas? haud quaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri turi, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus festis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calūniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorę sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū sceleſtum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnū hoc dumtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinā seruitutem oblitus sum eorę quæ ab illis dicuntur. Caussam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidē occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus uelere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra-

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

I. Argumētū à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionē probat à genere & caussa efficiente.

tionem ullamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluendum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidē imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladium in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum premij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidē & hic pro ſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutā ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nū quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cōmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, perignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tātum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porrò nō hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſe rē exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omnesq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an ad huc cædem ipſam à me requires? Quin etiam ſi cędem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Num ſum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitū inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor, ſed tantis rebus geſtis honore

A uoluntate.

II. Argumentū. A fine legis. à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

ſefraudabor? Quid enim ſi ſatellitem unum, atque adeo quid ſi Tyranni miniſtrum quempiam interemiſſem? Quid ſi ſeruum aliquem charum: an non hoc quoque magnum uiſum fuiſſet, conſcendiſſe, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipſum qui occiſus eſt, cuiuſmodi ſit, conſidera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad ſupplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; eſt maximum, hæres ac ſucceſſor omnium, quiq; in longum noſtras calamitates poſſet prorogare. Vin' hoc ſolum mihi confectum eſſe? Ipſum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium poſtulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de nicq; ipſum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non ſimpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatiſſimum illi, uidelicet tantorum facinorum ſibi conſcio, ſed poſteaquam illum prius multo dolore excarnificaſſem, tum quo nihil habebat charius, miſerabiliter proſtratum coram oculis oſtendens: puta filium in ipſo æui flore, tametſi ſceleſtum quidē illum, attamē & ætate uigentem, & patri ſimilē, ſanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum ſunt parentū uulnera, ij gladij uerorū tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis ſceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere ſibi, neq; huiuſmodi ullum ſpectare ſpectaculum, profecto nihil habet tyranni coſupplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium ſit proſequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis ſibi in uita morandum eſſe fuerit ducturus. Atqui haud ſcio, an omnes patres hunc ad modum affecti ſint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idq; meritò, quippe qui conſpiceret illū unicū eſſe qui curaret ſeruaretq; tyrannidem, quiq; ſolus pro patre pericula ſuſciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; ſi non ob charitatem, certè ob rerum deſperationem ſciebam illum protinus exiturum è uita: perpenſurum enim, iam nihil eſſe quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius miniſtrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumſiſterent, forma, dolor, deſperatio, formido, quiq; in poſterum imminebant metus: his aduerſus illum auxilijs ſum uſus, atq; ad id extremum illum cōſilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui ſatis magnus eſſet patri. Poſtremo quod eſt omnium acerbiſſimum, ipſe ſibi necē conſciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miſerrimum, multoq; atrocius, quàm ſi per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoſcit? Num cuius alterius hoc geſtamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo eſt uſus? Quis eum ad illum miſit? O enſis particeps, ſucceſſorq; meorum egregiè factorum, poſt tanta pericula, poſt tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam ſi huius tantum nomine præmium à uobis poſtularem: ſic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermē ſe deprehendiſſet, meus hic illi gladius inſeruiuit, & ad conſequendā libertatem auxilio fuit uniuerſis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicaſſetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retuliſſetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti ſunt, ſcripſiſſetis? Nónne gladium inter ſacra monumenta conſecraſſetis? Non illum ſecundum Deos ueneraremini? Nunc mihi cōſiderate, quæ ueriſimile eſt feciſſe Tyrannum, quæ dixiſſe, priuſquam ſibi mortem conſciſceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conſpicuæ magis, magisque ſint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè diſcruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cōparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata affectibus.

Conformatio

Hypotypoſis & pathopeia ſtrictim.

qui genuerat, quoq; primo statim cõspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum demesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquẽs actori caduer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus, nisi fortè me tanquã senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortẽ, redditq; mihi cædem lõgiorem. Atq; hæc locutus ensem quærebat. Nã ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidẽ deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurũ relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior inte incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem, sed tanquã tyrannus duntaxat, sed quicrederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis, & commemoratione meriti sui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

Eiusdẽ generis hæc cũ superiore, eiusdemq; status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandũ tanquam tyrannicidæ, ei qui filiũ tyranni interfecerat: ita hic negatur eũ satisfecisse legi, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannũ, sed filiũ tyranni occidisset. Exordio benevolentiam captat, à persona Iudicũ, deinde calumniæ aduersarij, quam in suspitiõem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyrannidi faueret, quia illi præmiũ dandũ negabat, respondet per absolutionem primum, deinde per insinuationem ex locis cõiecturalibus, eleuata interim illius persona, atq; ipso uicißim in suspitionẽ, ex modo actionis uocato. Post exordiũ Propositio sequitur cũ attentione, & admonitione Iudicis, quorsum in hac causſa maximè spectare debeat, atq; inde ad confutationẽ uenitur. In qua primũ refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumẽto ab imo ad summum tractarat, puta Volũtas, Conatus et Effectus. Ac uolũtati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ nõ quid quisq; uolucrit, sed quid effecerit, spectet, neq; cogitatiões, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis, ostẽdens in nullo pacto, aut cõtractu, aut certamine, aut alijs deniq; id genus rebus satis esse, conarialiquid et cœpisse, sed præstare

ſari oportere. Effectum conditiones ſequi, non conatum. Et quòd alter etiã conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorũ & pœnarum. In maleficijs interim etiã uoluntatẽ puniri, in beneficijs aũt nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Poſtremo & patriæ gratis inſeruire ac officiũ præſtare ciues debere. & illum ſatis mercedis pro conatu ſuo retuliſſe, laudem & gloriam. Effectum aũt refellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factũ eſſe, Deinde etiam incertum fuiſſe exitũ, & quid nam pater, occiſo filio facturus fuerit, & hic conſiliũ quoq; petituris ſubuertit, primo ut incertũ & periculoſum, neq; certis rationibus firmatum, deinde etiã ut fictum, & poſt euentum rei, demũ ſimulatum. Deniq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcũq; præbere. idq; iterũ multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationẽ ſupra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & nõ in beneficijs, et ob id neq; hic præmiũ illi deberi, ut qui ceperit, nõ abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uolũtate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potiſſimum amplificat, puta filium fuiſſe caput & cauſſam tyrannidis, coq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primo quidem filium oſtendit nõ fuiſſe tyrannũ, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maximè fuerit, legem iubere ipſum tyrannũ, nõ ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legũ diſputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incõmoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locũ ab imo ad ſummũ tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neq; deniq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἐνεργείᾳ καὶ ὑποτυπώσει, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

MIHI cauſſa hęc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirũ grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nõnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuẽtibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnas q; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum líberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; non rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum noſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitas q;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo non inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibile q; uideatur. Etenim poſtquam uidetem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimam illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus communis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam ſeruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigiſſe, nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas eſſet profecta, quò uidelicet munus ſuum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & conſtabilire, tueriq; quòd largiri non eſſent grauati, meminiſſemusq; ijſdem in manu eſſe, ut eriperent ingratis, quod optantibus dediſſent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre poſſumus: ſi beneficium acceptum agnoſcamus: ſi celebremus, ſi ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem eſſe uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Neq; enim iſthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accreſcat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhauſtius eſt, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè conſulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis repoſcant, ſi, quod ipſis ſolis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obſecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate ſua reſtitutæ libertatis periculoſam occaſionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimũ tyrannicidæ titulum dijs eripere, ſibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus ſpecioſius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius illuſtriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impenſius accuratiusq; ſpectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hunc cõpetere, paulo poſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio penderint, tamẽ multa inſuper iſti creditori ſint debituræ. Quæ cuncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignum exiſtimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatiſſimum ſeueriſſimorum iudicum conſeſſum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit? Senſiſtis iudices, ut è corona plerique riſum tenere nequierint, dum perſonatus iſte Herculeſ tragœdiam illã ſuam nobis recitabat: de ſeſe terq; quaterq; tyrannicida, de ſapiente illo gladio commilitone ſuo, qui per ſe prudens ſenem interemit: digno uidelicet, qui inter ſydera collocetur, domino in deorũ numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis ſuum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm faſtuoſo uultu, quàm arrogantibus ſuperciliſ, quàm ſtupidis oculis, ſuum ipſe uobis encomium detonabat? Quæſo iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortiſſimo gladio, qui uel ſine me, meas uices, ubi lubebit, acturus eſt. Quis tandem iſtam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidiſſet? Hæc quoq; me cauſſa iudices (neque enim inficiandum eſt) commouit, ut huius obſiſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odioſam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat perſonam aduerſarij & factum ipſum.

Suſpicionem mouet eidẽ à modo actiõis

Efficio.

tatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq́, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denique Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmiũ quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæq́ quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq́ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causſam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, melongè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquàm quòd neq́ affinitas, neq́ cognatio, neq́ necessitudo, neque emolumentum, neq́ prorsus alia res ulla mihi cum tyranno interceſſit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspicionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes feciſſet iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq́ meam uitam sic huic Repub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causſis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ præmio deijcerem. Non quòd pudeat hominem debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dediſſe uideri. Sed finge mihi nullã esse causſam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tuliſſe. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causſam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causſam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calũniæ aduersarij refellũtur, iterũ ex locis consuetudinalibus.

Translatio, qua actionem suã defendit.

Frequentatio causarum.

Quan-

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euincò, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq;, pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem toleràssemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tãtum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optanda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingenioси conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendendus sit.

Diuisio capitum.

Confutatio.

I.

Voluntatis. cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta non cogitationes spectet.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primum quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicioса, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

nocen-

nocentibus erogare pœnam, q̃ benè merentibus largiri præmia (id q̃d mox co-
piosius demõstrabimus) posteaq̃ in criminibus non accipit insimulationem me
næ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationẽ uoluntatis admittet?
Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tu
tò liceat? Quis non uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Deniq̃ quis nõ facile
simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq̃ dicã,
quantũ hoc totũ habeat momenti, uoluisse occidere? Nẽpe perinde est, quasi te
somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex be-
neficiũ rependit: at q̃ bene uoluit tantũ, ei quid debeẽ, nisi ut uicissim bene uelit
resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo
uersaui, statui, decreui: an prẽmiũ negabitis? Non fraudaberis prẽmio, si isthoc
nomine postules: uerũ illud interim prẽmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ
frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ nõ puduerit id à lege postula-
re, quod ne leno quidẽ ausit à quoq̃ petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo
tam uecors qui cõcedat, ut uoluntatẽ nescio quã, hoc est, minus q̃ uerba precio
redimat. At non uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascẽdi, sub-
moui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q̃ de gradu illo desiliſti, in quo
nimis profecto incommodè stabas, quanq̃ ne in hoc quidem multò cõmodius
constiteris. Nam etiam si paulò minus absurdum uideatur, haud ita multò mi-
nus impudens tamen est, quum lex palàm prẽmium decernat ei, qui factum pr ẽ
stiterit, te q̃d conatus modo sis, præmiũ poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit
apud te legibus, q̃d per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis
ciuium tecũ iniisset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu conditionẽ pa-
ctus esses, mirũ ni suo uterq̃ periculo, atq̃ is nondum præstita conditione, num
mos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentaui, adnisus sum:
an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo
conatu quid mea refert? quandoquidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ.
Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco cõtractum, non muto
pacta: debeo præmiũ, sed si tu conditionem prẽstitisti, si tyrannũ occidisti. Ver
bis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiũ,
non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, q̃d tandem ius est te ferre quod
es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus
nemo tam improbus inuenitur, ut lucrũ cõditione promissum postulet, nõ præ
stita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximũ
omnium præmium postulas, q̃ conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers,
donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, per-
rupi custodias, submoui satellites, quã tulum iam est illud quod supereſt? Quid
adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebat præ
mium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quo
rum alterum ad hunc tãtum, alterũ ad illum propriè pertineat: uidelicet persol
uendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo prælij depen-
dendi onus recipio, neq̃ tua referre putes, neq̃ refert q̃ anguſta mihi res, unde
corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis pericu
lo, neq̃ mea quic q̃ interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. To
tam istã curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abs
te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniſſe segetes, merces nau
fragio perijsse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio confla-
ri posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, ne-
gans horum quic q̃ ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecu-
nia numeretur. Neq̃ quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fatea-
tur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ
ad periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris, dum studes

II. *Conatus cuĩ opponit ius pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile

præstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſior q̃, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penſiculari conatus: quor̃ ſuos quiſq̃ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia conſueuit metiri. Tametſi nõ piget interdũ ęqui boniq̃ rationẽ habere. Verum in his litibns, quę de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq̃ ui, neq̃ dolo coierũt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere?

Ab exemplo certantium in ludis ſolennibus.

Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſquam inuenire exemplũ, non nego præmiũ. Sępenumero in pugilũ Olympicis, ſępe in certamine ſpectator (opinor) ſedisti. Cedo, num quando uidiſti quenq̃ tam impudentem, qui palmam ſibi hoc nomine uendicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq̃ id in re penè ludicra, certe ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq̃ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tentare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq̃ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euentus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſeu uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Theſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi prędij ius nullũ habebit, furtunã ſuã incuſare licebit. Cæter̃ Agonothetæ nõ indignabitur: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteretur cõditione, id eſt, ita demũ præmiũ ferret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, nõ tantũ effectui præmium deberetur, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicũ certamen ueniſſent. Quanq̃ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatisq̃ gratia proponunt̃, fit interdum, ut uictis quoq̃ præmia ſtatuantur, nõ honoris, ſed ſolatij gratia: uer̃ ſerijs in rebus, atq̃ adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq̃ mercedem ſtatuit, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omnes numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nam nunc de conatu tantũ agimus. Lex igitur

Ab exemplis militarium donorum.

ciuicam promtit coronam ei, qui ciuẽ in bello ſeruarit. Quis unq̃ ad hunc honorem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq̃ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tam inuerecũdus ut muralẽ coronam ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit̃, niſi abeo qui id effecerit, ad q̃d honor

A ſimili aliud

inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt ear̃ rer̃, quæ naui uehebantur. Quorſum attinet hic tuã iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduceres, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq̃ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futur̃ ſperas, ut quiſq̃ te uel pilum ſinat attingere? Non opinor. Si quis unq̃ ouationẽ, ſupplicationẽ, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi præſcriptũ à lege numer̃ hoſtium fuderit, aude & tu tibi præmiũ promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimũ, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quor̃ maximam partẽ tibi liberum eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmium, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatũ exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcẽ cõſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq̃ uirtute freti: quor̃ nemo tamẽ

tyran-

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidę præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenuè rem aggressis, uni cuipiã, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis ęquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari prędio, nisi fortunę suffragio adiuuentur. Sed quę tandẽ potest esse iniqua cõditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua cõditio proponitur, eã nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleę ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, cũ uel summũ artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanc̃ iniquũ causatur: propterea q̃ cui lusus huius lex non probatur, ei liberũ erat non suscipere. Itaq; lex qd præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, cũ ut res quàm optimè cadat: q̃ si posteaquàm nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, iniusu uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Nec̃ uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã q̃ intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteretur potius q̃ restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est c̃ graue capitalec̃ ciuitatis hulcus? huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneũ attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manum, nisi certũ artificẽ, qui sua diligẽtia peritiac̃ fretus, non sinat hoc licere fortunę, ut dum ipse salutẽ dare conatur, illa uitã penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur ine iusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitãdũ esse: an potius pœna deterrendum, nisi q̃d conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, q̃ mihi uidebare ratiocinando colligere, quum lex in maleficij pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nã oportere legẽ multo propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ c̃ ad retaliandã culpam. Atq; uide c̃ hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea q̃ alioꝝ molitio cum priuato molientis periculo modo cõiuncta est: huius cum publico reipub. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit, c̃ temeritate priuatam rẽ omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatum in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignẽ atrocitatẽ hoc odij merẽtur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferãt, c̃ conatus dent significationẽ: q̃d genus parricidium, uenefícium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura ratione c̃ discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionẽ. Nam alterum quidẽ propriè legum munus, alterum quasi quędã de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes c̃ multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: c̃ multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã eẽ eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operã dare liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, q̃d alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Aequitati cp ponit deliberãdi potestatem.

A consilio legislatoris.

Finitio tyrãnidis.

Cõfutatio obiectionis. à dißimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queãt: & periculosiora, & ut multi uelint suscipere: nam inhumanum uidetur cuiq; uitę suę contemptũ imperare: ad hęc igitur pręmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiã longius trahere, & ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturali q; munere suo, & in eo in quo pro tẽporis ratione in alienas partes descẽdit. Huic adstipulatur illud, q nouis etiã crimínibus exemplũ, aut nouum noua lege solet institui, aut à símili lege mutuo sumi. Nec tamen idẽ fieri consueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut pręmiũ à símili cõstitutione decernat: nisi lex extet, quæ nominatim honorẽ statuat eius facto, qd roget, uix habebit: qd postulet, haud quaq;. Cur enim legi necesse sit passim ciuiũ tuorũ officium mercede redimere? quando quidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est qd non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeatur, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debiturę sint, si quid cum officio feceris. Nã si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natę sunt, id qd uerè uulgo dicti tant, ac pharmaci uice funganť. Finge ita q; nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulanť poëtæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q; nulla lex præmiũ decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita nõ pollicetur optimis ciuibus. Quorsum cẽm opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere qd illa nõ sit pollicita, profecto plus q; impudentissimum est: improbè flagitare quod ea candidè ciuiliter q; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid meueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuã quandã utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ nõ debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officium ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitaberis iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundè magnũ sui præmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q; de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo ad deorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod pręmiũ desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iã propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima pręmij pars: nam pecunia sanè & exiguum momentũ adfert. Tu conatus duntaxat es, perma gna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum nõ occiso tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo præmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo ist huc ipsum pręmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidetur, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, qd in celebri iudicio tibi contigit honestissimũ præmiũ flagitare, & in tam frequẽti theatro spectante rep. magnificã istam tuã tragœdiam peragere. Mihi uideť ludices, beneficij tulisse gratiã, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptam ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatũ ab effectu distinguere. Quanq; nullũ me hercle præmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, & ut illi cõtingat tyrannicidę prædiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ sõmorari iubebas? Quanq; hoc nomine tuus conatus minus ꝓmeretur pręmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum propoſito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effeciſti quod uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iamdudum aliũ gradum (ut uideo) circumſpectas, inquem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij ſpem conſiſtas, intelligis. Age ſequemur te per omnia, & aliunde alio fugitantem perſequemur, nec uſquam ſinemus conſiſtere. Atqui non tantum aggreſſus ſum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id faciens in duo ſecas tyrannicidia, & quòd filium ſuſtuleris pluſquam tyrannum, tum tyrannidis ſucceſſorem: & quod parenti, necato filio, mortis cauſam miniſtraris. De illo mox nunc hoc cuiuſmodi ſit inſpiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occiſum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo ſuſtuleris: imò ſplendidius iſthuc uideriuis, quòd tuo quidem enſe, uerum ipſius dextera ſit interemptus. Hæc tam honeſta Iudices, oratio poſſit parum attentum fallere, præſertim hoc rem fucis illis ſuis & phaleris uenditande, dũ nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, ſic patri adamatum, crebris uulneribus confoſſum: parentem ſenem miſerum, illi circunfuſum, eodem exanimatum enſe, ſanguinem utriuſq; inter ſe confuſum. Iſta quidem dictu ſplendida, ſed quid ad tuam cauſſam attinẽt? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, ſpectaculum illud multò omnium iucundiſſimum extitiſſe ciuitati, quum ſenem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet ſeſe leuatum malis præteritis, in alterofuturorum metu. Hæc quum per ſe maxima, quũ Reip. ſint gratiſſima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater ſine controuerſia tyrannus occiſus eſt, an fortunæ ſuperumq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio perẽptus eſt, id uero quã eſt futile nihiliq;. Quid ſi tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogaſſet, tyrannus eſſet necatus, num tu protinus tyrannicidæ prẽmium petitum uenires? Lex occiſori pollicetur honorem, tu eum iugulaſti, dequo certè controuerſum eſſe poterat, tyranni nomine cẽſendus eſſet nec ne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquiſti. Si prudens, prudens excidiſti à præmio: ſin metu, multò minus etiam cauſſæ eſt poſtulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquiſſe uiderere. Sed quod tandem erat iſtud tuũ conſilium, quum tibi ſic in manu eſſet, non toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodem gladio necem conſciſceret. Videte Iudices, in manifeſtiſſimo mendacio qua rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiam commentus fuiſſet, non poterat hinc explicare ſeſe. Siquidẽ hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceres, fortaſſe nõnullos inuenires, qui iſta prædicanti fidem eſſent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri diſſimilius? quàm aſſeuerare, id certum præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es aſſequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicareret? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertã ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro certas illas coniecturas, quibus hic noſter uates præſenſit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate feſſus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat poſſe tyrannidẽ adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet eſſe ſuperſtes. Nónne ſentis hæc adeo non eſſe naturæ rerum conſentanea, ut iam omnibus uideantur eſſe confutata, uel priuſquam refellantur? Vtrum ſenis mentem ullam fuiſſe putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: ſin putas ſapuiſſe, quur erat quòd uſqueadeo diffideret? Quaſi uero tyrannis uiri

III. Effectus & cædes filij.

Eleuatio inſtrumenti.

A ſcripto ſeu uerbis legis.

Ab incerto euentus.

Cõtra conſilium aduerſarij ut periculoſum & incertum.

I.

Eleuat coniecturas & rationes aduerſarij.

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, callidítate, largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicũ administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyranni de profectò multò minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quíspiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerũ etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium securè negligantur. Vsqueadeò ne senem cruda uir idq; (quod omnes norũt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultũ, una filij mors cõsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quũ ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorẽ, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libídinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodũ illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solũ hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrãnidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiũ, quã ut defuncto posset superesse. De matercula quapiã priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego ludices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quẽ ipsa natura, quem mos, quem cõmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannũ usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cõuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodís, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nõdum expedit, aut quorum opera ministeriq; ad fulciendum imperium indíget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandã charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterũ, uel peruersũ potius quendam Stoicum tyrãnus exprimat. Neq; enim quíquam tã Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis ígniculum in quẽquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorũ autores tam sit impius, ut illam crudelíssima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nõnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrãnicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqueadeo indulgenter illum adamasse filium, usqueadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cõtulisse, ut illo sublato, ne mínimam quidem uitæ causam sibi reliquã esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & abipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quísq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatũ accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgentíssimis, muliercularum intemperantíssimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyrãni in filium charitati

non

I. *Ab accidẽtibus et ijsqbus conseruatur tyrannis.*

Apersonæ cõditione.

II. *A remotione causæ.*

Locus cõmunis et descriptio tyranni.

Collatio causæ et effectus.

Collatio causæ effectus.

non niſi ſolam mortem ſatis facturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: quî tibi compertum eſſe potuit, utrò ſe dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in deſperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut ſenex natura ferus, ciuibus infenſus, uel maximè uellet eſſe ſuperſtes, uel ob id denicq;, quo ueterem illam iram, nunc filij necem acerrimè exaſperatam irritatam Reip. ſupplicijs ſaturaret. Quòd ſi aliàs uitæ pertæſum fuiſſet, hæc nimirum una cauſſa poterat illum in uita retinere. Quid autem ſenili animo uindictæ cupidius? An neſcis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æſtu, quo flagrare ſoleat incendio, ſi quando atroci inſigniq; contumelia laceſſatur? Quæ uero potuit eſſe atrocior, quàm filij cædes ſic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid ſæuitiæ, quicquid immanitatis: ſi qua ſanguinis ſitis, ſi qua ſuppliciorum fames, denicq; ſi quid tyrannicum, id omne ſemel de integro poterat excitare, quaſicq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem ſolet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum eſſe certiſſimus augur exiſtimaſti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd ſi tibi uni compertũ erat, tyranno ſic in delicijs eſſe filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, niſi ut ſæuiſſima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uerſa, in miſeram hanc ciuitatem dilaniandam diſcerpendamq; inſiliret? Id ſi non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in noſtra capita fortunaſq; immiſeris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cum noſtris affectibus commune, an confingere ſic adamaſſe, ut matercularum quoq; uicerit delitias. Certè neutro modo tua conſtabit diuinatio: quæ niſi conſtiterit, non eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut præſciueris, & certum præſciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam aliò qui fieri nequaquam potuit) perinde eſt ac ſi non præſcieris, quum præſcientiæ tuæ fidem legi facere non poſſis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando iſthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum poſteaquam rem feliciter eueniſſe uideres, tum demũ poſt factũ uates eſſe cœpiſti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te tranſmoueres, tragædiam iſtam nobis comminiſci cœpiſti, cauſas reperiſti, quibus præſciſſe uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præſtitiſti, qui tã inconſiſtentia, tam cum natura pugnantia finxeris, ſæuiſſimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugiſſe: ob unius capitis necem tutum ſibi nõ putaſſe in uita commorari, quum omnia ſupereſſent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, ſublato eo in quo omne tyrannidis præſidium collocarat, repente rebus ſuis diffiſum ad inferos abijſſe. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta tredemus eſſe, tametſi ne fucum quidem ullum habent ueri, ſi mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut non ſpadones ac pallacas longè prætulerit: qui ſic illis indulſerit, ut nõ ſuſpectos haberet obſeruaretq; qui ſic illis ſit fiſus, ut non in barbaris quibuſdam latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quàm in illis fiduciæ poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, q filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati non poſſent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellẽt: adeo diffiderent, ut tum demum ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos è medio ſubmouiſſet. Nullus inutilior tyranni ſatelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitam ſuam mauult committere, qui ſua patria frui non poſſint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentum à deſcriptione tyrannorum, et eorum ſatellitum contra cauſſam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, caussam uideatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatũ sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis sapit senecta: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrẽ obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis successiõem. Nec ullius pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiũ horret pater, & patris interitũ optat filius. Sed dicturis iamdudũ nescio quid: mane, præsensi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, cur sibi mortem conciuit? Isthuc uero merito demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi caussa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderãt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virũ esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talẽ, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirentur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionẽ Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeũdum, ibi fugitabas: nuncubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non sines, opinor eorũ malorũ causam in te tanq; in autorem referri, & fortunæ argumento culpã deprecaberis. Negabis tibi imputãdum esse, si quid fortuitò præter propositũ euenerit. At nunc nonne iniurium est, quòd boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo cõscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorũ præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demũ Iudices, in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus cõsultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi

Aliud à persona filij.

Obiectio quã diluit, alia causa euentus allata.

Contra cõsilium petẽtis ut fictum, καὶ ἀνόβλητον.

II.

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiet paulò probabilius, quę nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirum (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quum perempto iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multũ etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſepſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ociosus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quàm negocium omne confectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tuto facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſpontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquàm tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannũ tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circum ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nutu

Aliud argumẽtum à qualitate fictionis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̃ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominẽ tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tũne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respubl. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, miserè formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imo miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrãnicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uerò nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Personæ.

Rei.

Instrumenti.

se

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirentur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur, quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam præbeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarẽt leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarent in benefactis ad præmiũ. Hæc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Nõ tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſę datç rationem, neq; dantis animũ diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais nouæ iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo de dis Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re cõcepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors, uulgo hæc eueniunt. Tu eã tyranno mortis cauſam dediſti, *cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ.* Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibum, quo tamẽ ille oppidò q; lubens ueſcatur: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijſq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit eam ſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſſimili.

Amplificat exemplo.

A eõſequenti

Simile.

Aliud.

Non

Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multō est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo simili-
Aliud. us, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille miserè ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus tibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certū præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abundè magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur di-
Nona disputatio, quatenus causa & uolūtas in legibus sufficiant, et quādo euentus spectari soleat. uersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longè secus est. Siquidem (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata atq; instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; communiter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit non tantū casus. Hoc rursum interest, quòd in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satis facit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum uiciosum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uicio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: eū perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostem opibus copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsus arma contrà ferat. Siquidem id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum suum per dolum nauigio solutili imponēdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenū ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, tamen uenefici postulari potest qui posuit, propter uiciosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porrò si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd si quid horum consequutum est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quę tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens bene mereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ conscisceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cõmissi, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorãtia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus, simul atq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos cõduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti nõ solum non idoneam, uerumetiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiã è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrẽ id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladiũ in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quam in tuo negocio: & tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurũ fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, utnõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secum

Adaptatio præsentis causæ.

IIII.
An propter filium, ut tyranni dis ois autorẽ et caussã, occisum præmiũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non pro merito secludere. Aut sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam pluſquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentum dij nõ dediſſent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiũ peteres, si tyrannum suæ furiæ non essent ultræ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorresçit animus. Túne, inquam, occiſo filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ præmiũ peteres? An potius nec ipse supereſſes, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immaniſſimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarũ latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempeſtatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquũ. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aũt ante hac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sediſſe tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijſdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijſdem luſtris nõ conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necesſario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduerſus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium poſtulas? Tyranni partes adiuuiſti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, niſi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adoleſcentem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, ſed pro cauſæ tuæ cõmoditate comminiſcebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuiſti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuiſſet: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore miteſcunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo ſucceſſorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi ſui libidine moderari: & tyrannus ſeſe ueluti abdicans imperio, negocium omne in adoleſcentẽ reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint iſta, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, niſi tales personas induxiſſes, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæſo te, an unquam auditum est Tyrannum ætate miteſcere? Quando tu deſines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera molleſcit, limus dureſcit: ita ętate pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exaſperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinẽ adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, ſed exaggerat. Vis ipſiſſimam tyrannici ingenij tibi demonſtrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis seneſcit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc teſta sunt aſperiore. Vulgaribus ingenijs fortaſſe nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam ſi plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid poteſt? Niſi fortè libidinẽ adimit?

Conſultatio à cõſequẽtibus.

A conditione filij, à quo tyrãnidẽ remouet ab incredibili.

Ab abſurditate fictionis.

Ab ætatis euidentibus ex perſona patris.

Quan-

Quanquàm iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabantur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animũ his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat in ſene tyranno Venus, certè feruet uigetq; malicia, ſæuicia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita euenijſſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq; memoria abundè ſatis exemplum ſuppeditet? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis. Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrannos facilè reddideris. Nam quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quàm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quàm in ſcelerum miniſtros: quippe quos opera ſentiat ſuum imperium contineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq; enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenę, feris quàm hominibus ſimiliores? Neq; deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, uerſimile mum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius factionibus longè plus inuidię odijq; ſibi conflari (Callidiſſimi autem tyranni eſt,

Confutatio ſignorum à proprio tyrannorum.

II.

eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto nõ tyrãnum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manum injiciunt, neq; compilant ærarium, neq; tormentis excruciant, neq; quenquam jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unũ tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri jus facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioſissimorum hominum colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerumetiam plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Enceladoportentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranni de unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, neq; ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolenti amq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, precipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannũ certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unũ forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una resciſſa dextera, multę robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorẽ cessisse. Qui conuenit eundem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomẽ. Con-

Opponit uerbis legis.

tractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cõtraxit. si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: ſatellitem tamen occidiſti tyrannidis, non caput: aut in caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſententia largiamur: fuerit ſanè res tota tyrānidis filius: pater nihil niſi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuiſſe uocem ſine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuum magis nihil eſſe poſſit & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, quàm ſi conſueſcant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quiſq; ſuum maximè idoneum commiſiſci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis ſententia queri ſolere, niſi quum in ſcripto quiddam apparet ambiguè, obſcureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu abſurditas quæpiam extitit, eaq; manifeſta? In priore non cuiuſuis cōmentum, ſed iuris prudentium reſponſa, ſed iudicum ſententia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa cōpellit aliquantiſp à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba ſpectare. Duplex itaq; periculum uidetis iudices: alterum ne ſuperſtitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex ſpectauit abducamur: alterum ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omneis & iudiciorum religionem ſubuertamus. Quorū illud quidem multò leuius eſt: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obſcurè quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimumq;. Etenim quæ tandem lex futura eſt, quam uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile poſſit aliquo commento ſubuertere? Neq; quiſquam non elabetur è iudicio ueſtro nocens, niſi qui ſit uſqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; cōmodum erit, aut animi libido feret: ita pro ſene iuuenem, pro tyranno ſatellitem, pro homicidio tyrannicidiū: & paſſim aliud pro alio interpretabitur. Veſtra interim iudices religio, ueſtrū iuſiurandum, qua tandem ratione ſeruabitur: quibus nihil futurum eſt certi, quod in cognoſcendo ſequamini: uerum ambiguas diuerſas q; litigatorum cōiecturas ſpectare neceſſum erit? Ergo quum in omni cauſa maximopere cauendum eſt, ne ſine grauiſſima ratione à legis præſcripto diſcedatur: tum in hac nō periculoſum modo, uerum etiam abſurdiſſimum: quum legis uerbis nihil poſſit eſſe dilucidius: ſententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil peſtilentius. An credimus legis huius autorem uſque adeo infantem, & uerborum inopem fuiſſe, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem ſuſtulerit, huic præmium eſt, ſi modo iſtuc ſenſiſſet? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per ſatellites & præfectos exerceri ſolere, permultóſque in his eſſe uel Tyrannis ipſis ſceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino ſupplicio digniores: niſi & omnium omnia miniſtrorum ſcelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine cenſetur, tibi ferro graſſandi facultas data eſt. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quòd illos uita dignos iudicet lex, ſed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum factum accommodare, uerum ad illius præſcriptum factorum tuorum rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo non aliud poteſt admitti peſtilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis, interficiendi tibi pro tua libidine licentiam ſumas. Non illud hic ſpectandum, iudices, quàm inuiſus Reipub. ſit, qui occiſus eſt, quàm maiore etiam ſupplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, ſe-

Conceſſio. Etiam: ſi fil ius tyrannus maximus fuerit, tamen occidē dū non fuiſſe.

Locus à legibus, eas nō tenere à uerborū ui deflectēdas: & interpretādas eſſe

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatũ, quo tãdem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alus sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannũ eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriet. Postremo si cui magistratus nõ placebit, si cui iudex erit inuisus, nõ dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophãtam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, si quidẽ animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequijsse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Verùm tamen facti sui rationem reddere cõpellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinẽ lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuũ secunda illa ratione defendit. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciẽ eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfeciisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potes competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hãc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitã: uidit in extinctum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorẽ posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cũ actore, quẽ non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberã iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putes, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuius-

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio à rei qualitate.

Epilogus.

diuiſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum acerbum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; quitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̃ fuerit ſceleroſus, qui periit: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahẽdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, à legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt Iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permilero. Si iuuenem occidiſſes, quòd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem ueniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrũ ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico Iudices, quaſi parum gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̃ deorum bonitas nobis hanc rem benè uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quàm quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam liberus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haud quaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam con pluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incẽdium ſubito exorto imbri reſtinctum: autorem non obſcurum, uerũ abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factũ approbabit? Non opinor. Atqui tyranno illi quanto erat nocẽtior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quàm in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferẽdi modo ius habes. Hic in re tã aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamento tuũ facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̃ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palàm ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine graueiſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiõ

Præoccupatio.

Redit ad argumẽtum ſuperius. Non quicquid tyranno nocẽtius aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legũ.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, q̃ malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo tubmoto, uidelicet q̃ legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nõnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantum intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiũt, legum prudentia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur; nedum ciuitatẽ ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt q̃ in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt autem peſtis eſſe fatalior, q̃ tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? O mitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc huleus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio cõmodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmiũ oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyrannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc de cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. Inunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimen uocare, ſat habeam legis & Reipub. cauſam defendere, ne circumuẽta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me confido, ſi modo tantiſper animum poſſis attendere.

Correctio.

Locus ab imo ad ſummum.

Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatisfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex. & ita requirit, ut ſi quod libet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur. uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiam occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quàm

I Animus.

ſi

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiosè pensiculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si tyrannum interfeciſſes, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses q;, num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu, alioqui tam gloriosus, quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uidereturallatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quanto pere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerumetiã periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eñ II. Actio.
omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadã & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id eueniſſet, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Respub. cæterum exemplum haud quaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille miserè deamaret, per uim constupraſſes, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustuliſſes, utrum ut uenefícum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannũ sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denicq; si per magicas imagines ac maleficas quasdã deuotiones tyranno uitã ademisses:

utrum

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſuescant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momẽti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet, ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquam nõ improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis nõ acie, ſed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterũt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tantum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem contra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro conſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſtatuimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrannum occideris, citra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuæ manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantum

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an ſtultitia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil à ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. At qui quod futurum eſt, id nondũ eſt. Porro lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quàm ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea è re nata propoſitum eſt commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem nec lex permittebat arbitrio tuo, nec ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numinę igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtulticiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne abiratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere, aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

III Effectum.

Peroratio.

prome-

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbè præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis abæquitate Iudicũ, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primũ in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ędideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stulticiæ notam mihi inurere: ut in posterum te cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorũ ei præmiũ decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propicios reddidi, denuo per ingratitudinẽ iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges, neq; Respub. cõmouet: certè Deorum orationẽ uereri debes, quos ita tecũ agere putato. Quid tu in nostræ laudis possessionẽ ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nõ sinis nos in hanc ciuitatem perpetuo benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cõmoditate nostra tuam periculosam stulticiam, uel scelus potius in maximam felicitatẽ uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutũ est, quod per nos res à te male institutas, benè uertit. A legibus meritò maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitũ uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatẽ adimere. Sed finem facio, nimirũ extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundũ Rempubl. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarũ seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquã postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

Argumen-

Argumentum Orationis infra patet. Porrò genus Iudiciale est, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præsens caussa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam et de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad præscriptum curare iubeat, et de ingratitudine, ut qui pro beneficio restitutæ sanitatis eam sibi nunc gratiã referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam per onarum, suæ & nouercæ uidelicet, cõditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accusationis etiã euitans à consueto et more patris, id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Narrationem subnectit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactã uitam suam & beneficium in patrẽ collatum iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, ut insuetum receptum, de suo abdicet, à caussa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum similitudine et fictionibus, seu παραδείγμασι amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam bene meritum de patre utrum abdicari, & pro præmio, pœnã affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Postremo, neq; caussas abdicationis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neq; enim se quicq̃ peccasse, neq; nunc cogi debere, ut arte sua ubiuis utatur, id q̃ exemplo reliquarum artiũ, & ob artis huius cõditionem & præstantiam, deinde ex sua persona, qui illam non impensis patris, sed tum, cum à familia alienus esset, didicerit, alioqui etiam necessitatem quandã rei absurdã consecuturam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum: quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere disputat, ostendit q; etiã si aliàs sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamẽ suspicionis periculũ sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat, atq; ita Orationem cõcludit, admonens patrem periculi superioris, in quod me iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipsum iub.t.

AVD quaq̃ noua sunt hæc Iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc ira scitur modũ, uerũ hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimẽ, q̃d mihi possit imponi, tamẽ in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti p omnia parere possit. Qua quidẽ re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum iracentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quòd q̃ est omnium grauissimum, ergà cæteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius ejicerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidẽ patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim probadeinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facilè fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõsueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris

Amplificatio à sua persona

A persona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propositio.

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contra dicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus & longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddã prospiciebã, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulopost irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. Atego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, toroq; adnitimur studio, ut ægrotũ seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse prospicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pẽlitaris singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidua conuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne iderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accersirem, quasi patrem uenenio ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitque omnia. Familiares admirabãtur: denicq; laudabat & nouercã, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, decq; illis antè factis semet excusans. Id factum complurib⁹ attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex insidia, odioque solet accidere.

Non

Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum, Neq; enim simplex erat aut leuis insaniæ species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruaui muliere. In cæteros placatior est ac mitis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod si quem cõspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hũc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbè ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel caussam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratus idem esse insaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueritissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem deserere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de causis. Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta: sed ad Iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neque per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefensa caussa liberos statim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuset, id penes uos, qui iudicio præsideris, ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hac paterna am potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est: rursum ut eodem modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore usum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porrò ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursum in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; [illegible] siliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugine, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos ante abdicabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus ceis de causa & potestate iudicium rum.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A causa et uoluntate legis

sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, quadeinde ratione possit mutare factum, aut quis legis ulus super est? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignus q; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quandocunq; tibi usum fuerit. Semel genuisti, semel educasti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe ante hac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronũciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte Iudices constituerint, delectisq; arbitris causſam commiſſerint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Iudem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit al dicandi ius. Siquidem indignum esse, in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit pœnitere receptis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde persecuera in his quæ prox mè statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater his oportet, quando quidem id abs te decretum, id probasti, id ratum feciſti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiaq; accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare fas pius? Age quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uincula coniecisses, deinde ubi cognitũ est me nihil peccasse, manum misisses, nũ tibi liceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eãdem reuocare seruitutem? Minimè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, nõ esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tũ imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causſa suffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum. uita etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortasſis hoc quoq; uerũ tum quidem, etiam si nullo commisſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, sed nec bene meritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis pensset, nulla meritorũ habita ratione, sed usq; eadeo facilè mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius ejiceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit?

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à simili.

Epilogus.

A ficticio.

Aliud à fictione:

Transitio.

Locus. Iniquũ esse se abdicari.

A meritis.

Neq;

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandũ susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concederis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facilè ignoscere: maximè si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quẽ seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iã desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benenolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dum assideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi ratio excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri faciunt. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac [redacted] difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnẽtur. [redacted] æpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proximè adesse mortis finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiecto ingratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à sua cõditione et difficultate artis.

Enumerat labores et molestias artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hęc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu cõcedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit? ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellente, quod odio habitus [illegible] ter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura compar[illegible], ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studi[illegible] leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum natur[illegible] rentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum [illegible] habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam [illegible] iungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmu[illegible] morem: sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prole[illegible] expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra natum legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene cõditas, malè interpretaris, pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad defendas iniurias. Cõtumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã. Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs [illegible] inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quam quam alioqui ne positas quidẽ aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa quibus auctus est beneficio, cõsiderate num quicquam facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel exple uerit, ac lege sit usus: præterea nõ esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamen simpliciter opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõditor. Quicquid utcunq; criminatus fueris pater abdicato, ut satis sit tantũ uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verũ uos istud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis iracatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia consideremus. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insani am sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipuè lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus recusa-

Alia amplificatio à natura & honestate.

Alia, à lege.

Transitio. III. Locus. Nullo iure se abdicari.

Ab anteacta uita.

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Aſt ego quidem cuiuſmodi ſint iſta quæ iubet, in quibus quia non poſſim obtequi, uideor immorigerus, pauliſper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi neceſſe eſt in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata ſunt huiuſmodi, ut ſi non parueris, non ſis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut niſi obtemperaris, ira, ſupplicioq; ſis dignus: ueluti ſi ægrotes ipſe, & ego non curem. Si quid rerum domeſticarum curandum ſit, & ego negligam. Si quid rem ruſticam curandam mandes, atque ego recuſem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt cauſas paternæ querelæ. Porrò cætera noſtri ſunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium uſum pertinent: Maximè ſi nulla in re fiat iniuria patri. Iam ſi cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rurſum muſico. Hanc pulſa harmoniam, illam ne pulſa: Tum fabro ærario: Iſta cude, illa ne cude: num quiſquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipſius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto eſt honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit eſſe liberiores qui hac utuntur, ac iuſtum eſt ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur uſquam neque ferat imperium, res ſacra, deorum doctrina, utrorum eruditorum cura: neque in ſeruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ ſit obnoxia. Proinde ſi tibi palam ac ſimpliciter ad hunc modum reſpondiſſem: Nolo curare cum poſſim, ſed artem ſoli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus eſſe uolo: quis eſt iy rannus uſqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem iſtiuſmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: perſuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad ſanandum adigendus eſt, ſed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulſione patris. Immunis eſt ars ipſa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præeminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine reſpondere, etiam ſi tu me illam docuiſſes, ſi multum ſtudij, multum pecuniarum inſumpſiſſes, ut diſcerem, & unam hanc curationem, etiam ſi eiuſmodi eſſet, ut præſtare poſſem, recuſaſſem. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non ſinas me, à meipſo mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non eſſem filius tuus, perdidici, neque tuis ſubiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus ſenſiſti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxiſti? Quem pharmacorum apparatum comparaſti? Nullum omnino, Verum inops, ac rerum neceſſariarũ indigẽs, à præceptoribus mei miſerris ſum edoctus. Nam abs te patre huiuſmodi mihi dabatur ad diſcendum uiaticum, moleſtia, ſolitudo, egeſtas, familiaritatis odium, cognatorum auerſatio. Pro iſtis itaq; factis poſtulas uti arte mea, uisq; earum rerum eſſe dominus, quas mihi paraui, tum cum mihi non eſſes dominus. Boni cõſule, ſi quid ante hac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te ſum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam poſſem repoſcere. Cæterum non conuenit ſanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat neceſſitatem: ut quod uolens beneficio tuui, uertatur in occaſionem, ut poſtea nolenti præcipias: iamq; in conſuetudinem trahatur, ut qui ſemel ſanauerit aliquẽ, ſemper deinde curet omnes quoſcunq; uoluerit is, qui ſanatus eſt. Etenim ad iſtum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipſos illis tradiderimus, mercedis loco ſeruitutem accepturi, & ad omnia quæ iuſſerint obtẽperaturi. Qua re quid eſſe poteſt iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem reſtitui, ob id exiſtimas tibi ius eſſe arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram; ſi mihi hic imperaſſet ea, quæ meæ ſint facultatis, atq;

A qualitate cauſſæ.

A ſimili.

A conditione artis.

A tua perſona & inſtrumento artis.

A conſequentibus.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperaſſem. At nunc tandem perpendite, cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem inſania, ſanaſti: inſanit autem & uxor, eodemq; tenetur morbo (ſic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modū deſtituta eſt: tuq; potes omnia, id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auſcultetis artis nomine reſpondentem, intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis, neq; conſimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me, hiſce de rebus philoſophantem, exiſtimantes nec inelegantem fore, nec extra cauſam, nec alienam à re, nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt: tametſi maximè in confeſſo eſt, iiſdem ex elementis conſtare. Verū alia de his, alia de illis magis aut minus participant: ita loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum ſpecie differentes, his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia, atq; ad curationem ſponte propenſa: alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur. & grauiſſimè à morbis prehendantur. Proinde ſi quis exiſtimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam; aut inſaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem eſſe genere: is nō uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facilè ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos eſſetas agros: aliter proueniet in plano ſolo, profundo, irriguo, aprico, uentis ſalubribus expoſito, exculto, nimirum ubere, læto, copioſoq; fructu: Rurſum aliter in montuoſa petricoſaq; terra, aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uariè proueniet. Itidē & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores euenſunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad ſanandi ſpem, aut deſperationem, facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorum corpora benè compacta ſunt, neruoſa: laboribus, agitationibus, uita ſub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flaccida, malè compacta, in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur, quàm uirorum: utpote morbis expoſita, nec ferentia curationem: præcipuè uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires,: facilè in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis ijs, quemadmodum & natura diſcreuit, quid in quoq; præſtari poſſit conſidera. Nam nos, quemadmodum initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam, & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens anætate deficiens, magnū an puſillum, craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus, cui fides

A qualitate rei imperatæ.

Locus cōmunis de natura et genere morborū & medicinarum.

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insanæ mnu merabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, delipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porrò mulierum corpora & multæ res infestant, & facilè in morbum adducunt: præcipuè uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem asi quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè teneatur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Et iam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facilè manū admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facilè suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent isti iusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq; neque unquam defuturus sum officio, quòd liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudiustertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniæ tuæ præmia.

A periculo & uentus et persona nouercæ

Peroratio.

Cõmenitio.

Vale.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilaus, taurum æreum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati cõiecti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dũ uociferarentur, mugitus boum ederent. Hunc taurũ fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atq; immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc desperatam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyranni iam occupasse, & nocentes quasdam punisse, se fatetur, sed id iure ac necessitate quadam factum ostendit. Exordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit.

Postremo

Postremo etiam quæ necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fecerit, exponit, quæ & ipsa cõfirmandi uicem habent. Post hæc autem Cõfirmatio sequitur, qua sc̃à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à simili, à legibus & caussa, à signis et cõparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta caussa, ad commendationem muneris transit, quam à caussis & honestate dedicationis trahit. Peroratio à persona Legatorum fit, quæ asseueratione dictorum, & ipsorum obtestatione perficitur.

Exordium à noto.

MISIT NOS HVC LEGATOS Ô DELPHI PRINCEPS, NOSTER Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædam auditu non inidonea, cum super duce nostro, tum super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omnes Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequentium, aut inuidorũ mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim, qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tantum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionem de me incidisse, etiã alijs omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipsum Deum eorum quę dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & ficto sermone circunducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest.

Ratio.

Attestatio qua fidem facit orationi.

Narratio qua uitam et actiones suas exponit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tum ingenuis disciplinis & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uero qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam sub prioribus uitę annis insimulauit. Verum cum argumentis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ molirí insidias, ac omnibus modis mei è medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus factiosis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum studium adigerem. Et erant sanè non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera & consilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis conflandis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenumero insidiosè petitus eram, usurpaui aut exercui. Atqui operæprecium auderem eiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam & cõcordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porrò, cũ ipsam urbem animaduerterem magi-

Cauſa & cõſiliũ occupatæ tyrannidis.

Modus administrationis.

magistratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum sumptuosis extructionibus exornaui, ac muro circunducto firmaui, prouentusq;, quotquot magistratuum curam communes erant, accessione non modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, se nec peculiari reuerentia prosequebar. Populum uerò, spectaculis ac largitionibus, præterea solennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum stupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas satellitum immissiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittendo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum inito cõsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atq; securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent administrare, prouinciã grauẽ, acodioſam esse existimabam, & rem non sine inuidia laborioſam. Sed enim ne post hac tali administratione egeret ciuitas, in ea cogitatiõe susceptа adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrò autem, ciues mei cõcitata seditione iam aduersus me insurrexerant, deq; struendarũ insidiarum ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quin etiam clandestinis conspirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copijs auxilium accersiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienses legatos petitum subsidium miserant. Quorum aũt criminum reum me facturi essent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi consciscendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. At eñ quòd nihil tale, præter illorum spem atque sententiam perpessus sim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum operà mihi detectæ sunt insidiæ. Omniũ uerò maximè Pythio, cuius beneficio & insomnia mihi ostensa sunt, illicq; missi quorum iudicio singula cognoui, atq; sagaciter deprehẽdi. Ego uerò, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quàm acerbus fuerit facilè sentitis, uolo super his, quæ tunc acta sunt, consilium mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermè captus, rebus difficillimis urgẽtibus salutem quærebam. Proinde, paulisper animo saltem susceptа Acragantem uersus peregrinatione ad me, uisisq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum sit? Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaq; impunitate perditorum ciuiũ malignitati & nefarijs conatibus parcendum & dissimulanter ferendum scelus illorũ est, tametsi mihi actutũ extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miserã cædem sustinerẽ, eosq; qui mihi fuerunt charissimi coràm crudeliter peremptos perire cernerẽ? An uerò talia hominis fuissent nimiũ insensati, sed consentaneum erat generosiori, uiroq; digniore cogitatiõe animo cõcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia susceptа illos prosequi. Mihi uerò ipse è præsentibus periculis emerso, in posterũ securitatẽ præparare. Hæc sat scio mihi facienda suasissetis. Quid ergo ego post hæc feci, q̃ accersitis reis atq; noxijs, & cõcessa illis fandi atq; respõdendi copia, & adductis argumẽtis, singulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cõuictis, posteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritũ de illis sumpsi supplicium, uehementer excandescens, non q̃ mihi perniciem machinati fuerant, sed q̃ in illo proposito me permanere nõ siuissent, quod ab initio prosequendũ mihi constituerã. Et iam ab illo tempore me ipse comitatu satellitũ stipatũ custodire non desino, atq; ex illis quotquot ex occulto insidioſè me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deindehomines crudelitatis me accusant, nõ ualde reputantes ab utro nostrũ primum huius mali initiũ subla-

Consiliũ deponendæ tyrannidis per insidiatores euersum.

Communicatio, qua æquitatẽ facti sui colligit ex causis 3.

Ex circumstantijs. 4.

Propositio.

subintroductum sit, ea quæ in medio euenere, & quam obrem de ciuibus nefarijs sumptum sit supplicium negligenter complectentes, pœnas tamen sceleratis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quæ sibi in illis exeruciandis cõmitti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum quendam præcipitio mulctatum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, nõ reputaret, quemadmodum nocturn templum ingressus sublatis furtim pecuniosissimis quibusque donarijs fanum religiosissimum impie depeculatus esset, ut etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos accusaret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecisseris hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stoliditatem risu prosequuturi essetis, si quis hæc aduersus uos dicere auderet, alij autem omnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præsit siue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ipsiq; tyranno extremè infensi sunt, tametsi Aeacus aut Minos, aut Rhadamantus principatum gesserit, omnes tamẽ ex æquo è medio tollere approperãt, malos illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uero communi accusationi innocenter obnoxios eodem odio complectentes. Cæterũ, audio apud uos quoq; in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicioso, ut uidetur, nomine commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum numero nonnullorum orationes quoq; breues & succinctæ, in delubro uestro una cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad legum scriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & consuetudini plurimum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi metus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas, qui cæteris necessario præsumus, quicũq; communem cum nobis odiose inuidentibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati quidem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fabula, quæ de hydra fertur, se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem operæprecium, ut ista feramus, ac capita subinde recrescentia semper recidamus, & per Iolaen iuxta Iolai institutum igne quoq; absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Etenim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem perire funditus. In summa, quem putatis usqueadeo mentis esse agrestis, efferatęq; immanitatis hominem, cui uoluptati sit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemitus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum pœnarum causſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cæderentur lachrymatus sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius ego supplicium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessitate autem sæuo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipsum potius mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori potius eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ô Phalari, ipse iniustè interire, quàm iustis ex causſis pœna affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis, iniusta morte oppetere, an iniustè seruare eum, qui exitium machinatus sit. Nemo, ut opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm seruatis

Confirmatio.

A simili.

Locus pro tyranno.

Ab exemplo:

II.
A legibus & causſa.

Tyrannorum pericula amplificat similitudine.

III.
A signis.

Communicatio

ſeruatis hoſtibus interire. Et quotnam ego ex ijs, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cæterum, ſi ita uelter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtituos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſi & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quùm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multo magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione tantum hunc poſſederim, ſtatuarij opera non locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atque accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi morus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignum munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferabitur q; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniens q; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ô Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certo cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis prompè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Taurũ uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Elementia exempla.

III.

A ſignis elicud.

V.

A minori.

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conuenientis ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam mufices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me una cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis; ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus crimino ſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus moribus præditus ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modularum eſſe pro certo affirmo, præterquàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerim, ac ſtatim barbaram illam & inhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem in præſens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubi tantum illius munificentia conſecutus fuero, ut amplius ornarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ó Delphi, quemad modum à Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſuimus. Iuſtiuero utiq; habendi ſimus ſi fidem uobis facientes, ueritatis teſtimoniũ illi præſtiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiẽdi occaſionem aut cauſſam habeamus. Quod ſi quoq; neceſſe eſt, pro uiro nos eſſe ſupplices, quem falſo multi ſuſpicantur eſſe improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci ſumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate ueſtra uirum amiciciam uobiſcum iungere cupientem, aceum qui multum & publicè & priuatim unicuique ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igitur uos ipſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalaridis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iuſtiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed arguta eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templũ recipiatur, ac deo cõſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet denſum, ut in quo una fere periodo, & ſuſpiciones eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendũ acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, & ſola beneuolentia, ſtudioq; cõmunis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles, et attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primum et locis honeſtatis, oſtendens, impiũ ac prope ſacrilegum fore, ſi donũ hoc à templo excludatur, neq; enim quenq; poſthac quicquam oblaturum eſſe, & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatũ iri. Deinde contra uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declarari, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis teſtimonijs à conditione perſonæ & incertitudine: & cõtra ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Poſthæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra cõmunem utilitatem fore ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouentum eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac libere iudicantis, non ex affectu aliquo æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re conſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum

VVM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cũ Acragan tinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cũ ipso Phalaride priuatim ulla domesticæ familiaritatis cõtracta es set societas, neq; aliam haberem erga illum aut peculiarem causſam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicitiæ spem, tantũ uero missos ab eo legatos audierim æqua & modesta perorantes, callidæq; prospicerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ utilitati cõducibile foret, cũ primis uero quid Delphis nõ indecorũ factu futurum esset, surrexi in medit ora tione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & piè agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum, quod deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim triũ maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitationis crudelissimę, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposuerint, num munus suscipiendum, an iterum retro ablegandum sit, parum religiosum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis, neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine sua omnia longè lateq; excedit flagicia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum concedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Precor autem uos, cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum obseratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quasi ea quæ Deo offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia suscepturum, quod prius Delphis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aureius munus contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui one raria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, ille à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium trajicere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc missо, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus naufragio, cædes quasdam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas, nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portum quidem usq; peregre profectum esse. Non autem dissentaneum est talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui ista se perpessos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera prædicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè sceleris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicũ partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac si quis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

Captat beneuolentiã à remotione suspicionis & uoluntates erga rempub. suam.

Attentio.

Propositio.

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex consequentibus.

II.

A uoluntate dei; quã ex signis probat.

Amplificatio ab absurdo.

Obiectioni testiũ occurrit à qualitate personarum.

A locorũ distantiaet prioofficio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſi qui ex illis qui trans Ionũ continent incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; aliorum quidẽ res pro

III. *Ab inutili, ex circũſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

utipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis perneceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hæc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quantũ ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ñ ſunt Delphorum campi, ñ prouentus, inde abundantia, inde cõmeatus nobis abundè & affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerũ mihi uidetur tacitũ non habeam aut diſſimulanter præteream, & quod à poetis dicitur, citra ſementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui nõ ſolum ea quæ apud alios bona naſcuntur nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſi qd precioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denique Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deũ ab omnibus mirificè colimur, parataq; rerũ copia affluentes felicem uitã agimus. Sed hæc iam olim uobis ignota non ſunt. Quod aũt ad præſentem deliberationẽ attinet, dan

IIII. *A nouitate rei, & q contraueterũ exemplaſiat.*

da eſt nobis opera, ut in hoc uitæ ſemel inſtitutæ tuẽdo propoſito cõſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam eſſe ſententiã, neq; quenq; à ſacrificãdo aut donario dicendo fuiſſe excluſum aut prohibitũ. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrũ Apollinis tantopere actũ eſſe, in tantũ, ut iam ſupra modum abundet muneribus. Oportet ita, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid præter morem patriũ conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria,

V. *Ab officio iudicantium.*

nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aũt munera nulla curioſitate delubro facranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendũ eſt, cum deo, tum pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ô uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubieciſtis conſultiſſimè facturi, ſi primũ omnium eam cogitationẽ ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio enim ſuper deo ipſo ac tẽplo, tũ ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Præter hæc omnia cõſultantes non contemnendũ in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerandæ infamiæ. His profectò nihil maius (ſiquidẽ rationis cõpotes eſtis) aut perinde neceſſariũ eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidẽ

Prorogatio, quas & capita argumentorũ repetit: et Delphos admonet, ne qd temere inuouẽt ſed potius cõmunẽ utilitatẽ cõſideret

ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentum, & quæcunq; alia precioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda ueniũt. Primum enim iuxta dei conſiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neque ut iã olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis ſtudemus? Et quod nunc̃ ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit̃, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, feciſmus, nunc faciendum conſtituemus, iudicantes uidelicet ac expendẽteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animũ ueſtrum cogitatis ex priſco illo more & inſtituto, quo munerũ offerendorũ facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus,

ac

sequibusuis pro substantiæ suæ modulo donarijs deum cumulantibus. Quòd si nobis ipsi iudicum & censorum prouinciam sumemus missorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi sunt, penuria laboremus, nemine scilicet sufferente semetipsum reum obiectare iudicio, & in hoc ipsum impensas & sumptus facientem, ut iudicetur, decq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum existimatis, si donariorum dedicandorum libertate indignus esse iudicabitur.

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Historica narratio est, uitã & res Alexandri cuiusdã impostoris, qui se Podalirij filiũ faciebat, et pro uate uenditabat, exponens, lectu iucundissima, nõ per se modo, uerumetiã quòd sub huius præstigiatoris exemplo, aliorum atq; similium, quorũ nonnullos superior etiamquoq; tulit, scelera atq; impesturæ deprehendi, coarguiq; possunt. Proœmio, difficultatem suscepti operis collatione quadam amplificat, institutumq; suũ exemplo defendit. Hinc ad Narrationẽ descendens, à descriptione personæ orditur. Cætera plana sunt.

VT quidem charissime Celse, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cũ iniungis ut Alexandri Abonoteichitæ impostoris uitam, cõmenta, neque non audaciam præstigiasq; libro cõplexus, uolumen ad te transmittã. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris sit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere tantus fuit scelere, quãtus ille uirtute. Attamẽ si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capessam, & Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽsus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pronchis quoque respondurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere nõ est grauatus. Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis pleno, colore candido, barba non admodũ hirsuta, coma partim natiua tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferè non sentisceret, fictum ascititiamq; esse. Oculi uehementer acres & uersatiles, tum diuinum

Exordium à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit institutũ suũ, exemplo superioris scriptoris

Collatio utriusq; argumẽti.

Descriptio personæ à qua narrationem paulatim deducit.

quiddam relucentes. Vox dulciſſima pariter & clariſſima. In ſumma cuncta hæres, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiuſmodi. Cæterum mens atq; animus, ô malorum depulſor Hercules & auerſor iniquitatum Iupiter, ſeruatoresq; Dioſcuri, in hoſtes potius contingat incidere, quàm cum eiuſmodi quopiam habere commercium. Siquidē ingenio, ſolertia, acumine longè præſtabat cæteris mortalibus. Tum curioſitas, docilitas, memoria & ad diſciplinas ingenij felicitas, hæc & unumquodq; ſupra quàm dici poſſit illi ſuperebat, quibus tamen peſſimam in partem eſt uſus. Et quum haberet arma tam egregia ſibi ſuppeditata, illico nimirum omnium qui eſſent ſceleribus nobilitati, facile ſummus euaſit, uel ſuperior Cercopibus, Eurybato, Phryconda, Ariſtodemo, Soſtrato. Nam ipſe cum aliquando Rutiliano ſcriberet genero, modeſtiſſimeq; de ſe loqueretur, Pythagoræ ſemet adſimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem ſapiens, ac mente diuina: cæterum ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quaſi uelim eos ſimilitudine rerum geſtarum committere. Verum ſi quis deterrima quæque & probroſiſſima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haud quaquam fidem perinde ut ueris habuerim) ſi quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs conſutam, promptam, audacem, uerſatilem & ad efficiendum quæ cogitaſſet nullum refugientem laborem, appoſitam ad perſuadendum, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mirè ſimularet optima quaq;, ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primum igitur nemo cum illo congreſſus eſt, qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omnium optimum æquiſſimumq;: præterea ſimpliciſſimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemper appelleret animum. Ita quum eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: paſſim ſeſe proſtituebat, ac mercede ſui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præſtigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illecta menta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immiſſiones in hoſtes, rationem eruendi reperiendiq; theſauros, hereditatum ſucceſſiones. Hic ubi conſpiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad ſubminiſtrandum arti negocioq; ſuo propenſiſſimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipſe huius formam: erudijt eum, ſemperq; deinceps pro adiutore miniſtroq; eſt uſus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum ſcilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem.

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium ſucceſſor hic atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cū egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Videsquanam è ſchola tibi hominem refero? Verum ubi tā barba plenus eſſet Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egeſtatē redactus, defloreſcente ſimul & forma, unde uictum parare licuiſſet, nihil poſtea parum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliū ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendūt, omniū ingenij longè ſceleratiſſimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, impoſturis ludificantes, ac pingues homines (ſic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulie-

rem

Hactenus pſonarae facie hois depinxit dinceps ad animū & eius prauitatē accedit.

Amplificatio p collationē.

Vlq; quædam & generalis uitiorum deſcriptio.

Quando & quæ à quibus didicerit, et q̄ bus cum uerſatus fuerit.

II.

Quæ ſub uirgulis ætatem

tem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dū amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones, placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcātes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq; denicq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olimpiade fabulam increbuisse: quū Alexandrum conciperet, huiusmodi draconē quopiam opinor, cum ea concubente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sane paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iā bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia prædicti, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditescceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maximè necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarū, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, auerosq; dedicantibus lateres. Hæ cubi inter seseuersassent, ultroq; ac citro agitassent, usum est uaticiniū oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabāt se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerant initio, & uel ipe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quáue ratione negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè dissitam ab Asia Galatiaq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorū auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderētur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murū incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secū adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quempiā intueantur. Hac de re quum controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum ussum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapium unà cum patre Apolline in Pontū aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autem ante alios in Aboni murum: nā hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulò post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iā comatus, cæsarieq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, superneam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quū ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamē oraculo credidērūt ita tanēti:

Causæ et effectus rei gerendæ.

Consilia ex effectu præsentium.

Consultatio de loco.

Principia inuestigationis.

Cocconas moritur, in eius locū Alexander, & quomodo ille pro diuino habitus cœperit.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diuus Alexander Podalirius ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Troica ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertū eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabat
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter ΑΛΕΞ. cū quibus literis ἀνὰ cõpoſitū, Alexandrū cõſtitutū ſignificat aũt A 1. Λ 30 Ξ. 5. Ξ. 60. qui numeri additi 96 cõſtituũt, numerum quatuor et uigintiquater diuiſibilē Inſtrumēta futuræ actionis

Alexander itaque multò poſt in patriam irrueris cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nonnunquam ad ſimulabat, ore ſpuma completo: id quod ille facilè efficiebat, radiculę (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconum) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicundè deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditū ſerpentis. Id quum alrè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circū pudenda tectus erat, ecq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactanſq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderãt (nam concurrerat uniuerſa propè ciuitas) unà cum mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum, quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduenireret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quid nam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſtea quã fregiſſet, idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulisq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà fœtum aſportans, modo æditum in

lucem

Iouem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs itaesset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uiſtitantibus (ut loquuntur poetæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in linum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esset draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad sacietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; aliis ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq;, deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur abijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, qui draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorúmue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulò post eundem contrectasse iam grande admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Astubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet cantsa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei

Præcem tum actionis, quo sibi uiã ad cæteras straxit.

Fidẽ facit narrationi excircũstãtijs loci & hominum.

Principiũ narrationis, & cõfiliũ ab exemplo captum.

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atq; in Cliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso, pro cuiusq; argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tues, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet impostoras eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Berittia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tum cera & masticche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositò ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten infecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs, tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queãt, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa reperies, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua responsa dabat ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Miorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates

Quarte ob signatum literas reseluerit

Modus respondendi.

tes meis Alexander me rogabit, prosq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obu. is duobus. Ne uero pu sillum & exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta & octoginta millia redierit, utque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Adhæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui fama eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipuloq; dei. Iam em & tale quod dam oraculum exierat.

Quibus socijs & auxilijs usus.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum,
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerisq; quibus mentis pluisculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: magis paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos æ didit, dicens impijs & Christianis implerI Pontum, qui non uererent in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propicium habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Scisciranti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit compedibus uinctus in cœno delidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes a deuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditæ? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sæuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quotandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cũ Epicuro, uiro uidelicet qui rem naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id meritò: quippe qui hęc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eò quòd acceperat eos, qui cum Lepidoerant, alios item hoc consimiles quam plurimos ea in ciuitate uersari. Nec unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Qua arte ad uersarios & philosophos rediderit.

Maluaca porcorum sacra cum mato Sipydno.

Crebrius autem (ut iam diximus) draconẽ ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero, ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet admirabilem multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arteriis contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat artificiosè dissimulatum, inseritis alio quopiam per has foris insonante, respondebat; & ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Æsculapium

Autophona responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; epulentis, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenisset q;, ut una cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi femineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutis ijsq; responsis, ea quæ perperam maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualescerēt: quibus morientibus, alterum oraculum ilico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebant ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illa remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; auctoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps qualiq; signifer extitit Rutilianus, uir alias quidem honestus ac probus, tum compluribus in præliis Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel iniunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat, quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit, alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facilè decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderāt, partim tanquam uidissent, audissentq; per multa insuper accumulātes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniā impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oracuIo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autē ter sceleſtus ille quidam

Rutilianus Romanus.

dam neutiq; inſcitum,& ingenioſius,quàm ut in uulgarem competat latronem Etenim reſignatis libellis,ac perlectis: ſi quid offendiſſet in iſs,quę proponebantur,ita ſcriptum:ut cum periculo ac diſcrimine eius qui ſcripſiſſet, ſi proferretur,coniunctum uideretur,apud ſe detinebat,neq; remittebat,quo uidelicet obnoxios,ac propemodum ſeruos ob metum ſibi redderet eos, qui miſerant: quū in mentem illis ueniret,cuiuſmodi de rebus conſuluiſſent: Intelligebat autem eſſe conſentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiuſmodi rogationes eſſent propoſituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent ſeſe intra caſſes eius teneri. Libet autem aliquot ex his reſponſis cō memorare,quæ Rutiliano reddidit. Huic ſciſcitanti de filio, ex uxore priore ſuſcepto,qui iam per ætatem maturus eſſet,ut diſciplinis erudiretur,quem inſtituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere,ita reſpondit:

Pythagoram,egregieq; canentem præliа uatem.

Deinde paucis poſt diebus,extincto puero,ipſe quidem hærebat: nec habebat quod incuſantibus reſponderet:oraculo uidelicet ita re præſenti confutato, At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipſum portendiſſe deum, qui iuſſiſſet neminem quidem è uiuis adoleſcentulo deligi præceptorem,ſed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos,quibus cum credibile eſſet eum iam uerſari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit,ſi iſtiuſmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret?Rurſum eidem percontanti,cuius tandem animam eſſet ſortitus,ait:

Principio fueras Peliдes,deinde Menander,
Deinde is qui nunc es:poſt fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic ſeptuagenarius interiit,in inſaniam uerſus, haud expectato dei promiſſo,quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti,aliquando incunctanter ac palàm reſpondit:

Ducito Alexandrò natam,Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem diſſipabat,filiam quam habebat, è Luna ſibi ſuſceptam fuiſſe,Lunam enim ipſius amorem captam fuiſſe, quū dormientem aliquando conſpexiſſet: nam id illi familiare eſt,& formoſos ſomno ſopitos adamare,Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus,nihil cunctatus, protinus accerſit uirginem,nuptias conficit,ſpōſus iam ſexagenarius,concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans:tamq; ſibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc excogitabat,& in omnes Romanę ditionis partes,qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendā eſſe peſtilentiam,incendia, terræmotus ſe certa remedia traditurum,ne quid horum accideret,pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſſet,unum quoddam tale oraculum,Autophonon & hoc quoquo uerſum gentium prodiderat,unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum, tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit,propterea quòd fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus,potiſſimum deſolarentur, Neq; uero me putes illud dicere,carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerum caſu quodam ad hunc modum accidit.Et haud ſcio,an plerique freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint,nihil aduerſum peſtem, præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàm plurimos Romæ conſtituerat,qui ſibi qua quiſq; mente eſſet,indicarent:ac priuſquam oraculum adiſſent,illi ſignificarent quid nam eſſent percontaturi,quidq; potiſſimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamẽta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hęc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarũ gestationes, & sacrorum ceremonias; quæ quidẽ tribus ex ordine diebus cõtinenter peragerentur. Ac primo quidẽ die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit discedat. Cæterũ qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiũ agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani comunx. At uero facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autẽ in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulo post rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cũ silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autẽ benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti cõiicio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam cõtrouersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Pythagoræ mens emoritur q;, oritur q; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; piisq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Pontícis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordis ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Consecratio puerorum. II.

ita

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ scisciatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo prior? quid ais: Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium, Deinde quo demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine cõprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Exemplũ dialogi sacerdotis cuiusdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum insitat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; impostoris hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui rum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q; coargueretur, neq; ferens opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie q; responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicurei sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Aliud periculosum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit ſceleſtus ille, quantum adferret is libercõmoditatum, ijs qui in eo legendo uerſarentur, quantámque illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, ſpectris, ac prodigijs liberaret: tum ſpes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem ſanam ac ueritatem inſereret, planè luſtraret animum, non tædia quidem, aut ſquilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quod dam hominis ſceleratiſſimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quũ iam non mediocrem in Regiam aditum ſibi patefeciſſet, inq; aulam Cæſaream, præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maximè flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conſerente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis, ſed præſtat ipſum oraculum referre:

Alia reſponſorum exempla, quorum cũ usomnino diuerſi ſint.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri
Immiſiſſe duos Cybeles edicominiſtros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura eſt
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum eſſent facta, quemadmodum ille præſcripſerat: leones quidem ſimulatq; in hoſtium regionem enataſſent, Barbari canes quoſpiam aut lupos eſſe rati, fuſtibus arcebant. At noſtrorum protinus maxima ſtrages eſt conſequuta, uiginti fermè milibus ſimul extinctis. His cõſimilia ſunt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam reſponſionem, Croeſoq; redditum oraculum, frigidè ſanè detorſit: dicens deum quidem prædixiſſe uictoriam, haud tamen explicuiſſe, utrum Romanorum eſſet futura an hoſtium. Tandem quũ plurimi iam eam in urbem confluerent: præmeretur q; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorũ, qui ad oraculum uentitabant, neq; ſufficeret ſuppeditandis ijs, quæ ad uictũ erant neceſſaria, cõminiſcitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnũ appellabatur. Siquidem libellis indormire ſolet, ut aiebat ipſe, deinde, tanquam in ſomnio diuinitus edoctus reſpondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq; ac cõfuſim: maxime ſi quos libellos conſpexiſſet accuratius atq; obſeruãtius obſignatos. Ad hunc em̃ modũ citra ullũ reſignandi periculũ, quicquid temere in mentẽ ueniſſet, ſubſcribebat: ratus & hoc ipſum oraculis cõuenire. Erant aũt ad id nonnulli cõſtituti interpretes, qui mercedem nõ exiguam colligebant ab ijs, qui eiuſmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quiſq; talentũ Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; conſuleret quiſquam, neq; miſſus eſſet aliquis: imò quum ne eſſet quidem huiuſmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti ſtultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuam qui rectus in ædibus, ac te
Clam prorſum, uxorem uultuq; oculiſq; decoram
Stuprat adulterio, ſeruorum ex agmine primus.
Ipſe cui ſolus ſuaſiſti hæc omnia demens.
Eius enim florem libaſti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compenſans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, poſſis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo ſub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, ſub ceruicali condita, porrò
Iſtis conſcia criminibus tua ſerua Calypſo eſt.

Quã

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere turò libellos, & nanciſci, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum. *Exempla barbaris reddito rum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respõdit. Sciscitato an caluus esset Alexander quum libellos palàm atq; accuratè obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem. *Exempla eorum quæ ipsi Luciano responsa ac facta.*

Cytmidede iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxerat autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgò facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus, acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem propheram, compellassem. At ille oppido quàm generosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditu- *Congressus Alexandri & Luciani.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maximè sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Mosq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulóque post prodibam, tam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facilè fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (erat autem fortè solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darẽt. Quod si contigisset, facilè quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incolumiter uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicas uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos faciles q; præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, procq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderem animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonu murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma notum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de se uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maximè miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haud quaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniurauerant

Mors Alexandri.

rerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum se conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatem atq; humanitatem erga hos, quibus cum uiuit. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uerè sacrū, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere soleat eos, qui secum haberent consuetudinē. Denicq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem incidérint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædā redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendā, à quo studiū eius rei reprehendebatur, ut effeminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantū in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quanto opere eo omnes propè gentes iā inde ab initio delectati sint, quibus ităq; laudibus eam artem cum poetæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim tragœdiæ, Comediæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus antepositurat. Deinde & præstantiā artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarū rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditū esse oportere. Inter quæ & effectum ac usum artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roborq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tū barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recensет, & præcipuè quantum noceāt, aut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exēplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo nox Cratonis reprehensio sequitur, qui studiū huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & moderei, additā etiam amplificatione quadam à collatione, quàm antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temerè reprehendat. Atq; ita adargumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

Osteaquam tu Craton, iam olim acerba quadā accusatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tū ipsum saltandi artificium, insuper aūt & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multū ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodū deceptus per imprudentiam rem omniū in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cū docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna esse fueris. CRA. Cum uir sies, ô optime, & maximè disciplinis liberalibus innutritus, nec non in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ô Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere iustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantem, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc omnia cum pulsationibus & lasciuis & obscœnis carminibus, & pedũ strepitu, hæc inquam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualẽ te esse conspicio, minimè deceat. Quare ego cum certior factus essem huic tam turpite incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, nõ dissimilia cum ijs passus, quorum aures penna leuiter perstricantur. Maximè uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & seriijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cum primis uero cum grauem aliquã spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, nõ minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poetis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ô generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atqui istud mihi optimũ factu uidetur, ut his oibus constanti negacione medearis, neq; sub initium fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorantibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quampiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum, sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ô Craton, quàm uero robustum in nos canem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi induxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquamquod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium in cognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sum. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi respondeo Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insectaris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stultã spectandi curiositate paria fecisti, Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationũ à personæ conditiõe ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarũ certamina, quã collationẽ infirs Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hãc collationem.

Cõfutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capite sederem inter mulierculas, & insanientes illos spectatores, applaudens & præconijs ineptissimis acclamans homuntioni cuipiam perdito, nulla necessitate lachrymas profundenti? LVC. Est equidem hoc tibi ignoscendum ô Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, si meis monitis morem gerens tantum tempusculi spectandis saltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo sufficeret, nihil tibi posthac rebus omnibus fore priusaut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, seruire queas spectaculis, unde exacte & uidere, & clarè audire possis omnia. CRAT. Nunquam ergo forma fiam amabilis, si quid tale unquam prudens ac sciens fecero, semper autem membris hirsutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miseret, omnibus modis insanientis. LVC. Vis ergo, ô amice, omissis blasphemijs atq; conuicijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil super saltatione, eiusq; uirtutibus differenti, tamen quemadmodũ non solum oblectamento sit spectantibus, uerumetiã emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ spectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens spectaculis, ac optimis præceptis imbuens: adhæc cõmunem quandam corporis & animæ pulchritudinem ostendens? Etenim quæ illi accedunt à Musica & modulationibus, hæc inquam oia facere, nõ dedecori aut uituperio, sed illi potius laudi tribuẽda sunt. CRAT. Quanq; mihi in præsentia ocium non est, insanientẽ hominem auscultandi, sutũ ipius morbum laudibus efferentẽ, atm̃ si nugis & inanibus fabularũ cõmentis me opplere tibi consultum facturus sum. Paratus sum in hoc tibi officiosè inseruire, & aures præbere, uel sine cera inutilia uerba obaudire ualens. Quare cõpressa uoce hãc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; animo tuo libitũ fuerit, quasi nemine auscultante. LVC. Euge ô Craton, istuc ipsum oim maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim post ipsa re comperies, num nugæ tibi censendæ sunt, quæ in medium producturus sum. Ac principio quidem illud planissimè mihi ignorare uidere, quàm nõ nouitiũ inuentũ sit saltatio, neq; heri aut nuper natum & inceptum, puta apud maiores nostros aut illorũ. Sed qui super saltationis ortu, quàm uerissima perscrutati sunt, affirmãt illam una cũ mundi ac oim rerũ generatiõe natã esse, & cũ amore deo illo uetustissimo in lucẽ prodijsse. Etenim ipsa syderũ chorea, & errantium cum nõ errantibus coniunctio, eorundemq; modulata atq; cõcinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè instituta harmonia primogenitę saltationis argumenta fuere, & inditia certissima. Ea uero tẽporis progressu subinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiones melioris inuenti sortita nõ modicas, summo nunc absoluta uidẽ esse fastigio, ac res esse omni fariã uaria, & oĩbus modis cõcinna & congruens, tum bonũ multiplicis ornatus & sciẽtię. Hoc uero saltãdi artificio aiunt Rheã potissimum oblectaram, in Phrygia quidẽ Corybãtas, in Creta aũt Curetas saltare iussisse. Neq; uerõ modicum cepit ex illorũ cõpendium. Quippe circũsaltãtes Iouẽ illi seruarunt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & salutis cõtriburæ præmia se illis debere, pr. Ilor. saltationẽ patrios dentes effugiẽs. Porrò autẽ hęc saltatio ab armatis desaltabat, gladios ad scuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ saltãtibus. Mox ẏo inter Cretenses, ut quisq; maximè nobilitate præcellebat, summo studio hãc rem exercẽtes, præstantissimi saltatores reddebant, non tm̃ hoies priuati & humili loco orti, sed nobiliores q̃q; & regij sanguinis & primates in populo. Homerũ q̃q; Merionẽ nõ suggillare, uerũ pulcherrimo laudis testimonio ornare uolẽs, saltatorẽ nominauit. Itaq; in tm̃ claritudinis et noticię ob saltandi peritiã apud oẽs uenerat, ut hæc non Græci solum de illo cõperta tenerent, sed & Troianis hostibus non ignota forent. Videbant eĩm, ut mea est opinio, eius in bellando agilitatẽ, & concinnum membrorũ motum, quæ ex saltatione in usum cõuersa peculiariter possidebat. Versiculi Homeri ad hunc loquuntur modũ.

Propositio et ὕλη totius orationis.

1. Arg. ab antiquitate.

Exemplo Syderum. I.

Corybantum & Curetum II.

Cretensium. III.

Amplificat testimonio Homeri.

Iliad. ν.

Tecito Merione, quamuis saltare peritum

Stra-

Strauissem in dura confossum cuspide pugna.

Tametsi eundem non statuerat, ut enim in saltando semet magno studio exercuerat, sic facilè, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emissa. Iam quanquam & alius complures ex heroibus enumerare possim, eo ipso saltandi studio diligentissimè exercitatos, quiq; ex hac ipsa re artem fecerint, sufficeret tamen suspicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui usq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum speciem quoq; saltandi pulcherrimam sibi adiecisset, Pyrrichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipse his de filio suo inauditis, maiori gaudio suffusus est, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præstantiam & membrorum robur insuperabile. Atqui interea semper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius saltatione captum concideret, & direptum solo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præstantissimi esse censebantur, cum à Castore & Polluce Caryatissare perdidicissent, quæ saltationis species à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere soliti sunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingressum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conserendarum manuum signum Lacedæmonijs tibia dare solitum est, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, musica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura saltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam summis colluctati sunt digitis, ac mutuis ictibus semet ceciderunt, quiescunt parumper, & omne illorum certamen in saltationem solutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus est, tibiam incinens, ac pedibus instrepens, Cæterum illi per ordinem alter alterum sequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero saltatorias, quæ Baccho & Veneri gratæ sunt. Quinetiam cantus, quem inter saltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus est, quasi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ saltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, duę enim canuntur, rationem quoque & præcepta saltandi in se complectitur. Procul, aiunt, ô pueri, promouete pedem, & saltate perfectius. Non disparia faciunt, quibus Hormũ saltare curæ est. Hormus autem genus saltationis est, adolescentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream dispositis, ut planè hormum, hoc est segmentum referant. Solet autem adolescens chorum ducere more iuuenili saltans, quo postea in adoriendis hostibus usurus sit. Sequebatur hunc puella modestia quadam conspicua, quæ fœmineum saltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compositum rectè dicere possimus. Cæterum quæ Homerus super Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus instituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo silentio. Præterea duos illos saltatores, quos eodem in loco Poeta Cibesteteras uocat chorum ducentes. Rursus quæ in clypeo memorat, in medióque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquam rem omnium pulcherrimam saltationem Vulcanus clypeo addidisset. Etenim Pheacas saltatione, ut par erat, uehementer fuisse oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyssem ex omnibus quæ uisenda apud Pheacas conspexerat, hoc cum primis admirantem testatur, agilesq; pedum motiones spectantem. Iam in Thessalia eo usque progressum est saltationis exercitium, ut populi præsides & antesignanos illorum præsaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum statuarum inscriptiones, & tituli suo suffragantur testimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauassent operam erexerunt. Prętulit, inquit, præsaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi posuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè desaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid

Alia Homeri exempla.

las

las unq; fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, quippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certe constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud aũt omnes audiunt, quòd dij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plerisq; eos de saltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressiuero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecutioptimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; postea quam mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemãdmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitrantur, uerum illi ad orientem conuersi, saltatione solum consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitari atq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est pretatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquam Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circumponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquam totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, quiq; semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiam agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetum, deinde arboris motũ flexibilẽ, postremo in summa quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterum, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorẽ opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arte ficio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerum facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomen sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè. & religiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosum, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendum fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptum adhuc puerũ, durũ porrò, & rudẽ & suprà modum uirilem, non prius amorũ peritum reddidit, quàm perfectum eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semper decimam partem spoliorum in bello partorũ reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint celebertimarum saltationum genera. Cordacis & Scinidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ô admirande,

Eorumque in sacris solennia fuere.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romanos.

Priapi.

uide

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad poetas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxta ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinē, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit:

II. *Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.*

Exemplū Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quę saltationi adiuncta est, ac munus quod à dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellū & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanquam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortum Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc summū & elegātissimū referre nō est ueritus encomiū, nimū eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes *tri* pudium. At tu, ô generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationē conscindis contumelijs. Cæterū, ipse Socrates, uir omniū sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, nō tantū saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimū tribuens uenustæ cōcinnitati & elegātiæ, tū apto motui, neq; nō mouentis afformationi. Nec ueritus est iā natu grandior saltationē inter seria habere disciplinas, uidebatúrque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora aculiora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas frequentare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, nec tum tanta elegantia & pulchritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quoq; opera in summū usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis posthabitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquam perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicā quidē esse Emmeliam, comicam uero esse Cordaca. Nonnunquā usurpari & tertiam, nempe Sicinniden. Postea uero quàm in principio saltatiōi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre nō dubitaris, *tan* quam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aūt & cytharam relinquamus. Etenim & istæ saltationis partes sunt ducēdis choreis subseruiētes. Porrò aūt ipsam tragœdiā primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpè & minimè iucundum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hiāte quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uētres factitios adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam sē ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calami-

tilamitates modulantis, ac ſola uoce ſemetipſum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priſcorum poetarũ induſtria inuenta ſunt. Et quam diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis eſt concio. Vbi uero ipſe Hercules carmine lugubri in ſcenam ingreſſus eſt, ſui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut ſanæ mentis homo quiſpiam iure optimo talem actionem ſoloeciſmum uitioſum poſſit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in ſaltatrone damnaſti, uiros hiſtriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; eſt & tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Cõmœdia partem perſonarum omnium maximè ridiculam, & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ perſonas. Sed enim ſaltationis habitus, quàm decens ſit & modeſtus, quorſum attinet dicere, cum cæcis quoq; iſta ſunt perſpicua. Larua ipſa pulcherrima & ſubiectæ fabulæ reſpondens, non immane hiat, ut illæ, ſed ſaltationi per omnia conuenit. Habet enim per multos ſub illa uociferantes. Olim uero ipſi quoque ſaltatores canebant, & unà ſaltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uiſum eſt tactu longè conſultius, ut alij ſaltantibus ſuccinerent. Porrò autem argumenta utriſq; communia ſunt, neque ulla in re à tragicis diſtinctim ſeparata ſunt ſaltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata ſunt illa, maioríque ſtudio perdiſcenda, atq; infinitas mutationes habentia. Quod autem ſaltationum nulla ſunt certamina, hanc ego cauſſam eſſe opinor, quod certaminum authoribus res maior & grauior uiſa ſit eſſe ſaltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari poſſit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præſtantiſſimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipſos decertandum præponitur, adieciſſe. Iam uero ſuper iſs reſpondere tibi ſtat ſententia, quæ oratione mihi omiſſa ſunt, quæ non pauca eſſe uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obſcurum eſt, complures ante nos de ſaltatione libellos conſcripſiſſe, ac omnem ſuam in ſcribendo operam & induſtriam in hoc poſuiſſe, ut omnia ſaltationis genera atq; ſpecies numero comprehenderent, earundemq; nomina percenſerent, tum cuiuſmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo inſtituto magnam multiplicis ſcientiæ opinionem ſibi adiuncturos exiſtimabant. Ego uero hanc ambitioſam ſuper hiſce rebus contentionem & ineptum & ſeræ cognitionis, & mihi ipſi in præſens minimè tempeſtiuam & accommodam eſſe arbitror, eamq; ob rem illa ſuperſedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quod neque in præſentia ſtatuerim, omnem ſaltationem à prima ſtirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ ſcopum eſſe propoſitum, ſaltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generoſioribus propoſitis. Verum hoc orationis meæ caput & ſumma futura eſt, ut eam ſaltandi rationem quæ nunc conſtituta in uſu uerſatur, laudibus illuſtrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in ſe complectatur; & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenuſtatis & elegantiæ culmen & faſtigium peruenerit, nec minus de ſe exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & ſaltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenuſtatem & fructum abſolutiſſimum, qui nunc omnium perfectiſſimè cunctis augmentis ematuruit, illum nunc in præſens oratione noſtra explicabimus, poſthabita Thermayſtridæ & gruum ſaltatione, & alijs præſenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam ſaltandi ſpeciem aptam conuiuijs & compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri ſolet, hominibus ruſticis ſæpenumero ad tibiam muliebriter ſaltantibus ſaltus duros & laborioſos, & quos etiamnum agreſtium ſtudio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, ſed quia à præſenti ſaltatione omnibus modis aliena eſt, nec quicquam cum illo commune habet. Quandoquidem ipſe quoque Plato in legibus, nonnullas illius ſpecies commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectioni reſpondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum uſu laudauit ſaltationẽ. Iam & ex difficultate artis eiuſdem dignitatem oſtendit.

Repetitio propoſitionis cũ cõmonitione

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quę saltatorem eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & expolita, sed omnium disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerum etiam rhythmices & geometrices, cum primis uero philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanq; superfluam & parum commodam existimatum est. Neque uerò abhorret à Rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atque affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam Rhetores. Sed nec à graphyca excluſa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Apelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uero præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusque filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericum saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neque non obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habituum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est, usque ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circumscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè calleat, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionem, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationem, Promethei supplicium, amoris utriusq; robur & uiolentiam. Post hæc Delí errationem, & Latones ex partu dolores, & Pythonis cędē, & Tityi insidias, ac mox quemadmodū mediū terrę aquilæ uolatu inuentū sit. Adhæc Deucalionem, ac magnū illud id ætatis naufragium, tum unicam illam arcam humani generis reliquias conseruantem. Præterea quemadmodū denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationem, & Iunonis dolum, & Semeles conflagrationem, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationem illam de Attica, & primū in Areopago iudiciū. In summa totum illum sermonem Atticum fabulosis narrationibus refertissimū. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinam, & Celei hospitalitatem, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factam ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionē, eiusq; denuo in Persas fugam, ac regis Erichtei filias, & natas Pandionis, tum quæcunq; in Thracia perpessæ sunt & fecerunt. Deinde non ignorandus est illi Acamas, nō Phyllis, nō primus raptus Helenæ, tū Castoris atq; Pollucis aduersus urbē expeditio, neq; nō mors Hippolyti, & Heraclidarū reditus. Iure enim & ista in fabulis Atticis censebuntur. Et hæc quidem ex rebus gestis Athenienſium sanè quàm pauca exempli gratia ex multis à me prætermissis percurri. Deinceps uero memoria quoque tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga bene de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Quia

Quibus poſtea annectẽda ſunt cũ Citherõe quæ cũq; Thebanis ciuſbus acta ſunt, & Labdacidarũ ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes ſerpẽtini, & Spartanorũ retributio ✶. Et rurſus, Cadmi in ſerpentẽ tranſmutatio, & ad lyram præcinentem muroꝝ ſubſtructio, & murorum inſtauratoris inſania, & uxoris eius nẽpe Niobes ſibi ac ſuis exitioſa iactantia, & in luctu ſilentiũ, tũ quę cunq; de Pentheo, quęcunq; de Acteone, quęcũq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cũ omnibus illius certaminibus literis, pdita ſunt, eiuſq; liberoꝝ per inſaniã facta internitio. Deinde Corinthus, & ipſa plena fabulis, Glaucam & Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobœam, Soliſq; & Neptuni pugnam. Poſt hęc autem Athamantis furentem inſaniam, ac nubis liberoꝝ in ariete fugam aëriam. Inus & Melicertæ ſuſceptionem. Adhæc neq; Pelopidarũ facta ſaltatori negligenda ſunt, neq; Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter geſta ſunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipſius cuſtos Argus, & Atreus, & Thyeſtes, & Aerope, & uellus aureũ, & Pelopiæ nuptiæ, & Agamemnonis interfectio. & Clytemneſtræ ſupplicium. Iam adhuc ante illos ſeptem principum aduerſus Thebas expeditio, & generorum exulum Adraſti ſuſceptio, & oraculum de illis proditum, prętea ducum in bello cæſoꝝ interdicta ſepultura, & propter hanc Antigones & Menecei miſerabilis interitus. Inſup quæcunq; ferũtur in Nemea Hypſipyle et Archemorus ſaltatori monimenta cũ primis neceſſaria. At etiã quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Perſei natiuitatẽ, certamẽ quod aduerſus Gorgonas ſuſcepit. Adde illis & Aethiopicam narrationẽ, Caſſiopæam & Andromedam, & Cepheũ, quos inter aſtra annumerauit quoq; hominũ id ętatis credulitas. Quin etiã illa nõ ignorabit priſca facta Aegypti & Danai, & inſidias quibus petitæ ſunt nuptiæ. Nõ pauca uero eius generis ſuppeditabit & Lacedęmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitiũ à diſco illatũ, enatumq; ex illius ſanguine floſculum, & gementem in eodẽ inſcriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducẽ, & Iouis ob hoc ipſum aduerſus Aeſculapium excandeſcentiã. Præterea Paridis apud Menelaũ hoſpicium, & Helenę raptum poſt factum propter pomũ iudicium. Planè enim exiſtimet Spartanæ hiſtoriæ & Iliacam eſſe adiunctam copioſam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unũ quenq; apud Troiam occiſorum fabula agenda ſcenæ præponitur. Conſentaneũ uero eſt, ut horum ſubinde memor ſit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu uſq; ad gręcorum procerũ in patriam reditum peracta ſunt. Neq; Aeneę erroris obliuiſcatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locũ quoq; habebunt, quæ de Oreſte circunferuntur fabulæ, tum qualia ſatis fidenter auſus eſt in Scythia. Sed nec illa, quæ ante hac geſta ſunt, inepta putabit, Achyllis in Scyro cũ uirginibus cõuerſationẽ, Vlyſſis inſaniam, Philoctetę à Græcis derelictionẽ. In ſumma, totam Vlyſſeam errationẽ, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; uſq; ad procorum ſupplicia. Ante hæc uero quibus ſycophãtijs Palemedi pernicię machinatus eſt, & ira Nauplij, & Aiacis furentis inſania, & alterius ad petras naufragiũ facientis exitium. Quin etiam Elis multas occaſiones præbebit ſaltare conãtibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiarum Athletas. Atqui nec Arcadia fabulaꝝ expers eſt, Daphnes fugam, Calliſthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiã. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam ſi oratione in Cretã deſcenderit, permulta inde ſumet ſaltatio, Europam, Paſiphaën, thauros utroſq; Labyrinthũ, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneũ Cretæ cuſtodem. At ſi in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo ſumet ſaltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten Dalum ✶, fluminis cum Hercule luctã, Strenocreationem, Echinadum, & poſt inſaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Neſſum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda eſt Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia nõ parum multa ſal-

✶ Seminatorum ortus.

✶ Titionem ſeu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factã à mulierculis dilaniationẽ, eiusq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tum Licurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Æetam, Medeę ſomnium, Apſyrti dilaceratione, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autẽ Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multã ibi inuenies fabularũ copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Policratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quin etiam his adhuc antiquiora, nimirũ Tantali loquax incõtinentia, tum deorũ apud eundẽ conuiuium, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrũ lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconẽ, & Atlantis laborem, & Gerionẽ, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarũ transformationes, quęcũq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatę ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autẽ Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenicia Myrrham, & luctum illum Aſſiriũ qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, & adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorũ quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autẽ ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorũ in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulę, tũ in quaſcunq; facies ſemet transfigurarit. Omnẽ uero inferorũ tragœdiã tanquam digitos unguesq; ſuos tenebit, tum ſupplicium genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amiciciam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringã omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tũ ab reliqs poetis eximijs & excellẽtibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc admodum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtã ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarũ ſaltẽ capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum poetis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinẽ indaganda. Quæ oĩa in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tẽpus exegerit, nullo negocio poſſit expromere. Quoniã uero imitatrix eſt ſaltatio, motibusq; & geſticulatione ea quę cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores facitare conſueuerunt, ut perſpicuitatẽ exerceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repreſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorẽ & mutum ſaltatorẽ intellige re, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidẽ & ipſe nõ ſecus atq; tu in iudicium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtulæ & ſtrepituum ſuperuacuum quoddã eſſe ſaltatorẽ, quippe q argumento confici ẽdæ fabulæ parum afferret, motum modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterũ homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè accõmodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata cõcinnitate quibus exornaretur nequaq; ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi elegantiartificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; explo deret. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quemadmodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui cõcubitus proditorem

Agilitas Saltatoris & perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utroscp & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Prętera quascunch alias hæc fabula partes cõplectitur. Adeò ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat ẽm uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ó homo cuiusmodi facias, necp enim tantum uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uertatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudẽ præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unacp cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quancp nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iã uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumcp Nero benignius atcp amãtius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet, secp promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligẽdos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facilè est. Itacp, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæcp mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitiũ iuxta ꝗd immorandum est, & saltationis scopus est representatio, ut dixi, eadẽ opera & rhetoribus exercenda, maximè uerò ijs qui declamationibus, quas uocant, uacant. At hæc quocp in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenã introductis, saltator per omnia gestu respondeat, necp ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepẽt, sed in unoquocp illorum demonstretur proprietas & excellentia. Voloitacp & alterius tibi barbari oratione ea ipsa de re percensere. Etenim cum quincp personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus cõstabat fabula, unũ uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltãdo repræsentarẽt. Postea uerò quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repręsentaturum, Fefelliſti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uerò & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarunt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habẽda est illa poetica cohortatio, ó fili, Polypimentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidẽ pernecessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibuscp factis applicare. Pręcipuè uerò mores & affectus se demõstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidẽ amantem, deinde irascentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademcp die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitum, clangorem cymbali, repręsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimẽ. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterũ, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationẽ corporei exercitij actione ipsius rebus quæ fiunt ineſſe utidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerũ quæ geruntur sapientia, & quòd

Aliud barbari cuiusdam.

Aliud alterius barbari.

Pantomimi.

Effectus et usus artis.

Sobrietas et prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenæus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapiẽtes nominare solitus est, ibatq; frequenter ad illorũ spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel nõ de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecũdia, quàm è philosophia hauserã. Quod si uera sunt quæ de anima Platonẽ disseruisse constat, tres eius partes pulcherrime ostendit saltator: uim irascẽdi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repręsentat: ratiocinandi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodum tactus inter sensus corporeos, disseminatum est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantam rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnæ formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco constituentis. Audiui uero aliũ super saltãtium personaq; silentio longè iuuenilius differentẽ, q̃d eo Pythagoricę disciplinæ dogma subosculare significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitæ actiones illæ quidẽ oblectationem, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utrãq; hæc iuxta adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstantiorem, quatenus cum uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluentes, alios q; luctantes in puluere, quos non raro saltatio & longè tutius simul atq; decentius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones & circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidem fæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimum & maximè omnium conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant & membra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, & ad omnẽ mutationẽ promptiora instituãt, neq; mediocri robore corpora solidius cõfirmant, Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quæ & mentẽ acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas hoies doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ cõcentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, si perfectam uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ pleniorẽ aut cõcinniorẽ? Quòd si tibiæ aut fistulæ sono dulcissimo caperis, sufficiẽs in saltatione quoq; fruendi tibia parata est copia. Mitto dicere q̃ moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utens spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio, p̃sequi malefacta, contra lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam emẽdari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendum est, illud iam dicturus sum, membrorq; robur atq; molliciẽ rectè exercere, utrunq; iuxta mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatam ostentaret molliciem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualẽ & corpore, & animo optimum saltatorem esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac præcipua ingenij indole clarum, adhæc solerti & acuta intelligentia præditũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimum temporis rationem habere poterit, præterea aũt ut poëmatũ ingenioſus censor sit, tum cantuũ atq; carminũ præstantissimorũ peritus expensor, uitioſè uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modũ iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impensè altus sit, neq; præter modum crassus, neq; breuis nimiũ aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris prę se fert imaginem. Me morabo uero tibi populi cuiusdam ad huiusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, q̃bus studio est saltationẽ omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorũ & factorum obseruantes sunt, ut nihil

omnino

A iucundo et utili.

Effectus & quæ saltationem consequuntur.

Hactenus ingenij dotes, tũ & corporis recenset in saltatione.

omnino earum rerum illorum ſubterfugere poſſit iudicium. Ergo cum corpuſculo admodum modiculo ſaltator in ſcenam ingreſſus ſaltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Aſtia nacten uidemus, ubi autem Hectorem manſiſſe dicemus? Rurſus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea ſaltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus eſſet. Tranſcende, inquiũt, muros, nihil tibi ſcalis opus eſt. Quin etiam impendio corpulentum & obeſum ſaltatorẽ falſe ſubſannarunt, qui cum ingentẽ ſaltum facere adniteretur, Theatrum nobis inquiunt, ſuffulciendum fuerat. Contra nimium aridò & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati ſunt. Horum profecto nõ concitandi riſus gratia mentionem adduxi, ſed ut cognoſceres multas quoq; gentes magno ſtudio ſaltandi coluiſſe artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint ſagaciter deprehẽdere. Sit ergo ſaltator corpore per omnia mobili & ſoluto ſimul atq; firmo, ut flecti poſtulante tempore, & firmiter conſiſtere opus ſit, poſſit. Quod autem ſaltatio à manuum geſticulatione in certaminibus proponi ſolita aliena nõ ſit, ſed particeps ſit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutũ, deprehendere poteris haud obſcurè, ſingularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauiſſimo ea quæ oculis adparent certiora uidẽtur, quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præſto eſt. Vſqueadeo uero mouet ſaltatio, ut quidam miſerè & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingreſſus, conſpectis quorum cauſſa amor eſſet malis mentis ſanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam ſerenata hilarior, quaſi pharmacum quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnẽ abſtergens hauſiſſet. Quod autem iſta populo fuerint familiaria, ac quiſq; ſpectantium ea quæ inter ſaltandũ demonſtrantur callidè, cognoſcat, argumento ſunt ſpectatorum profuſæ nõ raro lachrymę, quoties caſus aliquis acerbus & miſerabilis productus fuerit. Bacchica ſaltatio in Ionia præcipuè, & Ponto tanto certè ſtudio celebris, quam & ſatyrã uocant, uſq; adeo hominibus ea detentis uoluptati eſſe conſueuit, ut ſtatutis temporibus cæterarum rerum obliti omnium, perpetuos dies deſideant, ſpectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus ſaltationes nobiliſſimi quiq;, ex ſingulis ciuitatibus primores atq; principes, nõ reuerentię gratia, ſed potius ob hoc ipſum magnos ſeſe ferebant, magis ẽ ob generis claritudinẽ, & obſequia, & dignitates, quæ debebãtur nobilibus. Poſtea uero quàm uirtutes ſaltatorias percurri, audi iã nũc deinceps & ſaltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam oſtendi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obſeruabis. Permulti enim illorũ propter inſcitiam (fieri enim non poteſt, ut omnes ſapientia exornati ſint) turpibus inter ſaltandũ ſolœciſmis delinquunt. Illi quidẽ dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem ſaltando à rhythmo nõ diſcrepant, res autem parum aptè & tempeſtiuè ſaltationi accommodant, quorũ ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes ſaltans, neq; non Saturnum deuorantẽ liberos. Thyeſtæ calamitates adſaltabat. Rurſus alius Semelen percuſſam fulmine repręſentaturus, Glaucen illi adſimulabat, tẽpore longe poſteriorẽ. Atqui nequaquam eiuſmodi ſaltatorum gratia, ſaltationem reſpuendam eſſe cenſeo, neq; ipſum odio proſequendum exercitium, ſed illis potius, ut ſunt, imperitis habendi ſunt. Laudandos aũt eos qui legitimè ac iuxta rhythmum ſatis artificioſè cuncta obeunt. In ſumma, oportet ſaltatorem omnibus numeris eſſe abſolutiſſimum, ut totum quod agit ſit concinnum, ſit aptè accommodatũ, ac intra menſurã cohibitum, ſibi ipſi nõ diuerſum, à ſycophantæ morſu alienũ, repręhenſioni minimè obnoxiũ, & quo nihil deſyderari poſſit. Eſt præterea ſummopere neceſſariũ, ut ſaltator optimis cogitationibus temperanter inſtructus ſit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandũ profunda, ſumma uerò in illo requiritur hu-

Redit ad effectum artis.

Vicia ſaltatorum exquiruntur.

Rursum dignitas diſſecti artis colligitur.

manitas. Statim enim solidam à spectatoribus laudem consequit, quoties quisq; ut dentium sua ipsius acta illo repręsentante cognouerit. Magis uero uelut in speculo, in saltatore se ipse conspexerit, tum qualia passus sit, quæq; quondam factitare illi studio fuerint. Neq; enim tunc præ uoluptate homines se cohibere queunt, sed certatim ad effundendas laudes proruunt, quisq; suæ ipsius animæ simulachra cõspiciens, ac semetipsum cognoscens. Planè enim Delphicum illud uerbum, Nosce te ipsum, ex eiusmodi reportãt spectaculo. Atq; è theatro discedunt, posteaquam quæ expetenda, quæq; fugienda sint, perdidicerint, & eorũ quæ prius ignorabãt, periti euaserint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, sic pari quoq; ratione in saltationibus ea quæ multis uicio datur Cacozelia, hoc est, mala affectatio, imitationis modum transgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione exceden tibus. Et si magnum quiddã demonstrandum est, illud præter modum demonstrãtibus, rursus si quid molle ac tenerum representandum est, illud plus satis effœminantibus. Porro actiones graues atq; uiriles ad immanitatem usq; ferinam euehentibus. Quod egõ quondam saltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem saltandi artificem, cætera sanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud scio quo casu tunc in ita deformem repręsentationem immoderata affectatione delapsus sit. Quippe, cum illi Aiax desaltandus esset, mox furens post uictoriam, tm̃ à saltatiõis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis insaniam repręsentare, sed ipse oĩm iudicio planè furere atq; debacchari uideretur. Vnius em̃ ferreis calceamentis instrepentium uestimentum uiolenter discidit, alterius è Musicorum numero correptam tibiam, Vlyssis iuxta stantis, ob potitã armorum uictoriam gestientis capiti illidens incussit. Et nisi tyara obstitisset, & plagæ uiolentiam excepisset, infelix ille Vlysses perijsset, ad uerberantis saltatoris pedes prolapsus. Atqui uniuersa spectantiũ corona simili morbo uesaniæ correpta unà cum Aiace pariter insaniebat, & exilientes uociferabant̃, ac uestes à se proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodũ obseruãtes, neq; quod bene, neq; quod secus sit discernere queuntes, hæc omnia ad summam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametsi rem probè callebant, ac non parũ ob factũ pudore suffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant silentio. Ipsa porro laude saltatoris amentiam honestæ contegebant, planè perspicientes hæc non Aiacis, sed saltatoris uesania esse perpetrata. Neq; uero generosus ille hisce contentus quietem egit, sed aliud qddam multò magis admisit ridiculum. Progressus enim in medium senatorũ, inter duos consules consedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptũ flagellis quemadmodum arietẽ cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebãt, Nõnulli uero suspicabantur, ne ex immodica insaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus esset. Et sanè perhibebant illum, postq; à tantâ uesaniæ temulentia sobrius esset factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiserat, affectum esse pœnitentia, ut præ nimia mentis mœsticia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatã insaniam perturbatus. Atqui ne ipse quidem hoc occultè aut dissimulãter habuit, sed satis manifestè declarauit. Siquidem postulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam desaltaret, adhibito repręsentatore, inquit ad theatrum, satis superq; esse semel insaniuisse. Maximè uero oĩm eius animum discrutiauit æmulus. Cum enim idem Aiax illi ex cõposito desaltandus esset, adeò modestè & temperanter eius repręsentauit insaniam, ut magnã inde laudem reportaret, saltationis fines nusquam egressus, neq; repręsentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ó amice, pauca sanè ex perq; multis decerpta ostendi saltationis studia atq; exercitia, ne prorsus indignè aut dolenter patiaris, si ista libenter & magna cum uoluptate spectare soleã. Cęterum, si animus est, te mecũ eiusmodi participem esse spectaculi, sat scio illius illecebris te captum iri, insuper etiã tripudiaturũ. Itaq; nihil opus est, ut illud Circes dicta

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Conclusio à causa & assueratione.

Odyss. κ.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouẽ neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero prę uoluptate quã spectando mirificam capies, non multum Ciceroni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, q; illius adminiculo quorum oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, & oculos demulcens, & excubare faciens, & mentẽ ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iã cuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patẽt & aures & oculi. Et uide ô amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ieueris, & me tecum unà pariter spectatũ abducas, ne tu solus inde no bis sapientior regrediaris. *Odyss. 24*

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis & à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam: ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, superari possint, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sit, ut nõ facilè quicquam frigidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uóluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorũ rationem edocet. Quale quiddam infra quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nozium atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium præstantißimũ à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intelligat) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatum, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidã, tum Dionysius, qui uirginem μίνσερ ρεμ, & bouem γαρότεμ, & porcum ἴσχιον, & alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic recte non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amicii eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm fámæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca plane adhuc ęssecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædã uestigia incedendo, leuiter, & quasi per quandam transennã, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigãdi atq; ultrà contendendi præbuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniant, rebus ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latinè legant, iuuantibus. Sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid præstare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formoſus ille, cum libro ſcilicet.

LEX. Per Iouem Luciane, ſcriptum eſt hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam eñ quippiã de ſqualoribus nobis ſcribis? LE Haud equidem. Neq; uero ſqualorem dixi, ſed uenuſtas quædã eſt ſcriptũ adhuc recẽs ita appellare, Tu aũt uideris, aures ſordibus oppletas habere. LVC. Ignoſce amice, Nam multũ affinitatis inter ſe habent calor, & ſqualor. Sed dic mihi, quod nã argumentum ſcripti iſtius eſt? LEX. Cõuiuium in eo uiciſſim inſtituo contra Ariſtonis illum. LVC. Multi quidem Ariſtones ſunt, ſed tu quantũ ex ſympoſio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè ſentis, cæterũ q̃d dicitur ut facile cuiuis alteri inexplicabile fuiſſet*. LV. Proíde mihi pauca ipſius libri recita, ut ne omnino expers ſim epuli iſtius. Nectar eñ quoddã pocillaturus ex ipſo nobis eſſe uidere. LEX. Cauillatorẽ igitur hunc abs te in humũ pĳce. Ipſe uero auribus factis permeabilibus auſcultа iã, abſit aũt obturatrix iſta Cypſelis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypſelus neq; Periander in auribus reſidet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragã, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multũ eloquentiæ pr̃ ſe ferat, *ſtilo haud quaquam trito, atq; obuio compoſita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuſcemodi eſſe. Præſertim tua cum ſit, ſed incipe tandem. LEX. Proínde cœnabimus poſtea, inquit Callicles. Exín ueſpertinum illud (quod ſolet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc autẽ tempus eſt ungẽdi, pro meridiano atq; æſtiuo more, & adſolis ſplendorem apricandi, ac poſtquam lauerímus, panem eſitandi. Atq; adeo abeundum iam eſt. Tu uero puer, ſtrigilem mihi, ac* ueſtem pelliceam linteaq; & ſaponẽ, ut mittas in balneum atq; *ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta *armariolum duos obulos. Sed et tu quíd agis, Lexíphanes. Venies ne, an amplius hic demoraberís. Tum ego, iam olim, inquã, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ĳs quæ circa anũ ſunt, malè habeo, mula* clitellaria uectus uidelicet. Appro perabat enim mulio, tametſi claudicaret ipſe. Sed & in ipſo agro abſq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æſtiuam cantionem, eos nimirum, quí patri meo ſepulchrum extruebant. Poſtquàm igitur cum illis unà fodiſſem, & cum ĳs quoq; qui ripam aggerebãt, ipſe parumper manũ operi admouiſſem, illos quidem reliqui, & frigoris cauſſa, & quía *uredo quædam erat. Scis aũt quòd in frigore uehemẽti uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipſa enata. Ac* terræ clauis aliquot effoſſis, ſcanarĳsq; herbis, & Bracanis eſui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autẽ prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere líberet) ſublatus in mulã, attríui ſummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & ſudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quam plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem poſt laborem ablui. Proin & ipſe puerum curriculo ablegabo, quẽ uer-

Calidũ uerti propter conſonantiam uocũ caloris & ſqualoris, nam ἐυχμός eũ ſqualorem ſignificat, qui ex nimia ſiccitate prouenire ſolet. Vnde & propeſte quæ ex nimio æſtu contrahitur, poſitum reperitur. νεωχμὸν autem id quod nuper factum eſt. Videtur autem & prauam pronunciationem affectatoris iſtius notare.

κυψέλης aurium ſordes ſignificat. Cypſelus autem & Periander Corinthiorum reges uetuſtiſſimi fuere, quorum & Pauſanias meminit.

ἔυλεξις, quam uocem ipſe infra in Rhetorũ dida ſcalo exponit: τὸ λεῖον ἐξυπνεῖσθαι.

μᾶλλον ἀνέσομαι, quod nolutabimur proprie magis ſignificat.

βύρσαν græce.

τὸ ὑποζύγιον.

ἐγγυοδύκην, græce et notat Heſychius ἐγγύην etiam ὑπόθεσιν ſignificare.

In græco eſt ἀσπάδων & ἀσπαβυλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, ſeu iumento, alterum pro ephippio ſeu ſella, non pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κεῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac ſignificatione meminit lib. 3. ubi & ipſe de affectatoribus huiuſmodi tractat.

γογγύλη græci, apparet autem bulbi genus eſſe. Bracana uero agreſtia holera ſunt, ut apud Suidam.

ueriſſimſle eſt, aut apud ✱ Lecithopolim, aut certè apud eũ, qui ♣ ſacculos diſtrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad a Selga obuiam ueniret. Sed in tempore ecce cum ipſum, adeſt, mercatus panem b Coloſtratum, & alios ſubcineritios, & cepas uiteſcentes, & Fucas, & ✱ Oebum illum, & c leporinam & binis inteſtinum illud multiplex & rugoſum, & d Phocas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me ſubleuaſti. Ego uero, inquit, ille e Sillus propemodum, here, factus ſum, dum te circumſpicio. Cæterum ubi tu heri cœnaſti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, ſed rus ibam, ubi f ripæ aggerem protendi. Scis autem quàm ſtudioſus agrorum ſim. Vos autem forteſſe putabatis me g cottaborum ſtrepitus exercuiſſe me. Sed ingreſſus, hæc atq; alia ſuauiter condito, ac mactram e munda, utq; Thridacinas nobis pinſatis. Ego autem abiens in ſicco, & ad ſolem ungar. i Et nos, inqt, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, & Hellanicus hic ſequemur. Nã & gnomon medium iam horologium umbra deſignat, & periculum eſt ne in aqua iſta impura, & aliorum eluuie coinquinata, lauandum nobis ſit à tergo k Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi rum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & *mihi pupillæ* oculorum, quaſi quodam atramento offuſcatæ *ſunt*, & nicto frequenter, & lachrymas ſubinde emitto atq; ipſi mihi oculi medicinam geſtiunt. Ac opus habeo Aeſculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miſcendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & a quoſum uidere. Atque huiuſce modi quædam inter nos uerbis proſecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et poſtquam uenimus ad gymnaſium, exuti ueſtibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & palæſtra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè diſtorquebat, alius iaculo cõtendebat, alius plumbeos quoſdam lapides obnixè atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuiſſemus nos atq; alter alterum poſtergaſſemus, gymnaſticq; ſatis illuſiſſemus. Ego quidem & Philinus, poſtquam in labro calido abluiſſemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput *frigida* tinctum, Delphinum more immerſiſſent, mirabili quodam modo inter aquas iuxta adnatabant. Reuerſi autem *iterum*, diuerſis locis diuerſa agitabamus. Ego quidem *ſubligatis* crepidis, caput fricabam dentato ſtrigile. Non *enim in* cepijm, ſed in Scaphij modum tonſus eram, ut qui non multò ante mentum ac uerticem detondiſſem. Alius autem calida n glutiebat, alius uentrem o reſectabat, alius raphanis in tenues partes conciſis abſorbebat ſalſas ac piſculentas illas offellas, alius agreſtes p oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atque ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Poſitæ autem erant & ſellæ & grabatula quædam. Proin cœ-

✱ Hoc eſt, quæ pica, uel etiam oua uendit.

♣ Nam Suidas γρυμάτια ἡ σκευοθήκη ait, & Pollux à quibuſdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid ſit neſcio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi poſſe.

b Sic interpretari placuit πυρίαν, quem tamen alij pro ipſo πῶον, hoc eſt coloſtra accipiunt. Idem & πυρίεφθος dicitur. Commentator in Ariſtoph. Veſpas. Athen. lib. 14. & Pollux lib. 2 ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim ſquillas uertit apud Ariſtotelem, Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phocis reperio quicquam, pro λωγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Heſychium legam, quanquam neq; de hoc adeo contendo.

e Hoc eſt ſtrabus, à συλλάνειν, quod propriè ſignificat ſubſannandi cauſſa, oculos recutere, ſeu retorquere, Vnde & Silli uerſus. Pollux.

f Ὑπόταρ. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Supra αὐδήρεα idem dixit. Vide Heſychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15. Pollux li. 6. ca. 19 & Suidas meminit, et Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζας quoddam genus Atticè uocant.

i Inde ξηρόλοιφος locus Cõſtantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐμλατρίων. Vide Heſychium. Carimantes autem quos dicat, non ſatis intelligo, niſi ſi accipiamus ſordidos quoſpiam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera geſtent, quales ab Heſychio & καριμοῖροι dicuntur.

l τῷ κωφίνῳ ἀντιβαλεῖ. Vide Heſychium.

m κόμη & σκαφίον tonſuræ ſpecies erant. Scaphium quando tota coma ad cutem uſque detonſa erat, Cepium autem ſeu cepus quando ad frontis ornamentum capilli reſecti erant, ut Comment. Ariſtoph. in Aues tradit.

n ἱδρωμοτράγειν, fortaſſe id quod Plautus dicit thermopotare.

o τὴν νῆσιν ἦμαι, ſignificat autem νῆσις ieiunium, & item inteſtinum ieiunum interſtomachũ & uentrem.

p φαυλίας, Ita Suidas exponit, quanquam Heſychius genus mali grandioris eſſe dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, ✳bifida uidelicet ſuilla, & laterum pulpamenta, & ſuminis quædam, & ſuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar * è ſartagine, & allatũ, & Abyrtace [a], & ſimilia quædam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis ſolijs inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunque oſtraceis teguntur & offæ pontícæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, & gallus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus, & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſque iam grandioris atque euo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiliginei, non mali, & alij nouiluna-res, poſt feſtum, ceu præterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] ſubterranea, tum in altum excreſcentia. Vnum autem erat, non uetus, ſed ex ijs, quæ in utribus offeruntur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamen ad plenum coctum erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphinide [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habens anſam præhenſu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocypelum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapaciaque, atq; alia latioris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido adfecta fuerunt. Omnia uero tenuia, [m] fragiliaque, ac teneras teſtas habentia. Erant autem ibi & cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uero [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis hauſtibus, & iam inebriati eramus, atque exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quiſpiam Podoctypam, & Trigoniſtriam, atque exinde alius quidem in tabulatum aſſultans, irrumpendi locum quærebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porro cum riſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atque interea ubi iam lauiſſemus, commeſſantes ad nos intro irruperunt, ultro non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac litium ſectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Ooc ataxis. Ego uero interrogabam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſero uenirent. Cherea igitur, [u] ſegmentum quoddam inquit, & in aures & pedicas filiæ meæ apparabam, & ob hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haud quaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proinde, utpote ſilentio in foro exiſtente, neque perorare licuit, neque per diem dicendo, aquam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem, quod imperator conſpiciendum ſeſe præberet acceptis ueſtibus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubligatiſque calceis antea ✳ non geſtatis, proripui me ipſum foras. Atq; exinde ſtatim incidi in ♣ Daduchum & Hierophantem

✳ Intelligo pedes, eò quòd bifidi ſunt.

* Id eſt frixum, Proprie tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

[a] Intritum quoddam Barbaricum eſt. Vide Suid.

[b] Pollux inter placentas recenſet θρυμματίδες. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

[c] τῶν ἐκ σαργάνης, de cuius ſignificatione Heſychius.

[d] Capum intelligo.

[e] Ipſa quidem uox paraſiti, quid ſignificet, notum eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

[f] σιφάϊοι. ſ. pro τιφάϊοι Atticè, Eſt autem τίφοι, ut Heſych. exponit ὄλυρα, quæ à Latinis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dicitur. Vnde τιφάϊοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

[g] ὑπόγεια & ὑπερφυῆ. niſi quis malit parua ac magna accipere.

[h] Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἡ Δελφινὶς fuit.

[i] Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſonitum edens. Athenæus & Pollux.

[k] Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

[l] De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

[m] ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queãt

[n] Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorũ quoq; meminit Athenæus eodem li. 11.

[o] τὸ κυλίκειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκιον pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόγραμμα ad γράμματα referat.

[p] πυρολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dici ait, uas ad caleſaciendam aquam comparatum.

[q] Quodnam unguentum hoc ſit, obſcurum. Podoctypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarum uidentur eſſe, Nam Trigonis & Heſychius & Pollux meminere.

[r] λικίνδα à λικᾶν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit lib. 1.

[s] De hoc Pollucem uide lib. 4 ca. 14.

[t] Suidas proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud illum ὠοτοκάταξις legitur, ego tamen cognomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

[u] λεκύθου τινα. Pollux τὴν λήκυθον. per η habet.

✳ ἄγυνσα & ἀφόρισλα, tametſi eæ uoces proprie inutiles, & geſtu inhabiles ſignificent.

♣ Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem, ac cæteros arcanis ac turpibus operantes, qui Diniam obtorto collo ad magistratum rapiebant, reum facientes, quòd ipsos nominassiet, idq; cum sciret, quòd ex eo tempore quando initiati fuissent, & sine nomine forent & innominabiles, utpote sacrinomines iam facti. At nescio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. ✶ Est, inquit, in tabernis aleatorijs homo perditus, ✶ ex egenis ac uilibus istis, semper comatus ac squalidus, endromidum, aut bancidarum, ♣ calceamento subligatus, ac ueste manicata indutus. Quid igitur, inquam, deditne pœnas aliquo modo, an calcibus insultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perstrepebat, iam immobilis ac tacitus est. Nam imperator segregatum, & à reliqua grege seorsim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis existens, pedebat nonnihil miser ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, summo diluculo accersit ad se fecit Damasias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ senectute iam à certaminibus abstinet. Nosti æream statuam in foro positam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. ✶ Domum enim deducturus hodie fuerat filiam suam ad nouum maritum, iamque adeo exornabat illam. Cum interea anxium ✶ quoddam malum interueniens, diremit festum. Nam filius ipsius Dion nescio qua caussa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, strangularat se ipsum. Ac satis scitote, perijsset ille, nisi ego superueniens ablaqueassem ipsum, & à resti soluissem, diu geniculatim assidens, & compungens hominem, huc, illuc, ceu infantē in cunis, uersans & undequaq; explorans ac tentans sicubi concretum adhuc guttur haberet. Quod autem potissimum profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, ✶ ui compressi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & scortum propendens habentem, mulierosum, ♣ & lentiscum subinde rodentem ✶ adolescentem, mastrupantem, & obscœnè tractantem, si quem probè mutoniatum senserit ipsum admittens, at ille certè etiam delicatus & gulosus ♣. At deam, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipsis est in media aula posita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damasias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, supplicabant ei, ut misereretur sui. Illa autem statim annuit. Et nunc Theodorum, seu potius Arthemidorum adolescentem hunc habent. Consecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum sagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana est. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetustioris uenio uobis afferens, & recentis

✶ ἐγκαλλωπιζόμενος, quod si ab ἐγκάπτειν & κυδάλου deriuetur, cæparum helluonē significabit. Sed tamē apud Hesychium καλλωπιστὴς per ω legitur, pro eo, ut ipse ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὰ Δι' ὀπτῶν τυγχάνει ἀλόμενος, quod neq; ipsum quale sit, satis plānū est, αὐτολύκυδος aūt & αὐτοκάβδαλος ab Hesychio exponuntur.

♣ Endromides cur sorū sunt, & propriè Dianæ Bancides aūt Croceæ, muliebres. Pollux.

Nescio corruptum ne sit locus, an mutilatus.

✶ μιξομισγον, sed haud scio an τερμίσγον potius legendum, de quo etiā in prouerbijs Eras.

✶ τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd et in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

♣ μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίου, scilicet genita i muliebri.

✶ σχινοβάκτου, quo nomine notabantur qui elegantiæ & cultui muliebriter studebant.

♣ λεπαλέον, ἀπὸ λεπίδος, seu λέπους, q. d. patinam significat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud scio an corruptus locus sit, uidentur enim deesse quoq; nonnulla.

Vt à dea seu Diana restitutū, & uita donatum

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis carioſiſſimis, & oliuas alias natatiles ✶, & lutea hæc pocula, acuti teſtacea ac deſtillantia a ut ex ipſis bibamus. præterea & placentam ex inteſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infunde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonem ✶, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitare ſoleam dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruium. Poſt potum autem nugabimur mutuo, qualia & quæ cõ ſueuimus. Non enim intempeſtiuum ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquam, iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus enim eſt, meraciori uino malim intus ſtipari. Nam frigoris impatiens ſum, & tepefactus, libentius audiuero ✶ digitis geſticulantes iſtos, tibicinem puto & Barbitędũ. Quid hęc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carentibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iam pridẽ dicturit, adeoq; iam animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quędam & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi mile quiddam feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariam, tribus inſtructã uelis, ſecũdo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſummos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdam ancipitibus ancoris ferreis, naualibuſq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego autẽ interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicunde, ut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, & nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ô Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego enim tibi ebrius iam ſum, & nauſeo, & nili q; primum euomuero iſta omnia, quæcũq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo offudiſti. Quanquam à principio ridere in mentem ueniebat mihi illorum gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriam, & infelicitatem iſtam, cum uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximum, imò uero atra bile percitum. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quam longo tempore, & ubi denicq; concluſum habueris tantum examen abſurdarum, ac diſtortarum uocũ, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias autem defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnum undequaq; cogens in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiam in uirum liberum, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculum, ne diſrumparis, ſuſtines, tibi ipſi aũt bene habito corpore eſſe uideris, & calamitatem iſtam pro bona ualetudine ducis, ac ab ijs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis autẽ miſeratione dignus putaris. Sed cõmodum Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo differendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens eñ uir eſt, ac multos iam ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptum, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdam, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandem modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinum, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parum ſapere eriſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illum, ſilentium, ac linguę ignauiam nobis intendit. Sed per Mineruam haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ ferarũ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro antiquiſſimis accipio ✶ *Fortaſſe ea quæ et hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus p ſal amẽto ad uibentur.*

a ἐμπροσθακαὶ ἀπὸ πίνακος uidelicet.

b Fortũ aũt Crobyli cortę quędã texturæ capillorũ, in acutum deſinẽtes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Commenta. Thucidides in lib. 1. πταισθόρος quo nolet & mangonẽ & puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.

♣ φορτικῶς ἀλαλαγμένως καὶ γάργυσθαι.

✶ χειροσόφους, quos ipſe infra in Rheth. didaſ. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiam quic'em ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpantem audio. Aciam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iamdiu mensibus non laborasse κ, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid autem, an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, an non audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguam. Ac aliena atq; externa hæc cõponens, omnemq; operam in illis sumens. Perinde ac si magnum quiddam foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetam atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbum narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu insanorũ ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomerer. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborum absurditate euacuatus. Verum obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnã etiam facietis mihi, Sosipoli, tu & Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonum potio hæc. LYC. Bibe, & ne cunctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo. Pheum. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorem quendã dæmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igitur uomere, Papæ. Primum hoc μῶμ*. Deinde post illud exiuit κῶτα istud. Postea & ὠδ' ὄς & ἀμυγνιν, & λῶσς, & δ'ππόδ'ψ, & continuum illud ἄτ'σα. At coge tamen, & insere in fauces digitos, nondũ uero κύτ'ρ istud euomuisti, neq; σκορδ'νᾶδαι illud, aut τετρά'εδαι aut σκύλ'δ'ς multa adhuc intus abdita latent. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernantur nonnulla. σιλλυροπολία siquidem ista, magnũ strepitũ faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi si quid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atq; institue, quæ decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postquam nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecum deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. ♣ Quòd si igitur cupis uerè ob dicendi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiusce modi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poetis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorum sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo & in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his enim ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forum finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & non recusaueris ali quandiu ob inscitiam refelli, neq; etiam dedisce re erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiam in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticum uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarũ, eorum qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiam depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, procula pedibus: imitare autem uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerborum, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, cõsuetus ac familiaris sit. Præcipue autẽ Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidum istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorũ omnium uerba & orationes calumniose reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximum

* ϛιναυσπ-σαι græce.

* ἀκαάδαεγτορ ἐιν, cuius uerbi etiã Athenæus meminit lib. 3.

ἐγγαστρίμυθοι ϛυλα, quos & Euricles græci uocãt, Suidas.

* Id est, num. atq; exinde. Inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, propè. Protendere membra cum oscitatione. Curiosè agere, Vnguibus rapere, et in se stũ esse, unde & Scyllæ nomen uidetur factum.

Id est, petulãtia et lasciuia

♣ Parænesis de rectã dicẽdi ratione.

*

uicium committis, quòd non antea ſententias ac res, quàm uerba paratas habeas, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud non alicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antè ἀνμαλώπα ✱ illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proieciſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, præ peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ἔφα, κατὰ γῆς ἄνωθεν ἀνχόμην, ἀκούσας ἐπιδανμαζών. Cum ✱ χιτώνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χιτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora, quale eſt ἵπταται, & ἀπαντώμενος, & καθεσθείς illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poetas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, ✱ poemata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptũ eſt. Quod ſi igitur hæc imitatus fueris, & dedidiceris, optimè de te ipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admoniſtioni atque officio meo ſatis feciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe te factum.

✱ Hęſychius eminit ὄν μαλακωτικῶς cuiuſdã, aitq; paræmiã eſſe quæ ἀνμαλώπα ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſubterrã ire optabã, quando audiebam te recitantem.

✱ Id eſt tunicam. Seruulus. Volauit. Obuiam ueniens. Sedent.

✱ κατὰ γλῶτταν. ut etiam Quintilianus lib. 1. ca. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophiæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoq; indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vade

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnam rides? Semper tu quidem & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerùm istuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec cõpescere queas. LVC. E foro tibi adium ô Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecũ rideas, simul atq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duob. philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicẽ lites agitare. Nam etiã siquid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componãt illi, qui quidem solida plaustra conuiciis onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; pertinacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, q̃ erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissentiebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmium esse æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmium illud, atque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec procellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidem ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hoc initio de doctrina, decq; philosophiæ decretis atque opinionibus est decertatum: uterque sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per louem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc, ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic victoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuiciis, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione, qua attentos facit, amplificatione rei à modo & personarum professione petita

Narratio à causa litis.

Modus & persona.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cúmque pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura speciecq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamque & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? an uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Diocletem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia seiungeret, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum si quidem extaret, ac simili negocio se se misceret, prohibiturum se se respondit, nihil expauefactum opinione, quàm apud uulgus obtinebat. Adhæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius causse tam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quicq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maximè uerouti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur de cem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem; Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio, non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse, Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarneorundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu Eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat, ut possit Philosophiã agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequentibus.

Noua obiectio & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorũ sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res abiit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in spectatis seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridicula: nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non dolaret aluus risu concussus, uisum est, ut integra caussa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maximè aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assiduè uirum agit, negocium q; præmanibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstantia eorũ, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recensetautem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco et fabulas pleraq; Græcorum Poetarũ, de Orpheo, Thiresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dædalo, Endimione, Phaëtonte, & cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatem artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possimus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio docilem fecit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

DE cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quę ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hãc esse qui liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu- *Propositio.*

ſtum eſt, neq; nuper ad nos peruenit, ſed inuentũ eſt priſcorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non ſolum inſcitia ſocordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuerſa ab illis ſentiunt. Cumq; fortè inciderint in eos, qui falſa prædicunt, tum & aſtra culpant, & ipſam Aſtrologiam habent exoſam, neque ſalutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autem magis falſam atq; inanem, haud
A ſimili. rectè, ſicuti mihi quidem uidetur, ſentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipſa culpatur, neq; ob cantoris inſcitiam, ipſa muſica parum eſt erudita: quin illi potius artium ſunt ignari, Cæterum ars unaquæq; ſuapte natura ſcita eſt. Pri-
A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupletata fuerit. mum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In cauſa fuit partim gentis eius ſapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt ſapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua ſit cœli ſerenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, ſed eadem temperie uiuunt, Itaque cum primum uident lunam non ſemper eodem uultu apparentem, ſed uaria ſubinde ſpecie, & in aliam atque aliam uerti formam, uiſa eſt illis ea res admiratione atq; diſquiſitione digna. Deinde cum inquiſiſſent, reppererunt hanc eſſe earum rerum cauſam, quòd lunæ non eſſet lumen proprium, ſed à ſole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum ſtellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam ſtellarum hæ ſolæ mouentur, naturamq; earum ac poteſtatem, & effectus, quos unaquæque præſtet nominibus quoq; inditis, non illis quidem uerecunque uiſum eſt, confictis: ſed qua notæ rerum eſſent. Hæc igitur in cœlo perſpexerunt Aethiopes, mox
Aegyptij. Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui menſuram etiam, ad quam unaquæque ſtella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, menſium, horarumq; numerum inſtituerunt. Ac menſes quidem illi luna metiuntur, atque eius recurſu finiunt. Annum uero ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora oſtenderunt. Nam ex uniuerſo cœlo reliquiſque ſtellis, & errantibus & fixis, neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unam quamq; ſuis animantibus repræſentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem ſpectabant: piſcibus non ueſcuntur, qui piſces annotarant. Nec Hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quiſque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœleſtis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra, regionem ſortitus eſt, & qui eam incolunt partem, oraculum quoque dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis, quam à cœleſti tauro petunt, Ac non multò poſt,
Libyes. Libyes quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſententiam refertur, iuxta Ammonem, quem
Babylonij. illi arietis ſpecie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant ſe primos omnium fuiſſe. Verum ut ego exiſtimo, multò poſterius ad hos ſcientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Aſtrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus iſta monſtrauit, non ille quidem admodum diſſerte, neque rem clarè docuit, ſed præſtigijs ac myſticis inuolucris obtexit, hoc enim illi uiſum eſt, Nam concinnata lyra Orgia inſtituit, ſacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum ſeptem haberet chordas, concentum mobilium ſtellarum repræſentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram ſpectabant, neque illi alterius muſices ſtudium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hiſce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipſo cœlo deſignarunt, & compluſ-

Græci.

Orphei Lyra quæ ſit intelligenda.

culæ

culæ ſtellæ uocantur Orpheilyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſederin medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horum ſingula uideris, fac horum mihi memineris, cuiuſ modi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra, cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quod ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator. Fertur autem & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarum erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porrò Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens non eodem modo ferri ſolem & mundum, ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, nonadmodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipſum ſanè Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu, tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienum. Sed cum ipſe eamaximè eſt uſus, tum filium ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebant, ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur, delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immenſæ profunditatis. De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icarium fruſtra uocant. Fieri poteſt, ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparẽte, deque ipſa Aſtrologia, in artis amorem inciderit, ob id exiſtimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt autẽ qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes, neq; non curſum ac motum, & uim illorum. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton ſolis curſum deprehendit, non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem ſolis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijſſe Solem patrem, ac poſtulaſſe ab eo, ut ſibi liceret lucis curru moderari, illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiam ita egiſſe, ut aliquando eſſet uicinus terræ, aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilia conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem. Eum delectum ſorores circumſtantes magno luctu proſequebantur, donec immutarent formas, quæ nunc ſunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum deſtillant. Haud quaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa, quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneum eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filium, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijſq; grati fuerunt, quos ſimul nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patres familiâs ſunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes ſibi ſimilia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſingillatim obſeruerit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus eſt, quę putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atque hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimum ex Homeri poetæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea chorearn, & uineã, adhæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utri uſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ:

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maximè diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Deniq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus àdminiſtrat, quæ cœleſtem illam Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ædit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, & hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certo de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimul atq; in locum peruenerat, quem Circe monſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit illi, ne matri quidem, quàm Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticinium ędere: potuitq; interim matris umbram uidere ſitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũm. Non enim exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerentur. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiam, ſed ijdem ob imperitiã & ſtulticiam aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neque uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarum rerum nullam eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecũdum hos neceſſitate circũaguntur: partim dicunt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilem. Non emẽ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta ſiſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Ab uis equo currẽte, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulas q; moueri uentis curſu concitatis, ſyderũ uero uertigine nihil præterea effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neque illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit. At ſanè fieri non poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus: Bona multò antè delectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facilè cũ nõ imprudentibus uene-

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe.

Lycurgi leges.

De ui ac potestate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO demonstrativi generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, queq; idē & priuatim et publicè fecerit, et ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimam orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoq; uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuiusmodi sine Demonax hic & Bœotius ille Sostratus, de quo alibi ipse fecerit mentionem.

EQVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude & memoria dignorum, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientiæ studio excultissimaprecelluerūt florere. Dico autem cū in Bœoticum Sostratum ista referens, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabant, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cō iunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus sum, declarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudine. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur, de Demonacte nonnihil in lucem ędere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nonnecesse habeant ad ueterа tantum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius æmuli, quem ego omnium optimū ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non exobscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis se ipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouem ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neq; ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipuè uerò cum Timocrate Heraclíote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatemq; quam in philosophando perpetuam obtinebat. Cæterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus,

Exordium à laude ætatis suæ.

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

nus, ad philosophiæ studia accessit, sed in poetarum lectionibus enutritus, mul-
Eruditio. tos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero
quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq; ut est in prouerbio, summo
Corporis exercitatio. tantum digito attigerat, sed exactè comperta habebat. Corpus præterea exercu-
erat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc summo stu-
dio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquam sensit
quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multò
Mors. super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero haud
quaquam tantum speciem ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem commi-
Professio & quæ ad philosophi mores pertinent. xtis, non admodum apertè ferebat, qua potissimum illarum oblectaretur. Adpa-
rebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Dio-
genem æmulari uideretur. Non tamen ambitiosè adulterabat ea quæ ad uictum
pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cum conuer
saretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum alijs uiuendi
ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cum alijs
iunctam consuetudinem exercebat, & communibus Reipubl. legibus non grauatim parebat. Porrò Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero at-
tica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in medium adfere-
bat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquam parum gene-
rosum, neq; eius in humanam in obiurgando seueritatem atq; acerbitatem fugien
tes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac sub-
inde multò modestiores, de futuris præcipiendis optimam concipiebant animo.
Itaque nunquam uisus est uociferari, aut mira peruicacitate contendere, aut indi-
gnari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæte-
rum peccantibus benignè ignoscebat, exemplum illud à medicis petitũ usurpãs,
qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ęgrotan-
tes utuntur minimè: Existimabat enim hominis esse peccare. Dei uero aut uiri dijs
Quæ primatum egit. proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapien-
tissimè, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat
persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis si qui secundiori fortuna
uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis
& planè caducis ac transitorijs efferri atq; gestire animo uiderentur. Nonnullos
quoq; inuisum paupertatis onus lugentes, aut auxilium grauiter molestèq; feren-
tes, aut senectutem & morbum incusantes cũ risu consolabatur, non uidentes bre
ui futurum, ut omnia quę dolorem & molestiam in præsens illis adferrẽt, cessarẽt.
Bonorum uero ac malorum obliuio unà cũ longa libertate omnes esset in exiguo
temporis spacio cõplexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter se dissidentes
atq; discordes ad pristinam concordiam reducere, ac mulieribus cũ maritis recon
ciliatis illorum animis pacem componere. Ac sanè aliquando populum seditioni-
bus exulceratum scitè & utiliter differendo compescuit, multosq; illos persuasit,
ut patriæ tranquillè & modestè subseruirent. Talem quempiam in philosophia ex
ercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarẽ. Solum uero amici, aut
morbo, aut morte discrutiabatur, ita, ut rem omnium maximam & præstantissi-
mam in rebus humanis amicitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret.
Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem nõ familiarem compel-
lasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uul
tu præ se ferebat, conuersatione nonnullorũ ex illis utens, eosq; coarguens, quo-
quot illi uidebantur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc omnia cũ
tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut semper iuxta Comicum,
suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaq; & Athenienſium uniuersus popu-
lus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cum reuerentia illum admi-
rabantur, eaq; in sententia permanserunt, ut unum ex optimatibus suspicientes,

Cæterum

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum pra uis & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam nõ mediocrem multitudinis sibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factũ est, ut nonnulli quoq; aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in accusando Socrate in crimẽ uocata fuerant, nempè quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quòd q; solus omnium nunq; sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, inq; cõcionem progressus, partim scitè & dexteriter, partim uerò asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nũquam sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquam sacrificauerim, nequaquam enim illã sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partẽ, nempe mysteriorum, eam dixit subesse causſam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola cõperissent, apud nondũ initiatos nõ tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atq; ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio oratiõis ad illos habitæ, asperiore proœmio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cũ me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim ante hac nunquã litastis. Quę dã uero quę ab illo acutè pariter & urbanè dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte habere ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimiũ fractas delitias, ingeneroſam & muliebrem molliciem, ac philosophię minimè cõgruentem, accessit Demonactem, interrogauit q; quis nam esset à quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atq; interrogãte, quibus nam uiaticis instructus ô Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosopharí? Et cũ dicto abiẽs, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogãte, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculũ, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophãtes iudicãdos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cum Athenis celebris & clarus haberetẽ, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicẽdi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum ne uocarit, sequar: si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticũ Variam prouocabor, nihil cũctatus præsto ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgẽs itaq; è medio auditorum Demonax. heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythomeque odã eorum, qui fuerant è Macedonia splendidè & nitidè culti, iuuene formoso subsannante illũ, ac quæstionem sophisticam proponẽte, iubenteq; ut syllogismi solutionem diceret. Vnum, inquit, fili noui, quòd subigeris. Cũ ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illiq; cõminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentẽ, ergo uirum habes? Quodam tempore cũ quidam etiã athleta ab eo fuisset derisus, propterea q; cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceret, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis efflueret. Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & molestè ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cunq; exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequaquam, inquit, uiri, ad proconsulem, quin multò magis eamus ad medicum. Dum aliquando obambulãs annu-

Quæ publicè & fecit & passus est.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cũ nihil ſani diceret, abi, inquit, ô puer, ac tuum ipſius annulũ diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uerò è Romanis ſenatoribus cũ Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, nõ Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolũ, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero, & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubiè eaſdẽ reperies, neque ſpe, neq; metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxta finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq;: Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem. Phyſicum quoq; ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum, illiq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe proficente, habereq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunq; uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; meunica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolã tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit, quid igitur ô Demonax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cunctaris. Idem quendam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeque magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquam ullius obitum luxiſſe certo compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ó ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeque plus quàm Atticè reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uerò mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſthic orantes exaudire. Cũ aliquando uidiſſet duos philoſophos egregiè rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam ſatis ridiculè altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterum uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ó amici alter illorum hircum mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ó Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, q̃ tempore

per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquam ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærēte, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regillum & Pollucem, ut tanquam uiuentes epulis susciplat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoq; aliquando Athenienses publice interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarum fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandū erat negocij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non pertimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, per absurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces ante deuorauerim. Cuidam rhetori uiciosissimè declamanti consuluit, ut frequēti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquam non apud me ipsum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicū postulas, quantumcunq; tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq;, quanto tibi feruore ó Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæsti unculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, si mille minis ligna cōbussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omniū fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogātius iactante, rex Romanorū ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus cōspecto quopiam ex molliter & delicatè cōuestitis, propter purpuræ latitudinē superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & cōmonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauās in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundē meticulosum & parum audacē accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ó Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit, & inde literis missis tibi rescribā. Admeto uero, cuidam inepto poëtę dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoq; suæ statuæ inscribendum mandarit, neq; malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit.

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ó Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè sensibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmonium seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit, in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaq; cum uidisset Cy-

nicum, pallium quidem & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuosè & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthistenis & Cratetis ac Diogenis sum æmulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum non paucos semel uideret athletas malè & ignauiter pugnãtes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas cõcomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano careat, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usus esse fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumq; corpus unguento solebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquã obscœnum & fœde factum probrose calumniatus est, adeo ut procõsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quę ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hac tale quippiã animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua pœna affi-
» ciendus erit? Ad quem Demonax, sanè tunc illum inungi seu Dropace uelli iube-
» bis. Alteri cui rex & castra & magnum exercitum unà cũ imperio crediderat, quæ
» renti, qua ratione quispiam imperium quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Scisciranti cuidam, num & ipse placentis uescereturAn tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam cõspecta statua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienses Aenea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoq; Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil est turpius atq; impudentius. Cæterum cum Epictetus quoq; aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosophe non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ó Epicteteunam filiarũ tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraq; flagitia designantem, Aristotelem uero eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquam non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquam indignum esse opinor. Athenien sibus quondã consultantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congredientium constituendo spectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm misericordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiã semel profectus uenisset, illiq; Heleiæream statuam erigendã decreuissent, nequaquam hoc facietis, inquit, uiri Hele-
» lei, ne maiores nostros probro afficere uideamini, cum neq; Socrati, neq; Diogeni
» statuam poni curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iurisperitum dicentẽ audiui, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atq; superuacuæ, quodq; nec bo-
» nis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per easdem nihilo
» fiunt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit:
» Srennuus ut segnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9. Laude prosequi solitus est Thersiten, ut Cynicum quendam liberæ linguæ cõcionatorem. Interrogatus, quis illi potissimũ ex philosophis probaretur, inquit: Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Aristippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquam morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, nemi-
Actus & uitæ uaietudo. nem unquam facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Amis-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses, tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut prę terienti honoris gratia, etiam iij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnūq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modum ingraueſcente, consenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimū sibi gratulabatur, Demonacte uiso, Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum geniū, seu dæmonem in domum intrauisse. Prętereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panē accepisset. Quin etiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè cōpellantes. Glisceute aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum icum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & pse abijt. Cæterum cum iam haud obscurè persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine prę cones uti solent clausula. *Amor & officia aliorū in illum.*

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiā uenientibus cōspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogāte quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, an non turpè foret & nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdū est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquā allaturus sim. Cęterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua, si quādo correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorē uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem, in quo sedisset. Circa funeris uerò efferēdi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit. *Quæ circa funus ac sepulturam.*

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorū uoluptate disputatur, introductis Charicle, et Callicratida personis, quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuū, & utrinq; oblectantē, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatū, cōmendat. Cōfutatio eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, & proposita mulierum uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causam & quasi fundamentum totius negocij, in qua illa quoq; non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, et exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pedaretas esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio ita defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonū tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autē labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborū blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm desinitus. Doleoq; per amores equidē tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti, Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si abunde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem mulierem te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festem & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse.

Petitio.

Ab opportunitate temporis.

THEO. Citius uero mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorum dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde concupiscentijs delusus per eo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquā desinant priores, incipiūt sequētes, capita prorsus Lernæa, redimiuæ istius Hydræ longè magis multiplicia, neq; etiam solaum aliquem auxiliatorē recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extinguitur solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnē formam ad se se rapiens, nulla satietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentē uenit mihi, quæ nam hæc Veneris ira sit. Non enim ex ✳Heliadis quispiā ego sum, neq; Lemniadum contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cū mulieribus formosis, & cum pueris suauiter efflorescentibus, subinde cōuersaris? An tibi etiam purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo lunae morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abste proiecta, beatum esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidam agriculturam exercendam sortito assignauit, aut mercatorum errores ac peregrinationes, aut etiam militarem in armis degendam uitam, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, cōpositio aūt comę, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uerò oblectationum etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti compos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorū, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorum tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem admodum Lycambæ, illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas. quòd non illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum

Seu stimulus ut in Epigrāmate, Ἀνεστέλλετο σοικύπης τ' ἐπωπὰς μύωπα, Χρύσιον ἐνκνήμου κέντρον ἔθηκε ποδός.

✳Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.

Commendatio uitæ secundæ & amatoriæ.

est, nihil quæso illius nos cela, Herculi autem sacrificium hoc absolutum atq; perfectum præbe. THEO. Tauriuorus quidem Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimè delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totum peragat. ✶Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniam in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatum, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus sum, perinde atq; accurata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, ô amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Iudum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uero etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, & non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re cõtentiosè admodum quasi dimicantes, memoriam adhuc recentem & paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et nõ perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem.

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore supra modũ oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrũ quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purũ se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facilè dixero, quãtum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quę nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextũ & caussam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis.
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

Ἐκφανεσ, id est, uorax, & insatiabilis illusio aũt sit ad id, quòd Herculem cũ Lepreo uoracitate cõtẽdisse tradunt, ac totũ bouem simul una mensa deuorasse.

✶Anaxios & occasio disputationis.

Quæstio & propositio totius negocij.

Exordium ab attentione & rei magnitudine.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque ciratum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ionium sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios comprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionem peregrè suceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assiduè nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, ex medio nauis erecto, ✶ summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infra, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

Narratio.

✶Est autem Carchesiũ summa pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

postquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti, Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra laborem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodũ, continuum nauigandi laborem, quo huc usq; usi fueramus, interpellare aliquantisper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terrã subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, è regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebã, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim reipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam cõtemplabar, unà cũ uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoq; fabulas memoria repetẽs. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domũ ire cogitarem, dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti, ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cũ sæpe ad nos itantes hic uideris, Nempe Charicles illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformẽ, ditum nonnihil comendi, & fucãdi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aũt cum ipso, & Callicratidem istum Athenien sem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atq; antesignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autẽ & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores, prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cũ igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; lętitia pleni, accurrunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cũ uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere: Hodie quidem, respõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne cõtentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiã hic cõmorari cõstitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem de conuiuij præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenien sis quidem ille, pueris per quam formosis instructus erat, & propemodũ omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam aũt barba frequentiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Charicles magnus fabratricũ & psaltriarum chorus sequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quẽ propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atq; aperta utriusq; animi documenta. Veruntamẽ aliquoties etiam breues quædã quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabantur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haud quaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterũ in altũ proueheremur, socios nauigationis, uolentes alioqui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis usum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectãdi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desyderium nos incessisset (celebratur autẽ ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereũ & amabile) pau-

Insulæ ad caput Pamphyliæ ore. Strabo lib. xi.

Personæ.

Apparatus domesticus.

Intellige signũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum etiam & Pli. meminit lib. 36. cap. 5.

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor, dea pulchra trãquillitate, nauigium deducente. Cæteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, nõ ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me præbendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus. *Nos quidem duo, ego uide licet, & Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Venereæ aſpirarunt auræ. *Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, non in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quæ frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflоruerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſe quanquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuueneſcentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erãt. His autem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioquí fructuum quidem feracia non ſunt, cæterum pro fructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorũ uidelicet, & platanorũ aëriæ proceritates, & inter ipſas transfuga Veneris, dea ipſius olim fugitiua facta, Laurus, Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris Hedera obſerpebat, & uites fœcundæ crebris racemis dependebant. Eſt enim iucundior Venus cum Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utriſq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnæ quædam cellæ, eorum uſui, qui intus cõuiuia agitare uellent, comparatę. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimum atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantũ uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundũ exclamans, ô fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hãc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labrijs, quo ad fieri potuit, extento collo, deoſculabatur illam. Tacite aũt adſtans Callicratides, ſe cum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totã ipſam deam uidere, in poſteriorem templi partẽ circumiuimus, Ac recluſa ianua adituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuò longè, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neq; tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinq; natibus infra coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femoríſq; & tibiæ in rectum ad pedem uſq; protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretricis, accipias. Quoniã et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

Veſtibulũ & lucus.

Signũ Veneris Gnidiacæ

quòd cum

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cũ autem, hæc quaſi quodã numine correptus, Calicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione ſacietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaq; ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiecit. Proinde nigram quandam maculam natura aſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatem in illis potiſſimũ partibus abſcõdiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentẽ quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa reſgeſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo cõmorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem de ſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitum fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem exaduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè aũt, inquit, interim ſecum ipſe neſcio quę ſuſurrabat, & ſuffurante quodã ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiã à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quatuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodũ ſolet, ſimplicius paulo per mẽſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgẽdo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat, & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emẽdabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæq; arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerẽ prędicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid precioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium deæ offerebatur. Poſtremo, nimia in eõ deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacitè, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni nõ poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis aũt perinde ut conſueuerant foris ianuã attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimam, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, & maculam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorũ, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentẽ, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cũ miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœmininum genus, inquit, etiã ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatã uideret huiuſmodi formã, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas auditurí ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quando Theſpijs quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta ęmulatione teneris, manifeſtũ adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impotẽtis cuiuſdam amoris.

Principiũ diſputationis et pareſcentis certaminis.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facilè totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamẽ, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atq; ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterque sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uentitat, in unũ aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, & dicere quę cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eodem cohortãtibus etiam illis, exiuimus, ego quidẽ lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore receptaculum, ubi commodè requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autẽ utrisq; sorte super eo, utrum priore loco dicere oporteret, postea quam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cum silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc fermè modum orditur. ✤ Te domina orationis meæ, Venus, te auxiliatricẽ, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimum esse solet, tum uero amatorĩ sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaq; mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elemẽtis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuiq; fato præstitutũ est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquàm autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utriq; sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuo illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleſceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse glorjatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui exæquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad cõtentionem & ambitionẽ Athenienſiũ et lacedæmoniorũ qua de principatu inter ſe ante pugnã Plateenſem contenderũt. Vide Herodotum.

✤ Forũ Athenis ſunt, Vnde & Eliaſtæ iudices uocabantur.

Oratio Charicliis, pro amore & concubitu mulierum.

✤ Exordium ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturã ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminã, ex alterutra uidelicet horũ cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum cõpulerit, aut quòd uerbis doloſè ac fraudulenter induxit. Conuenit autem in unum lectũ una eademq; natura. Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neq; quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes aũt, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam, ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodã modo deprædẽtur, Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerũt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri aũt illi, & infelices, ut eò magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguũ naturæ duplicis obſcuramentum, cum neq; ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod tranſiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium prematurum marceſcere ipſos facit. Simul eñ inter pueros numerantur, & iã conſenuere nullum uirilitatis interuallũ habentes, Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollicies, uoluptates impudicas aliã ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullã uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi uero in ijs, de quibus ipſa prouidentia legẽ ſanciuit, unuſquiſq; noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus ijs qui cum mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra pura atq; integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atq; peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones nõ inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœminẽ ſexum cõcupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bõbus miſcetur, & Aries totũ gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubile ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neq; quæ aërem uolutu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem, neq; etiam aliquod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ó fruſtra ſapientię nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quo nam nouo morbo delinquẽtes, in mutuã inter uos contumeliã accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contra ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. * Atenim hic Socraticis iſtis, etiã præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidẽ auditus, perfectis ratiocionandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummũ euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam cõminiſcuntur, & cũ corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocãt ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentẽ mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ô nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canicies accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iudicium cõuertant. An hæc ueluti lex quędam eſt, ut omnis quidẽ deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Intre-

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumẽtũ, ab exẽplo cæterorũ animantium.

** Haud ſcio an hic pro λῆξιν νῆξιν legendum ſit quod latine ſonet natationẽ Exclamatio & ᾠδὸς in pœderaſtas.*

** Confutatio Socraticorũ, qui puerorũ amores ad educationem uirtutis pertinere aiebant.*

Odyſſeæ. 9.

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientiæ quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor conueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phædrum, propter Lyſiam, ô Plato, quem prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſiniis ille inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obſirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nondum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamen imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorum inuidioſè nimis mentionem facere. Parumper autem à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidem uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, & quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiam ſi illa, quæ formæ atque ætatis teneriores ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certe uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thoritam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum iſs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in ſymp oſio et Phædro Platonis

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucidide.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

ἀπὸ τῶν ἐπὶ πλεῖον ἡδονῶν

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo ſocietate cõiuncti, & ſuauiora, quæ bona ſunt inter nos mutuo, exiſtimamus, & aduerſa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta eſt menſa communis, & amiciciæ mediatricæ illa in medio poſita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non ſoli Thaſium, ſi id fortè contingat, bibentes uinum, neque ſinguli per ſe, precioſis ac caris implentes nos obſoniis, ſed illud ſuaue ac delectabile putantes, quod quiſque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur. Illi igitur cum mulieribus congreſſus, delectationis permutationem ac uiciſſitudinem parem habent. Nam inter ſe mutuo utrinque exæquo afficientes, cum maiori uoluptate diſſoluuntur. Niſi uero Tireſiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honeſtum autem eſſe arbitror, non ambitioſè, ac ſibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, ſpectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, ſed illo, quod percipiunt, diuiſo, paria facere, & ſimilia recompenſare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo inſanus eſt, qui poſſit. Sed alter quidem affectus, quocunq; tandem modo hæc exiſtimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc paſſus eſt, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulò uero poſt, ubi per tempus dolor aliquid remiſit, magis, ut aiunt, nihil quicquam moleſtè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod ſi autem & curioſius quiddam aſcitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) mulierem licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uita aperta. Maſculum autem quod eſt, nullo modo præbet delectationem atque uſum muliebrem. Quare etiam ſi uobis quidem placere poteſt, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam ſepto diſcludamur. Iam uero, ſi maribus honeſtum adeo eſt, cum maribus conſuetudinem habere, ament ſeſe mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ô iuuenior ætas & nouarum uoluptatum inuentrix, poſteaquam nouas maſculæ molliciei uias excogitaſti, largire & mulieribus parem poteſtatem. Congrediantur & illæ inter ſe mutuo, quemadmodum uiri, laſciuorum autem inſtrumentorum iungentes inter ſe machinamentum, obſcurum atque monſtroſum, exſterilibus cum poſitum, concumbat mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum eſt, nomen & pudet ſanè dicere, Tribadum obſcenitatis iſtius, paſſim ac liberè uagetur. Omne autem Gynecæum noſtrum, Philænis ſit, ſeminares quoſdam amores turpiter agitans, & quanto melius eſt in maſculam libidinem cogi mulierem, quàm generoſum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, poſtquam Charicles dixiſſet, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens. Videbatur autem mihi & expiatione uti contra maſculos amores. Ego uero tacitè ſubridens, & ad Athenienſem ſenſim oculos conuertens: luſus, inquam, & riſus Callicratida, iudicem conſediſſe me arbitratus, neſcio quo pacto, Chariclis uehementia, ad ſerias atq; ſeuetas cogitationes abreptus ſum. Propemodum enim quaſi in uico Martio de cæde atq; incendio, aut per louem, etiam de ueneficio, certaretur, ſupra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, ſi unquam antea fuit, nunc maximè eſt, ut Athenas ipſe repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi conſueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Poſtquam igitur paululum ſuſtinuiſſet Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, miniſq; plenus eſſe, orationem ſuperiori aduerſariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A cõſequenti fœditate.

Proco q̃ eſt talia p̃petret qualia Philænis ſolebat ut puto.

Quid? ſi τὰ περικλέους δὲ πράδῶ. hoc eſt periclis ſuadelam.

** Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi ſolebãt.*

ciuilium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præses illarum suffragijs iam pridem creatus esses. Ac te statuis æreis per fora passim positis, Charicles, uenerarentur. Fermè enim ne ipse quidem de se ipsis, quæcunque aliquando sapientia atq; doctrina excellere existimatæ sunt, si quis ipsis dicendi potestatem permitteret, cum tanto studio, tanta q; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata processit, Telesilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua se Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortassis autem neque Pericles ita Aspasiæ suæ patrocinatus est. Verum enim, quando honestum adeo est, mares pro mulieribus dicere, dicamus sanè & uiri pro uiris. Tu uero propitia nobis sis Venus, Nam & nos amorem tuum ueneramur. Ego ita q; existimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis processuram esse, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philosophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occasionem hanc arripui. Solus enim masculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus est. Optarim autem, si quo pacto fieri posset, & platanum illam, quæ Socraticos olim sermones auscultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis astare, eo loco tamen natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum facer ille uir dixit, gratia præditus plurima. Fortassis ipsa quoq;, ut fagus illa Dodonea, ex ramis sacram erumpens uocem, puerorum amores prædicasset, memor adhuc formosi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto potest:

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbrosi, & resonantes æquoris undæ:

Hospites q; in terra aliena relicti sumus, & quasi quædam prærogatiua Charidis, Gnidus est, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore assiste, amiciciæ fautor, & arcanorum sacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus, sed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & consummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obscura atq; confusa deformitate, uniuersum hoc effigiasti, proinde tanquam sepulchro aliquo communi totius mũdi, sublato, circumfuso chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari secessus fuga præcipitasti, ubi uerè stant.

Ferratæ postes, atq; ærea limina portis,

Vt ibi dura atque insuperabili detentum custodia, à reditu, & uia ad superos repetenda prohiberetur, splendida autem luce obscuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitisti. Propriam artem ac singularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinasti, ut uidelicet exanima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa simul enutrita, in perfectionem, & quasi quandam uirilem ætatem consummaretur. Nam nuptiæ quidem, successionis necessariæ inuentæ sunt remedia, Solus autem masculus amor, animi philosophici, quasi quoddam imperatum est. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris consequitur, quàm illa quæ præsenti necessitate opus habent. Et omnino melius est honestum, quàm quod fit necessario. Proinde quàm diu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experientiam, ad id quod melius est, per ocium conuertere licebat, demissa atq; abiecta, præsentibus tum necessarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At postquam necessarij quidem usus, ac festinatio illa finem iam capiebat, ac posterorum cogitationes, à necessitate liberatæ, melioribus subinde occasionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Exordiũ à reprehensiõe ni mij studij in aduersario.

De hac uide Pausaniã in Argolicis.

Propositio. θυχή.

* *Plato uidelicet in Phædro.*

Inuocatio.

Cõfutatio primi argumẽti Charicli, p absolutionẽ. Tribuit enim necessitati, quæ ille ut antiquæ & naturæ consentaneã cõmẽdat.

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum quercuum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis ueris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutuæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquàm à paruo fomite, paulatim ad propríos efflores cendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid ijs quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Nequis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tum mulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſq; ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erant, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quòd puerorum amoribus mulieres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercicia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haud quaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficẽte

teris

teris rebus etiam concupiſcentia in mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac pulchrum illud, quod in amicicia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientia coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem noſtram ſermone nudo inſecteris, neue cœleſtem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſidera, quoniam id nunquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uia uentitans, neque uno ſpiritu animos noſtros accedens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animis inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidianæ iſtius contumeliæ ſocius, abſque diſcrimine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uiſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuſcuiuſq; inſpirat, ac propitium hunc Deum ſortiti, uoluptatem, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpiritus effiat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atque anceps Dea eſt.

Quæ ſimul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,

Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, ſi affectus peior, uirtuti communem appellationem forte nactus ſit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modeſta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conſeruabimur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientiſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum mulieribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicibus noſtris iugo impoſito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur eſt, id ratione eligimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentis ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientibus imponunt. Quòd ſi igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari ſe difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uiro conſpiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, conſimilis formæ turba, circumſtant, uarijs medicaminibus infœlices illas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierum cõſuetudine utendum.* *Voluptati opponit mulierum fœdita & et in tegenda illa operoſita tem immodicam. Deinde & uitæ morumq; inſolentiam.*

Neq; enim latice meri.
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad ſerium
aliquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiones, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculáque, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq; inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, ui quadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium fronti relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodammodo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atqua pellucida, prætextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſque ad turpiter propendentes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circumcirca ambit, lapillis Indicis ſtellata, precioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius relegata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimium nimis ipſarũ, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, atterens atq; enecans maritos. * Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore. * Sacrificia autem arcana, & abſq; uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quàm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes adhæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſq;, ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſi quis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos.
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædam, uel corrupta eſſe. Colias et Genetyllis Veneris cognomenta ſunt apud Ariſtophanem. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eáq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui. *
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atq; omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animum demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculam puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto haudquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autem & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, non ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſque penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atque ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; contentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo poſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in paleſtris quidem Mercurium, inter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ô Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuidia impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iſs, quos proximè poſt illum amaui, iſta dabo, ut cõmune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſi-
Aliud ab exemplis. nant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Diis proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amiciciæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram intereme-runt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idemq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amiciciam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytarum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpicio ipſos excepit. Ac barbaris undique circumſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Hæc ex Iphigenia Tauri-ca Euripidis deſumpta ſunt. Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo, ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reſcit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo poſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res bene habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinam uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiam:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis. Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam Delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipuè utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
* Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adoleſcentes, modeſtè pueris bonis conuerſamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effuſa beneuolentia, uſque ad uigorem modo ætatis, fictos ac ſimulatos amandi affectus protendite, ſed cœleſtem amorem adorantes, à pueris uſque ad ſenectutem ſtabiles animorum motus conſeruate. Nam hoc pacto animantibus, ſuauiſſimum quidem uitæ tempus eſt, nulla inhoneſta conſcientia cohabitante. Celebris autem & multa poſt mortem illorum fama, ad omnes paſſim promanat. Quòd ſi uero conuenit philoſophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, poſt terram, excipit eos, qui hæc ſectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile conſequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificaſſet, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repreſſi. Tempus enim erat, ut ad nauem deſcenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi ſapere uiderentur, ſententiam ferrem, pauliſper utriuſque uerbis connumeratis & perpenſis. Haud quaquam ſubito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes iſtæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compoſitæ eſſe, ſed continuæ, longæque, & per Iouem etiam ſolidæ cuiuſdam curæ, manifeſta hæc ueſtigia ſunt. Propemodum enim nihil eſt, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermiſſum ſit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, ſi modo poſſibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc diſcederetis. Veruntamen quoniam ipſi nihil remiſſuri uidemini, & ego inter nauigandum, de iiſdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum conſtitui, id quod mihi maximè uidetur iuſtum eſſe, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex ſententia contingunt. Puerorum autem amores quotquot amicitiæ pura & caſta iura conciliant, ſolius philoſophiæ opus exiſtimo. Quare ſanè coniugio quidem uacandum omnibus eſt: pueros autem amare, ſolis philoſophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac ſolida uirtus innaſcitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, ſi Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione iudicio ita tum approperato, ſurrexi. Animaduertebam enim Chariclem ſuprà quàm triſtem eſſe, propemodum non aliter, ac ſi morte damnatus eſſet, Athenienſis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat nalde inſolenter. Putaſſes ipſum circa Salaminem nauali prælio Perſas ſuperaſſe. Etiam illud ex iudicio hoc conſecutus ſum, quòd ſplendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim aliàs quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem conſolatus ſum, ob grauitatem uerborum, aſſiduè admirando, quod difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus eſſet. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq; apud ipſam Deam uerbis ultro citroq; iactata ſunt, habentia pariter & ſerium hilare, & eruditionem à Muſis non alienam, ad hunc ferè modum dirempta ſunt. Tu uero Theomneſte, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitaſti, ſi tum iudex fuiſſes, quo pacto ſententiam tuliſſes? THE. Melitidem, aut Coræbum me putas eſſe, per deos, ut ego iis, quæ abs te iuſtè adeo iudicata ſunt, contrariam ſententiam ferrem? Qui quidem præ ſumma eorum, quæ modo dicebantur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domunculam, ipſum illud templũ eſſe exiſtimans. Sed tamen (nihil enim puto, in hac diei feſtiuitate, indecorè dicetur, & omnis riſus, etiam ſi nimius & affectatus fuerit, ſolemnis eſſe, & ad feſtum pertinere uidetur) orationẽ illam ab amatore puerorum, cum nimio ſupercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatem, uerum non admodum ad demulcendum animum

Epilogus per exhortationẽ

Sententia Luciani.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali poenas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atq; schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum usus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facilè est, tertium experimentum addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspicionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus scilicet per quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clam dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atq; exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Post hæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atq; ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uerò de sublimibus disputantes, & quicunq; philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquã alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neq; Patroclus ab Achille amabatur eo usq; modo, ut ex aduerso illi sederet.

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

Sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Theomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deorum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorum quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum sive exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerũ etiam eam animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprijssima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imaginum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ præcipuè celebrantur. Sumendo ex unaquaq; quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum, præterea sapientiam quoq; ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hanc cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiusp iam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Pantheam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ adregem magnum (quanquam ibi regem Persarum, quo tum nullus fuit, Erasmus quoq; uertit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

Exordium ab admiratione, & effectu formæ.

AT profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ó Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouum dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoq; stuporem induxerit mulierecula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoq; non raro profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamẽ responde mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neq; enim, ut mea est opinio, nobis inuidebit spectaculum, neq; Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus. LVC. Atqui hoc planè tibi cõpertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, murum illico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoq; non admodũ tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa cõuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunq; collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. POL. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atq; infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi

eius

eius facies oratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quæ nam sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora, quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergo ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est & ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis feciſti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipuè uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo Archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At entm longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retro seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. POL. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, nidelicet Alcamenis conspexisti? POL. Sanè omnium inertissimus ô Luciane, merito censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis & Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abunde sufficiunt. At ex operibus Phidiæ quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoq; titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoq; Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ô amice, itaq; alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iã ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaq; præcipuum specimẽ habentem. POL. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ô Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiã, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturã obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis. proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepãtem absolutura sit. LVC. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Venecis è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ per collationem statuarũ, quotquot usquam nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

li quis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultū attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendam cōcedes, quemadmodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilē agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcūq; uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Adhęc manus teretes, earundemq; concinnam iunctūram, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatē desinētium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoq; dabit oris conformem compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porrò autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuentis oculos animi orisq; hilaritatē ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præterquàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegās, & maximè posteaquam exactissimè absoluta fuerit? PO. Adhuc ô generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolēda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornādi rationes in unum contuliſti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximū est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores addere posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habēda est, de eorum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba esse conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreſcant omnia. Acīā de his periclitamur, cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cū primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longè præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè cōmixtos tēperent, eosdemq; pro decoro luculente & artificioſe accommodent. Sanè uero accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiā Apelles, Aetione una comitante. *Illi diuiſo inter ſe opere*, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinē cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in cōuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoq; præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunq; parti corpori decēter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porrò, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubeſcat. Labia autem non sint illa, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerū, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus. Siquidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poēta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoq; illam risus amantem & studioſam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roſeos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longè iustius illam comparet, quàm Brisei filiā. Hæc inquam fictores atq; pictores & poētæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegātia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omniū quotquot uspiam sunt Gratiæ atq; Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profectò ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutū esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus conplicatos, uidebaturq; alteram iam perlegisse, alterā

Hactenus ex nudis simulachris effigiē collegit, iā et pictis clarissimorū artificū tabulis et poētarum descriptiōibus quoque colorum elegantiā cōparat.

Gestus incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quę uerba cum quadam ex pedissequis faciebat, neq; enim tam clare ut exaudiri posset, loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ô Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm aptè inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam cõcinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labrijs perpulchrè rubẽtibus. Elucebãt itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neq; uero alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem seriè connexis. In summa magnæ admirationis spectaculū de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierẽ dicas, his omnibus quę dixisti, atq; adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per louem etiam milites. Regis uxorem ô beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ô Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosè illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; eñ Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tũ qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ô optime illam tanquam fulgur pręcurrens saltem semel conspexisti, uideriscq; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neq; compertum habes, quantò præcellat ista pulcritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpè in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerũ certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferãtur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atq; mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demũ omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi cõmonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & sçitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morũ fœditate deturpantes. Adeoq; id quod solum in tam speciosa corpore laudandũ fuerat, ferè emoriatur atq; flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ cõuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidẽtur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atq; maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; compositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiã, aut hircũ, aut felem. Eius generis mulieres nõ parũ multas passim esse cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aũt dico, ut uestimẽtis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ô Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostendo.

Pantha scilicet. Vide lib. 6. & 7. pædiæ Cyri.

Transit ad descriptionem morũ & dotes animi.

Locus communis.

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ô amice, neq; enim perinde facile atq; promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò & ipſe ad hanc imaginem exprimendã multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem, & regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationẽ melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm ad ſenis illius Pyliĳ concionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſè effœminatus aut fermè fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędã dulciſſimæ uocis reliquiæ aliquantiſper perdurent, aures q; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandã Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantẽ imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterũ, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipuè uero ad citharam, tũ uero tempus eſt ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena em̃ à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerũt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio. Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſimè obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tẽpeſtiua decẽtiq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharę, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorũ tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non amplius illa tam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulãtium uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtrictis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocẽ dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditã, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquẽtia, ac uocis Ionicæ puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participẽ. Atqui ne illud quidẽ admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illã uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multô in tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdẽ urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidẽ Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulatiõis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodũ exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltẽ ſicut tu ex multis compoſitam cõſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unã

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem cõponere ſibiipſi diſcrepantẽ. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ó Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiẽdo, nulla ẽm nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honeſtarum liberaliumq; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerò earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate cõſpicuam, ne qua in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona cõprehenſim poſſideat, quibuſcunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium exæquo gnara & prudẽs ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunque enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophiextulerũt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago præclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſacietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullã huius picturæ archetypũ queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarũ cognitiõe facta extat mẽtio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; ẽm, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ó Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoq; ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus autem nobis erit ad hanc abſoluendã exemplis quàm plurimis, præcipuè uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiã Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe maximè admirandus conuerſatus eſt, exemplũ intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerũ peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quãta deniq; induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquàm quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea pollet magnitudine. LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam ẽm ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorum potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hęc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimã depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplum ſi lubet producamus, nimirũ illã Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cum Diotima, Theano quidẽ animi magnitudinem ad picturam conferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaq; & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ô amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines perge depingere, quæ morum manſuetudinem, tum placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia infortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſę erga conuerſantem benedicentiæ, ut iuxta illam Icarij filiam maximè modeſta & pudica ſit, quemadmodum ab Homero adumbrata eſt. Talem ẽm Penelopes effinxit imaginẽ, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę coniugis, cuius pauloante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc pręclare abſoluiſti imaginẽ ó Polyſtrate, iamq; fermè expri-

Studia & cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In ſympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

exprimendarum imaginum finem attigisti. Nullas enim animi ac laudum partes prætermisisti. PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omissum est. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta sit, ut neq; factu ob blandientis fortunæ prosperitatem intumescat, neq; ultra humanæ sortis mensuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed seruata æquabilitate animi, se ipsam cohibeat, nihil procatius aut insolentius, quod aliis foret molestæ, animo concipiens, sed ut erga accedentes populariter affecta sit, ac dextris copulatis eosdem benigne atq; amanter suscipiat. Tanto enim his quibus cum sermonem conserunt, sunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil superbi, fastidij aut contemptus tragici præ se ferunt. Veluti omnes illi qui sua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, sed potius ut benigne aliorum subleuent inopiam, illi soli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi sunt, ac soli illi inuidentiæ malum possunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem prosperis rebus affluentibus moderato utentem animo conspexerit, neq; iuxta Aten Homericam illam super hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire solet ijs qui humili atq; abiecto sunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Postea quàm à fortuna nil tale sperantes ex improuiso sublimes in currum quendam uolatilem euecti sunt, intra fortunæ mediocritatem consistere nequeunt, neq; deorsum elatos torquent oculos, sed semper nituntur in arduũ. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, spectatoribus risum exhibentes. Quotquot autem instar Dædali alarum utuntur remigio, neq; admodum in sublime elati uolant, certè quòd alæ ex cera illis conglutinatæ sunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ societatem subleuandam expromunt, neq; non contenti sunt saltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec solis æstui & feruoribus easdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem cursum quispiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo possit. Quocirca dignissimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutissimè illi permaneant, bonis subinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ô Polystrate, neq; enim corporis uenustate solum conspicua est, ut Helenam admiranda forma fuisse constat, sed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus spectantes ad se allicit. Digna uero magno illo rege, mansueto existente & affabili habenda est, ut hac quoq; præcipua fœlicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuscunq; amplissimè instructus est, fruatur. Vt sub illius imperio ea quoq; forma & uirtute mulier nata sit, & quæ cum illo conuersans arctissimo desyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris fœlicitatis mulier existimãda est, de qua aliquis Homericum illud commodissimè dicere possit, quod cum aurea Venere de formositatis palmario contendere possit, ingeniosis autem operibus Mineruam æquiparare. Neq; facile quispiam ex omni mulierum numero aliquam illi cõparabit, neq; corporis, neq; ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neq; item mente & artificiosis operibus. PO. Vera sunt quæ dicis ô Luciane. Quare si consultum factu tibi uidetur, cõmixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxisti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compositam, collecto libello omnibus contemplandam, admiranda mq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud superos, tum etiam illis qui paulo post futuri sunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit stabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parrasij, aut Polygnoti. Eaq; ipa multo plus gratiæ spectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, sed solertia atq; industria à Musis ad hoc ascitis expressa est, quæ haud dubie imago omnium accuratissimè absoluta futura est, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas ostendens.

Æquabilitas animi & moderatio.

Iliad. 7.

Epilogus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Panthææ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quod immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum Dijs illam compararit, quorum prius contra modum atq; officiũ uerè laudantium sit, & adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cum tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà Deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet: primum, ut dicat, se neq; adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum fecisse, neq; hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, eaq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum Dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamen exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum Dijs contulerint, sed & Deorum nomina sibi usurparint. Ideoq; non esse periculum hinc ali quod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi fecerint.

POLYSTRATVS.

EGo Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me benevolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscurè animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi benevolentia adductus talia scriberet. At ut nescius nõ sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; alias quidem hominibus ad assentandum eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidentur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modum me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures õbstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additum fuerit, alienum est, & apertæ assentationis suspicione non carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Veluti si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum ui gorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nereï aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, & senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse non sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam si haus res esset quantiuis precij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidẽtur, inquit, ita falsò laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodum uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferi possit, & ab occurrente comminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, nativæ faciei deformitate detecta, quam asciticia forma occultauerat. Aut per Iouem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cum ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eum excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore autem pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus celebratam,

Quòd immodice laudarit

A modo & fine laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

bratam, cum ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esse scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinem assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudũ illecebris uehementer lætatã esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manumq; gestiendo concussisse. Porro aũt poetam hoc illi crebrius occinisse, cũ uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ó amice ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamẽ magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamẽ proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cũ deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo egrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamẽ audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũ globos nectentibus, ac aprijs nusquam existentẽ cæsariẽ comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat præterea illud non in laudibus tm̃ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depictæ sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerẽt etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherẽt, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formę adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponũt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hęc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, q̃ illam deabus Iunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe em̃ ista me ait, aut potius omnẽ humanã naturam excedunt. Cæterum, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ abs̃t, ut Deabus omniũ maximis & præstantissimis cõparari postularim. Etenim uehemẽter, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor. Itaq; periculum est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupidè ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonẽ & Venerem religiosè coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, q̃ libello nõ mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimiũ pie neq; sanctè admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisumiri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quę libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es, quippe quæ super humanã mensuram semet non efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierẽ extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uero à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcõmodaturũ, ut totius mõtis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habentẽ, tã prodigiosis pollicitationibus non acceſſit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audaciam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuã quàm Atho eriisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonicis.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ac ingenij re pugnantia et periculo.

Ab impietate

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

paruí aut abiecti erat animi, honorem adeo amplumatq; inuſitatum contemnere, Quin ſe quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neq; nō imaginum induſtriam admirari: cæterum, ſimilitudinem non agnoſcere. Quippe nequaquam dignam eſſe tantis ac talibus, & minimè harum eſſe affinem, ſed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas poſſe aſpirare. Itaq; libēter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo ſuam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illuſtres, neq; pedis modum excedat calceus, ne os quoq; mihi, inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoq; ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum ſit, uobis uiris explorate compertum, neq; uictoribus Olympicis maiores corpore ſtatuas erigi conceſſum eſſe, ſed curæ eſſe Hellanodicis, ut ne unus quidē ueritatem excedat temere, atq; exactiſſimè ſtatua expendatur ad athletę certamen & corpis quantitatem. Quocirca tibi uidendum eſt, inquit, ne unde mentiendi cauſſam ſumamus in menſura, ac deinde Hellanodicæ ueſtram ſubuertant imaginē. Hæc profecto ab ipſa dicta ſunt. Cæterum tu Luciane, eam cogitationē ſuſcipe, ut diligenter conſyderes, quo pacto libellum mutatū aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagicioſe pecces, ueluti ipſa omnium grauiſſimè iſta tulit, ac planè inter legendū inhorreſcebat aīo, ac deas ut ſibi eſſent, ppicię ſuppliciter precabatur. Et ſanè ignoſcendum eſt, ſi muliebre quiddam paſſa eſt. Atqui ſi ueritas non diffidenda eſt, ego mihi ipſe tale quiddam dixiſſe uiſus ſum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in ſcripta defixos habens. Poſtea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipſe ſentire de illis nō diſſimilia. Ac propemodum conſimile quiddam paſſus ſum, q; in ijs quę intuemur ſæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo ſub ipſis oculis conſtitutum, nequaq; accurate uidere poſſumus. At ſi iuſto interuallo diſiuncti illud intuemur, oīa liquidius cōparent obtutui, & quæ bene & quæ ſecus ſe habuerint. Iā hanc hominem exiſtentem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud eſt, q; prę fracte eleuare tantarum Dearum exiſtimationem. Siquidem in eiuſmodi comparationibus non tam quod modicum eſt collatione creſcit & maius fit, quàm quod maius eſt imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, Si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uero per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem ſi æquandi eſſent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantūuis ſemet extendente fiet, etiāſi ſummis pedibus ipſe ſemet arrexerit. At ſi eadem ipſis longitudinis obtinenda eſt æqualitas, maior ille demittat caput neceſſe eſt, ac ſe humiliorem oſtendat oportet. Non ſecus in eiuſmodi accidit imaginibus, neq; enim perinde tantis incremētis hominis uirtus augetur Deo comparati, q; Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius eſt inæqualiter deriuata. Atq; ſi quis terreſtriū imperitus ad cœleſtia oratione temere raperetur, minorem ille ſuſpicandi cauſſam præſtaret hominibus, hoc à ſe impietatis impulſu factum eſſe. Sed enim tibi nulla fuit neceſſitas tot mulierū ſpecioſiſſimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cum Venere atq; Iunone comparādi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare eſt, qui ne alias quidē ad laudandum facilis ac propenſus eſſe conſueuiſti. At nunc neſcio, quo fato impulſus tam ſubito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parciſſimus, nunc in eiſdem effundendis omniū adpares intemperantiſſimus. Sed ne hoc quidem dedecori tibi fore putato, ſi orationem iam ęditam adhibita lima retractes. Quādoquidem hoc Phidiam quoq; feciſſe perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam abſoluerat. Stetiſſe.n. illū poſt ianuam, ubi primum opus in lucem productum hoīibus uiſendū oſtendiſſet, ſubauſcultaſſeq; quid quiſq; ſpectantium laudaret aut reprehenderet. Cętera hic quidem naſum reprehendebat, quaſi plus æquo craſſiorem, alius uero faciem tanquam

Abexemplo aliud.

Aſſeueratio accuſationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à conſuetudine & ingenij natura et exemplo cohortatur.

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam iemet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginē emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nō probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate & beneuolentia tibi coniunctus sim. LV. Hactenus quidē ignoraui Polystrate, te tantū esse rhetorem. Itaq; orationem ita prolixā, accusationē ita uerbosam aduersus libellum meū effudisti, ut nullā parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cū primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa cōdemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Paroemiam, solum currentē uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehēsi simus, neq; aqua nobis effusa, neque respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimū, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam sic natis consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxtà Imeręum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuste ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uero unà tecum iudicium perpēdere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longè fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pol licitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualē illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd menō malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehemētem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè nō uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodū uides, iam totus sudo & horreo, ac tantū non illā uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiā, neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationē aggredere. LV. Ego te fœminarę præstantissima mirifice, ut ais, & præter modū laudatā, nō uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cū deorū cultū ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellētius. Et precor, ut benignè mihi des ueniā, q; neq; hac ascripta imagine te honestarim, quæ obstante ignorantia nunq; mihi in mentē uenit. Neq; tm alia ante hanc depinxissem citius, nō ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, q; rei dignitas exigebat. Igitur cōsydera, quātū à me solidę laudis testimoniū prętermissum sit, quāta significatio ad faciendū indicium uitę optimæ & mentis probatissimę neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorū immortaliū numina nō negligēter colere, illi q; in humanis actionibus optimi cēsendi sunt. Itaq; si ois oratio retexta de integro mihi exornāda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate reperiendi, etiq; hæc ceu paraſceue quædam ad Apologū qui sequitur.

Exordiū ab attentione.

Extenuatio.

Carminis cōfutatio per inuersionem.

A pietate & modestia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod præteream adimere auderem, illud uero es-
sem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me ti
bi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui mode-
rationẽ laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolẽtiæ, aut fastus, tanta tibi cõ
ciliasset rerũ magnitudo, his tu in oratione mea reprehensis, uerã laudãdi rationẽ
cõpleuisset, Quippe tales laudationes nõ auidè arripere, sed hisce auditis rubore
afficit, easq; maiores esse testari, & ut tuæ mediocritati cõueniant, moderati & po-
pularis animi est indiciũ. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es ani-
mo, tanto te digniorem esse ostẽdis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.
Amplificat à chria. Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante quopiam,
quo pacto quis gloriam potissimum cõsequi posset, si gloriam, inquit, contempse
rit. Dicerem, nimirum & ipse interrogãte me quopiam, qui nã laude digni essent,
maximè quotquot laudari grauatæ ferũt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto
parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondẽdi cura incumbit, illud est,
quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam
tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ul-
tra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est,
Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudantium. poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudãtes maiori libertate dignos esse cẽ
seo, tametsi humi aut gressim incedãt, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum
inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis
mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ
omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eũ quem
laudauerit. At ego hac uia nõ incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi fa
cere uidear. Illud autem puto tibi nõ obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudato
riarum orationũ occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demon-
strandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in
hoc sita est rectè aliqd adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest.
Non si quis quiddam cum similibus composuerit, neq; si cum eo quod uilius est il-
lud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad ex
cellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eun
dem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi ratiõem tibi ealle-
re uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neq; quanquàm lupo illum æqualẽ esse dixe-
rit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis
leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Ori-
onis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus
canis est. Rursus sicut Milonem Crotonianten, aut Glaucũ illum ex Carysto, aut
Polydamantem laudare foret animus, ac tãdem unumquemq; illorum muliere ru-
bustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uecordẽ stulticiam de-
ridendus esset, quem si uniusuiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc
Comprobat exemplis. ad cumulatam laudẽ suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta
Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus auserũt
conferere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium uides cuiusmodi illũ Diis
cõparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq;
Glaucus ipse indignãter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq;
illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impiè & contumelioſè in Deos circa
Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorẽ & laudatorem. laudes agentẽ, sed utriq; in magna fuerũt gloria, & apud græcos honore & gratia
floruerunt, alter quidem ob præcipuũ inusitati roboris specimen, nempe Glaucus
poëta uero eum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis æditionẽ.
Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudãti perneces-
sarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero & & in
assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam
eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri cõueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudãtis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaq; assentator quæcunq; sui compendij gratia laudat, nulla ueri ratis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Thersiten q̃q; forma turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Persanctè quoq; deierarat Croesi filium acutiori auditu esse præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo spes aliqua cõsequendi lucri obmendacium adpareat. Porrò autem laudator, ne quaquam mentitur, aut addere solet aliquid, quòd in totum in laudato nõ cõpareat. Sed ea quibus natura præditus est bonis, tametsi non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatioraq; esse ostendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactæ segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas. Rursus non formidaret dicere uelocipedum cursus equorũ. Præterea si domus elegans & sumptuosissimè exornata illi laudibus illustrãda foret, nihil hæsitabũdus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipasci sordidissimo tugurio accõmodare auderet, si qua modo muneris à Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ assentator, cum iã omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissimè infestabat, quod dulciter atq; modulatè tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrime uterq; ab altero internosci potest, quòd ij qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecundè mentiri. Laudatores uero corporis animiq; dotes plus iusto extollere, sed & in hoc non mediocri interuallo inter se discrepãt, q̃ assentatores ubicunq; poterint, immodicis utũtur Hyperbolis. Porrò autem encomiastæ in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Hæc sanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atq; discrimina, ne omnes quotquot aliorũ concinnandis studeant præconijs innocenter in suspitionem à te rapiantur, sed diligẽter discernas, atq; utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; si uidetur, & ea quæ à me dicta sunt ad utriusq; canonẽ expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atq; odiosæ formæ cascam quandem Cnidio simulachro comparassem, merito præstigiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoq; Cynætho adulantior esse iustissimè existimarer. Sin uero, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, nõ erit mihi uehemẽter uitio uertenda ista audacia. At dices fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neq; deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non possim, te ó præstans animi mulier, nequaquam Deabus comparui, sed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominũ elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi forte tu Mineruã esse suspicata sis, simulachrum illud, cuius autor atq; opifex extitit Phidias, aut hoc cœlestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratũ fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionẽ animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut ingenio potest assequi. Quòd si etiam maximè illis te assimilassem, non meũ hoc esset inuentum. Neq; ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poẽtis [illegible] multi & eximij, cum primis uero Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse unà mecum capiatur. Itaq; ipsum interrogabo, aut potius te illius loco, ete-

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defensio per inficiationem.

Reijcit crimẽ imperitiæ in accusantem.

Ab exemplis aliorum.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigiliis elaborata, percurris, quod præclare facis, qd tibi illud uidetur, ubi de captiua Priſeide ſic loquitur, quod au-
Iliad. τ. reæ Veneri ſimilis Patroclum occiſum defleuerit. Deinde paulo poſt, quaſi parũ eſſet illam Veneri formoſitatis elegantia parem eſſe, addit, ita inquiens, Sic itaq;
,, eſt mulier lachrymans effata Deabus conſimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio proſequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi ex inlaudando libertatem permittis? Atqui, etſi tu illi eandem non permiſeris, tamẽ tanta ſeculorum ſeries atq; uetuſtas illi conceſſit, Neq; unquam inuentus eſt, qui hoc in eo malicioſè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginem flagellare auſus eſt, neq; qui uerſiculos nothos atq; ſuppoſititios cenſoria uirgula aut obeliſcis notare aggreſſus eſt. Iam, ſi illi permiſſum eſt mulierem barbaram inſuper & plorantem aureæ Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd nõ ſuffe-
Iliad. Δ. ram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem ſuauiſſimè? Quod homines cum Diis commune habent. In Agamemnone uero laudando, uide quantum Deorum exiſtimationi parſerit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines ſumptas à Diis exprompſerit, quem & oculis & capite Ioui ſimilem eſſe perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rurſus hunc homicidæ Marti ſimilem eſſe ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties eſſe oſtendit. Sæpenumero Deo ſimilem Pelidam pronunciat. At rurſus ad muliebria exẽplare grediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audiſti. Hæc pulchræ eſt ſimilis Veneri ſimul atq; Dianæ. Non ſolum autem ipſos homines Diis componit, uerũ Euphorbi quoq; comam aſſimilauit Gratijs, & hanc ſanguine madentem & puluere deturpatam. In ſumma, earum rerum tanta eſt apud Homerum copia, ut nulla ſit pars poëſeos, quæ non diuinis cõparationibus exornata ſit. Itaq; aut hæc ueluti perperam ſcripta expugantur, aut mihi ſimilia audendi libertas non interclu-
datur. Tanta uero eſt in ſimilitudinibus & cõparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipſas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autẽ quiſpiam Veneris palpebras cõpoſuit uiolis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in
A maiori alia euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter, & moderatè mihi factum uidetur, ſi quis Deo ſimilis eſſe prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi ſunt, qui deorum cõpellationes imitati ſunt, ac Dionyſij, & Hephæſtiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati ſunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata eſt, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuiſſet conuertere, Vt ſilentio prętream Aegyptios, qui tametſi ex omnibus gentibus Deos habeant infeliciſſimos, diuinis tamen nominibus ad ſacietatem uſq; utuntur. Penè itaque plurima pars è
Epilogus quo metũ periculi tollit. cœlo illis pertracta eſt. Quare nihil eſt quod ob laudem hanc ulla animi conſternatione perturbata ſies, ultionem aut ſupplicij à ſuperis metuens. Nam ſi quid in eo libello aduerſus Deos peccatum eſt, tu extra noxiã es, niſi putes & in auditione culpam quandam eſſe. De me uero deorum ultio ſumptura eſt ſupplicij, poſteaquam ante me Homerum & alias poëtas irati ſuperi ulti fuerunt. At nondũ philoſopho-
Ab exemplo. rum omnium principem punierunt, qui hominem Dei ſimulachrum eſſe teſtatus eſt. Multa adhuc ad te dicenda ſuperſunt, attamen huius Polyſtrati gratia dicendi finem facia, ut dicta noſtra facilius memoria repetita tibi referre poſſit. PO. Haud ſcio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu ſit, tã enim uerboſè iſta proloquutus es, ac ultra effuſæ aquæ ſpacium. Attamen quoquomodo meminiſſe conabor, Et quemadmodũ uides, iam iſta ad illam deferre ſtudeo obſtrictis auribus, ne qua pars elapſa orationis ſeriem mihi confundet, ac ego deinde à ſpectatoribus exploſus ronchis & ſibilis illudar. LVC. Iſtud ſanè tibi curæ erit Polyſtrate, ut quã opti-

optimè respondeas. Cæterum, ego quoniam semel tibi fabulam de saltandam tradidi, in præsens quidem excedam è medio. Proclamatis aũt iudicum calculis, iterum præsto ero, uisurus quem nam finem hoc certamen habiturum sit.

TOXARIS SIVE AMICICIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluisse, dum Toxarim et Mnesippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria sua, contendentem, connumeratis aliquot suæ ætatis hominũ, exemplis qui mutua inter se amicicia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obierē. Occasio contentionis à solemni sacrificio & cultu Pyladis & Orestis, quibus illos Scythæ ueneran tur, sumpta est, altero uidelicet mirante, & causſam scisciante, ob quam homines externos, & etiam hostes suos, diuinis honoribus Scythæ prosequerentur, altero autem, fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores prosequuti essent. Neq; enim quicquam sanctius, aut religiosius à Scythis obseruari, & custodiri, quàm amicitiam, eaq; magis illos iacta re sese, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamen & illa memorabilia sunt, quæ de ritu iungendi fœderis & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de consuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS *Græcus*, TOXARIS *Scytha*.

MNESIPPVS.

VIdeo, ais Toxaris? Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythę, deosq; esse illos creditis? TOX. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquã: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiã bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut diis sacra facere? TOX. Non istuc modo, uerũ eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiã illorũ concilietis, ob id rem diuinã illis facitis, quũ iam sint mortui. TOX. Nihil officiat fortasſis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus. quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer cõducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus iis, qui uita defuncti sunt. Siquidẽ hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorũ similes euadere cupiãt. MNE. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimũ suspexistis, ut diis eos æquaueritis: idq; adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquã naufragio eiecti ab iis, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abducticq; ut Dianę immolarentur: adorti carcerarios, neq; nõ oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrisa publica Scytharum lege. Quod si obistiusmodi facta honorẽ habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: nũ uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: diis qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice, uos, qui illos selectũ uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, iis tanquam diis sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis. Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occasione et disputatione, de sacrificijs Orestis & Pyladis.

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur: ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ cõmemorasti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neq; fabulas, quę de illo feruntur, neq; appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usq;, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ô uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porrò quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amiciciæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunq; alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in colũna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuiscereturquàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, de inde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac cõscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter ih alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si interea ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore

Causſa ſacrorũ & cultus Amicicia.

Hiſtoria Oreſtis & Pyladis.

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus cũmunionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ, denicq; constantiam alterius in alterũ amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lętarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt solos in periculis deserẽtes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicicia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicicia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris pfecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt, uerum uidentur & ad orandum perſuadẽdumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito feciſſe uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladẽ in deorum numerũ retuleritis. Verum illud me fugerat uir optimè, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnãq; uirorũ, alteriq; pro altero susceptа uulnera. Tametsi nõ putaram amicitiam usqueadeo cultam fuisse quondã apud Scythas, magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultates quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que conijciens, quum exalijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quę perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini prę claríus cæteris de amicicia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ prò sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantũ sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficiẽtes à sermonibus, nescio quomodo. è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scœnam progressi, istiusmodi amicicias uobis repręsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignũ laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus nõ secus atque insomnia, procul auolantes euanescũt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquũt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiantes neminimũ quidem loquuntur. At nos è diuerso, quo sumus in dicendo de amicicia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentia rũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorũ memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidẽ Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, meliora q; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quam in amicicia quopiam inferior iudicari, præsertim

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cẽ gredi, tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud temẽ uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdũ fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtræ picturæ, quas paulo ante ſcitè admodum repreſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nã iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execari conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, opportuniora magisq; lætalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo: MNES. Probè loqueris: Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere etiam cõ di, nõ admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porrò ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi è dijs noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæcunq; dicturus ſum apud te, ea nimirũ uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentiſſimè perceperim, narraturum, nihil ex meipſo commiſcentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Dinia q; amicicia memorem referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, nõ ita pridem uixit, uir in amicicia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterũ reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cũ Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicicia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſuprà modum ditatus eſt. & quemadmodum ſolẽt ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotãdum, & ad uoluptariam conſuetudinẽ, ab amicicia uero longè alieniſſimus. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandẽ etiam effendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad comeſſationes quidẽ illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulę à muliere ad illũ uentitabãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa, denique quicquid ad hæc lenę machinãtur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primũq; hac incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudẽtes in caſſes inciderint. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegãs muliercula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adijſſet, etiã ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quãdo recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alicq; artifex, quauis q; meretrice doctior alli cere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac nonnunquam faſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni exparte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtru-

Iuſiurandum

I. par. Agathocles & Dinia.

cta

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum, multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ com plureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi na cta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitũ adoleſcentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atq; Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. At tãdem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquendum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud adhæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neq; poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoresq; ad ſeſe accerſebat, ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido eẽ lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeq; res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Iones nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoq; ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcens quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinem haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi antepoſuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clam erat Chariclææ: rurſus ſubito formoſus factus: rurſus ancilla & literulç, et expoſtulatio, q; iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc eſſe quod daret. Cum aũt pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue q; alioquí prçſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehẽdí, ignem ac flagra minitans: neq; non gladium tanq; in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde comprehendere conati, quũ in hos quoq; ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur: pa

riterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc insiciantem homicidium, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neq; usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, q; Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinã iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus Nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadũ occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicũ ualentem, robustumq;, Damonem contra, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nauseare, uomuisse in mare propendẽtem. Deinde, ut conijcio, naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellẽte fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neq; nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nã forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterãt, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento prœualido raperentur. Illud tamen feciisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, post remo scansoria quoq; tabulata, quę quidẽ erãt neutiquàm exigua. Cogita iã per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam ædere queat in hominem amicũ, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter insilientẽ, simulq; nantem, prorsusq; solicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicũ, retulerim. TOX. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenſis.

ex

ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono ani mo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dan tes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primũ quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atq; ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis cõmode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulẽtis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita de cedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quẽ amicicia in precio sit, quicq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atq; in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autẽ illi ma ter anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, hu ius quoq; partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuita tem quidem Eudamidæ nouerant: at amicicia m, quæ illi cum his uiris intercesse rat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat qui non cum ri su discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent acceptu ri, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erãt legata, ut au dierunt, uenerunt illico, agnoscentes ratacq; facientes ea, quæ erant testamẽto man data. Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius susceptо onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinq; talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias amba rum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam le ue amicicia argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neq; deserto a mici sui testamento? an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinq;? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in te stamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmolẽi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir deco rus, procerus, ac dives, ut apparebat. Assidebat illi uxor in Rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alte roq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quũ demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem si bi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matri monium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoq; Massilienfis e rat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiã iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modũ, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaq; ferebat Menecrates: primũ, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discrutiabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. *Eudamidas Archæus Corinthij, & Charixenus Sicyonius*

IIII. *Zenothemis Massilien sis, & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hęc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; em̃ ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquem ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hęc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaq; autem conuiuium peregerant, libaſſentq; Dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum. nam hodie ductus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ô Zenothemis, neue ipſe uſq; adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, ſupra modum diligens: & quemadmodum uides, circunferens eam. Et nõ ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat, propterea quòd negligit corporis formã ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hũc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſeratiõis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq; curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atq; ille iam rei, famæq; reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythæ factitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicicia, atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinam ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uero medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè præfectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnoniſq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ędere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, q̃ is itinere atq; æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quempiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; Deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argenteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto ſublatas depromebãt, ſub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus, unaq; herus huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multũ iam temporis: habitus interim omnium

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum

quantum in carcere erat, ſonciũ ſceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atq; illius ulciſci uices, grauis Antiphilo immĩnebat. Quod ſi quãdo defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſet, impudẽs habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Sub ęgrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diẽ cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebat̃ totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirũ homini eiuſmodi rerum inſueto, miniméq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderãt. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea q; ueſpera iam eſſet: & carceris cuſtos iam dudũ occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque cõtemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt inſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comã diduxiſſet, eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtẽdit ſeſe quis eſſet. Hic ambo collapſi ſunt, oculis obortа caligine, in tã inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto poſt poſteaquàm & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe, reliquum aũt illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atq; ex eo die modis omnibus illi aderat, curam eius agens, inſeruiensq;. Locans enim ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manũ dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curã affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratiſq; frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neq; deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quũ alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito pręfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptiõe templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadẽ in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incõmoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autẽ curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimũ dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto poſt, tale quiddam accidit, quòd finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenã inſecuit, qua ſeriatim erãt aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico q̃ quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſunt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

An-

Antiphilus inſibi remanſerũt:Syro quoque retento,qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxiſſet:Aegypti præſes,cognitio quod acciderat, emiſit quidẽ qui illos inſequerentur:accerſitis autem ijs,qui erãt cum Demetrio,ſoluit à uinculis collaudatos,quòd ſoli non aufugiſſent.At illis haud quaquam ſat erat, ut hoc titulo dimitterentur.Clamabat aũt Demetrius,ſibiq; non mediocribus in rebus iniuriã fieri prætendebat,ſi pro malefícis habiti,uiderentur uel cõmiſeratione,uel obid laudis,quòd non aufugiſſent,dimitti.In ſumma,compulere iudicem, ut cauſſam exactius excuteret.At hic ubi repperit,nihil eos cõmeritos,collaudatos illos,Demetrium autem ſeorſum quoq; admiratus,liberos eſſe iuſſit, conſolatus ſuper pœna quam tulerant,præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere proſecutus eſt,idq; de ſuo:Antiphilum drachmarum decem milibus:bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto eſt.Demetrius autem ſua quoque uiginti milia relinquens amico,conceſſit in Indiam:profectus ad Brachmanas,tãtum hoc loquutus Antiphilo, merito ſibi iam ignoſcendum uideri, quòd tum ab eo diſcederet.Neq; enim ſibi opus fore pecunia,quo ad is perſeueraret eſſe,qui erat,uidelicet qui poſſit paucis eſſe cõtentus:neq; illum amplius egere amico,quippe cui res iam feliciter haberent.Huiuſmodi ſunt Toxaris amici Græci. Quod ni initio notaſſes nos,tanq; qui uerbis nos iactaremus:idem profecto relaturus eram tibi cõplures oratiões, atq; eas egregias,quas Demetrius habuerit in iudicio:quũ interim pro ſe ipſo nihil reſpõderet:Pro Antiphilo uero lachrymas funderet,atq; etiam ſupplex eſſet:totãq; cauſſam in ſeſe reciperet,donec Syrus flagris cęſus,ambos eos liberos fecit.Hos igitur paucos è plurimis,quos mihi primũ memoria ſuggeſſit,tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquũ eſt,iã decedens à narratione,tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas,ſed longè præſtãtiores,tibi ipſi curæ fuerit,ſi quid de dextra ſollicitus es,ne ea tibi præcidatur. Verum oportet ſtrenuũ præſtare uirum. Etenim res quædam uehementer ridícula tibi contigerit,ſi cũ Oreſtem ac Pyladem admodum ſophiſticè laudaris,pro Scythia dicens,orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mneſippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quaſi nihil ſolicitus ſis,ne tibi lingua execetur,uicto in narratiõibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu,uerbis phalerans atq; exornans(neq; enim is Scytharum mos) præſertim quum res ipſæ longè magis loquantur,quàm uerba. Nihil aũt eiuſmodi expectaueris à nobis cuiuſmodi in cõmemorãdo laudibus extuliſti: puta ſi quis ſine dote duxerit deformem mulierem:aut ſi quis amici filię nubenti pecuniolã donauerit,duo talenta:ac per Iouem,ſi quis ſpõte eat in uincula, quum certo ſciat ſe paulopoſt eſſe ſoluendũ.Admodũ enim leuia iſta:neq; quicquam ineſt in his, uel magni negocij,uel uirile quod ſit. Cęterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes,amicorũ cauſſa ſuſceptas,ut intelligas ueſtra iſta luſum eſſe,ſi cum Scythicis conferantur.Neq; tamẽ iſtuc ſine cauſa facitis, ſed meritò parua iſta miramini: propterea quòd non ſunt uobis admodũ graues occaſiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuẽtibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas ſcire,bonus ſit gubernator,necne. Tempeſtate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoſcas. At apud nos bella perpetua,& aut inuadimus alios,aut cedimus inuadẽtibus, aut ubi fortè cõcurrimus,pro paſcuis prædaq; pugnamus. Hic potiſſimũ opus eſt bonis amicis,eoq; quàm firmiſſimè cõſtituimus amicicias,ſola hęc arma inuicta atq; inexpugnabilia eſſe iudicantes.Prius autem uolo tibi cõmemorare quo ritu faciamus amicos,non ex poculis,quemadmodũ uos,neq; ſi quis æqualis ſit,aut uicinus: uerum ubi ſtrenuũ quempiam uirum conſpexerimus: quiq; præclara facinora patrare poſſit,in hunc omnes ſtudio incũbimus,& quod uos in ambiendis cõiugijs, id nos in amicis non grauamur,diu quaſi procos agentes,nihilq; non facientes,ne uidelicet fruſtremur amicicia,neue reiecti eſſe uideamur. At ubi iam in amicicias cæteris repulſis,delectus eſt quiſpiam,protinus fœdus initur,ac iuſiurandũ, quid

Hactenus Græcorũ amicicias recẽſuit Iamal Scythicas tranſi. Orditur aũt ab attentione & leuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

fit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppeturũ, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicẽ destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autẽ ad huiusmodi fœdera, ad summũ tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non per inde firmam illius amiciciam fore, posteaquã est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quũ esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidẽ istuc initio sum pollicitus. Nõ enim per Ventum & Acinacẽ, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desyderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit malus mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: Videlicet per Ventũ, tanquam qui uitæ sit causſa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causſa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cõsimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quam contentioſe nunc quamq; litigioſè istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cõfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX.

Quo ritu mutuo obstringantur.

Iusiurandum Scytharum.

Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amiciciam inierãt ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionẽ nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantũ aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectãtes illorum insultũ, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruũ erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanoq;, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebãt, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs plerisq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis cõmonefecit. Quod simul atq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irrueruntin illum, iam confixuri, nisi succlamasset: Ziriam. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimũt, sed recipiunt, tanquã dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducẽ adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurus sese, nisi maximũ pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locũ recipe, & abutere ad quodcunq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quũ temet dediderís. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic, ptinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precio persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierũt. Id factũ, animũ reddebat Scythis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

I. par Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem nõ mediocrem incutiebat: reputãtibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidẽ ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsius semet exoculauit. Atque ita sedẽt ambo, omniq; honore à populo Scytharũ publicitus alũtur. Quid tale Mnesippe uos referre posse tis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandũ, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, nõ sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodũ supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizoce

II par. Belittæ & Basthes

consobrinum. Is ut detractum ex æquo à leone Basthen amicum conspexisset: nam fortè simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergũ beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos inferens, conatus quo adlicuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittã sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lõchatæ, & Arsacomæ amiciciam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quũ legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discrutiabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes qui nam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autẽ unumquemq; procum posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cõuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multũ interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in Deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes & possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytarum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, cõtemptuq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidẽ ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in cõuiuio, quũ pauper esse putaretur.

III. Macentæ, Lõchatæ & Arsacomæ.

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, ueſtramq; beneuolentiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitque: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportandam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet ante tulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, duplicíter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquenq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdem dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit: At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, recta profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim concíſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidem apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoque ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quam ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharum nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſenciarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iam diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co-

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quódque Arſacomas huius rei dux eſſet, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus conſtituitur. Mihi autem inimicus eſt Arſacomas, grauiterq; fert, quòd ſibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear eſſe præſtantior. Quòd ſi mihi ſpoponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno ueſtra affinitate, breui tibi reuerſus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet ſupra modum formidine correptus, propterea quòd non ignoraret, quam ob cauſſam iratus eſſet Arſacomas: nimirum ob nuptias, tum aliàs quoque metuerat ſemper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præſtiturum pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; reſupinatus in cœlum iurare uellet: Abſit, inquit, ut hic: ne quis ſpectantium conijciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam ſi quid horum inaudierit Arſacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem abſiſtite quàm longiſſimè. Neque quiſquam ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Poſteaquam igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt, ſatellites autem procul abſtiterunt, uibrato gladio, ſimulque altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput deſectum, ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi confabulans interim cum illo, breuique ſeſe dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuerſus eo, ubi equum uinctum reliquerat, conſcenſo illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo eſt eum inſequutus, quippe diu ignorantibus Boſporinis, quod acciderat, tum ubi reſciſſent, factioſè de regno decertantibus. Hæc itaque geſſit Lonchates, præſtititque promiſſum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior ſuper his, quæ in Boſporo acciderant, peruenit ad Machlyenſes: primuſque illis nunciam attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum ſis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te ſequatur à tergo in curribus. Facilè enim iſthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Boſporanorum, ubi Leucanoris filiam conſpexerint. Ego porrò non ſolum Alanus ſum, uerum etiam ſponſæ tuæ cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus à Maſteræ fratribus, qui ſunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyſſimè, te recipias in Boſporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamen Scytharum partibus ſemper fauit, cum Alanis ſimultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademque lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, niſi quod non magnopere comati ſunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat aſſimilis, uidelicet detonſa coma: quatinus conueniebat Alanum minus eſſe comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum eſt, ut illi fides haberetur, putareturque Maſteræ ac Maceæ cognatus eſſe. Et nunc, inquit, ô Adyrmache, ad utrumuis paratus ſum: uel proficiſci tecum in Boſporum, ſi uelis: uel manere, ſi ſit opus, ac ſponſam adducere. Iſthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam ſi nobiſcum unà proficiſcaris in Boſporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd ſi mihi uxorem aduexeris, multorum inſtar fueris. Atque ita factum eſt, & hic quidem iter ingreſſus eſt, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuiſſet, impoſita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques ſeſe conſequeretur) tum inſiliens & ipſe, nequaquã deinceps ad Mæotim iter faciebat, ſed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum uirginem interim aliquoties inter quieſcere iuſſam refocillaſſet, intra

triduum

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, pauliſper aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentas, ac noli me alium à te ipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iam dudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officioſè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſe ipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam, pauloque poſt irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinque uicies millenos. Coniuncti is autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta millibus, unà cum equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenſes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laborarentur à noſtris, qui tenebantur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſaucíato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimul atque ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpè ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi non ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſque diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſium, paulopoſt & Alanorum. Denicq; cum his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, in primis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſſa facere. MNES. Tragica prorſus, ó Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Venus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quominus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens. postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis: ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auiculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognita quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, adhæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidē die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio ab hinc die diuitem te reddidero: Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in Theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumque spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atque à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijcieebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene qnodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ accepturus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sesinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluueret. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo insumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, necq; in Alania gesta est, ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani

IIII. *Toxaris & Sisinnes.*

ſtriani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco ſactum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Boryſtenenſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circunclusit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puellâ unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quum probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES: Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: deinde integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neque pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſque uitam ſimus amici, utrique uictores, utrique maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterque habituri: atque inſuper oculos quoque quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi nanque quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Gerionem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, terniſq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atque ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neque Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi uidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atque hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam peruenieris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus & Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis diutinitus, ad poſtremum cum in theatrum quoq; ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipuè autem admirationis digna eſt, mira caſuum

atq; periculorum uarietas, quibus ſorſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptum fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paterræ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, rediebant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuem noſſent nomine Hipparchum (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum, qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierunt: ego domum Hipparchi adiens, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quam rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cum & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrenſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulòq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, unà mulier diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidenter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palçſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: dehinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palçſtra, oſtenſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum rediſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite: ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quo pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam, ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo inmodo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego, inquit, Abria ſum amica ffqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecum ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus

eſt

eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis uteris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex nimia impenſa lauticiaq; culpari ſoleat. Illa ſubridens, manuq; apprehenſa ſeorſum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim eſt præcipua ad modum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque ſi quos in adoleſcentes oculos coniecit, niſi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciſcitur, hos perimens, hos in beluas tranſmutans: tu uero fili adoleſcens es, ac formoſus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Adhæc animaduertens, me id quod iam diu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens, mecum ipſe cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita teipſum paulò, atque eam diſciplinam condiſce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hoſpitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæſtram tibi illam omni ratione concilia. Nam ſi illam expugnaris, abſq; labore quod cupis cognoſces: ſeruis quidem & honeſta & turpia omnia dominorum nota eſſe conſueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæſtra penes focum ſedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ô pulchra Palæſtra, inquam, quàm uenuſtè & admodum nates ſimul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris ſuperabundat, ex quo beatus erit, ſi quis paulum deguſtarit, illa laſciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, ſi ſapis adoleſcens, niſi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuligínis plena. Nam ſi me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque Deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facile ſuſtinebis, neque lapidibus pulſatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita reſpicis hominem coquum doctum non ſolum hos uiles parare cibos, ſed homines quoque, quod his maius eſt, iugulare, pellem adimere, partiri in fruſta, uiſcera quoque ipſorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarraſti rectè: nam me, quamuis procul à te remotum, non ſolùm concalececiſti, ſed ignem in mea uiſcera abſque aliqua iniuria exurenda coniecíſti. Itaque te oro, ut mihi ſalutem afferas his aſperis & ſuauibus, quas dixiſti medelis, meque iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta eſſet propitior, pollicita eſt poſtquam Domini iſſent dormitum, ſe mecum eſſe concubituram. Interea cum rediſſet Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego ſomnum fingens cum ſurrexiſſem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus ſeruoſtratus, menſa iuxta lectum ſita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ ſingula diſpoſuerat Palæſtra, quæ & lectum plurimis quoque roſis ſparſerat, & ſerta ſupermiſerat ex eis confecta. Ego ſympoſium promptum uidens, compotricem cenſui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, eueſtigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oſcula propinantibus, ſumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adoleſcens, memineris oportet, te in Palæſtram incidiſſe, nunc oſtendas licet, an ſis factus inter adoleſcentes agilis, & huiuſmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæſtræ exercitio incumbere ſum paratus. Tum illa: Volo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præſidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præſcribam nomina: tuum erit iuſſis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet, ſed aduerte ut noſtra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa ſtans nuda, & exuta ueſte imperat: Exue te adoleſcens, ſumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, proſterne me reſupinam, deinde ſuper incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quacq; uerſus percute uulnera, telũ etiam

ferens, quoad fueris defessus, & Lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo, rursus illud in ignem tinge, ac validius percute atque insta, quousque ad uersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris, paululum tibi indulge, neque festines, postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfecissem diligenter, finisq; iam nostri certaminis adesset: tum ego paulo subridens Palæstram alloquor: Magistra, inquam, uides, ut facilè promptèq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim, an satis rectè has mihi imposueris colluctationes: commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens, quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videlis ne uapules, ni dictis pareas. Dehinc surgens, secq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit, ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, sisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona: Age tu luctator, mediam corporis partem ualenter aggressus percute, uulnusq; adige profundius, nudam uides, utere promptius, injice introrsius telum, deinde introrsius flectens iterum impellens absconde & comprime, nequicquam huic certamini adjcias interualli: caue autem ne citius quàm iusserim telum extrahas, sed incuruans aduersarium insequere, quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias, & sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra, inquam, à me quoque aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi, in quibus mihi obtemperes uelim, sed iam te erige, ponecq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi: his uoluptatibus atque exercitijs nox traducta oblitionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cum autem in mentem uenisset occasio quæ cupiebam discendi: ô dulcissima Palæstra, inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam se formam uertentem. Iamdudum enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculum uidere exopto, sed à te præcipue, si quod nosti, quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) percipere cupio. Me quidem qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: Locaris, inquit. Quis enim cantibus superare amore potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam iuro, me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur: dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam. His dictis quum dormissemus, paucis diebus post quum nunciat mihi Palæstra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduolet. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis, bono animo sis ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, mecq; iubet per rimulã ostij introspicientem quę fierẽt, animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna, duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernę imposito multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam reserans arcã, plures continentem pixides, unam effert, quid in ea contineretur, incertum. Sed quantum oculi conjcere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, à summo usq; ad imas partes totum corpus perunxit, statimq; alæ innascuntur illi, & rostrum corneum & aduncum, omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem. Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout hæ aues solent: percq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire, Palæstram rogaui, ut ego quoq; eo unguẽto unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimento discere, an ex hoc anima quoq; auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaq;

fio

ſio, ſed cauda è ueſtigio à poſteriori innaſcitur parte. Digiti omnes neſcio quorſum abierint, ungues in quatuor ungulas uertiæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumſpiciens cognoui me aſinum euaſiſſe: uox hominis ad querendum de Paleſtra defecerat, ſed labia dimittens, ipſamq; qua poteram forma reſpiciens, accuſabam, quòd me pro aue in aſinum uertiſſet. Illa manibus demulcens caput: Miſeram me, inquit, quantum mali feci: feſtinantem ſimilitudo pixidum me decepit, non capientem ea, quibus homines in auem commutantur. Sed confide, anime mi, facilis erit huius erroris cura, nam ſi roſas comedes, ſtatim exues iumenti formam, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, aſini formam diluculo curabis: afferam ſanè roſas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quum dixiſſet, tractans me, & aures, & reli quum corpus demulcebat. Ego corpore aſinus, ſenſu tamen menteq; hominis fungebar, ipſe ille Lucius præter uocem. Mecum igitur multus erat tum Palæſtræ cõqueſtus, labiaq; mordens, abij ubi ſciebam equum meum & alium uerum aſinũ Hipparchi eſſe. Qui ut me ingreſſum conſpexere, ueriti ne fenũ ipſorum comederem, demiſſis auribus parati erant ad me calcibus repellendum: quod ego perpendens, longè à præſepe receſſi, ſtans ac mecum rídens, ſed riſus rugitus erat. Cœpi uero interim mecum cogitare: Quid ſi lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera inſultet mihi, qui nihil mali commiſi: hac detentus cura timebam aliquam malam futuram eſſe fortunam. Nox intempeſta cum eſſet ac ſilentiũ, & dulcis ſomnus, ſtrepitus quidam exterius tanquam effoſſi parietis eſt factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingreſſui hominis pateret. Tum unus & item alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchum, Palæſtram ac ſeruum meum colligant, domum ſpoliant pecuniam, ueſtem, omnemq; ſupellectilem auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterum educentes aſinum ſtrauerunt, impoſitisq; rebus, quas aſportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia deſueta effugerunt. Ignarus eram quantum preſſi pondere mei ſocij paterentur laboris: ego deſuetus abſque ſoleis iter facere, ſaxis præacutis admodum offendebar, ideoq; ſæpius ceſpitans, deficiebam ſub pondere. Sed è ueſtigio uir ſubſequens me ſæpius feriebat baculo. Quum Cæſaris inuocans præſidium, pro uoce rugitum edebam, hoc ſolum abſurdè proferens uoce maxima. Cæſaris uero nomen minimè ſequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, ſtatui uerbera ſilentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos tranſieramus montes, religati ora, ne paſcendo iter moraremur. Meridie ad diuerſorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum noſtris latronibus ueterem eſſe conſuetudinem, tum ex mutua ſalutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi ſarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comediſſent, ego ualde eſuriens (nam is cibus mihi eſui difficilis erat) cogitans qua re famem ſedarem: hortulum retro diuerſorum conſpicio multis oloribus plenum, in quo & roſæ eſſe uidebantur. Itaque uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut paſcerem olera, tum ut ederem roſas: quibus in cibum ſumptis ſperabam me in hominem reuerſurũ. Hortum ingreſſus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad ſaturitatem comedi. Quæ uiſæ fuerant, non erant roſæ, ſed lauri ſylueſtris flores: laurum uocant homines, malum & aſino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è ueſtigio mori. Hoc aſpiciens horti cuſtos, rapto ingreſſus ligno, ut olera ita depaſta uidit, tanquam irati domini erga fures deprehenſos ſolent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures inſuper ac totum caput fuſte contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus reſupinum ſuper olera ſtrauiſſem, aufugi ad montes: quod ille ut animaduertit canes aduerſus me incitauit, hi cum plures eſſent, atq; ad urſos expugnandos ualidi, ueritus ne me dilaniarent, ſi me comprehendiſſent: decreui ſatius eſſe domum reuerti:

itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus, quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiam si me uerberando necassent, eo pacto sperans illos necessitate compulsos, sarcinam qua præssus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neque prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus ueluti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locum, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscendum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, unum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibus q; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilem q; ornatum portantes communem omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarum uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridiè relicto cum uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facile ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense, in me sæpius respicientem, atq; aduersantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hanc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginem q; adseruaret diligenter, quæ neque potum neq; cibum capere uolunt: solum gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoque illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extrà domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenies nunciat, quendam aduenam ea die multis cum opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem, ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, qua aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, preciosioribus rebus mihi & equo impositis, cum reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidem acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquum uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarent, ego intelligens omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris per-

egi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uerò ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismet ipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio, ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus, nunquid non intellexisti quæ isti de te inuicem sunt colloquuti? uis ne ex alta crepidine deijci? nox resplendet, fures abiere, pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaque domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magnâ uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberũ faciam, tum hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tum pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus, hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longe propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones non extimescis: redi igitur, nam te tuis restituemus. Quæ quum ridentes dixissent, me retro uerterunt, tum pedis & uulneris memoria, quum renouata esset, claudicare cœpi. Illi, nunc tandem captus claudus factus est, aiunt, cæterum fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domum ingressi, asinum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitam finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imũ præcipitem egere. Deinde ligata uirgine, sunt ad cœnam profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes? alter, nisi eodem illam loco, quo uetulã nostram præcipitem agamus: nam & pecuniam nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nam omnes à pluribus ex improuiso circundati fuissemus capti. Quare ulciscamur hanc uitæ nostræ insidiatricem: sed non ita ut è saxo proiecta morte pereat repentina: mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundum est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniam semper tardum, nunc uerò fictè claudicantem oportet perdere, etenim fugæ uirginis factus est socius & minister, hunc interficiamus primum, tũ scindamus uentrem, atq; intestinis abiectis, intus uirginem includamus, ita ut solum superextet caput, ne uestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrem lateat quo consuto ambos uulturibus eijciamus, nouo more præparatũ cibũ. Aduertite quæso ad hoc tormenti genus: primum uiua mortuo asino inhærebit, dein sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortem torquebit, neq; poterit se ipsam perimere, cætera quibus excruciabitur tũ exputrefacti cadaueris fœtore, tũ exuermibus scaturientibus, prætermitto, uultures denicq; cadauer depasti, & uiuẽtem quoq; unà laniabunt. Ad hoc monstro simile acclamantes omnes rẽ cõprobauere, ego meipsum deplorabam tanq; iam moriturum, neq; tantũ meo interitu dolebam, quantum quòd receptaculum essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiserat

miſerat mali. Iam diſuculum aderat, quum ſubito manus aduentat miſſum ad hos ſceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam deſponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificante, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fuge ſocio, & una ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego conſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canem, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uita eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius farcinarum moleſtiam ſubiturum. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. * Sed contra atq; opinabar accidit: nam qui armẽto præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad piſtrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato preſertim aſino molere, quantum domino ſat eſſet. Sed mulier intenta quæſtui & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erant operæ ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterum ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilentus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſequutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum farcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando farcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat lingna, aut imponebat leuius, ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miſer tum ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda: non enim deſes me ſubleuabat manibus, aut camo erigebat, aut reddebat farcinam leuiorem: ſed à capite atq; auribus incipiens: me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quem ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obtiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarem ſpinarum ictus, ligno ualde uapulabam, ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaque cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam transferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

* Oportebat aũt & hic mihi accidere, ꝙd olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad hiſtoriam Candaulis, quæ eſt lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum processissem, raptum ex igne torrem exustum, infra stupam abscondit, qua subito incensa, ego ignem sentiens me comburẽdum, in conspectum fortè de uia stagnum me conieci, meq; in aqua unà cum stupa conuolui sæpius, quoad ignis extingueretur: ita absque discrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas stupam amplius incendendi, limo atq; aqua plenam. At sceleſtus ille asinarius domum reuersus, omnem in me culpam coniecit, asserens, me mea sponte in ignem prosiluisse. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduersum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxisset, grandi lignorum impositio onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilem accusat, inquiens: Quid hunc asinum amplius nutrimus frustra, difficilem, tardum, grauem, inspice quæ sit eius cura: si mulierem aut uirginem formosam conspicit, è uestigio calcibus prosiliens, cursu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas solent morsu, tanquam osculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; insurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conspecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta disperſit, mulierem tanquam coiturus insequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formosi amatoris impetu liberata est. Hæc patronus credens, posteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque sarcinam ferre, sed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & intestinis uulturibus datis, carnes operarijs seruate. Si quis quomodo sit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptum. ad hoc absurdus ille puer gauisus, me subito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædam consulens aduersum me grauiora: nequaquam hunc asinum occidas, inquit, pistrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnum si in amores mulierum labitur, castra ipsum, summota enim Veneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non sit difficile etiam grauissimum onus ferre. Si quomodo castretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducam huius artis peritissimum. Approbatur à singulis qui aderant, consilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquam uir essem asino desiturus, neque enim uiuere amplius cupiebam, si fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte misera effugerem uitam miseriorem. At nocte intempesta superuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius sponsum meridie iuxta littus deambulantes, ab inundantis maris aqua raptos atq; absorptos fuisse, hunc finem & rerum & uitæ sortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquam de cætero seruitutem pati, raptisq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, absumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam non ferre me onus asino dignum: lætabar tamen me euasisse id periculum exectionis, Vniuersa nocte confecimus longum iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populosam, in qua habitare statuerat, qui me ducebat, & simul iumenta uendere. Præco medio stans in foro nos proscribebat: emptores diligenter inspiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatem cuiusq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimum relictũ præco iussit reduci domum, inquiens: hunc solum uides non reperisse emptorem. At sors multa reuoluens sæpius & commutans, dominum minime gratum parauit. Cynædus erat senex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circunferentes stipem dcæ offerre impellunt, huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus sequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori nostro nomen erat) peruenimus, magna ad ostium uoce: ô Carasia, inquit, seruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Corasia cynædorum turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocem applaudentes, existimabant uerũ seruum emptum esse: ut uero asinum uidere, Phylenum increpant, qui non seruum, sed sponsum sibi ad-

duxerit ſuis nuptijs dignum, ex quo cerrè pullos eiuſmodi quam primum pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deam ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem ingreſſi cum patriam perambularent, in quandam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: cuidam qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nonnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur l gantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectam, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde extimeſcebam, ne aſini quoque ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cum ſibi ſanguinem eduxiſſent drachmas & obolos à circumſtantibus colligunt, alij cæricas præbent, & uinum, caſeiq; fiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeum in aſini cibum. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulantibus illis aliquando uillam quandam iuuenem grandiorem à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynedis mos erat) perpeſſi ſunt, ego dolens me in aſinum eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ô ſceleſti, cum uellem exclamare, pro uoce hominis magnum rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quum æſtimarent me ſuum aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locum egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequiciam per totam uillam diuulgant. Illi ob eorum ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitarium peruenissent, increpabant me irati admodum, quod eorum myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponẽtes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necem uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnum, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uillicorum iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetum quæſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eam ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculum adij: Amicus quidam noſtri hoſpitis partem ſyueſtris aſini dono miſit, quam canes qui intus occluſi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modum, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, ingt, & te ſaluabis, & reſarcies hoc damnum: Habent hi cynædi aſinum, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illum potes occidere, ſumptamq; ex eo partem para rein cibum domino: reliquum corporis in præceps abijce: exiſtimabũt cynædi aut fugiſſe aſinum, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uerò aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſyueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto q; irã patroni declinaturum, mihi propinquat, ut conſultũ facinus patraret. At ego quid de me futurum eſſet præuidens, optimũ factu duxi id periculum ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynędi cum hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitum inuentum ſaluti mihi futurum, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturum: uerum hæc res in extremum eſt mihi uerſa diſcrimẽ, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerunt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtium loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedentes ad aliam ciuitatem, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouum interuenit prodigium: nam cum dea priuatæ domus diuerſorium abnueret, in templo ſe poni iuſſit eius loci, q à ciuibus maximè coleretur. Illi libẽti animo deã externã propè ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpiciũ domus, hic plures cynędi dies cõmorati. Cũ abire uellẽt, deamq; à ciuibus peterẽt, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã aureã è templo ablatã furto

infra deam recondunt: qua re palàm facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynædos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptam repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quam ob rem hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerē conijciunt, deam alio in templo ponentes, aurum suo deo restituūt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atque aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena, me uero, ueluti seruum nouum solent, ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinunt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendum: sed simulans me eius operis rudem, frustra quietem speraui, nam plures qui aderant, acceptis baculis, de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poteram) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circunducerem molam: expertus sanè didici seruū ad ea quæ fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manum. Eo labore admodum macer euasi, & corpore debilis: qua propter hortulano me uendidit, qui hortum cœperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigendo intentus, ego interim ociosus, sed uita propter frigus, (erat enim hyems) satis molesta, cum patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tum molle lutum, tum dura terra atq; acuta multum offendebat. Cibus item lactucæ amaræ, ac pręduræ erant. Ambobus cōtigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primum uerbis Italis hortulanum allocutus, perijt ab eo, quo asinum ducat: ille uocē militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptum ferens molestius, hortulanum fuste cum percussisset, ille militē amplexus ad terram in uia prostrauit, iacentem tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cum se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturum. Hortulanus quid de se futurū esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus longè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuum simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatem pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unà me ducens, ubi latenter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit, me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat commilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriam hortulani. Hi cum nosset quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorem intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cūm lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid nam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentem, extractum iudicibus tradunt, errati pœnam daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministerium erat epulas parare diuiti. Cum isto conseruus frater habitabat pistor, placentas mellè conficiens: communia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatum. Ego omisso hordeo humano cibo uentrē refer-

si. Cum redijssent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me eo mestos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perspexisse sensi, eorum fretus ignorantia, melioribus frustis corpus repleui. Tandem ut damnum cognouere, alter alterum illa surripuisse suspicatus, pudore inuicē retice bant. Diligentius igitur adseruantes, reliquas portiones deinceps & frusta adnumerāt. Ego uitam uoluptuosam in delicijs agens, factus sum corpore pinguior adeo ut pellis ex pilis nitidis admodum luceret. Illi me pinguiorem factum uidentes, hordeum uero nequaquam minui, in suspicionem mei ducti, simulant se foris ire lauandi gratia, clauso ostio, quid agam per rimulas aspiciunt. Ego ignorans dolum ad prandium proficiscor: illi primo ridere incipiunt in cibo asini desueto. Cō ieruis deinde ad id spectaculum uocatis, rident simul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidisset, ut adeo efferrentur risu. Vt causam percepit, surgens à symposio atq; introspiciens, posteaquam me uidit syluestris apri frusta edentem, statim ridens se intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuisse deprehensum. Ille suborto risu, me iubet in conuiuium deduci, deinde mensam parari adeo multis cibis, ut nullus alter asinus eos potuisset edere. Cochleæ crudæ erant pisces, partim garo & oleo, partim sinapi conditi. Fortunam ego accidentem mihi sentiens, cogitansq; his iocis salutem mihi afferri posse, mensæ astans prandium sumpsi: qua ex re uniuersum conuiuium se in risum effudit. Cum dixisset quispiam: bibet hic asinus & uinum, si quis ministret: idq; patronus iussisset efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modum admiratus, duplex eius quo uenditus eram precium annumerari emptori iussit, meq; dari adolescenti cuidam liberto suo, tum nutriendum tum instruentem, quæcunque illum oblectare possent. Facilè fuit illi me docere parentem sibi, facientemq; singula quæ monstraret: primum flecti me in genua supra lectum uelut hominem docuit, tum sibi alludere, ac stantem pedibus anterioribus erectis psallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia denicq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, asinum uinum bibere, ludere, saltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam ministrum. Mirabantur hæc omnes ut rem insuetam, inscij hominem in asino esse. Lætabar eorum stultitia, discens ambulare, ferre patronum, currere absque ulla sessoris molestia: eram sumptuosius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; argento distincto. Pendebant insuper tintinabula, suauem sonum præbentia. Menocles patronus in Thessalonicam abijt: ob hanc causſam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, se gladiatorios ludos daturum: qui cum ad pugnandum parati adessent, nos mane profecti sumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis difficili: ubi Thessalonicam uenimus, omnes ad spectaculum & me uidendum conuenerunt: iam enim fama diffusa longius uulgauerat, me in modum hominis saltantem uarios ludos ędere. Patronus post potum suis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet ædere. Libertus qui mihi præerat faciens ex me quæstum tenebat inclusum, eos qui meos ludos uolebant aspicere, aperta ianua datisq; nummis intromittens: illi aliud, alter in meum cibum afferebant, & ea præsertim, quæ uentri asini minimè conuenirent. Me & domini & aliorum ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & externa, mei uidendi cupida accedit, ut me aspiciat prandentem: ut aspexit, è uestigio in cupidinem mei exarsit, tum asini specie adducta, tum impulsa ludorum uenustate. Hæc cum liberto ut unam noctem mecum esse sinat magno precio paciscitur, qui parum curans mei iacturam, precio accepto cum adueſperascęret, post cœnam domini iussu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierem inuenimus lectum ingressam, puluinaria mollia importata erant, uestes quoq; & stragulæ & statum decens humi positum mulieris. Serui alio in loco abeunt iuxta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni simile, exutaque ueste

nuda

nuda propter lumen ſtetit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primum cum inungit, nareſq; unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquens, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoque odore incitatus, pulchritudine inſuper puellæ commotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere: nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neque cum aſinis in ea re conſueueram, neq; aſinam cognoram. Itaque haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilacerarem q; in coitu mulierem: ac poſtmodum tanquam homicida meritam ſubirem pœnam: ſed hæc incaſſum à me cogitabantur, nam mulier multis amatorijs me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cedentem paulo: Quorſum, inquiens, refugis? atque acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſuppellectilem iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito, haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſtimauiq; non eſſe me Paſiphaës adultero deteriorem. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenijſſet, abiens mulier, cuſtodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quum rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit incluſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorem, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentula coëuntem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorum tempore, quo id me ſpectaculum, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atque ornatus auro, in hoc me collocant, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferunt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Lucium illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebant, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburendum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currens, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorum, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatum cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atque augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deq; ſella deſcendens me am-

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater, argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò maiorem in homine uoluptatem ſumpturam, quum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, quum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, quum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterem quodnam oberratum meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrum uidebatur atq; utile, in ſimiam quendam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eiici, Ego ante domum nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſque riſu infortunium meum. Vento deinde flante, nauem aſcendentes, paucis diebus in patriam uenimus, ubi Diis meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem conſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

SVmma Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſsitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam Dij obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; Dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquàm ſperandum. Immo ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſsitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neque nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neq; malos ac ſceleratos inultos manere, & pios bonoſq; beneficijs ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis ſueniant, qui ea patiuntur, cum nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atq; impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus proprie blaſphemus, atq; ἄθεος nocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu Deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agam, id neceſsitate quadam fatorum fieri, eoſq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores. CYNISCVS & IVPITER.

CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate et facilitate petitæ rei.

IGO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; per multa eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP.

Quid

Quid hoc uero rei est Cynisce, neq; enim indigentia diutius discruciaberis, maximè si rerum mediocrium, ut ais, inopia conflictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præstatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim uer isimile est & tibi uidelicet Homeri atq; Hesiodi lecta esse poëmata. Dic ergo mihi, num uerà credenda sunt ista, quæ de Fato & Parcis illi consarcinatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique nascentium fatali decreto aduenerint. IVP. Et ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Paucarum dispensatione & consilio non ordinetur: uerum omnia quæcunq; fiunt, dum sub illarum colo circunferuntur, statim ab initio unumquodque illorum certum & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte suæ poëseos dixerit: Infera ne Parcis inuitis regna subintret. ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda sunt. Porrò quoties à Deabus deseruntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus, si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digresso numine, quod præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ità se habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi responde: Nónne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, Lachesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quæ nam unicuiq; illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? passim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uspiam esse potentius. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, ô Cynisce. Cuius ergo gratia hæc de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere? IVP. Necessarium omnino ô Cynisce. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Homeri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurum, ac tunc si uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lubitum foret, nullo negotio uniuersos, unà cum terra & uasto gurgite ponti uelle subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pollere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiendo uersiculos. Nunc autem te ipsum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter gloriari posse, quòd & teipsum in sublime tractum, & ex colo pendulum uideat, quemadmodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYN. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se habent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gratia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si neque malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bonum diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argutiæ

I. *Quæstio & argumentum ex quo ea quæ sequuntur inferuntur*

II *An idem Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter Fato succumbat.*

I. *Conclusio, ergo neq; sacrificandum Dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

& immodestiæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neque quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac superuacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio, sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem commutandi & reglomerandi? IVP. Nullomodo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternæ retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum prçstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis præsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neque enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim & si aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incommoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multipliciq; tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporum series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Non omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerum apud uos quoque præfinita est quædam dispar rerum fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidem feliciter & beatè agis per omnia, cum Deorum summus imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiam nunc uinculis constrictum tartareis sub umbris agere constat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc quum ita sint, non uidetur mihi solida esse & sincera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrum nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atque nos dispoliemini, neque non à sacrilegis compilemini, atque ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argentei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferentem. CYN. Tolle minas ô Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurũ, quod ante te mihi Parca sufferendum non destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos nõ esse potiores aut beatiores hominibus. Confutat bonum immortalitatis per inuersionem. Adimit cæterarum rerum felicitatem, per distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.*

Nónne

Nónne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proíde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existímas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem peruestigarem. Cæterum & hoc perlíbenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & ante tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac ícitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspício, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum coo perando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen coli torserit, laborẽ Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cyniſce neq; Parcas quidẽ ipsas ab hominibus colendas esse cõtendis, sed uidere mihi omnia nõ illibenter uelle cõfundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causſam nullam, certè ob diuinationem & oracula, neq; non eorum prædictionem, quæ singula de quouis rato cõsilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo cõcessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam obrem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non pauci s respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Halè suum ipsius imperium euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cyniſce, Apollini quædam aduersus Crœsum causſa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat eraculæ & prædictiones, ab effectu & incertitudine.

Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsum, ut codem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoque uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neque prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed reuera asciarum terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impunè talia aduersus nos contumelioſè differentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neque te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientem. Neque fulmen quidem ipsum accusabo, quasi tam infelicis ruinæ causa mihi extitisset. Veruntamen hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cæterum tu mihi illius loco respondeas uelim. Etenim minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui fit tandem, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolentis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unam aliquam ilicem aut lapidem, aut nauis uelum nihil mali unquam per iniusticiam meritæ fulmine feriatis? Non raro quoq; hominem frugi & uiatorem spectatæ sanctimoniæ? Quod uero compressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidem me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero ò extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nam tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendum mihi uideo, nempe à te & Fato & Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omniũ rerum inopia atque angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neq; non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo mascula Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non item. Adhęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delicijsq; totus fractus regnauerit, Persarũ uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea q; factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnẽ uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnoſè cõflictãtes. IVP. An ignoras Cynisce, quãta supplicia & cruciatus post hanc uitã prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcũ mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum aũt ad præsens attinet, uelim ut quãtumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sede cim uulturibus iecur meum depasceretur: uerũ non ut hic in uita siti pressus, quẽadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia, & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; diiudicandis dare operam, ac mihi super illo quoque responde, est nè tuus ut fertur filius? IVP. Quam obrem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidæ & sacrilegi. CYN. Quos autem ad Heroum contubernium amandare solet? IVP. Nempe bonos & sanctitate uitæ præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ô Iupiter? IVP. Propterea q; illi

Tacitè negat prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorum supplicia ac pœnas, eleuat quoq; si qui eiusmodi sint, immerito defunctis accidant, ut qui nõ uoluntate, sed casu peccarint.

supplí-

ſupplicio, ſi uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſi quis nolens & inuito animo malí aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſi quis inuitus boni aliquid fecerit eũ honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neque honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc cõpulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quę ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus à Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Minos rectè uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtè egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpondere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimè felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſæ quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt æditæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarum uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruans ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidentia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EIuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundũ gubernare, fortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac metu pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ijſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ijſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de cõſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummã diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in cõmune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euehi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atq; inertia accidere. Atq; hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipuè uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; ſatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, cò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atq; ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratum ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incœptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poetarũ Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constituis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diuit, etsi talia quædam fiant, non tamen cum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates uero poetarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eleuat. Consensum præterea gentium, ab eo, quod quanquam deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali causa fiant, Iouem iam olim in Creta sepultum, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordiũ ab attentione et rei magnitudine, quam ipsis etiã uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum cõminiscens loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi coloré uultu præ se ferens? Quin mecũ ista communicas, & me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorũ, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit proœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ô Prometheu, me quibus afflixit malis? MI. Quid est? nec eũ celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemàdmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristiciæ tuæ causam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddam boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamẽ uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterum aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuentæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus iudicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ô Iuno, & planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti contemptui, ac nullius quidem momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterum? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuicta atq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parant? IVP. Confide, nam res inferæ cœlestibus extra omne sunt periculum. IV. Quid ergo aliud rei grauis & acerbæ accidit? Neque enim uideo, quando talia nihil te conturbant, quam ob rem nobis Polus aut Aristodemus pro

Histrionũ more sunt, ut insta.

pro Ioue apparueris. IVP. Timocles ille Stoicus ô Iuno & Damis Epicureus he- *Alia ac sum-*
ri nescio quo initio in eam delati disputationẽ de Prouidentia disseruerunt, in ma *ma totius ac-*
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi *gocij.*
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorum
quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ
uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri cona-
batur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum fi
nem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in
diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atq;
perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendũ inhiant animo, uter uicto-
riam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videris periculũ, quàm omnibus modis
in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ
euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quę
dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timo-
cles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecto sunt illa, nec te
mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut An-
tiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exani
matum me esse conspiceres. Quid igitur ô Mercuri & Iuno & Minerua nobis faci *Deliberatio*
endum est? Quin & uos consilij prompte inuenti partem expromitis. MER. Ego *de consilio*
quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offe- *rogendo.*
rendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuer
sum uidetur ô pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, neue
palam fiat hanc obrem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato te-
cum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis
uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At
qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futu
ra sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannum agere uideberis, si de tantis rebus, ad o-
mnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin *Sententia.*
ergo iam ut in concionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Re
ctè mones. Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini,
confluite omnes, uenite maximis de negocijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nu- *Concilij indi*
dis ô Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconẽ agis, præsertim maxi *ctio.*
mis de rebus Deos conuocans? MER. Et qui nam alia ratione expetis Iupiter?
IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac ma
gniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant.
MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego
minimè sum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus sim, si uersiculis cõ-
sarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculo
rum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à
nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne o-
mnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercu
ri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos con
uocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto
non admodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo
nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes sum
mi Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu propera-
te citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera saeris. Præterea quotquot mediæ
seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura di-
uorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ô Mer *Ordinis seu*
curi, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assu- *classis deorũ*
mens illos in sedes colloca, pro sua quenq; dignitate. Priores quidẽ sedes occupent *& consessus*
aurei, post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotq; sunt elephan- *eorundem.*

tini, his postremo succedant ęnei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum concionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse procliue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorũ præpõderet, opere uero non ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, nõ ex optimatibus electim locentur, atq; etiam ✤ à precio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; nõ uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ abaspersо auro splendorẽ retinentes, quippe q̃ tantũ colorati sunt, paulo q; facti nitidiores. Ceterũ intus subligneiquidem illi, totaque muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera precij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre nõ uerearis, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ó Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulentior. Vides itaq; patiẽter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tãtus nasus est aureus, tibi prælatus fueris. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ô Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide cãdido ex monte Pẽteli excisо opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerum tibi producã, sursum ac deorsum suis in rhapsodijs auream Venerem me esse perhibentẽ. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prędiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen tamen ipsum in extremis ✤ sedentem conspicies, à latronib. contumelioso affectũ, atq; etiã fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, ęqui bonique cõsulens, si non prorsus in locũ seruilẽ & sordidũ detrusa, concioni interesse cogare. COLOSSVS ✤. Quis uero mecũ in contentionẽ descendere audeat, cũ & solẽ me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodũ ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pari arte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ precioſissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uero facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc non mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animũ meum perpendo, ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hũc interesse concioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? VE. Ex enim uero ò Rhodior optime, & si maximè oĩbus aureis anteponendus esses, quomodo præsidere possis, nisi cæteri oẽs exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spacio uel alteris tm̃ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stãs cõcioni intẽtus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernẽdo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;, eius-

Facetafictio, qua tñ hominũ quoq; mores perstringit, apud quos ubiq; illud, τὰ χρυσᾶ τὰ χαλκᾶ τῶν ἀνδριάντων χαλκᾶ.

✤ Græcè ἀπὸ τιμημάτων, hoc est, secundũ census.

Contentio de confessu.

Pentelicus pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus, et Pentelicus mons ibidem ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Aticis.

✤ Interzeugitus græcè, quæ tertia classis Atheniensiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4 Classes diuiserat Solon. in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.

✤ Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiuſdemque artificij, nimirum in Lyſippi officina utercp formatus. Et quod maximum eſt, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionyſus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus eſt alteri? Siquidem de loco pugnāt inter ſe ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iam dudum concionatum eſſe oportuit. Quare in præſens quidē nullo habito diſcrimine, ſeſſum eant promiſcuè, ubi cuicp uiſum fuerit. Deinceps uerò hiſce de rebus cogetur deintegro concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo conſtituendus ſit. MER. Sed ô Hercules quàm pro more ſolito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam diſtributionem efflagitantes. Vbi eſt nectar? Vbi relicta ambroſia? ubi ſunt hecatombæ? ubi ſacrificia? IVP. Compeſce illos Mercuri indicto ſilentio, ut intelligant cuius gratia accerſiti ſint, eiuſmodi nugis poſthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uero uarias linguas minimè ſonare calleo, ut Scythis & Perſis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Conſultius itacp factu opinor, ſi manu ſigno dato ſilentium impoſuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge: Pythagoricis taciturniores tibi facti ſunt, itacp iā tempus eſt concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atcp deſyderanter expectantes, quid nam dicturus ſis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio exiſtenti meo. Haud tibi obſcurum eſſe reor, quàm impendio audax ego ſemper & magniloquus in concionibus eſſe ſoleam. MER. Satis compertè noui, ac profectò magno metu conſternatus eram concionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipſis fundamentis euulſam, & pontum unà cum dijs ſurſum tracturum, aurea illa cathena ex alto demiſſa. IVP. At quinunc ô fili, neſcio quo modo ſiue præ magnitudine periculorum impendentium, ſiue præ multitudine præſentium, cōuentus enim ut uides eſt frequētiſſimus, animus confuſa mente mihi penitus obſtupuit, planecp ſub trepidanti lingua conſtricta eſſe uidetur. Et quod omnium eſt abſurdiſſimum, orationis quocp multum diuicp meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio ergā illos uterer belliſſimo atcp luculentiſſimo. MER. Perdidiſti omnia ô Iupiter, cæterum illi tuo ſilentio in ſuſpicionem uenient, ac grande aliquid malum ſe audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procœmium illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O ſuperi dictis animos attendite noſtris. MER. Apage, iam enim abunde ſatis iſta ſub initium nobis per contumeliam inculcaſti. Veruntamen, ſi conſultum uidetur, uerſiculorum odioſam difficultatem miſſam facito. Cæterum unam aliquam ex Demoſthenis orationibus aduerſus Philippum habitis, quæcunc argumento tuo appoſitiſſima uidebitur, deſume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc ſolenne eſt. IVP. Rectè ſanè dicis, conſarcinatam quandam rhetoricam, necp non promptā & facilem perplexis & animo hæſitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ô uiri Dei uos electuros opinor, ſi palam uobis fieret, quid tandem illud ſit, cuius gratia in hunc cœtum eſtis accerſiti. Quod cum ita ſit, conſentaneum eſt, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ô Dij præſens quidem tempus emiſſa uoce propemodum loquitur, inſtantibus periculis omni conatu ac ſtudio uobis occurrendum eſſe. Nos autem ad hæc ſumma ope prouidenda parum ſolicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demoſthenis ſubſidiaria uerba me deficiūt, hæc ipſa uobis manifeſtius declarare ſtatui, propter quæ perturbatus animo, conuocata concione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini ueſtrum obſcurum eſſe opinor, cum Mneſitheus Nauclerus obſeruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei ſcopulos fermè illiſa periſſet, ſacra perſoluiſſet, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot noſtrū à Mneſitheo uocati eramus ad ſacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius alió, quo cuiuscp ferebat animus, ſeceſſiſtis. Porrò autem ego, nedum enim profunda erat ueſpera, in urbem

Amplificatio negocij ex cōſternatione animi.

Iliados 8

Oratio Iouis qua adupā cō filij cōuocati exponit. Exordium ab attētione. Et prima Olinthiaca ſumptum.

Narratio.

regreſſus ſum, ut tempore pomeridiano otioſus ab animo deambularē in Ceramico, tūmul mecum ſedula agitatione Mneſithei tenue ac frugale, ne dicam ſordidū cōuiuium perpendebam, qui cum ſedecim Deos epulis acciperet, ſolummodo gallum ſacrificauit, ſenem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris præterea grana quatuor iam prorſus putrida, adeo ut prunis iniecta ſtatim extinguerentur, ut neq; ſummas nares emergente fumo cōtingeret, præcipuè uerò cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante ſcopulis certo incluſa periculo. Interea dum hæc mecū uoluerem in animo, ad porticū Variam progrediendo delabor, ubi conſiſtens ex improuiſo inuſitatā hominum multitudinem conſpicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipſo ſub Ioue, inſuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate diſceptantes, inque ſedibus conſedentes. Tandem uero rem ipſam facile cōiectura aſſequutus, nempe Philoſophos eſſe ex cōtentioſis illis & rixoſis, uolui propius admoto greſſu explo ratius intelligere, quid nam illud eſſet, cuius gratia inter ſeſe tantopere digladiarē tur. Ac me illico nube ex craſſioribus illis circumuolutum illoq; habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philoſopho ſimilem turbe memet immiſi. Multis uero qui mihi obſiſtebāt cubito è uia protruſis, ingrediор omnibus ignorantibus quis eſſem. Cæterum intra turbam iam conſiſtens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditiſſimum, ac Timoclea Stoicū uirorum longe optimū pertinaciſſimè diſceptantes. Itaq; Timocles largo ſudore perfluens, præ nimio clamore iam penè uocem amiſerat. Damis uero riſu ſardonio diffluens magis ac magis Timoclea exaſperabat. Porrò omnis illorum ſermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ eſſe. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuerſum nos nō eſſe, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantq; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles noſtra optimè ſentiens propugnabat, indignabaturq;, ac omnibus modis hoſtem pugnis inuadens laceſſebat, curam & ſedulitatem noſtram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tum omnium rerum conuenienti ordine Deos eſſe, quòdq; per nos ordinatim diſponerentur ſingula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationē non improbantibus. Verum iam extremè defeſſus erat, ac grauiter & laborioſè loquebatur. Vniuerſa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterum cum ego Deorum exiſtimationem periclitantem animaduerterem, iuſſi noctē ocyus circumfuſam cōuentum diſſoluere. Abierunt ergo ex compoſito ut die poſtero inchoatam de dīs diſputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū abeuntibus comitem adiungēs inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atq; à pluribus ſupra modum probari. Præſto tamen aderant etiam qui dicerent nihil eſſe præiudicandum, ſed expectandum, ſi quid in craſtinum ipſe quoq; Timocles dicturus eſſet. Hæc fermè ſunt quorum gratia uos conuocari iuſſi. Non modica uero ſunt hæc ô Dij, ſi ratione diligentius inita cōſyderaueritis omnem noſtrū cultum, omnē gloriam noſtram ac prouentum ipſos eſſe homines. Porrò autem illi ſi perſuaſi in eam cogitationem diſceſſerint, aut omnino deos nō eſſe, aut ſi ſint, res tamen humanas nulla illorum adminiſtrari prouidentia: periculum eſt, ne omnia nobis in terris negentur ſacrificia, ſubtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam ſublimes in cœlo collocati cum fame cōflictemur, diebus feſtis & ſolēnitatibus, & certaminibus, & ſacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in præſentia quidem æquum eſſe opinor, ut omnes collatis conſilijs accuratè perpendamus, ſi quā imminētibus periculis ſalutē inuenire queamus. Tum qua potiſſimū ratiōe adiutus Timocles potiatur uictoria ac uerior a dixiſſe uideatur. Damis uero conuictus atque confuſus auditoribus riſui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quaſi per omnia deſtitutus auxilio uicturus eſſet, niſi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, finis Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum eſt, ut ſurgentes conſulant. MER. Audi, ac ſilentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad cõcionandum impellit, quibus cõſentaneum eſt? Quid ergo rei eſt, nemo ſurgit in medium, ſed cuncti ora tenetis, fortaſſe earum rerum magnitudine, quæ expoſitę ſunt, obſtupefacti. MOMVS. At uos ſic muti tellus fiatis & unda. Ego uero ſi mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi conceſſa fuerit, permulta haberem ô Iupiter quæ in præſentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ó Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præſentẽ libere proloquuturus. MO. Proinde ô Dei, agite, cuncti attentiſſimis eſtote animis. Ego enim iã olim admodum expectabã in eam difficultatem res noſtras delapſuras, ac multos eiuſmodi Sophiſtas nobis ſuppullulaturos, iam dudum proſpexi animo, à nobis ipſis tam abominandæ atq; inauditæ audaciæ cauſam ſuſcipientes. Et ſanè per æquitatem indignũ facinus eſt, eam ob rem iraſci Epicuro, aut eius aſſeclis, eiusq; diſciplinæ ſucceſſoribus, ſi talia de nobis ſuſpicati ſunt. Quam enim æquam opinionẽ de nobis illis habendam eſſe contendat quiſpiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quiſq; agit uitam maximè inculpatã, potiſſimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo ſeruili indigniſſimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinoroſos nefarijs ſceleribus cõtaminatiſſimos, honore & dignitate priores eſſe, diuitijs extructiſſimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam ſacrilegos nullis ſupplicijs multari, uerũ conceſſa impunitate tutò latere. In crucẽ uero ſubigi, ac uarijs modis pulſari eos, qui nihil mali ſunt commeriti, per iniuſticiam delinquentes. Hæc itaq; cum uideant, iure optimo talẽ de nobis opinionem obtinent, nihil prorſus nos eſſe. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale eſt illud, Traiecto Hale maximũ ſubuertes imperium. Haud quaquam planè manifeſtantia, num ſuum ipſius, an hoſtium imperium ſubuerſurus ſit. Et iterum uxorum Salamis chariſſima pignora perdes. Etenim & Perſæ, ut opinor, & Græci iuxtà è mulieribus ęditi ſunt. Cæterũ auditis etiam rhapſodis illis quòd & amori operã demus, quòd uulneremur & ſeruiamus, quôd uinculis conſtringamur, quôd motis ſeditionibus diſſideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus ſatis ridiculè ſimus impliciti, præſertim cũ beati atq; immortales eſſe contendamus, quid uero aliud perinde, quam riderent, facerent, ne flocci quidẽ noſtrã diuinitatem æſtimãtes. Nos porrò indignè ferimus, ſi qui ſunt homines nõ prorſus uecordes, & mentis inopes, qui iſta differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos eſſe oporteat, ſi nobis etiamdum nonnulli ſacra facerent, talia flagitioſe delinquentibus. Ac mihi hoc loco ó Iupiter (ſolienim ſumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præſto eſt, extra unũ Herculem ac Dionyſum & Ganymedem & Aeſculapium, qui nothi ſunt & Dij aſſcriptitij) cum ueritate reſponde, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpendiſſes, qui nam illorũ praui & mali, aut iuſti ac boni eſſent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuiſſe dixeris. Itaq; niſi Theſeus ex Trezene Athenas profectus, iugulaſſet in itinere maleficos, ſanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obſtaret, quo minus non uiuerent & Scyon & Pityocamptes & Cercyon, aliiq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negocium ualde ſecuri faceſſentes. Ac niſi Euryſtheus homo cum iuſtus tum multũ prouidens ſingulari humanitate impulſus, ſingulis apud quoſq; diligenter exploratis, hunc famulum ſuum emiſiſſet, hominem manu promptũ factiſq; ſtrenuum, & ad obeunda pericula ac labores ſuſcipiendus interritũ, numquam tibi ô Iupiter Lernea hydra in mentem ueniſſet, nunquam aues Stymphalides curæ fuiſſent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumelioſe temulentiæ memor fuiſſes unquam? Atqui, ſi uerum proferendum eſt, tantum compreſſis manibus in Olympo deſidemus, tantũ hoc inconniuenter obſeruantes, ſi quis lætet atq; ſacrificet, ac circa aras incẽſo thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme-

Alludit ad mortem Athenienſium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat ſecuritatem, eamq; cauſſam eſſe dicit, totius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouehendo bonos

Obſcuritas oraculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7

Stupra. Adulteria, & bella

Aſſeueratio per Apoſtrophen qua lotũ exemplis quoq; ſupra dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum suspicientes animaduerterint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri cõtemptissimè, haberi pro abiectissimis, Metrodoros uero & Damidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partiũ, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc eò perducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neq; enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stãtibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ô cœlites delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliàs quoq; asperum obiurgatorem agentem. Est enim, ut preclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminari & insectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidẽ uos alios sedulò facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obscurũ nõ est, sub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigãtes seruo, puppesq; iursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim è medio tollendum esse opinor, priusquam ad cõtentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne disputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatũ faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ô Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situ est, uerum Parcæ sunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe cõsumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissem scilicet nuper sacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantẽ? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorẽ illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abstulerat? Accedit his quod etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea indisiose esse molitos, ne nobis expectandũ esset, dum ille ex aduerso cum Timocle compositus cõgrederetur. Quod quid aliud quàm desertam caussam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium ô Neptune, ac propemodum pingue & stolidum de tollẽdo ante tempus aduersario, ut nondum conuictus mortẽ oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud q̃d factu sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem cõcederetur concionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferremus in medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est ô Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed cõmunis utilitatis seruiẽdæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quàm uerò lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atq; licentiam ambitiose disceptaremus. Cæterum, tuiam admodum conciliatorem legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni cõcilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audacia confidenter quæcunque tibi optima factu uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore

Sententia.

Neptuni cõsilium uehemẽs. Exordium à sua persona.

Sententia cũ ratione à fine & effectu.

Cõfutatio Iouis à lege fatorum.

Alia ex consequentibus.

Apollinis cõsiliũ. Paraſceue ab ætate.

Videtur alludere ad aram xij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides hoc meminit

afficia-

afficiare, quòd imberbis existens cõcioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde complures suas quoque conuersatur iuuenibus propter exactã Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrẽ hac ratione colligit, persuadendi facultate impendio pollens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut ineptè & uicioſè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductũ connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uerò omniũ hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit plera q; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum in uolucris non dissimilia proponens obscutat omnia. Ac rursus multo inuoluciora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneũ autem esse opinor, perspicuè & significanter dicere, cui rei plurima cura impendẽda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquã tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium securè proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendũ esse existimas? APOL. Si quomodo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcũq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos, sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellectuus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? Atqui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his pr̃ stygijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua, & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eademq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cõfutat sententiam Momus absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinẽ de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oraculis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamẽ uel ſic his omnibus nudus, imparatuſq; tentabo prædicere, utrũ ſecutura ſit uictoria. Suſcipietis uero haud dubie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operam. Etenim, nequaq; iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ô nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc indè mobiles, comarum ſemet erigentiũ horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper uictoria.

Percipe Faticani gens diuûm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ,
Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
Excipiet ſperata ſuos uictoria mulos.
Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ô Mome, atque iſta minimè riſu proſequenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uerò ſedato riſu infeliciſſime, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam riſum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicuè hoc teſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtigiatorẽ, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facilè perſuaſi, illius uerbis credamus: neq; tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uerò pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputandum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus cõuentus de nobis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tũc ego ipſam porticum concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barbarum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrô uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſi quis contumelia petulanter me impeteret, aut templum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem demor-

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotũ li. 7.

Conſilium Herculis.

Conſutatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies et tota Marathoniapugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Vroratafceue à pictore.

demortuorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subijciens. Sed quis tanto accedit properandi stu dio, nempè æreus ille est probè politus & exactè expressus, subligata in morem pri scorum coma. Magis uero tuus est ô Mercuri frater, forē sis ille, cuius circa porticū Variam crebra est conuersatio: Proinde pice oppletus est, quippe, qui indies singu los à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Nunquid nouæ rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidda m ô Iupiter, quòdq; summam & maximā requirat operam & diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, si cubi aliud fortè mali nobis ignorantibus subortum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorsum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte dispari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbā uideo tumultuantē adcurrere, qua cum duo sophistici certaminis ibant periti frōte tristi ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam descenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactū constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuicijs mutuò se petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum est ô superi, an non prolato capite auscultandū? Quo circa horæ ostiariæ iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olym pi portas reserent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum con fluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo tre pidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neq; em̄ dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpessurum. Sed quod nobis factu est facilimū, uota pro illo faciamus nobiscū, at tacitè ne Damis inaudiat ista, TIMOCLES. Quid uero ais Dami sacrilege, nullos esse Deos, neq; eosdem quicquam in rebus humanis prouidere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ô scelerate responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præpollet multo maximè, nam uocalius & intensius exasperat omnia. Euge uero ô Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuicia. In hoc enim omnis tua uis sita est, ut maximè alias ipsis piscibus mutiorē te esse declaret, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Pro inde ô Timocles, roga. Siquidē in hoc iam uicisti postquam iurauerit. Sed enim, si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ô execranda bellua, nulla ne ui dentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uerò? TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista audientes impune suffertis huius execrandas in deos blasphemias, nec sceleratum hunc saxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ô Timocles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magnò aduersus me stomacho exacerbatus es, præsertim illis ipsis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ô Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus suis sibi sumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti occupationibus, res quæ sunt per mundū innumeras disponētes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neq; non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coacto ad cōuicia & maledicentiam propter probra falsò obiecta cōfugiendū sit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumēto sium testatā facere possint. Prouidentiā superi, quàm si te malū & nefariū malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœciłē æreus stabat, ut & Pausanias annotauit.

Noua occasio qua relicto cōsilio, ipsos sophistas iam contendentes auscultatum eunt.

Nam Homerus Horas cæli hostiarias facit.

Disputatio Damidis & Timoclis sophistica de dei prouidentia & administratione.

Thema disputationis seu propositio.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum forte ad inculpatos Aethyopas, Solent em̃ crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ò Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modũ luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quòdq; ea sit ratio ædificãdi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterum quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum; ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorũ immutari posse prouidẽtia. Itaq; iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamẽ ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poẽtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ò admirande, Poẽtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poẽtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neq; enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum in uolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero exte audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidioſè petitũ uinclis cõstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agamemnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm nõ facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incẽdio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero post ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminę præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulo ante à Diomede acceperat adorta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbę acclamatio ô superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde ani-

Alludit ad Homeri locũ Iliados 1.

Timoclis confirmatio ab ordine & dispensatione rerum naturalium.

Confirmatio Damidis à diuisione.

Aliud argumentũ ab autoritate Homeri.

Cõfutatio ab officio poẽtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis.

Iliad. 1 & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

animo meticuloso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud ob scurè præ se fert. Et iam quidē circumfert oculos, ubi nam è turba elapsus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scena introductis Diis perspicuè indicat illorū auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Thimocles philosophorū generosissimè, si hæc facientes poëtæ tragici te persuaserunt, necesse est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrū deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usq; porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quod ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iupiter Deus sit nescio. Nisi quod Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ô Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Dijs fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Si quidem Scythæ Acinaci sacrificāt. Thraces Zamolxídi homini fugitiuo, quē ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo cōmuniter colitur. Cęterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Peluſiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodylus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Prętera uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus siniſter. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum lamium, aut catinus. Nónne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ô bone Timocles? MO. Nónnè prædicebam ô Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut exactè indagarentur? IVP. Dixisti ô Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsentem uitato periculo. TIMO. At qui tu ô deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarū prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optimè, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mētionem feceris. Nunquid illius gratia, quòd Pythius Lydo respondit? Quam uerò callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædā Mercuriales imaguncułæ duplices, & utrinq; simíles, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœsus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamē nō paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ô superi uir istæ cōmemorat, quæ omniū maximè pertimui. Vbi nūc noster est festiuus ille Cytharœdus? Quin profectus tuam existimationē ipse tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ô Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ô scelerate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uereris subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ô bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras, quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malū obijcitur, quā nulli deorū parcit hic uir, nullius numē reuerítus, sed tanquā ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuerso debachatur, iuxtà insontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa immunes. Statim uero, pgressus unū ex opti-

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cōfutatio ex consequentijs.

Opponit alios eiusdem loci, quibus deos cōfutat.

III. argumentū à cōsensu gentium.

Confutatio à diuersitate opinionū. quæ ostendit nihil certi id esse de quo opinantur.

IIII argumentū ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorūdem.

A crudelitate sacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ô Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ô Timocles nō audirē tonitrua. Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquā illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrum quoddā illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominē dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homunciones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ô Mome, contēnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis cōstanter credat, iamq; illos sentēciæ suæ differētes abducit. Da mis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissimè, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ô Timocles. TIM Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaret, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operā temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ô Deorum amantissimè, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ ex usu sunt nauigantium cōsyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornātem, neque non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius cōnautæ, nihil cū ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituūt. Sed si fuerit rudens ad puppim usq; protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrō superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeūdos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmæ dignū. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usque adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguē calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynedus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcātur pedibus. Consyderare uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Photion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficiēti copia instructi fuerint, nec; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atq; Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua nauí contingunt ô sapiensissimè Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouinciam obeundā traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

Aliud argumentum ab effectu. Comparatio à cæsa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Cōfutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerū humanarum.

Subijcit exēplū doctorū.

apud

apud se obtinendum deligeret, infrà uero deteriorem peioribus. Præterea præstantiores quoq; in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium crederet. Cæterum ignaui segnities per diem quinquies cæsi in uinculis emendare tur fustibus. Quare ô admirande, periculum est, ne exemplum quod de naui adductisti, subuersum sit, quippe quòd gubernatorem malum & imperitum nactum sit. MÔ. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum succedunt Damidi, & iam plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ô Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, sed communia illa & protrita, & quotidiana, quæ nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerando ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productum parum firmum, & uehemens tibi uisum est: audi iam nunc sacram (quod aiunt) anchoram, & quàm nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus est? TIMO. Haud dubie enim cognosces, num ista syllogismis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea confutare queas. Etenim, si sunt aræ, sunt etiam dij: atqui sunt aræ, sunt ergo etiã dij. Quid habes quod ad ista uel mussites? DA. Vbi prius ad sacieratem riserò, respondebo tibi. TIM. At uideris nunc̃ ridendi finem facturus, attamen effare obsecro, quã ob rem ista tibi dicta tã ridicula uisa sunt. DA. Propterea, quòd non senseris à tenui chordula anchorã tibi esse alligatã, præsertim sacram existentem. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre postulas, propterea deos esse, quia aræ sunt, firmã existimas ab illis impressionem te fecisse. Quocirca, quando aliud te negas habere firmius, abeamus in præsentia. TIM. Fateris ergo prius ex arena discedens te uictũ esse? DA. Ita profecto ô Timocles, tu enim quemadmodum ij, qui ad suppliciũ repetuntur, ab aliquo ad aras nobis cõfugisti. Itaq; per sacram illam anchorã ego iam oblatis sacris aduersus te libare constitui, ac super ipsas quidem aras, ne posthac de his amplius contendamus. TIM. Ista quidem cauillaris illudendi mihi gratia mortuoq; deprædator sceleste, execrande, mastigia, propudium. Neq; em̃ nobis compertũ est, quo patre natus sis, quomodo autem mater tua lasciua meretrix, pudicisciam in quęstu habuerit, scimus: tũ quem admodum fratris cędes ac sanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis constuprare, ipsos uero iuuenes corrumpere soles, homo gulæ ac uentri deditissime atq; impudentissime. Ne igitur fuga te prius subducas, quàm à me acceptis plagis contusus abieris. Iam enim hac testa tibi uulnus incutiam, omnibus modis scelerato ac nefario existenti. IVP. Alter quidem ô dij, risu ac cachinnis diffluens discedit, alter uero à tergo sequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis insultantem Damim non perferens. Planeq; caput illius testa obuerberaturus esse uidetur. Cæterum uobis quid super his rebus faciendũ consulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixisse uidetur: Graue passus es, nihil boni si consulas. Quàm enim hoc nostris rationibus admodum nocere potest, si pauci homines persuasi, eam de nobis opinionem obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuersum sentientes, plures profectò quàm Græci, nimirum promiscua illa uulgi multitudo, insuper omnes illæ gentes barbaræ. IVP. Atqui ô Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixisse memoriæ proditum est, nimium pulchrè se habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me stare auxiliarem socium potius, quàm infinitas Babylonas mihi superesse.

Argumẽtũ à signis p hypotheticũ syllogismum. perstringit aũt obiter Stoicũ disputandi genus.

Illusio à noce

Epilogus Timoclis per conuicia.

Rursum autẽ ingenia istorũ hominum notat qũper uersitatẽ, qđ uolunt efficere nequeant, tandẽ ad uim & contumelias confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, molestiaq; persequitur, ostẽdens, quàm cõtrarium quibus res succedat, si modo sit sorte sua contenta. Facit autem hoc ueluti collationem quãdam. Nam

in priore quidem parte dialogi, Micyllus, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, cœnas, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificatio. In posteriore autem parte. Gallus, qui ex Pythagora, in aucm transformatus, cum hero suo Mycillo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & periculare censet, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coràm illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq; ut impostorem ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoq; abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, & multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem compararit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus locus est, gallum cum hero suo ridiculè adeo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per louem, etiam Theologum, philosophari. . .

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. NYC.

Exordium ab imprecatione

Amplificatio à tempore.

AT te sceleratissimè Galle, cum ista tanta inuidẽtia, uocecq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidẽ opibus affluentẽ me, ac dulcissimo in somnio uersantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longè nocentiorem. Atqui si conijectandum est, tum è silentio, quod etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatque (nam hic mihi certissimus gnomon aduentãtis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum haud quaquã impunè: siquidem mox pœnas de te sumam, fusteq; cõminuam, si deluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem alta nocte lucẽ anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quòd si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piscibus. Cæterum tute uidero, ne per somnium diues, esurias experrectus. MIC. O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? sed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in prælio constitit, differens, totosq; uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deque futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis, cui nomen apud Homerum est Argo, carina fuisset elocuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes boum mugire semiassas, coctasq; uerubus transfixas? Ego hero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi; præterea

Defensio per absolutionẽ, à fine.

Aliud ab admiratione.

Nouitatẽ rei elenat, ab exemplis.

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquā grauabor ueriorem tibi causſam aperire, unde factum ſit, ut eadē qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne iſthuc ipſum ſit ſomnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercuriū ô præclare, quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſſa, ut iſtam linguam ſones? Namut taceam, neq; cuiq; proferam, quid attinet te ſolicitum eſſe? Quis enim fidem mihi ſit habiturus: ſi cui narrem, me Gallum hæc loquentem audiſſe? GAL. Auſcultа igitur, nam orationem ex me audies, omnium (ſat ſcio) maximè nouam atq; incredibilem, Si quidē iſte qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profectò & olim iſtiuſmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulū quempiam fuiſſe Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotaſſe, colluſitaſſeq;, & in uoluptatibus geſſiſſe morem. Itaq; cum Venerē adiret Mars cum ea cubiturus, hunc quoq; Gallum unà ſecum adduxiſſe. Quoniam autem Solem potiſſimum metueret, ne is ê ſublimi conſpexiſſet, Vulcano ſe proderet, foris ad oſtium adoleſcentulū ſemper relinquere ſolitum, cuius indicio certior fieret, quādo ſol emergeret. Deinde Gallum aliquando ſomno correptum, excubias deſeruiſſe inſcientem, Solemq; nullo præſentiente imminuiſſe Veneri ac Marti ſecurè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuiſſe, ſi quis interueniſſet. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendiſſe implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem ſimulatque dimiſſus eſt, indignatum aduerſus Gallum fuiſſe, atque eum in auem tranſmutaſſe, ijſdem armis, ut in capite pro galea criſtam obtineret. Hanc ob cauſſam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, ſimulatq; Solem exorientem ſenſiſtis, multò ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidē & illa Micylle, Ad quod egò ſum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus ſum. MIC. Quo nam modo? Nam iſthuc maximopere cupio cognoſcere. GAL. Audiſtin de Pythagora quodam Mneſarchida Samio? MIC. Num ſophiſtam illum dicis & glorioſum: qui inſtituit, ne quis uel carnes guſtaret, uel fabas ederet, ſuauiſſimum mihi eduliū, ſalubre & parabile à menſa ſubmouens. Præterea autem qui mortalibus ſuaſit, ne intrà quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priuſquam Pythagoras eſſet, Euphorbius fuerit? MIC. Præſtigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuiſſe, ô Galle. GAL. Ille ipſe ego tibi ſum Pythagoras. Quare parce, quæſo, mihi conuiciari, præſertim quum ignores, quibus ſim moribus. MIC. At hoc rurſum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus Philoſophus? Attamen expone Mneſarchi gnate, quî factum ſit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim iſta ueriſimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quaſdam res iam mihi uideor in te animaduertiſſe, nimiū alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obſtreperus, quum ille ſilere in ſolidos quinque annos (ſi memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (ſicut noſti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas ſublegebas: unde fit ut neceſſe ſit, aut mentitum eſſe te Pythagoram eſſe, quum aliud quiddam ſis: aut ſi Pythagoras es, legem prætergreſſum eſſe te, iuſq; uiolaſſe, quū fabas ederis, perinde ac ſi caput patris comederis. GAL. Non cognouiſti Micylle, quæ ſit harum rerum cauſſa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non eſitabam fabas, propterea quòd philoſophus eſſem. Nunc contra comeſturus ſim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum ſomnium non eſt, audi quemadmodum è Pythagora cœperim eſſe id, quod ſum in præſentia, quamquè in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione ſim conſequutus. MIC. Narra quæſo: nam mihi quidem au-

A cauſſa II.

Fabula de Gallo adoleſcente in auē conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatē, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

Occasio totius disputationis.

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidẽtur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imo illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam oblitionem. Tantum mellis somnium aufugiẽs in oculis mihi reliquit, ut præillo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

De ratione somniorũ digressiuncula ex Homero.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamq; septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neq; per illas, ó Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere sinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicuè, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimũ hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

Commendat somnium suũ à materia seu subiecto.

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Nam illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti Candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidẽ Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnã uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Aſt ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubiè somnium assistens.

Narratio cõtinens descriptionẽ cœnæ Eucratis & causſam somnij.

GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoq; narrabo, quum nunquam ante

te

tehac in uita cœnassem apud ullum diuitem, ó Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atq; ego quidem simulatq; dominum illum salutassem, ita uti consueuerã, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuissem assectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filię celebro, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incõmoda esse ualetudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam nũc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obiecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrã morbiauctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnęq; uicarius & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisse consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; abeo, nitidè admodũ cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte puriſſimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam prę se ferebat, quòd afflicta esset ualetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq;, ac screabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fereba tur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos mugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id est, hircina, supra quàm credi posset tonsoris egens. Porrò increpanre Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: nõ oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominẽ philosophũ, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præarrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abste, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigẽs pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam; uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum cõclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, q; Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem, quinq; (si Dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaq;: quoniam mirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ô Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorãs, docensq;, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atq; id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suaui Micylle: maximè posteaquam cum illo delirosene sortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc inso-

Arbitror gnomonem horologij intelligendum esse.

Notat obiter & Stoicorũ mores, q̃ cum ἀπαθείας esse uolunt. Interim nihil nõ appetunt.

Stoicorum inepta doctrina & cõuersatio.

mnium: Vísus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersísset, ac testamentum condidísset, quo me in solidum hæredem omnium scripserat, paulò tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuò subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasq; subuertísti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac fœlicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MIC. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodíbas pugnaturus cum Achiuis, idq; in bello, ubi ferrum quàm aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluísti calamístris auro internexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs símiles dixit, quòd auro argentoq; reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atq; amabiliores uidebantur, quòd essent auro relígatæ, unaq; cum eo relucerent. Neq; ísthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuísti: quin & ipse Deorum omnium, hominumq; pater ille, Saturno Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabílius in quod sese transformaret, neq; quo Acrísij custodias posset corrumpere, audísti uidelicet, ut aurum sit factus, atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quàm deperíbat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosus, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloríam illis concílians? utq; nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum cæsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ô Galle, quum nos furto spoliari conspíceres. GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura ostroq; circunctus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possídet, ab omnibus adoratur, iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexíssem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico ísti, ne uocabulum meum diminuat, neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porrò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastídit, & alias quidem admittit, comemq; sese præbet, aliæ porrò quæ negliguntur, necem

Quæ in diuitibus speciosa ac beata habetur uulgo.

Auri encomium, estq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipsius Pythagoræ exemplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu & usu.

Probat exemplo Simonis uicini.

necem conſciſuras ſibi minitantur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui ſunt deformiſſimi, transfigurat, & amabiles reddit, non ſe cus atq; ceſtus ille poëticus. Audis inſuper & à Poëtis dictum. *A teſtimonio poëtarum.*

O aurum auſpicata res, & oſtentum optimum.

Et rurſum.

Aurum eſt quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim riſiſti Galle? GAL. Quoniam tu quoq; per inſcitiam Micylle ſimili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longè etiam ærumnoſiorem uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipſe & pauper, & diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus ſim expertus. Porrò paulo poſt ipſe quoque hæc omnia cognoſces. MIC. Per Iouem ſempeſtiuum iam eſt, ut & tu referas quemadmodum ſis transfiguratus: & quid in unoquoque uitæ genere perſpexeris. GAL. Auſculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uita, quàm tu ſis, unquam uidiſſe. MIC. Quàm ego ſim ô Galle? Hanc felicitatem tibi ipſi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum uſq; Conſentaneum enim eſt, te uarias res tum uidiſſe, tũ tuliſſe, nimirum tam diuerſis uitæ formis. GAL. Quẽadmodum initio ab Apolline profecta anima in terrã deuolarit, & corpus humanum ſubierit, ut illic pœnam quandã dependeret, id longũ dictu futurum ſit. Præterea neque mihi referre fas eſt, neque tibi eiuſmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus eſſem. MIC. Sed ego priuſquam eſſem is, qui nunc ſum, ô præclare quiſnam eram? hoc mihi priùs dicito, nunquid & ego uerſus fuerim itidem ut tu? GAL. Maximè. MIC. Quis igitur eram? ſi quo modo potes dicere, pernelim enim iſthuc cognoſcere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MIC. Et poſtea neglexi infelix, uel paucula fruſta in uitam importare: quum illo eſſem alitus? Sed age quid poſt hæc futurus ſim dicito: quandoquidem conſentaneum eſt ſcire te. Etenim niſi quid bonæ ſit rei, iam nunc ſuſpendero me ab iſta pertica, in qua nunc ſtas. GAL. Iſtuc profecto nulla ratione poſſis cognoſcere. Cæterum quum Euphorbus eſſem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam, atq; à Menelao necatus: aliquanto poſt tempore in Pythagoram perueni. Porrò eouſq; abſq; tecto perdurabam, donec Mneſarchus aliquando mihi domum ædificaret. MIC. Obſecro te, num abſque cibo potuiq;? GAL. Maximè. Nihil enim iſtis rebus opus, niſi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam geſta ſunt, num ita ſe habent, qualia fuiſſe dixit Homerus? GAL. Quinam ille ſcire potuiſſet Micylle: qui quidem dum iſta gerebantur, ipſe Camelus erat in Bactris? Cæterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuiſſe, neque Aiacem uſqueadeo magnum, neque Helenam adeo formoſam, quemadmodum arbitrantur: ſiquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam eſſe adſimularent. Cæterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubę. Hanc Theſeus primum raptam in Aphidnis poſſedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porrò Hercules prius Troiam ceperat, patrum noſtrorum memoria, qui per id temporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, ſe, quum eſſet admodum adoleſcens, uidiſſe Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præſtantiſſimus? An & iſthæc fabulamenta ſunt. GAL. Cum illo quidem congreſſus non ſum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui ſcire potui, quum hoſtis eſſem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea diſſectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum iſtis de rebus ſatis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in ſumma Micylle: ſophiſta quiſpiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus in

Propoſitio alterius partis collationis.

Tranſitio.

Series mutationum Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã ſequentibus.

Micylli mutationes, per digreſſiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digreſſio de rebus Troianis, ex Homero.

Redit ad propositũ & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringit, qui & quæ docuit imponendi causſa docuerit, & in quæ transmutatũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabã, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum susp icerẽt. MIC. Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redijsse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ó Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MIC. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, at eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde instituera m in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MIC. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, at Metapontícos, & Tarentínos: tumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC.

Ridiculũ ab absurdo.

Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL.

Defensio absurda, ab exemplis.

Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL.

Digressio in quæstionem iocosam

Vides cuiuimodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe atque recursu. MIC. Non tu pendebis, ó Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ó Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliáque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotídie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea credideri eum, qui sit opulentus, statim fœlicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc paruiducere, contemnereq; uideare, præsertim quum

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quã ea eadem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age diluciḋ mihi narrato quæ ſint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoſcam, uere ne iſthuc affirmes, me diuitibus eſſe feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, ſi quando rumor ſit aduẽtare hoſtes: neq; ſollicitus es, ne in agros incurſantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas ualtẽt: ſed ſimulatq; tubam audieris, ſi tamẽ audieris, de te ipſo uno circumſpectas, quo deflexus ſeruari queas, ac diſcrimen effugere. Contra illi tum de ſeſe ſolliciti ſunt, tũ animo diſcrutiantur, quum de mœnibus quicquid opum poſſidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conſpiciunt. Ac ſiue inferendum eſt aliquid in ærarium, ſoli accerſuntur: ſiue in prelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineũ gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad ſaluti conſulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, ſi quando uictor exercitus ſacra fecerit. Rurſum pacis tempore, tu quidem quum de plebe ſis, ingreſſus in concionẽ, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus chorag; ſq; te placant: ſiquidem quo tibi balnea, ludi, ſpectacula, reliquaq; id genus abunde ſuppeditent, ea omnia curant illi. At tu, cenſor & acerbus expenſor, perinde quaſi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod ſi tibi collubi cum ſit, ingentibus ſaxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipſe neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædium conſcenſo faſtigio, uel pariete perfoſſo: neq; neceſſe habes rationibus occupari, neque exactionibus: neque tibi cum ſceleratis diſpenſatoribus conflictandum eſt, neq; tantas in ſollicitudines diſtraheris: uerum ſimulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris ſeptem obulos, ſero ſurgis crepuſculo: & ſi libuerit, lauaris, tum empto ſaperda quopiam, aut mæniḋe piſciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipſe oblectas, canens plerumque, optimaq; cum paupertate philoſophans, adeo ut eas ob res ſalubri ſis, ualentique corpore, obdurueriſq; aduerſus gelu: ſiquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduerſum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles eſſe uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd ſi quando leuis occeperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, ſaturumque fieri, ac medicorum certis illis recurſibus longum plorare renunciãtem. At illi ex aduerſo propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthiſes, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à ſumptuoſis illis conuiuijs naſcuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) ſeſe attollunt, propiuſque ſe ſoli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam ſtrepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum ſublimia, neque excelſa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam ſalis aſpergine madeſceret, ij tutò plerunque ac citra diſcrimen tranſuolarunt. MICYL. Moderatos iſtos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum, Micylle naufragia fœdiſſima conſpicias: nempe ubi Croeſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis, conſcenſo rogo: aut Dionyſius quum abdicatus tyranniḋe, Corinthiorum in urbe ludi literarij magiſtrum ageret, poſt geſtum tantum imperium, puellos compellens ut ſyllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex eſſes (nam ais te regem quoque fuiſſe) cuiuſmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod eſt bonorum omnium caput poſſidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, uſque adeo ſupra modum infelix tum eram. Nam quoad res externas, quemadmodum dixiſti, planè fortunatus eſſe uidebar: at intus innumerabilibus curis diſtringebar. MIC.

Quæ belli temporibus diuitẽ exercuciẽt & cõtra quæ pauperem iiſdem temporibus cõmoda ſequantur. ἀντίθετα.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθετα.

Quæ circa ualetudinem ἀντίθετα.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt. Iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ ſpecioſa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorũ plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus suprà quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijsq; trudentes alios cõcurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contremplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrutiarent, uersarentq;, illos quidem propter insciti am uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirificè decorus auro, eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quę sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recẽsere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos & uectes, qui nam fuerint in imperio, neq; fœditatẽ illam plurimam quæ nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sunt intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas morda ces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione.

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat,
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuórue satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidãdi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis, Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ô Galle. Mihi igit̃ multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum, cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi, ut si paulum aberret simi lion, deflectatq; à recta incisione, summũ secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cõciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarũ histrionibus. Nam multi ficut uidere licet, quoad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites dederit, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquàm ad pedis mobilem respondentium. Vide ut me iam similitudines cõferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc sciscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & ubibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studiò commiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut dies euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: porissimum autem sceleſtus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. Atego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optandi mihi largitus est, ut si quis longissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus consueuit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem proderem. MIC. Rem neutiq; ueri similem narras, nempe Mercurium quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius refellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an aliũ quempiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã dies euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam ferax admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidem ad obscuram sticuloſamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de caussis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talẽ tatutò admodum sublectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. Atuerò, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de furando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, ueri simile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi obsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã mortalẽ esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Efficio diuitis cogitabundi & rationẽ supputantis.

fuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quũ sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant. Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domũ in orbem obambulans. Quis istic? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquam deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundũ. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominem, ne nũc quidem multò meliorem uiuere uitam, quàm silphæ aut culicis, Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profecto quiddã haud quaquam uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæc res existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haud quaquam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo obolimihi potiores diuitiæ sunt, quàm si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorũ pertineant, præcipuè autem philosophos, ut semper aliàs, insectatur, quos indicat nõ modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis infestum atq; inimicum exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereq; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese cõtulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, pro ueritate, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & afflictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunq; in terris, siue publi-

ce,

cè, sine priuatim, & in occulto quoq; geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiã à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exerceat, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, cõquestam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ex speculũ, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica, & linguæ petulantiam, accusasse. Præcipuè autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis pleriſque nostrorum temporum, præcipuè monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus, de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

ER mille igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cœlum, arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atq; expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quę de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iamdudum te assectãs, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam cõmemorantem. MENIP. Ne mireris amice, si sublimia aëria q; tibi uideor loqui, nã summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicũ exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MEN. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus ades è cœlo? MEN. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dictã uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MEN. Non me clam est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MEN. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MEN. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ſi decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Iſtud qui fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipſis brachijs præſecuiſſem. Quin potius ſi uacat, totius commenti rationem ordine tibi percenſebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per louem amicitiæ præſidem: auribus in aëre ſuſpenſum, ob tuam narrationem. MENIP. Auſculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodum tu ais ab auribus ſuſpenſum: Ego igitur cum expendens ea quæ ſunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus: contemptis his, atq; horum ſtudio, adiectoq; animo ad ea, quę uerè ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & ad uniuerſi naturam ſuſpicere. Atq; hic mihi multam attulit hæſitationem, primum hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuiſſet, neque quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere ſum coactus. Quippe qui uiderem ſtellas temerè per cœlum diſiectas. Tum ſolem ipſum, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquam arcanam & inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi poſſent. Itaque cum ad eum modum eſſem affectus, optimum factu ratus ſum, ut horum unumquodq; à philoſophis iſtis perdiſcerem. Siquidem exiſtimabam illos ueritatem omnem docere poſſe. Quare cum ex illis præſtantiſſimos delegiſſem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus auſteritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipſo protinus aſpectu ſublimiloquos quoſdam, & cœleſtium rerum peritos uiros præ ſe ferebant. His ubi memet docendum tradidiſſem magna pecunia: quam partim eueſtigio præſentem numerauí: partim tum me perſoluturum ſum pollicitus, ubi ad philoſophiæ ſummam peruentum eſſet: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi diſpoſitionem diſcere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent inſcicia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia neſcio quæ, ac fines, tum inſecabilia, inania, ſyluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie effundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium eſſe grauiſſimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuerſaq; inter ſe omnia loquerentur: tamen poſtulabant, ut ſibi fidem haberem: ac ad ſuam quiſque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem abſurdam narras. Si uiri cum eſſent ſapientes, inter ſeſe de rebus factioſe diſſidebant: neque de ijſdem eadem probabant. MENIP. Atquí rideres Amice, ſi audieris illorum arrogantiam, & in diſſerendo prodigioſam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius aſtans: nonnulli cæcutientes etiam ſenio atque inertia: tamen & cœli terminos perſpicere ſeſe profitebantur: ſolem quoque ipſum dimetientes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes. Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cum fortè ne illud quidem certo ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamen ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; non ſphæras quaſdam picturatas, cœlum ſcilicet ipſum

metientes

Narratio, ac primũ quib. de cauſſis ad philoſophos ſe cõtulerit

Ignorãtia & inſcitia uulgi

II.
Cauſæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Ioue ipſum adeundũ cẽſuerit. Nẽpe philoſophorũ diuerſa & incerta doctrina.

De cœlo & rebus ſublimibus.

gentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, nec ullum uincendi locum aliis relinquunt: Tantum non iureiurando confirmantes, Solem massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funẽ demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricandi modũ eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum Deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audisses, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discrutiarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Æsopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adire potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idque admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidẽtia.

Quibusratio nibus adductus perficiendæ rei ppositæ spem cæperit.

Hypotyposis uolatũ et ascensum meditantis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtolleris, inter uolandum ſummis intercapedinibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conicensq; arce demiſſime ipſum per præceps; atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſque uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſuprà Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euaſiſſem, non amplius de pulis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſuper eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uariq; quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodū puſillam quandam terram mihi uidere uidebar, multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubinam eſſent tanti illi mones, ac tantum mare: quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Pharia turrim, haud dubiè prorſus ubi nam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplendeſcens indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: non ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſummatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum paulò antè Menippe terram requireres: propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, qui repentè factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cęterum reliqua non poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcrutiabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt à tergo ſapiens ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicẽdum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uicto. Adſum autem hæſitantiam iſtam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terram cernere.

I. Diuerſorium Lunæ, unde proſpectu in terram capto cuncta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tacitè etiam hæc ut ambitioſa hominum opera perſtringit

Modus & facultas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, ueluti qui ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurdè nugatus ſit, alludit aũt ad id, qd' idẽ ut quidã tradũt in crateres Aetnæ præcipitauit ſeſe.

nere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionẽ, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quędam mouit animum meum, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginẽ amoueas ab oculis, nã in præsentia uideor non mediocriter hippire. Atqui ne, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud, inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur, atq; ita demũ est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim cum hæc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratiõe succurri potest, propterea q; ad partem permineat deteriorem. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim sub ducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circunfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. De flexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerumetiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentem insidias filium, Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum innuentem, Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorem adulterio stuprantem, Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam, & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arsacen: Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, talice aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cõsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longè magis erant ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummum peierantem, Agatholem Stoicum de mercede discipulum in ius uocantem, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabãt, qui fœnerabant, qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undique mixtum erat spectaculum. AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficillimum: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæ q;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partem deflexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios, Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cæde-

Regum uitæ & mores.

Plebeiorum res ac studia.

Gentium uicia & proprietates.

batur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererẽtur, cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uocisq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quiſquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incompoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberent, quæ eſt iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerum mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaque perſpexi quid eſſet reliquum, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàmplurimum agri poſſidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem conſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annolos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem ſimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos: Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſteaquam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſam diſſecer, dimidiataq; fiam, cur utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſque ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremo, ipſum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum eſſe, & adulterinum: quodq; ſupernè à ſole proficiſcatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater eſt, committere me, & factionem

Amplificatio à ſimili.

Vanum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi. A collatione partium ad totum.

Ciuitatũ propria ſtudia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum contumelijs.

nem inter nos ſerere conãtes. Neq; ſatis erat illis, quæ de ipſo dixerunt ſole ſaxum eſſe illum, & maſſam candentem. Et tamen quàm multarum rerum illis ſum conſcia, quas noctu patrant turpiſſimas & execrandas, cum interdiu tetrici ſint & aſpectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in ſe coniectos habentes. Atq; ego cum iſta uideam, ſileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas, & quam quiſq; in operto uiuat uitam. Quin etiam ſi quem conſpicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maximè nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam, ne uulgo oſtenderem, uiros ſenes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uiri tutis profeſſioni eſſent decora. At iſtis pro nihilo eſt oratione me diſcerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo, ut teſtis eſt mihi nox ipſa, ſæpius in animo habuerim, quàm poſſem hinc longiſſimè demigrare quopiam, ubi liceret curioſam iſtorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: ſimulq; illud addas, ne fieri quidem poſſe, ut hoc in loco durem, niſi phyſicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, deſinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, ſimulq; rectà ad ipſum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus

Nulli ubi comparent hominumue boumue labores.

II. Aſcenſus in cœlum & ad ipſum Iouem. Et hactenus quidẽ hominũ ſtulticiam & cupiditates perſecutus eſt. Iam & illa quæ de Dijs ſtruuntur eodem modo exagitat.

Etenim paulo poſt ipſa etiam Luna mihi perpuſilla uidebatur è ſublimi. Tandem & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram ſole, per ipſas uolans ſtellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uiſum eſt, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri poſſe ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam ſciebam iam olim eſſe Ioui familiarem. Poſt apud me perpendebam, illos quàm primum deprehenſuros eſſe me, qui alteram alam uulturinam indutus eſſem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulſaui fores. At Mercurius audito pulſu, ac nomen percontatus meum, feſtinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo poſt, intro ſum accerſitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; Deos omneis pariter conſidentes: nec hos abſq; ſollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodum terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quiſnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, quiue parentes? Hoc ubi audiſſem, propemodum metu ſum exanimatus. Attamen conſtiti ſtupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto poſt ad me reuerſus, omnia dilucidè expoſui, ab ipſo exorſus capite: Quemadmodum concupiſſem ſublimia illa cognoſcere: Quemadmodum acceſſiſſem ad philoſophos, quemadmodum pugnantia loquentes audiſſem: Quemadmodum deſperaſſem, diſtractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, uſque ad ipſum cœlum. Poſt omnia addidi, quæ Luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum ſuperciliis: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum auſus ſit & Menippus in cœlum aſcendere? At in præſentia quidem, te ad hoſpitij conſuetudinem inuitamus. Cras, inquit, ſuper his quorum gratia huc aduenisti, dato reſponſo dimittemus: ſimulq; cum dicto ſurgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis conſideret. Atque interim inter eundum percontabatur me ſuper his negocijs, quæ eſſent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num ſuperior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egens hymbre copioſiore. Sub hæc rogabat: num quis adhuc ſupereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob cauſam Athenienſes tot annos Iouialia intermiſiſſent: Et num in animo haberent Olympium ſuum abſoluere. Et num eſſent comprehenſi, qui templum Dodonæum ſacrilegio ſpoliaſſent,

Ridicula & inepta cura Iouis.

Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ô here, nisi maximè piam? nimirum omnium Deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, simul & mortalium conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam arte defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, ineuntem uenimus locum, ubi confessurus erat ad ex audienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unamquanque sella posita erat aurea. Itaque Iupiter cum ad primam assedisset, detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa uriaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnum. O Iupiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existam hæres uxoris. Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Eiusdem expostulatio, q; contemni incipiat.

Quo pacto uota hominum examinentur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,
Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam ac considerabat. Porrò quum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset, ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusque, qui rem diuinam faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant Dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem & Corybantes, & Attim ac Sabarium, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, Myrtum Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, siquando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentũ edunt, neq; potant nigrantia uina; uerum ambrosiam appo-

II. *Iuramenta.*

III *Sacrificia.*

IIII. *Quæ cuiq; sublimiũ imperare soleat*

V. *Conuiuia Deorum.*

apponunt, & nectare inebriantur, præcipuè uero gaudent uesci sacrificiorum fumo, una cum ipso nidore subuolante ad hæc sanguine uictimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pyndaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;, homines q; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta, tum illa præcipuè: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nascerentur nix in cœlo, quum sol semper adesset, utq; conuiuiū agitaret. Ac tū quidem pusillum obdormiui, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionem, mox quū adessent omnes, sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à Luna, hisq; de quibus illa queritur commotus, statui haud quaquam diutius prorogare contubernationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem inuita Minerua cœpit, inersum, contentiosum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ studiosum, sultum, fastuosum, contumelioſum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uariis rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos, aliis item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint, tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus; quibus si personas, stolamque illam auro sparsam detraxeris, quod supersit, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi cum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi sol, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quanto opere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum, quòd cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uiru lentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant, proximis q; conuiciantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te aduitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta uera q; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterum clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo: ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius obsonarit, aut amicam habeat: id exquiro, atq; indignor. Quòd si amicce q; quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumelioſi: neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Oratio Iouis contra Philosophos.

Descriptio Philosophorum.

Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vitia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialim notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hęc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter eluricties. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Lunhos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: ęs fulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes commi nuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; indu cias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere mali malè perdentur formi dando fulmine.

A periculo exhortatio.

Reiectio causse.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis filij alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte cõtra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fugæ, quòd his cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito fortè quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cum morbo quodam correptus, ἀνωδύνιαν ipsam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, cõsimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ut finem bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ob adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & causis, ad tantarum rerum professionem profiluerint. Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo rerum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quoq;, qui ob scribẽdi genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortassis nonnihil corripuerant, quemadmodum & supra in Prometheo fecit. Ab exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasionem instituto dramati quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iustitiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, factiones, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est πανχυμεστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, quibus, hoc est, à Rhetorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, aliter à toto argumento.

At

IVPITER.

AT malè pereant, quicunq; philoſophorum apud ſolos deos felicitatem eſſe dicunt. Quod ſi igitur noſſent, quàm multa nos hominũ cauſa patiamur, haud quaquam nos ob nectar, aut ambroſiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & præſtigiatori, beatos uocitanti nos, & ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipſe ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aſpicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & reſplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantum ad ſcalpendam aurem, ceu dici ſolet, ſufficiat. Nam ſi uel paululum ceſſauerit inſciens, arreptis habenis equi, & à uia tranſuerſe euntes, omnia miſcere incẽdijs ſolent. Luna autem, inſomnis & ipſa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commeſſationibus atq; laſciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rurſus autem & Apollo, negocioſam quandam artem profeſſus, parum abeſt, quin totis obſurdeſcat auribus, tanta illi multitudine quotidie obſtrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi eſſe, neceſſe eſt, Paulo autem poſt Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum tranſit, & curſu poſtea in clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in ſumma, ubicunq; ſacerdos oraculorum interpres, poſtquam de ſacro latice biberit, & laurũ cõmanſerit, ac tripodem impulerit, adeſſe iubet, impigrum ac ſtrennuum quamprimum aſſiſtere neceſſe eſt, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriã ſibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorũ cauſſa, inſidioſe quidam contra ipſum machinantur, dum carnes agninas teſtudinesq; uno & eodem uaſe coctas illi apponunt. Vt niſi naſum acrem & acutum haberet, abijſſet eo etiam deriſo Lydus ille. Nam Aeſculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias ſibi contrahit moleſtias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, & promouẽtes nauigia, ijsq;, qui frumenta uentilant, ac paleas ſecernunt, aſpirantes? Aut ſomnum, ad omnes uolantem? aut etiam Inſomnium unà cum ſomno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius ſe gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam ſingulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipſe, omniũ ille rex, ac pater, quàm multas moleſtias ſuſtineo? quàm multa autem negocia habeo, tot ac tantis curis diſtractus? Cui principio quidẽ neceſſe eſt, cæterorum deorũ opera inſpicere, quicunq; aliquid cõmune in adminiſtrando imperio nobiſcum agunt, ne deſides ſint, & ad res obeundas torpeſcant. Deinde uero ſeorſim ac per me ipſum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehenſibilia & inacceſſa ſint, prætenuitate ſua. Non enim ſolum generalibus illis adminiſtrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus adminiſtratis, ceu curarum parte ſubleuato, quieſcere mihi licet, ſed oportet me & hæc quidem facere, & præterea autem aſpicere eodem tempore in omnes partes, omniaq; cõtemplari, non ſecus, atq; illum in Nemea bubulcum, Furantes, peierantes, ſacrificantes, ſi quis libauit, unde nidor ac fumus aſcendat, quiſnam ægrotans, aut nauigans inuocarit, & quod omnium acerbiſſimum eſt, uno eodemq; tempore in Olympia Hecatombæ adeſſe, in Babylone belligerantes intueri, in Getis grandinare, & in Aethyopibus conuiuari. Et tamen querelas ac reprehenſionem ne ſic quidem euitare facile eſt, ſed ſæpenumero dijquidem cæteri, atq; hominũ populus cauda criſtatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet pla cidus ſopor haud tenet unquam. Nam ſicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iſte eſt, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, proſpicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haud quaquam contemnendum,

Querela Iouis, quanegocia & curas deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, & philoſophorum exaggerat, per diſtributionem.

Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Cræſo ſcribit Herodotus li. 1.

Aeſculapij.

Ventorum.

Somni, & Inſomniorum.

Ioui.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa,
Alia à minori. sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quod omnium dominus esse uideor. *Epilogus.* Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos Deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent,
Occasio sequētis actiōis innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditatem accusant & pigriciam: nescij uidelicet, quòd haud quaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiusce modi audiens graui-
Assceueratio Mercurij, & causa maturā di negocij. ter ferentes & indignantes illos, dicere tibi non audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignantur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri non audent, submurmurant autem apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, propris suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forū constituemus,
Cōsiliū de in dicendo fora. & agendi potestatem dabimus: an uis, ut in proximum prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haud quaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iusticiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Atheniensibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicij, secq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sententia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta
ουμνὰς θεὰς quo minime Erinnyes Atheniēses appellarunt. deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterúmne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophroniscj, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo com-
Querela Iusticiæ. probato. IVST. Proinde & ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerunt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. *Consolatio eiusdē à præsentistatu.* In tantum præualuerunt accusatores, contraria de iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriscq; tum philosophia erat, paucicq; etiamdum philosophabātur:
Confirmatio querelæ ab exemplo. quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an nō uides
Confutatio à tempore. quantum ubicq; palliorum? & baculorum & perarum? & ut nusquam nō barba profunda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam euntium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas ante exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant; teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

iuncta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quàm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intro admittere, sed manifestè præ se ferre, quòd excluduri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesse-ro. Nam iam olim iniusticiam ab ipsis hospicio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abunde satis est, si uel paucos quosdam bonos repe-rias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iusticia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim esse uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pa-ctores humanæ se habent, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc autem Sapientia & Acade mia & Stoa tenent omnia, & ubiq; te querunt, & de te disputant, hiantes & ex-pectantes, si unde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & cõuersetis uà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconem agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac perma nere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utiq; meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepe-runt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulo delinquunt. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad sacietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni: probique effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè appositi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardaliumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abunde putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quod cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem addexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVST. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenien-sibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut ueri simile est, ex uicinis nos conspicatus, accedit, salutatos excepturos. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iusticia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela ἀπὸ τρόπων philosophorum. Confirmati.

Dilutiõ diuisionis.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐπιτροπὴν ἀγορᾶς. qv. de quo supra.

Occasio sequẽtis descriptionis philosophorum. Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi solebant

Pan, & eius de Marathonne fabula.

Locus in arce Athenien si fi it hoc nomine cuius & Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissimè. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iupiter, ô Pan, demisit me, ut sortito distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem, haud quaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atque admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haud quaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certe illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se sermones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthiũ uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atq; eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinũ solent, quãdo angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plerique & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ñ, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atq; clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atq; ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atq; in commune conducens, clamori ipsorum ineset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis, dicere sanè, haud quaquam possum. Quanquam si conuenit utiq;, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, ô Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mensis februarij ñ die septima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iusticia sorcietur fora, atq; ipsa præsto erit indicãtibus. Iudices ex uniuersis Athenien sibus dabuntur, merces tres obuli uniuscuiusq; causæ, numerus iudicum, secundũ æstimationem litis. Quotquot aũt, relictis actiõibus priusquã iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quod si uero quispiam iniquè iudicatum esse putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt? Vt aũt serio undicq; cõcurrunt, trahentes sese mutuo per accliue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem

Suprà creationem phõrum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonum quidã Græcorũ Musicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Ar. one.

Proclamatio iudicij.

Hypotypoſis ad iudiciũ cõfluentium, et ſe mutuo ad iudicem trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatorium, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abunde habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepite, ô sceleste. ALIVS. Sycophantam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas. AL. Conuincam te, quòd grauia atq; indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunq; ab artibus, aut uitijs, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVST. Quinq; sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut delertorem. IVST. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas pauloantè, nostri, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVST. Antiquiores illas prius decidamus, hæc autem postea continuo disceptabuntur. MER. Atqui similes etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoq; dignum est. IVST. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MER. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVST. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; iiti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVST. Primi considento, Academiæ & ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedit, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, consistitiquoq;. IVST. Proinde patronũ adducat, ex uehementibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quæ nam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Eia igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro se ipsa uerba faciat. IVST. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utranq;, quandoquidem hoc tibi facile est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. At

Sortitio Iudicum, secundũ genera actionum.

Adelepsydrã enim dicebãt I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

Hic philostrati filium, homo luxui et crapulæ à principio perditus, postea audito forte Xenocrate, ad philosophiã cõuersus. *Laertius.*

que hæc, quòd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē
Amplificatio à testimonio. Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam
A consequentibus. perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibundus ad mediam usq; uesperam sedet, nugãdo uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam.
Academiæ Apologia. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu
Exordium ab attentione. admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd
Narratio, & ipsa ut superiora amplificata circũstãtijs nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haud quaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum existentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in plerisque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in
Amplificatio lasciuiæ, qua causſæ gratiã et beneuolentiã conciliat. deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulò ante dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus deflorescebat, euanescebatq;: ipse autem præ
Translatio culpæ. pudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente, Perinde ut illa de me ait, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc
Confirmatio ab ipsius de quo agitur, testimonio. aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atq; affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioque dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, uti nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte sententiã, atq; inde exurgite: nam & cæterò iudicare oportet. IVS. Omnibus calculis superat

Academia,

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi estis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uaricoloribus induta, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrum pleroscp uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem uscp tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen si me dicentem audire uoluerítis, confido equidem multò iustiora, quàm hęc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectus illecebris, amatorem meum uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum, ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudicauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis causæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & carícis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hæc stultis obiiciens, & labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, pleroscp ipsorum ad se illectos adducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cum ægrotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata sim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed ad ministrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipsa sumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniusticiæ terra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parumper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haud quaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attendere. MER. Transi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos, uiri ludices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coegit, ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, uenefica meritò uisa est, & iniuriam fecisse huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nõ uetantibus, molestiam atq; acerbitatem, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quam quasi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius sermones, labyrinthisq; símiles reliquit, ad Voluptatem autem lubens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis haudquaquam stolida, sed humana sapiens, laborem q; ipsum, id quod est, malum, Voluptatem autem suauem ducens: excludere ne eum decebat, quasi ex quodam naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu deditítium, inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo? idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiæ

II.

Stoæ contra uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex persona aduersaria.

Propositio Caussæ amplificata.

Amplificatio à consequentibus.

Alia ab occasione et personæ qualitate. Locus in persona quicquid ea re quicq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri responsio pro uoluptate.

Defensio per absolutionẽ à caussa. Fuit aũt hic Dionysius Heracleensis filius Theophantæ, qui à mitio Zenonem & Stoicã assectus, mox cũ ægrotus factus, de

loris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui & ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendantur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tuto leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad Voluptatem prosilirent, & cuncti imitarentur Dionysium. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerãtia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, reipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi, & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum, uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haud quaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dyonysio sententiam ferat. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contra Stoa, & hic erit Virtuti condemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVST. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite, ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quàm primum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MERC. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia: Ipse autem Pyrrho principio ne ascendit

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias.

Amplificatio à caussa finali Cõfirmat causam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur.

Descriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bon. et malo.

III.
Virtutis & Molliciei. Nam et hic ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus Diogenem uide.

IIII.
Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Iouis et Mesariæ filius, et adulterata monetà deprehensus, solũ uertit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaci ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illum accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere! MER. Meritò, Iustitia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienses, deos deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, acclamationem peragere posse faciatis. ✶Cæterum haud quaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usque processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, ne quid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iam dudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantum non Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum apposito esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione hebebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiã illustres, ingrato huic me ipsam despõdi, pauperi uidelicet, & obscuro, & adolescenti: dote haud quaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquo uersum sequens, sursum atq; deorsum circunducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usque per omnia mihi obtemperabat, & conuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abunde uiaticum sibi comparasse uisus est, & quantum ad famam & existimationem attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatum præ se animum ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatum illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quem philosophię filium esse perhibent, suprà q̃ decet, amando, atq; admodum amatoriè prosequẽdo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet. Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia commota tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitum ipsi fuerat, quodcunq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V.

Pictoria ex Pyrrhonis. Eleus hic fuit Plistarchi filius, ab initio pictor, postea philosophus factus, ab hoc Pyrrhonij originẽ traxerunt, q nihil certũ affirmabãt, quorũ et Cicero meminit in officijs.

VI.

Rhetorices contra Syrũ. Exordium à uoto, sumptũ ãũt est ex oratiõe p corona Demosthenis.

✶ Amplificatio à difficultate.

Narratio continẽs caussã.

Amplificatio ab euentu aliorum.

Factũ in quo crimine uersatur.

Amplificatio à personæ qualitate & cõsequẽtibus

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidem amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igi-
Peroratio p repetitionem
tur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti præſidem
Amplificatio à tempore.
ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambientibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum ſe ſperans? quem præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos autem ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpondere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogum illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat,
Apologia Syri.
ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SIRVS. Poſteaquã, uiri Iudices, hoc quo-
Exordium ab occaſione petitiõis aduerſariæ.
que malè habet aduerſariam, ſi longiore paulo oratione utar, ipſo quoq; eo, quod
Conceſſio.
dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cæterum ob
Defenſio per translationẽ.
quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut
Narratio exponẽs cauſſã.
me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingentem, ſuſpicari ſta-
Demoſthenẽ intelligit à pago Attico Paanea, ut Suidas.
tim cœpi, ac tacite obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intro ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem rídebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdam amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clàm foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, *in uicino* habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hęc illa ſunt, Iudices,
Epilogus. Confirmatio ab ætate.
quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam prope quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa ad hæc habens, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MER.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, subijsdem Iudicibus dic tu quoq; Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aerem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, concluſit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitandum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autem & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodum latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosſo: hunc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui contumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compoſitum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quid uis enim citius putaram Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum adhuc pleriſq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidē aliquid præ se ferentem, haud quaquam tamen omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidē ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morem assuefeci: postea autem squalore isto multo absterso, & ridere ipso coacto, suauiorem ac gratiorē aspicientibus exhibui. Supra omnia aūt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiam apud auditores cōciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinum, in manus accipere ipsum fugiebant. Cæterum noui ego, q̄d maximè ipsum malè habet. Nempe q̄ non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo. Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodē modo sese habentis, substantiæ in craterem illum, in quo uniuersa miscendo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex pſora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnifice se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè causſa haudquaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta: barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim feciſſem, si legibus præteritis, in ipsum talia commiſiſſem, ac patriæ ueſtitu

VII.

Dialogi contra Syrum.

Exordium ab extenuatione

Transitio.

Narratio quæ causſam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defenſio Syri

Exordium ab inexpectato.

Defenſio per inuerſionem.

Translatio.

Perſtringit Platonem, huiuſmodi nimirum illæ in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

uestitu grassatorum more spoliassem. Respondi Iudices, quantum possibile mihi fuit. Vos autem, similem priori sententiam, quæso ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipse ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris sentit. Nimirum consuetudo hæc illius est, atq; omnibus perforatum calculum ferre solet, nec facilè desierit, optimis quibusq; inuidere. Sed uos quidem nūc abite bona cum fortuna: in crastinum autem & de reliquis cognoscemus.

Epilogus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didascalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Parasiticam, artem esse, eamq; omnium aliarum præstantissimam. Dispositio & series orationis plana est. Nam artem esse, principio ex diffinitione artis ostendit, singulis eius partibus cum Parasitica comparatis, uidelicet, quoniam & sua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & usu constet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autē uoluptas utilis uitæ finis sit, autoritate ac testimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Parasiticæ magis proprius quàm Epicureorum philosophiæ sit, comparatione studiorum, ac uitæ utrorūq; probat. Deinde uerò hanc omnium aliarum artium præstantissimam esse, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & causis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Postea seorsim etiam Philosophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum summis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis sentientibus atq; tradentibus. Parasitica autem ubiq; eadē, ac certa sit. Deinde quia nusquam reperiantur parasiti affectasse philosophiam, aut rhetoricam: cōtra autem parasiticam rhetores, ac Philosophi plurimi. Postremo ab usu eorū, qui artes has sectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philosophos, & rhetores inutiles, & ineptos esse, multis exemplis & rationibus docet: contrà autem parasitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex historijs probat, additaetiam hypotyposi, qua parasitum ad prælium parantem & expedientem sese describit. Præterea & priuatam, atq; domesticam utrorumq; uitam inter se comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores esse parasitos ostendēs, quàm uel rhetoras, uel philosophos. Subfinem ipsam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipsius nomen ijs honestatem etymologia, & analogis defendit.

Occasio à persona, & uitæ genere.

VID tandem in caussa est Simo, quòd cum alij homines, siue serui sint, siue ingenui, quisq; artem quandam calleat, qua cum sibi ipsi, tum alijs sunt utiles. Tu uero, quantum ego pspicio, nulli rei aut negocio intentus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumēto esse possis. PARA. Quid hæc tua sibi uult interrogatio ô Tychiade, nondū enim capio: proinde planius ac manifestius me interrogato. TYC. Est ne aliqua ars, cuius tu sciens & peritus es, uidelicet Musicæ? PARA. Non per Iouem. TYC. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TYC. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TYC. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philosophiæ studio usque adeo abhorres, quantum ipsius uicij contagium à philosophia alienum est. PAR. Atq; etiam si fieri potest, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas, hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum esse, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TYC. Sanè, sed hasce fortasse artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem non perdidicisti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut sutrinam? Neq; enim ea est rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TYC. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profecto, ut mea est opinio, generosam, quam & te, si pernoueris, laudaturum planè existimo. Eandem uero opere atq; re ipsa perpulchrè obire posse me dico, tametsi

Attentio.

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose excercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TYC. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ô Tychiade. TYC. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TYC. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ô Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego, Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atque autorem culpam uniuersam in se transferentem. TYC. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TYC. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TYC. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TYC. At que per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorantes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiã statuarium me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TYC. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quæ nam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adijciemus titulum: Simoni parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parũ curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi cõsiderandũ uenit. PAR. Quod nam? TYC. Num & hæc in aliarũ artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiã cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare non grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut ante dixi, præparatus aut instructus sum. TYC. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur, num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo? ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYC. Ita profecto ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omues artis species parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uiciosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit cui alere, atque ita facto parasitandi exordio, haud quaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehendere. Hunc autem citra artis adminiculum discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cũ ueluti

I. Propositio. Artem esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Cicero ni adscribit.

Probatio minoris secundũ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti nomismata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea. At quo malus noscendus est mortalibus:
Innatus est nullo character corpori.

„ Et quo multò & præclarior Parasiti ars esse ostenditur, qui res ita obscuras &
„ abditas magis quàm uaticinandi peritia perspicit & cognoscit. Nosse uero ser-
mones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiungitur,
quibus semet quàm beneuolentissimum suo alumno esse ostensurus sit, nunquid
non singularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementissimæ tibi documentum
esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipsis conuiuijs, ut abeat
per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non
parauerunt, an hoc citra rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere
posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ci-
borumq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse exi-
Vsus. stimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce-
pturus est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuio
„ pertenue est iudicium. Quòd autem Parasitica non cognitionem solam, sed exer
„ citatam quoq; sibi uendicet, inde perdisces facillimè. Quoniam aliarum artium
cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sæpenumero inexercitatæ per
manent, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasiti co-
gnitiones, nisi quotidie in usu sint atq; exercitio, perdunt non artem solam, ut o-
Finis. pinor, sed ipsum quoque artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem
uitæ exitum tendentem, uereor ne insaniæ sit perquirere. Ego uero quàm ede-
re & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstantius, & citra quod
uita non potest subsistere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res
est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideat,
sed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret.
Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi
ipse nauim in mari commisisses fluctibus atq; procellis ingruentibus, guberna-
di imperito, num euasurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid
tandem obstat, an quod arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TYC. Sa
nè uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TYC. Admo-
dum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TYC. Artem profecto, quantũ
adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de cur-
ru non raro delapsos esse comperi. At nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos,
porrò nonnullos prorsus extinctos. Cæterũ Parasiti naufragium, nullus est qui
Epilogus. possit producere. Proinde, si neq; ab arte remota est Parasitica, neq; facultas est
aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse ho-
die nobis fatendum est. TYC. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed
in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquem generosum Parasiticæ no
bis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum ex
Definitio Pa- plicari posse: Parasitica ars est ciborum atq; potuum, & sermonum, qui horum
rasitica. conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TYC. Videre mihi
tuam artem præclarè definisse. Illud tamen etiam atq; etiam considera, ne aduer-
sus philosophos aliquos define tibi oriatur pugna atque contentio. PAR. Atqui
abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neq; aliter adparet. Si-
quidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam
atq; felicem, ita inquit:

Cõprobatio finis ab auctoritate Homeri Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror esse,
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem mensæ sunt pane cibisq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum.

Fundens

Fundens distribuat per pocula paruabibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatum ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlysses fuisset in animo Stoicus secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumento amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuosè & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autem tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant exordine, &, iuxta mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finē detractum parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quod autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statum corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alter utrius quidem fit particeps. Etenim cum curiosè satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine perueſtigans, nunquam non digladiari solet at, semper cum aliquibus contentiosè dissidens, non humanis solum, sed & mundanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimans, credensq; hæc meliori loco nō esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui non propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuosè uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uenditat. Sin à seipso, uoluptuosè non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuosè? PARA. Si etiam suppeterit illi apud seipsum uictus copia, multa ô Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicate uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. Atqui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Ampificatio testimonij à circūstantijs.

Dætymones.

Cōfutatio Epicureū finis ac uoluptatis. à studio et curaliciū, et fruitione uoluptatis.

A uictu p rem motionem.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, & minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accurandi delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia cur Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam irascereturneque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamẽ omnia habet, ut edat & bibat, soli illi nulla re existẽte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quod ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; aliis satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat aliis. Etenim uniuscuiusq; artis studium discendi adducere laborem, timorẽ, ac uerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore per discere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus pueros à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui aliis artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quod eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ pretiũ parentes his potissimũ honorare solent, quibus parasitũ quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio punienda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructũ subministrant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendũ arte sua fruiter, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutũ parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminẽ esse arbitror, quod ij, qui reliquarum artium exercendo tractant comertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festũ per mensem agunt. Propterea quod ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Præterea quibus consilium aut animus est reliquis uti artibus cũ aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquã qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accõmodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici,

Epilogus. Transitio per diuisionem.

II. *Præstare oĩbus artibus parasiticã, idq; uarie ab accidentibus effectu et fine cõfirmat, & primum in gñe.*

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti, tamen uictum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarum artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poëtis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis causam tibi non possum reddere. Verum aliarum artium principia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dodicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatam inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porrò autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticam. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus alijs artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas considerabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuarijs artibus conferã: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter anteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus.

Transitio.

Hactenus in gñe cũ oĩbus artibus cõparauit parasiticã. iã et spẽciatim philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odyss. Z.

1. Argumentũ à certitudine et cõstãtia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quĩtil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripatecis. Et quid multa opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse contendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neq; ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tandem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quod alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certe ille repudiandus nõ esset. At philosophiam quis tanquam necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, acferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem non est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio.
II Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substantia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimum, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondum fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneccessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenenter. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lapidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri posset, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandē uero lecto Miltiade, uisus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ

Collatio parasiticæ.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt.

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo ad paratius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quin etiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatione, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſecunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitandi accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit. Quod uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diu cruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteriquàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, aliaquidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his omnibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſunt utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecum conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne ueronimia capiaris admiratione, nèue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt eximprouiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Pharaſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudẽt, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unumquemq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horridos, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamen aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerematq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrà ab illis regreſſus Paraſitũ quo corpore adpareat, contemplare. Nun-

Ab ciuilibus ad Paraſitorum

III.

Abuſu earũ, q ipſas artes pfitentur. per diuiſionẽ tem porum belli ac pacis.

Ac primũ de tpe belli, & quales circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio pere grinorum.

quid non ille membris præditus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro neq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod parasitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi sit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quòd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quã nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascendit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hocipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim consternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarunt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiam alius Athenienſiũ eandem sequeretur bellandi rationē, protinus in illorum amicitiã ascisceba tur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebant cæteris animosiores ea, tamet si in cõcionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cõtumelioſis dictis proscinderent, quod nã memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illũ gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neq; uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verũ intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enī anteſignanus illorum atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro concionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cõmemorantem audisti, quę nedum Athenienſibus pro certo comperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidē mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidē Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quã rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. At hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetiſſe. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerunt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiens ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellũ, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exitiosus, fugæ inde saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longè fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studioſe exornari, ac unà sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ó generoſe memorata accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II *philoſophorũ*

Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudendi gratia exprobrare ſicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falſis contumelijs affi ciẽdo, At ſi uidetur, age iam ac mihi cuiuſmodi uir paraſitus in bello ſit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quiſpiam paraſitus fuiſſe credendus eſt. *Cõtraria exempla paraſitorum.*

PAR. Atqui ô amice, neminem uſqueadeo Homericæ Poëſeos rudem atq; imperitum eſſe exiſtimo, neq; ſi prorſus à literis alienus aut idiota fuerit, qui neſcit apud illum, ex heroibus omnium præſtantiſſimos paraſitos eſſe. Siquidẽ Neſtor ille, àcuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis paraſitus fuit. Sed neque Achillẽ, quemadmodũ & uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentiſſimus & iuſtiſſimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tantis laudibus extulit, & admiratus eſt, quanto laudis teſtimonio ornauit Neſtorem. Neq; enim decem Aiaces ſibi dare exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus exciſam cœpiſſet, ſi eiuſmodi decem alios milites, cuiuſmodi paraſitus ille fuerat, quanquam iam confectus ſenio, habuiſſet. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis paraſitum fuiſſe confirmat. TY. Hæc equidem & ipſe non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis paraſiti fuerint. PAR. Perlege ô generoſe, uerſiculos illos, quibus ipſe Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni ſtare ſolet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi eſt mens ut potes. Inde quòd dixit, ſemper plenior em aſtare cyathum, non ita accipiendum eſt, quaſi ſemper pocu'um uino plenum Idomeneo & pugnandi & dormiendi ſit propoſitum, ſed quòd illi per omnem uitam ſoli cum rege cœnandi facultas conceſſa fuerit, ſed nõ perinde ut aliis militibus certis quibuſdã diebus ad menſam uocatis. Etenim Aiacem quòd ſingulari certamine congreſſus cum Hectore optimè ſe geſſerat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxiſſe commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna æditam honoratum, admodum ſera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Neſtor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idẽ autor teſtatur. Porrò Neſtor regum paraſitus mihi fuiſſe uidetur, multa arte induſtrius. Neq; apud Agamemnonem primum hanc paraſitandi artem exorſus eſt, ſed multis retrò temporibus apud Cænea atq; Exadium. Viſus uero eſt neque paraſitandi finem antè feciſſe, quàm Agamemnon diem ſuum obiit. TYC. Equidem ille præclarus & inſignis fuit paraſitus. At ſi quos alios id genus heroas paraſitos fuiſſe noſti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PAR A. Quid igitur ô Tychiade, nonne & Patroclus Achillis paraſitus tibi fuiſſe uidetur: præſertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi q; corporis dotibus, tametſi iuuenis exiſtens? Mihi equidem nulla in re ipſo Achille uidetur fuiſſe inferior, ex eius operibus coniecturam faciẽti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortiſſimè repulit. Et Proteſilai nauim iam incenſam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea eſſent non ignauiſſimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter haſta ſtrennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis paraſitus peremit. Proſtratus uero occubuit nequaquam ut alij, ſed ipſum quidem Hectorem nuda ſpoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem paraſitum & Apollo, & duouiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generoſiſſimus Hector ille, Achillem ſuppliciter precatus, ut cadauer eius ſuis ſepeliendum redderet: ſed quales par eſt, paraſitum expirantem emittere. Cuiuſmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurriſſent, cunctos ego cuſpide cæſos Strauiſſem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè ſatis multa uerba feciſti. Cæterum Patroclum non amicum, ſed Achillis paraſitum fuiſſe, quo pacto teſtatum facies? PARASI T.

Noſtor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. α.

Iliad. κ.

Patroclus.

Iliad. π.

Comprobatio ab etymologia appellationis Iliad. ϒ.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
Sicut & antè domi nutriti uiximus unà.

Et rursum eodem in loco:

Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit.

Θεράπων

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quàm ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igitur dicit esse therapõtas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atque ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus

Aristides.

sit Marti æqualem dicere, uerum Merionem eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitum in bello esse putas? Non ne sub initium talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽ-

Iliad τ.

admodum & Vlisse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum

Effectio parasiti ad prælium cunctis.

pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tempore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiosè induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quàm seipsum tueri in columem. Quod si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prælium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homunciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, philosophorum, & parasitorum.

in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tum uenationes & simposia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum causas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præsto est, hanc ego subesse causſam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia

Forum.

unà cum symposijs parasitus frequentat sedulò, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorum exutus ueſtimentis

eis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorum conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? Atqui ne in deserto quidem illorum quispiam irruentis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in conuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicterijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam parasiti uitam nos conferamus, excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos non saltem illorum aliquos, sed in untuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille curruptus largitionibus causſam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, non ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamento est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, non liberi, quibus pereuntibus habentem discruciari animo omnino necesse est, si horum iactu ram fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiam, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illũ ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitum, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q̃ præsente fortitudine fortis, & sapiens præsenti sapientia sapiens habendus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat, parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à coniunctis.

Quare

Quare niſi hoc illi ſuppeditatum fuerit ab alio, nequaquam paraſitus exiſtimandus eſt. TY. Proinde paraſitus nunquam alimenti laborabit inopia. PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuſpiam rei gratia diſcruciatur animo. Verum omnes ad unum philoſophi pariter atq; rhetores, maximo ſemper in metu ſunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, niſi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppeſſulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingreſſus, illis perniciem machinetur. At paraſitus ædicule ſuæ ianuam quidem claudit, ſed planè incurioſe & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timori concutitur, quàm ſi nullus extitiſſet. Præterea per ſola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorſus uſpiam gentium metuit. At ego ſæpenumero uidi philoſophos nullius periculi, ne ſuſpicione quidem exiſtente, arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam ſi quando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandium. Nullus uero eſt, qui paraſitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ, aut alterius cuiuſpiam delicti inſimulare poſſit. Quoniam qui talibus uitijs eſſet cõtaminatus, iam non amplius paraſitus foret perhibendus, ſed ſeipſe grauiſſimæ iniuriæ exponeret. Itaq; adulterium flagitioſe committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autem qui improbus fuerit, non bonus ſed malus habendus eſt, ſic quoque paratus ſi quid turpiter in ſe admiſerit. Illud enim ipſum quod fuerat abijcit, aſſumit autem id quod deliquid per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora per multa extant à philoſophis & rhetoribus turpiſſimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta ſunt, utpote quæ noſtro tempore ſaltem deſignata forent, ſed libris æditis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeſchinis atq; Hyperidæ, neq; non Demoſthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philoſophorum defenſiones etiam hodie leguntur. At nulla extat paraſiti apologia, nec ullus eſt qui pro uero affirmare poſſit, ubi paraſito iniuriarum ſcriptam eſſe dicam. TYC. At per Iouem paraſitus meliori quàm rhetores atq; philoſophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore abſumitur. PAR. Equidem longè diuerſum eſt quod dicis, nam & Fato multò feliciore functus è uiuis migrat paraſitus. Quippe compertè exploratum habemus philoſophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos eſſe exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifeſto deprehenſos ſumpto ueneno, alios toto corpore exuſtos, pleroſq; urinandi difficultate abſumptos, alios ex fuga retractos atq; occiſos. At quis tandem tali quopiam exitio Paraſitum ſublatum eſſe referre poteſt, ſed mors feliciſſima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd ſi quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolaſſe creditur. TYC. Hæc equidem ſatis ſuperq; tibi pro paraſito contra philoſophos decertata ſunt. Supereſt ut & illud explices, num honeſta & utilis ſit hæc alendi poſſeſſio. Siquidem opulentiores mihi uidentur paraſitos alere, tanquam officioſi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus eſſe exiſtimo. PARA. Quàm ſimpliciter fatuum te eſſe conſtat, ò Tychiade, ſi hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam ſi Gygis opulentiam poſſideret, ſolum edentem eſſe pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante paraſito mendicus eſt. Et quemadmodum miles ſine armis habetur deſpectior, & ueſtis ſine purpura uilior, & equus ſine phaleris leuior: ſic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè adparat ſine paraſiti ſatellitio humilior atq; contemptior. Atqui paraſitus quoq; non parum ornamento eſt diuiti, diues paraſito non item. Alioqui neq; probrum eſt, ut tu ais, huic paraſitari, ut præſtantiori deteriorem. Quod autem opulento utile ſit paraſitum alere, præterquàm quòd ornamentum non uulgare illi adiungit, etiam

Metus.

Adulteria, rapinæ, &c. publica crimina.

Exitus uitæ & mors.

Cõmendatio paraſitices ex locis finalib.

Ab honeſto.

Ab utili.

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuidi ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugnã adorietur diuitem, qui hunc illius latere aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc præmandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectũ, qua diuitem ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ô Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquũ eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio non turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficientur ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σῖτος priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TY. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari non poſſum. Acte quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quod etiã nomen paraſiti honeſtũ ab etymologia & analogia.

Concluſio.

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentũ, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cæteros iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid ageretur, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædã commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totã uitam & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorundem, quæq; utilitas ſit, recenſet, atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur. Anacharſis iterum conſultat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent Solon ſolẽnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorũ mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſeuitiam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rem pub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia ferme ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occasione ipsius rei præsentis ἀπὸ τύχης. Lucta.

Hæc uero Solon, quam ob rem uestri facsunt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius aliũ præfocat, ac uerberat, è cœno semet immiscẽt, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim exutis uestimentis, spectator enim assistebam, alter alterũ uiciſſim & rasit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero nescio qua offẽsa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, frontẽq; arietantes concurrunt nõ secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, deinde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circumiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibent, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant semutuo. Ipsiq; ultro ò spargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersarijq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illistantes erecto corpore puluere pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porro alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosilientes calce lacessunt aëra. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigniter desipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ó Anacharsi non iniuria ita tibi uidentur, cum & peregrina sint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis exercendi studia esse ueri simile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uiderentur, si quis quemadmodum tu illis spectandis arbiter assisteret, Atqui bonũ habe animum, ò amice, neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impulsu contumeliæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet conspergunt puluere. Sed ineſt huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uersatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. Vsque adeo res tibi uidebitur & uoluptuose & utilis. ANAC. Apage ista à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatem adferant. Me si quidẽ quis uestrum ea affecerit contumelia, sentiet me haud nequicq; accinctum esse acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomen huic rei indidistis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharsis, à nobis uocatur gymnasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cęterum exercitiorum aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Summa quædã et sylua nego ei.

Narratio. Locus. Gymnasium.

Certaminum species et noia

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO In olimpijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apijs concinnata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis propenere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ò Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta ante laborioſe perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderium, ac conorari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neq; aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantum dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per qnæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne finem ais ô Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo ante nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarum rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus proiectus, uideris tantum hominum multitudinẽ collectam ad illorũ cõflux: eſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſũ quod dixiſti ô Solon longe miſerrimum eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtẽ diſciderit, grauí mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero dementiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais confluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis deniq; hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iam tempus eſſet Anacharſi. aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res per facile docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cõfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atq; adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamẽ dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ô Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddendi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; nõ ambitionẽ, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenienſibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, moresq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquam tu cupidiores me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeout tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus pares esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis, & legibus differentem concupiscam. SO. Equidẽ omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquã facile aut promptũ est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de diis, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tũ quam obrem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profecto certaminũ saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniunt, sed ob fructum longè maiorẽ, qui inde ad uniuersam manat Rempublicam et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddã cõmune oibus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nõ pinea, aut oleagina, aut cõtexta ex apijs, sed quę in se cõprehensim uniuersam hominũ felicitatẽ cõplectat, nẽpe libertatẽ dico, quę cuiusq; priuatim est, et cõmuniter patriæ.

Alia cõfutatio ab inutili & superuacaneo.

Paulatim occasionẽ exposítionę parat, reip. cõstituendæ mentionẽ inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Pra-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarum salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiam assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducunt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, uhi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olimpijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ociosi, & tu, ut ais, audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in longum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem post hac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur subillam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudũ caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perindeut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaëriæ, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sententiam suadẽdo pertraxeris, illam maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipuplicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, cives Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illuso res. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno.

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsitis

degens contriui, subinde solum pro solo mutans, quicq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam nisi nunc primum uidi, de administranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clarissimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, statim sub initium studio ac curæ fuit, nosse quibus procurationibus Resp. quàm optimè administraretur, tum quarum legum præscripto utens quàm florentissima atque felicissima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerendus est. Itaque tibi contradicam, si qua mihi parum scitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiscam certius. Et uide, ut iam euitato sole simus in umbra, neque desint sedes percommode & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorsus ab initio, quam ob rem statim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiusmodi euadant exercitati onibus. Insuper quid ad uirtutem consequendam illis præstet adminiculi puluis, & istæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientissimè statim subinitium audire desiderabam. Reliqua uero in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de industria orationem nectendo obscures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, si nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidẽ hoc, ô Anacharsi, longè melius constitues, ubicunq; parum perspicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorsus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotiescunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & senatui Areopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus usq; acceptum ita factitare solenne est. Ingressi enim in Areopagum consedunt, cædis aut uulneris ex destinato inflicti, aut incendij caussam cogniturí. Deinde, utriq; iure contendentiũ dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litem intendit, & qui reus est. Aut ipse per se aut rhetorum sibi conducunt operã, quibus caussa oranda est. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auscultante cum silentio. Cæterum, si quis meditato proœmio orationem exorsus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam caussæ adduxerit, qualia permulta rhetorũ filij machinantur, ut hisce uerborum præstigijs iudicum perstringant oculos, progressus actutum præco illi indicit silentium, non permittens rethori ad senatum nugandi libertatem ac uerbis caussæ inuoluendæ potestatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta sunt inde queant perspicere. Itaq; & te ô Anacharsi, in præsens quidem Areopagitam constituo, ac iuxta senatus legem à me conditam ausculta, meq; silentio in dicto compesce, ubi extra caussam inutiliter rhetoricantem senseris. Quàm diu uero ea quæ ad caussam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius sole sub ardenti colloquimur, ut magnopere dolendum sit, si in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè densa est, & nos in præsentia otium agimus. ANA. Perbenigna sunt ista quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digressiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri consueuerũt mihi humaniter exposueris, admiranda profecto ac bonorũ senatorum opera, ueritati suffragantiũ. Iam igitur de illis differe, ac ego Areopagita, hunc enim me esse uoluisti, pro more iudicum uestrorũ tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendũ est, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatẽ, non ædificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, delubra, & alia, sed hæc tanquam corpus

Repetit propositionẽ seu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ disputationis, et ea à simili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ sit uera ciuitas, et quantũ in ciuibus ponem, exponit.

quod-

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernandis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intùs uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circumseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atq; fidelius memoria teneant illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortium uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autem ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ò generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, communes leges exactè perdocentes, quæ in pu-

Diuisio actũ totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus dios ac mẽtes eorum informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponũtur.

Reiectio, qua uenia ei rei parat, & alienã à primo & posito dicere cœperit.

Redit ad rẽ et institutionẽ cui ipse quitur

blico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; pranos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reip. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut post hac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ô Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tæniis per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus interso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrum risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ô bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum iis omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & inbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Moxuariis excogitatis exercitiis, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparat. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ô Anacharsi,

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeant.

Differentia tragicorũ, & comicorũ per digressiunculã

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patientiora reddãt. Estq; hæc propria institutionis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; im modicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, ne que non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructum separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis ferò sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas inijceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; de fatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circumsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; eum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquam uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissime docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proijcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacentem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatum, neq; lorum neq; balteum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illum sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; lõgum cõtendentes, qui nam ex illis eundem quàm longissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiẽte.

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

aliorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uisa sunt, nunc audi ô admirande. Primum quidem ne in duro casus illis contingat, sed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametsi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & sudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur esse modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum est, in bello quoq; non parũ præstant utilitatis exercentibus, si aut amicus uulnere saucius sine negocio sublatus exacie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propositis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rursus arenã planè diuersa ratione utilem esse censemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquam enim in cæno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipsi comprehensi effugiendi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cum tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aspergitur: utq; uis corporis par sit laboribus efficere, estq; uentis obstaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui semet in Lyceo exercent eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius similis esse optares. Satis certò compertum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius esse similis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album esse præ sanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hę sunt ferè, ô Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandem hisce gymnasijs optimam fore custodẽ Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis existentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, sed circa ista uersantibus, inq; his ipsis exercitijs occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamq; ciuitatis felicitatem, ea est quoties & ad pacis artes & belli scientiam quàm optimè atq; diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hostibus uobis ingruentibus oleo perunctí, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu instructi aduersus armatos. Et illi uidelicet pertimescunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipsis hiãtibus arenam in os spargatis. Aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehenditis, eosdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur spiculis. At uos quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad solis feruorem denigratos, ac multo sanguine abundantes. Neq; enim uos estis aut spicæ aut stipulæ, ut quàm primum plagis succumbatis: sed admodũ sero, ac uix profundis confecti uulneribus modico sanguine cõmonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius arma-

Cur in ludo et arena exercẽtur.

Arenæ usus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõsequentibus.

Cõfutatio Anacharsidis ironica, à dissimilitudine finis et causse

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terri culamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiendum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tãta mole uobis aduersus illos irruen tibus. *Commonitio* At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutum unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut non facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. *Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.* SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hyppolita aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce iudicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. *Diluit consequẽs ab exẽplo antecedentium.* ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quod armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certo uidebis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrum gestet, aut armatus procedat in publicum. Vobis uero, non iniuria ignoscendũ est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualde numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tempore assistens quispiam dormientẽ è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua inimicitias, & q legibus nequaquam coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis uim alteri inferre adgrederetur. *Alia dilutio, à publico more et legibus.* ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut conducibili uires illorũ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effundetis. SO. Videris ô Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, *Alia cõfutatio Anacharsi tis ab inutili.*

quasi

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quanto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquã tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne aclychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, aclychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

Dilutio à natura corporũ

ANA. Hæc equidem, ò Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quàm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi responde, quam ob rem tandem non etiam in Olimpicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, aliisq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facti tare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ò Anacharsi, hac ratione gymnasiorũ desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quem admodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimum, ac demõstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt non mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ò Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupisceret? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello propatria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si resciscerres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut interstint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uiriũ. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, néue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutilẽ mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ó Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia

Curin solẽnibus & sacris certaminibus armati non certent.

Locus cõis de gloria:

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera quorũ cõparatio, superiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ

commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiunt, ſed minaciter interminantibus, niſi uerbera pſeueranter tulerint, ac ſubplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, nèue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque per multi plagis ipſis immoriuntur, dedecuroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uides. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyranide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neq; inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquentibus. Sed illos falſè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Nũ Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenſes peregre egit, quoniam eoſdẽ audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorum ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris obuerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſuppliciter extendentis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſeipſa pati conſueuit. SO. Ne deſeram cauſſam ò generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſã tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra exordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente percurras, qua ratione uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos

Cõfutatio eorum, utpote crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus.

educatos insuescitis,& quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ô Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra exercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiã, & inutilẽ curiositatem irridet, ut quæ ipsa friuola & adhuc parum comprobata, sed solum poëtarũ fabulis tradita, adducti, manes post hãc uitã uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eóq; mortuorũ uicem, cũ eiulatu & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Prosopopœia quadã patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cũ eorum quæ ab illo fiunt, tum etiã opinionis, quã de inferis habeat, coarguentis, ostendentisq;, inutilia planè esse, quæ p defunctorũ sclatio atq; leuamine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quã confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, & male curiosi hoïes, passi, circa funera ac lamentiones, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autẽ uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquã metuendã, aut pro malo putandã esse.

Propositio.

PERAE PRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tũ dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugẽtes ea quæ sibi acciderunt, & sibi ipsis, et ijs quos flent. Cũ haud quaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, meliora q; ijs quibus accidũt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cũ mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modũ. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominem multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendã sub ter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginosum atq; opacũ, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum *regnare* in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam *harũ rerum* mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum *copia* diues esset. Porrò Plutonem hunc inferorum remp. & manium uitam *constituisse* in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis *imperaret*. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, *nulli* prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquàm admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, *fluuijs* & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua secũdum poëtarũ fabulas describit Inferorũ locũ & pœnas tanq; causam existentẽ, õnium eorũ quæ in luctu fiunt

uectore: Nam & profundior eſt,quàm ut pedibus tranſiri poſſit,& ſpacioſior,& ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt,ut nec auium manes poſſint eam tranſuolare. In ipſo uero deſcenſu,portaq́, quæ quidem eſt adamantina,Aeacus eſt, regis patruelis,cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq́ hunc canis triceps, læuus admodum.Is aduenientes ſatis amicè,pacatecq́ intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere,latrat,territosq́ in ſpecũ redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt, eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis,eoq́ Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt,qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus,Theſſalus uterq́, neq́ non Theſeus Aegeo prognatus,& Homericus Vlyſſes,teſtes admodum graues,digniq́ quibus habeatur fides,qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe,alioqui non meminiſſent horum. Itaq́ Pluto & Proſerpina,ut aiebant illi,rempad miniſtrant, rerumq́ omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his,& in adminiſtrando principatu adiuuant,ingens turba, Furiæ, pœnæ,terrores,ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt prepetuò. Præfecti autem & Satrapæ,& Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus,uterque Cretenſis,uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros,qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittũt in campum Elyſium,uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint,hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti,à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti,& ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq́, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſque adeo ualidè uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq́ familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq́ apud inferos,& apud illos ualeat, Atticus, an Mecedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant,multò ſatius eſſe,non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat,ut non recipiente portitore,poſtlimínio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos,perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq́ uicta graueolẽtia,tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos,ne uidelicet algeant per uiam,neue nudi cõſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachryme,pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt,& excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater,atq́ adeo pater quoq́ ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem,ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Atquas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater,flebili quadam uoce uerbum unum quodq́ producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam perueniſti. Nõ comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq́ cum æqualibus in cnmpotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querelæ parentum.

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid
Inferiæ mortuorum. hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic
Amplificatio à causſa. sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij causſa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum suaipsius gratia, Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Supereſt igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui adsunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpendere. Neq; enim alioqui ceu
Responſio filij, quæ stultitia lugentiũ, uitires ſupervacaneæ & inutilis coarguitur. rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huc itare sponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non
A conſequentibus πότους, cõpotationes. sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid
A cõceptu eorũ, quæ interris p bonis habentur. tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum usuras dicis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire, quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei causſa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris. Hęc si dixeris pater, an non putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo?
A falſa opinione ac metu. At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumento. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester, quid mihi confert? aut quid ista pectorũ ad tibiæ modos percussio? aut quid
Ab inutili. mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nã de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod supereſt, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut àuobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iamprídem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facieba-
tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Hactenus per ꝓſopopœiã. Iã ex ſua perſona ſtultitiã lugentiũ videt, ex conſequentibus & effectu. Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Choragoabutuntur ubicunq; cœperit,

cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuatn & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & iudicris simillima? Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimoniũ perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia supereſt exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uersus Homerici:

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo existiment mortem summum esse malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hoc scripto Lucianus, corruptam suorũ temporum eloquentiam, & affectatũ dicendi genus eorum, qui se maximè facũdos esse, atq; egregiè perorare existimant, cũ uerba quædã ex ultima uetustate repetita, et uix ipsi Euandri matri intellecta, orationi passim admiscent, aut uerius infarciũt. Quales et nostra ætate nõ paucos, cum apud Germanos alicubi, tũ præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & superioribus annis dialogus ille, qui Volscorũ & Oscorũ titulo ferebatur, æditus apparet. Cæterum ipsa oratio didascalica est. Duas enim uias ad eloquentiam cõsequendam, adolescenti à quo (ut fingitur) ad id impulsus fuerat, præscribit, Priorem quidem asperam, ac duram, & nix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam nõ modo ad eloquentiam, uerũ ad cõmunem utilitatem parandam, ingredi opus est, ei qui uolet uel mediocrem laudẽ assequi. Alteram autem planam & expeditam, sed quæ ad improbitatem, & petulantiam, nõ uirtutem, perducat: quam cum ipse ironica quadã epitropo commendat, ac adolescenti obeundam proponit, scilicet ad temporũ suorũ morem alludens, quibus ut quisq; indoctissimus & impudentissimus erat, ita pro præcipuo ac summo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorẽ quẽdam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta sunt, & ad ipsam rem pertinent, monentem: alterum autẽ, quæ ad arrogantiam, improbitatem, & temeritatem spectant, ueriusq; rabulam ac sycophantam aliquem, quã oratorẽ efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de se ipso afferre cõueniat discipulũ, præcipit. deinde quibus maximè studere, publicè primum in affectandis uerbis, & cõponenda oratione, deinde interagendum, et in foro, & in frequẽtia hominũ, post hæc priuatim quoq;, & domi inter suos idem debeat, docet. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè refrant, quemadmodũ cum ex alijs pleriſq;, tũ ex Quintiliano, multis in locis idẽ animaduertere licet, qui ipse quoque huiusmodi affectatores, & arrogantes nõ semel perstringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic describit, suprà in Lexiphane expressum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ò adulescens, quonã pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidò quàm honorificũ nomẽ Sophista, ipse esse cẽseri possis. Tibi enim uiuendũ esse negas, ni talem in dicendo uim quandã assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, oẽsq; in admirationem & uenerationẽ rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illàc perducentes, quæ nã tandẽ sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodum confide, quòd in perquã eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandã aut arduam, sudorisúe plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab aliis differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, in uiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, & per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliam incedunt uiã in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nõnunquam in caput deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero prídẽ antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalem Iouem ne diffidas, si facile pariter & facillimè tibi hæc ostendi posses asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, confestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarũ numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodum & ego tibi enarrare uolo. Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatem imperfectum rem sit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquam Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis longissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tandẽ in Aegyptum perueniebatur. Statiuis uiginti prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios non nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderẽtur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiam haud lõgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quàm plurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q̃ nil prohibebit

te

Res sacra cõsilium.

Multi ob sermonẽ ad gloriã peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliũ

Alexander.

re Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Pe-
ptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describe- *Imago rhetoricæs.*
re, & quemadmodum Cebes ille utrancq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo
sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in
dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas glaria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circumuolitant, instar Nili, si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentem, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricam laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodum Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulo post *Duæ uiæ ad rhetoricam.*
duas quasdam uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera,
multũ sitis ac sudoris præ se ferens, quàm iam antea Hesiodus perquàm egregiè
ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualem pauloantè dixi, ne eadẽ sępius repetens, te
qui iam Rhetor esse posses detineã. tantũ hoc addendum uidetur, quòd aspera il- *Aspera uia.*
la & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualde uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero un- *Plana uia.*
diq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimũ foret cernebam, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentem: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum peruenieris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero
citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Con- I
festim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, *Vere rhetorices præceptor.*
multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ
dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidem & super præsentia, uerum iam obscura, & ut plurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & *Hegesias. Crates. Nesiotes.*
quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à litteris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq;
hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, perlongum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, longè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

paruam expetet mercedem, sed neq; dux esse incipiet, nisi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet superbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetustos ad imitationem proponens, sermonesq; pridem defossos eruere dignũ ducens, ac si maximum esset bonum, gladioq; fabri, & alium Atrometi cuiusdã grammatistæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illoq; sermones utiles sunt uisi, ignorans quænã sint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricam perquã compendiosa. Tu uero haud acquiescas, neq; illi mentem adhibeas, ne te suscipiens alicubi præcipitet, uel demum priusquam tot labores exhaurias, in senium perducat. Sed si omnino amore flagras, ac celerrimè Rhetoricæ cõgredi desideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentem operam impendere possis, aspero huic homini, & ultra mediocritatem uirili longè dicualere, ipsũ uero ascendere, & alios quotquot decipere potest secum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo sudore perfusos destituat. Ad alterum uero perueniens uiã, alios quoq; multos, inter quos perquàm sapientem quendam ac perpulchrũ inuenies uirum, incessu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce suaui, unguento spirantẽ, ac summo digito caput scalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentem, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipsum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoscas signis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim si ad cæcutientem te accedens, solum quid proloquutus fuerit, Hymetium os illud aperiens, & cõsuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu pascimur, esse, sed spectrum peregrinum, rore uel ambrosia enutritum. Ad hunc itaq; si accesseris, te ipsumq; tradideris, confestim Rhetor eris egregius ac cõspicuus, & ut ipse uocat, rex in sermonibus citra laborem cõstitueris, orationis moderans quadrigas, etenim suscipiens te, prima illa docebit. sed potius ipse teallo quatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malum forsitã talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quem repræsentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc residua est demulcens, subridensq; iucundum illud & tenerum, quemadmodum assueuit comicã Thaidem, uel Malthacem, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem rusticana est uirilitas, & minimè ad molliciẽ & blanditias Rhetoris apta. dicet igit ẽ de se ipso perquàm modestè loquens: Num ó præclarè te Pythias ipse ad me misit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti ostendit, quis nam ex tum uiuentibus sapientissimus esset? at si non ideo, sed propter gloriam aduenis, quoniam audieris nostra omnia esse perquam ornatissima, decantata, stupenda & mirè expolita, confestim intelliges, ad quam diuinum accesseris uirum, expectabis autem nihil tale uisurũ, sicuti hoc uel illud accipere. Verum si quis Tytius, aut Otus, seu Ephialtes, lõgè super illos tibi res uidebitur immensa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fistulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remisse cantare assueuerunt. Postquã uero & ipse Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addisce re potes, solũ ó gloriolæ studiũ, ea quæ dico sequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obserua. quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, si ante rhetoricam, prius ea non didiceris, quæ alia præ exercitatio multo labore, stultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; si tritissimũ illud literas scribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor est. Primum igitur referam, quodnam te domi digressum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum instruere, ut illud perquã celerrimè perficere possis. Inde ego ipse quędam procedenti per uiam ostẽdens,

Demosthenẽ et Æschinem intelligit.

II.

Alterius uiæ dux, et fucatæ istius eloquentiæ descriptio Sardanapalus Cinyra. Agathon.

Verba doctoris.

Notat uanã iactantiã indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorem teſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorq; qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã afferdein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinem, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Præterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoq;, qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualde ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiũt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libelluſq; ſemper. Hęc teipſum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iam tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeq; auertetur, aut quapiam afficiet contumelia, tanq; haud initiatũ, & arcanorũ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, permaximam curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcq; diligenter exercens, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq;, & heus optime, ac talia. In omniq; ſermone illa tanq; cõdimentum quoddam inſperge. Alioꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, inconuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet palliũ ex craſſioribus conſitũ ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroq; ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expedite in eos cũ quibus cõuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinam igitur quæ eoꝝ exuperat intellectũ, expertam, tanq; ex peritia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, probeſtiæ ſimilem belutum. Nonnunq; tu quoq; noua effinge, & monſtroſa cõpone nomina, nam poëtam uerſificem appella, pręſtantẽ prçaſtantẽ, uenerabilẽ uenerando habilem, certamina agoniſmata. Cũ uero ſolœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remedium impudentia, confeſtimq; in promptu ſit, nomẽ poëtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unq;, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde uetuſta minime perlegeris tute, neq; ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarũ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorũ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanq; ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtq; uero orandũ erit, præſentesq; argumẽta quçdam ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſũt cũ indignatione dicantur, uilipendanturq;, tanq; nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute eligeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguam uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundumq; dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq; dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibiq; uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiq; cõnecte, ſolummodo ne taceas. Quod ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cinęgerus, ſine quibus nil fiat, ſemperq; Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſola Perſarũ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Otriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſium, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanq; floſculi interſpergantur, aſſidueq; in ore ſit, utiq; illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſũt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uideꝛ, omnia cananꝛ, & melos fiant. Quod ſi aliquando canendi quoq; ignarus fueris, uiros qui iudicio pręſident exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu maloꝝ, ſępius repetaꝛ, et femur pe-

Primũ præceptũ de ijs quæ ipſe ſecũ aſſerat.

II. *Præceptũ quæ diſcẽda ac faciẽda.*

Quẽadmodũ noſtri fecerũt

III. *Quæ inter dicendum præſtanda.*

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius initiũ. Nõ deui, neq; de cæ dece &c.

cutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, si; & penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq; sermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erunt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationē & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantem te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quendam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationem q; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus in uenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, & de quibus dicis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæaniensis in mei est comparationem, & utinam mihi cū ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad existimationem perquàm necessarium, paulo minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & non sua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile. neque prætерquam semel, uel ut plurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifeste ac palàm fiant. Priuatim uero res omnes perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iam existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcisimum & barbarisimum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mentiri, sed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII. *Quæ post actionē, & foris intercundum.*

Plato.

Egregiū præceptum.

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorū scripta iudicanda.*

Transitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re nosces, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si rectè didiceris, poteris siquidem nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ. Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetorica aderint. Cernis etẽ me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quicq; super Xoèm & Thmuim seruitutem seruierit, natus sum matre uero sartrice, in biuio quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidem ò amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi suppetebant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Deinde cum anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris caussa amare simulabam, mulierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos habebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex sepulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus quidam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparassem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrumpendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero succumbo, fores tamen obiter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab omnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insignem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè quidem, generosius itaq; hæc dicẽs cessabit. Tu uero si dictis acquieseces, iam illic esse puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinem clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quem admodum legis latori et præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ipsa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis decedam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto uestra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uictores declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non festinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, sed quia ad facilio rem & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio ad ſpe.

A proprio exemplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregium uiri Iurantis.

Hucuſq; locutus eſt rhetor loqui nunciat, cipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de ſeipſo.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, de spectris, & mortuorũ animis, an ea uidelicet super terram ambulent, seseq; quibus libitũ fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitiõe atque illusionibus dæmonũ uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eũ enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiã suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostoris ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse cẽsuerit, illa tamẽ interim cõtendit, quæ et nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitiõibus minus deditiplerique sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, oĩo nulla esse, aut si quæ etiam sint, dæmonũ illusiones quasdã esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquã nocere possint.

ſint. Deinde autẽ & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præſtigias eſſe, quibus imperitorũ oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philoſophum agi, quo uidelicet iterũ philoſophorum uanitatem perſequitur, ut, qui ueritatem ac ſapientiã apud alios profitentes, ipſi interim apud ſeſe, nugis, & incredibilibus huiuſmodi rebus dijo adhærcam, nullis certis rationibus innitentes, ſed fabricantium apparitionibus ac ſomnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philoſophorum exemplis & apparitionibus conſtat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconſequẽtibus & cauſſarum defectu diluit. Exordium ab admiratione ſumitur, qua ille affectum mentiendi in plerisq; præſertim philoſophis & ſapiẽtiæ profeſſoribus nulla probabili cauſſa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impoſitus eſt, hinc ab eo, qui rebus huiuſmodi fidem negat: illinc ab ijs, qui mendacia talia aſtruunt, et ex ijs quaſi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, ſcilicet qua tã dem cauſſa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

OTES mihi Philocles dícere, quid nam id tandẽ ſit, quod multos in mentiendi cupiditatẽ adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipſi nihil ſani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animũ intendant. PHIL. Multa Tychiade ſunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiũt, neq; enim de his rogabam, qui quum uſus poſtulat mentiuntur: uenia nimirũ hi, imo laude pleriq; eorũ digni ſunt, quicunq; uel hoſtes fefellerunt, uel ad ſalutem tali quopiam pharmaco uſi ſunt, in neceſſitatibus. Cuiuſmodi multa Vlyſſes etiam fecit, ut & uitam ſuam, & ſociorum reditum redimeret: ſed de illis uir optime dico, qui nulla neceſſitate mendacium ipſum ueritati longè anteponunt, ipſa re uidelicet delectati, atque in ea ſine ulla idonea occaſione uerſati. Iſti, ergo ſcire cupio, cuius commodi gratia iſtud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendiſti, quibus hæc inſita ſit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi ſunt huiuſmodi. PHIL. Quid aliud ergo in cauſſa ſit, quòd mentiuntur, niſi dementia? ſiquidem rem peſſimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil eſt, nam ego tibi multos oſtenderim ad cætera prudentes, ac ſapientia mirabili: neſcio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciiſq; ſtudioſos, adeo ut ego certè moleſtè ferã, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & ſe, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius eſt quã mihi, Herodotus Cteſiaſq; Cnidius, atq; his ſuperiores: deniq; Homerus ipſe, uiri celebres, mendacijs etiam ſcriptis utebantur, ut non ſolũ eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum uſq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in puſcherrimis uerſibus metriſq; ſeruatum. Me ergo ſæpe illorum uerſuum nomine ſubijt pudor, ſi quando cœli ſectionem, ac Promethei uincula recenſent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uerſus ſit: & quemadmodum ex muliere quiſpiam in auiculam urſámue mutatus ſit. Pegaſos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum abſurdas monſtroſasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica ſint fortaſſe tolerabilia. At urbes iam gẽtesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Velut cum Cretenſes ſepulchrum Iouis oſtendere non pudet: Athenienſes Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emerſiſſe. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex ſerpentis dentibus ſatiuos quoſdam progerminaſſe narrant: quòd ſi quis hæc, quum ſint ridicula, uera eſſe non credat, ſed ea prudenter examinans Coroebi cuiuſpiã, aut Margitæ exiſtimet eſſe: ſi quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aërẽ uectum eſſe, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratonem ueniſſe auxilio,

uel

uel Orithyam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usqueadeo obtinet mendacium. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earũ narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causſa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, nonferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè credideriť illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm constanter asserebat: præterea quàm sanctè in plurisq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantũ temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam alias Philocles aliquoties eum interuisse, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causſa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare, uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quòd eũ ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidem sermo iã de morbo erat, et quædam iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfectę, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, ilico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et præsens institutũ ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona:

Narratio.

Occasio disputationis.

magnã uim obtinent, ſi quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipſe quoq;, inquit Cleodemus, olim ſic putabam ceruina pelle utendum, propterea quod cerua ueloxeſſet. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiuſmodi contrà me docuit, ceruis oſtendens uelociores eſſe leones: quippe qui eas, inquit, etiam perſequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixiſſet Libycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibuſdam ſedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum graſſetur? Riſerunt hunc ſermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertiſſimas res ignorarem, & quibus nemo qui ſapiat, contradicat, quin ſic ſe habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uiſus eſt hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abſtineret: atque oleribus ueſceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo ſubridens interim: Quid ais, inquit Tichiade? incredibile tibi uidetur eſſe, ut ex rebus huiuſmodi parentur quædam aduerſus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: niſi naribus adeo mucoſis ſim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicãt; per uerbula tamen, ut dicitis, ac præſtigiaturam operari: & quum appenduntur, ſanitates immittere, id profecto nunquam fieri poſſit, nec ſi quis uel in Nemei leonis pellem ſedecim muſtelas integras inſuerit. Ego profecto leonem ipſum è doloribus ſæpe claudicantem uidi in uniuerſa ſuũpſius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi cura fuit, ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduerſus morbos, quum adhibentur conferunt, ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febrium uidelicet iſtarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum ſerpentum demulſiones, ac bubonum ſanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd ſi illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam ſimilibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim conſtat ea quæ commemoras, eiuſmodi ui fieri. Quamobrem niſi reddita ratione perſuaſeris primum natura fieri poſſe, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ ſunt quæcunq; retuliſti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum iſta dicas, ne deos quidem eſſe credere. Siquidem putas fieri non poſſe, ut per ſacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiamſi maximè dij ſint, iſta tamẽ ſint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica reſtituentes. Itaque Aeſculapius ipſe eiusq; poſteri ſalutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut muſtelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc aduleſcentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem ſeruum, etiam alijs in rebus robuſtum atq; induſtrium, circa plenũ iam forum à uipera morſum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem beſtiolam maximum ei pedis momordiſſe digitum. Tum illam quidem ilico aufugiſſe, & ſeſe rurſus in latebram condidiſſe. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipſum uidebamus lectica domum à conſeruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac ſuperficie tabefactum, uix iam ſpirantem. Pater ergo quum id moleſtè ferret, amicorum quiſpiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui ſanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam reſtituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propoſitio

Confirmatio à ſimilibus et notis.

Dilutio.

Alia, à potestate ac ui deorum. Dilutio, ex inconſequendi.

Alia ab exemplis, quibus deinceps ad finem uſque incantamentorum, et ſpirituũ uis et effectus docetur, ac primũ Babilonij cuiuſdam.

one

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo,quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato,in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;,ac phyſali: relinquebatur autẽ unus draco, annoſus, prorepere (ut opinor) ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus,eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectũ legatum mittebat ad draconem: ac paulo poſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt,nobis interim admirantibus. Tum ego,dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus,iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (uti ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem,inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam,quãnunc tu,putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem. nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentè ac ſenſim? Tu ne,inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolantem,aut ſuper aquas ambulantem. Ita maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta,quid attinet referre, quæcunq; fecit,quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuoſq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palàm conſpectibus exhibuerit,lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referam, quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum,uniuerſam Peripateticorum doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decẽ quũ eſſet annorum, iam abſoluerat analytica: tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat. Amore tamen uictus,mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia, tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tuncut plurimum huiuſmodi ſacra peraguntur) foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus, ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, ante ſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multi forme quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chryſidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo poſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt, quo ad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum, atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt: & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdẽ

Aliud Hyperborei cuiuſdã

Aliud item ſuſdẽ

eminſimus circa ipſum fermè diluculum. Hæc Tychiades ſi conſpexiſſes, haud quaquam amplius dubitaſſes, eſſe multa in carminibus iſtis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidiſſem equidem, ſi uidiſſem ea: nunc uero ignoſcendum mihi puto, ſi qualia uos uidetis, acutè perſpicere non poſſum: ueruntamẽ Chryſidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo ſanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis uſque, atque ipſa inſuper luna, Quippe quam uigenti drachmis ducere in Hyperboreos uſque potuiſſes. Mirificè enim ſeſe offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferriue ſonum ſi audierint, fugiũt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi argentũ uſpiã ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipſum etiam magum admiror: quòd cum ditiſſimas mulieres in amorem ſui poſſit elicere, atque ab eis ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Egote libenter ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui dæmoniacos liberant terroribus, adeo manifeſtè ſpectra illa carminibus eiicientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palæſtina, qui harum rerum artifex eſt, quàm multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunã concidant, oculoſq; diſtorqueant, ſpumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerit q;, unde ſint in corpus ingreſſi, ægrotus quidem ipſe tacet: at dæmon uero reſpondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luſcioſos. Itáne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alijetiam interdiu? Ego profectò non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob conſuetudinem nihil nouũ, aut prodigioſum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, niſi ſortè ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. Atqui fieri poſſit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis ſapienti, ac liberè, quæ ſibi uidentur, domi in priuato ſuo cum autoritate narranti? Illud ergo de ſtatua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt, ſingulis noctibus adparet, tum pueris, tum adoleſcentibus, tum ſenibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à noſtris omnibus. De qua ſtatua, inquam ego? Non uidiſti (inquit) quum ingredereris ſtatuam quandam in atrio collocatam, ſanè quàm pulchram, opus Demetrij: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtum, reflexa in eam quæ diſcum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; ſe erectura uidetur unà cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eã, quæ eſt ei proxima: eum loquor cui teniis caput uinctũ eſt, formoſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerum eas quæ à dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plaſmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidiſti uentre promi nulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibuſdam barbæ pilis, inſignibus uenis uero homini ſimillimam? Pelichus dux Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ab incredibili ex ſonæ conditione.

Aliud, Syri cuiuſdam.

Annulus magicus.

Aliud, de ſpectris et ſpiritibus nocturnis.

rauí, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec̃ ride, inquit Eucrates: alioquí homo te haud multò poſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An non eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis eſt eiícere? Propicia, inquam, placataq̃ ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdũ etiam canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq̃ (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ó Tychiade, ne te poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq̃ nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ó Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quàm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius obolos iacebant, aliaq̃ item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac lamine quoq̃ argenteo: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Lybicus ſceleratus, equorum curator. Hic noctu aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq̃ digreſſam iam quũ obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Lybicum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quo adorta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tùm quidem comprehenſus, plagas non paucas recepit, nec tẽporis multum ſuperſtes malus malè periit: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. I nunc, & poſt iſta quoq̃ Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ó Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operiſq̃ plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ó Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq̃ commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq̃ ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq̃ ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei líbauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenit: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq̃ (quemadmodum ſolebat) conijciebam. At res haud quaquam ſic ſe habebat: uerum paulo poſt facto terræmotu, ſonoq̃ uelut è tonitru, mulierum aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſeſquialí: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio à materia.

Aliud, eiuſdẽ rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat ſerpentinis, ſupernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: aliis collum amplectentibus, aliis etiam per humeros ſparſis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Coloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuiuſmodi erant hi, qui cum iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quũ ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo poſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ô Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiaſq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſi peruenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an nonuera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque aliis inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddã conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febriſq; ô qualis? incendio certè nehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolum, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodũ ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti illico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percenſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præterijſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui mè ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidem ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nonnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo poſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid

Amplificat in dignitatẽ rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, cuius fidẽ ſtatim in dubiũ uocat, à perſonæ referẽtis qualitate.

miri

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & post quam resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptũ est, nisi fortassis Epimenidem quem piam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij, è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorũ admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerum etiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemq;, qua dum uiueret, obiectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectũ incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atq; adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum eis fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, qd sub arca cecíderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus sceleratissimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista nõ credant, atq; usque adeo impudenter uero resistãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atq; ego quidem, ut eum conspexi, respirauí hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente Deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedẽte Cleodemo, primũ de morbo percontatus est, secq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quid nam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq;, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus libitum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usquea deo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torùe aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

Aliud de mortuo redeunte.

Dilutio ab impossibili.

Aliud uxoris Eucratis.

Dilutio per irrisionem.

Alius ac nouus testis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti assertio per diuisionem.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quid nam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quod si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinente, postquam didicerat quo iturus essem, incertum, ut putabat, exitiū. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens, tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; ubi hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulachris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quèmnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abderà oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum, eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, nō quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonē, miraculum illud audire, eum uidelicet sonū reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Exemplū spectri eiecti, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

Reprehensio crudelitatis à persona.

Dilutio ab'auctoritate, & natura animæ.

Aliud, magicæ potestatis.

dium aliũ ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam ędidit Memnon ipſe aperto ore ſeptẽ uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneũ, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiti cus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſum Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirũ ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, purę́ lingua Græca loquentẽ, procerum, ſimum, labijs promiſſis, cruribusq́ gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quando in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientem, tũ crocodilis inſidentem agitaſſe, & cum feris uerſantẽ, illas uero reuerentes eum, caudisq́ adulantes, agnoui ſacrũ quempiam uirũ eſſe, paulatimq́ comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atq́ ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmẽ quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utq́ alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatq́, atq́ in omnibus cõmodè ſubſeruiebat miniſtrabatq́ nobis. Deinde poſtquam iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo delitescens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei uon ualerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraq́ pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamq́ unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta, illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, neſcio quo clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deferenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſuescant audire, quæ eos per totam uitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum meticuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſti me, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quæcunq́ quidã numine afflati proclamant, quæue ex adytis audiuntur: aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit: an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quendã ſacrum habeo, Tychij Apollinis imaginem exprimente ſigillo, quodq́ hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uideas

Memnon Aegyptiacus, de quo & Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu disserente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectè me facturum putaui, si dum prętervehar, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quęsiturus Leonthicum, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter, quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorũ, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeãt, uerumetiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. Arbono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia cõmendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimũ laudandos artifices, qui nõ solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens instituum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maxime laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describũt, aut promittũt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat, atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & laudi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

HOC ego uiros sapientes cũ primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solũ magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoq; non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maiores precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhytmos & concentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in preliis quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint. ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex ueteribus illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrum & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam ædere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multo iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato uictoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Mileſius ante illos Crœſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat re ipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geomntricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognaſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatione aliorũ artificũ

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamentum munitiſſimũ omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cęterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingredientiũ conuenientiam informata fuit, ingredientem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientem exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad delitias exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorũ quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſthanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ pilicinas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ gemmæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in longum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegans, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytis & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à paleſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc conſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutantium utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Ad hæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore caleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo dieiintus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum ſe neſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendum eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes cõplectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauan

Occupatio, qua fidem ſibi facit deſcriptõi

di

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uiribus, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubiũ est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædã est, quales et nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solũ compositionis nouitatẽ in scriptis suis spectent, neue ideo pro paruis aut contẽnendis illa habeant, qa comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut muliebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorũ cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypotheſis aptè respondet.

Exemplum Bacchi cõtra Indos exercitum ducẽtis.

VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulã uobis Bacchicam percensere) ferunt usque adeo eũ initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitũ, ut accedentem etiam subsannarent. Magis autẽ temerariam illius audaciam miseratione prosequendã esse opinabantur, tanquã actutũ ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes & mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso confectas: tũ scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse prçterea in exercitu iuuenes quospiã agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senunculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum ut plurimum equitantẽ, aimctum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircum referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

saltantem, quem mulierculæ exterrere solent, comasq; uento diffusas concutere, quoties accesserit, neque non uociferare euohe. Quo nomine, ut mihi coniecturam facienti, usum est, dominum suum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam discerptos esse, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras esse planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum speculatoribus annunciantibus cognouissent, sublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contra exercitum educere, aut instructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, si cominus mulierculæ in eos impressionem ac impetum essent facturæ, illis & uincere turpe esse, & mulieres insanientes necidare unà cum duce effœminato, ac sene modico & uinoso, adiuncto etiã alio semiuiro milite, nudisque saltatoribus per omnia ridiculis facinus esse parum memorabile. Postea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuastare, & uiris deuictis ciuitates igne absumere, ac syluas incendere annunciatus est, iamq; in breui temporis spacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam usque à fulmine paterna sunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus desuper positis aduersus illos mouerunt aciem, etiamdum hostilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properãtes, ipsis cum castris imberbem illum imperatorem. Postquam uero propinquiores facti sunt, & utraq; acies utriq; esset spectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipse in medio strenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrum cornu Silenus, sinistrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares constituti ordinibus instruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percussa tympana instrepuerunt, ipsaq; cymbala classicum cecinerunt. Ac è satyris quispiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni asellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipsæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incursarunt, succinctæ draconibus, atq; ex summis thyrsis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo seruato ordine in fugam se dederunt, neq; intra teli iactum consistere sustinuerunt. Ad postremum autem omni ui capti atq; subacti sunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim subsannauerant, re ipsa experti quàm non oportuerit prima statim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permultimi hi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me insanire aut prorsus temulentum esse suspicemini, si mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Existimantes enim, satyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidem habuere, atq; haud scio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem assequuntur, quasi parum necesse sit uinosis & lasciuis mulierculis, & saltationibus satyricis ad elephantes descendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia uenissent, thyrsi loco inuento ferro, neq; sic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidendi animo illis annũcio, quòd si in præsentia quoque ut antea facere consueuerunt festiuitatem spectare sæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos cõtempserint, sed æquo largius ad satietatem usq; ex cratere illo hauserint, & illos bacchico numine afflatos indecorè insanituros, neq; non persępe nobiscum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim est audire, quicquid animo suo gratum fuerit, faciant. At ego posteaquam adhuc in India peregrè uersantur, statim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præsenti instituto alienum erit, percensere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis littus

Adaptatio.

Aliud exemplũ eorũ qui ex fonte Sileni bibunt.

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pulcherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deum celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nã iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigium usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referẽs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tũ spiritu dulci rumpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profecto quæcunq; dixerit, prudenter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illũ rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componũt in profundam usq; uesperam. Inde iam discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterũ quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum exposui. Quòd si senex imperfectam, quã inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandẽ ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentẽ non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in caussa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium.

Iliad. γ.

Aptatio.

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantũ ad argumentum attinet, rationem & caussam hic reddit, cur natiuã grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studiũq; ætatẽ suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiã consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorũ rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorũ poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uideri satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si q reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes, Charontem potius aut Iapetũ quempiam

Imago Herculis apud Gallos, exprimẽs typum eloquentiæ.

ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximè nouum atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingenti admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam antè uertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ nõ inueniret pictor unde catenularũ summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac re ligatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contẽplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratiũ literarum nõ indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli neq; quaq; arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio lõgè robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrà senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nã liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quic quid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientẽ, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum hucme conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicũ calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerìliter agere, quasi

Elegans transitio per simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit. Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studiorũ suorum.

quaſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam periit tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter
Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quidnis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie uates, Cupido, ubi memento ſubcano uidearit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac ſæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe cõſoler animemq;, adeò ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam, denuo refellere, ſuiſq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autẽ à uobis ô dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atq; amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quàm ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, et minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectet, ſimilis, neq; etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum ſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

VAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quę lachrymãtes illud deſtillarẽt, Phaëtõtẽ lugentes, eaſdemq; Phaëtõtis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequẽtes, in arbores fuiſſe cõmutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarũ electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebã, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſceperum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum tranſciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percenſui, Phaëtonta fuiſſe Solis filiũ, & hunc ubi ſam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio qua ſuper fabula Eridani, & ea eadem falſa deprehenſa fuerit.

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe, hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & derectum perijſſe. Porrò illius ſorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, & iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quod ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſè remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligẽtibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarũ dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddã paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, nõ ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem facies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquam cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum ædere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominum opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credẽtes decipere, ijs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper ueniſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem nõ multo poſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè & magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquam auditum eſſe, neq; poſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poeticos. Mea uero dicẽdi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uideris, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quo circa uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti cõtingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Si quidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcrutiantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe obſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio expectatiõis & opinionis de ſe cõtemptæ.

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorũ genere, quæ exercẽdi ingenij causſa tractari ſolent, adoxa pleraq;, & ipſo argumento, dicentẽ parũ iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtæ tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareat, qui in exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuã in rebus friuolis, & à communi uſu alienis diligentiam illorũ ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorũ magis, quàm ſui oſtentãdi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horũ exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendũ promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tũ temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidẽ ex Hercule aliquo modo cõiecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcũque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatũ reperias, adeo, ut ſi explicare orationẽ, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, plane illud, quod ipſe in fine uereri ſcribit, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæ tunc; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorũ pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa cõmendat, adhibitis etiã ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiã iſtam, ob quã cũ Hermotimo Pythagorico cõfert quoq; illam. Deinde & uictus, & dietæ rationem, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt. & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt autem, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus uti untur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd non uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodũ culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonũ, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quanto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & cõplexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiã ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamẽ non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſcituq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cũ dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sexipes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem non ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & commenſalis hominum, deguſtat

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epotum oleum: & tamen breuis est uitæ, ualde enim angusta data est illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contra intuetur, declinans illius impetum, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius nõ oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciã esse illi refert: Quanq; ist (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetens morsus. Sic autẽ laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatum ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantem comparans quando à Menelao telum repellit, ne ad læta lia loca incidat, muscam rursus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerans. Coitus uero & uenere eorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cum inscenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa sponsum, conuolantq; nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, deq; animorum immortalitate solum prætermisse mihi uidetur, mortua enim musca super infuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè persuasum sit omnibus, quod illorũ quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterũ, & agnoscit, & suscitat corpus, muscam q; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd sæpè cum reliquisset eum anima, per se ipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquam ociosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborantur ab alijs, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis, non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & deguſtat antequam ipsi reges, deambulansq; per mensas unà cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugurium aũt seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollens, modo Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignũ putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. Aiunt uero fabula perpulchram olim mulierem fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tempore Endimionis: deinde cum dormientem adolescentulum assiduè excitaret, fruiola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens egrè illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiunt Endimionis memorem, & adolescẽtulis præcipuæ & teneris, Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & expulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquã formosa & docta, & alia per insignis Atheniẽsium meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen excluſit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad ui n pertinent

Ab auctoritate Homeri.

Iliad. i.

Iliad. d.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiscẽtia muscarum.

Amplificat ab exemplo.

Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ iisdẽ

Nobilitas nominis.

as

us appellare. Tragœdia uero magna etiã cum laude de muſca meminit, ſic in his: Graue quidem & moleſtum eſt fortí robore Saltare muſcam in uirorum corpora, ut cœde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa etiam de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũtur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, contractæ præſertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere, ſed finiam orationem, ne uidear ſecũdum prouerbiũ, ex muſca elephantẽ facere.

Muſca Pythagoræ filia. Suidas.

Species muſcarum.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendã, diuitẽ, & multos undiq; libros commercantem, cæterũ indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatũ. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illũ, ſi quia libros multos ac precioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniã ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & nõ libri, ſed librorũ lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentũ poſtea multis ſimilibus & exẽplis, per inductionem amplificat, quorũ pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegãtiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quã & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & cõmonet quibus rebus relicto hoc inutili coemendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

AT crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod agis. Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè comparas, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu quæſo dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineiſq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquido ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, & quæ ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Exorditur ſtatim à propoſitione. Correctio.

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario ac cõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramū à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato non piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontē quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat. Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quòd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age conquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias, affixos tibi ubiq; circumferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed asinus micans auribus lyram auscultas.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Ab absurdo.

Quòd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, preciosa profecto res erat, & uobis tantum diuitibus propria, si quidē ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales merito sunt, qui in honest: & turpis cōtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot uetterum autorum scripta complectuntur.

Inductio προσωμιλητικὴ Platonica, proposito & locupletādæ orationi accōmodatissima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam responde, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talētis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nūquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nactus *κοπτοφόρον.* titus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque derisum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen, aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis utercq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

Narratiuncula seu διηγήματα et prænata artificiosissima cōparationes.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum cõminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac ticulneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poesin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquàm qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portẽtoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putásne propterea fortem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat post Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorũ oneri, si quando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearũ dum in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, non solũ eruditi ridere solent, sed tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quod Pythijs gestũ memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facilè cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia præreturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara usu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thesbin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucẽs, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scœnam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius ligneierant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum ædebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

Amplificatio III.

istis

ſtis ſeſe oſtentaſſet. Et aiunt ſic fuiſſe allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper ſum, Delphica oportet eſſe contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quod cum neminem tui miſereat, oderint omnes iſtas tam ineptè ſuperfluas delitias. Mirum uerò ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem ſpectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempeſtiuum eſſe, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem? Cum Orphea *Threſſæ* IIII. mulieres dilaniaſſent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepiſſet, in nigrum Pontum eiectum, atq; ita ſimul nataſſe, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hac uentis cordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utriuſq; ereptis, caput ſepulchro condiderunt, lyram autem ſuſpenderunt in templo Apollinis, in quo cũ bene longum tempus fuiſſet adſeruata. Multis annis poſt Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabantur audiſſet, quòd beſtias hac demulſiſſet Orpheus, plantas & ſaxa mouiſſet, quodq; ipſo iam cæſo tamen per undas lata nemine modulante reſonaſſet, capitur incredibili amore habendi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto ſacerdoti perſuadet, Orphei lyram, alia ſuppoſita, ſibi det: qua accepta parum tutum ratus interdiu hac in urbe ludere: nocte ſinu occultam efferens, ſolus in ſuburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulſare incipit, ac chordas perturbat, ſperans ſtolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percuſſę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus, quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Muſices hæres. Dum hæc agit, uicini canes ſtrepitu, qui in eo loco erant plurimi, excita, coeunt, ac infelicem iſtum Citharœdum decerpunt, quod ipſum ſolum cum Orpheo commune habuit, poſtquã canes adduxerat. Manifeſtiſſimè igitur oſtenſum hoc exemplo eſt, non lyram eſſe, quæ homines & feras lenierit, ſed artẽ ac carmen, quæ præ aliis excellentia, V. mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibuſuis barbitis differente. Quorſum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum noſtra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc ſuperſtes eſt, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denariis mercatus eſt, ſperans futurum ſcilicet, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legiſſet, mox Epicteti ſapientiam ſomniaret, & ſimilis efficeretur admirando ſe- VI. ni. Sed nuperrimè alius quiſpiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam inſiluit, reliquerat, emit talento, cuſtoditumq; etiamnum inter recondita ac chariſſimas opes habet, oſtentatq; non ſecus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani oſſa Geryonis, & Memphitæ Iſidis capillum. At ille tanti boni poſſeſſor, ipſum ſe quoq; ſtulticia & turpitare ſuperauit. Viden' quàm peſſimè res tuæ habeant? & quòd calualiæ fuſte opus ſit? Ego uero etiam Dionyſium VII. quondam ſcripſiſſe Tragœdiam accipio, ſed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dediſſet legendas Philoxeno, nec ille adulari poſſet, ſed ſalibus inceſſeret ſcriptorem, ſæpenumero in lapidicinas cõiectus eſt. Cum autem Dionyſius contemni ſeſe, & uulgo fabulam eſſe comperiſſet, nullæ operæ ac impenſæ pepercit, ut Aeſchili pugillaribus, quibus ſua poemata deſcribere fuerat ſolitus, potiretur: quibus acquiſitis, iam ſe plenum ex Aeſchili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè abſurdiora ſcribebat, quale eſt Doricum illud: ἀκτὴ ἐλυσσοῖσι γυνά. Et iterum: ὄμμι γυναῖκα χρυσίμην ἀπόλεξα, nam hoc quoq; inde ſumptum eſt. Et hoc: πῶτας γὰρ ἐμπολᾶξαι ψὸς μαροὶ βροτῶν. Hoc tamen poſtremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionyſium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obſecro quid conſequendi ſpes eſt? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet reſecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, ſic agis tanquam fructum

Hic diligẽter cõſidera quantã puritatem ſermonis exigat à ſcriptore Lucianus, & cur iſta reprehendat potiſſimum ultimũ, uerſiculũ uix Græcè doctiſſimus aliquis, opinor, uiderit.

fructum inde percepturus,& factus es ſcilicet uehementer ex hoc mercatu melior,quippe qui ſic loqueris,ac potius qui piſcibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas,dictu fœdũ eſt:hoc certè aiunt,tuam illam obſcœnitatem extremè odiſſe uniuerſos, quòd ſi librorum hæc eſſet culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum ſint quæ à ueteribus ſcriptoribus petas: dicendi uirtutem,& honeſtè uiuendi rationes,dum quę bona ſunt imitaris, quæ mala,deuitas: quando neutrum ſpectatus es,quid aliud cõparaſſe dicemus te,quàm ludum muribus,& tineis habitaculum,ac ſeruis, ſi negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint,uerbera. Sed quod ſum nunc dicturus,haud ſcio an tibi ſummam ignominiam adferat:ſi quis forte fortuna te conſpicatus, ſicut ferè cerni amas,habentem in manu librum,roget: autor quis ſit,orator, hiſtoricus,poëta: ac tu ex inſcriptione doctus,aptè dicas quæ ſitum:poſtea,ita ut fit, dũ ſermo familiaris progreditur ſæpe longius, ille laudet aliquid aut accuſet ſcriptorum: tu uero non habeas quod reſpondeas,nonne optes tum ut tibi tellus dehiſcat,qui in tui perniciem uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conſpexiſſet ineruditum quendam pulcherrimũ librum legentem,opinor in Bacchis Euripidis locum,ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit,arreptum codicem lacerauit:Satius eſt,inquiens, ſemel à me,quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus diſcendum.

Argumentũ inſcitiæ.

Κεῖνα μιῆσθα.

Scire autem peruelim,quod ego nulla,quantumuis diligenti animi cogitatione aſſequi poſſum,cuius rei gratia tanto ſtudio in hoc ſis uerſatus. Nam fructus & uſus cauſa nemo putare queat,qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã ſi caluus pectinem emat, aut ſpeculum cæcus, aut tibicinem conducat ſurdus, ſcortumue ſpado,uel nauem, qui nullum mare propinquum habet,aut gubernator aratrum. Sed fortaſſis hac re tuas opes iactas,dum palam facis, etiam in res tibi nihil utiles,ex immenſis diuitijs eſſe quod inſumas. At enim, quantum ego,qui & ipſe Syrus ſum,exploratum habeo, niſi te locupletis iſtius hominis teſtamento, dolo fraudeq; mala ſubingeſſiſſes,iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuiſſet pereundum. At fieri poteſt,ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules,quo fidem facias aſſentatoribus tuis,quos audis quotidie prædicantes te,non modo bellum & amabilem rhetorem, ſed ſapientem quoq; & hiſtoricũ, qui ſecundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quaſdam tein conuiuijs ex more recitare,ac illos terreſtrium ranarũ inſtar,ſitibundos exclamare, nec potare niſi prius clamore differantur. Nam neſcio quo pacto non eſt difficile naſo te ſuſpendere,qui omnia credis,ſicut illud nuper,te uni cuipiam regi adſimilem, quemadmodum Pſeudalexander quondã ac Pſeudophilippus,& ſuperioribus annis Pſeudonero,& qui alij hoc modo mentiti ſunt. Nec mirũ eſt hominẽ inſulſum ac teſtolidum ſic affici,& lectica uehi,aut illum regis inceſſum,uultũ,habitum denique totũ ſtudere imitari,gaudereq; ſi quis te huic conferat. Quid hoc mirum,inquam,quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clariſſimus, dicitur ita ab aſſentatoribus fuiſſe corruptus,ut ſe Alexandro illi ſimilẽ arbitraretur,quanquam iſtorũ ſacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur,& tamen ille in hoc erat,expreſſam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ contumelia affeci Pyrrhũ,quòd tecum comparaui,uerũ quod ſupereſt,pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus poſtq; ita eſſe in animũ induxerat,nemo erat omniũ qui diuerſum uel ſentire uel loqui uellet,donec uetula quædam eius Lariſſe hoſpita,id quod res erat prolocuta,ueſaniam hominis repreſſit. Ille enim cũ Philippi,Perdiccæ,Alexandri,Caſſandri,aliorumq; regũ Macedonũ imagines,ptuliſſet,rogauit:cui nã ex iſtis ſimillimus uideret,omnino pro certo habens fore ut Alexandro pronunciaret. At illa diu cõtata,tandem Batrachioni inquit,erat em̃ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho perq; ſimilis. Tu quoq; quem ex hiſtrionicis cynædis referas,tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti ſugillatio à fine.

ἀποφασις. Dilutio amara.

Alia cauſſa.

Cõprobatio à ſimili facto.

Dilutio à qualitate perſonæ.

Amplificat exemplo.

ἀφορισμός.

uniuerſi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conueni-
re putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis,
uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudi-
bus efferunt. Quorsum uero has nugas? cum causſa sit in promptu istius tui libro
rum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animad-
Tertia causſa uerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem ere
ctus es, regem intelligentem uirum, & in primis amantem doctorum, postquàm
didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defutu
Dilutio à per- rum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs ef-
sona regis. fusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ ui-
tæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudi-
nem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo
latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atque utinam loquentem pos
semus audire, ac lauantem dare tur contueri, quanquam quia aliter putas, non at
tinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebunt, quæ noctu
Amplificatio indigna relatu facinora edis. Responde igitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille no
ab exemplo. ster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui
nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcicie genere fu
rere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauam
manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam fa-
ctus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽ
ta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fu-
cus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Ci-
tius septem elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum
leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed
fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo
Obiurgatio quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à se
seria. ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos
ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed
sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem reda-
cturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ
codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; exista nuper extructa do
mo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostant, reddere partem saltem mul
torum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros
possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde con-
sidera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem indicio rectissimum fue-
rit, si missa feceris ea, quæ non magnoperè ad te pertinent, ac illum alterum mor
bum curaris. Et pro ministris (sic tamen ut ne perpetua emptione res domesticæ
deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te di-
grediantur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandũ
gesignatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus
narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum
aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus continuerim, iratus tui causſa, ma
ximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui &
ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum,
bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps abistis
quibus te assuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit.
Ironia. At illud alterum, ne in posterũ libros commerceris, facilè obtinebimus. Doctus
es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modonõ in summis
labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uiti-
cia, dictionum Atticarum usum, ac planè citus es, & in omni scientiarum gene-
re primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin-

sere

fere quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin Baptas? percurristi totam fabulam. Nam alicubi tetigit te poeta, nuncubi puduit te agniti flagitij?

Interrogatio diiribuia.

Alia obiurgatio ab inuidia.

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quando? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercicia, quæ nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quanquam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit:

Acerbum.

Nullas tenebras expauescunt concias,
Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sentencijs uerborũ.

Epitrope ironica.

Epilogus.

An uero speras ista opinione tuam insciciam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, noua culam tantum ac forpicẽ & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiã si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonsoriæ. Accidit q; hoc risu dignissimum, quòd plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comuntur. Et tu alij quidem cui usus esset cõmodare librum, certè posses, ipsis uti non potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit.

Obiurgatio à specie inutili.

Inscitiæ amplificatio a simili.

Claudit suo more celebri et scite dicto, sicut fere oës sermonẽ suorum partium laudat solet.

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum, ac summã orationis, titulus indicat, uidelicet, q; non temere credendum sit calumniæ, propterea q; multi proprijs affectibus aut commodis impulsi, innocentes sæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facilè delationibus quibuuis aures & fidẽ adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quòd circa finẽ etiã ad suasoriũ genus aliqua parte pertinere uideri potest. Vbi consulit, ac monet delatores non facilè admittendos atq; audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda, q; ex huiusmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè sequantur. Orditur aũt à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus esse. Cui postea institutũ negocium accõmodat, præcipue uero addens, circa calumniam. atq; hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, ceu occasionẽ quandã futuræ descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæũ delato, & quo pacto idem Calum-

niam ultus sit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipsam rem accedens, definit primum Calumniã, postea calumniatores, quales sint, & ubi potissimũ uersentur, quibus rebus ac studijs intenti sint, & qualibus instrumentis quoq; ad circumueniendos & opprimendos innocentes utantur, describit. Hinc ipsum quoq;, qui traducitur, quis & qualis conditionis sit, & quid maxime in eo obseruetur, idq; distributione quadam prosequitur, additis etiam exemplis quibusdam, atq; similibus. Postremo & illum depingit, qui calumniatori aurem præbet, qualem ferè esse contingat, & quid quisq; faciat, tractata etiam per occupationem quæstione, an prout quisq; uir dignior, aut famæ spectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis sit, an prorsus nulli uni ac soli credendum. Digna sanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus & aulis ubiq; scripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res ignorãtia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominũ uitæ tenebras quasdã offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare solita, sed priuatas q̃q; singulorũ rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; q̃ in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his capi, à quibus etiam quàm longissimè absumus.

Amplificatio ab effectu.

Deniq; in rebus humanis nihil tam fauste feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc sunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidum, aliæ item aliarum calamitates. ferè enim quicquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositum proficiscitur. Illa

Descendit ad hypothesin.

uero cum aliàs potest plurimum, tum noxia est immodicè, si quando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos sæuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Ita q; quo pacto caueri facile possit, & qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quanquam neq; Tyrum uiderat unquam, neq; Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congredi, conuiuari, secretò item & in auriculam inter conuiuãdum colloqui. Paulò post & defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cum & aliàs non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo exarduit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ causſç fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, non animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum esse, deinfortuna minori Apellem, quàm ut Pelusium prodere posset? hunc itẽ beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neq; interim per contatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, rerum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, additoin seruitutem Antiphilo calumniatore.

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram considet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manum

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũstant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facem tenens flammiuomam, dextra secum adulescẽtem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè ijs similis, qui sontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facilè conijcias Liuorem esse. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpres picturæ aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata lacerataq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadã quæ uice Iconis fuerit. Est enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admisso. *Finitio Calumniæ.* Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præsultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir sit, ignorat nemo. Nec enim quisquam uir bonus amico damnum dare caussatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniustum, sceleratum, impium. In summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. *Calũniatoris descriptio.* Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & quod aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & item q̃d nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniusticia uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem astrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̃ actorem Iudex audiat, dum alterius caussam honestiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione comparata sit defensio. Adhæc, sibi malè propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures liberè indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, mussitantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, senatus benè constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. *Argumentũ ab efficiente.* Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iusticia, non studio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio scitam sententiam, imò uero legem sacrosanctam audiat:

Ab autoritate legis.

Nec nisi librato dirimat sententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine caussæ.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse nec grauiorem nec audaciorem iniuriam, quàm indicta caussa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clanculatoria sectione arceat. Adeò enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeò nihil audet palàm, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. *A testimonio.* Quòd profectò minimè fallax indiciũ est, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil uani prorsum. Nam qui accusaturus quempiã, sibi conscius est ueri, procul du-

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio,& palàm audet aduersarium incessere,corrigere,purgantem crimen ferre.

II. *Vbi potissimũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa.*

Vt in bello,qui iusta acie uincere hostem palàm potest,turpe ducit, astu & insidijs certare.At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambientes,ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones,& assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est.Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat,eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs,æmulatione callidiore certari.Illic uideas licet,quàm acres alter in alterum oculos defigat,qua cura obseruet,ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum,aut male munitum cõspiciat,quod ferire feliciter possit.Ita studio cuiq; est,cum ipse primus esse cupit,uti proximum deijciat,exturbet,conuellat,proculcet.Hic si quis est uir frugi,temere euertitur,illuditur,deniq; ignominiosè exterminatur. Contra qui adsentandi paulò peritior est,& habiliore ad mẽtiendum ingenio,probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte,pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius,alia uia aggreditur,ut ferè fieri solet,sicubi de magnis agitur commodis,sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabilè,tragicum,calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est,simplexue,quanquam ita fortasse uideatur,sed arte multiplici,solercia peculiari, indefessa deniq; & accurata diligentia opus habet.Neq; enim noxia fuerit calumnia,nisi in speciem similia uero narret,neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione,in summa, mille modis fallat.Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempè ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt.Quo fit,ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit.Secq; primos tum singuli fore confidunt,si sublimem istum loco demoliti sint,ab amicis abalienarint. Talè quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi,siquis est cursor ingenuus,statim ruptis carceribus primas affectans,& animum ad stadij metas adijciens,spè uictoriæ è robore suo cõcepta,neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ.Contrà, qui malitiosus, imbellis,eneruis contendit cursu cum alijs,desperatis uiribus in fraudem intentus agitur,atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet,impediat, ac intercludat,& ni succedat actus,non est, ut ullo alio modo uincere possit.Haud aliter in ambitionis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias,& incautus ab æmulis captus discerpitur.Hi deinde amari,coli,amici uideri incipiunt,uel ob id unum,quòd bonis incommodarint.Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant,non quod fortuito casus ostendit,prehensant,sed in hoc toti sunt,ut accurato delectu obseruent,ne quid absonum aut alienum,à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas,in peiorem partem trahunt,suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi.Medicum insimulant ueneficij.Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis,tyrannum proditionis.Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent,aptè illuditur.Quòd si auditorem zelotypum norint:annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium,alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus,ea sibi arte præter modum placeat,Philoxeno,aiunt,carmen tuum non probatur, hiulcum,lege solutũ censetur. Ad religiosum:en ille de pietate,deq; dijs malè sentit, sacra detestatur, prouidentiã uniuersi gubet-

III. *Qualibus studeat atq; intentus sit.*

II. *Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, quis & qualis is sit. Amplificatio à simili.*

Redit ad studia calumniatoris.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum abse impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uèro cognoscèdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quandò cum cupiditatibus auditoris cõflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltasset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet: nam postea quam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephæstion haberetur. Continuo templa, ciuitates, pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Denicq; arę & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephæstionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrũ duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset præteriens Hephæstionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephæstiona iuratus, eũ sibi in uenatione augusta specie, deum clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephæstionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipiti ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostiles nemo persentit, nedum nõ obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Denicq; innumeræ imposturæ, ac malicios æ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio. Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cõcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac subruit. Intus coniuratis cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs consita, præsentium item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illecter. Quosdam equidem comperi studio calumniæ adeo suauiter titillari auriculas, ut si pēnis cō frices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum eruerint, cuncta prouiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est inprimis mirabile, nescius se reum haberi, neq; cuiusquam sibi sceleris conscius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam ante undiq; circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & malè mascula, audit quidem, & summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorsolabro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triste patientem. Id ille maximè patitur quum simili delatore uecordia apud eum, cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quanto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clam alijs grauis simultatum causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimulat: ut quum ante uerterit accusando, suspicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantū inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præferens actoris odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salutemq; familiarium amicorum, neglexisse uidemur. Est & genus alior, quibus tametsi comperitur falsò criminatum apud se amicum, tamen cum eredidisse putet, neq; aspicere illum, neq; in gratiam redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quòd alienam iniuriam non prospexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex quo quod promiscuè ac sine discrimine calumnijs creditur. Quale est quod apud Poëtam ait Antia:

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipsa prior adolescentem ad concubitum sollicitasset, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta pœna luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum beluis marinis deuoueret: quā quam ô superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiam, an non dignus est fide nonnūquam uir, cæterum bonis moribus & recto ciuilicq; iudicio præditus, qui alterum accusat? nō licet tali, auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquā, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus Aristides, uerum

Personæ eius apud quem quis defertur

Exaggeratio calūniæ, ab effectu & eius exemplis.

Obiectio.

Dilutio ab exemplis.

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictoriis, suspicione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciũt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusandis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter exploraumus, licet: Priusquàm id factum sit, calumniæ cõcedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignum uiro, longeq; à iustitia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurum est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittẽda calumnia.

Cõcludit tandẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

In uectiua est in eum, à quo deriſus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dici atro cõparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcũ, & usitatum Græcis esse, & serectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorũ, qui similibus nominibus etiã alios nefarios ac detestabiles, probroſe appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonẽ ac dicẽdi genus illius insectatur, ostẽdens illũ meritò ac dignè ista uoce cognominari, ut potè atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodẽ modo passim notatũ, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatẽ pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodẽ modo ultus fuerit, Post Exordiũ Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentũ rei et occasionẽ scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinã ac barbarã deriserat. Est enim λογισμὸς examinator, ἐξεταστὴς & κριτὴς seu δοκιμαστὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Aphophradis (hoc est, dici atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidẽ Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseueratione & intermina tione.

quidq; significet, paulò pòst docebo te. In præsentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho, audisti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo supra modum liber, & dicax, necq; conuiciari unquam ueritus, etiã si quàm maximè molestus futurus esset ijs, qui in Iamborum ipsius ocium incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam istorum audijsset, Cicadam, ait, comprehendisse hominem alis: comparans se ipsum cicadæ Archilochus, insecto uidelicet, natura quidem strepero, & nulla cogente necessitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam stridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtã loquacẽ contra te ipsum irritas, alioqui causas, & materiam Iambis suis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nunc interminor, haud equidem per Iouem me ipsum cum Archilocho conferens, unde enim hoc possem, ut qui longè adeo inferior illi sim? sed quòd tibi conscius sim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata esse. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipse quidem sufficere, assumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te sunt, malorum describant. Adeo ceu pueros quosdam tecum collatos, malicia superasti & Orodoœcidem, & Lycamben, & Bubalum, quibus Iambos ille suos consumit. Atq; adeo uidetur deus quispiam risum istum tunc labijs tuis immisisse, quando Apophradis huius mentio facta est: quo uidelicet ipse quidem Scythis manifestior fieres, quòd indoctus summopere esses, & communia hæc, & ante pedes posita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te instituendæ, suppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noscẽdi, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras, eloquatur: imò uero præconem more proclamet, quæcunq; agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, post multa illa superiora ac ueterа. Atqui frustra fortassis & superuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Necq; enim ipse unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm scarabæus, si monitus sit, ut ne amplius in stercora huiusmodi uolutet, cum ille semel istis assueuerit. Necq; etiam quẽquam esse arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu ausus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipsum iniquè delinquis. Nõ ita tutus, neque obscurè adeo malus es, necq; etiam opus quopiam est, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifestus fias, Canthelius siue Asinus tantus existens, nisi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus sit, aut in tantum Cumanus existat, ut non statim conspectum te, asinum omnium contumeliosissimum agnoscat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & sæpe, res tuæ proclamatæ sunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, supra Ariphradem adeo, & supra Sybaritam Misthonem, & supra Chium illum Bastam, qui ijsdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen est, etiam si frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quasi solus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obscurissimus ille quidem eorum, qui in scenã ascendunt, solis uobis inimicus, qui linguam ipsius formidatis, & scientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conscia est. Plausibile igitur hoc fuerit, si ille uoluerit, ante nos ingressus, exponere auditoribus, uniuersam fabulæ rationem. Proinde age, ô Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ frustra necq; odij cõcilian di gratia, necq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam accessimus: sed cum ut priuatum quiddam ulciscceremur, tum quia, illud quod commune est, hominem ob maliciam ac uanitatem odio prosequeremur. Atq; hæc sola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

Amplificatio excollatione

Reiectio fimulata, quæ attẽtiores faciat.

Prosopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, qui am ad dicendũ paret, & meluti Prota fin quandã fabulæ exponat

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, Deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multo iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collecticia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haud quaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerunq; uersatus) ut postquam dicendi argumentum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationem illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualde ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undiq; multus. Ac alij quidem ad Patrensem illum interea aspicientes, significationem dabant, quòd haud quaquam clam ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulo ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret: hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dij uacent, atq; animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto suppositicio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrioem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Graeca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio quæ Protasis siue argumentum recxponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem est Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam sit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat se contra hunc ualdè acerbè dixisse, ac multo adeo risu Apophradem ipsam arripiebat. Cæterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra seipsum insciciæ testimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationē hanc scripsit, is qui me huc ad uos præmisit, ut uidelicet ostenderet, celebrē istū sophistam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis sedent, scire solent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipse ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, ueluti ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Palestina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & postremo quæ nūc Ephesi facis, quæ quidem uecordiæ istius tuæ, quasi quoddā summariū sunt & caput, & coronis morum. Postquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum sis, tragœdos conduxisti, tempus iam est, ut propria tua mala audias. Imo uero nondum etiam, sed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac risu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim me Hercle Græcorum proprium erat, sed alicū de ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commessabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex eiusisti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eiecisti. Et ex eo risus ille uidelicet, quod barbarè ac peregrino modo loquor, & transgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, quihuiusmodi melius, quàm tu, sciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropem, peregrinas & aduenas apud Athenienſes esse probaueris, quàm Apophradis nomen ostenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ esse. Nam multa quidem sunt, quæ & ipsi eodem modo cum cæteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem soli illi atram, & abominabilem, & inauspicatam, & nefastam, tibiq; similem diem uocant. Ecce didicisti iam obiter quoq;, significationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magistratus de rebus consultant publicè, neq; lites in foro disceptantur, neq; sacrificia peraguntur, neque quicquam eorum, quę more & auspicatò solent, tractatur. Is dies Apophras siue ater dicitur. Atque huiusmodi dies apud alios alijs de caussis indicti sunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui superati sunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pronefastis, & inauspicatis ad res legitimas gerēdas, habendos censuerunt: aut me hercle etiam. Atqui ineptum fortassis, & intempestiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuò discere talia, uirum senem adeo, ne illa quidem, quæ his priora sunt, scientem. Proinde hoc omnino reliquum est, & si didiceris ipsum, omnia exinde nobis scies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam si ignorare, ignoscendum sit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam posita, & obscura hominibus priuatis atq; indoctis sunt. Diem tamen atrum, etiam si uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac solum nomen omnium positum esse dixerit quispiā. At uero uetustorū uerborū alia quidem usurpanda sunt, alia autem non item, quęcunq; eorum uidelicet, non ita multis consueta atq; usitata sunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, si ad te quidem uerba fecissem, de te ita dicens, peccassem fortassis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis consuetis ac patrijs tecum loqui, si intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatē aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, secundum Græcam linguam conuersari decet. Deinde etiam Atticis per successionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus, deinceps orōem suscipit ipse Lucianus.

Propositio. cū diuisione.

Veneris cognomina sunt. Suidā uide.

I. Quæstio, an Græcū nomē Apophras & quid significet.

Quid Apophras.

Præcisio.

II. Obiectio.

* *Fortassis, nō intelligentiū, legendū. Dilutio à personæ qualitate, & ipsius uocis.*

rantibus in lingua ſua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contra, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in Iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apo phradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino par ui facis, ſi nihil ſcire uidearis. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaën*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudiumque plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaq; & mihi, per Adonidem, comparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſi quis ſpadonem, aut Eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haud quaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, ca taſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haud quaquam negabis, ſi modo noui fortitudinẽ tuam iſtam qui certè & animum attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à theatro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: Et in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquàm neque hyeme malam, neque æſtate moleſtam ni-

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc noie notatus fuit Themenes, de quo Xenophon lib. 2.

* ἀλυπεῖν uidelicet deducta uocè, quod moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, quæ uitã aduerſarij inſectatur ut digna appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit & primo in patria.

mis, sed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam cõ argui, & cum ijs, qui uetera illa sciunt, ac meminerunt, conuersari, laqueus reue ra tibi est. Sed quid ista frustra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fue ris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema sunt? Audio autem & possessiones esse tibi apud illos magnas, nimirum miseram illam turriculam, cũ qua Sinopensis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciui-

Quæ Antiochiæ. bus quidem tuis haudquaquam ullo modo persuaseris, ut non omnium detesta bilissimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortassis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis testabuntur, si te dicas nihil mali aut reprehensione dignum fecisse. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipsum istud opus uidit, quando, cum adolescentẽ illum Tharso uenientẽ, abduxisses. Sed & detegere ipsa in honestum fortassis mihi fuerit. Veruntamen norunt, & meminerunt illi, qui tum astabant uobis, atq; aspiciebant, te qui

Præcisio. dem in genu inclinatum, illum autem nosti quid facientem quoq;, nisi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortassis non norunt te,

Quæ in Aegypto. qui te post præclara ista in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, fusceperunt, cum te uestiarij insequerentur, à quibus uestibus preciosis com paratis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conscia tibi

Quæ Alexandriæ. est. Et per Iouem haud quaquam posteriorem eam Antiochia censeri decebat, nisi quòd proteruitas ista tua manifestior, & turpitudo flagitiorum insanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & super omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commisisses, ac postremus auxiliator tibi fuit, is qui stipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipsum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui sciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; sustinuit in cõuersatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit ingenibus adolescentuli pocillatoris, œnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non esse, cum ipsum opus aspiceret? Haud quaquam opinor nisi prorsus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi significationem dedit. Cum te statim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibusdam lustrauerit post exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta est operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa consecuta est, & sanè gratulor tibi ob tam præ-

Quæ Ephesi. claram laudem. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nũc Ephesi abs te geruntur, illud equidem dico, quod uerissimum est, quòd mirum foret, si non mirarentur, si prima illa tua opera nossent. Atqui nouum hic istud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidicisti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam osculari ore insuper uoluisti nos ob talia facta? Istud igitur contumeliosissimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, sectatores suos, quibus satis fuerat, illa solum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis asperitatem, & indiscretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Musis omnino alienam, & id genus alia. osculari autem etiam te supra hæc: absit ô malorum auersor Hercules. Nam scutum potius, aut uiperã osculari satius fuerit. Quòd in morsu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accersitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem osculo, & ueneno isto, quis quæso uel ad sacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam, precantem? quàm multis lustrationibus, multisq; fluminibus opus foret? At talis ipse cum sis, derides alios obno-

Regestio. mina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare soleas. Atqui ego quidem si Apophradis uocabulum ignorarem, erubescerem potius, nedum si dixissem, inficias irem. Te uero nemo nostrum accusauit adhuc quòd ἐρεμωλόχους ἀθρόμαδας fortassis, quòd γας dixeris, & ῥοπομάδλητας, & ῥησιμετρεῖν, & ἀθηνιῶ pro Athenas desidero, & rudere significat, & λέγειν μάδλητος uoce, etiam Aristophanes utitur pro futili & nequam unde ἐνθυμητῆς hic τροπομάσθλητα finxit. ῥησιμετρεῖν pro perorare uidetur ob affectatoribus poni.

ἀνθεκτρετεῖν, & σφενδικίζειν, & χειροβλημᾶδῆ. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripta reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis Idemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta. Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. ✶ Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliæ ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissimè, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nunc autem Metiochũ, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quàm minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumelioſe me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per Deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipsi? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esset. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quomodocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde connumerare ei ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quamobrem autẽ ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinosi tatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nam aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiã ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomẽ nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In alia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoque turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam tuus adebat, excussurus uidelicet oculum.

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta.
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀντεκτρεπτεῖν, si tortassis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια festũ Proserpinæ. σφενδικίζειν, obscurum, an à σφεδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ pro innuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an abeadem uoce cum fibulam & ornamentum mulebre significat. χειροβλημᾶδῆ aũt manibus contrectare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Longius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquẽtiæ præses. De Idemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide supra in Amoribus quoq; mentio facta est.

✶ Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit

Fortassis tenim nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imo uero quèadmodum charybdis, quærebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum confugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique, λασβιάζειν & φοινικίζειν: num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut consueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodum explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus consulturo tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Meritò sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentē postulet. De Theopompo ✶autem ob Tricaranum, in iudicio agētem, dicat, tricuspide oratione ipsum confeciſſe ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfeciſſe ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulò antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionē quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πενήτων. Ridentibus aũt, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haudquaquam, subijcis, sed ἄτερον ἀντ' occidit. Omitto antiqua illa: ✶puta τριῶν μηνοῖν, & ἀνηνεμία, & πίταμαι, & ἐκχύνειν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis causſa facis, ô cara Adrastia, nemini exprobrauero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à ciue accepto ✶, deierarit se illud haud quaquã accepisse: aut si quis impudēter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tādem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi si quid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbane abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cæcera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi luber, neue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia commiserunt, inuocare, & amicitiam præbibere, eademq; obsonia attingere. Sed neq; illud; ὀδ uerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa sit uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret; nunc autem cum nihil ægrotas tu huiusce modi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarũ rerum uerba sunt à morib. Lesbiarum et Phœnicum sumpta.

Hactenus uitã et facta inspectatus est, iam et sermonē et dicēdi genus

Arx siue castellũ fuit Argiuorũ, ut Suidas, Pollux, Phliasiũ.

Aliter ũ amicorũ, sed θάτερον neutrum est, cũ πένης masculino genere ponatur ἄτερος ntō casu dicitur, ὁ ἕτερος, nã πρὸ ἕτερος.

✶ Triũ mensiũ, tẽpestas, uolo, effũdo. In quibus dũ affectat Atticus uideri, & numeros confundit, & uerbis obsoletis utitur.

♣ Alludit ad significationē κόραξ, id est corui fuere aũt Tisias et Corax primi inuẽtores artis Rhetorices, ut et Cicero meminit.

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; pol-
lias hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſal-
tem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. *Epilogus per exprobrationem & amarulentiam.*
Vidésne quãto ſatius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; Apophra-
dem deridere, quæ tibi Apophradem; & atram totam uitam reddiderit? An eti-
am amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nunquã quicquam defi-
ciam. Nondum igitur ſcis, quòd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cũ conueniret,
ô pæpalema (id eſt, omnifariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hir-
ſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis
iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata
quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina.
Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apo-
phras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præcla-
rus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, fi-
nis infelicitas eſſe conſueuit. *Verſiculi Euripidis ſunt in Bacchis.*

ἀχαλίνωτος ὀμάτων
ἀνόμων τ' ἀφροσύνας
τέλος δ' ἀνυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

*OBliqua quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarũq; partiũ orna-
menta, poſtremo etiam parietũ picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiã ſimilitudini-
bus quibuſdã. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu cõtentionis quadã figura, qua de pulchritudine domus
utrum ea uidelicet, ad inuitandũ, & iuuandũ oratorem in ea dicentem, plus proſit, an noceat, diſputatur. Cu-
ius quidẽ affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis cõprobata, additis &
exemplis, & ſimilitudinibus, eodem pertinentibus. Altera aũt, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur.
Fingitur ènim alia quædã alterius oratio, ſuperiorẽ refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à
ſuperiore afferuntur, per inuerſionẽ confutare, ipſa aũt ſuam ſententiã ab alijs elegãtiæ ac pulchritudinis
effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorũ auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidẽ
parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietũ pictura,
deſcribuntur, ut ex ea quaq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.*

ERGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pul-
chrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, dein- *Exordium à collatione.*
de & tutò profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore
gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum,
quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illi-
us lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſi quis uideat, mole
maximam forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; *Adaptatio amplificata circũſtantijs, cõtinens propoſitionem.*
& picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere,
ſi forte circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus & inclareſcere acuoce il-
lam implere, & quàm maximè licet, etiam ipſe pars quædam pulchritudinis il-
lius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admi-
ratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertem il-
lam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem conferen-
do, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At *A decoro & qualitate perſonarum.*
Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrima-
rum rerũ amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcicia eſt, & præterea amu-

ſum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quod non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris, ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio uoluptatem capere, præ metu, nequid nõ ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haud quaquam, puto, cõtentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad fieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit. Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iis quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoria repetentem, & cum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium reperçuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur una cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit non nihil. Fermè enim intro per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrũ aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ, & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem *ſatis fuit*, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens & fons perſpicuus, non *longè* ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium *uerbis* eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque accerſebat, credebat q; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub Platani pulchritudine receptaculũ hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac conferas. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, *uel pulchritudo*, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, *nulla re* ſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat *ſpectaculum* planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & *felicitatis iactantia* iis qui eam poſſidebant: quòd autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an nõ, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerentur. Nõ enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos aliquos

A iucundo ex effectis.

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu. Locus communis de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam iactãtiam compara ta est: neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, & cuius nõ solum in usu iudicium, sed & cõsideratio aliqua, atq; æstimatio uer- ba sequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherri- ma autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospiciẽ- tem statim excipit, & lumine ad satietatẽ usq; repletur, foribus adapertis, pro eo ac ueteres quoq; tẽpla sua statui, & ad solẽ aspicere fecerũt. Deinde quod & longitudo cũ latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta propor tione cõsentiunt, & fenestræ liberæ undequaq;, à nulla parte impediũtur, & ad quodlibet anni tempus benè cõparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quo- modo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire tur quispiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatũ, aut nimium, in tam e leganti, nihil quod reprehẽdere merito possis, & quòd aurum, quibus additũ est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut su perfluè accumulatũ. Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ satis erit, ad formam insigniorem reddendã, uel circa collum tenue aliquod monilè, uel circa digitũ annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini apponit, quantũ uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè defor miores earum, & uestem purpuream totã, & ceruicem auream facere solent, magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quã dam uenãtes: & quod pulchritudini deest, appositiõe externæ delectabilitatis, ceu quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidio res apparere, resplendẽtes unà cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatẽ, sub aureo sandalio tectũ iri, faciemq; etiã ipsam amabiliorem fore si unà cũ eo quid splendidissimũ cõspiciatur, at illæ quidem hoc pacto. Modesta uero mu- lier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solũ, quibus opus est, utitur: pul- chritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere spe ctandam. Proinde etiam huius domus tectũ, imò potius caput formosum qui dem, per seipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantũ et cœlum noctu stellis, certis spacijs inter se distantibus, circũcirca splendet, cer- tisq; item interuallis igne collucet. Quòd si totũ foret igneum, haudquaquã certè pulchrũ, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au rum hîc haudquaquam ocioſum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui interspersum esse, sed & fulgorem quendam nõ iniucundũ de se præbere, & totam domũ rubore suo uelut inficere. Quando enim lumen diei incidens ap plicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendent, & duplicẽ ruboris claritatem ac rutilantiã exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigi- um & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudato re opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum, & parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidenti am, & diligentiam & ueritatem, cũ ueris aspectu, et prato aliquo florido, haud iniquum fuerit, comparare. Nisi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce- scunt, & immutãtur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuũ & pratum nunquã marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehen dente hęc, & decerpente suauitatem, eorũ quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus quis nõ uoluptate afficeretur, spectãdis: aut quis nõ magnopere expeteret, eti am præter quàm posset, inter ea orationem habere? cum sciat turpissimã esse ab ijs quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al- liciendi uim habet, aspectus pulchrorũ, nõ inter homines modo, sed et equus libentius, opinor, cursurus fuerit, per campũ decliuem, & mollem, placidè re-

Descriptio domus.
Situs.
Tectũ & exornatio eiusdem.
Amplificatio à simili.
σφενδόνη est in Græco, qd' palã anuli significat proprie.
Ab usu.
Ἐν λόγεσφεν ut Iliad.
ἐγλίενσε Reliquarum partiũ elegãtia.
Redit ad locũ de effectu et ui pulchri

tudinis, quem et exēplis cō probat.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referientem, aut resistentē ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; se ipsum tradens celeritati, certat etiam cū campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quādo & flores prodeūt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamē ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splēdorē solis, uariātibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios trāseūtibus, aliamq; ac nouam formositatis speciē subinde recipientibus. Accidit autē hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarū quamlibet, quasi quædā irides circundant. Nā qui ante æreus uisus fuit, mox inclināte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solē cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pēnarum ille ornatus uariatur. Nam quòd & mare idoneū est ad prouocandū, & ad cupiditatē cōcitandam, quando tranquillū uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nō dicam, quandoquidē, etiam si quispiam lōgissimè à mari continentē incolat, & omnino nauigatiōis inexpertus sit, nihilominus tamē & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altū deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelū, nauem autē placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labentē. Atq; ob eam quidē rē, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domū dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhōbo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguā habens, etiamsi ante hac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atq; elegantes eas usum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterū altera quædam oratio haud quaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonē conabatur, & postquā dicendi finē feci, haud quaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorē esse adorationes recitandas ac peragendas, domus pulchritudinē pictūris atq; auro exornatam. Nam ipsum cōtrariū planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedēs oratio, pro se, tāquā apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicendi, domum simplicem atq; deformē. Ac me quidē iam audistis, atq; orationē meam, Proinde opus non habeo eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquā tis per locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidē orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domū hanc prædicauit, & oratiōe sua ornauit. Ego uero tantū abest, ut illā reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putē. Nā quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicētis cōmoditati atq; usui ostendetur. Ac primū quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & aurimentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodē exēplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis nō modo nihil cōferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatū illum multum, sed, contra aduersari potius, quando uidelicet eorū qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis preciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorē, uel uultū, uel cerulcem uel cubitum, uel digitū debebat, relictis his, ad Sardiū, uel Smarag-

II. Pauonis.

III. Maris.

Adaptatio.

Epilogus.

Cōfutatio superioris orōnis, per prosopopœiā.

Exordium à cōfessione laudis & inuersione.

Cōfutatio similitudinis à cōtrario effectu p inuersionem.

rãgdum,uel monile,uel armillas,reſpicit,ut ob id meritò, illa ita neglecta,do lore affici poſſit,propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus,non habẽtibus ocium,ac ſpaciũ laudandæ illius,ſed obiter dũtaxat ipſam intuẽtibus. Quod idem opinor,neceſſe eſt etiam illi accidere,qui inter tam pulchra opera, oratio nem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerũ,quod dictum eſt,obſcuraturq́,& unà abripitur,perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnũ inijciat,aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpe ctandam exhibeat. Proinde hoc etiitandum dicendi eſt. Præterea autem & uo cem ipſam confundit,qui in uocali adeo,& ſonoroſa domo dicit. Nam illa re ſpondet,& ex aduerſo reſonat,& contradicit, imò etiam obruit atque abſcon dit uocem dicentis,quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uo lunt. Vincit enim magnitudo uocis,& ſuprimit,id quod minus eſt. Iam ue ro etiam illud,quod dixit aduerſarius, quod uidelicet excitet pulchra domus dicentem,& alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo mo doſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat,timidi oremq́ facit, cogitantem nimirum illud,quòd omnium turpiſſimum ſit,in lo co pulchro ac ſpecioſo,non pulchrã ac ſpecioſam orationem quoque appare re. Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt,nõ aliter ac ſi quis ar maturam pulchrã induat, deinde ante cæteros fugiat,notabilior uidelicet ex eo,quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atq́ ideo formoſitatis minimam cu ram habuiſſe,quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret,uerborum & orationis ipſius pulchri tudo,ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cũ omnino neceſſe illud quoq́ ſit,dicentis ipſius mentem circa intutum detineri,& cogitãdi dili gentiam ac curã langueſcere,uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ oratione uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quo minus de terius prorſum dicat talis aliquis,animo circa eorũ quæ uidentur laudes occu pato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi,& ad auſcultandum intrò aſſumpti,poſtquam ad talẽ & domum acceſſerint,ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iã Demodocus,aut Phemius,aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis,is qui orationem habet,ita eſt,ut auellere cogitationes il lorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit,ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborũ ſanè illorum,aut reci rationis, ne principium quidẽ exaudire uidetur: ſed totus in ſpectãdo uerſa tur,niſi quis fortè omnino cæcus fuerit,aut noctu,uelut ille in uico Martio Se natus ſolet,ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè in feri or ſit,quàm ut cum uiſu certare queat,etiam Sirenum fabula,cum illa de Gor gonibus comparata,facile docuerit. Ille enim mulcebant quidem præterna ui gantes,canendo,atque abblandiendo carminibus,& ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma,res ipſa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt,& carmen ipſum obturatis auribus præ termiſit. At Gorgonum pulchritudo,ut quæ uiolentiſſima eſſet,& partibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaret,ſtatim attonitos reddebat aſpicien tes,ac mutos faciebat,et quẽadmodũ fabulę placet,& fert, in lapides illico,q́ admiratiõe cõuertebantur. Quamobrẽ & illa quæ de pauone paulo ante ad uos dixit,pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nã & illius in aſpectu nõ in uoce, de lectatio eſt,ac ſi qs iuxta illã uel philomelã,uel cygnũ ſtatuat,ac canere iubeat, inter canendum autẽ pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio,q́ ad hunc deflexu rus ſit animus,longũ ualere iuſſis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddã

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à contrario.

Amplificatio ab effectu, pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Cemprobatio ab exemplo.

Confutat et ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidẽ, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium feret, quod multo magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obedijt, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquentem, perinde ut cõſuetum ipſi eſt.

Lib. 1. Herodoti.

Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit: ac merito. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicendi aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi, Nam uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquamque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario antepone-tis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abijt uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe ceditur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: adoleſcentes duo, ſocij. Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clam adeuntes, occidunt ambo Aegiſtum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugã capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Brãchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

I. *Perſeus & Andromeda.*

II. *Oreſtes & Pilades.*

III. *Branchus & Apollo.*

utroq;

utroq;,& puero ludente,& cane ſaltum meditante. Vltra hæc Perſeus iterum ſequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediens, & Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipſum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ, Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido: habitus autem haud quaquam militaris, ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc, alia Minerua, non Marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur, ipſa autem fugit, & ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus exiſtens. ille autem, dum ita uehitur, indicat ipſi ferentẽ ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur, inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati, iam uocantes ipſum. Atq; ea quidem, quæ ad ſimulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inſcicia, ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur ſe eum interfecturum eſſe, ſtrictum tenens enſem, & ut ille inſaniam fingit, ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit, & pater fit, ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aſpiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miſeri autem illi aſtant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, ſcientes, & hoc, aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, & ad ſpectandũ auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum, non ut aduerſarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit, damnetis, atq; odio habeatis, ſolumq; eũ cũ ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, ſed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro, ne miremini. Nam ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

IIII. *Perſeus & Meduſa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlyſſes fingens inſaniã.*

IX. *Medea interfi ciens liberos.*

Concluſio.

MACROBII.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAtalogus eſt μακροβίων, hoc eſt, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, ſomnio ad hoc faciendũ, ut ipſe ait, admonitus. Recenſet aũt principio totas hominũ nationes, ac genera, quæ diutiſſimè uixerint. deinde tranſitione ad ſingulos facta, reges primũ, ac principes, deinde & philoſophos, & Hiſtoricos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quàm maximè longæui fuiſſe perhibentur, adnumerat. Orditur autem à cauſſa, qua ad hoc ſcriptũ impulſus fuit, additâ etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturum ſit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNIum muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus ap porto tibi longæuos: ſomniũ inquam, quod iã olim uidi, & amicis narraui meis, q̃ die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autẽ nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longeuos tibi me afferre mã daret, equidẽ deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc p futurũ cum uniuerſo generi hominũ, tum præ cęteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis Deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenijſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, una ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quàm diutiſſimè uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſteaquã maximam ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dicatum. Inſuper apud Perſas & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine *ſunt* prædíti, & ualde diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tum *quod* & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omniũ *longiſſima* utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriæ proditum eſt. Cuius rei cauſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidem aiunt omnes illas nationes tantum aquã potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longè meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines *ubiq; terra*rum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem *peruenire*, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati *uiuendi rationem* ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum *obſeruatis* uirorũ ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intentus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutem ſanam & longã, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus parauerís. Numa Pompilius Ro-

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ Neſtor Tyreſias.

Tota hominũ genera. Scribæ Aegyptiorum. Arabum Mythologi. Brachmanes. Magi. Seres.

Athotæ Chaldæi.

Tranſitio ad ſingulos homines & primo reges & principes.

Numas.

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerunt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autem reliquos etiã Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimè uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem æ̃rem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra marique dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo cõfligens in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Luscinepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uictus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritus, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquemq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius
Agathocles
Hieron.
Antea.
Bardylis
Teres
Antigonus.
Lysimachus
Antigonus
Antipater
Ptolemæus
Philæterus
Attalus
Mithridates
Ariarathes
Cyrus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
Artaxerxes. stitia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti-
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes. quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorũ me-
moria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & nona-
Sinarthocles ginta uixisset, insidijs fratris Gosethre clàm obtruncatus est. Sinarthocles autem
rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis reductus ab
Tigranes. exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Armeniorũ,
contra quẽ Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno morbo consumptus
Hyspasynes perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro adiacentiũ rex quin-
Tereus to & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius post Hyspasynem
earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos, morbo perijt. Ar-
Artabazus tabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum regnum tenuit, sex
Mnascyres & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit, Et Mnascyres rex
Masinissa Parthyæorũ sex & nonaginta annos uixit. Mnasinissa uero rex Mauritaniæ no-
Alexander. naginta annos uixit. Alexandrus autẽ à diuo Augusto loco Etnarchi rex Bospho-
ri declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri & pedestri pugna nullo
inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scribonio rem militarem
commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum uixisset annos tres & nona-
Goësus ginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnum tenuit, quo tempore
Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim annos natus, postre-
mum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam memorandæ senectutis
II. reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annumerantur Philosophi,
Priuati & Philosophi. & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt, qui aliquà sui cura habi-
ta, ad extremam senectutem peruenerunt.

Democritus Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
Xenophilus. losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cum
alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ Philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapientum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonoginta. Hunc aiunt in concionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino-
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unũ & nonaginta annos uixit. Xenocra-
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun-
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando-
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Nestor tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Xenophon Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tybe-
III. rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Historici. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen-
Ctesibius tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut

narrat

harrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimũ, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quòd ad summum usq; uitæ diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinquæ annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autẽ Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum & Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum caussam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta, Sophocles poëta Thragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophonte, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agens decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Ancreon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poetam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Hieronymus.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus.
Polybius.
Hypsicrates
Rhetores
Gorgias
Isocrates
Apollodorus.
Potamus
Poëtæ
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus.
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grammatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est aũt propositio & summa negocij, patriam omnium rerũ esse dignissimã & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem cõparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodũ parentũ quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauissime punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.

IAM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neq; iucundius quicq;. Est uero hac alid quid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quęcunq; diuina, quęcunq; ueneratiõe digna homines esse existimãt horum causſa atq; magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinẽ atq; splendorem, sumptuosos præterea uariosq; instrumentorũ apparatus admirantur multi, patriã uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neq; quisquam quamlibet potẽs, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaq;, quicunq; felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neq; occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam fortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atq; religiosè colere. Et enim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundem q; elegantiam obseruare, neq; non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterũ, ubi de urbium electione agitur, nemo utiq; posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoq; suam quàm maximè conformẽ esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamẽ qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito ceteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoq; faciunt probi & legitimi, neq; non patres, qui quidem fuerint nõ mali. Neq; enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neq; pater neglecto filio, alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quàm optimè educati atq; exornati. Porrò, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Si quis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoq; conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patriæ pater, tum omnes q; ex illis numerosa retro seriæ generis domestici progenitores sunt. Et ad deos usq; paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoq; Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totũ terrarum orbem, atq; omnem Oceanum. In qua tamen quisq; illorum

A signo & collatione.

A simili & coniugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quin etiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ nomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumẽ intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendę gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officiose refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregie felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregrè agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porrò autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitã auspicatus est, eodẽ iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patrię sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterum, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patrię nomẽ

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circunstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex causis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem ęditi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hæſitabunt. Verum, tametſi nõ ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quãlibet pretioſas excellit patria, ut legum quoq; cõditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legislatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur, & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrenuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno & collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

PRæfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, quæ ſtudiũ ſuum erga auditores, ſiue quicunq; illi tandẽ fuere, quibuſcum uerſatus tũ fuit, collatione iſta cũ Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos q ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædam ſitis inuadit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodã inſatiabili teneri ait, et quo frequẽtius apud illos ſit, eo magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalẽ attinet, habes conſimilẽ ferme deſcriptionem, atq; exemplũ Aulici cuiu, dam ſigniferi, in exercitu Catonis, qui eodẽ modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narratiõis teſtatur, apud Lucanũ libro nono, ubi & cæterorũ ſerpentiũ genera, de quibus hic mentio fit, enumerãtur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpẽtibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimũ, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, nõ gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terrę concauitatibus cõſtiterint imbris & pluuiarũ reliquiæ, quæ tamen & ipſę denſę ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribusq; iuxta infœcundus, qui que tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes ijs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentorijs, uenationibus ut plurimum uiuentes, non-

Hominũ.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hyhernum, sidere maximè pluuioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venãtur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero simias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim perdurant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes importauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, metuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidem omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol subtracta humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardẽtioribus radijs emissis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimentum subpeditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, solitudo, sterilis soli infœcũditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis subterraneis excubãtes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero subpernè repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupreστes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aërium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circumuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dipsas est, serpens non admodum magnus, uipere similis, uiolento ictu, ueneno crasso, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non secus atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quòd autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe crucitatus serpenti respondens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quando plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorũ sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incendis. Quemadmodum siquis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi causſam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse consueuit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi feciſſe uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiaribus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam syrtim prætereibat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrũ esse delatum, ac propter fluxum ipsum astantem uidisse statuam, exitij rationem indicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem ferè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas haurientẽ, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

Studia.

Serpentiũ genera, & ab ijs pericula.

Dipsas, et eius natura.

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè ſtruthionum illorum eſſe perhibentur, quos Garamantas uenari ſupra memoraui. Eſt autem epigramma aſſcriptum, quod & hic referre nõ alienum eſſe opinor,

ἀδιψῶ ἰῶ græcè, quod nigrũ uenenũ ſignificat.

Talia paſſus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare ſitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Aſſiduis undis uas potuiſſe reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollẽs à Dipſade percuſſus ſit, ſed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; ſtudioſe gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, ſed illis euacuatis pro uaſis & inſtrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere poſſunt, propter terram arenoſam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, ſemper ex ouis ſingulis geminos. Cuiuſq; enim pars dimidia aptum & ſufficientem pileum præſtat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipſades inſidioſe excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morſu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò antè à me relata ſunt, ſubinde bibens, ac uehementius ſitiens, cum tamen nunquam ſedata ſiti repleri poſſit. Hæc per Iouem non in hoc à me dicta ſunt, ut ambitioſe cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm nõ neglectui dederim Libycorum ſerpentum noſſe naturas. Medicorum enim magis iſta laus eſt, quibus hæc neceſſario comperta eſſe debent, ut in tali caſu egẽtibus opem ferrè pro artis ſuæ profeſſione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo ferat animo comparationem ferinam exiſtentem, non diſſimile quiddam erga uos pati, cuiuſmodi illi patiuntur grauiſſimè, qui morſu dipſadis percuſſi ſunt. Quo enim crebrius ad uos itare ſoleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè ſiti aduror intollerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri poſſe deſiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conſpicuam aquam poſſim conſequi. Quare ignoſcite, ſi & ego ictus animo, hoc morſu iucundiſſimo & ſaluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite ſcaturienti ſubiecto fonticulo. Dum modo me non deficiant undæ à uobis influentes, néue effuſo audienti ſtudio hiantem & ſitientem deſeratis. Nam quod ad meam erga uos ſitim attinet, nihil prohibebit ſubinde bibere. Etenim iuxta ſapientis Platonis ſententiam: rerum uenuſtarum nulla eſt ſatietas.

Adaptatio

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarũ eſt, qua Heſiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cũ iactauerit, ſe à Muſis accepiſſe munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, et quæ futura eſſent, nihil de futuris, quidem extet, uaticinatus fuerit, ſiue hoc inuidia quadam fecerit, cõmunicare nolẽs alijs, quæ ipſe acceperit, ſiue uanitate aliqua, quæ, cũ nihil talè à Muſis didiciſſet, ad uulgus tamen huiuſcemodi de ſe iactarit. Ad hãc accuſationem fingitur poſtea Heſiodus reſpondere, ac primũ translatione tueri ſeſe, qua cõmuniter poëtæ omnes uti ſolent, cauſſam eius rei in Muſas reijciendo, ſi quid nouũ, aut incredibile, aut cuius euentus cõſecutus non ſit, carminibus ſuis fortè inſertum habeant. Nam id inſtinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa ſæpe, metrorum quoq; gratia, dũ in curſu opus eſt, eodem ſpiritu illo aſſumi, quorum ratio interdũ reddi ſatis non poſſit. Deinde autem & abſolutè ſe defendere, recitando ex carminibus ſuis quædam, ubi futurorũ rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterũ reſtitans Lucianus poſteriora quidem oſtendit, nõ ſatis facere definitioni, & officio uaticinandi, cũ quiuis agricola eiuſmodi quoq; poſſit, qualia ille prædixit prora autem, quæ de poëtico furore, & de Muſarũ inſtinctu reſpondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, unde

de occasione uanitatis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de se ipso ait Hesiodus, pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἵνα inquit, κλείωμεν τὰ τ' ἐόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & anteacta.

T poëtam præstãtissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te ædita sunt indicas (sunt enim diuina, et admirationis plena oĩa) tum nos rem ita se habere constanter credimus. Illud tamen nõ iniuria nos incertet pendẽtes animi, qua nã re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantũ à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, et futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tũ rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorũ prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditam silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidum, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium caussarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut ille quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditũ, neq; illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem ædidisti, haud scio in quod nam tempus aliud horum usum promentum reseruãs. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cũ Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidiũ autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa a licui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque non omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autem pecora pascendi & regendi, & à stabulis agẽdi, & mulgendi rationem, tũ etiam si qua sunt alia pastorũ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterum ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerunt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Etsi in cursu poëseos aliquid per imprudentiam influens poëtæ memoriam fefellerit, illud perpẽdere acerbũ est. Sed nõ ignorandũ est, nos poëtas metrorũ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quædam uero ipsius carminis tenor sæpe numero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At em̃, tu maximo quo prædi ti sumus bono

Exordium à cõmendatiõe

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio per dubitatiõnem.

Apologia per translationẽ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

nos uiolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëſeos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inſectaris, ſed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſſa cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ó amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quãta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſucceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tẽpeſtiuè factorũ, ac omiſſorum diſpendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à teſtimonio ſcriptorum.

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ô admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictũ eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expectabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: ſi ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſitierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequutura ſit. Tum quòd æſtate media terra aratro ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborẽ exceptura ſit, effuſis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd niſi ſemina inuolueris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, præcognoſcere. Exempli gratia, quod *Minoi prædictum eſt*, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoq; uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & ad hæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq;, hyberna frigora ſubſecuturos: aliaq; id genus per multa, quorum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

Cõfutatio defenſionis ab inſufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtultas hominũ uota, ut qui in iis rebus plerũq; felicitatẽ ponant, eáq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimũ & moleſtiæ & periculorũ quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiã & imperiũ, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omniũ uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quidui s potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumentiaũt huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum fortè tũ ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cũ Adimantus (ut fingitur) conſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, dcq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, imitaſe cum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, feliciſſimũ ac beatiſſimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano obſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optãdi cuiq; quod uellet, occaſionem ac facultatẽ præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad famam nauis à Corintho Athenas ſpectandæ eius gratia uenieſſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

AN NON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthũ illum oporteat, ſine reſpiratione, curriculo abire? Quamobrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud conueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeò ingentem, & menſuram omnem excedentem, in Piræum appulſam eſſe, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumẽtum importari ſolet. Arbitror autem & uos, te uidelicet & Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc progreſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum, Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit, inter multitudinem ſpectatorum alicubi errans. Nam uſq; ad nauem quidem unà uenimus, & aſcendentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſequebatur autem Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus apprehendens. Ac me per totas ſchalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſubligatum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam inde iterum deſcendimus. SAMIP. Noſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcentulus ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, reſigata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adimantum rectè noui, arbitror uenuſtum ac dulce adeo ſpectaculum conſpicatum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigium circumcirca præeunte, aſtitiſſe lachrymantem, quemadmodum conſueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum uelut attonitum, in ſe cõuerteret, quem tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtram ſpirantes, quibus etiam illachrymari, non ignauum eſt. Hic autem præterquàm quòd colore fuſco eſt, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; diſſolutum & incompoſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem, ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille poſt tergum conuolutus capillus, haud quaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt Aegyptiacæ, coma uidelicet. Cuncti eñ illoq; pueri ingenui capillũ à tergo collectã gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri*, quibus pulchrũ uidebatur comam nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq;,redimitos crobyli textura,ſub aurea cicada rẽligata. SAMIP. Euge Timolaë,quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæq; in proœmio de ueteri noſtra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Sàmippe,ubi à nobis relictus fuerit Adimantus,quãdo uidelicet iuxta malum aliquandiu ſtetimus,ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia alijs ſuperimpoſita,& mirantes aſcendentem per funes nautam: deinde per antennã ſupernè tutò adeo currẽtem,apprehenſis antemnarũ clauis ſeu cornibus. SAM. Rectè dicis,quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum,an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam,ſed pergamus. Nam ueriſimile eſt præteriſſe illum iam,recipientem in urbem ſeſe,poſtquã nos amplius inuenire non potuit. Quòd ſi minus,at uiam ſaltem nouit Adimantus,neque metuendum eſt,ne à tergo relictus,à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit,relicto poſt nos amico,ipſos hinc abire. Sed eamus tamen,ſi idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur,ſi fortè apertam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus,quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta,latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius patens. Tum à ſummis foris ad fundum uſq;,qua profundiſſima eſt,eo loci uidelicet,q; ſentina defluit,nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quanta anq; ſuſtinet antemna? quanto autem rudente utitur,atq; aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit,inflexa,atq; aureum anſer culũ ſupernè habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora prominet,in anteriorem partẽ longè porrecta,cognomine mnaui deam,Iſidem uidelicet utrinq; additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta,uti picturæ,& ueli flammeus ille atq; paraſius color,& ante hæc,anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq; inſtrumenta, & habitationes illæ poſt puppim, omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quantus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facilè poſſet. Atq; hæc omnia paruus quidam homuncio,ſenex iam, conſeruabat,tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit,caluaſter quidam,crispus, Heron,o;nor,nomine. TIMO. Mirabilis,quod ad artem attinet,ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum ſupra Prothea illum,doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus,aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libente rnunc audierimus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi,homo probus,& ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi,ſeptimo die eo fuiſſe prouectos,ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerſo ſpirante,tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq;. Inde autem tempeſtate magna iactatos, decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenisſe. Vbi parum abfuit, quin omnes ſubmergerentur. Noui autem,aliquando etiam ipſe naui præteruectus Chelidoneas,quanti ſe eo loci attollant fluctus,& maximè,flante Africo,ſi quando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco cõtingit diuidi Pamphilium mare à Lycio,& fluctus ipſi,utpote multis acuarijs undis,circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt,& acutæ,& incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores,& fragorem edunt immenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur,ut ipſius ſcopuli altitudinem exequent. Talia igitur ſe quoq; tum deprehendiſſe atq; expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum,& tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipſorum dij tandem

flexi

Locus eſt in primo Thucididis, ubi de colonijs Ionũ tradit.

Πῶ χερσὶ κωφὴ ἐπιλημμάνεσθαι.

Deſcriptio nauis, quæ et paraſceue totius negocij.

Ornamentũ in anſeris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe qualiPharraſius uſus fuit.

Chelidoneæ, & quàm difficilis circa eaſdem nauigatio.

lexi atq; inclinati fuissent. ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut loeũ illum manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræũ, heri appulsos huc esse. Eo usq; uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Hetonem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? an non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neq; alius quisquam. Amodum igitur planè iã uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usq; arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi uestè apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecũ ipse animo & cogitatione, ut uidere, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædam cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirem uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quæ nam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidem apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddã est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splendida admodum face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ô præclarè, istiusmodi, sed opulentiam quandã mihi ipsi fingebam, quam inanem felicitatẽ plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in medium allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauem conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiẽte me anchoræ magnitudinem, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cum omnia perlustrassem, interrogaui quendam ex nautis, quantum mercedis ac lucri cõmunibus ratiõibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantum cõputaret, & ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediens mecũ ipse cogitabam. Quod si nunc deoq; quispiam nauem hanc de repẽte meã esse faceret, qualem & q̃ beatam uitã acturus erã? qui & amicis benefacturus, & interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domum ædificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictam, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coempturus, & uestes & uehicula & equos. Iam aũt nauigabam quoq;, & felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderant, prædicabar, à nautis aũt formidabar, & tantũ non rex quispiam existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, & ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hanc omnẽ submersisti mihi, nauẽq; ipsam bene ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ô generose, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorẽ, ueluti piratam aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor pro

Ita Græci appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ & ad rem institutã descendit.

Narratiuncula, continens occasionem disputationis

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciens, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecum illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtrahã, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facilè esse tãta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quàm parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægre ferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q; tecum conscensuri sumus, & scalas præ ingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclarè, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quod si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maximè uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultro nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hæres, quinam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè meherclè, Timolaë, atq; adeo obsequor tibi, & cũ tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycinoidem uideri. LYC. At discessamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum perueniemus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq;, quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & si quid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbium. uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ. Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶος cognomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eò quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo Marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præter quàm quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel cõſitum nemoribus, uel irriguum fontibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta precioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulò poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quòd uulgo faciunt, omnes me uereantur, & adorẽt, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulẽt, inter ipſos autẽ & Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero pauper quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autẽ iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ętate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aurei ut Philippici

Mons eſt Atticæ.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quod ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Donicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua perfoſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis aũt uobis, Samippo quidem uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irridet. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruens. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIM. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uicturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manum admoueas, & pauonẽ aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anímula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerẽ tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Cræſum, & Polycratem, multo te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atq; conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autem cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cum Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs coniunctas norim. Præterea & prædones, & cędes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirũ cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuo uotum meum inſecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitum more detrectas, & promiſſum reuocas. Sed tu Samippe iam opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haud quaquam poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem ineam, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquã illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſi quis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulo poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Conſolatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille,& non multò post,decies mille,postremo tota armatorum summa quinquaginta millia.Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorũ antepositus & electus,Imperator optimus esse uidear,qui & hominibus præeam,& rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus,exercitui imperem,non per successionem hæreditariam,ab alio in regnum introductus.Nam hoc Adimanti thesauro non dissimile foret,& ipsa res haud quaquam eodẽ modo suauis,ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatũ assecutus esse. LYC. Papæ Samippe,haudquaquam exiguum aliquid tu quidẽ, sed ipsum adeo caput bonorũ omniũ postulasti,uidelicet acieí tantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus,Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit,enutriuit. Verum age regna,præi militibus,& exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes.Cupio enim scire,quò nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine.Imò uero si tibi placet,sequere unà nobiscum. Præfectũ enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ô rex,gratiam tibi habeo,ac Persico more procumbens,adoro te, circũactis post tergum manibus uenerãdo tiaram,rectam istam,atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem,præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum,neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proindemetuo ne tubicine classicum intonante,decidens ego, in tumultu à tot ungulis conculcer,aut etiã equus ferocior existens,arrepto freno,in medios hostes efferat me,aut denicq; oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe,ducã equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum,qui maximos honores abs te consequar,ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum.Cui igitur placet,equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse; manum attollat. Omnes,ut uides,Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem æquitatui præsis,Lycinus autẽ dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur.Ego uero mediam aciem regam, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus,quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt.Sed progrediamur iam recta uersus Corinthum,quà per montana itur,cõprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus(neq; enim quisquam erit, qui nobis resistet,aut arma opponet,cũ tam multi simus,sed absq; sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis(apparatum autem est in Cenchreis,& frumentum satis multum,& nauigia,quæ sufficiant,cæteraq; ad hanc rem omnia)traijciamus per Aegeum,in Ioniam,& exinde ibi sacris Dianæ peractis,ac ciuitatibus nullo defendente,captis præfectisq; ibidem facile relictis,in Syriam pergamus,per Cariam itinere facto,inde per Lyciam, & Pamphiliam,& Pisidas,& utranq; Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam,donecad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me,ô rex,si placet, satrapam aliquem Græcis relinque; Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas,& sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe.Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat,ea parte,qua nudus maximè ero, miserum me feriens,circa Susa,uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine ac deseris ordinem,meticulosus uidelicet existens:atqui lex iubet caput amputari ei,si quis ordinem deseruisse deprehendatur.Sed quoniam apud Euphra-

Vt ille,cui Macedoniam cõmisit Alexander, dum in Asiam trãsijceret.

tem iam ſumus,& fluuius ipſe ponte iunctus eſt,& quæcunque à tergo reliquimus benè ac tutò nobis ſe habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impoſiti ſunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæſtinen,& exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine tranſi, dextrum ducens cornu. Deinde ego ſequar,& poſt me Timolaus hicce. poſtremus autem equeſtrem duc exercitum Adimante. Ac per Meſopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hoſtis, ſed ultrò ſeipſos,& arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter ſpem intra muros recepti ſumus, ac urbem ipſam tenemus. Rex autem ad Cteſiphontem commorans, aduentum noſtrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat,& equites quàmplurimos undecunque accerſens,& ſagittarios,& funditores. Renunciant itaque ſpeculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas eſſe,& ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adeſt, neque ij, qui ad Caſpium mare habitant, neque Bactriani, ſed ij tantum, qui in uicino degunt,& in ipſo quaſi ſuburbio regni. Adeo facilè tot myriadas ille recepit ✳. Tempus igitur iam eſt, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem cenſeo oportere uos, pedeſtrem uidelicet exercitum, proficiſci hinc ad Cteſiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic,& Babylonem aſſeruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, poſtquàm propius periculo uentum eſt? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hoſti obuiam eſſe, neque expectandum, dum illi melius ſeſe parârint, auxilijs undique ipſis accedentibus ſed dum adhuc in itinere ſunt hoſtes, adoriamur ipſos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid cenſes? LYC. Equidem tibi dicam. Poſteaquam defeſſi iam ſumus contendendo,& abſque intermiſſione iter faciendo, quando in Pireum mane deſcendimus,& nunc autem triginta propè ſtadia proceſſimus, deinde & ſolis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè eſt) hic alicubi ad oleas, ſuper columnam iſtam, inſcriptionibus inſignitam reſidentibus, quieſcendum pauliſper eſſe. Deinde reſurgentibus inde iterum eundum,& reliquum uiæ ad urbem abſoluendum eſſe. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi eſſe uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites ſedes, de bello deliberans? LYC. Submonuiſti. Ego uero ſobrium eſſe me putabam, at tu in eo, ut ſententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, ſi tibi uidetur. Ac ut uirũ fortes in periculis ſitis, facite, neque prodatis patrios ſpiritus. Iam enim & *hoſtes uidelicet* pugnam capeſſunt. Quare teſſera quidem Enyalius eſto. Vos autem poſtquam claſſicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes,& clypeos haſtis pulſantes, properate cum aduerſarijs manum conſerere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum conſiſtite, ut ne plagas accipiamus, dum illis ſpacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum eſt, ſiniſtrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congreſſi ſunt, Medos. Media autem acies,& quod circum me eſt, æquo adhuc Marte pugnat. Perſæ enim ſunt,& inter eos ipſe rex. Vniuerſus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu noſtrum fertur. Quare ô Lycine,& ipſe uir fortis ſis,& eos qui tecum ſunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & ſuſtinendam impreſſionem. LYC. O fortunam. Aduerſum enim me equites cuncti, ſolusq; idoneus ipſis uiſus ſum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, ſi uim adhibeant, transfugiturus eſſe, in Palæſtram hinc currens, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipſos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam ſingulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me,& pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

✳ κατιαξε græce, quod aliàs fregit ſignificat.

Martis cognomentum eſt, ἀπὸ τῆς ἐνυοῦς.

LYCR

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum abeo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix summã cutẽ perstringens uulnus hoc, neq; etiam in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterũ uides quo pacto ipse incursando, unà adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipsi conditurus sum, quàm multas autem etiam destructurus, per uim captas, siquæ cõtumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcẽdens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnã tantam superatam, Babylone cõuiuium celebrare, & uictoriæ sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timulaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, ô præclarissime regum, laboriosiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdiuq;. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autẽ nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spem beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solũ, & purpura auro uariegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quàm à te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è solio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorũ agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & tum insensibilia magnificẽtiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeũt neglecta. Quod si autẽ quàm maximè etiam in longissimum perdurarint, quis quæso fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitando, & laborãdo: qualia uero & illa quoq;, quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut superes istos, uide, quẽadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam merito possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haud quaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidẽ, ut rectè semper ualeã, & corpore

Cõfutatio intentiæ & operum.

III. Votũ omnis fortunæ & felicitatis.

ſanus ſim,& inſauciabilis,& nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne cõſpici poſſit,is qui eum induerit,qualis ille Gygis fuit. Deinde alũ quendam,ut robore ſuperem uirorũ decem millia,atq; onus, quod alioqui decẽmillia hominũ mouere ſimul uix poſſent,ego ſolus facile in humeros attollere poſſim. Præterea autẽ & uolare poſſim, lõgè à terra in ſublime ſublatus,& ad hoc quoque annulum quẽdam habeam. Iam uero & in ſomnum reſoluere,quos uoluero,& omnem ianuã accedenti mihi aperiri,laxata ſera,& dimoto obice,hæc ambo unus annulus poſſit. Et quod maximum eſt,alius quiſpiam ſit,ſupra omnes ſuauiſſimus,qui me amabilem faciat,indutus & pueris formoſis,& mulieribus & populis totis,neque quẽquam amoris expertem eſſe ſinat,& cui non deſiderabiliſſimus ipſe uidear, atque in ore ſim. Ita ut multæ mulieres,dum amorem pati nequeunt,ſeipſas etiam ſuſpendant,& adoleſcentuli ad inſaniam redigantur mei deſiderio,adeoq; ſeipſos beatos eſſe putent, ſi quem ipſorũ uelaſpiciam ſolum,ſi uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in ſumma, ſupra Hyacinthum,aut Hylam,aut Phaonem Chium illum ſim. Atquæ hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac ſtatim moriturus, neque etiam ad menſuram humanæ uitæ uiuens,ſed annos mille, ſubinde iuuenis ex iuuene renaſcens,uiuendo exigam,circa decimum ſeptimum quenque annum exuens ſenectutem, perinde atque ſerpentes. Nihil enim deerit mihi,cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent,mea futura eſſent,quatenus & fores aperire poſſem,& ſopire cuſtodes, & ipſe ingreſſus inuiſibilis eſſe. Quòd ſi apud Indos, aut Hyperboreos ſpectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua precioſa: aut quicquid eſu uel potu dulce, nihil ueritus, ſed ipſe eò aduolans, fruerer omnibus ad ſatietatem uſque. Et quia Gryps,alata fera,aut phœnix auis apud Indos à cæteris uideri nequit,ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque ſolus ſcirem ,& terræ quicquid inhabitabile eſt,& ſiqui Antipodes ex aduerſo nobis habitant, auſtralem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & ſtellarum naturã, & Lunæ,& ipſius Solis, facile noſſem,ut qui ab igne illorum lædi non poſſem. Et quod omnium ſuauiſſimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem poſſem,quis nam in Olympijs uiciſſet:& ſi fortè in Syria pranſus eſſem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret,ulciſci etiam iſtum, ex obſcuro, iniecto in caput eius ſaxo,ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipſis aurum. Ac ſanè,ſi quis ſuperbus foret,aut tyrannus,diues,contumelioſus,ſublatum ipſum ad ſtadia uiginti, per præcipitia ſupernè deijcerem. Cũ puſionibus autem nemine prohibente conuerſari mihi liceret, quippe cũ & uideri non poſſem ingreſſus, & omnes in ſomnum reſoluerẽ, ſolis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret,quòd belligerantes tutò ſpectare poſſem,extra telũ iactum in altum ſublatus? Et ſi uiſum fuiſſet, adiungendo me uictis,& ſopiendo uictores, fugientibus uictoriam ſubminiſtrarem,ex fuga uidelicet reuerſis. Et in ſumma,ludum quendam facerem uitam humanam,omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc ſumma felicitas eſt, quæ neque perire, neque inſidijs peti poteſt, & maximè cum bona ualitudine perlongam ætatem. Quid igitur eſt Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Tímolaë,neque enim tutum fuerit, aduerſari uiro alato, & qui robore multa hominum millia ſuperat. Veruntamen illud interrogabo te,Ecquem alium uideris,inter tot gentes,quas uolando oberraſti,ſenem iam uirum mente à ſtatu ſuo ita dimota,qui annulo exiguo uectus. totos adeo montes digito mouere potuerit,amabilem omnibus,idq; cum caluus eſſet,& naſum haberet ſimum? At uero etiã hoc reſponde mihi:Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi iſta poteſt? ſed tam multis reuinctus incedes, ſiniſtra grauata per ſingulos digitos:imò uero excedit numerus,& neceſſe erit etiam dextram ferendo oneri ſuccedere. At

Confutatio à ſtulto & impoßibili.

qui

qui uno adhuc neceſſario maximè opus eſt, qui te indutum à ſtultitia cohibeat, multa iſta inſolentia deterſa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè poteſt, meracior uidelicet hauſtus? TIMOL. At prorſus Lycine, etiã ipſe optabis tandẽ iam aliquid, quo diſcamus, qualia tu poſtulaturus ſis, irreprehẽſibilia uidelicet, & quæ accuſari nequeant, quandoquidẽ cæteros calumniaris omnes. LYC. At nõ opus habeo uoto ego. Venimus enim iã ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonẽ ſingulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dũ in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea ſtudia, quæ ad me pertinebãt, abſumpſiſtis, rectè ſanè facientes, præſertim cum non probem in breue tẽpus diteſcere, opulentia quadam quaſi ſubuẽtanea, deinde poſt paulum mœrore afficí, dum nudam aliquam maſſam panis comedã. Quale uobis non multò poſt accidet, poſtquam felicitas quidem iſta uobis, multæq; diuitiæ auolantes euaneſcent, ipſi autem digreſſi à theſauris & diadematibus iſtis, tanquam ex ſuauiſſimo aliquo ſomnio excitati, domi diſſimilia omnia reperietis, perinde ut hiſtriones, regum perſonas agentes, qui ex theatro regredientes, pleríque fame conficiũtur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti conſentaneum eſt, ægroq; animo, ea quæ domi uobis ſunt, aſpicietis, & maximè tu Timolaë quando neceſſe tibi erit idem patí, quod Icarus olim, ut ſoluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapſus, humí incedere cogaris, amiſſis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abũdè ſatis erit, pro omnibus theſauris, ipſaq; adeo Babylone, ſuauiter admodum ridere ad ea quæ uos optaſtis, tam præclara ſcilicet, & hoc, cũ ipſi philoſophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale eſt. Peragunt encomiũ & laudes Podagræ, ſacerdotes, poteſtatẽ deæ carminibus celebrantes. Ad quorũ inuocationem, cũ ipſa quoq; deaadeſſet, ſummq; numen ut inſuperabile & inuictũ prædicaret: nũciatur interea medicos quoſdã Syros, deam contemnentes, ac uires ipſius eluantes, medicinam à patre uidelicet acceptã, contra illã unlgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogãtiamq; ac temeritatẽ hominũ nõ ferens, immiſſis tortoribus ſuis, miſerè illos excruciare atque uexare cœpit. Quẽ cũ medicina ſua fruſtra adhibita, doloris uehemẽtiam atq; acerbitatem ferre nõ poſſent, ſupplicãtes deæ, uictos ſeſe, artemq; ſuam nullã eſſe, confitentur. Exorata igitur dea, tortores ſuos reuocat, ac victrix palmã refert. Proloquitur Podagricus quidam, malũ & cruciatum immedicabilẽ deteſtans. Fabula uero in uniuerſum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

tum quòd et uanitatem Iudæorũ ac Syrorum nõnihil taxare uidetur, ut qui cõtra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo ſicium.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triſte nomen, ô dĩs odibile,
Podagra, lacrymoſa, Cocyto ſata
In tartari ſpecubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megera ſuo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membri fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fagitatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluentéq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, teleniter,
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS

Dimetri. catalectici omnes

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Superiuga Tmoli
Comon celebrare Lydi,
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia. rythmis
Cretensibus, Corybantes,
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Vernum tẽ- Ineunte uere, luctus,
pus aptum po- Vbi gramminifera passim
dagræ. Cels. Herbis uirere prata,
lib. 4. ca. 24 Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; eum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vbi

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertiũ gerens Baculi uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum.
Iterq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem,
Prodiforas, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſue dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites,
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ.
Vnus quidẽ & ego ſum, deam non dedecens. POD.

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici, partim acatalectici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Exætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem exilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquillìter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens.

Salue

Salue deum mitiſſima,
Tuosq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri. Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinis ue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiiq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona.
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij rubetas, quiq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysteriis,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Ateu enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens, ueruntamen
Plericq; me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapæstici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uoluntmortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam denicq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermè duo ſtadia peatranſij,
Quam ſubitus ades ô nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq; luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox atea,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus & membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Variis & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc recte tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac trienniò ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Qui nam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. Heroes
Periit Achilles podagricus ille Pelei, podagrici.
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi: fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi:
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum: quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ô execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ô seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum?
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iupiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrymabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείζονες & Anapæstici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, repentęq; fulmen Dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum dirípit tundíq; cutem
Pythius illius, non prędia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sípylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Palladа uocat
Perdita, nunc scelus íd testantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonę, ut Pallados, ut Pythi.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctísq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq; dolore, nec intolerabiliter, benè suos
Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
Quíq; gradum non impediant facientibus iter,
Multæ sunt formæ miserorum.
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eíjcite.
Quod si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis díj inuertunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis dit
Te ludi rideríq; feras,
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Ocypus Podalirij & Astasiæ filius fuit, pulchritudine ac uiribus præstans, gymnasiorumq; et uenationum in primis studiosus. Hic cum sæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbũ detrectaret, tandem à dea totus prosternitur, et supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabulæ apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis constituitur, qui annes Ocypum pariter comitantur. Fabula est ex ijs quæ prorsus de urbanis habentur. Interlocutores fabulæ sunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Nemesis est græcorũ grãmaticorũ, qui huiusmodi inscriptiones fabularum præmittunt, ut apud Euripidẽ. Aristophanẽ &c. uidere licet.

Proloquitur autem Podagra.

Vocem imperfectum, & mendosum est, &, ut Erasmus addit, ne micam quidem Latinici sal habent.

GRauis hominibus, & inauſpicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum, pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo, eos quos torqueo,
Dùm proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliámq; fictam in promptu habent, qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi, aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, poſt tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Neq; enim ſine hoc ego ſola quicquàm potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quòd, cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuiciis.
Sed ab omnibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc, mea, modo effugere poſſint, uincula?
Verum quid iſta nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor?
Iram euomens hanc intus omnem, ut eſt, meam.
Nam curſor hic (ſi dñs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita.
Illum uicißim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille, ceu curſu, aut palæſtra, offenderit
Pedem, magiſtrum decipit, miſerum ſenem,
Sed bilioſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.

OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator, inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.

NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili, & alleua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.

OCYP. En teneo te, abſq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens, doloremq; opprimens,
Namq; iuniori turpe, puero ſit inter, eſt.

Obmur-

Obmurmurans miniſter, inualidus ſenex.
NVTR. Ne ne quid huius ſtultè, ne mihi obĩce,
Ne faſtuoſe me laceſſe, uti iuuenis
Illud ſciens, quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haud quaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorſi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta deeſt quippiam.
Quaſſansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclythum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *
Si fortè enim cognoro, forſan remedium
Adhibebo tam fæuo dolori, atq; iſtius
Tantam mali cauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides, ô * ſoter, & Soteriche
Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut eſt, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,
Arti ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Eraſmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propriæ ſit, alibi non reperio. Videtur tamen æqui uocatione hic uti, & priore loco tacitã & ſubdolam luctantiũ interſitionem pedum ſignificare, poſteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum ſubſidiariã, quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt, & Pollux quoq;.

* Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam, cum poſteriora uerba à choro magis, quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.

* Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt, ac ſuum proprium quoq;.

Locum per ipsum, aut c .q; impositas habes
Tinctas salubri fascias asp.rgine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et sectionem acutam, & æriferream
Cruori bibulam, semicuruam infero tibi.
OCYP. Heus sine, sine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam salus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?
Malumq; nil planè sciens, infers pedi?
Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo:
Nam neq; palæstra iste, neq; cursu, ut dictitat,
Certando læsus est, id ex me ergo audias.
Principio enim saluus quidem uenit domum,
Post autem edens multum, & bibens miser,
Solus, super lectum cadens, somnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quasi perculsus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser,
Fortasse dæmon potitur aliquis pede.
Noctu insuper solus quoq; residens thoro,
Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.
Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,
Accessit, & tristem mihi imposuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,
Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.
OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est,
Nil iactitans non, ast opere præstans parum.
Nam qui dolet, falsumq; amicis dissert,
Similis edenti mastichen famelico est.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas:
Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto edisseram caussam tibi
Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil scio, nisi quòd doleo modo.
MED. At enim absq; caussa cum dolet aliquis pedem,
Post hac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus est malo,
Ac nunc quidem consistis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. A eo loco principium habet, ubi nunc dolet.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi. sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri subulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cũ superorum, tũ inferorum res irrideret, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, et cæteris epicis, partim ex Tragœdiarũ quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricũ colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiã persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro & eius ætatis comedijs. Eadẽ enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorũ, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si aũt ẽare nõ usq; adeo graui, aut periculosa, etiã diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu-

iusmodi lusitasse, quippe qui ijs, quibus aliquãdo rhetoricam tũ alibi, tũ in Gallia quoq; professus est, huiusmodi quasi exempla quædam, proposita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticã elegantiã ac proprietatem custodiuit, ut prorsus ad imitationẽ hæc cõposuisse uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet quispiam, quasi meretricia hæc, & infanda etiã nonnulla, latina facta, iuuẽtuti legenda proponamus. Nã præterquam quòd suscepto operi seruiendũ fuit, etiã illud defendere nos debet, quòd ex sapiẽtioribus quoque dixisse quidam fertur: Mala cognoscenda esse, non ut faciamus, sed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM istum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòst autem me amauit, purpuratum istum dico, nosti ne ipsum, an oblita es hominis? THA. Quid ni nossem, Glycerium, nam & potauit nobiscum superiori anno, in festis arualibus. Sed quid istud? uideris enim nescio quid de illo narratura esse. GLYC. Gorgona ipsum, sceleratissima ista, quæ se amicam esse meam simulabat, subductum uerbis, à me abstraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuersatur, Gorgonam autem amicum sibi parauit. GLYC. Ita est, ô Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc est Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: sed consuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus solitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accusare Gorgonam. Neq; em̃ tibi Abrotanũ ob hoc prius succensuit, quanquam amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino cæcus est, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in mustam usq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extãtes in eo uenas, longumq; nasum. Vnum solum habet, quòd procera est, & recta, & ridet admodum illecebrosum quiddam. GLYC. An tu putas, ô Thais, propter pulchritudinem amasse illam, Acarnanem? an nescis, quòd uenefica est Chrysarium, mater illius, Thessalas nescio quas incantationes sciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipsam uolare quoq; noctu. Illa igitur in insaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipsum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, istum autem ualere sine.

MIRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri istius filiam? Iam enim uxorem duxisse te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iurasti, & lachrymæ istæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorsum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam mensem ex te prægnans sim? Quippe hoc uel solum ex tuo amore consecuta tum, quòd mihi tantũ impleuisti uterum, & me non ita multò pòst liberos alere oportebit, rem meretrici grauissimam. Neq; enim exponam infãtem, & maximè si masculus nascatur, sed Pamphilo ei nomine imposito, ego quidẽ solamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miseram ipsius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formosam uirginẽ ducis. Vidi enim nuper ipsam in Thesmophorijs, unà cũ matre, nondũ etiam sciẽs, quòd propter ipsam, Pamphilũ uisura amplius non essem. Proin tu quoq; antea ipsam contemplare, faciẽq; & oculos ipsius uide, ne te postea discruciet, quòd cæsios eos admodum habet: neq; etiã ք distorti sunt, & se mutuo aspiciunt. Imò uero Philonem uidisti, patrẽ puellæ, faciem

Cereris festa apud Atheniẽses fuere.

faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoq; uidere: PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omnino quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neq; patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, nõ multõ antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imo neq; totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiã cum cõſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquã digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpereã, hera, ſi quicquã mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi forte Lesbia, ſubridens, atq; ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorẽ ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerent, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atq; admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem [illegible] omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunc[illegible] quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud no[illegible] in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis [illegible] domũ reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſteneti filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſq; tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atq; in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uicinæ eſſe. MYRT. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neq; ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam ute cum ex me ferentis.

In Terentio Andr. 5 Sc. 7. Quapropter, Crispe, unum hoc mihi [illegible], ubi [illegible] Hymenæum qui [illegible].

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INſana ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandẽ in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumãs, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autẽ etiã oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſijſſe, illumq; amplexatã eſſe. Seſe uero diſperijſſe cum hæc ferent. Sed neq; noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi. PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haud quaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinaretis ipſi, contumelioſo adeo exiſtenti. Qui me quidẽ dimiſſa, ſermones ſubindo

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominẽ, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clàm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animatuertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc causari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriasquidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim probrose dixit? Si quam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse diceris, uerum ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cantillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intendendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

Lege Chil. fol. 182.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortè nosti, Bacchis anũ, quales multæ Thessalæ perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri facientes, etiã si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurũ hoc libenter amiserim, si solum uideã iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum cõsuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diutius illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talẽta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos cõciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinor eò, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; et am recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quẽ mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atq; etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se delinitri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiã si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquàm noui. Nisi quod ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quod in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque obid misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. & rursum inferius paulo: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd sicubi igitur ipsum uidere, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me redijt. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc meministi? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panem, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incãtationem quandã dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atq; horrenda nomina. Hæc illa tum fecit. Ac non multò post Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatiõe ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contrà Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrũ illius, pede meo dextero insisterem, contra autem in dexterum illius, sinistro meo, atq; ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

Θύον, ὄνομα ἀνάλογον, inquit Hesychius. huius suffitu in sacris utebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirũ, & coire uos, neſcio quid mutuo uobis faciẽtes. Quid iſtud? erubuiſti? Sed dic mihi, uerãne iſta ſunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienũ enim quiddam eſt. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid ſibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haud qua quam amas me, neque enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis ſupra modum eſt. CLO. Non intelligo, quid nam etiam dicas, niſi ſi tribas quæpiam eſt. Tales enim in Lesbo perhibẽt mulieres eſſe, quæ à uiris quidem patiillud nolint, cum mulieribus autem ipſæ, perinde ac uiri ſolent, congrediantur. LE. Tale quippiam eſt. CLO. Proin mea Leæna, iſtud ipſum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio ſollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morẽ gereres, paſſa fueris, & quæ deinceps conſecuta ſunt. LE. Compotatiunculam quandam inſtituerant, ipſa & Demonaſſa Corinthia iſta, diues ipſa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: aſſumpſerantq; me, ut cithara ipſis canerem. Poſtquam autem ſatis cecineram, & iam intempeſta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipſæ autem iam ebriæ erant. Tum Magilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum eſt, hic nobiſcum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuiſti ne? Quid tum poſtea factum eſt? LE. Oſculabantur me primo, perinde atq; uiri ſolent, non ipſa modo labia applicantes, ſed os ſubaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonaſſa aũt etiam mordebat, inter deoſculandum. Ego uero, quid nam rei eſſet, haud quaquam etiam coniectura conſequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluiſſet, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipſa autem iacebat omnino ſimilis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robuſto, ad uiuum uſque cute detonſa. Ac ego quidem, ubi aſpexi, perterrita ſum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adoleſcentem unquam uidiſti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adoleſcentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem factas: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonaſſam hanc uxorem duxi, eſtq; ea uxor mea. Riſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuiſti, inquam, tunos, uir exiſtens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines abſconditum latuiſſe, habesq; uirile illud, ac Demonaſſæ facis, idem, quod uiri ſolent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, ſed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, ſuauius aliquanto cõuerſari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur eſſe, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipſam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, ſed per omnia uir ſum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Iſmenodora nomine, cum illa, quæ Epheſtria apud ipſos dicũtur, enarraret, fuiſſe Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haud qua quam Leæna, inquit, ſed nata equidem ſum ſimilis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi ſunt. Proinde ſufficiens tibi, inquam, lubido eſt? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognoſces me nihilo inferiorem uiris eſſe. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; ſupplicaret, atque etiam monile daret, ex precioſioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & oſculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi ſupra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæſo, ut maxime dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim ſunt, quare, equidem, per Vraniam, haud facile dixero.

Epheſtris, ut ſtimẽti genus militaris eſt. Vnde epheſtria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã feſtũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari poteſt.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVod igitur Corinna mea, haud quaquā ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam aūt pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile cōparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autē & lapillos aliquos pellucidos, quale Phylænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebāt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deierantes, quod post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autē, aliàs quidem texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabā. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CRO. B. Non, uerum ita rationem inibam, quòd cum ad istam ætatem peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede concumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multæ sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiebant? Daphnidem igitur, ô chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eò quidem usq; in cacchinnum facilè solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remisse ac placidè. COR. Etiamsi forte siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipuè tum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompositū facile admmittit, sed ex cunctis unū hoc maximè obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadē hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidē multò ipsa. Sed nihil ô chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cum quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

si autem, hoc ipsum solũ formosi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus est, rationem semper habeas, si breui cupis, cunctas demonstrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues est. & terq; quaterq; beatam, matrẽ suam reddidit? Quid ais? faciésne ista? facies. Noui ego, facile q; adeo cunctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, si forte ueniat etiam hodiè adolescens ille Eucritus, ita enim pollicitus est.

MATER ET MVSARIVM.

ERgo si talem amatorem posthac inueniamus, Musarium, qualis Chærea hic est, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœlesti aũt, & ei quæ in Hortis est, iuuencã utriq; , sertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in summa, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nũc ab adulescente isto, quam multa accipiamus, qui obulũ quidem nunquam ullum tibi dedit, neq; uestem, neq; soleas, neq; unguentum, sed excusationes apud illũ semper, & pollicitationes & spes longæ, & illud crebrum. Si pater, & si dominus fiam paternarũ possessionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dedisse ipsum ais, quod legibus uxorem te sibi facturus sit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proserpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi scilicet? & ob hoc paulo antè, cum non haberet unde daret symbolum, annulũ dedisti illi, me ignorante? Ille uero uendito eo, potando absorbuit. Et rursum duo monilia ista Ionica, quorũ utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Essesi comercatus. Debebat enim tum Chærea, cœnam collaticiam unà cum adolescentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in summa, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iste obuenit scilicet. MVS. At pulcher est, & imberbis, & amare se ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lacherisq; filius est, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle se, denique magnæ spes ab ipso nobis factæ sunt, si senex ille solum oculos clausisset. MAT. Proinde Musarium, ubi soleis aut crepidis opus erit, & sutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem spes quasdam modicas à nobis accipe. Et rursum ad pistorem, eadem hæc. Et cum pensionem domus deposcemur: expecta dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttensis moriatur. Exoluemus enim tibi tum post nuptias. An non pudet te, quòd sola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; uestem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiores ne illæ me, & pulchriores sunt? MAT. Non, sed prouidentiores, norunt q; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adolescentulis, in summis labris iusiurandũ gerentibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præter quàm solum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnensis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipse quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id missus) tu uero etiam subsannasti hominem: dormis autem cum Adonide scilicet isto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicta Chærea, recipere me operarium istum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiunt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At esto sanè ille agrestis, & malè oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluisti? An non formosus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Cherea, ambos nos iugulaturum esse se, si me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur sine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac si non meretrix, sed Cereris sacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa sunt, quid tibi igitur dedit, quin celebritatem hãc perageres? MVSAR. Ah, Non habet, mater mea. MAT. Quid? an solus iste artem

τῇ παννύχῳ, ἢ τῇ ἐρκείᾳ, ἢ τῷ ἐν κήποις, Cognomenta aũt Veneris sunt: Pandemus, Vrania, et Hortensis. Priorum etymon reddit, Pausanias in Bœoticis. Hortẽsis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pausanias meminit in Atticis.

Pagi Attici nomen est Colytta.

Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc est festa messis, seu tritirationis, eadem quæ suprà Arualia expositimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neq; à dantibus accipere sinens. Tu uero, ô Musarion, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Chream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarū? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinq; fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumentum illud utiq;, q; neq; nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, acuim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ô Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas infli-xit aliquando, aut capillos cōscidit, aut uestes lacerauit. Pro amato re nec adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescētis amoris signa. Cęterum totus hic ignis zelotypia cōstat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadem autē? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irasceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidem non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istū me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & cōtendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidē solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ô mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quod si autē uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiue ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decem drachmis) principio quidē abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescens tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquando, cum ianuā obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurum esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talento dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cunctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porrò diues adolescentulus huic erit, si quando patrem ipsius mori continget.

LVCIANI,

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

PErijmus ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiũt. Vidi autẽ & ego ipsum, sago ✶purpura prętexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos unà cũ eo multos. Ac amici, ut aspexerant, cõcurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eũ qui cum ipso profectus fuerat, interrogabã, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & num quod operæ precium bellum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidẽ seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quid nam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo post, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurũ, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, & quomodo uersatus ipse Polemon in pugna cõtra Pisidas esset, accurriq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquàm à se notos ac salutantes illos amouerit) ac rescisens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hũc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, & præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talẽ ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed & Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychis? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abiò Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiat. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Steriensis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

At

✶Paludamento.

✶Fadẽ Thermopylæ alias

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Itroire melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prædico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrũ conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

*Ξεναγὲ græce, hoc est externi et cõductitijmi militis ductor primè. Suidas tñ Ξεναγίαν et χιλιαρχίαν et χιλιαρχῆσαι codẽ sumi ait.

*PAR.

*δημοσίτης à δημοσίᾳ quã eandẽ et ἀργυρολογίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.

NON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DRO. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimum dicis. Nam is certe amicus mihi est. DRO. Non. sed perditissimus iste philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adoleſcentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideã, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquam ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cũ muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro cõmorantem alicubi, aut in palæstra*. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem ijsse. Ipsa uero ad Dypilum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domũ rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poteram, quid nã esset quod aduleſcenti huic accidisset, sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam uesperam, uenit Dromo, literas has abillo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

*Vel. portícu, στοᾶ ἐλευθέρᾳ græce habetur, qđ ut corruptũ puto, sic rursũ στοὰ κίλλα, uel στοὰ λαύσσα legẽdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhoneſtum eſſe dictitans, cum meretrice rē habere me, Architelis & Eraſicleæ filium. Longè enim melius eſſe, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, quita libus adoleſcentem inſtituit. CHEL. Quamobrem neceſſe mihi eſt, parere illi. Aſſequitur enim me, diligenter ubiq; obſeruans, & in ſumma, ne aſpicere quidem alium quenquam præter ipſum ſolum, mihi licet. Quòd ſi uero temperanter & pudicè uiuam, ipſiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorſus beatū fore præclarumq; ac fortem me redditurum eſſe laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo ſcripſi, me ipſum ſuffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epiſtola hæc, Chelidonium. CHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, ſpem quandam adhuc reliquam præ ſe fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderaſtē quendam eſſe Ariſtænetum, & prætexu doctrinæ, conſuetudinem habere cū pueris uenuſtiſſimis, & priuatim orationē habere cum Clinia, pollicitationes quaſdā faciendo, quòd uidelicet diis ſimilē illum redditurus ſit. Quin & amatorios quoſdam ſermones philoſophorū ueterum ad diſcipulos ſuos, idem inquit, cum illo legit, & in ſumma, totus circa adoleſcentem eſt. Interminatus autem etiam eſt, patri Cliniæ iſta ſe dicturum eſſe. CHEL. Oportebat, Droſe, Dromonem ipſum ineſcare, ac lautius paulò accipere. DROS. Ineſcaui hominem, & præter hoc autem etiam meus eſt. Nam & ille guſtauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inſcriberem pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare ſolet, Ariſtænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delatiōem Dromonis. DROS. At quomodo id clam facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Droſe, carbone alicunde ſumpto. DRO. Rectè ſane. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduerſus arrogantē ac uanum iſtum Ariſtænetum.

μὴ ἀρκέσειν ἐκείθ. græcè

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quiſpiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auerſus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potaſti lubenti animo, opinor, neque cœnare ſolus uoluiſti. Flebas autem etiam inter cœnandum, aſpiciebam enim, & nunc autem non deſinis ululare, perinde atque infans aliquis. Iſta igitur, ô Charmide, cuius gratia facis? ne quæſo me cæles, ut uel hac parte conſequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucuſque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius ſuſtinere poſſum. TRIP. At quòd me quidem non ames, manifeſtum eſt, neque enim ita negligeres me, cum probè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quaſi quodam ſepto, interpoſita ueſte, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa eſt, dic mihi? Fortaſſis enim etiam ipſa nonnihil ad amorem iſtum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiuſmodi res administrare. CHAR. At uero noſti, atque admodum probè ipſam, & rurſum illa te quoque; neque enim obſcura adeo meretrix eſt. TRYPH. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphœna. TRYPH. Vtram dicis, duæ ſiquidem ſunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta eſt, quā Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterā, quam cognomento, Decypulam uocant. CHAR. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo coepisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dyonisijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easq; corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an proprijs oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquādo ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autē quoties medicamentū, quo infici solet, langueſcit, ac uim suam remittit, albescit plerunq;. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mostrhione intro ad se recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quòd tingit, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; osculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quandoquidem neque argentū unquam abs te poposci, neque uenientem excluſi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo substracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atq; asymbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionem nauclerum, & coæqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omnium. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliam.

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Teipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet. Poſtremo autem, etiam de morſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autē ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iacea uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam q; nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI Atrurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audijt te, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbendi, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidem, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus niſi fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecūda menſis incipientis; hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cū ſciret me iam olim amare, probā hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius cōgreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; nec; pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectum aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam non unum eſſe anhelitum. Principio quidē putabam Lydem cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem (& gladium

dium uenienſ mecum attuliſſem,non ita quieſſem tum,ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat,ó chariſſime,à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi,quòd te non habebam. LYS. Pythias aũt? ille ad cutem uſq; detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tantam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit,tonſa eſt, Lyſia,defluxerant enim illi tum crines,nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende,Pythias,oſtende,ita rem habere ſe,ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum mœchum,quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an non conueniebat hoc? præſertim amantem,& qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ merito uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam,ſed bibamus iam, Pythiaſq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt,adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum,ó generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt cur mihi ſuccenſeas,niſi iſtud quæſo uide Lyſia,ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem cõtra Galatas,dic Chenida,quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites,curſu præuectus fuerim,equo inſidens candido,Galatæ aũt,tametſi fortes alioqui bellatores,trepidarint continuo,ubi aſpiciebant me,neq; quiſquã amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego,lancea quidem emiſſa,transfixi præfectum alæ ipſorum unà cum equo. Contra eos autem,qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli,qui perſiſtebant,phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus,arrepto gladio,ac totis animis facto in illos impetu,in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant,equi incurſu,gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco,unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam,ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es,an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haud quaquam etiam illius ingenerosi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus,inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat,ſi quis cũ ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones,& ipſe etiam Imperator,quanquam homo eſſet minimè alioqui ingenerosus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; faculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam,ſed tamen nihilominus fidens animo,& dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebant: Metuebant enim mihi,aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis,magnam autem atq; terribilem indutum galeam,& præterea lanceam quoq; uibrantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche,& ſcis quo pacto inſtabam tibi precando,ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego cum præ cæteris auſus,proceſſi in medium,non peius nec ipſe Paphlagone illo armatus,ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

noſtra parte,& à barbaris. Agnoſcebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& criſtis. Dic quæſo Chenida,cui nam me tum omnes aſſimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem,Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autẽ purpura,pelta uero etiam ſulguris modo coruſcabat. LEON. Poſtquam autem ad manus uentum eſt, Barbarus ille,prior uulnerat me modicè, quaſi perſtringens haſta,paulũ ſupra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius tranſuerbero. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens,inde redeo,caput quoq; unà ſumma fixum lancea portans, cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,fœda,ſceleratag; hæc, atq; adeo horribilia de te ipſo narras,neq; uero te amplius, ne aſpexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem,nedum bibat tecum,aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cũ uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni,Nam illa tum in Paphlagonia geſta ſunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas,in te deſtillabat. Egóne igitur,ut talem uirum amplectar? & oſculer, abſit, ó Charites: neq; enim iſte talis carnifice melior. LEON. At uero ſi me uidiſſes in armis,ſat ſcio,amaſſes Hymni. HYMN. Audiens ſolum hæc,Leontiche,nauſeo, atq; horreo,ipſasq; illas umbras uidere mihi uideor,& ſimulachra occiſorum, & præcipuè miſeri illius manipularij præfecti,cuius tu caput in duas partes diſſecuiſti. Quid putas igitur? ſi ipſum opus aſpicerem,& cruorem manantem,& iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nũquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenioſa,Hymni,es,& puſillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabã,audiendis iſtis. HYM. At huiuſmodi narrationibus oblecta,ſi quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego autem hinc ad matrem curriculo abibo,dum adhuc dies eſt. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale,Tribunorum optime,& occiſor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quæſo,Hymni,mane. abijt. CHEN. Nempe Leontiche, puellam ſimplicem territaſti,concutiendo criſtas,& incredibilia quædam præclarè facta cõmemorando. Ego uero ſtatim uidebam,quo pacto expalleſcebat, cum tu adhuc illa,quę circa manipularium facta eſſent,narrares,contrahebatq; uultum, & exhorrebat aliquantum, poſtquam etiam diſſecuiſſe te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uiſum iri putabam. Sed & tu me perdidiſti, Chenida,qui ultra hæc,etiam de ſingulari certamine ſubmouiſti. CHEN. An non decebat me quoq; mentiri tecum,quãdo cauſſam arrogantiæ iſtius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Eſto enim amputaris infelicis iſtius Paphlagonis caput,cur idem etiam lanceæ affixiſti,ita ut cruor in te deſtillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac deteſtabile re uera, Chenida. Nã cætera quidem non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur,ac perſuade illi, ut redeat,mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicámne quòd omnia iſta mentitus fueris: dum generoſus ipſi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis,dum præclarus bellator uideri cupis,uel mentitum eſſe te iſta cõfitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficilè ſanè utrumq; eſt, ſed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi,Chenida,mentitum quidem eſſe me,non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

NVnc me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiã perue ni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus planè iam, tu uero Bithynum istũ mercatorẽ inueneristi, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrumans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo esse te ais. MYR. Ista me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quæso, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attuliſti. DOR. Rectè sanè, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuisti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora usq; demissam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rursum abstulit Epiurus, non sine multò (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & saperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in canistro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Pataris sandalia inaurata, ô ingrata. Etiam caseum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq; fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, an non drachmam quoque ante pedes Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numeraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nunc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neque enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operã, si diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum alij unquam attuli. Libenter autẽ scirem, quæ nam tibi à Bithyno isto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc crassius DOR. Ille ne? An nõ ego te iam olim habere noram? MYR. At quod tu noras, multò tenuius erat, neq; ullos smaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoq; pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino supra quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore similis carabo. Neq; etiam neq; dentes illius uides? Nam gratiæ quidem, ô Dioscuri, illius multæ. & præcipue quoties cantat, & delicatior paulò esse cupit, asinus ad lyram, ut dici, solet. Sed tu fruere eo, digna utiq; existens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam uestrã, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYRT. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dyrio. Cæpas isiquidem illi feras ex Cypro, & caseũ scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

Id est, Veneris festa, uel sacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVid ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cũ deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgone ductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mẽsam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestẽ illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes, ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & exebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur post quam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem exclusit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uide licet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidẽ personare cœpi carmẽ quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerunt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clam subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogãtes isti iactatores. Nam ego certe rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã et insanã gloriæ cupiditatẽ, præcipuè Philosophorũ, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatũ relinquant. Atq; eius rei exemplũ, Peregrini huius mortem describit, qui ut famã aliquam sui relinqueret, in Olympijs constructo rogo, seipsum in ignẽ ultrò coniecerit, atq; ita extinxerit. Quanquam aũt potissimum ea cõmemorat, quæ circa mortẽ illius acta sunt, id quod etiã inscriptio ac titulus pollicẽtur, interim tamẽ et uitam eius dẽ, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorũ postremo se se contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiã modũ & caussam mortis, in qua præcipuè nitebatur sectatores illius, refellit ac refutari facit. Nimirũ ut eam inuidiã à se ipso remoueret. Apparet enim illorum temporibus Peregrini nomen, nõ ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huius nouitas admirationẽ incusserat. Quemadmodũ & ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificã illius menti-

onem facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadã animi pertinacia, uitæq; tædio mortẽ ultrò sibi conſciuiſſe, quemadmodũ & alios quoſdã eiuſdem profeſſionis uiros feciſſe aliquando legimus. Sed q; idem hoc in Olympijs potiſſimũ, & frequentiſſimo hominum cõuentu fecit, ambitionis argumentum præ ſe fert, ac reprehenſioni locum dedit. Et eſt ſanè eiuſmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam nimis auidè captant, in ſummam interim temeritatem & infamiam præcipitentur, nihil neq; penſi neq; moderati habẽtes, dummodo famam tantopere ambitam poſt ſe relinquant. Cuiuſmodi Proteos, utinam nec noſtra ætas quoſdam tuliſſet, ἀλλὰ ταύτην μὲν παραίνυμι λιπεῖν, φασί. Cæterum fuit hic Peregrinus, philoſophus quiſpiam ex ſeuerioribus illis Stoicæ diſciplinæ profeſſoribus. Lucianus Cynicum uidiſſe ait, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Muſonio, & cæt. quem ſe Gellius uidiſſe quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Chriſtianorum quoq; religionem aliquandiu ſecutus fuit, ſed mox ad philoſophiam relapſus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipſorum neglectos atq; præteritos, repudiatus.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

NFelix ille Peregrinus, aut quo nomine potiſſimum delectari uiſus eſt ſe ipſe nominando, Proteus, illud ipſum Homerici Protei paſſus eſt. Nihil enim nõ gloriæ gratia fieri ſuſtinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus eſſet, poſtremum ignis quoq; factus eſt. Vſqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus eſt poſt Empedoclem, niſi q; hic temerariũ facinus celare conatus, clanculum in crater ſe dedit præcipitem. Porrò generoſus ille populoſiſſimo Græcorum conuẽtu obſeruato, ingentiſſimaq; pyra conſtructa, tot ac tantis teſtibus conſcijs inſiluit, ac orationes nonnullas ſuper hac re ad Græcos habuit aliquanto antè quàm hoc auſus eſt. Videor itaq; mihi uidere te nimium huius ſenis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par eſt te exclamare: O inſipientem inſipientiam, ô ærumnoſam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere conſueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta ſunt, ego uero iuxta rogum ipſum, inſuper antè quoque in copioſa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot ſenis arrogans conſilium admirationem incuſſerat. Erant autem aliquot alij, qui & ipſi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis diſcerptus eſſem, ueluti Actæon à canibus, aut conſobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit noſti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, Suprà Sophoclem & Aeſchylum. Ego uero ubi primum in Helin ueniſſem, illorum certamine eò illectus atque perductus, ſtatim Cynicum quendam inaudiui, magna & aſpera uoce conſueta illa, ac uirtutem ex triuio intonantem, omnesq; indiſcriminatim diſcerpijs & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio deſijt. *Narratio.* Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi ex ordine percenſere conabor. Tu uero hæc planè ita ſe habere cognoſces, quippe qui ipſis uociferantibus non ſemel aſtitiſti. Proteum, inquit, audet quiſpiam ambitioſum dicere, ô terra, ô Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinq; millia talentorum ultrò reliquit, qui ex urbe Roma eiectus eſt, quem ſole longè illuſtriorem eſſe conſtat, qui cum ipſo Olympio commiſſus decertare poſſit. At quia ignis adminiculo è uiuis ſe ſubducere ſtatuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris diſceſſit & Hercules? nonne ita Aeſculapius & Dionyſius fulmine? Nonne poſtremum & Empedocles ita in crateras ſemet immiſit præcipitem? Hæc ubi dixiſſet Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex aſſiſtentibus, quid

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquã ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut preceptorem eius Antisthenem, ne conferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabat autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisũ esset illi similes eos quodam modo inter seipsos seruare, eiusmodi finem orationi imposuit. Duo hęc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominũ commertio ad superos hæc statua migratura est, cæterum per ignem abiens nos orphanos in terris destituet. Hęc ubi cũ multo sudore diseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristem ac lachrymantem consolantibus. Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modũ orationem suam exorsus est. Postea quã maledictus Theagenes sceleratissimis orationibus suis lachrymãdo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum plerosque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, ô uiri nobis peræque faciendũ est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? Vt autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa sustinuit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uim constuprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur. Hæc atque eiusmodi missa mihi faciẽda esse uidentur, etenim lutum adhuc informæ erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus iniurijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quàm tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga se ipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidicit, circa Palæstinam sacerdocibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præse esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

Vita Peregrini, & res gestæ.

mysterium

myſterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehenſus etiam ob hoc ipſum Proteus in carcerem illapſus eſt. Quæ quidem res ipſi non mediocrem dignitatem cum ad inſequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantiſſimus, conciliauit. Itaq; poſtquam in carcerem coniectus eſt, Chriſtiani hanc rem grauiter & indigne ferentes, nullam nō impendebant operam, & planè mouebant omnia, tentantes, ſi quo modo illum furtim poſſint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum fruſtra eſſe, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obſequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præſtabant. Ac mane quidem illico uidere erat iuxta carcerem præſtolantes anus, uiduas quaſpiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo ſomnū capiebant, corruptis pecunia cuſtodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac ſacri inter ſeſe ſermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quin etiam in Aſia pleraſque urbes fuiſſe conſtat, à quibus uenerunt quidam laturi auxilium, Chriſtianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum conſolaturi. Incredibile uero eſt, quantum ſtudium & celeritatem in hoc oſtendant, ſi quid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoq; multæ tunc opes ab illis mittebantur, ſub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter ſibi perſuaſerunt infelices illi, ſe omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos eſſe. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non pauci ſua ſponte ſemet occidendos offerūt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum perſuaſit animos, quemadmodum omnes inter ſe fratres eſſent. Poſtea uero quàm ſemel à nobis deſciuerunt, Græcorum deos conſtanter abnegant, ſolum crucifixum illum impoſtorem adorantes, ſecundum illius leges uiuendi rationem inſtituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, exiſtimanturq; eſſe communia, quæ citra fidem exactè exploratam in cōmunem uſum à quoq; deferente ſuſcipiunt. Quòd ſi quis preſtigiator, aut alioqui homo promptus & uerſutus, & rei faciendæ adpoſitus eos acceſſerit, breui admodū opulentus efficitur, quippe qui hominum idiotarum ſimplicitate callidè queat abuti. Cæterum, peregrinus tandem liber dimiſſus eſt ab eo, qui id temporis præſidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philoſophiæ commertio gaudente. Qui cum illius ſubolfeciſſet arrogantiam, quòd iam ſtatuiſſet mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud poſteros relinqueret, dimiſit illum, ne dignum quidem ratus eundem eſſe ſupplicio. Ille uero exin domum regreſſus, comperit paternæ cædis memoriam nōdum fuiſſe ſopitam, ſed multos ſupereſſe, qui mira per uicacitate accuſationem aduerſus illum adornarent. Diſſiparat itaq; maiorem poſſeſſionum ſuarum partem in peregrinationem, ac tantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota ſubſtantia quam pater reliquerat, triginta talentorum ſummam nō exceſſit, non, ut ómnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falſò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametſi quinque ciuitates ſibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipſis hominibus & iumentis, & reliqua ſuppellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accuſatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, ſed ſtatim aduerſus eum quiſpiam inſurrexerat. Poteſſimum uero, ipſe populus indignabatur, ſenē frugi, ut illi, quibus uiſus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiè fuerat occiſus.

Sed enim ſapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oſcitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminiſceretur, unde uim & periculum à ſe declinaret. Progreſſus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero iam comam, ſordido amictus pallio, pera ex humeris ſuſpenſa, & baculum ma-

nu tenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciuibus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quàm sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egeni & inopes, neq; non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uere Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimans, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contra deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circumstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates, multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat.

Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, neq; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuicijs impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipu. procurationem obibat uir sapiens, eiectum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus, propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam eiectus. At enim

Musonius. iam exactus oppido, cum Musonio ac
Dion. Dione &
Epictetus. Epictero consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremũ ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat, modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollicie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum abomnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti discrimini

ſcrimini uitata morte ſe ſubſtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio nem per quadriēnium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compoſitam ad græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc factæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat amplius nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admirationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagrabat. At extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt, eaq; de re in Græcorum multitudinē ſermonem iam ſparſit, quòd ſtatim à prioribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet. Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero illi, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nulloq; modo è uita profugiendum. At ſi immobili proposito prorſus conſtitutum habet mortem cum uita commutare, cōſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam herculea tantopere delectatur, cur non potius per ſilentiū electo quopiā monte multis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna hominum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolū uidebit, alioqui haud indignus exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorū pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignū nefarijs factis ex hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare.

Occaſio nouæ mortis.

Confutatio eiuſdē, à genere & modo.

Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortē eſſe uelociorē aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os aperiendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpectaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarā eſſe, ſacro in loco cōburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriētes religioſum ducitur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodū iam olim quidam cupiens glorioſum et celebre apud poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cū nullam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcēdi rationem, Epheſiæ Dianę templum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tāta gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit. Sed enim, aiunt, illum hæc ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem non illū, ſed uos, nunquid etiā maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi tolerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris terroribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantū hac in re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorē ad contemnanda pericula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantū concurſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltē ſpectaturi ſint, proinde ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos ueſtros illius æmulos fieri? Haud quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eundem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen præcedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ueluti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

A cauſa & fine.

meris felix euadere, perpræceps saltem in ignem illapsus. Neq; em̃ in pera aut baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculũ posita sunt, & imitatu facilia, & cuiusuis hominis. Ipsum finem & caput emulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis siculneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tãdem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à sanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua caussa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, non secus atq; Brachmãnes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè assari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flãmis subitò & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei comprobandæ iam percẽsent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Aciam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haud quaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prædicare nouerean̄, q; per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnũ incident. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Ioue natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidã mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percenseamus uersiculos:

„ Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
„ Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem.
Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Alitèr causa & collatiõe.

Elucidatio cognominis et potestatis diuinæ.

Confutatio oraculi per rem gestionem.

Noctiuagum, ut iubeo, placate heroa colentes »
Concessa Alcide ac Vulcano sede propinquum. »

Hæcquidem Theagenes ex Sybilla se audisse falso prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus »
In flammem sese per præceps iecerit acrem, »
A furijs uanum propter compulsus honorem, »
Protinus occisi, uiuum quicunq; sequuntur, »
Vulpicanes alios imitari fata decebit. »
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem, »
Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo. »
Ne dum friget iners nugas producat acutas, »
Vsuram exercens, & plena & diuite pera, »
In patria nummosus habens ter quinq; talenta. »

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circũspiciendi, ubi potissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset, certatim ab omnibus circumstãtibus succlamatum est, comburantur iã illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porrò Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit ilico. Cũq; dicturus ascendisset, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minimè uero compertum habeo, quod nam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione serũpente, abibã uisurus athletas. Iam enim certaminũ iudices et arbitri in circo esse dicebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illoꝝ cõrixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaspiam de se ipse habuit, nimirum quibus exercitijs uitã suam transegisset, quibusq; in periculis uersatus fuisset, tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatẽ pertulisset. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerẽ, abij longum ualere iubens Sophistam semet perimentem, suiq; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, auream quoque se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse, ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis discederet, aëriq; miscereturꝰ. Ac eã quidem utilitatẽ, inquit, statui præstandam esse hominibus, ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant, exclamantes: serua te Græciæ saluum atq; superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice, quæ faciẽda decreuisti. Horum itaq; diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentũ iri, quo minus in ignem se mitteret præcipitem, sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atq; sententiam accidisset, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret, per Iouem timore impendiò magis perculsus, subtrepitauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riserim.

Neq; enim cõmiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uitio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirãtium reijci ens, ignarus miser, quòd eos quoq; qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tẽpus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodronum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero cõuentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum ignè susceptò in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter submin strabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde admotis facibus maximum ignem succenderunt, nẽpe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero fac maximè attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insilijt, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem uideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorũ, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autẽ Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec unà cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam ô stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odere omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos dupingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me cõuicijs proscindebant. A non nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturæ, ut præceptoris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ô amice, uoluebam, idẽtidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas, quippe qua sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperẽtur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tẽdebat, ut alijs admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabãt adhuc iuuenem relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemadmodũ aiunt, factitare Brachmannas, quando pyrã sint insilturi. Itaq; multos illorum ab incepto itinere absterrui, dicens omnem

Quæ circa mortẽ Peregrini acta, & quomodo idẽ perierit.

rem

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratiæ uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodũ tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq; interrogabãt, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominũ celebritatem ueniissem, in uirum canũ incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circũstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatum. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, per sanctè deierans, q; ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulo antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorũ mẽtem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quæ propter ipsum ut uerisimile est breui euẽ tura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices non aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrũ Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Helicensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero et hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haud quaq; amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire nõ poterat. Vnum ad hucci addidero, uerborũ finem faciam, ut abunde habeas quod rideas. Siquidẽ Illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domum ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se addiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cũ mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quàm sat erat, ut opinor, cũ auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subito correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desideranter postulante, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: q; si prorsus mortis amore & cupiditate teneret, ipsam ultrò breui ad ianuam esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hãc maturandã esse uideretur. Ad quæ ita respondisse Proteũ aiebat. Atqui haud quaq; perinde celebris & gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cęterum ego quoq; illum non ita multos ante dies uidi cum conſpexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Videsne ut non omnino Aeacus cæcutientes ſuſcipiat. Non abſimile ſi quis iamiam in crucem aſcenſurus digiti uulnuſculo medeatur. Quid tibi facturus fuiſſe uidetur Democritus, ſi horum ſpectator contigiſſet? Nunquid pro dignitate uirum deriſiſſet? Et unde tantus miſero riſus ſuppetiſſet? Proinde, amice, ride & tu ipſe, actum maxime & effuſiſſimè, quoties alios eundem admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

RVrſum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philoſophos, quos ſub fugitiuorũ nomine nõ ſolũ ipſos per ſe homines facinoroſos, ac perditos plerosq; oſtendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honeſtis ſtudijs, nulla diſciplina inſtitutos, ſed ſolum uentris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac ſecuritate, libidini atq; alijs uicijs inſeruire poſſint, ad hanc profeſſionem prorumpere docet. Fingitur aũt Iupiter cũ Mercurio de eo, quod nuper in Olympijs circa Proteum acciderit, ſermonem habere (quæ occaſio Dialogo eſt) atq; ibi inter narrandum Philoſophiã aduenire, multa quærentem ac deteſtantẽ, de moribus et uicijs recentiorũ ac nuper natorũ Philoſophorum, ut qui non ipſi modo, nihil dignum hac profeſſione agant, aut tractent, uerumetiã iniuriam ac fraudes, quibus alios circumueniant, ſub hoc ſpecioſo titulo tegant. Expoſita interim à prima origine, qua de cauſa Philoſophia primum in terras à Ioue demiſſa fuerit, qui homines philoſophari primũ cœperint, & quale poſtremum hoc hominum genus ſub hac profeſſione ſeſe uenditare ſoleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculẽ unà cũ Philoſophia, ad puniendos huiuſmodi impoſtores demittit, qui, ducente Philoſophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quoſdam ſeruos, philoſophorum nomine ſeſe tuentes, & quandam Lacanici cuiuſdam uxorem, libidinis cauſſa ſecum circumferentes, indicante & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, et malè multatos dominis ſuis in ſeruitutem reſtituunt. Vtrum aũt ex uero aliquo facto occaſionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertũ eſt. Loci certè, ac nominis mentio, quam ille ſubobſcurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notũ eſt, et Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à ſeruis ad philoſophiam progreſſi ſunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis ſtudio, quàm ignauiæ & ſecuritatis gratia, quemadmodum & noſtra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus excitati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philoſophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordium ab eo, qd proximè in Olympijs cõtigerat circa Proteũ de quo in ſuperiore narratione.

Era ne quæ dicunt, Pater, q in ignem quidam ſe ipſum coram Olympijs iniecerit, homo iã ſenex, nec ingenerosus ad talia præſtigiator? Siquidẽ ita nobis Luna retulit, ſe illum ardentem uidiſſe dicens. IVP. Et admodũ uera ô Apollo, atq; utinã nunquam facta fuiſſent. APO. Num adeo bonus ſenex erat, & indignus, q in igne periret? IV. Et illud forſitan. Cæterum multã me tum memini inſuauitatẽ, obnidoris, qualẽ ab toſtis humanis corporibus exhalare par eſt, fœtorem pertuliſſe: etenim ni cõfeſtim ex Arabiam, ut habebam, diſcedens abiiſſem, obſumi, certè ſcias, fœditatem periiſſem, & tamẽ in fragrantia tanta, aromatum q copia, nec nõ thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiſci, et graue olẽ etiam illam dediſcere uolebant: ſedet nunc cum tantũ recordor, quaſi nauſeo. APOL. Quid nã ô Iupiter, uolebat cum ita ſe ipſo abuteretur? aut quod nam inde bonũ, ſi in rogum incideret, ac carbonatim deflagaret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclẽ ante ipſum criminari uideris, qui in Sicilia & ipſe in crateras inſiluit. APOL. Melancholiã quandam mo-le-

moleſtam dicis. Cæterum iſte quam nam tandem deſiderij cauſſam habebat? IVP. Ipſius tibi ſermonem referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ accelerãs aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſe ipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur fi lia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideóne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdam ſtruxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, ne que philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hiſq; ornati, hi mi hi ſubeſſe gloriantur, ac nomẽ noſtrũ prę ſe ferunt, diſcipulos, ſectatores ac con tubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, teme ritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia. uerum quare potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam ui tam, iniquitate, & iniuſticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatã, & perturbatam, tu rerum humanarum quod tanta caligine conflictarentur, mi ſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarum ritu ui uerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cum me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorantiã ſint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miſeret, te, quam ſo lam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cu res demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomo do ſub initium te deuolantem homines ſuſceperint, & quæ nunc ab ipſis pertu leris? PHI. Perrexi igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mi hi difficilius opus eſſe uidebatur, Babaros uidelicet inſtituere et docere, hoc pri mum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanq; qui facilè ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabam, frenum ſuſcepturi, iugoq; collum ſubdi turi forẽt, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuũt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, aut ab elephantis deſcendẽtes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydra cis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circumhabitantibus honorati, mortiſq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cætera & hoc audio, quòd in rogũ ingẽ tem aſcendentes, ſponte cõburuntur, minimè uel forma, aut cathedra exciden tes. ſed nihil magni hoc, nã & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri cõ ſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcẽdi, execrandoq; illorum, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; cõcilio maledicerent, latrantesq;, domus poſteriora clamore im plerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachman nes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacer dotibus & prophetis illoꝝ congreſſa ſum. Quos cũ diuina docuiſſem, in Baby lonem perrexi, Chaldæos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thra ciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græci am præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cuncta diuina à no bis didicerat. Orpheum aũt ut incãtando muſica eos cogeret, quorum ueſtigia confeſtim

Occaſio ſa quẽtis in philoſophos inuectiuæ, adeocq; & totius actionis.

Propoſitio & ſummaria gocij.

Narratio ſtimul et querela Philoſophiæ, qua propoſitãrẽ confirmat, deſcribendo et cauſſam ſiue initium philoſophorum, & totum uitæ genus.

Qui primi philoſopharĩ cœperint. Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij

Chaldæi. Scythæ. Thraces. Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abdero quoq; alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neq; mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, cõpositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoq; cernens, nihilominus tamẽ exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoq; & dubiæ, nec non absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheæ interrogationes. Quod si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamẽ, & Diogenes, ac paulo post Crates, Menippus quoq; mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinam nunquam factũ esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondũ mihi, ó Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris.

Sophistæ quales & undæ.

Philosophi recẽtiores et fucati, qui solũ quæstũ ex philosophiæ professione sectãtur.

PHIL. At qualiter, nunc, ó Iupiter, audi: Scelestum quoddam hominum genus est, & ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscũ ob negociorum multitudinem à pueris cõuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, et ad filandum apta, ductilisq;, cum illę tramam uertunt, uel licium circumuoluũt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postq; uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiã, quę à quàmplurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodumq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperãt, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniunt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quæ uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligenter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, adoptimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiam cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agunt, quem admodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninam induisset pellem, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodum, ut nosti, sunt facilia, & ad imitandum leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quod nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaq; solita, cæpęue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus & interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipſi dicunt, pecora detondent, multoſq; dare exiſtimãt, uel habitus uenerationem, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq;, ut arbitror, prę uidere, quo ex quo inter rectè philoſophantes collocarentur, nec eſſet qui talia diſcerneret & diiudicaret, ſi tantũ exteriora eſſent ſimilia. Quandoquidem nec principium redargutionis ſuſtinent: ueluti ſi dicatur, quis ille ſic ornatus, & tã repente: ſed confeſtim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiã ſcilicet, confugiunt, lignumq; promptum eſt. Proinde ſi opera quæris, ſermones multi: q; ſi à ſermonibus iudicare uelis, uitam conſiderandam eſſe cenſent. Tali igitur impoſtura ciuitas repleta eſt uniuerſa, & maximè ſub Diogenis, Antiſthenis, & Cratetis titulo, nec non canum prætextu. Cęterum quod natura optimum eſt in canibus, ueluti cuſtodia, uel domus tutela, aut herilis amor, ſiue memoria minimè imitantur, uerũ latratu, guloſitate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, menſarum denicq; frequentatione, his per quàm diligenter elaborant. At qui paulo poſt quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent deſertas cũ cernunt ſe laborantes & operibus deſudantes, ab aurora ad ueſperũ uſq; defatigatos, uix tamẽ mercede tali, uitam ſuſtentare poſſe. Segnes uero & ſubdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem poſtulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; ſi acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur ſeculum, ſponteq; mel ipſum ex cœlo in ora influere. Proinde res minus eſſet moleſta, ſi cum tales ſint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nunc uero cum admodũ caſti & ſeueri ab extra, & in publicis appareant, ſi puerum nacti fuerint formoſum, uel mulierem ſpecioſam, aut quid ſilentio dignum ſperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hoſpitum ſuorum adulterantes uxores abducunt, Illienſis illius iuuenis inſtar, tanquàm & ipſæ quoq; philoſophaturæ eſſent. Inde communiter illas, uniuerſis coeuntibus proſtituentes, Platonis ſe legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto facer ille, mulieres communes eſſe debere cenſuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longũ eſſet recenſere: & hęc faciunt quomodo putas, dum ipſi ebrietatẽ, adulteria, luxuriam, & auaritiam reprehendunt. Nil igitur magis inter ſe inuenies cõtrarium, quàm illorum ſermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam aſſerunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adſentationem ipſam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipſi nec linguam, niſi mentiendo, mouere poſſint, uoluptates omnibus ſermone inimicæ, Epicurusq; hoſtis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuiſſimarumq; rerum perturbatione, nec non indignationis facilitate, etiã nuper genitos infantulos ſuperant. Nõ paruum igitur riſum ſpectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito caſu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile præ ſe ferentes. Os uero ſpuma, uel potius ueneno eſt refertum, ne tu illic cum fœda illa euomitur illuuies, deprehẽdaris caue. Proinde aurum uel argentum, Hercules, neq; poſſidere dignantur, obulus ſufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons ſeu riuus ſuppeditabit. At paulo poſt, nõ obulos uel drachmas paucas, ſed totas poſtulant diuitias, adeo ut mercator quiſpiam tanto impleri onere poſſet, quantum illis ad quæſtum Philoſophia confert. Inde poſtquam ad ſacietatem uſq; corraſere, ac frumenta tiſunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonnunquam, ac ueſtes molles, pueros quoq; cincinnatos, nec non inſtructas domus totas emunt, Cratetis perę, Antiſthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philoſophiam iam conſpuunt, omnesq; tales eſſe arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non deſinunt, adeo, ut longo iam tempore, impoſſibile mihi fuerit, uel unũ ex eis cõciliare, ſed planè Penelopes illud patior, ete-

Amplificatio à periculo et conſequentibus.

Alia ex effectibus.

Vitia morũ, & repugnantia doctrinæ.

Habitus oris.

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero et iniusticia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernunt inanẽ, minimè à risu temperant. IVP. Proh ô dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollendi. Cæterũ fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũ gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorẽ ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ extempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducentes, properiter in uitam abite, certamenq; decimumtertiũ istud, nec paruũ, te absoluere putato, si tam sceleſta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei simum repurgare prȩstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ô Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ô Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argenti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; cõfestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgẽtes, minimè asperitate deformes, tam quàm subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ô Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuoluc, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellandi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nãuocentur noui, quoniã nullũ mihi cum his consortium. Cæterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Bene dicis, sed qui nam hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ô uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierẽ quandam Laconicè corpus ornatã, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipuè mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enumeremus prȩconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicũ, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomẽ erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floſculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et euentus consilij, quæ & id quȩ uerbis suprà Phia conquesta est, reipsa spectandum exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interueniunt.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nũc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeipſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere concũbunt. PHI. Sed quiſnam ô Hercules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad cantum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercuri ſaluete. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis dominum quam inhabitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, an non mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua & indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.
MER. Nonne igitur cantharus ✶ tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.
MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis.
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, mediocq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

✶ Scarabeus.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſa es canibus, quin ipſam ex ipſis concepiſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, aut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem: ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitã, uel panis fruſta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſt hac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne deliolum ✶ Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius: proh riſu dignares, quid dehinc haud fiet? & Doliolum ✶ quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teter rimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulſor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe.

✶ Lecythus.
✶ Lecythus.

MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum ex ueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, triceps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum ✶ quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamẽ prius flagellatum. Inde & hunc Picatoribus tradi,

Sententia de pœna deprehenſorum.

✶ Lecythion.

ut pereat, uulsus primò, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum subiectum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

SAturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorẽ Saturni instituta, quæ mense decẽbri, initio à decimosexto cal. Ianuarij facto, per proximos dies septẽ peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebãtur, neq; pœnæ à nocẽtibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signũ libertatis erat) per urbem liberè uagari, atq; aleæ uacare, & cũ ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebãtur, ijdẽq; inter se dona mittebant, quorũ quæ mittebãtur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta uocabant. Id quod cũ ex alijs scriptoribus, tũ ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorũ titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tẽpore) pauperes à diuitibus nõ eodẽ modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis uix dũ gustatis, semijeiuni, & esurientes interim è conuiuio discedebãt: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occasionẽ inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinẽ illam pro suo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalicia quædã munera, legenda proponeret. Quanquã neq; hic ab ingenio suo quicquã recedit, pariterq; & deos & homines more suo inceßit. Nã Saturni fabulã quoque persequitur, & uæcordiã ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat, à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectũ, & inæqualiter bona, fortunasq; hominibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimẽdo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterũ primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potißimũ tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorũ alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat, interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, deniq; cur hoc festũ institutũ sit exponit, refutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amißione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autoritatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille, leges dictauit. Pestilæc in epistolis inprioribus quidem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiã, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certas uti æ uestes & pecunias, & cæt. ad festum peragendam pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra ueterum exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypotyposi quadam morũ ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis impreaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamẽ respondet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc longa commonitione, qua pauperes, ut, sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faciant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consueto, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos & intemperantes se gerere, ut eos decætero omnino excludendos censuerint. Veruntamen ex illius consilio denuo admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACRA

SACERDOS ET SATVRNVS. SACER.

Ic mihi Saturne, quãdo tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimũ abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem te ipſum pendere oportuit, quid tibi foret optãdum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cęterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumẽti ex tuo ſentiam imperio, neue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide. Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptẽ duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſlibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diui temq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties pręteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſi quis uniuerſi imperij uim expendat, niſi forte tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique uictum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare: huicut turpe quiddã de ſe ipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ nõ exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnum hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio & occaſio dialogi

Ritus Saturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine terrifcem.

Trãsitio per reiectionem.

SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respondebo, si fortè quód rogaris scitero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex me ipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

Confutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Satur. cap. 8. uide.

SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me sciisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circũuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, quî fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neque Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq;: Porrò neq; uinctũ esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quũ essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut plerique mihi cõpedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum cursitandũ obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locũ dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, ea iusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatę, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propter eaq; mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exiguũ temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quisquam erat seruus.

Origo & causa fcti.

SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor reipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi respondę, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrutiaretur qui uictus esset, neue semp ploraret

sese

ſeſe unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certaſſent ipſi talis, quum ipſi toti eſſent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, ſi quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductum uulgo oſtenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miſerum (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; ſeſe decertarent, quantam quiſq; maximam poſſet portionem auferre, ut qui ne in feſto celebrando, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuiciantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipſas comminuunt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputandũ, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tãdem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum eſt, arent arbores nudæ decuſſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focum fermè deſident, interea tu feſtum diem agis? neque enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidiſti, dum iſta mecum philoſopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde priſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: ſenes repueraſcere. SAC. Imò cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uideor mihi rectè facturus, ſi noſtram hanc confabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſiqui ſunt digni, qui tua dicta accipiant.

Digreſſio in præſentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

BRASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAec ait Cronoſolon ſacrificus, & idẽ uates Saurni, earũq; legum conditor, quæ quidẽ ad feſtũ pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis præſcripſi. Neq; dubito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, qui minus paruerint. Vos aũt diuites, uidete ne hæc mandata præter grediamini, neq; negligatis. Nam ſi quis ſecus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legislatorem, ſed ipſum potius Saturnum, qui me condendis feſti ſui legibus delegit. Haud ille quidem in ſomnis uiſus, ſed nuper cum uigilante palàm congreſſus. Erat aũt neq; compedibus uinctus, neq; ſitu obſitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerũ falcem quidẽ tenebat præacutã. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidem ſpecie mihi uiſus eſt. Cæterũ quæ locutus eſt, planè diuina ſunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœſtum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam eſſet moleſtiæ cauſſa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ueſtem haberem, cum iam eſſet gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduerſus

Præfatio in leges, quæ auctoritatẽ illis parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multo magis autem, quòd cum festum instare etiam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerũ penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aũt hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cũcta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine caussa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam eunati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragẽdi festa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus æsto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere abijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum. Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supereſt uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejiciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt pleriſq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa ueſperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittũto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autẽ in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; præterea quicquã ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm pauciſsima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odioſè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Neue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; caussa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluẽdo. In summa uero, multò ante illud illis esto curę, ut cognoscãt, qua re maximè

Lex II. De excipiendis & tractandis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

sit

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quic quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellũ aliquẽ uetterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reieceritue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxiũ esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatẽ diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurũ infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem deus. no omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cuiquid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare siquis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidẽ sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euenturo cura.

III. *De modo & rẽ conuiuiorum.*

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonã in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculũ esset, ne solus omnium, expers relinquerer solẽnitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrũ alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertiẽtes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atq; id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tũ ad meas literas nihil respõdisti, operæpreciũ existimaui, te denuo ijsdẽ de rebus cõmonefacere. Tuũ erat optime Saturne, sublata hac rerũ inæqualitate bonisq; in medio depositis, postea celebrãdũ festũ edicere. Nã uti nũc res habẽt, formi-

Propositio

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi-
Ab incõueni-enti. ſtrionẽ animo concipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat, cu-
iuſmodi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hũc modũ
inſtructus ingrediatur, uides neceſſario futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc hu-
milis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita
noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornãte fortuna, tragœdias in nos
agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſcias
uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo
Ab exemplo & uita ueteri que ad eundum iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum
rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ
tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq;
paratam, uel ad ſatietatem uſq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant
autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos
homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe.
Nos contrà non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid
etiam plumbo uilius, ut quorũ pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim pau-
pertas, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam. & ô fortunã,
atq; id genus alia per multa, apud nos nempe paupertas abundant: quanquã his
de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici-
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum
ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerũ
omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquã de eis impertiũt,
ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne
quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in pur-
pura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽ
tibus amicis, perpetuò feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum
coniecturas interpretari, ſicunde fortè quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet
pane polentáue expleti dormire queamus, naſturtium, aut porrũ, cepáue, alli-
úmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
Redit ad poſitionẽ, & leges quoque præſcribit. mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis interdicas diui-
tibus, ne ſoli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in
omneis nos diſpergant. Porrò ex ueſtibus, ſi quas tã à tineis exeſas, citra ſuum
incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſitiq; peritura, nobis
dare qui induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie compu-
treſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus
ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his tẽporibus cõuiuia per-
aguntur, uerum popularius, ut æqua ſit omniũ portio, neq; ut hic opſonijs in-
gurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præ
focetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admoue-
re manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de
placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totũ dimidi-
um apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmone
antur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrum ſepties poſcat bibere,
ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè
atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis ſit omnibus. Alioqui ubi
nã iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temu-
lentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris nouarisq;
Epilogus per communationem. Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum: ſin mi-
nus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſi mulus
que loti uenerint, puer ſubuerſa mamphorum rumpat, utq; coquus ius adurat,
ac per obliuionem muriam piſcium in lẽtem infundat, utq; canis in domum ir-
ruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret omniuerſa, præterea

placentę

placentæ dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non suculæ inter assandum idem faciant, quod Homerus de solis bobus commemorat: imò uti non serpãt solum, uerumetiam unà cum ipsis uerubus in montem abripiant sese fugiantq; : utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquẽdum apparatę, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subitò defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in comœdijs induci solent Sphenopogones, qui hus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usq; adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

Quid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionẽ? quod quidem alterius munus fuerit, penes quẽ nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridẽ regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipuè rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus in caussis, de quibus scribis, ui delicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd si quid in his quæ ad festũ pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neque non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi fortè habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud sci tote pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare, uino suaui inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæc res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discrutiant? Quòd si nosse tis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usque adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Namquòd tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra nasturtium, porrumue aut cepe per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit, considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestũ. At postea res inuertitur. Quãdoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati

Exordium ab increpatione.

Propositio & responsio ad superiorem petitionem.

Digressio, qua pauperibus suadet, ut sua sorte contenti sint, plus oneris inesse diuitijs quàm uoluptatis.

Dissuasio à suo ipsius exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem grauè olẽtem, et acrem ſpiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio tranſigũt, facile ſibi uel tabem, uel tuſſim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum uſu colligant. Alioqui quotum quenq; potes oſtendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ ſe ferat? Quotum quenq; autem, qui cum ad ſenectutem peruenerit, ſuis ipſius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis geſtetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannoſus, cuiuſmodi ſunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus conſarcinata. Vos autem quum moleſtum eſt, quòd de piſcibus guſtare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eoſdem & podagræ, & tuſſis experres eſſe, aut ſi quid aliud aliam ob cauſſam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipſis æquè dulce eſt, quotidie, ſupraq; ſatietatem iſtis ueſci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim ſileam, quæ illos diſcruciant, puta ſi filius ſit luxurioſus, ſi uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In ſumma multa alia ſunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum ſi quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd ſi illos contemneritis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, ſmaragdum annulo incluſum reſpectaretis, neq; ueſtes obiter contrectantes molliciem admiraremini, ſed ſineretis eos ipſos ſibi diuites eſſe, haud dubiè futurum ſit, ut ipſi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis oſtendere poſſint lectos, mẽſas ac pocula. Quarum rerum nulla ſit utilitas, ſi ſine teſte poſſideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos ueſtra cauſa parare, non quo utantur ipſi, ſed uti uos admiremini. Hæc ad conſolandos uos ſcribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenit̃q; ita feſtum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depoſitis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis ſcribam, ſicuti ſum pollicitus, certum ſcio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus per comminationem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expoſitione.

PAuperes nuper ad me datis literis incuſarũt uos, *qui nihil ipſis* ex facultatibus quas poſſidetis, *impertiminiatq;* omnino poſtularunt, ut omnia bona facerẽ omnibus cõmunia, ut ad ſingulos illorũ ſua pars rediret. Aequum enim eſſe, ut rerũ æqualitas conſtituat, neq; decere, ut huic ſuperſit, ille nullo modo ſit particeps uoluptatum. Ego uero reſpondi, hiſce de rebus rectius Iouem conſideraturũ. Cæterum de præſenti negocio, deq; iniurijs, quibus ſeſe per feſtos dies affici putant, uidebam mei officij eſſe ſentẽciam ferre, ſumq; pollicitus me uobis ſcripturum. Sunt autem quæ poſtulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij eſuritioni, poſtea diem etiam feſtum celebrari poſſimus? Quare ſi uellem & illos feſti particípes eſſe, poſtularunt ut cogerẽ uos, ut & de ueſtibus illis impertiamini, ſi quæ ſuperſunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos deſtilletis. Quòd ſi iſta feceritis, inquiunt, non erit amplius diſceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur ſeſe ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali ſedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas poſſidetis, & rectè poſſidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiſcum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodũ uos in præſentia foribus occluſis, ſoli delicijs frueremini. Quòd ſi quãdo uobis uiſum fuerit, & illorum

Propoſitio I. de ueſtibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant. Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernæ, aures habeãt cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plus quàm ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, millecq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nũc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiũt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primũ non sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, bene uolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis suscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res uoret, cum nõ haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs fruiuelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidẽ si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamẽ uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabũt. Denicq; quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quę & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumentũ à signo & causa.

A cõsequenti & cõditione pauperum.

Amplificat κατ' ἐνάργειαν.

A periculo.

Exordium ab extenuatione accusationis.

NVm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorũ querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudit, Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores apperuerimus, nunq; desinunt alia super alia postulare. Quòd nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu cõuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum uel puellę formosæ cyathũ porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem ue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd si te autore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Propositio. & dilutio criminis per regestionẽ, qua uicißim pauperes accusant immodestiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo sub conditiõe in postulata Saturni consentiunt.

SYMPOSIVM, VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI Eutychio suo. S. D.

QVam quàm hic Luciani Dialogus Eutychi doctißimè, plurimũ habeat artis, ũb decorum tamen seruatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamẽ aliquot repperi, qui dicerent esse prorsendum, & liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus lacerat. At mihi uidetur iustius esse Stomachandũ in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorũ scholas multò puerilius etiam inter se dißidere: nec minus atrociter digladiari, tũ inter religionis professores nihilo minus cruentam esse pugnã, quàm in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellũ, quoniam fortè ἀδέσποτον repperi, & tamẽ patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχει, ut planè sis quod dicteris. Antuerpiæ. M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorũ mores et uitã Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto cõprobat. Eſt aũt hiſtorica quædam rei geſtæ cõmemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionũ Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatẽ uocati, poſtcaq; uino incaluere, pro ſecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo cõtenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut ſaucij nõnulli, ac mutilati è cõuiuio afportati fuerint. Rurſum aũt ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alius aũt per literas cũ Aryſtæneto expoſtulârit, tragicè propè in eũ debacchatus, q; præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod ſoris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgi ora conuertit, nõ hac ætate modo (quod tamẽ grauiſſimũ eſt, quando & Chriſtianos eſſe plerique ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitentur) uerũ olim quoq; eadem ſimulatiõe, ijſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirũ ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterũ ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, q; longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, et cæteris uicijs turpiſſime interim ſeruientes. Et accidere ſanè etiã noſtra memoria huiuſmodi quædã exempla, conuiuio huic nõ admodũ diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel p leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero cõtentiones incepere, uel qs alicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiã crediderit philoſophos illos ueteres (quanq; indignũ adeo eſt, tam uenerabile nomẽ in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdã immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus nõ alia re, q; ſolo titulo ac nomine differunt, cũ cætera, ut habitus differẽtia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionũ atq; doctrinæ diuerſitas, in ut riſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cũ ſumma feſtiuitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamẽ ſerio quoq; ac uere idem monet, nullũ eſſe precium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimũ eſt, ac cõmodet, eoſq; illos, qui ſolos libros ſpectant, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi aſſerunt, perpetuo teneantur, à recta ratione, bonisq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur aũt Dialogus hic Conuiuiũ, uel Lapithæ, quorũ prior titulus ab argumento & re ipſa ſumptus eſt: alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Piritboi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; ferũtur.

PHILON. LVCIANVS. PHIL.

QVam quandã & uariam diſputationẽ Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnã apud Ariſtænetũ: tum philoſophicos quoſdã ſermones dictos, ac ſuper his ſummam contentionẽ exortã fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiã ad uulnera uſq; rẽ proceſſiſſe: denicq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptũ. LVC. Atqui unde nam Philon iſta reſciuit Charinus? neq; enim is nobiſcũ aderat in cõuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens: ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, paulocq; ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertí, certiue referre potuit, q non ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiam ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta doceri, te adirem iuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe: ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quę dicta inter illos fuerint, meminiſſe: quippe qui eiuſmodi non obiter neq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quòd ſobrij per ocium tutò ac citra ſanguinem, extracq; teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordium ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Siue etiam iuuenes Super cœnam ſunt debacchati,

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; ineonsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi ad amussim exquirere, quæ rectius erat in cõuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem edi(licut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Neà Dionico quidem rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cæterũ ego, absit ut ijsmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libẽter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, nõ sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age né quid succenseas: equidẽ dicam, quandoquidem usqueadeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus. Sed illud mihi primo respondeto loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleanthidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHI. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quòd diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, qui nam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomẽ Labyrinthus: & hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hũc quũ ingrederetur, Stoici totuis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidã quempiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiares q; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istiçus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iamuero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præse ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primariũ hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem cõplures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atq; hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Conuiuarum personæ, & quo loco q; sq; accubuerit.

ſoco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuiũ uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accũbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cæteris ſapiẽtiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerũ & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uiſus eſt feciſſe: & quicq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebãt: alius illud: Inſanis Menelaë. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici inter uentus, & occaſio turbæ.

Verum Agamemnoniæ mentinon iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerẽt Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddã ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeam, quemadmodum facitis uos, mollibus inſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiã obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuium luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haud quaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ percon-

tabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus ut sui possent esse uictilia? Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidẽ uisus est optimè excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantisper silentium agebat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphũ sustinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iamuero & inter alios calix assiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerũ, qui iuxta Cleodemũ adstabat (erat autem is pocillator egregie formosus) subridentem uidissem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus obseruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad substrictum digitũ rursus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non sensisset opinor, eoq; non recipere, in terram delapsis drachmis strepitus est cõcitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter omissa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo post puerum loco mouit, clanculùm ablegãs, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, si quidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sopisset, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, *tum clara* uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: Præbibo, *inquit*, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum risissent *omnes*: *Ridetis*, inquit, sacrilegi, quòd spõsæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nũquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiã renudabat, etiam usq; ad illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculũ illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt. obambulãs interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiũ. Nam & Dionysidorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronũciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illũ accumbebat, *uersu*ũ centones quosdã recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexẽs atq; cõsarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, oppidò ridiculã. in primis aũt illa, perinde quasi uaticinans, de his quę postea acciderũt:

Notatio philosophorum.

Reuocat diuersum Musarũ

Comisere simul Clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctusq; coortus.

At

At uero Zenothemis, libellulum quẽpiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum instrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, roratu sese circũagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderãt. Ac reliqui scommatè tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secũ luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hũc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tũ uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igit cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autẽ in mora fuisse Polypreponten tibicinem, dum hunc phrenesi correptũ curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius ueniisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cũ illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nõ minus placuisset, quàm morio ipse: proximè Istiæum reclinaris sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Lucianeam in sponsæ laudam compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpẽdens nimirum, quantũ sit in eiusmodi comporationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum tẽporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quẽ uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ-

Alcidamãtis & Morionis concertatio.

Digressiuncula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q. ad conuiuium uocatus nõ fuerit. Propositio

terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placẽtam: quę mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quando quidem etiam hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparã (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respõdeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elemẽta tradũtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cõtumeliam. Atqui ne possis post hac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quòd si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

A collatione.

Ab exemplo deorum.

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidẽ tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non cõuenit obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerẽtur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud *quod uulgo* dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehiscere t: quũ uiderem *eos qui* præsentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tãtumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabãtur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse se se, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterijsse, uerum quòd despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocle intentum. Porrò Aristænetus quanq; esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridens interim, ac puerũ redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulò autem post surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt pleriq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàm benè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, suprà hũc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum, ut in cõuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intempestiuè factã mentionem apri illius Calydonij: per Iares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quando quidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Sostrati discipuli tui uxorẽ stuprasti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiaticũ sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam põssis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioquin eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde læua cõprehensum à barba, plagã in tempus erat illisurus, ac senẽ fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cũ animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo plerisq; dictitaret, uidelicet erudi-

Contentio & pugna philosophorum.

Quomodo et quatenus philosophandũ sit, digressio.

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidẽ ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicãtes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinem ferebãtur, & conuicijs certabant, & suprà modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterũ admirandus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo cõuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quòd non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceserat Aristenetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cõueniet modis. Respondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causę, semper apud diuites hęretis, fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cęteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictũ probabant, cum omnes qui aderant, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutã cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Rédit ad rẽ, & collationem amplificat.

his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemò atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Portò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper inter siluisset: Conueniebat, inquit, ô Thalassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quę congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commertio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendę sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiã istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia, quæ conuenirebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponseualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quę sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis discessi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomachareturperinde quasi atroci affectus iniuria. Iamuero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis; alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior; idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquã, omissa ea quæ sese spectabat, eã quæ ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterum irruẽtes ipsis auibus facies mutuo cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant; hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unum Ionẽ, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidẽ scyphum è mensa sublatum, eum qui coràm Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem,

Attentio ad cætera ad ea quæ sequũtur.

Altera pugna, atrocior paulò superiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem aduleſcẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem abore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alij has studerent compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio ceciderunt, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses, euertimensas, effundi sanguinem, profligi scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facilè, atrocior etiam multo esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uicq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronũ agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum cõuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò quierant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam atteſtaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habẽdum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciijs reuincto capite, eidẽ impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierãt, asportati sunt, plericq; medijs in uijs uomẽtes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in sponda abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ô bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus christa Euripidis honestatis

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuùm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quænam ipsa Dea esse, à pleriſq; putetur. Post hæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulacra deorum, ueluti per pompam quandã, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Combabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitandam eiusdem rei suspicionem, sibijpsi uirilia præcidit. Atq; in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat:) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, & id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorum obseruationibus ac sacris pleraq; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tam prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totã hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autẽ & Bambycem ijdem, & Edeſſam, quod posterius nomen Strabo addit, et à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriã uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienũ, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quãdo & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nõ nihil facere uidentur. Verborum eorũ ſententia hæc est: Antipater Tarſenſis, inquit, profeſſione Stoicus, libro πρὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dicit à quibuſdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, ne quis piſcem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipſam uocare, atq; à piſcibus abſtinere. Mnaſias autem in ſecundo de Aſia ita ait: Mihi quidẽ Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuiſſe, ac multa duriter populis ſuis imperaſſe. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piſcem ederent, ſed ad ipſam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in ſacrificijs ſolenne hoc manſiſſe, ut quoties deam precarentur, piſces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ piſces in menſa parato ac cocto apponere, elixos pariter & aſſatos, quos ipſi poſtea ſacerdotes deæ abſumant. Ac paulo poſt idẽ addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopſo quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Aſcalone contumeliæ cauſſa, ſubmerſa, & à piſcibus deuorata eſt. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edeſſam tradit Volaterranus, eam eſſe urbem, in quam Thobiæ olim filium ſuum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam depoſuerat, miſit. Quod, ſi uere ab illo traditur, eademq; Edeſſa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifeſtum ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixiſſe, & illorum obſeruationum ueſtigia quoq; quædam eodem loco hæſiſſe. Sed hæc in medio relinquamus.

ἄτερ γάτιδος, id est, abſq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ fecere.

Proœmiũ ab occasiõe loci.

Est in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyriæ: cæterum nomen hoc, uidetur mihi non statim ab initio urbi, cum condita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cum sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomẽtum euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam autem & leges, quibus in sacris utuntur, & solennes cõuentus, quos celebrant, & sacrificia quæ peragunt. Dicam aũt & quęcunq; de illis traduntur, qui templum hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto condita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorũ quæ narro, alia quidẽ ipse coràm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepisse, & templa constituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi autem & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tempore post, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus & simulachra posuerũt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulacris & staruis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate posteriora, quorũ ego plurima ipse uidi, Herculis uticq; æquęuum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrãt: sed quem ego dico multo uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartæ ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cęterũ ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europę illud est, Cadmi sororis. Hanc aũt fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum emulgarunt, quòd uidelicet pulchra cũ esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eã, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiã à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Ioui uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, qd ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamẽ magnum etiam hoc, & peruetustum est. Porrò & Bybli uidi, templum magnũ, Veneris Byblię cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragũt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriã rei, uerberantur annis singulis, & lamentãtur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquàm autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die & uiuere ipsum dictitant, & in aẽrem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nõnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctusq; & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoq; anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium perfertur.

Propositio.

Narratio per collationem.

Herculis Tyrius.

Astarte.

Venus Byblia

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tum Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorũ, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ô hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementio res illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atq; ita rei huiusce causa, haud quaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo preciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuæ religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primum atq; præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secreto in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multum peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quàm diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualde fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haud quaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haud quaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iam per adaptationẽ ad id, quod Hieropoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion.

& de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haud quaquam lędebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, cõcordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatẽ, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autẽ, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoq; anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam nõ sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquã afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum de-

II. Opinio. fluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immensam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi

Derceto. origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putãt, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quantum a femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hæc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edunt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetus & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetus autem sacram esse, haud quaquam

III. Opinio. credo, quando & apud Aegyptios nonnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem ego à sapiente quodam utro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templũ autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothracẽs in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam autem fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterũ cum illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templum constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haud quaquam, Rheæ aũt castrari soleant, & Attes imitentur. Cęterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Placent

Attes uocat, quẽ alij Atyn tertia declin.

Rhea cæli et terræ filia Lydia Asiæ regio

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum græcis cõsenti-
unt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius q̃ IIII. Opinio.
ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eò uidelicet itinere,
quò in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ip-
sum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & E-
lephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibu-
lis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt:

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet
Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Di-
onysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno
effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igi-
tur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex æ-
re factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi
attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata
sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio
fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem suc-
cessu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus es-
se, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à pri
uigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam ẽm
ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc
turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nul-
lo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutaba
tur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullum ma
nifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. A-
moris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, &
color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi
quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui
in domo erãt, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igi-
tur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi
nouerca aduenie bat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere in-
cipiebat, tremoreq̃ corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent,
manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati resti
uit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat.
Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille
quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Ex-
petit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam a mat.
quam ego minimè dimissurus sum. Atq̃ hac ille tum prudentia mentiebatur
Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq̃ ipsam
medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc ma-
lo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquã æmulãdo ue
lis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam
inurere medicinæ. Atq̃ hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem
respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre
quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quo nam pacto ipse affectus
esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ
ille ad hæc respõdit: quòd neq̃ ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq̃ filio sa
lutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq̃ enim parem iactu-
ram esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur
me, inquit, obtestaris. Et enim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi
modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq̃ hisce pater, ac filio quidem
& uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Aethiopia pars africæ nitens Arabiam et Ægyptum.

Priapus Dionysij ac Veneris filius.

Quo nomine & imagunculæ uocãtur apud Græcos. quæ fidiculis tra-ctæ uel saliãt uel alios mo-tus referunt. De æde & eius æpificati one.

Stratonice et Antiochi amor erga illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam conditurã eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tũ ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cũ uxore mea hinc profectum, & ædificiũ abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hæc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, néue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens in terram, huiuſcemodi quædã cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quã nunc poſtremum aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſub leuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatiſq; uirilibus, in anguſtũ quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter & melle, aliſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cũ ipſi iam tẽpus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter precioſiſſima domi repoſitum habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutũ ac cuſtoditũ mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatẽ ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonũ uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbũq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut tegi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo cõficiebatur, flebatq; cõtinuè, ac Combabum uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aũt cum inopia conſilij, nullũ huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiã quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Combabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicitiã & innocentiam ſuam rede merit.

cœpit. Proinde, etsi alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illũ coram uerecũ dia prohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, » singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, » faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus » diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, deniq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturã esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatiõe aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra cẽsetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accẽsus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerum recensent, q; uidelicet Stratonice, postq; ea consequi, quæ expetiuerat, nõ potuisset, ipsa ad uirum scribens, Cõbabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phædra Cretensi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidẽ igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phædrã talia perpetrasse, si modo Hippolytum Phædra uerè amauit, sed hæc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cæterum ubi nuncius in Sacram ciuitatem peruenit, Cõbabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum cõtinuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intẽperantiã uitæ obiecit. Admodum autẽ graviter comotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repoposcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum caussa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ô rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, inuitus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamẽ contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Vxor Proeti regis Argiuor. De hac lege Lucidarium in Lucianum Ballenghem.

De Phædra lege eadem in dicta Hippolytus.

Non ita prorsum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem sustinuisti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aspicere unquã contigisset. Neq; enim ista apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quispiam hæc ita voluit, principio quidẽ tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipsorum sycophantarũ: postea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immensum, & uestes Assyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quisquam à nostro conspectu prohibebit, nesi cum uxore quidem unà concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad supplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus assyriorum amplius Combabo, neq; sapientia, neq; felicitate similis esse. Postea uero cum postulasset, ut sibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, absoluere, imperfectam enim ipsam reliquerat, rursum mittebatur, ac ædem quidem ille absoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ causa, ut æreus in templo statueretur. Stat itaq; premij & honoris causa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri similis, uestitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipsum beneuolentia affecti fuere, in solatium eius, quod passus ille fuit, eiusdem affectionis societatẽ ultrò sibi elegisse. Nam & seipsos castrarunt, & eandem cum illo uiuendi consuetudinem tenuerunt. Alij autem inter sermones sacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis castrandi cupiditatem in mentem immiserit, ne uidelicet solus ille ob uirilitatem amissam lugeret. Cæterum cõsuetudo illa, postquam semel cœpit, etiam nunc manet, & multi quotannis in templo hoc castrantur, & emasculantur, siue Combabum hoc pacto consolantes, siue etiam Iunoni gratificantes. Castrantur autem illi, uestitũ uero uirilem amplius non habent, sed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei causa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidisse traditur. Peregrina quædam mulier ad solennem cõuentum ueniens, cum uidisset & corpore formosum esse, & uestem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta est. Postea autem ubi cognouit euitatum atq; inutilem esse, sibi ipsi mortem conscíuit. Obquæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, uestem muliebrem induit, ne qua mulier posthac eodem modo deciperetur. Et hæc causa est, cur Galli ueste muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum sit. De Gallis autem iterum in sequentibus mentionem faciam, puta de castratione ipsorum, quo pacto execentur, et de sepultura, quali sepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi est, & de posítu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipse, in quo templum consecratum est, modicus quidam collis est. Iacet autem in media quasi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetustus est, alter autem non ita multò ante nostram ætatem factus. Vestibula uero templi uersus Aquilonem uentum seorsim directa sunt, altitudine centum propè passuum. In his & Priapi stant, quos Dionysius dedicauit, trecentorum etiam isti circiter passuum. In horum unum uir quispiã singulis annis bis ascendit, habitatq; in summitate eius per tempus septem dierũ. Ascensus autem istius causa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in sublimi cũ dijs sermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis postulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines passim in montes, & in altissimas arborum ascenderunt, aquarum inundationẽ metuentes. Mihi quidem igitur etiam ista non satis uerisimilia uidentur. Existimo enim certè Dionysio ipsos etiam ista facere. Coniecturam autem inde capio,

Redit ad rẽ, & de posítu ædis commemorata.

De consensoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quçdam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas cõscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componẽs, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum ędentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atq; aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & diis conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quàm ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibià longe ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haud quaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum paret. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt. Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haud quaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quòd uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidẽ manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstũ habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestem exornant: foris aũt & aliud illi aurũ circumpositum est, & lapilli ualdè precioſi, quorũ alij quidem candidi, alij

Scorpius ascendens.

Descriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est Vraniam. de qua suprà.

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile est, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus respondens. Ab hoc multus fulgor noctu resplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipsum quidem lumẽ emarcescit, speciem autem præ se fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipso signo deæ est. Si ex aduerso steteris, ad te aspicit, quòd si inde transeas, uisu te sequitur, & si alius quispiam aliunde ipsam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddã simulachrum stat, aureum. Cæteris haud quaquam simile, formam quidem propriã non habet, aliorum autem deorum species gerit. Vocatur autem signum etiam ab ipsis Assyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium posuere: sed neq; de generatione ipsius, neq; de specie quicquam dicunt. Atq; ipsum alij quidem ad Dionysium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea insidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud signum esse. Proficiscitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipsa autem æde ad sinistram ingredienti, stat principio solium Solis, ipsius autem effigies non adest. Solius enim Solis & Lunæ simulachra non exhibent, cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas esse aiunt, simulachra fieri, neq; enim illorum species aut formas manifestas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus esse manifestas, neq; quenq; illos non uidere. Quare quam nam caussam illorum effigiendorum esse, cum in aëre appareant? Ac post solium hoc, signũ Apollinis positum est, non quale uulgo consueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem putant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem isti Apollinis barbati simulachrum effigiant. Atque hoc facientes, sibi ipsi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Caussa uero ipsis uidetur inscitia magna, esse, cur imperfectæ deorũ formæ ac species fingantur. Nam iuuenem esse ipsi adhuc imperfectum existimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini suo affingunt. Soli enim Apollinem uestibus exornant. De operibus autem ipsius, multa quidem dicere possim, sed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna sunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios sunt, multa autem & in Africa & in Asia item multa, sed illa quidem neq; absq; sacerdotibus neq; absq; interpretibus responsa dant. Hic autem Apollo & ipse per se mouetur, & uaticinia ad plenum usq;, per se peragit. Modus autem eorum talis est. Postquam illi placitum est uaticinari, in sede sua primum mouetur, sacerdotes autem ipsum cõtinuò in sublime attollunt: quòd si non attollant, ille & sudorem emittit, & se in mediũ etiam emouet. At postquam illi subeuntes portant ipsum, tum & illos secum agit, circum circa uertendo sese, & ab alio in alium subinde transilit. Postremo princeps sacerdotum supplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero si quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem si quid approbat, agit in anteriorem partem gestantes, perinde ac si currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; sacram rem ullam, neque priuatam absq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempestatibus omnibus, & quando amplius futuri non sint. Prædicit item & de signo illo, quando proficisci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præsente fecit: Sacerdotes, attollentes ipsum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipse uero in aëre solus ferebatur. Porrò autem post Apollinem simulachrum Atlantis est. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recensebo autē quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Progne, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam cōuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxta autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atq; illi homines haud quaquam lędunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoq; anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorū, & præterea mulieres furibundæ ac mente captę. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neq; cantantes, neq; tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atq; ij nomina quoq; habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterū in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi. & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorum simulacra omnia descendunt: inter quę Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autē anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quod solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nō possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unq; profectionis istius, periculum feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suum ipse resoluens effundit, sed

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

Candiopis Achenarum regis filia

De sacerdotibus.

Lacus extra templū sacer.

De Panegyreis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquàm uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, et cerã reposcit. Et mũltæ a deo mihæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam liba fũt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertũtur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragunt, atq; illud pyram alĩ, alĩ autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt, poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè acritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem continuò omnia cremãtur. Ad hoc feſtum multi homines aduenĩunt, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ligna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ĩj quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulnerantur q; cubitibus, & interga à ſe mutuo uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibĳs accinunt, & tympana pulſant, alĩ autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtq; enim ceteri tibĳs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit: & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuo ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abĳcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocĳ ſublatum ipſum in ſuburbana efferũt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſuperne ĩnĳciunt: atq; hęc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hæc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſe ipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque nõ niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Imolant autem boues maſculos q; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alĩ autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Præterea ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingũt, ſceleratĩ & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quę ab ĳs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, fiĕ ĩtantur. Vir quiſpiam quando primum in Sacram ciuitatem abĳt, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuiatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti ĩponit, & ſimul precãdo, poſtulat, ut præſens ſacrificium acceptum ſit, maiusq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigidis

Redit ad Gallos, & de eorum caſtratione, & cæteris cæremonĳs tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omnia exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriuntur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodē loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt. Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̄ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs cōſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Acadoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atq; hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummam indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodā colore tractatum. Nō enim ſimplici uia, aut uulgatis laudandi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodāmodo poſtpoſitis & reiectis, à confeſſione hoſtis, potiſſimam encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iſſet, in Therſagoram poëtam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadā Homeri & Demoſthenis, & eorū quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poſſint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cū perſona Demoſthenis, tū cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterant. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorū lectione ſpectādum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potiſſimum ſequenda, Therſagora iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicāte. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur. Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur. ſed quàm ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſeriò agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, & in ſchola exercere ſolitis rationibus uerſaretur: deinde & carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarūrerum cōmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius & de rerum geſtarū excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud, opinor, neq; firmius quicquam afferri potuit. Eſt enim ea demum uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur, quippe qui nihil laudaturus facilè in eo,

quem odit, fuerit, nisi ad quod ipsa uirtutis ac ueritatis natura cõpellitur, quæ eiusmodi sanè est. ut quod in fra ipse Antipater ait, Honestæ res, etiam apud hostes honestæ ducantur, & uirtus laudẽ suam, ubinam locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

CVm in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die decimo sexto, paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, existimo eum plerisq; uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et interrogaui, quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se hue uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quod illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem, ait ille, huc ueni, nec animaduerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: & mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, inquit, ad hunc, eundum mihi est, ut eum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenis obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrum auferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecũ libellũ in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem otiosum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet sespectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cum à meta procurrendum esset, nõ erat otium ad iocandum. Sic tu uehit in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerũ conferatur, & uideris in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THER. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demostheni magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, q propter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierunt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quam similis oratio Vlyssi esse scribit. Et illud:

I. E. comij pars Collatio Homeri & Demosthenis, & primo qd ad ingenij uirtutes attinet. & hic obiter obserua, quid in autoribus potissimum obseruandũ sit.

Ni

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile eſt huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij ſunt, etiam ſi quiſpiam conetur ſe incluſum in caueam ſeruare. Denicq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpè uiſum eſt (neq; enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, & in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repreſentat, quàm Homerus, qui fingit colloquia in mediis pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſentiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis: nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit, & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſtheni conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, coloniis, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum. Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurret pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quod uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Neq; licet fingere eum à Muſis accepiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quę ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem. Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ perſonis accidunt, in quibus Demoſthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis

Patria.

Et hic obiter uide, quid in encomijs ſequendum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescentia per se proclivis sit ad uoluptatẽ, ac Demostheni liceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum marinum ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit adfectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, acridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propris facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarem aspectũ, neue quisquam me accusare possit cæcutientem in solenothum gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicuti delicati in Syracusanis mẽsis, aut auidi spectatores & auditores, cũ uaria spectacula & carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re commorari, cũ te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardẽs, tẽperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunę despicientia, iusticia,

De amore duplici & Platonis sympo-sium.

Respublicæ gestæ.

Amplificatio rerum Demosthenis p dubitationẽ & concertationem.

iuſticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in una quaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verũ non errabis quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare cõſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationem apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſi quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum non facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatis factum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partem uiam ſternit. Tacitè aũt & conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, seq; uolutare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non sæpe conatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam aio ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elemẽtorũ, rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eiiciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim cum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientẽ adiuuabis. Itaq; cum perfeciissem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legẽdũ repente uelut furore percitus, clauso libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auscultatiõis, sicut Athenis portulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi cõparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum præstiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectasti, ita delectabis haud dubiè & Demosthenis encomio. Postquã igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: & cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiã uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alisodemi & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merẽtur, his qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchũ celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrô Antipater in tantã spem erectus anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum introuocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam aduehoin qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cũ urna & ossibus, si non cõtigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demosthonem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Athenensis in consilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argẽtum offerre soleo, amicicia non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hũc bellum gero, ut aduersus aream, mœnia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eo-

Noua parasceue laudum Demosthenis

Alia confirmatio Laudũ Demosthenis à confessione hostis.

Videntur hic deesse quæpiam.

rum

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Pyræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimẽtes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neq; agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, nõ Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquam mãdragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Euboeam, Megara, oram, Hellespónti, Bœotiam. Et feliciter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Nõ, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortassè uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, & hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuo hue atq; illue agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similẽ putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ nõ puduit iniquo iudicio Demosthenẽ, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire? & assentari multitudini, ea in re

Quæ hæc Parmenionis ratio fuisse uidentur uerba ex Philippi uel Alexandri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus & illum ostendit cadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad propositũ redit, & cur Archia colloquiũ absoluit.

Amplificatio à collatione aliorum.

cuius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniã, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animem ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes honeſtæ ducẽdæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Neq; uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorũ, cum poſſet eos occidere, Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uincebar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam concio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehemẽter ſtomacharetur, & Demoſtheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũe & ſæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt uictoriã deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Niſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiã, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis conficere ſolet, uiciſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Euboœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam intercluſit. Tales erãt huius Demoſthene ſermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aenianenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Aliàs teſtimonia Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualde optarem mihi eius cõsuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, non minus obstupuimus, quàm alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se cõstituisse de hoc exitu uitæ, qd intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustrà superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coram audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitę proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, neue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones confugisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuium beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quãquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archię, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

&

Nam illi pro patria mortẽ obierẽ.

& ſiliarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam ſequi. Honeſtum enim effugium mors eſt, quæ eſt extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me eſt, non uolo dedecorare Athenas, ſeruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori eſt honeſtiſſimum. Verum conuenit te meminiſſe Tragœdiarum, nonne grauiter dictum eſt?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat ſedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demoſthenẽ, præferre inhoneſtam uitam honeſtæ mortis? ac obliuiſci Xenocratis & Platonis diſputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatẽ exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miſcerem. Ego inquit ille, perſuaderi mihi paterer, ſi Archias eſſem: ſed quoniam Demoſthenes ſum, peto ut ignoſcas mihi, qui non conſueui inconſtans eſſe. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipſe ſentiret, cœpit me irridere, & Deum aſpiciens, ait. Archias putat tantum arma & exercitus præſidia uitæ eſſe, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones poſſint. Firmior eſt enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo reſpondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in adminiſtratione Reipub. ſecurum præſtitit, ita me aduerſus Macedones ſecurum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Ariſtogitonem, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixiſſet: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me eſt, ſalutato deo ſponte ſequar. Ego ſic ſperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego ſuſpicabar eum aliud facere, quàm orare deos, ſed quid egerit, poſtea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuiſſe paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapſus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demoſthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur ſuo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, ſed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demoſthenis. ANTIP. Demoſthenis ſcilicet. O inuictum animum & beatum, quàm generoſum facinus. Prudentia eſt, in manu retinere libertatis poſſeſſionem. Sed deceſſit uicturus in beatorum inſulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes ſit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honeſtius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Perſico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum eſt.

Mors Demoſthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum hoc loco Lucianus, deorum gentiliũ uanitatẽ, atq; ſtulticiã, more ſuo deridet: hominũq; ſuperſtitionẽ tacitè reprehẽdit, qui ridicula adeo, atq; abſurda de illis ſibi ipſis perſuadeant, ac credãt. Eſt autẽ feſtiua quædam imitatio, qua ad exemplum Athenienſis Reip. conciliũ deorum haberi fingit, ſuper ijs uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatẽ ac cœtum deorum irrepſiſſent. Accuſatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum fugillator, ſuſcipit. qui principio quidem cõmuni nomine ireos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlũ recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur. præcipuè uero Dionyſium accuſat, ut qui nõ ſolum ipſe aduentitius in cœlo ſit, uerum etiam alios quoſdam barbaros & informes, numeroq; deorũ prorſus indignos ſecum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & cauſam, Iouẽ quoq; in crimẽ uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa ſpecie transformatus, cõcumbat, ac poſtea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo colloceț Itaq; iam illius

exẽplo

cœpisse etiam de autumnitis hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse. Secundo autē loco uos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorū indignitatem, cū ob personarum ac linguæ sœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essem, cōsecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatē persequitur, quorū alij canum, alij boum, alij aliorū turpium atq; brutorū animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorū illa plausibilia, ac uulgo iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturā &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia, & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso aūt opere, quidūn potius, quàm uirtutem et honestatem præstiterint. Quòd aūt fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, et naturali rerū ordine ac serie, non deorū benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modū accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenienſium psephisma tum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulo supra quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

AE post hæc clanculum cōsurgetis, ô Superi, neq; ad angulos cōuersi, in aurē alter cum altero colloquatur, indignantes multos parū dignos nostri sympoſij esse participes. Verum posteaquam coactū est concilium, quisq; propalam in mediū suam adferat sententiā, & quę accusatione digna sunt, accuset. Cæterū Mercurij præconiū illud ex legē clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem cōprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, qbus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ô Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrū uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedisequos & famulos nobis honore pares esse ostēderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ô Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerūt, quàm libere linguę deus sim, & quàm nihil eorū, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalàm, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam & cōmunis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atq; ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulāter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quòdq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ô Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspicionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ô Iupiter, quan-

Exordiū dialogi à præsenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij ad exemplar Athenieſū.

Ab accusationis.

Exordium à præmunitione

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delicijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriã nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi deditos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, nempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icarii agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit caniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberẽ quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. *Nunquid* igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrũ tuum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ delictorum principij, & concilij nostri Nothoq; multitudine adulterãdi causſam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis conditionis rẽ habere sustinẽs, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmentũ, aut armilla, aut inauris factus fueris, Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infeliciſſimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantũ dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ &

Descendit ad speciẽ, & primo Dionysũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios! deorũq; cõuiuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule et Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut qui causſam perturbatæ reipub. præbeat

Amplificatio ab inconuenienti.

Alia ex consequentibus.

Endy-

Endymiona,& Iaſonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi miſſa facienda uidentur,multi enim laboris eſſet hæc cuncta ſingulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, ſi adoleſcẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumeliæ genere. MO. Proinde,neq; de aquila quicquam dicturus ſum,quòd & illa in cœlo uerſatur, regio ſceptro inſidens,ac tantum non ſuper capite tuo nidificans,& Deus eſſe geſtiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter,Attis ille,& Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accerſiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Perſico amictus,& tyara redimitus eſt,neq; græcam uocem ſonans. Adeo,ut ſi quis illi nectar propinet,præbibentem non intelligat. Itaque & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longũ ualere iuſſis,ipſi immortalitate donant homines,ſuiſq; ſuffragijs deos quoſcunq; libuerit conſtituunt,non alia ratione quàm Zamolxis ſeruilis cõditionis homo exiſtens,diuinitatem adeptus eſt,& deorum numero aſſcriptus,haud ſcio quo modo nobis impoſuerit. At ſanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda ſunt. Cæterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie,qui ſyndone amictus es, quis nam eſſe gloriaris,ò optime,aut quomodo deus eſſe contendis latrando? Quid aũt ſibi uult & Memphites taurus ille uerſicolor,qui & precibus deueneratur, & reſpondet oraculis,neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percenſere & Simias,& hircos,atq; his longè abſurdiora,quæ neſcio quomodo ex Aegypto in cœlum uſq; conſcenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quomodo ſuſtinetis æquali uobiſcum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter,quo ferre potes animo,poſteaquam arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profecto ſunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in ſe myſtica complectuntur ænigmata,quæ non prorſus à profanis deridenda ſunt. MO. Planè nobis Iupiter opus eſt myſterijs,ut deos,deos eſſe cognoſcamus,& caninis capitibus præditos,canes eſſe intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præſens dicere,nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios,ſi qui notandi ſuperſunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquã, ſceleſtæ & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præſtigijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo obuaticinij prędicationẽ haberis in precio,ſed iam omnis lapis,& quæuis ara reſponſa dat oraculũ petentibus, dummodo oleo perfuſa fuerit,& coronas habuerit,& homine præſtigiatore abundauerit, cuiuſmodi iam permulti ſunt. Iam etiam Polydamantis athletæ ſtatua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaſo. Quin Hectori quoque ſacra faciũt in Ilio,& è regione Protheſilao, nempe in Cherroneſo. Ex quo igitur in tantum numerum ſubinde aucti excreuimus, magis in uſu fuit periurium & ſacrilegiũ. Et omnino nos deſpectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & ſuppoſititijs dicta eſſe uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos,neq; ullo modo poſſunt eſſe,admodum ò Iupiter,propter hæc rideo. Vbi enim gentium eſt multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philoſophiæ titulo ſemetuendis excogitata. Quæ quanquam ipſorum commenta ſunt, ſic tamen ſimplicium animos perſuaſerunt,ut nemo amplius nobis ſacrificare dignetur, certo perſuaſum habens,quòd,etiam ſi infinitas hecatombas nobis obtulerit,fortunam tamen nihiloſecus ea facturam, quæ à fatis decreta ſunt,& quæ ſub initium cuiq; naſcentium Parcæ fatalibus fuſis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uiſa eſſet aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia ſubinde in philoſophorum diſputationibus audias,mihi dubium non eſt,niſi fortaſſe quiſpiam ſurdis ſit auribus, ut eoſdem uo-

Occupatio alia de Ganymede & aquila Iouis.

Alia accuſatio deorũ barbarorum,quã etiam à perſonæ et linguæ illorum deformitate exaggerat.

Alia Trophonij & Antilochi & cæterorũ,qui ex hominibus dij facti.

III Accuſatio eorũ numinũ quæ à philoſophis prædicantur, ut quæ prorſus nulla ſint.

Concluſio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda ſuperſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam ſibilare, maxime uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratione, ſi ita ſedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis ita conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti. Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt, ne in immenſum excreſcant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Et hoc ad exemplũ Athenienſium pſephiſmatũ fictũ. Sic enim & apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciendis in ſenatu decretũ, legesq; latæ fuere, ut cũ alibi, tum ex orationibus quibuſdã Demoſthenis patet.

CConcilio legittimè coacto, ſeptima die menſis inſtantis Iupiter conſulatum agebat, Neptuno præſidem, Apollo præfectũ, Momus ſcribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis nõ Græci tantum, uerum etiam Barbari, nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Rei publ. communi nobiſcum participatione nothi & ſubditiţ, haud ſcio quo nam modo etiam dij eſſe contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut ſymposium tumultuoſis turbis plenum ſit, obſtrepente paſſim diuerſi lingui & undiq; accerſita multitudine. Defecit autem ambroſiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua ſunt procacitate & immodeſtia, dijs ueris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari cõtendunt, uiſum eſt curiæ & populo, ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium: ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligantur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnãte conſtituta eſt: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato preconio uniuerſos in concionem congreget, quicunq; in deorum concilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehenſus fuerit, & ſemel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum aſcenderit, ille per preceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta ſit, neq; Aeſculapius dandis oraculis uacet, aut ſeruiat, neq; Apollo tãta ſoli ſibi obeunda uendicet, ſed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porro autem philoſophis dicetur, ne noua ſubinde fingendo comminiſcantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti ſunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut ſacra conſtituta ſunt, illorũ imagines ſubuertantur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuſpiam erigatur. Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet, & aræ loco ſtatuam reponat. Quod ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit, arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit, ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Mome, & qui ſuffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia, uerum in præſens abite. Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio, uenite adferentes unuſquiſque cognitiones claras, & manifeſtas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit, tum quomodo diuinitatem adeptus ſit, ad hæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præſto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, & ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq; utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contra autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadam diluit, Et primo, quod ad uictum attinet, ostendit, ut in conuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi & uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari cõuenire, alia ægrotantibus & inualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causse sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contra quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi se, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerũ. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: contra diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiam deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq; quam diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

Vid tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tũ proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nũc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimũ etiam sordiũ, tritum isthuc pallium referat, alioq; nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: si quid est huiusmodi, ut comparetur facilimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uitium? LVC. Imò admodum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, neceò quo sit necesse peruenit? LVC. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CYN. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumẽto, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod regitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi-

Occasio disputationis ex habitu Cynici.

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere Cynicum. Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ. Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quod nam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne aliquidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestum est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia supereſſent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquàm si tu his contẽtus rectè sapis, tum Deus profecto neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum, & mel & reliqua omnia, ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potum dulcẽ haberemus, pecunias haberemus, mollẽ lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiã si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atq; humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, unoquopiam ex his quæ proximè adponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quidnam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui

Confirmatio propositionis à natura & fine creatorum

Confutatio à simili.

Adaptatio similitudinis

rebus

rebus uti uelitis omnibus,& undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patrijſq; rebus peregrina præferētes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quàm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; perueniunt. Aurū ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, ſomnum ſuauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contigere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iā rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utētes, ad quod minimè paratæ ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos auri gamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdē maximè beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdā ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturā his utuntur, quę à deo præparata ſunt?

LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturā detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamē paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe particeps, incuſas. Viuo ego tamen quē admodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcēs, ac frugaliſſimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum uenient, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditū, miſerum tunc fuiſſe, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: neq; rurſus pauper, qui terra mariq; dominabat.

Cōfutatio ipſarum opum ab effectu & cauſis.

Diuitum atq; potentum natio.

Collatio ſui.

Ab exēplo & autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quo ad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; obid mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rexerat Athenienſium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, ſua certè tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uoluit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiuſmodi, nihilo profectò magis quàm leo quiſpiam ſeſe tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac liuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus ſplẽdoris quandam atq; ornamenti uenuſtatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & ueſtibus habent, dum poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullã, ita ut inſtituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum hũc exiſtimem. Alimenta demum ut ea delígam, quæ facillimè comparari poſſint. Aurum uero, argẽtumq; ne deſiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quiſquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate naſcũtur, & ſeditiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habẽt plus habendi cupidinem. At hęc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plurimum profectò à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo mirandũ eſt, ſi ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus inſtituto. Sed te miror, quo nam pacto quum ſuam quandam citharœdo ueſtẽ tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini ſuum, & tragœdo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriã nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habẽdam cẽſes, idq; quum uulgus malum ſit. Quòd ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxorioſis pudendus ſit, quemq; illi maximè auerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirſutum eſſe, tritum pallium indui, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cinędorum ornatui ſimillimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquã ab illis poſſit, neq; colore ueſtium, neq; mollicie, neq; camiſiarũ numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos qui eſtis feliciſſimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; inceditis, imò uero incendere nõ uultis, ſed geſtari potius, tanquã ſarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant, quocunq; ſit opus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omniũ pœnitet, ac præſentia ferre non poteſtis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optãtes æſtatem, æſtate rurſus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicißim calorem: quemadmodum ægrotantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam ueſtram traducere æquum cenſetis,

Theſei.

Accõmodat ad exemplum ſuũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à ſimili, quo defendit habitum ſuum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

cenſetis, noſtramq; corrumpere, quũ ſæpe malè conſulta ſint, quæ facitis, ipſiq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minimè circumſpecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed conſuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrẽ nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcũ agitur, ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corripiens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currẽte non poterat. Quidã uero cum occurriſſet ei, rogauit quónam tenderet? Hic reſpondit, quocunq; hic uidetur, equũ demonſtrãs. Quòd ſi uos quiſquam roget, quò feramini, ſi uerum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem: quocũq; uideatur affectibus, ſigillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rurſus quò lucri ſtudio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum dũtaxat equũ uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nũc illũ, furioſos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priuſquã cadatis, caſuros uos eſſe neſcitis. at hoc detritum palliũ quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerſerq; cum quibus uolo. Nẽpe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui ſunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero citiſſimi atq; modeſtiſſimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potiſſimũ congrediuntur mecum, horum ego cõſuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nõ obſeruo, tum coronas aureas ac purpuram pro faſtu habeo, atq; homines ipſos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, ſed ipſos etiam deos decere, atque eum deinde, ſi libet, irrideas, deorum ſtatuas conſidera, utri uideantur uobisne an mihi ſimiliores, neque Græcorum ſolum, ſed barbarorum etiam templa circumſpicias, utrũ ipſi dij, ut ego, comati barbatiq; ſunt, an quemadmodũ uos, raſi fingũtur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam ſine tunicis conſpicies, ut me nunc eſſe uides. Quo pacto igitur audeas poſthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud à exemplo deo rũ

PSEVDOSOPHISTA,
SEV SOLOECISTA.
IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

QVanquam neq; hic dialogus, ut ſuprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd ſingula commodè ac ſuo modo latinè reddi non poſſent, pro ſuſcepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, ſi qua etiam hic offenderit, quæ expectationi ipſius nõ omnino reſpondebunt, præſertim cum ipſum quoq; exemplar, quo nos uertendo uſi ſumus, in quibuſdam locis non ita ſyncerum & caſtigatum appareret. Tractat autem de Solœciſmo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiliginem uocarunt, Græci etiam Solœcon, atq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis eſſe, planè ac purè dicere, & ab omni uicio ſermonis temperare, idq; exemplo eiuſdam, quem Pſeudoſophiſtam, à falſa, ut uidetur, ſcientiæ atq; doctrinæ perſuaſione, Solœciſtam autem ab ipſa re appellat: qui cum profiteretur ſe & loqui purè, & alios in ſermone peccantes deprehendere facilè poſſe, interim ipſe etiam illa, quæ nota ac manifeſta ſunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias ſolœciſmi formas exemplis cum ſuis, tum aliorum proponit: poſtremo autem & quædam explicat, & quod in quo uitium & peccatum ſit, oſtendit. Propriè autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem ſi multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm facilè ſibi ipſi perſuadent, & latinè, & græcè interim ſe ſcire, in pleriſq; haud dubiè minus oſtentationis & arrogantiæ meſſet.

VM igitur, qui agnoſcere ſolœciſſantem poteſt, idem etiam cauere poteſt, ne ſolœciſſet? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere nõ poteſt, ille nec agnoſcere poteſt, eum qui talis eſt. SOL. Rectè dicis. LVC. Tu uero teipſum negas ſolœciſſare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem eſſem, ſi, cum tantæ ætatis ſim, adhuc ſolœciſſarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorſus itaq; LVC. Age nunc, conuince me ſolœciſſantẽ. Iampridem enim ſolœciſſare geſtio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidẽ iam graue iſtud commiſi. * Tu uero nõ agnouiſti. SOL. Ludis tu nũc. LVC. Nõ per deos. Nã ſolœciſmo cõmiſſo latui te, perinde ac neſciẽs. Rurſus autem contẽplare. Neq; enim te puto intelligere poſſe. Quoniã alia quidem ✶noſti, alia autẽ non noſti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc ſolœciſmus à me commiſſus eſt, ✶tu uero non cognouiſti. SOL. Nam quo modo cognoſcerem, cũ tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & ſolœciſſo, tu uero non aſſequeris iſtud facientem. Quoniam utinam etiam nunc aſſequi poſſis. SOL. Mira dicis, ſi nequeam ſolœciſmum quis ſit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres ✶ non animaduerti ſti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum eſt? LVC. Dictum eſt, & ſolœciſmus iam quadrifariam * commiſſus. Tu uero non cognouiſti. Magnum igitur premium confecturus fueras, ſi cognoſces. SOL. Non magnum quidem, ſed neceſſarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouiſti. SO. Quando nunc? LV. Quando præmium confeciſſe ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neque enim intelligis. Ac præcedeſanè in anteriorem partem, non enim uis aſſequi. Intelligam enim ſi modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixiſti eorum, quæ homines ſolent, cum ſolœciſmum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum eſt, * paruum aliquod malorum uidetur eſſe? Sed tamen ſequere denuo, quoniam non animaduertiſti curſu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimiſi currere leporem celeriter. Num præteriſti? ſed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in ſolœciſmo iacentes. SO. Non latebunt LV. At uero latuerunt certè. * SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipſum hoc, ſolœciſſantes intelligere poſſis. Deeſt enim ipſi, diſtributiua uox, τινὲ id eſt, quendam ♣ SO. Hæc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam ſolœciſſantes perſpexi. LV. Et me igitur ſcies tunc, quando puer quiſpiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc ſugunt. Aut ſi nunc non cognouiſti ſolœciſſantem * me, neq; creſcentes pueruli ſolœciſmum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui ſi hæc ignorabimus, nihil cognoſcemus noſtrorum propriorum. Quoniam & hic ſolœciſmus, quem nũc feci, * fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd poſſis

* Fortaſſis quia dixit, ἀρτισολοικῶ, id eſt, modouel pauloan ſolœciſſare geſtio. Nam Gaza id aduerbium cum præterito conſtrui dicit.

* In eo, ut uidetur, qđ dixit, ἄμλὶ ϵ ἄ δὲ, pro τὰ μὲν ϵ τὰ δὲ, id eſt, alia quidem, alia uero.

† Tertium cum dicis, ὄφελον δ' ὠυόμην, id eſt, utinã poſſis, quoniam ὄφελον ut cætera optandi, cum optatiuo ponẽ poſtulat.

Suprà ter. quarto autem in uerbo recens natos, opinor, qđ græcè ἀρτιγενέας dixit pro ἀρτιγενεῦς.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc eſt, in maſculino genere ἆθλον, nõ in neutro.

✶ Videlicet, ſi modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἰ πϵθελήσϵιας, præterito tempore, cum præſenti uel futuro potius debuerat.

* Quoniam uox λαγὼ, ϵ ſingularis numeri, ϵ dualis eſt, ϵ ità pluralis, ſi ſubdas ἰώτα

♣ Quod dicẽdum uidelicet erat, λαγὼ λνα μεθῆκα.

* Vel, quia dixit ὅταν λ τ ωαιδάριον, quaſi in intellectu ibi peccatum ſit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαζόντων, id eſt nutricor ſugentiũ, pro τιτθία dixit.

✶ In eo, opinor cum dixit, ἀνάνευτα ωαιδίν activo pro paſſiuo uſus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondebit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorum. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁ δεῖνά ἐστι μεθύσης, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας ✶ Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, * duplici uidelicet μμ, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μείραξ ἐμὸς φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eum autẽ qui dixerat: δείδιττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: τῷ φίλῳ κορυφαιότατος. i. amicorum maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultra etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιπολῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ ὑπολῆς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συνετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συνετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περιέσην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περιέσης, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διεκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νῶϊν dices, ut peccemus. Alio autem serio narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Ἰλλα uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερῆναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tune aduersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτειν uero, cum quidam diceret ἐν τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὦδε δ' ἐδόκει, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἆρα μελετήσων ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Exempla quæ sequuntur, græca ideò apposui, ut quisq; per se uideat ac iudicet, in quo uicium orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut nõ cuiuis statim appareat, qd ubiq; ambiguũ, aut immutatum, aut plus minusue dictum sit, quale statim à principio hoc est, q reprehẽdit eum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι, & infrà: πρόσεισιν ὁ μείραξ ἐμὸς φίλος & alia quædam.

✶ Videtur nonnihil deesse.

** Voluerat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.*

Alludens eò, quòd superlatiuũ à κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, alturo actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero uiendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uidelicet.

Quasi non satis propriũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quod uerbo improprie usus esset, ut suprà quoq;, et mox infrà.

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, dicis ὁ δεῖνα (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam Atticisimum exprimere, & dicente, τεθνήξει, hoc est, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σοχάζεσθαι σκοπὸν αὐτοῦ. * pro φείδομαι αὐτοῦ. (hoc est, parco ipsi, Nunquid, inquit aberrasti iaculando? Quodam uero ἀφισᾷ dicente, & altero ἀφισάνδῃ, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare. utrunq;, inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν εἰμί, hoc est, nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χαῦδις cum quidam diceret, speudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἔκποτε, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit, & ἐκπερυσιν, hoc est, ex superiori anno dicere. Nam Plato ἔσοθ᾽ ὅτε, hoc est, in id tempus, dicit. Et uero, qui ἴδου, φίδε, hoc est, uide, utebatur: Alia pro aliis inquit, significas. Cum quidam autem αὐλαμβάνομαι pro σωίημι (hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ αὐλαποιούμενος τῷ λέγοντι, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor eius foret) diceret αὐλαποιεῖσθαι, id est, concertare uel competere se. βράδιον autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo τάχιον (quod celerius significat) Et rursum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam; non est, inquit, βαρυύειν, quemadmodum putasti. λέλοχα item pro ἔλαχα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autem ἵπταδαι pro πέτεσθαι (quod est uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τοῦ πίπτειν (hoc est, à uolatu) quidem uerbum hoc descendat, plane scimus. πόρισερον autem quodam dicente (hoc est, columbum masculino genere) quasi hoc Atticum uero foret. etiã πέρνα φάσσον, (id est, palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente quodam se φακὸν comedisse (hoc est, lentem) * Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginẽ, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam significat.) Atque hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad certamen priorum uerborũ. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur * esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum propè ianua tibi aperta est. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. * SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quòd dixi αὐέωγεν, (id est, aperuit, pro aperta est.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ dicuntur. At qui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego quidem putabam me equites in campũ prouocare. Tu uero equites cogitasti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipsos * prosecuti sumus. SO. Ego quidem curo, tu uerò obscurè ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi, ἢ σφᾶς αὐτὰς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidẽ manifestum est, Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur * enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipsum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidẽ, nō enim didici. LV. Si ergo καθεὶς latet te circumiens. *

Quoniam Atticè in secunda persona intelligatur.

Nam σοχάζεσθαι scopum petere significat, & aliàs etiam obseruare & colere.

*

Cum αὐέωγε in uerbo medio dixit, pro passiuo, aperta est.

* ἢ σφᾶς αὐτὰς. ubi σφᾶς tertiæ personæ pro prima ponitur.

* μαντευόμενον. quod de consulentibus, non de respondente dicendum fuerat.

* Videntur uel abesse quædam uel hæc ipsa corrupta esse, id quod infrà apparet. significat autem καθεὶς, ut hic ponitur, idem quod demittes uel descendens.

Nam illi fœmina quædam masculino genere proferunt, ut ὁ θεός.

* Eadem ratione ut suprà, pro φακὸν.

SO. Videntur certè. LV. At καθὰς iſte, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Noſti autem quempiam ſibi ipſi γάμον μνηστευόμενον (hoc eſt, nuptias ſtipulantem uel deſpondentem?) SO. Quorſum igitur hoc? LV. Quòd neceſſe eſt ſoloeciſmum committere τὸν μνηστευόμενον αὑτῷ, id eſt, eum qui ſibi deſpondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, ſi ſoloeciſmum cõmittit quiſpiam deſpondens? LV. Quòd ignorat, is qui ſe ſcire dicit itabat. Et hoc quidem ita ſe habet. Si uero quiſpiam dicat tibi, accedens, ἂς ἀποπέμψοι τὴν γυναῖκα, hoc eſt, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quid ni permittam, ſi uideatur iniuria affectus eſſe. LV. Si uero ſoloeciſmum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendũ amico, ut ſoloeciſſet, ſed docẽdus potius eſt, ut hoc ne patiatur. Quòd ſi quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulſet, quid dicemus tibi accidiſſe? SO. Mihi quidem nihil: illum uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc eſt, qui pulſat, aut τὸν ψοφοῦντα, hoc eſt, qui crepare faciat, nihil omnino accidiſſe putabimus, indocto adeo exiſtenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id eſt, fiam) qui tecum diſputo. Videtur aũt ſoloeciſſare etiã ipſum χρήσθαι, quo nunc uſus ſum. Tu uero non cognouiſti. SO. Deſine, quæſo, per Mineruam, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligam. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia iſta percurras, quæ modo dixiſti à te cum ſoloeciſmo dicta, à me autem non animaduerſa eſſe, & quo pacto in ſingulis peccatum ſit, exponas. LV. Nequaquam ὦ optime, longum enim hoc modo facturi eſſemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi ſingulatim quærere. Nunc autem alia quædam * perſequamur, ſi uidetur. Ac primum ipſum hoc ἄλλα, abſq; aſpiratione, & cum tenui ſpiritu, utrũ rectè uideatur dictum, eũ uerbo ἕτερα compoſitum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ φλυβρεῶς, id eſt, de contumelia, qua te à me affectũ ais, ſi non hoc pacto dicã, ſed ἂς σὲ, hoc eſt, in te contumelioſum (fuiſſe me ſcilicet.) diçam, proprium id eſſe, ego quidem non poſſum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc eſt te cõtumelia afficere, idem eſt, quod corpus tuum, ſiue plagis, ſiue uinculis, ſiue etiã alio aliquo pacto. At ἂς σέ (hoc eſt in te contumelioſus eſſe dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam & qui uxorem tuã contumelia afficit, in te contumelioſus eſt, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui ſeruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi ſe res habet. Quoniã & in res contumelioſum eſſe dictum eſt, ut in prouerbiũ, quemadmodum Plato dicit in ſympoſio. SO. Intelligo differentiam. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd ſi dicam: ταυτὰ ἀλλήλοις, ſoloeciſmum uocant? SO. At nunc ſcibo. LV. Ipſum autem dici debere ἀλλήλοις? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ἀλλήλοις & ἀλλήλους, quando illud quidem eſt, alterum cum altera cõmutare, uidelicet id quod rectũ non eſt, cum eo quod rectum eſt, hoc autem, id quod nõ eſt, cũ eo quod eſt. SO. Intelligo, quod ἀλλήλοις quidem ſit, id quod propriũ non eſt, pro eo quod proprium eſt dicere. ἀλλήλους uero, aliquando quidẽ eo quod propriũ eſt: aliquando uero, eo quod propriũ non eſt, uti. LVC. Habent quandam & hæc conſiderationem non iniucundam. σπουδάζειν autẽ πρός τινα, id eſt, ſatagere uel obſequioſum eſſe erga aliquem, propriam utilitatẽ eius qui ſatagit, indicat: cum aũt dico περί τινα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis ſatagit, ſiue obſequioſus eſt. At q; hæc quidem fortaſſe confunduntur à quibuſdã, fortaſſis aũt etiam obſeruantur. Melius aũt eſt, obſeruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. καθῆσθαι uero à καθίζειν, & κάθιζε à κάθησο ſcis quo pacto differãt? SO. Haud ſcio. καθῆσθαι quidem audiui te dicere, * quod ſit alienum. LV. Et rectè quidem audiſti. Sed κάθισον à κάθησο differre aio. SO. Et quo tandem inter ſe differunt? LV. Quod κάθισον quidem ad eum, qui ſtat, dicitur: alterum autem ad eum qui ſedet, ut:

*ἕτερ' ἄλλα

*Interdũ enim & aſpirari ſolet, ut cum interrogatiuũ eſt, ut πῶς νῦ ἄλλα δὴ λέχθη, id eſt quomodo & quæ nã dixit. Locus eſt ſtatim à principio, ubi Homerũ ait ἐρίσαι ἐὸς ἅλιος παροιμέαν, q̃d deteriorem finxerit ad conuiuiũ melioris inuocatũ uenire, cũ puerbium ſonet: Bonos ad bonorũ conuiuia ultrò uenire.

*Et hinc eſt, q̃d ſuprà notaui, quædã eſſe uideri.

uel abeſſe, uel corrupta

ἥσο ξεῖν', ἡμεῖς δ' ἠὲ καὶ ἀλλοθι δώματ' ἐόντες.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autẽ etiam alibi inueniemus ſellam. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc commutat, uitiũ incurrit. καθίζω autem à καθέζωμαι, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & καταδουλῶν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ δόλον putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quàm nam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ δόλον autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facilè. LV. Proin reliqua in poſterum reijciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Vide nũ et de his in ſuperioribus deſit quippiam. Id eſt, in ſeruitutem redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Lvciani ne ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poteſt. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpè aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haud quaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſto Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicẽt. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriã in Oriente partam, potiſſimũ gratulari uoluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nam patriam ſolum uocat) pericula & clades præſagiebant, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodum Chriſtianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Suſis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis tum temporibus rediere, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad dida ſcomenũ pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero & religione recta informari, tum ab ijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communem cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe. Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate et religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Ponticus Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis inſectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio Euangelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quanquam fortaſſis referret, huiuſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis ſeruiendũ fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicuè, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, ueniam hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdam locis ita deprauatum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; omiſſa.

Quid

TRIEPHON.

Vid hoc ô Critia? totũ te ipſum immutaſti, & ſupercilia deorſum contraxiſti, profundum aũt quippiã, & quaſi in intimo pectoris receſſu, tecũ ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulãs, aſtutias & uafra mẽta meditanti ſimilis, quemadmodũ poëta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Nũ alicubi cerberũ aſpexiſti, aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorũ alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondũ enim talia tibi accidere cõueniebat, etiam ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri, quemadmodũ Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico, heus optime Critia, an nõ audis, me tantopere inclamãte, & breui adeo appropinquãte? utrũ indignatione aliqua aduerſum nos percitus es, an obſurduiſti, an uero etiã expectas, dũ te elata manu impellã? CRI. O Triephon, magnũ quendam & admirabilem audiui ſermonẽ, multisq; uiſ tractatũ. Ac nugas iſtas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, ne cubi etiã amplius audiam talia, & inſania nimia dirigeã, fiamq; poëtis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiũ in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadã actus, niſi, ô amice, inclamaſſes mihi, adeoq; & Cleombroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quàm mirabiles iſtæ apparitiões, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet, quæ Critiã adeo perculere. Quot enim attoniti poëtæ, & preſtigiatores philoſophi, percellere mentẽ tuam nõ potuere, ſed nugæ tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper, ô Triephon, neq; moleſtus amplius ſis. Neq; enim cõtemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidẽ, quòd neq; paruam, neq; cõtemptu facilẽ rem apud te uoluis, ſed admodũ etiam arcanam. Nam & color, & quòd taurinum quiddã tueris, quodq; pedibus cõſiſtere, nequis, ſed ſurſum atq; deorſum inambulas, cõſpicuũ te facit. Verũ enim reſpira aliquantulũ à malis, & nugas iſtas euome, ne quid fors patiare mali. CRI. Tu quidem, ô Triephon, quantum iugeri ſpaciũ extenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te ſpiritus in ſublime attollat, & ſupra terrã elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephonteum pelagus de te nominari facias, quemadmodũ Icarus de ſe Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis, maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, conſultationes malas. Væ, uæ, uæ, uæ, ſpei inani. TRI. Papæ, qualis euaporatio, quantus tumor in inteſtinis latuit? Quantus autem tumultus, quanta q; agitatio uentrem cõcuſſit tibi? Aurium ſanè quàm teipſum oſtendis fuiſſe, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt, ô Triephon, per ungues audiſſe, quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe, & caput parere, & uirilẽ naturam in muliebrem effectu trãſire. deinde & ex mulieribus aues transformari: & in ſumma, prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poëtis credere uoles. Sed quia te primũ offendi, hoc ce loco, abeamus, ſi uis, eò ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet auiũ cõcentus aures exhilarans, et aquas leniter ſuſurrãs, animos demulceat. TRI. Eamus ſanè Critia. Verũ illud metuo, ne ſors incantatio quædam ſit, id quod audiſti, & me piſtillum, aut portarum obicem aliquem, aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita me amet cœleſtis Iupiter, ut nihil tale in te ſiet. TRI. Amplius etiam terreſtreiſti me, cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te, etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nõ poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrà

Exordium ab attentione.

περιβλεπόμενος ἐοικὼς ἠΰτε ποιητὴν Homerũ ſcilicet, apud quẽ uerbum hoc aliquoties ponitur.

De hoc apud Ciceronẽ in Tuſcul. quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiũm ibin.

Excurſus et cõfutatio deorũ gẽtiliũ. ἐκ παρεργου ἐμβαλὼν. alludit ad fabulam Vulcani, quem Iupiter è cœlo præcipitauit. Iliados I.

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum victor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter: & pro eo quod nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quod cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecimum usq; solem ab illis nõ discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quod aũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus solet, etiam dicere erubesco. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? * qui Cræsum paulò ante perdidit, & post ipsum, etiam Salaminios, aliosq; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ô Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyro, paulò ante uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiusce modi uitiorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ, & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam. Gigantum interfectricem. Nonen mopinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præterquàm nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, utpote uir generosus & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Iouis.

I. *κεφαλόδεσμος græcè ponitur, qd̃ tñ aliàs et propriè iusiurandũ interponere significat: sed hic ἀντὶ τοῦ ὅμα factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramẽtũ factũ esse, præsertim tauro Ioue tũ existẽte.*

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

ἑτεροάλωτος ἀνὴρ. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dij hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decollationem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terrieulamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illam nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ô optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuperabilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multò me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demonstrabant, & occultas ualles, *quæ matrẽ eius enutrierant, quanquam adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ô Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę ista, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiose conficta. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusq; extentam, *cursu præteruehe. CRI. Quem nam igitur tibi iurabo? TRI. Deum altè regnantem, magnum, ætherium atq; æternum, filium patris, spiritũ ex patre procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricum illũ, an octernionem, an numerum ex triginta constantem. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itẽ constitutio, quó due corpus uniuersi; Quando aũt me Galilæus ille conuenit, recaluaster, nasoaquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aërem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorum uestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uerè hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne aliquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc. &c.

CRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incomprehẽsibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quem admodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenerans ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus, *quam diem ipse præcepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatum pertinent. TRI. Dic mihi ô optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum. Iliados Σ.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram, Iliados Σ.
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles.
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Deũ scilicet, cuius aræ etiam in scriptura mentio fit.

* Δίκμιαι græcũ exemplar habet, quod obliqua proprie significat.

* ἐκτεταμένην, qđ productũ & itẽ explanatum significat. Vrbs Celesyriæ fuit Gerasa.

Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

*Videtur nõ nihil deesse.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odyss. H. & Iliad. Y. Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodijt aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Odyss. V. Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Misérit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Iliad P. Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Oecisurus erat.

Quamobrem, Triphon, ob hæc nihil amplius addere de Parcis uolueris, etiã si fortassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum. ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum sortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad I. Nam me mater, ait, niueis Thetis inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam repetam, charosq; penates
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N. Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo anceps deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegysthο dixit: quod si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uero in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uiues rectè.

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quàm minimè correcta aut emẽdata sunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triphon, sed mihi illud respondε: Vtrum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & inter gentes Chrestus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quãdo cuncta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram autem firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoq; omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nunquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè peurrere, et uniuscuiusq; cõsilia & actiões animaduertere.

Ita per contẽptũ Christum uocarunt, ut & apud Suetonium alibi quodam loco appellatur.

Nam

Nam tui dij, pro Cottabis, * ab ijs qui rectè sapiunt, habentur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quod mali à me nihil patiere. TRI. Si modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud cæles animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expalleſcam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmuteſcam, ſed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haud quaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu poteſtatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero ſedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maximè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodum magnam, in aurem mutuo ſuſurrantes, audiendi autem ſtudio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum ſupercilijs incuruam ſupernè obducens, inſpectabam quàm acutiſſimè, ſi ubi amicorum aliquem contemplarer. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero uſq; amicus fuit, & in conuiuijs unà conſuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inſpectorem uidelicet illum: ſed quid poſtea? CRI. Multis itaq; oppoſito cubito dimotis, in anteriorem partem pene traui, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipſum. Cęterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emaciſdus, & naſo ſtridens, tuſſiebat primo intimum quiddam, excreabatq; languidum & inconditum. Erat autem ſputum morte ipſa liuidum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inſpectorum relinquit elapſmos, * & debita fœneratoribus reddet, & penſiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & cramangas * capiet, non inquirens, aut perpendens cuiuſq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipſum erant, delectabantur uerbis hiſce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidem, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, ſine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonſtrauit mihi malè ueſtitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonſa coma, in theatro perſcriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc eſt, ſacris, & arcanis notis) quòd iſte auro inundaturus eſſet uiam publicã. Ego uero inquam, At iuxta Ariſtandri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos ſomnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, ſecundum proportionem penſionis, iſte autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam diues fuerit. Ac mihi quidem uidemini ſuper Leucadẽ petram, & ſomniorum populum conſopiti, tã multa ſomniare, nocte quaſi in puncto exiſtente. Illi uero cachinnos ſuſtulerunt uniuerſi, ita ut riſu propè ſuffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuerſus, inquam, Num perperã omnia ἀτεράτευτα, ut comico modo dicam aliquid,

* Hoc eſt, pro ludo habentur. ſic enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pro inani ſtrepitu, qualis in hoc ludo fiebat, quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebri in Cottabi ſonent &c. Redit ad propoſitum.

Narratio.

ἀζιοπιστίαν græcè, uide Suidam.

* Verbum hoc, ut poſitum erat reliqui, quemadmodum & quod mox ſequitur ἐπραμάχγας, et de reliqua ſententia quiſque per ſe æſtimet, quid ijs ſignificatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari poſſit, an potius legendum ſit κατακλείψει λεπτάσμιος, propter quod eſt, delebit reſidua, uel ſummas reſtantes, uel ſimile aliquid, à uerbo λεπτάζειν, quod reſiduum eſſe ſignificat.

De ſomniorum ſignificationibus hiſcripſere.

Leucas petra.

Hoc eſt, ut uerbis indagem, ſeu olfaciam.

& non iuxta Aristidrum Thelmisensem,& Artemidorum Ephesium inuestigaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages,edocebo te sacrorũ pulcherrima,& quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt,sed res ipsa. Euentum autem capient in mensem qui dicitur Mesori. Hæc postquam audissem à Cratone,& lubricam ipsorum mentem cognouissem,erubui,& tristitiam præ me ferẽs,abij,multis Cratonem incusando. Vnus autem illorum,acerbum,& Titanicum quiddam obtuens,arreptũ me ueste, uellicabat, conuentionem feciſſe & credens,& ab inueterato illo numine instigatus,uerbis autem hæc extendendo,persuadet mihi infelici,ut ad præstigiatores istos homines accederem,& in diem atram,quod dici solet,incurrerẽ. Dicebat enim se,omnia ex ipsis,quæ ad sacra & arcana pertinerent,edoctum esse. Atq; ita pertransiuimus,ferreasq; portas,& ærea limina. Multis autem superatis scalis,in domum aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse. Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar,quę insularis ille adolescẽs. Video autem non Helenen,mehercle,sed uiros in faciem inclinatos & pallescentes. Illi autem ubi me conspexerunt,gauisi sunt,& ex aduerso ad nos accesserunt. Dicebant enim: num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti,quàm pessima optare,gaudebãtq; tristibus & malis,perinde atq; in theatro furiæ. Capita autem inter se iuncta tenentes consusurrabant. Postea interrogabant me:

Quis nam hominum,aut unde es,quæ patria,quiq; parentes, Sunt tibi. Nam Chrestus quidem esse appares utiq; ex habitu. Tum ego: Pauci,inquam, Chresti,hoc est,frugi sunt,quemadmodum ubiq; uideo, Critias autẽ nomẽ mihi est,Ciuitas uero inde,unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aëre gradientes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet, respondens ego: Benè,inquam,habent,& insuper etiam habebunt. Illi autem abnuentes supercilijs, haud ita,inquiũt,Malè enim prrturit ciuitas. Tum ego secundum ipsorum mentem: Vos inquam,supra terram,& in sublime sublati, & ceu ex alto cuncta intuẽtes,acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet. Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt,habent sese? Num deficiet sol.& ad perpendiculum luna interponetur? Num mars quadrangulo aspectu solem aspiciet,& Saturnus ex diamatro eundem? Num Venus cum Mercurio congredietur,& Hermaphroditos procreabũt,quibus uos delectamini? num pluuias impetuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram insternent? Grandinem aũt & rubiginem ✱ deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum repletum est? At illi,quasi cunctis præclarè gestis, deblaterabant sua ista amabilia,quòd uidelicet res statim immutandæ essent, perturbationes autem & tumultus ciuitatẽ inuasuræ,& exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo conturbatus,& quemadmodum ilex incensa,intumescens,magna uoce exclamaui, ô miseri hominum,ne uana adeo loquacitate efferamini,acuentes dentes aduersus uiros,leonum animos præ se ferentes,spirantes hastam & lanceas, & candicantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriã uestram deprimitis. Non enim in aëre gradientes ista audiuistis,neq; negocio- sam mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quòd si uero uaticinia uos,& præstigiæ huc induxerunt, duplex ignorantiæ nomen sustinetis. Nam hæc mulierum atq; anicularum inuẽta sunt & ludicra, Plerũq; enim huiusmodi res mulierbres curæ prosequuntur. THRIE. Quid autem ad hæc responderunt, ô optime Critia, isti mente pariter & sententijs detonsi? CRI. Cuncta hæc præterierunt, ad cogitationes illas à se inuentas & exercitatas confugientes. Dicebant enim, soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus, & ad hymnos tota nocte decantandos uigilantes, talia somniamus. THRIE. Tu uero quid ad ipsos dixisti? Magnũ enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide, nihil ignauum

Μεσορί.

Ἀστροφιλὲς σωκῦς σας.

Telemachus scilicet, ut Odyss. γ.

ἐρυσίβη ruiginem, & morbus seminum.

Δυμαλέον τας quo uerbo Homerus utitur.

uum. Cõtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur? Illi autem quasi quiddam caninum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ô ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidẽ, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autẽ delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticinia q;, necubi deus uos in malã rem hinc eijciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundem q; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut statuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iã propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo intumuerit mihi uenter, & quasi impræg natus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod obliuionem indũcens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serió autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaë, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos. sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ô præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? per multum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Videtur mentem Traiani intelligere, qui Ctesiphontẽ et Babylonem, et alia multa Orientis in potestatẽ redegit.

Cecidit supercilium illud olim Persidis,
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ô Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quid nam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neq; nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ô Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlũ tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Neq; hic dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendant, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarũ uirtutũ, & eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

DAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut exagrorum aspectu me aliquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quispiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodũ consueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respõdet, huc oblectationis gratia, quã ex agrorũ aspectu percipere cõsueuisset, [illegible] ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterũ redire se à cõuiuio, q̃ pulcherrimũ peractũ fuisset in Pireo apud Androclẽ Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicisse autẽ ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uerò, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, et cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, prospicis, imò uero pro gloria cum eo certãs. HER. Quid autem liber erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quiq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodũ enim attentè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordiare

Festa Iouis fuere Athenis Diasia ἀπὸ τοῦ διασῴζειν αὐτοὺς τὰς ἄσσας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Extenuatio.

Materia certaminis, et cõuiuij causſa.

Personæ.

are,quamcauſſam quoq; expoſueris,qua adducti,ad hoc argumentum tractandum præceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos,ó optime, qui tibi iamdudũ potuiſſemus,uniuerſa oratione expoſita,iterum hinc abire. Veruntamen quid agas,quando quiſpiã,amicus exiſtens,tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid uis etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quęris,qua ad hoc argumẽtum compulſi ſumus,ipſe Cleonymus,formoſus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum,cuius nepos erat,ſederet, multus ab idiotis ſermo de eo fiebat,qui & reſpiciebant ad ipſum, & ad formam eius, plus quàm obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis,ſedebunt encomia adoleſcentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium,& ſimul collaudatis ipſis,ſegniciem quandam arbitrati ſumus eſſe,uerbis ab idiotis ſuperari,præcipue de pulcherrimis dicendo, quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt,haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honeſtum fore,nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe,ſed tamen neq;,ut illos,incompoſitè adeo,& ut cuiq; fortè ſuccurriſſet,ſed ſeorſim ſingulos,quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo, primus exorſus,in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero eſt,quód, cum quæcunq; in ſingulos dies agimus,pro iſs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus,de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus, ſed perinde ſilẽtes ac taciti ſedemus,ac ſi metuamus,ne fortè uerbum aliquod, de iſs, pro quibus tantopere laboramus,uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubi nam aliquis oratione meritò utatur,ſe,cum de illis,quæ nullius precij ſunt,tantopere contendat,de eo quod omniũ pulcherrimum eſt,planè conticeſcat? aut quomodo id quod in uerbis pulchrum eſt,rectius quàm omnia alia ſeruari poterit, ſi de ipſo fine eorum,quæ quotidie aguntur dicere prætermittamus. Verũ ne uidear monere quidem ſcire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe,dicere autem ipſum,de eo nihil poſſe,quoad fieri poteſt,de eo breuiter cõmemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt,qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere,illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt,& apud deos,& apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt, Hercules,& Dioſcuri,& Helene,Iouis filij ſunt: quorum ille quidem,fortitudinis cauſſa,honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia,cum ſe ipſam in deam mutaſſe,tum fratribus Dioſcuris,cauſſa fuiſſe,ut ante ipſam,in cœlum aſcẽderent,iſs quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij præmuntur,exoluti. Quanquam etiam,quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit,ut deorum conſuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum diis Ambroſiæ particeps fuit,& Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur, omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius,amorum ſuorum uidelicet,participem fieri, ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amaſium ſuum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet,ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum, ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipſos attollens: ſed & ipſe in terram quocunque fors tulit, deſcenderit, ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem,in cygnum conuerſus,cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni,procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit,quibus ille eorum congreſſu,quorum deſiderio tenebatur,potitus fuit.

Occaſio encomij dicendi.

I. Encomium Philonis. Exordium ab obiurgatione & loco communi.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt,quodq; meritò aliquis admirari poſſet,cũ ille cum diis uerſaretur(neq; enim hominum ulli conuerſatus eſt,præterquam pulchris)quoties inter illos concionem aliquam habuit,ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta,ut in priore quidem oratione,Iunonem,quanquam illa antea ubique increpare ipſum cõſueuiſſet,nihilominus,tamẽ ita perterruerit,ut ea ſatis habuerit,quòd nihil grauius pateretur,& intra uerba duntaxat,illius ira conſiſteret.In poſteriore autem,deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit,terram unà cum ipſis hominibus,& mare quoq;,in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet,ita manſuetus,& blandus,omnibusq; æquabilis redditur,ut apud omnes alios,etiã ipſo eo,quod Iupiter eſt depoſito,uidelicet ne moleſtus,aut ingratus cuiquam eorum,quos amat,uideatur,alienam aliquam formam induat,eamq; pulcherrimam,& qua maximè putat,intuentem allici poſſe.Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iupiter ita pulchritudine captus eſt,cæterorum autem deorum nullus,ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur,quàm pro pulchritudine dicta eſſe,ſed ſi quis diligenter conſiderare uolet,omnibus etiam diis eadẽ hæc accidiſſe uidelicet deprehendet.Vt,uerbi gratia,Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe.Hiacynthi autem Apollinem,& Mercuriũ Cadmi.Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri,ſed hanc quaſi æmulationem quandam honoris inter ſe habent,puta eã quæ cum pulchro aliquo rem habuit,narrare poſſe,hominibus ſeſe dediſſe.Iam uero,cum ex cæteris omnibus,unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit,de iis,quibus quæq; præeſt,nulla cum altera contendit,ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præit,haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat,eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit.De nuptiis autem Iuno Veneri,neq; hæc illi moleſta eſt ob ea,quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur,omnesq; alias excellere ſibi uidentur,ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet,nihil aliud obiecerit illis,quàm pulchritudinem,rata hoc pacto facilimè ſeſe hoc quod uolebat,effecturam eſſe.Ac prudenter ſanè hoc excogitauit.Animaduerteritq; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent,& inſcriptionem legiſſent,cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret,neq; tamen ulla cõtra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret,quòd *uidelicet* altera turpior eſſet,ad Iouem,harum quidem patrem,illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt,litem hanc illi diſceptandam committentes.Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam,quænam earũ pulcherrima foret,proferre poſſet,& multi fortes,& ſapientes,& prudentes cum in Græcia,tum inter Barbaros eſſent,quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet,Iudiciũ hoc Paridi,Priami filio commiſit,manifeſtum adeo calculum ferens,quòd & prudentiam & ſapientiã,& uires pulchritudo anteiret.Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura,formoſæ audire expetiuere,ut & heroum pariter,& deorum exornatori poëtæ perſuaſerint,non aliunde magis,quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον(hoc eſt,niueis lacertis) Iuno,quàm, πρέσβα θεὰ & θυγάτηρ μεγάλου κρόνου(hoc eſt,antiqua dea,& Saturni magni filia) Minerua aũt neque Tritogenia,quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus,uniuerſo etiam redemerit,nominari χρυσῆν,hoc eſt,Aurea.Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent.Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt,quopacto illi,qui potiores habentur,circa hanc ſe gerant:ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum,quòd cæteris omnibus,præſtantior eadem ſit.Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur,utriq; enim harum præſidet ipſa.Iuno autem uniuerſa dominatione,atque potentia,expetendam magis eſſe,ſententia ſua declarat,in partem etiam Ioue tanquam patrono,aduocato.

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1. & 8. præcipuè habentur.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & ueneranda, pulchritudo est, deinde & dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hęc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs, de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce rebus, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quãdo nunc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, & alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stultitiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & nõ de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam præbet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum nõ tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rẽ arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignioꝛem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifeste adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus aũt ita pro re diuina, & operæ precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentum existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quis nam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiã, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ętatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, cõspecta illius forma, in tantã admirationem ipsius uenerit, ut eum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supgressurum esse, si secum illam cohabitare cõtingeret. Atq; hoc modo cum apud se animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponeso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum ꝑ omne deinde tẽpus ita amarit, ut eriã posteris in exemplũ abierit, Thesei & Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis ꝓficisci regnum ambientẽ filiã Cereris

Pro-

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi. Exordium à reprehensiõe sophistarũ, similę Isocratis præmio, in orõem de laudibus Helenę unde etiã huius orõnis plerąq; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsarei præstantia.

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei & Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Proserpinam, postquam multis ipsum dehortatus à proposito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipso profectus est, arbitratus debere se hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox redijsset, postquam ætate nubilis facta est, quanquàm principes Græciæ, & formosas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores sibi possent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti sunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis: Scientes autem, quòd non absq; certamine abuno aliquo ducenda esset, metuentesq; ne pugnantibus inter se aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni sententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellent ei, q eunq; uxorem hanc ducere dignatus fuisset, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggressus esset: existimantes uidelicet, quisq; sibi auxilium & societatem hanc parari. Propria quidem igitur sententia frustrati omnes sunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum statim adeo dederunt. Non enim multò post, cum cõtentio inter deas de pulchritudine orta esset, disceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Quicũ iudicio inferior esset, quàm ut inter corpora dearum cognoscere posset, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Asiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipse uero contra secum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire possent, Helena autem, non statim ullus posterorum dignus futurus esset, nuptias huius cæteris rebus omnibus anteposuit. Postea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Asiam bello concitata, cum Troiani possent Helena reddita, sine periculo ac metu terram suam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: ne utri consulere sibi ipsi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli causſam, ob quam morerentur, inuenire se posse. Iam uero & dij, cum certo scirẽt liberos suos in eodem bello perituros esse, haud quaquam illos ab eo absterruerunt, sed ad id ultrò proficisci fecerunt, rati non minorem illi gloriam consecuturos eos esse, si pro Helena mortem obijssent, quàm quòd deorum filij procreati essent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipsi dij maiore grauioreq; certamine inter se eodem bello congressi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum gessere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipsi cõtra se ipsos arma tulerunt. Quo sanè argumento, quod nam aliud manifestius aut clarius esse potest, quanto etiã ipsis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter sese discordes fuerint, pro pulchritudine autem, non solum filios suos in mortem obtulerint, sed ipsi inter se dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis eenſuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuersis anteponendam esse? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hũc locum commorari diutius uideamur, ad aliũ hinc transire uolo, haud quaquã his quæ antè dicta sunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiam. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, ostendit, mortem subire uoluisse potius, quàm ab hac dissociatos, lucem intueri. Nam postquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater non paruo interuallo cæteras omnes anteire conspexit, ipse quoque forma illius captus est. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiã eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipse quidem illam, apud se retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, simularet, ut hominum accusationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate sua multò iniustiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ et proorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facilimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparârat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, successu caruisset, & præterquàm quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quę semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddam esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius aliũ præuertit moriendo, perinde acsi metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At dij, eum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non posset, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam ob rem neq; nos quispiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charide me: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neq; enim mihi tantopere orationes aliorum ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostrã audire orationem, in hoc quoq; morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoq; uerba feci.

Epilegus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, proœmijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum ante dictis, perinde ac proœmijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem præbent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissimè apparent, carpẽtes potissimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de-

Exordium ab occasione antedictorũ, & loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus bene procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedierit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibus eunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quæ inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secūdum illam depingere. Et quid attinet ista recensere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haud quaquam prætermittimus, quin omnia, quā maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eo loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob causam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero quæ cum hac specie commune aliquid habēt, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri nō sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cęteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde et eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares ✶ uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potestati captant, quales Romæ fortasse Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone in Lælio populares dicuntur.

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

✶

Nireum intelligit, quo pulchrior alter non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia confirmatio à causa.

Locus est Odyssęæ quarto

Iliados 2. τῶδ' ἅμα νῆες ἔπον δ' ὑπὸ ἑκατ μιλτοπάρῃαι.

Aliá, à collatione cæterarum uirtutum.

✶ *δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambiunt & Ciceroni in Lælio populares*

ti ſubiecti ſunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores cenſemus eſſe, eos, qui pulchrorum quaſi quidam procuratores ſunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo eſt, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quaſi pro lucro putatur, huic miniſtrare ſaltem aliquid potuiſſe, quomodo non merito reprehenderit nos quiſpiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere poſſimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipſum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omiſſis, poſtquam conuerſationem hanc in longum adeo progreſſam, uidebam. HER. Felices ſanè uos, quibus tali conuerſatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego nõ minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc eſt, ſeduloſ, & laborem nullũ detrectantes. Deinde et elegãtiæ ſeu pulchritudinis ſtudioſos. atque his nominibus amatores appellare ſolebant. Et Socrates quoque ut πανδήρασης *& λοχάζ & audijt.*

Neq; his uidetur Luciani eſſe.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI.

Si modo germanus eſt, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Totus hic dialogus, cuiuſcunq; tandem eſt (Nam Luciani eſſe, neq; aſſeri puto poſſe, neq; prorſus negari) quaſi quædam in Neronem inuectiua eſt, qua potiſſimum dementia illius exagitatur, quam cum in iſthmo fodiendo, à quo & tituli ratio ſumpta eſt, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Eſtq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibuſdam & cæterorum ipſius facinorum exemplis, amplificandi cauſſa, adiectis, quæ tota Muſonio philoſopho tribuitur, qui Tuſcus genere, ut Tacitus ait, cum ſtudia iuuenum præceptis ſapientiæ foueret, à Nerone poſtremo, cum in omnes bonos & claros æquè graſſaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 16. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniecturamagis quàm ex fide, ob exemplaria, uelut apparebat, uicioſitatem, uertenda: quam ob rem, ut in poſtremo operis, eam ſaltem à lectoribus ueniam poſtulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifeſtis etiam impingentibus data fuit: præſertim cum in nullo hactenus, quod equidem ſciam, legẽtium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in ſuperioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam & ipſam agnoſco, uel alia aliqua de cauſſa, hæſitaſſem, aut aſteriſco, aut annotaciuncula aliqua, ſignato. Qui ſi nihil aliud, illud certè tamen exiſtimo, occaſionem et quaſi quandam anſam, ad ulteriora ac uberiora indaganda, alijs me tradidiſſe.

MENECRATES.

Exordium à præsentis rei occasione,

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleã, tollere nauigãtibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quando quidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utiq; cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam ✶hanc studendi causſa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterũ Isthmus haud quaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorum uidelicet regẽ, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponẽs, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Dariũ, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cùm is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorq; omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se miscerí possent, contra exteros splendidè adeo stabilitũ iri.* Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porrò progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites & Neptuni cecinit, & canticũ quoddã nõ magnum Melicertæ autẽ & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelam cõmendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unà capesse re iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superesse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quæ terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ & quintum ✶diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, ꝙ Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haud quaquam eandem atq; æqualẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partẽ quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarent, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quanquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, ✶qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigide adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui impe-

✶Ἐξιτάζω, quæ à nomine ἐξίτης deriuasse uidetur. Nã alterum ἐξίτιον quod conuiuio accipere significat tenui scribitur

Narratio.

✶ Videtur mendosus nõ nihil locus esse.

Ita portus uocatur, ad occidentem uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petunt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes,

De Vindice qui primus contra Neronem in Gallijs surrexit. Suetonius & Tacitus quoq; meminit.

impegerat,✶ audiſtis. MEN. At uox Muſoni, propter quam in Muſas ita deperit,& Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno eſt? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipſum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque riſu eſt. Nam ipſum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen,& graue, impendente ateq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam perſonat. Voculationes autem ſonorum leuigant hunc poſtquam ſibi ipſi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa,& ad cytharæ cantum accommodata:& ubi tempus eſt, ire & ſtare,& de loco tranſire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accuratè facere, eius eſt qui pudore ſolo eo afficit, quòd rex uidetur. At rurſum ſi imitetur ſuperiores, huic quàm multis ſpectatoribus riſus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, ſi quis ipſius cauſſa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum ſpiritū attrahit, ſtat ſummis pedibus diſtentus & refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus exiſtens, multò magis etiam rubeſcit, cum ipſi facies incenditur, ſpiritus autem modicus,& ægrè alicubi ſufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipſo conferuntur Muſoni, quo pacto ſe gerunt? Nam arti gratificantur ſcilicet. MVSON. Arti quidem Muſoni, quemadmodum & qui luctando ſubſeruiunt, ſed cogita, Meneerates, Tragicum hiſtrionem illum, quo pacto in Iſtmijs, perierit. Paria enim pericula & circa artes ſunt, ſi qui in ijs oſtentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Muſoni, admodum enim ignarus eius ſum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem abſurdam quidem & inſolentem, attamen inconſpectu Græcorum actam. Nam cum in Iſtmijs lex eſſet, ut neq; comœdia certaret quiſpiam, neq; Thragœdia, Neroni placuit, Thragœdos ſuperare. Ac prodierūt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret,& ob eam autem etiam celebraretur,& in admiratione eſſet, clarius ſolito fingebat,& coronam amare ſe,& nihil de ſtudio remittere uelle, priuſquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exaſperabatur, ſimul & inſani more ferebatur: nam & auditus iam ſub ſcena fuerat in ipſo uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit ſcribā, qui iuberet hunc ſubmittere ſibi ſeſe: ſed pergente eo,& ſupra modū attollēte uocem, populariterq; ac liberè eum ipſo contendente, immittit Nero in pulpita ſuos hiſtriones, tāquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos,& duplices habebant, quibus præ ſe intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipſius fregerunt, cędentes obuerſis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Muſoni, ſceleratum adeo facinus in oculis Græcorum auſus? MVSO. Quid putas? ludus hic adoleſcenti fuit, qui matrem occidit quoq;. MENE. Si uero inter Tragœdias, hiſtrionem occidit, exacta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quādo & Pythicum os, unde uoces inſpirare ſolebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollinis uox aliqua eſſet? Quanquam ipſo Pythio, recenſente, eū inter Oreſtas & Alemæones, quibus id, quòd matres occidére, etiam laudis aliquam famam præbuit, poſtquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere poſſet, quemnam ultus eſſet, contumelia à deo affectum ſeſe putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audiſſet. Sed interea dum ſermones eedimus, quæ nam nauis iſta eſt, quæ huc propinquat, ut autē boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes ſunt, perinde ut chorus quiſpiam, qui fauſtum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & conſidere nos,& gaudere, clamatq; niſi non ſatis rectè percipio, Neronem periiſſe. MENEC. Clamat enim Muſoni,& manifeſtius

✶

✶

Et ſunt q̄ tradant Paridē hiſtrionē occiſum ab eo, quaſi graucm aduerſarium. Suetonius.

Videtur hic pperam pſonarū uices inſertæ eſſe, nāq; & continua oratio Muſonij eſſe debere, quæ ſuperiori facinori ex ſequentibus fidem faciat.

utiq, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MEN. Sed ne glorie-mur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italiæ, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendã. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentẽ transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tune ille es, q apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestiũ nutu fieri, ut transuehar, quorũ prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gẽtes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulũ mihi, tumuloq; insuper solẽnia statuerũt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solita nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã conserta umbrę, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hæc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandem, qua detinebar trãs fretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super omẽs, quos unq; uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meũ etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legẽ mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderijũ, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PAL. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexarimalis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercuit: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam doctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iucundã artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualẽtior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudẽt uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intüeri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtię & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia transferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cẽſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq;, ueri lucẽ ſecutus de go contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudẽ quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quãquam ſceptro potẽs ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatiõe cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quc d uereor tædio te afficeret fortaſſe lõgior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi iniucundũ, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uentorũ rabie agitari quotidie nec eſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes in ſomnes, & ſub diuo ſemper & inquietas. taceo perpetuũ alioquí quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palentes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſobolisq; fructu ac iucunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atq; horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicari tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pariter eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuumue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uris illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An aerem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, illico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitāsq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quū inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactaretur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dū excussum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil edisseram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis utuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq;, si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui causas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducūt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iucundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormētis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemq; fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ó Charon, quàm nunc uelaudiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quàm tu suprà memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed auertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore miscerí? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm non potentũ hominum in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificũ & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum, sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, districtas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda se offerent, ut prælõgitudine malorũ ac mole, citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorum, tum uxorũ ac filiorũ molestias ac turbationes pessimas perferre solent, qui gubernationi præsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares.
Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patiuntur, infelicitatẽ. Deinde filios quorũ amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ægrotare uel mortẽ obire, quod frequẽter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorum uel parturitionẽ, uel educationẽ, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immẽsaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere cõtingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uiciorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarũ improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæca

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quæſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquã, ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tantum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adduceris in tãtum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortę parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatæ, ſapienter ad manſuetudinem edoctæ, ad pietatẽ, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quæ ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſiſq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delicijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſi quidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quàm reris, eſt hymenalis honeſtas: quò qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicíam ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac res ſe habet de eis iudico, nuda em̃ hic omnia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus hucingredi oportet. Quicquid inuita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicíam longe apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicíæ principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarúmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidíſſem. CHA. Ita proficit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CHA. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo dolorem mantur, quas uero ego memorauí, cum animum magis affligũt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenisſe, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin principes ſaltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, ſed ceteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluiſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſacietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſuppellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerẽtur, timeant, laudent, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tanta q; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iucunditate, nunquam cũ gaudio, quæ in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuẽt animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundãtes, triſticia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecurior, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, expletalacritas. Quantã putas afferre delectationem communis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quàm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius? curis melius atq; commodius? Quantũ eredis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos & permulceant, quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam principum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſticiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, ioco ſq; uerſentur. quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitari poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quę oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduci ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudiciũ, exteriora corporis, quę uelamenta quædã magis ſunt ueritatis. Aut quid certi pmittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures q; Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutare queat. Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibrę: pſcrutandæ ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantam ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem introſpiceres, quot angores,

ſollici-

ſollicitudines,ſuſpiciones,quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera,quot plagæ & cædes,quot inſidiæ, quot enſes, & telorum infinita genera,quæ nec ſomnos eorum quietos,nec cibos placidos,nec opulentiam dulcem,nec imperium iucundum, nec delicias iocosq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala,ſed cur illis contingant tanta,non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia,quas continuè cum finitimis ciuitatibus,cum ſubditis ſibi populis,cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibusq; iniurijs,quibus quotidie afficiunt quemq;,neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter,confidere nemini,ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt)uolantes,gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facilè,ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor,propter continua, quæ exercentur bella,& dominandi libidinem,qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis,nihil accipere poſſum,niſi amatorem,& dulciſſimam pacem: Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ:ſi oriantur bella,ac demum etiam augentur imperia,ſubducuntur oppida,profligantur acies,ſpoliantur & captiuantur hoſtes,populationes magnæ fiunt,trophæis decoratur patria, uictorijs celebratur,triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus,& inimicorum timor,& populorum inter ſe lætitia,atque erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & lætа,ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis,quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes,potiri victoria,triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni,agros ſuos populari,bona ſua diripi,& è ſuis ſe oppidis deijci,ſed maiora hæc prætereamus,de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent,comperies longè maiore damno quàm lucro partas eorum victorias cõſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe.His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia,nedum finitimorum intelligas,quod ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu,multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione,quæ quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu,nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes,nouas angarias,augere tributa,multiplicare onera, exhaurire æs omnium,eradi marſupia,imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit,ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant,ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;:nullius fidei,nullius amicitiæ credere,coniectari omnia in malam partem.Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia,ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amicitiam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur,grauiores initur iniurias,hunc proſcribunt,illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant,alios iugulari aut ſtrangulari iubent,uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos,affines,amicos,ſocios,ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi,acuuntq; ipſi non minus odia.Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur,obmurmurat,rapitur ira,odijs incenditur,coquit nouas cogitationes,noua concilia molitur. Mox eò deueniunt,ut hæc intelligentes uideant,quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant,quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari,conſumi,expauere omnia,torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium,timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones,oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſtimare

mare,niſi quòd ui ac ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris,non neceſſarijs,non germanis,quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium,cingunt ſe foſſis & aggeribus,claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres,cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſidere eos putes,circumuallantur. Nihil illis dulce,nihil apertum,nihil iucundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum,angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes,timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur,ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt,cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero,quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam,eo magis augetur eorum timor & miſeria,quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines,atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur,Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſi nõ alia,at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere : ſuos uero,prudentes, ſobrios,iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ,quanta gaudia: qui tranquillitatem nunquam & pacem ſibi,ne dicam populis ſuis,aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum,qui diſtracti aliunde,neque ſciant,neque uiſant,neque pertractent,neque guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt,committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi,ignari rerum ſuarum,neſcij omnium fermè,quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti,ab his præſertim,quos præ cæteris hauſerunt : quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes , quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt , quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt,atque hos beneficijs , illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt,quoties ipſis etiam uidentibus,hi quos tantum extulerunt,pro ſententia ſua in foro quoſque lędunt,concutiunt,opprimunt,atque dilaniant. Quid mirum,ſi exardeſcunt poſtea populorum odia , ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus,tantis inſidijs,ſubiecti ipſis etiam,quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces , quaſi magni alicuius criminis rei : coartati inſtar ferarum,excluſi ab omni,quæ foris capitur,recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum,non hominibus modo , ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido,tantus ardor,tanta neſcio quæ peſtis ingenita , ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes,adeo illiciat eos, illici ensq; deprauet,ut uita potius quam imperio, quod iam occupauerunt , carere poſſint,uel ad conſeruandum,uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq; ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus , cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias , atque ob eas illatas non plurimum timere,plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ extersio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium facinus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina nomina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desiderataq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abunde est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel paupertate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nã si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoq; confringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur.

Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare. CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hunc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lætatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatis ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragere omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perueſtigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquã ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeria, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necessarium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, quà aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligẽs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipuè scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignia corrueret, exploraut. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quem suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & ex alto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optaresne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in littore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, pergè ô mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem n inima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atq; mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. Inde tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum læsit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem adueniisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulo humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo bene consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneccssarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tãti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tãtum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri feci ssem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gignatum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his tẽporibus Troiano rege magus, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot eruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte cõsumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo memini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut prę multitudine omnibus transuehendi minimè hęc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarẽ & millia aliorum tyrannorum, ex quibus crescceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunq; in uita peccatur, pari demum post mortẽ & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem paccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tantum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiã ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos ædunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PAL. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdem quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, deficiuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur.

PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perratos? CHA. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi fordida & abiecta relinquentes. Nã uirtus per se tam dulcis, tamq; iucunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prę dulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prę eligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora filo, inaniora filla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iucundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia, complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se-curusq; sui, nullo timore angitur, nulla anguſtia torquet, nō timet largas (qui bus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potētioribus eripi. Non timet à quo cunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uere hic fe-lix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbati-onum, sibi semper alijsq; iucundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uolu-ptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nā is possidere omnia uidetur, non qui omni bus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupi-scit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequi tur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, bea-torumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœ-narum & nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus. imò propter transactam be nè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fi unt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descen-dunt, mittuntur in Elisium: qui locus est quietis ac delitiarum, ubi sedes fortu natæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mi hi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam la-borem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones per uersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam ma gno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuoca rem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua a-gendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; ui uendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cu iusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad hone-stas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum, Ad iudi-ces eo, placidam opto tibi semper naui-gationem: salue ô Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas um-bras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: sal-ue ô Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

IRTVS Dea per epiſtolas orauit modo, ut ad ſe irem. Eo perconter quidnã me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quãdoquidẽ tua in me pietas atq; benignitas efficit, ut nõ penitus deſpecta ab omni cœtu deorũ ſim. MER. Expecto quid narres tu modo pbreues narrationes facito: nam edixit ut confeſtim ad ſe redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non libebit noſtras ærũnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, ſi non modo apud ipſum maximum Iouem, uerum & apud te quem ſemper in fratris locum habui, colui, obſeruaui, condolendi facultas negatur. O me miſeram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Mequidem cum ita deſpiciar, malo eſſe truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm ſim nuda & fœda? Hoc ita ut ſim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam ſanè ornata apud Eliſios campos inter ueteres illos amicos: Platonem ſcilicet, Socratem, Demoſthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiuſmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijſſimè atque religioſiſſimè coluere. Interea loci cum iam non pauci ſalutatum ad nos aduolaſſent, è ueſtigio fortuna dea inſolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba conſepta atque ſtipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque ſi maioribus cedendum eſt, tibi turpiter cedendum cenſeo. Illa uero ilico in conuitium ſeſe effert aduerſum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philoſophus cœpit contra nõnulla de deorum officijs diſputare: Illa exandeſcens, apagite hinc uerboſe, inquit, Non enim decet ſeruos deorum cauſſam ſuſcipere: cœperat & Cicero orator plurauelle, ſuadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa ſua digladiatoria oſtendẽs, grauiſſimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculſi metu, fuga ſibi propere conſuluere, neque enim Policletes poplites peniculo, aut Phidias ſcalpro, aut Archimenides horoſcopo, aut cæteri inermes aduerſus audaciſſimos armatos eosq; prædis atque homicidijs ſuetos bello ad ſeſe tuendos ualebant, ergo me infeliciſſimam ab ipſis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus deſertam, pugnis ac calcibus totam confregere, ueſtes meas diripuere, in lutum proſtratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conſcendi huc, ut I.O.M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mẽſis elapſus eſt, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas ſemper aliquas excuſatiões audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adſint. Quid igitur? ne uero aliquid ſemper habebunt negocij, quo nos excluſas teneãt ac floccipendant. Tum etiam & uillicus ſuſcepit curam dudum, ne cucurbitæ ſiti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi ſumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obteſtorq; Mercuri, qui ſemper apud deos ipſos interpres extitiſti, & ut cauſſam hanc meam iuſtiſſimam atque pijſſimam ſuſcipias. Ad te confugio, te ſupplex oro, in te omnis mea ſita eſt ſpes atq; expectatio.

Da

Da quæso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere nostra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem caussam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut cæteros omittam Deos, cum & ob accepta benefícia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eijciet. Qua de re, si sapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS ABGENOLPHVS excudebat, Mense Martio,
Anno M. D. XLIII.

PIETAS AD OMNIA
COR MUNDUM. Psal. 50.
UTILIS EST. 1. Timoth. 4.
SACRIFICIUM DEO